بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(1) ANA ÇİZGİLERİYLE İSLÂM FIKHI-1

"GAYETÜ'L İHTİSAR" TERCÜMESİ

ARAPÇA METİNLİ

KELİME VE TOPLU MANALI

DELİLLERİYLE

SORULU VE CEVAPLI

Kadı Ebû Şuca' Ahmed B. Hüseyin. B. Ahmed El Asfehani. Eş- Şafii. Doğumu: H.433. M.1041. Vefatı: H.593. M.1196.

Tercüme Eden:

Halis Atilla.
Doğumu: H.1379. M. 1959.

(2) Kitabın adı: Gayetü'l İhtisar tercümesi.
Ana Çizgileriyle İslam Fıkhı
Arapça metinli Kelime ve toplu manalı, delilleriyle
Sorulu ve cevaplı.
Kitabın orijinal Arapça adı: Gayetül ihtisar.
Müellifin adı: Kadı Ebû Şuca' Ahmed b. Hüseyin. B. Ahmed el Asfehani. Eş- Şafii.
Doğumu: H.433. M.1041. Vefatı: H.593. M.1196.
Tercüme eden: Halis Atilla.
Doğumu: H.1379. M. 1959.
El yazısıyla yazmaya başlandığı tarih: 23.10.1998
El yazısıyla yazının bittiği tarih: 11.05.2000 Perşembe günü akşamı, Cuma'ya bağlayan gece bitti. Bilgisayar ortamında olan yazının bitiş tarihi: 09.07.2009

(3) ALLAH'A (C.C) GÜVENMEK VE ONA SIĞINMAK

بِسْــــــــــــمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيــــــــــــمِ

(اَللَّهُمَ إِنِّي أَعُوذُبِكَ مِنَ اْلاَرْبَعِ مِنْ عِلْمٍ لاَيَنْفَعُ وَقَلْبٍ لاَيَخْشَعُ وَنَفْسٍ لاَتَشْبَعُ وَدُعَاءٍ لاَيَسْمَعُ) اَللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْماً نافِعاً، وَرِزْقاً طَيِّباً، وَعَمَلاً مُتَقَبَّلاً) اَللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلاَ تَكِلْنِي إِلَي نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لاَإِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ) (حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ اْلوَكِيلُ) (اَللّهُمَّ أَنْتَ عَضُدِي، وَأَنْتَ نَصِيرِ، بِكَ أَجُولِ، وَبِكَ أَصُولُ وَبِكَ أُقَاتِلُ)

(4) Gayetü'l İhtisar Tercümesi Onaltı Kitaptan Oluşur

BİRİNCİ KİTAP

TAHARET (TEMİZLİK)

Taharet (temizlik) kitabında, onüç fasıl (bölüm) vardır.
Taharet temizlik bölümü: Suların kısımları.
Birinci bölüm: Derilerin tabaklanması.
İkinci bölüm: Kullanılması caiz olan ve olmayan kaplar.
Üçüncü bölüm: Misvakın kullanılması.
Dördüncü bölüm: Abdest'in farzları ve sünnetleri.
Beşinci bölüm: İstinca taş ve su ile temizleme şekilleri.
Altıncı bölüm: Abdest'i bozan şeyler.
Yedinci bölüm: Guslü gerektiren haller.
Sekizinci bölüm: Guslün farzları ve sünnetleri.
Dokuzuncu bölüm: Sünnet olan gusüller.
Onuncu bölüm: Mestler üzerine mesh etmek.
Onbirinci bölüm: Teyemmümün, Şartları, Farzları, ve Sünnetleri.
Onikinci bölüm: Necasetlerin giderilmesi.
Onüçüncü bölüm: Hayız, Nifas, ve İstihazenin hükümleri.

İKİNCİ KİTAP

NAMAZ KİTABI

Namaz kitabında onyedi fasıl (bölüm) vardır.
Namaz bölümü: Namazın vakitleri.
Birinci bölüm: Namazın şartlarının hükmü.
İkinci bölüm: Namazdan önceki şartların hükmü.
Üçüncü bölüm: Namazın rükünlerinin hükmü.
Dördüncü bölüm: Kadın ve erkeğin namazda olan muhalefetlerin hükmü.
Beşinci bölüm: Namazı bozan şeylerin hükmü.
Altıncı bölüm: Namaz rekâtlarının sayısı hükmü.
Yedinci bölüm: Namazda yanılma ve sehiv secdelerin hükmü.
Sekizinci bölüm: Kerahat vakitlerinin hükmü.
Dokuzuncu bölüm: Cemaat ile namaz kılmanın hükmü.
Onuncu bölüm: Namazı kısaltma ve cem etmenin hükmü.
Onbirinci bölüm: Cuma namazının hükmü.
Onikinci bölüm: Ramazan ve Kurban bayramlarının hükmü.
Onüçüncü bölüm: Güneş tutulması namazının hükmü.
Ondördüncü bölüm: Yağmur namazının hükmü.
Onbeşinci bölüm: Korku namazının hükmü.
Onaltıncı bölüm: İpek elbise ve altın takınmanın hükmü.
Onyedinci bölüm: Ölünün defnetmesi kefenlenmesi ve namazının kılınması ile ilgili hükümler.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

ZEKÂT KİTABI

Zekât kitabında dokuz fasıl (bölüm) vardır.
Zekât bölümü: Zekâtın verilmesini vacip kılan şeyler.
Birinci bölüm: Develerin zekâtı.
İkinci bölüm: Sığırların zekâtı.
Üçüncü bölüm: Koyunların zekâtı.
Dördüncü bölüm: Ortaklı olan malların zekâtı.
Beşinci bölüm: Altın ve gümüşün zekâtı.
Altıncı bölüm: Ekin ve meyvelerin zekâtı.
Yedinci bölüm: Ticaret mallarının zekâtı.
Sekizinci bölüm: Sadakaı fıtır.
Dokuzuncu bölüm: Zekât ve fitre kimlere verilir.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

ORUÇ KİTABI

Oruç kitabında bir fasıl (bölüm) vardır.
Oruç bölümü: Orucun vacip olmasının şartları.
Orucun farzları.
Orucu bozan şeyler.
Orucun sünnetleri.
Oruç tutulması haram olan günler.
Orucun kefareti.
Üzerinde ramazan orucu olduğu halde ölenin durumu.
Oruç tutmaya gücü yetmeyenin durumu.
Hamile ve emzikli kadınların durumu.
Hasta ve yolcu olanların durumu.
Birinci bölüm: İ'tikaf bahsi.

BEŞİNCİ KİTAP

HAC KİTABI

Hac kitabında iki fasıl (bölüm) vardır
Hac bölümü: Haccın farz olmasının şartları.
Umrenin rükünleri.
Haccın vacipleri.
Haccın sünnetleri.
Birinci bölüm: İhramlıya haram olan şeyler.
İhramın haramlarını işleyenin tamamında fidye vardır.
Arafat'a çıkmayıp onu geçirenin durumu nasıl olur?

Haccın bir rüknünü terk edene ne yapması gerekir?
Haccın bir vacibini terk edene ne gerekir?
Haccın bir sünnetini terk edene ne gerekir?
İkinci bölüm: İhramda iken işlenen suçlardan vacip olan kurbanlar.
Vaciplerden birini terk etmekle vacip olan kurban.
Tıraş olmak veya koku sürünmekle vacip olan kurban.
Mahsur edilmiş olana vacip olan kurban.
Av hayvanlarından bir hayvanı ihramlı iken öldürmekle vacip olan kurban.

ALTINCI KİTAP

ALIŞ VERİŞ KİTABI

Alış veriş ve onun dışındaki muamelelerin hükümleri
Alış veriş kitabında yirmialtı fasıl (bölüm) vardır.
Alış veriş bölümü: Alış veriş ve onun dışındaki muamelelerin hükümleri.
Birinci bölüm: Faizin hükmü.
İkinci bölüm: Muhayyerliğin hükmü.
Üçüncü bölüm: Selemin hükmü.
Dördüncü bölüm: Rehinin hükmü.
Beşinci bölüm: Hacr'ın hükmü.
Altıncı bölüm: Sulh (barıştırmanın) hükmü.
Yedinci bölüm: Havalenin hükmü.
Sekizinci bölüm: Zamin (yükümlülük) hükmü.
Dokuzuncu bölüm: Kefaletin hükmü.
Onuncu bölüm: Şirket (ortaklık)'in hükmü.
Onbirinci bölüm: Vekâlet(vekillik)in hükmü.
Onikinci bölüm: İkrar(itiraf)'ın hükmü.
Onüçüncü bölüm: Ariye'nin hükmü.
Ondördüncü bölüm: Gasp'ın hükmü.
Onbeşinci bölüm: Şuf'a'nın hükmü.
Onaltıncı bölüm: Kırad'ın hükmü.
Onyedinci bölüm: Müsakat'ın hükmü.
Onsekizinci bölüm: İcara (kiralama)'ın hükmü.
Ondokuzuncu bölüm: Ceale'nin hükmü.
Yirminci bölüm: Muhaberenin hükmü.
Yirmibirinci bölüm: İhya etmenin hükmü.
Yirmiikinci bölüm: Vakfın hükmü.
Yirmiüçüncü bölüm: Hibe(bağış)'ın hükmü.
Yirmidördüncü bölüm: Lukata(buluntu)'nın hükmü.
Yirmibeşinci bölüm: Lakit (bulunan çocuk)'in hükmü.
Yirmialtıncı bölüm: Vedia (emanet)'in hükmü.

YEDİNCİ KİTAP

VASİYETLER VE FERAİZ KİTABI

Vasiyetler ve feraiz kitabında bir fasıl (bölüm) vardır
Vasiyetler ve feraiz bölümü:
Erkeklerden varis olanlar.
Kadınlardan varis olanlar.
Hiçbir halde mirastan sakıt olmayanlar.
Hiçbir şekilde varis olmayanlar.
Akrabaların en yakın olanları.
Mirasta farz olanlar.
Yarısı farz olan mirasçılar.
Dörtte birine farz olan mirasçılar.
Sekizde birine farz olan (mirasçılar).
Üçte ikisine farz olan mirasçılar.
Üçte biri farz olan mirasçılar.
Altıda biri farz olan mirasçılar.
Mirastan pay almayanlar.
Dört kişi vardır (kendileriyle beraber kız kardeşlerini varis yaparlar).
Dört kişide vardır, kendileri varis olurlar, kız kardeşleri varis olamazlar.
Birinci bölüm: Vasiyetin hükmü.

SEKİZİNCİ KİTAP

NİKÂH KİTABI

Nikâh Ve Onunla Alakalı Hükümler
Nikâh kitabında onsekiz fasıl (bölüm) vardır
Nikâh bölümü: Nikâhın hükmü.
Kadına hiçbir ihtiyaç yok iken bakmak.
Hanımı veya cariyesi olduğu için bakmak.
Kendisine nikâhı düşmeyenlere bakmak.
Kadınla evlenmek için bakmak.
Tedavi için doktorun kadına bakması.
Şahitlik yapmak için kadına bakmak.
Satın almak için cariye bir kadına bakmak.
Birinci bölüm: Nikâh akdinin hükmü.
İkinci bölüm: Nikahı haram olanların hükmü.
Üçüncü bölüm: Mehirin hükmü.
Dördüncü bölüm: Velimenin hükmü.
Beşinci bölüm: Taksimat ve nüşuzun hükmü.
Altıncı bölüm: Ğul'un hükmü.
Yedinci bölüm: Talakın hükmü.
Sekizinci bölüm: Hür'ün kölenin ve diğerlerinin talakları hükmü.
Dokuzuncu bölüm: Ric'i (dönüş) talakın hükmü.
Onuncu bölüm: İyla'nın hükmü.

Onbirinci bölüm: Zihar'ın hükmü.
Onikinci bölüm: Lanetleme ve iftiranın hükmü.
Onüçüncü bölüm: İddetin hükmü.
Ondördüncü bölüm: Ric'i ve bain talakları ve nafakanın hükmü.
Onbeşinci bölüm: İstibranın hükmü.
Onaltıncı bölüm: Rada (süt emzirme)nin hükmü.
Onyedinci bölüm: Nafakanın hükmü.
Onsekizinci bölüm: Hidane (bakımın) hükmü.

DOKUZUNCU KİTAP

CİNAYETLER KİTABI

Cinayetler kitabında iki fasıl (bölüm) vardır
Cinayetler bölümü: Cinayetlerin hükmü.
Kısasın vacip olması için gereken şartlar.
Bir cemaat tarafından öldürülenin kısası.
Uzuvlarının kısası için gereken şartlar.
Birinci bölüm: Diyetin hükmü.
Hata ile öldürenin diyeti ağır diyete dönüşmesi.
Kadının diyeti.
Yahudi, Hıristiyan ve Mecusi'nin diyetleri.
Uzuvların diyeti.
Köle cariye ve yavrunun diyeti.
İkinci bölüm: Kan davalarda yeminin hükmü.
Öldürülmesi haram olan birinin öldürdüğünün kefareti.

ONUNCU KİTAP

HADDLER (CEZALAR) KİTABI

Haddler (cinayetler) kitabında sekiz fasıl (bölüm) vardır
Hadler (cezalar) bölümü: Hadlerin (cezaların) hükümleri.
Evlenmiş veya evlenmemiş olan kadınların hadleri (cezaları).
Köle ve cariyenin hadleri (yani cezaları).
Birinci bölüm: İftiranın hükmü.
İftirayı atanda aranan şartlar.
İftira atılanda aranan şartlar.
Hür ve köle olan kişilerin iftira cezaları.
İftira haddini düşüren şeyler.
İkinci bölüm: İçkinin hükmü.

Üçüncü bölüm: Hırsızlığın hükmü.
Hırsızın eli kesmesi için gereken şartlar.
Hırsızlığın tekrarında çarpıldığı cezalar.
Dördüncü bölüm: Yol kesenlerin hükmü.
Beşinci bölüm: Tecavüzün hükmü.
Altıncı bölüm: Asilerin hükmü.
Yedinci bölüm: Mürted'in hükmü.
Sekizinci bölüm: Namazı terk edenin hükmü.

ONBİRİNCİ KİTAP

CİHAD KİTABI

Cihad kitabında üç fasıl (bölüm) vardır
Cihad bölüm: Cihadın hükümleri.
Cihadın farz olması için gereken şartlar.
Esirlerin kısımları.
İmamın esirler hakkındaki muhayyerliği.
Esir edilmeden önce İslam'a teslim olanın durumu.
Birinci bölüm: Ganimetin hükmü.
Humus (beşte bir) payı kimler alır?
İkinci bölüm: Fey'in hükmü.
Fey' malının taksim edilişi.
Üçüncü bölüm: Cizye'nin hükmü.
Cizyenin miktarı.
Cizyenin tazmini için gereken şartlar.

ONİKİNCİ KİTAP

KESME VE AVLAMA KİTABI

Kesme ve avlama kitabında üç fasıl (bölüm) vardır
Kesme ve avlama bölümü: Kesme ve avlama hükümleri.
Tam kesim için gereken şartlar.
Kesimde kafi olan şeyler.
Av hayvanında aranan şartlar.
Kesecek aletlerin tarifi.
Yahudi Hıristiyan ve Mecusilerin kestikleri.
Ceninin kesimi.
Canlı bir hayvanın üzerinde eti alınır mı?.
Birinci bölüm: Helal ve haram yiyeceklerin hükmü.
İkinci bölüm: Kurban kesmenin hükmü.
Üçüncü bölüm: Akika'nın hükmü.

ONÜÇÜNCÜ KİTAP

MÜSABAKA AT VE OK YARIŞI

Müsabaka at ve ok yarışı bölümü: Müsabaka at ve ok yarışı hükümleri.

ONDÖRDÜNCÜ KİTAP

YEMİNLER VE NEZİRLER KİTABI

Yeminler ve nezirler kitabında bir fasıl (bölüm) vardır
Yeminler ve nezirler bölümü: Yeminler ve nezirler hükümleri.
Birinci bölüm: Nezrin hükmü.

ONBEŞİNCİ KİTAP

HÜKÜM VERME VE ŞAHİTLİKLER

Hüküm verme ve şahitliklerle alakalı meseleler kitabı
Hüküm verme ve şahitliklerle alakalı meseleler kitabında dört fasıl (bölüm) vardır

Hüküm verme ve şahitliklerle alakalı meseleler bölümü: Hüküm verme ve şahitliklerle alakalı meselelerin hükümleri.
Kadı (hâkim)da aranan şartlar.
Kadı hüküm verirken nelere dikkat etmelidir?
Kadı nerelerde hüküm vermekten sakınacak.
Kadı hüküm verme esnasında iken davalıları sorgulayamaz yemin ettiremez telkinde bulunamaz.
Kadı kimlerin şahitlik yapacağına dikkat eder.
Bir kadı'nın verdiği hükmü diğer kadı değiştirebilir mi?
Birinci bölüm: Taksimatın hükmü.
İkinci bölüm: Delillerin hükmü.
Üçüncü bölüm: Şahitlerin hükmü.
Dördüncü bölüm: Haklarla ilgili hükümler.

ONALTINCI KİTAP

AZATLAMA KİTABI

Azatlama kitabında dört fasıl (bölüm) vardır

Azatlama bölümü: Azatlama'nın hükümleri.
Birinci bölüm: Velayetin hükmü.
İkinci bölüm: Müdebberin hükmü.

Üçüncü bölüm: Kitabetin hükmü.
Dördüncü bölüm: Çocuk annesi cariye.

BİRİNCİ KİTAP

TAHARET (TEMİZLİK) KİTABI

(5) BİRİNCİ KİTAP TAHARET (TEMİZLİK) KİTABI

(6) Kitap Hakkında

Bu kitap beş ana bölümde hazırlanmıştır:

Birinci ana bölümde her bölümün ardından o bölüm ile ilgili Arapça metni toplu bir şekilde her bölümün başına konulmuştur ki metni ezberlemek isteyen kişiye kolaylık olsun, çünkü metni Türkçe kelimeler arasında ezberlemek oldukça zordur. Bu zorluğa karşılık ayrıca metni koyduk ki o zorluk külfetinden kurtulmuş olalım. Çünkü kitap sadece bu meselelere vakıf

olanlar için değil sıradan her Müslüman'ın okuyabileceği gibi hazırladık ki, herkes bu nimetten faydalanabilsin istedik.

İkinci ana bölümde metne, kelime kelime mana verilmiştir. Böylelikle Arapça yabancılığı ile yeniden bir tanışma hedeflenmiştir, bu tanışma şimdiye kadar yabancısı olduğumuz İslami ilimlere götürme yolunu ve önümüzü açarak o ilimlerle tanışmamızı sağlayarak sağlam bir bilgi kazandırmış olacaktır.

Üçüncü ana bölümde kelime manasından sonra her bölümün altına toplu mana verilmiştir. Kelime manasında zorlanan, o zorluğu çekmeden rahat bir şekilde ibareyi toplayarak anlatabilsin Böylelikle hem kelime manasının ve hem de toplu mananın yabancılığından kurtulmuş olacaktır.

Dördüncü ana bölümde her bölümün delilleri sunulmuş olup sıradan her Müslümanın yararlanacağı şekilde hazırlanmıştır.

Beşinci ana bölümde her bölümün sonunda o bölümle alakalı, sorular sorularak metnin içeriği ile cevaplanmış okuyucunun dikkatini yeniden toparlayarak, eğitici maksadıyla hem soruyu hem de cevabı bir arada bulmuş olacak, konunun iyice anlaşılması sağlanacaktır. Bu duygularla sizi kitapla baş başa bırakıp, Allah'a emanet ediyorum. Selam ve dualarımla Allah'ın selamı, rahmeti, mağfireti ve bereketi hepimizin üzerine olsun. Amin.

(7) Bir Açıklama

Hamd alemlerin Rabbi olan Allah (c.c.)'a mahsustur. Salat ve selam Peygamberimiz Efendimiz (s.a.v)'e temiz Ehli-i beytine ve ashabına olsun. Hz Adem (a.s.v)'den günümüze kadar ve günümüzden de kıyamet gününe kadar. İslam davetini canla başla çalışıp bu uğurda Allah rızası için cihad eden Hakkı hak olarak bilip hakka tabi olan ve batılı batıl olarak bilip ondan uzaklaşan. Tevhid inancından zerre miktarı ondan ayrılmayan. Tağûti güçleri reddedip Allah (c.c.)'ın nizamına boyun eğen. İslam'ı aziz ve baş tacı yapan. Küfrü yerip rezil eden bu inanç uğruna şehadete koşan. Salat ve selam olsun. Hz Muhammed (s.a.v)'in liderliği ve kumandası altında toplanan, Allah (c.c.)'tan getirdiği her şeye içtenlikle inanıp ona sarılan, Allah (c.c.)'ın yasak ettiği her şeyden kaçan, Heva ve hevese göre değil, Salih amel işleyen bütün ehli iman ve İslam kardeşlerimize dua ederiz, onlarında bize dua etmelerini talep ederiz.

Bu kısa girişten sonra, bu "Gayetül İhtisar" kitabının tercümesini bana nasip eden Rabbimize ne kadar şükretsem azdır, bu tercümeden gayem, başta Allah(c.c.)'ın rızası olmak üzere din kardeşlerime yararlı olmaktır. Dileğim o ki kardeşlerim yanlışları tarafımıza bildirirlerse şimdiden teşekkkür ederiz.

Tercüme hakkında bilgi son zamanlarda kardeşlerimden Arapça hevesi doğduğunu görüyorum, onun için önce Arapça metnini her bölüme koydum. İstedim ki Arapça'yı öğrenebilsin. Bundan sonra metne, kelime kelime her bölümün manasını vererek. Kelime manasından sonra toplu manasını da sundum. Böylece konuyu en iyi şekilde öğrenmelerini istedim.

Bunu okuyan bir kardeşimiz, hem Arapça'nın yabancılığını üzerinde atmış olur ve hem de bu vesile ile temel fıkhı bilgileri de öğrenmiş olur. Bu birinci yönüdür.

İkinci yönü ise bu kitabın aynısını yani hazırladığımız metot üzere hem kelime manası ve hem de toplu manayı bir arada vererek böyle bir kaide ve usul üzere bir eser piyasada görmedim ve bu yönü ile de bir boşluğu doldurur kanaatindeyim bu yönü ile faydalı olacağına inanıyorum.

Üçüncü yönü ise sadece metni tercüme ettim, metnin orijinallığını aynen muhafaza etmeğe çalıştım ve metne uygun manalar vererek kapalı ve manası anlaşılmayan kelimeleri de ya parantez açarak onu açıkladım veya dipnot açarak izah etmeye çalıştım.

Dördüncü yönü ise sade bir dil ile tercüme etmeğe çalıştım manası anlaşılmayan veya dilimize ağır gelen kelimelerden mümkün olduğu kadar kaçındım hemen hemen her seviyede olan yediden yetmişe kadar her insanın anlayabileceği dil ile tercüme etmeğe çalıştım ki herkes anlayabilsin. Çünkü hazırlanan bir eser eğer bir topluma hitap ediyorsa, onu hazırlayan kişi bu durumu göz önünde bulundurarak, o kitabın sıradan her kişinin eline geçeceğini kabul ederek, bu inceliğe dikkat etmek gerekir ki o eser herkese faydalı olabilsin

Beşinci yönü ise eğitici maksadı her bölümün sonunda soru ve cevap şeklinde her bölümün konusunu içeren bilgilerle ilgili sorularını hazırlayarak o soruların cevabını kitabın kendi metni içerisinde cevapladım ki, okuyana ve okutana kolaylık olsun, hem metni ve hem yeniden bir tekrar gibi o soru ve cevaplar vesilesi ile anlamadığını anlamış olsun. Allah (c.c.)'ın izni ile bunları kavrayan fıkhı meselelerde olan bir boşluğu doldurmuş olur. Bu da bir insan için yeniden bir diriliştir ki, bu kaynaklarda belli bir mesafe alan bir insan başkalarını körü körüne taklit etmekten kurtularak ebedi bir hayatını yeniden tesis etmeğe bir vesile olur. Bu fıkhın kaynakları Kur'an ve Sünnetin menbaında süzülerek, insanlar için ahkamı oluşturup, İlmi ve hali bir araya getirerek ilmihal olur. Çünkü ilim ile hal bir birinden ayrılmayan birer cüz gibidirler. Bu cüzler şuna benzer. İlim bir motordur. Hal de o motorun bir parçasıdır, motor olmayınca o parça hiçbir görev yapamaz. Onun için ilim insana cesaret ve güç verir. İlim ile donanan bir insan onun bunun tesirinde çıkar kula kulluktan kurtularak hakiki manada Allah'a kul olmuş olur. İslam ümmeti ne zaman ilme dört el ile sarıldıysa daima onurlu bir millet olmuştur. Ne zaman ilimden yüz çevirdiyse daima horlanmış itilmiş kakılmış bir toplum haline gelmiştir. Bu gün bir buçuk milyardan fazla nufusu olan bu ümmet düne kadar dünyanın dört kıtasına hükmeden bir ümmet iken, bugün ise kendisini dört taraftan sarmış bir çemberin içerisine girmiş. Arslan gibi ümmet olan bu insanlar bugün ise tilkiler tarafında yutuluyor. Bunun tek sebebi ilme karşı duyarsızlıklarındandır. Güç ve kuvvet Allah'tandır o ne dilerse onun dilediği olur. Bize düşen ona hakiki kul olup onun emirleri doğrultusunda hareket etmekle onun rızasını kazanmaktır. Ya Rabbi! amellerimizi rızana uygun eyle Ya Rabbi! göz açıp yumuncaya kadar bizi nefsimizle baş başa bırakma, kalbimizi hakta sabit tut, dilimizi hakkı konuşan bir dile çevir, gözümüzü hakkı gören bir göz eyle, kulağımızı hakkı duyan bir kulak eyle, elimizi hakkı ayakta tutan bir el eyle, canımızı hakka feda olan bir can eyle, malımızı hakkı hakim kılmak için sarf etmeyi nasip eyle, evlatlarımızı hakka taraftar eyle, düşmanlarımızı kahrı perişan eyle, Allah'ın dini olan İslam'ı yeniden dünyaya hakim eyle, Kur'an'ı Müslümanların kalbine nakşeyle Ya Rabbi! bu eseri de senin gücün ve kuvvetine dayanarak onun tesirini halk eyle. Ya Rabbi! benim gücüm ve kuvvetim yoktur duyurmaya. Sen nasıl ki İbrahim (a.s)'ın kabe'yi inşa ettiğinde. "Ey İbrahim insanları hacca çağır" diye emrettiğinde; İbrahim de:"Ya Rabbi! benim sesimi kim duyar" dediğinde yüce Allah: "Sen çağır duyurmak bana aittir" diye buyurdun. Ya rabbi ben de çağırıyorum duyurmak sana aittir. Sen duyurmazsan ben duyuramam sen işittirmezsen ben işittiremem. Bütün güç ve kuvvetim senin elindedir. Seninle yürür, seninle tutar, seninle işitirim. Ruhumu elinde tutan yüce Rabbim beni bana bırakma, yardımcım sensin vekilim sensin, sana dayandım sana yöneldim.

Halis Atilla

Söğütlü çeşme. K. Çekmece. İstanbul. H.1420.M. 11.7.2001.

(8) HUTBETÜ'L-HACE

(9) Hutbetü'l-Hace'nin Arapça Metni

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلاَمُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَهَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لاَإِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَشَرِكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

[يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَتَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ][1] [يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيراً وَنِسَاءً وَتَّقُوا اللهَ الَّذِي تَسَائَلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيباً] [2] [يَاأَيُّهَا الَّذِنَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيداً] [3] [يُصْلِحْلَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزاً عَظِيماً][4]

---

1 سورة آل عمران :الآية 102 . [1]
2 سورة النساء:الآية 1. [2]
3 سورة الآحزاب 70 . [3]
4 سورة الآحزاب 71 . [4]

أَماَّ بَعْدُ: فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كَلاَمُ اللهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ (صَلَى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) وَشَرّ الْأُمُورِ مُحْدَثاَتُهاَ وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ، وَكُلَّ ضَلاَلَةٍ فِي النَّارِ [5]

(10) Hutbetü'l – Hace'nin Manası

Hamd, ancak Allah içindir. Ona hamdeder, Ondan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, kötü amellerimizden O'na sığınırız. Allah kimi hidayete erdirirse onu saptıracak yoktur, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur.

Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve şahadet ederim ki, Muhammed Onun kulu ve Resûlüdür.

"Ey iman edenler! Allah'tan, Ona yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin." (Al-i İmran:102.)

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabb'inizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir." (Nisa: 1).

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin' ki Allah işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah ve Resûlüne itaat ederse, büyük bir kurtuluşa ermiş olur." (Ahzâb:70-71).

Bundan sonra Muhakkak ki, sözlerin en doğrusu Allah'ın kelamı, yolların en hayırlısı Muhammed (s.a.v)'in yoludur. [6] Amellerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulup dine sokulan her amel bidat, [7] sapıklık ve her sapıklık da ateştedir.[8]

---

5 هذه الخطبة ؛ تسمّى : (خطبة الحاجة) وهي تُشرع بين يدي كلّ حاجة و التي كان رسول الله صلى الله عليه و سلّم يعلّمها أصحابه؛ أن يقولو ها بين يدي كلامهم في أمور دينهم سواء كان؛ خطبة نكاح أو جمعة أو محاضرة أو غير ذلك وهي في: (سنن ابن ماجه) كتاب النكاح باب خطبة النكاح و في :(سنن الترمذي) و (سنن أبي داود) و (سنن النسائي) ورواه أبو يعلى في :(مسنده) والطبراني في :(المعجم الكبير) والبيهقي في :(سننه) ولإمام أحمد في (مسنده) وورد ذكر طرف من هذه الخطبة في :(صحيح مسلم) كتاب الجمعة باب خطبته صلى الله عليه و سلّم في الجمعة 5

6 1. (53)- İmam Malik'e ulaştığına göre, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şunu söylemiştir: "Size iki şey bırakıyorum. Bunlara uyduğunuz müddetce asla sapıtmayacaksınız: Allah'ın Kitab'ı ve Resûlünün sünneti." (Muvatta, Kader: 3, (2, 899); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/328.)
2. (54)- Yezid İbnu Erkam (radıyallahu anh) anlatıyor: Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Size, uyduğunuz takdirde benden sonra asla sapıtmayacağınız iki şey bırakıyorum. Bunlardan biri diğerinden daha büyüktür. Bu, Allah'ın Kitabı'dır. Semâdan arza uzatılmış bir ip durumundadır. (Diğeri de) kendi neslim, Ehl-i Beytim'dir. Bu iki şey, cennette Kevser havuzunun başında bana gelip (hakkınızda bilgi verinceye kadar) birbirlerinden ayrılmayacaklardır. Öyleyse bunlar hakkında, ardımdan bana nasıl bir halef olacağınızı siz düşünün" (Tirmizî, Menâkıb: 77, (3790); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/328-329.)
3. (55)- İrbâz İbnu Sâriye (radıyallahu anh) dedi ki: "Bir gün Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bize namaz kıldırdı. Sonra yüzünü cemaate çevirerek çok beliğ, çok mânidar bir vaazda bulundu. Öyle ki dinleyenlerin gözleri yaşla, kalpleri de heyecanla doldu. Cemaatten biri: "Ey Allah'ın Resûlü, sanki bu, bir veda konuşmasıdır, bize ne tavsiye ediyorsunuz?" dedi. "Size, buyurdu, Allah'a karşı takvada bulunmanızı, başınızda Habeşli bir köle olsa bile emirlerini dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim. Zira, sizden hayatta kalanlar benden sonra nice ihtilaflar görecek. Öyle ise size sünnetimi ve hidayet üzere olan Hülefâ-i Râşidîn'in sünnetini hatırlatırım, bunlara uyun ve dört elle sarılın. Sonradan çıkarılan şeylere karşı da son derece dikkatli ve uyanık olun. Zira (sünnette bulunana zıt olarak) her yeni çıkarılan şey bir bid'attır, her bid'at de dalalettir, sapıklıktır." (Tirmizî, İlim: 16, (2678); Ebu Dâvud, Sünne: 6, (4607); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/330-331.)

7 Bid'at lügatte "daha önce bir örneğine rastlanmaksızın yapılan -iyi veya kötü- her yeni şey" manasına gelmektedir. Din kemâlini bulduktan sonra, (onu uzak veya yakından ilgilendirmek üzere) vazedilen (konan) her bir yeni şeye şer'i örfde bid'at denmektedir. Daha önce mevcut olmayan, sonradan ortaya çıkan amel ve inançlar. Hz. Peygamber ve Ashâb-ı Kirâm dönemlerinde görülmeyip onunla amel edilmeyen, hattâ bir benzeri olmayan ve İslâm'dan olmadığı

(11) TAHARET (TEMİZLİK)'İN LÜGAT VE ISTILAH MANALARI

(12)Taharetin Lügat Manası

Taharet(temizlik)in lügat manası, nezafet ve temizlik demektir. [9] Kir, sidik v.s gibi zahiri ayıp ve masiyetler gibi. [10] Maddi ve manevi pisliklerden yıkanmaktır. [11] Temizlik (manevi pislikten) ve necasetten temizlenmek anlamında bir fıkıh terimi (dir). [12]

(13) Taharetin Istılah Manası

Taharetin ıstılah manası. Necasetten temizlenme demektir. [13] Namaz ve tavaf gibi ibadetlere mani olan hades veya necisi izale etmektir. [14] Hadesten ve pisliklerden temizlenmektir. [15]

Yâni temizlenmek isteyen bir kimsenin gerek hakiki pisliği ve (necaseti), gerekse hades denilen manevi pisliği gidermek gidermek için meşru (şer'i şerife uygun) bir surette suyu veya toprağı yahut her ikisini birden kullanmasıdır. [16]

İmamı Nevevi Tahareti şöyle tarif eder. Hadesin kaldırılması veya pisliğin (necasetin) giderilmesi yahut da ikisinin anlamında ve şeklinde olanı gidermektir. Bizim bu ikisinin manasındaki murat ve onunla kastımız, teyemmüm sünnet olan gusüller Cuma namazı için

---

halde sonradan ortaya çıkan ve ibâdet kabûl edilen görüş ve ameller, sünnete aykırı davranışlar. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'den vârid olan: "Bu dinde olmayan bir şeyi ihdâs eden kimse bilsin ki o, merdûddur." (Buhari) "Kim dinimize muvâfık düşmeyen bir amelde bulunursa bilsin ki, o merdûddur." "Sonradan çıkan şeylerden kaçının, zira, en fena şey sonradan çıkan şeydir, her sonradan çıkan şey, bid'attir, her bid'at ise dalâlettir" gibi muhtelif hadîsler, herhangi bir kayda yer vermeksizin "bid'at"ı alelıtlak reddeder. Rasûlullah (s.a.s.), şu hadislerinde bid'atin tarifini yapmışlardır: "Sonradan ortaya çıkan herşey bid'attir; her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık insanı ateşe sürükler. "(Müslim, Cumua, 43; Ebû Davud, Sünnet 5; Nesâî, lydeyn, 22; İbn Mâce, Mukaddime, 7). Huzeyfe b. el-Yamân'ın rivâyet ettiği bir hadis-i şerifte: "Allah bid'at sahibinin orucunu, namazını, sadakasını, haccını, umresini, cihadını, sarfını (maddi yardımını), şehadetini kabul etmez. O, kılın yağdan çıktığı gibi İslâm'dan çıkar. " (İbn Mace, Mukaddime, 7/49). Bu ikaz karşısında müslümanların dikkatli davranacakları ve bid'atın ne olduğunu araştıracakları muhakkaktır. Abdullah b. Abbâs (r.a.)'dan rivâyet edilen bir hadiste şöyle buyrulur: "Allah, bid'at sahibinin amelini, bid'atından vazgeçinceye kadar kabul etmez." (İbn Mâce, Mukaddime, 7/50). Bid'atin mahzurlarına ve hoşa gitmeyen yanlarına dair söylenmiş sözlerin bir kısmını İmam Şâtibî şöylece dile getirmektedir: "Bid'at ile birlikte namaz, oruç, sadaka vb. Allah'a yaklaştırıcı hiçbir ibadet kabul edilmez. Bid'at sahibi ile birlikte oturup kalkan kimseden Allah'ın koruması kalkar ve o kişi kendi haline bırakılır. Bid'at sahibinin yanına giden ona saygı gösteren, İslâm'ın yıkılmasına yardımcı olur. İslâm'ın aslını bozacak davranış ve anlayışta olan bid'at sahibi kimse lânetlik kabul edilir. Bid'at sahibinin ibadeti kendisini Allah'tan uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramaz. Düşmanlığın ve karşılıklı kinin kaynağı bid'at sahibidir. Bid'at, Muhammed (s.a.s)'in şefâatine engeldir. Her bir bid'at bir sünneti ortadan kaldırır, o bid'at gereğince amel edenlerin günahı kadar da bid'atleri ortaya koyana da yazılı!. Bid'at sahibine Allah gazab eder, onu zelil kılar. Rasûlullah (s.a.s)'in havzından uzaklaştırılır. Dinden çıkan kâfirler arasında sayılacağından ve dünya hayatından ayrılırken, âkıbetinin kötü olacağından, âhirette yüzünün kararacağından ve cehennem ateşiyle azab göreceğinden korkulur. Allah Rasûlü, bid'atçiden beri ve uzaktır. Müslümanlar da ondan uzaklaşmıştır. Dünya hayatındaki fitneden başka ahiret azabının da artacağından korkulur" (Şâtibî el-İ'tisâm, I, 106-107).

[8] Hutbetü'l–Hace, ismiyle meşhur olan bu duayı, Cuma hutbelerinde ve sair konuşmalarında okuyan Rasulullah, bizzat Sahabelerine öğretmiştir. Bu haberi bize veren hadisi de (Tirmizi, c, 3, s, 413, 414, had, 1105, bab, 17, Nikâh kitabı) sahih bir senetle rivayet etmiştir.

[9] Büyük Şafii Fıkhı, c, 4, sh, 51. Bağdat rıtlı. Şer'i rıtıl yâda Bağdat rıtlı: (denilir ki bunun ölçüsü şöyledir) 128. 4/7 dirhemdir. 130 dirhem diye de rivayet edilmiştir. 408 gr gelir. Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 143, Kulleteynin miktarı hacim bakımından eni boyu ve derinliği 60'ar cm, olan bir havuz veya çapı 48, derinliği 96, cm olan bir küp veya silindir. Büyük Şafii İlmihali Halil Gönenç, sh, 28; Muğnil muhtaç, c, 1, sh, 40; Günümüzün ölçülerine göre takriben 210 litredir Ğayet'ül ihtisar, Trc Nizameddin Ersöz, sh, 61.

[10] İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 67.

[11] Ğayetül ihtisar Trc Nizameddin Ersöz, sh, 57.

[12] Şamil İslam Ansiklopedisi, c, 6, sh, 88.

[13] Şamil İslam Ansiklopedisi, c, 6, sh, 88.

[14] Büyük Şafii ilmihali, Halil Gönenç, sh, 27.

[15] İbn-i Abidin Reddü'l Muhtar Ale'd Dürrü'l Muhtar, İst: 1982, c, 2, sh, 104.

[16] Emanet ve ehliyet. Yusuf Kerim oğlu, c, 1, sh, 132.

gusül yapmak gibi, abdestin yenilenmesi, hades ve necis te ikinci ve üçüncü defa yıkamalar, kulağın meshi, mazmaza ve taharette ki diğer nafilelerle, müstehaza ile sidiğini tutamayan kimsenin temizlenmesini içine almıştır. [17]

(14) Taharetin Vacip Oluşu

Taharet (temizlik)'in vacip oluşu ile ilgili delilleri şöyledir. Beden elbise eşyaya bulaşan pisliği temizlemek vaciptir. Allahu Tealâ (c.c.) şöyle buyuruyor.

Elbiseni temiz tut. [18] Evimi ziyaret edenler, kendini ibadette verenler, rükû secde edenler için temiz tutun diye, İbrahim ve İsmail'e ahd verdik. [19]

Diğer bir ayeti kerime de şöyle buyuruyor. Orada tertemiz olmak isteyen kimseler vardır.[20] İbn-i Kesir; su ile temizlenmek hususunda aşırı titizlik gösteren Ensar'ın bu ayeti kerime ile övüldüğünü kayıt etmektedir.[21]

Diğer bir ayette ise şöyledir. Ey! İman edenler namaza kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın, başlarınızı meshedin ve ayaklarınızı da topuklara kadar (yıkayın). [22] Eğer cünüp iseniz tam temizlenin.[23]

Bu hususta ki hadisi şerifler ise şöyledir. Ebû Hüreyre (r.a)'den şöyle rivayet edilmiş. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu.Her Müslüman'ın haftada bir kere yıkanması, o günde başını ve bedenini yıkaması Allah'ın onun üzerindeki hakkıdır.[24]

Başka bir hadiste yine Ebu Hüreyre (r.a.)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Beş şey fıtrattandır:

(1) Sünnet olmak. [25]
(2) Etek tıraşı olmak.
(3) Koltuk altlarındaki kılları temizlemek.
(4) Tırnakları kesmek.
(5) Bıyığı kısaltmak. [26]

Başka bir hadiste "On şey fıtrattandır: Bıyığın kesilmesi, [27] sakalın uzatılması, [28] misvak, istinşak (Burna su çekmek), mazmaza (ağza su çekmek), tırnakları kesmek, parmak mafsallarını yıkamak, koltuk altını temizlemek, etek tıraşı olmak, intikhasu'l-mâ (yani istinca yapmak)." [29]

---

[17] Nevevi el Mecmu' , c, 1, sh, 79; Muğni'l Muhtaç, c, 1, 28; İslam fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 68.
[18] Müddesir, suresi, ayet, 4.
[19] Bakara suresi ayet,125.
[20] Tevbe suresi ayet, 108.
[21] İbn-i Kesir Tefsiri Darul Beyrut baskısı, M, 1984, H, 1404, c, 2, sh, 390.
[22] Mâide, suresi, ayet, 6.
[23] Mâide, suresi, ayet, 6.
[24] Buhâri, hd, 896, K, Cumua ve hd, 3846, K, Enbiya; Şerhi Müslim Minhac, c, 6, sh, 373, 374, hd, 1975, Darul Marife, M, 1997, H, 1418, Beyrut Dördüncü baskı. Müslim, hd, 849, İkinci baskı, M, 1992, H, 1413; Nesai, hd, 1366, K, Cumua; Tuhfetul eşraf, hd, 13577, 13683.
[25] Sünnetin, doğumun yedinci günü olması müstehabdır. Zahir olan görüşe göre doğum günü de bu sayıya dahildir. **Hanefi ve Malikilere göre** erkek için sünnettir, kadın içinde ikramdır. **Şafiilere göre** ise erkek içinde dişi içinde sünnet vaciptir. **Hanbelilere göre** sadece erkek için vacip, kadınlar için ise ikramdır, vacip değildir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 222).
[26] Buhari, 5550; Müslim, 257, K, Taharet.
[27] Bıyıkların kesilmesi: İttifakla sünnettir. **Şafii ve Malikilere göre** bundan maksat bıyıkları dudakların çevresi görününceye kadar kısaltmaktan ibarettir. Hanefilere göre bundan maksat, bıyıkları kökten kesmektir. Hanbelilere göre ise, kesmek ile bıyıkları dipten almak arasında muhayyer olunduğunu, ancak dipten almanın nass ile evla olduğunu belirtmektedir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 222).

[28] **Sözlükte Ve Şeriatte Sakalın Ölçüsü: Sakal:** Yanaklar ve çene arasında çıkan kılların ismidir. Bıyık dışında, çene, iki çene kemiği altı, iki yanak ve boynun iki yanında biten tüm yüz kılları sakaldır.
Sakal bırakmanın hükmü: Dört mezhep **sakalın tıraşının haramlığında, salınmasının vacibliğinde ittifak etmişlerdir.** (Sahibülibda) Sakal bırakmak akıl baliğ bütün müslüman erkeklere farzdır. Bunu, bırakılmasını emrederek, kesilmesini veya bir kabzadan fazlasının kısaltılmasını yasaklayarak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem farz olduğunu bildirmiştir. (Abdullah Yolcu, Sakal Dinen Gereklidir, Guraba Yayınları El Broşürleri.)
Allahu Teala şöyle buyurdu: "Peygamber size ne verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir." (Haşr, 59/7) "Kim Allah'a ve Peygamberine karşı isyan eder ve sınırlarını aşarsa Allah onu, devamlı kalacağı bir ateşe sokar ve onun için alçaltıcı bir azap vardır." (Nisa, 4/14).
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: "Şeytan artık bu topraklar üzerinde kendisine tapılmasından ümidini kesmiştir. Fakat bunun dışında sizin önemsemediğiniz bazı şeylerde ona itaatiniz onu memnun eder. Bundan kaçının. Muhakkak ki ben size iki şey bıraktım ki bunlara sarıldığınız sürece sapıklığa düşmezsiniz. Bunlar Allah'ın Kitabı ve Peygamberinin Sünnetidir." (Hakim rivayet etmiştir. Sahihtir.) Bu ayet ve hadisler bize şunu ifade ediyor. Müslüman gerek akaid gerek feraiz gerekse dua ve zikirde ve bütün işlerinde Allah'ın Kitabı ve Peygamber'in Sünneti'ne sarılmadıkça gerçek bir müslüman olamaz. Bunun zahiren ve batınen, tam bir teslimiyet, gönül hoşnutluğu ve ihlas üzere olması gerekir. Şöyle ki; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sözlerini yeryüzündeki tüm insanların sözlerine tercih eder. Büyük küçük ayrımı yapmadan İslam'ın tüm emirlerine sarılmaya çalışır. Zira İslam parçalanamaz bir bütündür. Hak bölünme kabul etmez. İslam'da orta bir çözüm yoktur. Bazılarınca küçük görünen bir bir takım emirler şeriatin nazarında büyüktür. (Abdullah Yolcu, Sakal Dinen Gereklidir, Guraba Yayınları El Broşürleri.)
"Bunun önemsiz olduğunu sanıyorsunuz. Halbuki, Allah katında çok büyük (bir suç)'tur." (Nur, 24/15)
Bilindiği gibi, bugün bir çok müslüman sakal tıraşı hastalığına müptela durumdadırlar. Kültür işgalinin etkisi ile müslümanlar başta sakal tıraşı olmak üzere bir çok gayri İslami adet ve davranışları benimsemiş bulunuyorlar. İslam ümmetinin aydınlık tarihinde böyle bir şey görülmemiştir. Müslümanların hidayet önderi imamlarından sakalını kesen tek bir fert dahi yoktur. Bu sapık adet bize, ülkemizi işgal eden kafirlerden veya aramızdan kafirlerin ülkelerine gidip, salih geçmişlerinin yolundan yüz çevirip kendilerini tamamen onlara benzeterek, kendilerine müminlerin yolundan başka yollar seçen kimseler vasıtasıyla girmiştir.
Allahu Teâlâ'nın müslüman kardeşlerimizi faydalandırması ümidiyle burada sakalın İslam'daki yerini açıklamaya çalışacağız. (Abdullah Yolcu, Sakal Dinen Gereklidir, Guraba Yayınları El Broşürleri.)
Sakal Bırakılması Hakkında Hadisler: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bıyıkları kısaltın, sakalları bırakın." (Müslim.) "Bıyıklarınızı iyice kısaltıp, sakallarınızı bırakın" (Buhari ve Müslim.) "Mecusilere muhâlefet edin, sakallarınızı uzatın, bıyıklarınızı kesin" (Müslim) "Müşriklere muhhalefet edin sakallarınızı çoğaltın, bıyıklarınızı azaltın" (Buhari ve Müslim.) "On şey fıtrattandır: Bıyığın kesilmesi, sakalın uzatılması, misvak, istinşak (Burna su çekmek), mazmaza (ağza su çekmek), tırnakları kesmek, parmak mafsallarını yıkamak, koltuk altını temizlemek, etek tıraşı olmak, intikhasu'l-mâ (yani istinca yapmak)." (Müslim) İbn Ömer radıyallâhu anhümâ anlatıyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdular ki: "Bıyıkları kısaltın, sakalları olduğu gibi bırakın." (Müslim.) Hadis metinlerinde geçen "Evfû", "Veffirû" E'fu" ve "Ercû" gibi tüm kelimeler aynı anlamı ifade ederler. Yani sakalın kendi hali üzerine bırakılması anlamına gelir. İ'fa demek sakalın hiç kesilmeden uzaması ve çoğalması için kendi haline bırakılması demektir. "Evfu, E'fu anlamındadır. Yani sakalın kısaltılmaksızın, kendi hali üzere olduğu gibi bırakılması anlamındadır. Kisra'nın Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderdiği iki elçinin ikisi de sakallarını kesmiş, bıyıklarını ise uzatmışlardı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna gelen bu adamların yüzlerine bakmak istemedi ve onlara "Yazıklar olsun, size bunu kim emretti?" diye çıkıştı. Onlar da "Bize bunu Rabbimiz (yani Kisra) emretti" dediler. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Fakat Rabbim bana sakalımı uzatmamı ve bıyığımı kısaltmamı emretti." (Hasen bir hadistir. İbn Cerir et-Taberi rivayet etmiştir.) Allahu Ekber! Vah! O sakalını kesen müslüman, işin büyüklüğüne baksın ki; acaba Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onun yüzüne bakmaktan eza duyarsa ne hissedecek? Hatta yüzünü şöyle diyerek ondan çevirirse ne cevap verecek? "Yazıklar olsun! Sana bunu kim emretti?!" Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabına emrettiği her şeyi öncelikle kendisi yerine getirirdi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem uzun ve gür sakallı idi. (Abdullah Yolcu, Sakal Dinen Gereklidir, Guraba Yayınları El Broşürleri.)
Sakal Tıraşının Haram Olduğuna Dair Deliller:
1) Allah'ın yarattığını değiştirme: Allahu Teâlâ şöyle buyurdu: "Allah'ın yaratışında değişme yoktur." (Rum, 30/30) Yani Allah'ın yaratışında ve sizi yarattığı şekilde değişiklik yoktur. Allahu Teâlâ İblis'in şöyle dediğini naklediyor: "Şüphesiz onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler." (Nisa, 4/99). Bu nas açıkça, şerî bir izin olmaksızın, Allah'ın yarattığını değiştirmenin, şeytanın emrine itaat olduğunu göstermektedir. Sakal tıraşının Şeytan'ın sevdiği ve emrettiği bir yaratılışı bozma eylemi olduğunda hiç kuşku yoktur. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kendilerini güzelleştirmek için dövme yapan ve yaptıran, yüzden kıl alan (kaşlarını inceltiren), dişlerinin seyrekleştirmek için dişlerinin arasını yontturan kadınlara Allah lanet etmiştir. Allah'ın yaratmış olduğu şekli bozanlara da lanet etmiştir." (Buhari ve Müslim.) Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bütün bu davranışları Allah'ın yaratmış olduğu şekli bozmak olarak kabul etmiştir. Sakal tıraşının da güzellik için işlenilen bir yaratılışı bozma eylemi olduğunda şüphe yoktur. Ve bu davranış da, yaratılışı bozmaya yönelik diğer davranışlar ile, laneti gerektiren illette müşterektir. Sakal tıraşı Allah'ın yarattığına itiraz demektir. Zira Allahu Teâlâ insanı en mükemmel surette yaratmıştır. Allah azze ve celle şöyle buyurdu: "Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı." (Tegabun, 64/3) "Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık." (İsra, 17/70) "Biz insanı en güzel biçimde yarattık." (Tin, 95/4) "Bu, her şeyi sapasağlam yapan Allah'ın sanatıdır." (Neml, 27/88)
Şüphesiz sakalın kesilip atılması bu büyük nimeti inkar anlamına gelir.
2) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in emrine muhalefet: Yukarıda örnek verdiğimiz hadislerde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem açıkça sakalın uzatılmasını emretmiş ve kesilmesini yasaklamıştır. Emir ise, emredilen şeyin

yapılmasını gerektirir. Emre uyan sevap, uymayan ceza görür. Usulü fıkıhta emir, karine ile lafzın zahiri anlamının kast edilmediğinin anlaşılması hali hariç, vücub ifade eder. Burada ise tüm karineler vücubu tekid etmektedir. Bütün bunlardan sakal tıraşının Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in açık ve kesin emrine aykırı olduğu anlaşılmaktadır. Allahu Teâlâ şöyle buyurdu: "Her kim Allah ve Rasûlüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur." (Ahzab, 33/36). "Artık kim Allah'a ve Rasulüne karşı gelirse, bilsin ki ona, (kendi gibilerle birlikte) içinde ebedî kalacakları cehennem ateşi vardır." (Cinn, 72/23).
3) Kafirlere benzemek: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem birçok sahih hadisinde "Mecusilere muhalefet edin..." "Müşriklere muhalefet edin..." ve "Ehli kitaba muhalefet edin..." buyurmuştur. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sakal tıraşının müşriklerin adeti olduğunu ve müslümanların onlara muhalefet etmelerini ve benzememeleri gerektiğini bildirmiştir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu. "Kim bir kavme benzemeye çalışırsa o, onlardandır." (Sahih, Ebu Davud.) Sakal tıraşı bugün çoğu kafir miletlerin şiarı olmuştur. Bu çirkin adet bize onlardan geçmiştir. Efendimiz şöyle buyurdu: "Başkasının sünneti ile amel eden bizden değildir" (Sahibul Camii: 5439.)
4) Kadınlara benzemek: Açık bir gerçektir ki Allah'ın erkekleri kadınlardan ayırdığı en önemli şeylerden biri sakaldır. Bunun tıraş edilmesi de erkeklerle kadınlar arasında ileri derecede benzerlik meydana getirir. Erkeklerden kadınlara benzemeye çalışanlar ise, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in diliyle lanetlenmişlerdir. "Erkeklerden kadınlara benzemeye çalışanlar lanetlenmişlerdir" (Buharî.) Eğer sakal tıraşı kadınlara benzemek değilse, kadınlara benzemek ya ne ile olur?! Sakalın erkekler için birçok faydaları vardır. Bunlardan bazıları şunlardır: Süstür, vakardır, heybettir ve kadın ile erkek arasındaki farktır.
5) Fıtrata aykırılık: Allahu Teâlâ şöyle buyurdu "(Rasûlum!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler." (Rum, 30/30) **Fıtrat:** Yani sünnet. Yani Allah'ın insanları yarattığı saf, temiz hal. İnsanlar buna eğilim duyarlar, buna aykırı şeylerden kaçınma eğilimi üzerine yaratılmışlardır. İnsan fıtrattan gelen bu hasletleri terk ettiği takdirde, insanlığından bir şey kalmaz. Sakal Peygamberlerin seçtikleri ve şeriatlerin üzerinde müttefik oldukları eski bir sünnet ve fıtrattan gelen bir haslettir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem **Hulefai Raşidin, Sahabe ve Tabiin'in tamamı uzun sakallı idiler.** Sakal tıraşı; israf, vakit kaybı ve günahı açığa vurmaktır: Sakal tıraşı için jilet, tıraş sabunu ve saire şeylere masraf yapılmaktadır ki bu da Allah'ın bize emanet olarak verdiği malı uygun olmayan işlerde harcamaktır. Yarın Allah, kıyamet gününde bunun hesabını soracaktır. Bu iş için harcanan paranın fazla bir şey olmadığı söylenemez. Zira Allahu Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür." (Zilzâl, 99/9) Aynı şekilde müslümanın vakti de çok kıymetlidir. Böylesi haram işler ile zayi edilmemesi gerekir. Sakal tıraşı açıkça günah işlemek ve bunu herkese göstermektir. Günahını izhar edenlerin günahları affolunmayacaktır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bütün ümmetim affolunur, ancak günahlarını açıktan işleyenler hariç." (Abdullah Yolcu, Sakal Dinen Gereklidir, Guraba Yayınları El Broşürleri.)
İmamların Sakal Tıraşı Konusundaki Sözleri: Dört mezhebin imamı **(Hanefi, Şafii, Hanbeli, Maliki) ve onların dışındaki ulemalar, sakal tıraşının haram olduğuna ve tıraş olanın günahkar olup, fasık olduğu görüşünde ittifak etmişlerdir.** (El-mevzuat Şerhissüneni Ebu Davut,) **Malikilerle Hanbeliler,** sakalı tıraş etmeyi haram kabul etmişlerdir. Ancak bir tutamdan fazla kısmını almak mekruh değildir. **Hanefilere göre** sakalı tıraş etmek tahrimen mekruhtur (yani haramdır). **Şafiilere göre**, sakalı tıraş etmek mekruhtur. **İmam Nevevi**, Müslim Şerh'inde sakal konusunda on şeyin mekruh olduğunu zikretmiştir ki bunlardan bir taneside sakalı tıraş etmektir. Ancak kadının sakalının çıkması bundan müstesnadır. Kadının onu tıraş etmesi müstehabdır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 223). Bütün fakihler sakal tıraşının haram olduğunu belirtmişlerdir. **İbn Hazm "Meratibu'l İcmaa" da şöyle diyor: "Sakal tıraşının caiz olmayan çirkin bir davranış olduğu konusunda ittifak etmişlerdir.** Yüz, Allah'ın yaratıcılık kudretinin ileri derecede ifadesini bulduğu bir organdır. Dolayısıyla bu organa saygı duyulması ve korunması gerekir; çirkinleştirilmesi veya ihanete uğratılması değil! Abdullah b. Yezid el-Ensarî radiyallahu anhü'den "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem yağma ve ibret amacıyla organların kesilmesini yasakladı." (Buharî.) **İbn Teymiyye "İhtiyaratu'l-İlmiyye"** de şöyle der: "Sahih hadislerde belirtildiği üzere **sakal tıraşı haramdır.** Kimse mübah görmemiştir." **Hanefilerden İbn Abidin** "Reddü'l-Muhtar" da şöyle der: Erkeğin sakalını kesmesi haramdır. **İmamı Şafii de "el-Ümm" de sakalı tıraşın haram** olduğunu belirtmiştir. **Malikilerden de el-Adevi, İmam Malik'den, sakal tıraşının mecusilerin işlerinden** olduğunu nakletmiştir. **İbn Abdilber de "Temhid" de sakal tıraşının haram olduğunu ve bunu ancak kadınlara benzeyen kadınsı erkeklerin yaptığını belirtmiştir.** Çağımızda, önder imamların yolundan giden **birçok büyük alim de sakalı kesmenin haram olduğu görüşünde birleşmişlerdir.** (Abdullah Yolcu, Sakal Dinen Gereklidir, Guraba Yayınları El Broşürleri.)
Sakal Kısaltılabilir mi?: Alimler bu konuda ihtilaf etmişlerdir. Elbette bu ihtilafın ayrıntılarının yeri bu kısa risale değildir. Fakat sözlü ve fiili hadisler ışığında en tercihe şayan görüş, sakalı kısaltmanın caiz olmadığıdır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın şemailinden biri de "sakalı çok idi" (Müslim.) "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem uzun sakallı idi." (Sahih, Ahmed.) Enes b. Malik radıyallahu anh O'nu anlatırken "Sakalı şuradan şuraya kadar doldurmuştu" dedi ve ellerini boynunun iki yarısında dolaştırdı. (Tarihu İbn Asakir). Sahabe radıyallahu anhüm Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in öğle ve ikindi namazlarında Kur'an okuduğunu, "sakalının kıpırdamasından" anlıyorlardı. (Buharî.) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ı sevdiklerini söyleyip de onun görüntüsünü ve ona benzemeyi sevmeyenlere ne demeli; Allahu Teâlâ şöyle buyurdu: "(Rasûlum!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin." (Âl-i İmrân: 3/31) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalını eninden ve boyundan kısalttığına dair hadis ise, hüccet olmayacak kadar çok zayıftır. Bazıları; Ömer ve oğlu Abdullah radiyallahu anhüma'ın sözlerine binaen sakalın bir tutamdan fazlasının kesileceğini söylemektedirler. Fakat bu hüküm doğru değildir. Zira sakalın olduğu gibi bırakılmasına dair sahih hadisler bu sözleri çürütmektedir. Sahih sünnetin olduğu yerde sahabe sözü ile amel edilmez. Çünkü kimsenin sünnete aykırı hüküm vermeye yetkisi yoktur. Sahabelerin radıyallahu anhüma görüşleri değil, rivayetleri hüccettir. Ayrıca Ömer ve oğlu radiyallahu anhüma bu sözü, yılın tüm günleri için değil, bayram günleri için demişlerdir. Bu hususta en sağlam söz, sahih hadislerin zahiri ile amel, yani sakalın kısaltılmadan kendi haline

Başka bir hadiste ise şöyledir. Ebu Hüreyre (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu Eğer ümmetime zor gelmeyecek olsaydı, her namazda misvak kullanmayı emrederdim.[30]

Diğer bir hadiste ise şöyledir. Sehl b, Hanzeli (r.a.)'den Hz. Peygamber (s.a.v) ashabına şöyle buyurdu. Siz kardeşlerinize gideceksiniz; bineklerinizi düzeltin ki, insanlar arasında bir ben gibi (belirgin) olabilesiniz. Allah çirkini ve çirkinliği sevmez. [31]

Bir ayeti kerimede ise şöyle buyururdu.Allah tövbe edenleri ve temizlenenleri sever. [32]

Ebû Malik Eş'ari (r.a.)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Temizlik imanın yarısıdır.[33]

Osman b. Affan (r.a.)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Her kim Allah Teala (c.c)'nın emrettiği gibi abdest alırsa, farz namazlar arasındaki günahlara kefaret olur. [34]

Hz. Ali (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Namazın anahtarı, temizlik (abdest teyemmüm)dir. Girişi tekbir almak; çıkışı selam vermektir. [35]

(15) ÖNSÖZ

(16) Müellifin Önsözü Arapça Metni

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

---

salıverilmesidir. Allah daha iyi bilir. Fakat şunu iyi bilmeliyiz ki, sakalın bir tutamdan fazlasının kısaltılması meselesi ictihadi bir konudur ve bu konuda nasihatten öte sakalını bu ölçüde kısalttı diye kimseye baskı uygulanamaz. Bir tutamdan az olacak şekilde kısaltmaya ise, hiçbir delil yoktur. Sakallarını bir tutamdan az olacak şekilde kısaltanların bu hatalarından dolayı hemen Allah'a tevbe etmeleri gerekir. Allah kendisine yönelip tevbe edenlerin tevbelerini kabul eder. (Abdullah Yolcu, Sakal Dinen Gereklidir, Guraba Yayınları El Broşürleri.)

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Tamamı idrak edilemeyenin tamamı terk edilemez. Ve az şey hiç yok olandan daha hayırlıdır. Sakalını kısaltan, bu davranışında hatalı olmakla beraber, sakalını tamamen tıraş edenden daha hayırlıdır. Bu konuda halk arasında şöyle bir misal vardır: "İnsanların ayıplarında, gücünün yettiğini bile yerine getirmekten kaçınan kimse kadar ayıp görmem" Tamamen bırakmayıp gücü yettiği halde sakalını kısaltan gibi... Oysa bu elde olan bir şeydir. Bizden bir şey gerektirmediği gibi bize mal ve zaman tasarruf sağlar. "Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine icabet edin." (el-Ahkaf, 46/31) Allah ve Rasulunü seven akıllı müslüman kardeşim! Şu sözün sahibi peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'ine muhalefet etmekten kaçın. "Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir." (Buharî.) Sakalını kestiğin zaman kafirlere benzemiş olursun ki bu durumda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın şu sözüne muhatap kalırsın: "Kim bir kavme benzemeye çalışırsa o onlardandır." (Ebu Davud-Sahih) "Ey Allah'ın kulu, sana şu hadisi de hatırlatmak istiyoruz: Eş'as b. Süleym şöyle dedi: Halamdan duydum. Amcasının şöyle dediğini anlattı: "Medine'de yürürken arkamdan bir insan "İzarını yukarı kaldır, böylesi daha takvâya yakındır." dedi. Birde ne göreyim; O Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem... 'Ya Rasulallah, bu uzun bir hırka' dedim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem 'Ben senin için iyi bir örnek değil miyim?' buyurdu. İzarına baktım Dizi ile ayakları arasında bacaklarının yarısında idi." (Sahih, Şemailu Tirmizî.) Ey sakallarını tıraş eden müslüman! Sen bu konuda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'a mazeretler sıralarken, O sana şöyle dediği zaman ne yapacaksın? 'Ben senin için iyi bir örnek değil miyim?. Daima ahireti düşünüp, fitneler diyarı, geçici dünya hayatına aldanmamak gerekir. Çünkü dünya hayatı gerçekten çok kısadır.Ahiret hayatı ise ebedidir. Sözlerimizi bitirirken; Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve ashabına salat ve selam ederiz. (Abdullah Yolcu, Sakal Dinen Gereklidir, Guraba Yayınları El Broşürleri.)

[29] Müslim.

[30] Buhari, 847; Müslim bâb, 15, hd, 252, K, Taharet.

[31] Ebû Dâvud, c, 4, sh, 348, bâb, 25, hd, 4089, K, Libas.

[32] Bakara suresi: 2/222.

[33] Müslim, c, 1, sh, 203, bâb, 1, hd, 223, K,Taharet.

[34] Müslim, c, 1, sh, 208, bâb, 4, hd, 11, K,Taharet, Çağrı yay, İst.

[35] Ebû Dâvud, bâb, 31, hd, 61, K, Taharet ve aynı eser, hd, 73, K, Salât; Tirmizi, 63, K, Mevakit; İbn-i Mace, 3, K Taharet; Darimi, 22, K, Vudu; Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 123, c, 3, sh, 340, Buraya kadar verdiğimiz deliller taharetle ilgili idi. Bundan sonra sularla ilgili delilleri vereceğiz İnşallah.

(من يرد الله به خيراً يفقهه في دين)

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ وَصَحَابَتِهِ أَجْمَعِينَ قَالَ الْقَاضِي أَبُو شُجَاعٍ أَحْمَدُ بنْ الحُسَيْنِ بنْ أَحْمَدَ الْأَصْفَهَانِي رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى سَأَلَنِي بَعْضُ الْأَصْدِقَاءِ حَفَظَهُمُ اللهُ تَعَالَى أَنْ أَعْمَلَ مُخْتَصَرًا فِي الْفِقْهِ عَلَى مَذْهَبِ الْإِمَامِ الشَّافِعِيِّ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَرِضْوَانُهُ فِي غَايَةِ الْإِخْتِصَارِ وَنِهَايَةِ الْإِيْجَازِ لِيَقْرُبَ عَلَى الْمُتَعَلِّمِ دَرْسُهُ وَيَسْهُلَ عَلَى الْمُبْتَدِى حِفْظُهُ وَأَنْ أُكْثِرَ فِيهِ مِنَ التَّقْسِمَاتِ وَحَصْرِ الْخِصَالِ فَأَجَبْتُهُ إِلَى ذَلِكَ طَالِباً لِلثَّوَابِ رَاغِبًا إِلَى اللهِ تَعَالَى فِي التَّوْفِيقِ لِلصَوَابِ إِنَّهُ عَلَى مَا يَشَاءُ قَدِيرٌ وَبِعِبَادِهِ لَطِيفٌ خَبِيرٌ.

(17) MÜELLİFİN ÖNSÖZÜ MANASI

Hamd Alemlerin Rabbına Salât Onun Nebisi (Peygamber) Hz Muhammed (s.a.v)'e temiz ehli (beytine) aline ve ashabına olsun (Amin).

Dostlarımdan bazıları Allah onları muhafaza etsin, metni kelimeleri az manası çok ve hem okuyan, hem de okutan için kolay olup, ilk defa (Fıkıh ilmine), başlayacak kişiler için ezberlene bilen konularına ve maddelerine ayrılmış Şafii mezhebine ait bütün fıkhı konuları kapsayan bir eser yazmamı istediler.

Allah'ın tewfik ve rızasına dayanarak ve sevabı da Ondan umarak bu işe giriştim. Muhakkak ki Allah (c.c) dilediği şeyleri (işleri yapmaya) kadirdir, kullarına karşı çok büyük lütuf sahibi ve onların (yaptıkları her şeyden gizli ve aşikar her işten haberdardır.

KADI EBÛ ŞUCA'. Doğumu: 433. Vefatı: 593.

(18) BİRİNCİ KİTABIN ARAPÇA METNİ

[1 كتاب] أحكام [الطهارة]

الْمِيَاهُ الَّتِى يَجُوزُ بِهَا التَّطْهِيرُ سَبْعُ مِيَاهٍ مَاءُ السَّمَاءِ وَمَاءُ الْبَحْرِ وَمَاءُ النَّهْرِ وَمَاءُ الْبِئْرِ وَمَاءُ الْعَيْنِ وَمَاءُ الثَّلْجِ وَمَاءُ الْبَرَدِ ثُمَّ الْمِيَاهُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَقْسَامٍ طَاهِرٌ مُطَهِّرٌ غَيْرُ مَكْرُوهٍ

وَهُوَ الْمَاءُ الْمُطْلَقُ وَطَاهِرٌ مُطَهِّرٌ مَكْرُوهٍ وَهُوَ الْمَاءُ الْمُشَمَّسُ وَطَاهِرٌ غَيْرُ مُطَهِّرٍ وَهُوَ الْمَاءُ الْمُسْتَعْمَلُ وَالْمُتَغَيِّرُ بِمَا خَالَطَهُ مِنَ الطَّاهِرَاتِ وَمَاءٌ نَجِسٌ وَهُوَ الَّذِي حَلَّتْ فِيهِ نَجَاسَةٌ وَهُوَ دُونَ الْقُلَّتَيْنِ أَوْ كَانَ قُلَّتَيْنِ فَتَغَيَّرَ وَالْقُلَّتَانِ خَمْسُمِائَةِ رِطْلٍ بَغْدَادِيٍّ تَقْرِيبًا فِي الْأَصَحِّ.

(19) BİRİNCİ KİTABIN KELİME MANASI

[1 كتاب] أحكام [الطهارة]

الْمِيَاهُ الَّتِي يَجُوزُ بِهَا التَّطْهِيرُ سَبْعُ مِيَاهٍ مَاءُ السَّمَاءِ وَمَاءُ الْبَحْرِ وَمَاءُ النَّهْرِ وَمَاءُ الْبِئْرِ

Kuyu / Su / Nehir / Su / Deniz / Su / Gök / Su / Sular / Yedi (dir) / Temizlik / O'nunla (o sularla) / Caiz (sa-nın) olur / O şey ki (O sular ki) / Sular

وَمَاءُ الْعَيْنِ وَمَاءُ الثَّلْجِ وَمَاءُ الْبَرَدِ ثُمَّ الْمِيَاهُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَقْسَامٍ طَاهِرٌ مُطَهِّرٌ غَيْرُ مَكْرُوهٍ

Mekruh / Değil / Temizle-yici (dir) / Temiz (dir) / Kısımlar / Dört / Üzeri / Sular / Sonra / Dolu / Su / Kar / Su / Pınar / Su

وَهُوَ الْمَاءُ الْمُطْلَقُ وَطَاهِرٌ مُطَهِّرٌ مَكْرُوهٍ وَهُوَ الْمَاءُ الْمُشَمَّسُ وَطَاهِرٌ غَيْرُ مُطَهِّرٍ وَهُوَ

O (SU) / Temizleyici / Değil / Temiz (dir) / Güneşlenmiş / Su / O (SU) / Mekruh (tur) / Temizle-yici (dir) / Temiz (dir) / Mutlak / Su / O (SU)

الْمَاءُ الْمُسْتَعْمَلُ وَالْمُتَغَيِّرُ بِمَا خَالَطَهُ مِنَ الطَّاهِرَاتِ وَمَاءٌ نَجِسٌ وَهُوَ الَّذِي حَلَّتْ فِيهِ

Onun içine / Düştü (va-ki oldu) / O (necis ki) / O (SU) / Necis (pis) / Su / Temiz ol-anlardan / Ona karışmış / O şey ki / Değişmiş / Kullanılmış / Su

نَجَاسَةٌ وَهُوَ دُونَ اَلْقُلَّتَيْنِ أَوْ كَانَ قُلَّتَيْنِ فَتَغَّرَ وَاَلْقُلْتَانِ خَمْسُمِائَةِ رِطْلٍ بَغْدَادِيّ تَقْرِيبًا

Yaklaşık (takriben) Bağdat (ritlı) Rıtıl (şer'i ölçü) Beş yüz İki kulle Değişir Kulleteyn İdi (oldu) Veya Kulleteyn Değil (dışında) O (SU) Necaset

فِي اَلْأَصَحّ

Sahihte

(20) BİRİNCİ KİTABIN TOPLU MANASI

(21) Taharet (Temizlik)'in Hükmü [36]
(22) Temizlik Bölümü Ve Suların Kısımları
(23) Suların Kısımları [37]

Bu sular yedi çeşittir
(1) Gök suyu. (Yağmur suyu)
(2) Deniz suyu.
(3) Nehir (çay, akar, dere) suyu.
(4) Kuyu suyu.
(5) Pınar suyu.
(6) Kar suyu.
(7) Dolu suyu.

Bu yedi çeşit olan sular hem temizdir hem de temizleyicidir. Ve bu sularda kendi arasında dört kısma ayrılır. [38]

---

[36] **Taharetin vacip oluşunun şartları:** Kendisine namaz vacip olana taharet de vaciptir. Bunun için on şart vardır: 1) İslam. 2) Akıl. 3) Büluğ. 4) Hayız ve nifas kanının kesilmesi. 5) Vaktin girmesi. 6) Uyku halinde olmaması. 7) Unutmuş olmaması. 8) Zorlama altında olmaması. 9) Su veya temiz toprağın bulunması. 10) Taharet yapmaya muktedir olması. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 70-71).

[37] **Hanefilere göre: Kendisiyle Temizlik Yapılabilen Sular:** Yedi türlü su ile temizlik yapılabilir ki bunlar: 1) Gökten inen (yağmur) suyu, 2) deniz suyu, 3) ırmak suyu, 4) kuyu suyu, 5) kar suyu, 6) dolu suyu, 7) kaynak suyudur. (Nurul İzah Tercümesi)

[38] **Hanefilere göre: Sular beş türlüdür: 1)** Hem temiz hem de temizleyici olan ve mekruh olmayan sulardır ki, bunlara "mutlak sular" denir. **2)** Temiz ve temizleyici olduğu halde mekruh olan sulardır. Bunlar da kedi ve benzeri hayvanların üzerinden içtiği, az (kabul edilen) sulardır. **3)** Temiz olduğu halde temizleyici olmayan sular. Bunlar abdest için (veya cünüplüğü gidermek için) kullanılan sular yahut da abdest niyetiyle abdestlinin yeniden aldığı abdestin suyudur. **Su Ne Zaman 'Kullanılmış" Sayılır?** Su vücuddan ayrılmakla "kullanılmış" sayılır. **Hangi Suyla Abdest Alınmaz?** Sıkmaksızın kendi kendine çıksa dahi, ağaç ve meyve suyu ile abdest alınamayacağı gibi, ki en doğrusu da budur, kaynatma neticesinde veya başka maddelerin suya galebesi (özelliğini bozacak şekilde suya karışması) sonucunda tabiî özelliğini yitiren su ile de abdest alınmaz. **Ne Zaman Galebe (Baskınlık) Meydana Gelir?** Katı maddelerin suya karışarak sudaki incelik (yumuşaklık) ve akıcılığı gidermesi neticesinde galebe (baskınlık) meydana gelir. Safran, meyve ve ağaç yaprağı gibi katı maddelerle suyun bütün vasıflarının değişmesinin bir zararı yoktur. Bir de, süt gibi kokusu olmayıp yalnızca rengi ve tadı bulunan mavilerin bir tek vasfının su üzerinde belirmesi ve sirke gibi üç özelliğe sahip olan mavilerin iki vasfının suda belirmesi ile galebe meydana gelir. Kullanılmış su ve kokusu gitmiş gül suyu gibi herhangi bir vasiî bulunmayan maddelerde galebenin olup olmadığı tartıyla belirlenir. Eğer bir ntıl mutlak suya, iki rıtıl kullanılmış su karışmışsa bu suyla abdest alınmaz, aksi halde alınır. **4)** Pis su: İçine pislik düşen az ve durgun su pistir : Eğer su, ona on (10x10) zirânın altında ise az sayılır. Az ve durgun suya düşen şeyin tadı, kokusu

(24) Mutlak Su

Mutlak su. [39] Bu su hem temizdir. Hem de temizleyicidir. Kullanılması mekruh değildir.

(25) Mekruh Su

Mekruh su. [40] Bu su hem temizdir. Hem de temizleyicidir. Kullanılması mekruhtur. Bu su güneşin önünde bekletilmiş güneş ısısıyla ısınan sudur.

(26) Musta'mel Su

Musta'mel su. [41] (Yâni kullanılmış olan sudur). Bu suda temizdir temizleyici değildir.[42] Veya içine temiz bir şey düşmüş[43] suyun vasfını bozmuş onu musta'mel (haline getirmiş olan) sudur.

(27) Necis (Pis) Su

---

veya rengi bakımından eseri görünmese bile, su pistir. İçine düşen şeyin eseri görünürse sularda pis olur. **5)** Üzerinden eşek ve katırın içtiği su ki, bu suyun temiz olup olmadığı şüphelidir. (Nurul İzah Tercümesi)

Artık Sular: Az (kabul edilen) ve canlı artığı bulunan sular dört kısımda mütâlâa edilir: Birincisi, temiz ve temizleyicidir. Bunlar, insan, at ve eti yenilen hayvanların artıklarıdır. İkincisi, pis olup kullanılması caiz değildir ki bunlar: köpek, domuz ya da kaplan ve kurt gibi yırtıcı hayvanların artıkları olan sulardır. Üçüncüsü, başkası varken kullanılması mekruh olan kedi, başı boş tavuk; doğan, atmaca, şahin, çaylak gibi yırtıcı kuşlar ve akrep hariç, fare gibi ev hayvanlarının artıklarıdır. Dördüncüsü, katır ve eşeğin artığı olup bunun temizliği şüpheİidir; eğer başka su yoksa bununla abdest alınır ve ardından yemmüm edilerek namaz kılınır. (Nurul İzah Tercümesi)

[39] **Mutlak su özet olarak şöyledir:** Suya temiz bir karışır ve rengini tadını ya da kokusunu değiştirmezse o, mutlak ve tahûr (temizleyici) sudur. Eğer üç vasıftan birisini değiştirirse Maliki, Şafii ve Hanbelilere göre temiz, fakat temizleyici değildir. Hanefilere göre, kaynatılmadıkça ve suyun yoğunluğunun ekserisi haline gelmedikçe, temiz ve temizleyicidir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 85)

[40] **Hanefilere Göre Tahûr Fakat Kullanılması Tenzihen Mekruh Olan Su:** Hanefilere göre -esah olan görüşte- başkası bulunduğu bir zamanda kullanılması mekruh olan, temiz ve temizleyici su şudur: kedi ve benzeri [Başı boş tavuk, yırtıcı kuş ve yılan gibi.] hayvanların üzerinden içtiği, az (kabul edilen) sulardır. (Merakil Felah, 3) Bu sudan başkası yoksa kerahet ortadan kalkar. Şafiiler ise kedinin ağız ve artığının temiz olduğunu söylemişilerdir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 87)

[41] **Hanefilere göre kullanılmış suyun hükmü:** Temiz olduğu halde temizleyici olmayan sular. Bunlar abdest için (veya cünüplüğü gidermek için) kullanılan sular yahut da abdest niyetiyle abdestlinin yeniden aldığı abdestin suyudur. Bu su ile abdest ve gusülde kullanılmaz. (Nurul İzah Tercümesi; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 87) **Malikilere göre kullanılmış suyun hükmü:** Temiz ve temizleyicidir. Ercah olan görüşe göre, necasetin giderilmesi ve kap v.b temizliği için kullanılmasından kerahat yoktur. Ancak az ise başka suyun bulunması halinde, hadesin giderilmesi ya da mendup gusüller için kullanılması mekruhtur. Mekruh oluşundaki illet de, nefsin ondan tiksinmesidir. **Şafiilere göre kullanılmış suyun hükmü:** Temiz olduğu halde temizleyici değildir. Bu su ile abdest ve gusülde kullanılmaz. Temiz suya damlayan kullanılmış su az ise bağışlanır. Kullanılmış su kulleteynden mikarına ulamışsa esah olan görüşe göre temiz olur. **Hanbelilere göre kullanılmış suyun hükmü:** Hanbeli mezhebinde, abdestte dördüncü defa yıkayıştaki, necaseti giderildikten sonra sekizici yıkayıştaki su temizdir. Kullanılan su hakkında iki rivayet vardır: a) Hadesin giderilmesindeki musta'mel gibidir, çünkü bu meşru bir taharettir. b) Racih olan görüş o suyn tahûr olduğudur. Taharete mani olmaz, zira namazdan bir maniyi gidermemiştir. Serinlemeye benzer. Ulema arasında, serinleme ve temizleme için kullanılan suyun temiz ve temizleyici, gayrı mekruh olduğunda ihtilaf yoktur. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 91) Az bir sudan abdest alan biri ellerini yıkarken o suyu avuçlarsa musta'mel olmaz. Çünkü avuçlayan ellerini yıkamaya değil, su almaya niyet etmiştir. Musta'melin hükmü: Şafiilerde olduğu gibi, hadesi gidermez, pisliği temizlemez. Su birikip miktarı kulleteyn'i (iki kulle) bulursa bu hususta iki görüş vardır: a) Musta'meldir. b) Resulullah (sav)'ın: "Su iki kulleteyn oldu mu pislik taşımaz" hadisine binaen temizdir. Musta'mel su, muta'mel olmayan su ile birleşir ve kullteyni bulursa hepsi temiz olur. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 87-91)

[42] Çünkü abdest ve ya gusülde (boy abdestinde) kullanılmış veya kokusu rengi ve tadı bozularak musta' mel (kullanılmış) hükmüne girmiştir bu su temizdir ama temizleyici değildir.

[43] Mesela yoğurt veya süt veya mercimek veya çorba veya her hangi bir yiyecek türünden bir şeyin karışmasıyla kokusunu tadını ve rengini değiştirdiği için bu suyu içmek veya yemek yapmak veya çamaşır yıkamak gibi şeylerde kullanmak caiz olup temizdir yalnız o su abdest ve gusül de kullanılmaz. Aslı temiz olan sudur temiz şeylerin karışmasıyla üç vasıftan birisini bozduğu için kullanılmış su hükmüne girmiştir.

Necis (Pis) olan su. [44] Buda içine necaset (Pislik) düşen sudur. Bu su iki kulleteynden az olan sudur. Kulleteynin miktarı ise yaklaşık beş yüz Bağdat rıtlıdır. [45]

(28)BİRİNCİ KİTABIN DELİLLERİ

(29) Taharet (Temizlik)'in Delilleri

(30) Suların Hükmünün Delilleri

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Sizi temizlemek için gökten su indirir. [46] Diğer bir ayette ise şöyle buyuruyor. Size gökten (yağmur, kar, dolu) su indirdik.[47]

Ebû Hüreyre (r.a)'den. Rivayet edilen bir hadisten. Peygamber (s.a.v.)şöyle buyurdu. Allah'ın! Doğu ile batı arasını uzak kıldığın gibi günahlarla benim aramı da uzaklaştır. Allah'ım! Beyaz elbisenin kirden temizlendiği gibi, beni de hatalarda temizle. Allah'ım! Hatalarımı kar dolu ve su ile yıka diyorum. [48]

---

[44] **Hanefilere göre necis (pis) suyun hükmü:** Pis su: İçine pislik düşen az ve durgun su pistir : Eğer su, ona on (10x10) zirânın altında ise az sayılır. Az ve durgun suya düşen şeyin tadı, kokusu veya rengi bakımından eseri görünmese bile, su pistir. İçine düşen şeyin eseri görünürse sularda pis olur. (Nurul İzah Tercümesi) **Şafiilere göre necis (pis) suyun hükmü: Necis olan su, içine necaset düşen sudur. Bu da iki kısma ayrılır:** Birinci kısım, az olan sudur. Bu da iki kulle'den az olan sudur. Bu su necasetin düşmesiyle necis sayılır. Düşen necaset az olup suyun renginde, kokusunda, tadında hiçbir değişiklik yapmasa dahi yine de necis olur. İki külle, Bağdad batmanıyla 500 batman sudur. Bugünkü ölçülerle 192,857 kilograma eşittir. Bugünkü metre ölçüsüyle uzunluğu, eni ve derinliği tam 1 zira ve 1 zira'nın 1/4'i kadardır. Hz. Peygamber'e, çölde bulunan, yırtıcı ve diğer hayvanların da ihtiyacını giderdiği su hakkında sorulduğunda şöyle demiştir: Su iki külle kadar olursa pislik taşımaz. [Tirmizî, Ebu Dâvud, Neseî, İbn Mâce, Ahmed b. Hanbel, (İbn Ömer'den) Diğer bir rivayette ibare 'necis olmaz' şeklinde gelmiştir. Hadîsin mefhumundan, iki kulle'den az olan suyun hayvanların içmesiyle necis olacağı anlaşılır. İsterse hayvanların içmesiyle bozulmasın. Bunun doğruluğu Hz. Peygamber'in şu hadîsiyle sabittir. Biriniz uykudan uyandığında, sakın elini üç kez yıkamadan önce su kabına daldırmasın. Çünkü uyurken elinin nerede gecelediğini bilmez. [Müslim/278, (Ebu Hüreyre'den)] Görüldüğü gibi Hz. Peygamber, uykudan uyanan bir kimsenin elini yıkamadan önce su kabına sokmasını yasaklamıştır. Çünkü elin, görülmeyen bir necasetle pislenmiş olması mümkündür. Görülmeyen' necasetin suyun vasıflarını değiştirmediği malumdur. Eğer su, mücerred necasetle necis olmasaydı, Hz. Peygamber bunu yasaklamazdı. İkinci kısım, iki külle veya daha fazla olan sudur. Bu su, sadece necasetin düşmesiyle necis olmaz. Ancak suya düşen necaset, suyun renginden, kokusundan ve tadından birini değiştirirse necis olur. Bunun delili İcma'dır. İbn Münzir söyle der: 'Suyun içine az veya çok necaset düşüp de tadından, kokusundan ve renginden birini bozarsa, bu tür suyun necis olduğunda âlimler icma etmiştir'. [İmam Nevevî-Mecmû, 1/160] (Büyük Şafii Fıkhı Tercümesi) **Fakihlere göre necis (pis) suyun hükmü: Fakihler necis suyu ikiye ayırmışlardır: a)** Tahûr ve az olup, vasıflardan birini değiştirmeyecek bir necasetin bulaştığı su: **b)** Tahûr olup, vasıfından birini değiştiren bir necasetin bulaştığı su. Ulema, vasıflarından birinin değiştiği ikinci kısmın necis olduğunda müttefiktir. **Şafiiler ve Hanbeliler,** birinci bölümde Hanefilerle görüş birliğindedirler. Ancak Şafiiler, bağışlanacak nesneleri hariç tutmuşlard, bunlar kendiliğinden suya düşen veya rüzgarın düşürdüğ, akıcı kanı olmayan sinek ve arı gibi hayavanların ölüsüdür. **Malikiler ise, ercah olan rivayete göre,** necasetin bulaştığı, fakat vasıflarından birinin değiştirmediği az su için temizdir, fakat bu meseledeki ihtilaftan ötürü mekruh, demişlerdir. Fakihlerin çoğunluğuna göre necasetlenmiş sudan yararlanılmaz, taharette veya başka bir şeyde kullanılmaz. Hayvan veya ekin sulamada ya da susuzluk gibi bir zaruret halinde kullanılabilir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 92)

[45] Bağdat rıhlı. Şer'i rıtıl ya da Bağdat rıtlı : (denilir ki bunun ölçüsü şöyledir) 128. 4/7 dirhemdir. 130 dirhem diye de rivayet edilmiştir. 408 gr gelir. Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, s, 143, Kulleteynin miktarı hacim bakımından eni boyu ve derinliği 60'ar cm, olan bir havuz veya çapı 48, derinliği 96, cm olan bir küp veya silindir. Büyük Şafii İlmihali Halil Gönenç, s, 28; Muğnil muhtaç, c, 1, s, 40; Günümüzün ölçülerine göre takriben 210 litredir, Ğayet'ül ihtisar, Trc Nizameddin Ersöz, s, 61.

[46] Enfal suresi ayet, 11.

[47] Furkan suresi ayet, 48.

[48] Buhari, c, 1, sh, 181, bâb, 89, K, Azan; Yine aynı eser, c, 7, sh, 159, bâb, 39, 46, K, Deawat; Müslim, c, 1, sh, 419, bâb, 147, K, Mesacid; c, 3, 2078, 2079, bâb, 49, K, Zikir; İb-i Mace, c, 2, sh, 1262, bâb, 3, hd, 3838, K, Dua, c, 1, 264, 265, bâb, 1, hd, 805, K, İkametu's Salât; Ebû Davud, c, 1, sh, 493, bâb, 121, 122, hd, 781, K, Salât; Nesai, c, 1, sh, 50, 51, bâb, 55, hd, 3495, K, Deawat; Ebû Davud Trc ve Şerhi, c, 3, sh, 204, bâb, 120, 121, hd, 781, Salât.

(31) Deniz Sularıyla Alakalı Deliller

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Size deniz avı yapmak onu yemek size helal kılındı. [49]

Biz gökten belli miktarda su indirdik. Biz onu gidermeğe (yerin dibine çekmeğe) de kadiriz. [50]

Görmedin mi? Allah gökten su indirdi de onu yerin içindeki kaynaklara (yerden fışkıran pınarların içine) soktu.[51]

Ebû Hüreyre (r.a)'dan rivayet ettiği bir hadisi şerifte. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Bir adamın (Ya Resulullah!) denizde yolculuk ediyoruz (o denizin suyu bize temiz midir? o suyu kullanabilir miyiz) sorusu üzerine (Peygamber s.a.v. Evet). Denizin suyu temiz ölüsü (balık v.s. denizde yaşayan hayvanların ölüsü de) helaldır.[52] buyurdu.

(32) Kulleteyn Suların Delilleri

Allah (c.c) şöyle buyuruyor. Peygamber size ne verdi ise onu alın, size neyi yasakladıysa ondan sakının. [53]

Abdullah b. Umer (r.a.) Peygamber (s.a.v)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiş. Nebi (s.a.v)'e ehli yabani hayvanların uğrağı olan suyun durumu sordular. Resulullah (s.a.v) şöyle buyurdu.İki kulle (kulleteyn) miktarında su pislik tutmaz.[54]

(33) Necis Sularla Alakalı Deliller

Eğer bir suyun içine necis olan bir şey girerse gözde o necisi göre biliyorsa duruma bakılır. Bu suda iki çeşittir. Birincisi akan su bu su pis olmaz. İkincisi de durgun olan sudur ki buda iki kulleden aşağı olmamak şartıyla böyle bir su üç vasıftan birisi değişmedikçe o su temizdir. (Mütercim)

Abdullah b. Umer (r.a.) Peygamber (s.a.v)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiş. Nebi (s.a.v)'e ehli yabani hayvanların uğrağı olan suyun durumu sordular. Resulullah (s.a.v) şöyle buyurdu.İki kulle (kulleteyn) miktarında su pislik tutmaz.[55]

Suyun vasıflarının değişmesi ile o suyun necis olacağı hakkında icma vardır. İbn-i Münzir şöyle der: Suyun içine az veya çok necaset düşüpte (o suyun) tadından kokusundan ve

---

[49] Maide suresi ayet, 96.
[50] Mü'minun suresi ayet, 18.
[51] Zümer suresi ayet, 21.
[52] Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 2, sh, 237, 361, 378, 393; c, 3, sh, 373; c, 5, sh, 365; Nesai, c, 1, sh, 50, bâb, 47, hd, 59, K, Taharet, c, 1, sh, 176, bâb, 4, hd, 331, K, Miyah; c, 7, sh, 207, bâb, 35, hd, 4337, K, Sayd ve Zebaih; İbn-i Mace, c, 1, sh, 136, bâb, 38, hd, 386, K, Taharet; c, 2, sh, 1081, bâb, 18, hd, 3247, K, Sayd; Ebû davud, c, sh, 64, bâb, 41, K, Taharet; Muwatta, c, 1, sh, 494, bâb, 3, hd, 9, K, Sayd; Ebû Davud trc ve Şerhi, c, 1, sh, 156, K, Taharet; Darimi, c, 1, sh, 151, bâb, 54, c, 2, sh, 418, bâb, 6, hd, 2017, K, Sayd; Tirmizi, c, 1, sh, 100, 101, bâb, 52, hd, 69, K, Taharet; Tirmizi sahih diye rivayet etmiştir.
[53] Haşr suresi ayet, 7.
[54] Ebû Davud, c, 1, sh, 51, bâb, 33, hd, 63, 65, 66, 67 ve ayrıca Ebû Davud trc ve Şerhi, c, 1, sh, 124, bâb, 33, K, Taharet; Tirmizi, c, 1, sh, 97, bâb, 50, K, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 46, bâb, 44, hd, 52, K, Taharet; c, 1, sh, 185, bâb, 2, hd, 327, K, Miyah; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, c, 2, sh, 12; Darimi, c, 1, sh, 152, bâb, 55, hd, 737, 738, K, Vudu, Bu hadisi ismi geçen kaynakların hepsi bunu rivayet etmişlerdir.
[55] Ebû Davud, c, 1, sh, 51, bâb, 33, hd, 63, 65, 66, 67 ve ayrıca Ebû Davud trc ve Şerhi, c, 1, sh, 124, bâb, 33, K, Taharet; Tirmizi, c, 1, sh, 97, bâb, 50, K, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 46, bâb, 44, hd, 52, K, Taharet; c, 1, sh, 185, bâb, 2, hd, 327, K, Miyah; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, c, 2, sh, 12; Darimi, c, 1, sh, 152, bâb, 55, hd, 737, 738, K, Vudu, Bu hadisi ismi geçen kaynakların hepsi bunu rivayet etmişlerdir.

renginden birini bozarsa, bu tür suyun necis olduğundan alimler icma etmiştir.[56] Bu görüş, İbn-i Münzir ve İbn-i Mulakkan'dan naklolunmuştur. [57]

Başka bir hadisi şerifte şöyledir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Su temizleyicidir. Onu hiç bir şey pisleyemez. Ancak suyun rengini, tadını ve kokusunu değiştiren bir şey müstesna dır.[58] (Yâni rengi tadı kokusu değişirse pis olur. Mütercim)

Başka bir hadiste ise şöyledir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Su temizdir necis olamaz. Ancak kokusu ve tadı değişmedikçe (bu hadiste renk geçmemiştir), renk de ikisine (koku ve tada) kıyas edilir. [59]

(34) Kullanılmış Suyun Delilleri

Hz. Cabir b, Abdullah (r.a) şöyle anlatıyor. Şiddetli hasta olmuş baygınlık geçiriyordum. Hz. Peygamber (s.a.v) yanıma gelerek abdest aldığı suyu üzerime döktü.[60]

Eğer abdestte kullanılan su temiz olmasaydı. Hz. Pey gamber (s.a.v) o suyu Cabirin üzerine dökmezdi.[61]

Ayrıca Ebu Davut da şöyle geçmektedir. Rebi'(r.a)'dan rivayet edildiğine göre Resulullah (s.a.v) elinde kalan suyun arttığı ile başını meshetmiştir.[62]

(35) Mekruh Olan Suyun Delilleri

İmamı Şafii Hz. Ömer (r.a)'nın bu tür su ile yıkanmayı mekruh görüp şöyle dediğini rivayet ediyor. Ben güneşte ısınan suyun kullanılması tıp açısında mahzurlu görüyorum. Çünkü güneşte ısınan su, alaca hastalığına sebep olur.[63]

Ayrıca Peygamber (s.a.v)'den gelen bir rivayette. Hz. Peygamber Hz. Aişe (r,anha) için şöyle dedi güneşte ısınan suyun baras hastalığa (yani alacaya) sebep olduğunu haber vermiştir.[64]

Bunun sebebi ise insan sağlığına zarar verdiği için mekruh görülmüştür. İslam dini insan sağlığına zarar veren her şeyi çirkin görüp menetmiş faydalı olanı ise emretmiştir. (Mütercim)

Genellikle sıcak bölgelerde ve bakır olan kaplarda güneşin tesiri ile ısınan (o bakır kapların içindeki kalayların sökülüp vücuda yapıştığında daha çok tesiri göstererek insan vücuduna zarar verir) İmamı Nevevi'nin tercih ettiği görüşü ise şöyledir. Ne zaman ki (güneşin tesiri ile ısınan suyun) soğuması halinde o zaman kerahet ortadan kalkar ve mekruh olmaz. Çok sıcak ve çok soğuk suyunda kullanılması bunun gibi mekruhtur. [65]

---

[56] İmam-ı Nevevi el Mecmu' c, 1, sh, 111, Darul fikir baskısı.
[57] Seyyid Sabık Fıkhu' Sünne trc, c, 1, sh, 27, Pınar yay İst. Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 58, Arslan yay, İst.
[58] İbn-i Hümam. Fethu'l Kadir, c, 1, sh, 47, Beyrut, H, 1315; Yusuf Kerim oğlu, Emanet ve Ehliyet, c, 1, sh, 155. Ölçü yay.
[59] El – Mühezzeb, c, 1, sh, 19, K, Taharet; İmam-ı Nevevi el Mecmu' , c, 1, sh, 110; Ebu Davud, c, 1, sh, 54, hd, 66, K, Taharet, Ebu Davud tcr ve Şerhi, c, 1, sh, 127; Tirmizi, c, 1, sh, 95, bab, 49, hd, 66, K, Taharet; İbn-i Mace, c, 1, sh, 174, bab, 76, hd, 521, K, Taharet; Müsned, Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 235; et-Taç Camiul Usul Fi Ehadisi Resul, c, 1, sh, 80.
[60] Buhari, 191; Müslim, 1616;
[61] El-Fıkh'ul Menheci ala mezahibi İmam-ı Şafii Trc Ali Arslan, c, 1, sh, 57, Arslan yay İst.
[62] Ebu Davud, c, 1, sh, 91, bab, 51, hd, 131, K, Taharet. Ve Ebu Davud trc ve Şerhi, c, 1, sh, 236; Tirmizi, 25, Taharet; İbn-i Mace, 52, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 359.
[63] Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 56, Arslan yay İst; Muğnil Muhtaç, c, 1, 32.
[64] El Muhezzeb, c, 1, sh, 26.
[65] Şerh'il İbn-i Kasım, sh, 3. Salah Bilici Kitap evi İst.

Çok soğuk ve sıcak olan bir suyun serinleşmesi ile keraheti (mekruh oluşu) ortadan kalkar. (Mütercim).

(36) BİRİNCİ KİTABIN SORULARI VE CEVAPLARI

Taharet (Temizlik)'in Hükmü
Temizlik Bölümü Ve Suların Kısımları

Soru-1-Taharet Kitabında kaç bölüm vardır. Bu bölümlerin isimlerini ve içerdiği konuları nelerdir?.

Cevap-1-Onüç tane bölüm vardır. İlk bölüm sular ve suların çeşitleri ile alakalıdır.

Taharet temizlik bölümü: Suların kısımları.
Birinci bölüm: Derilerin tabaklanması.
İkinci bölüm: Kullanılması caiz olan ve olmayan kaplar.
Üçüncü bölüm: Misvakın kullanılması.
Dördüncü bölüm: Abdest'in farzları ve sünnetleri.
Beşinci bölüm: İstinca taş ve su ile temizleme şekilleri.
Altıncı bölüm: Abdest'i bozan şeyler.
Yedinci bölüm: Guslü gerektiren haller.
Sekizinci bölüm: Guslün farzları ve sünnetleri.
Dokuzuncu bölüm: Sünnet olan gusüller.
Onuncu bölüm: Mestler üzerine mesh etmek.
Onbirinci bölüm: Teyemmümün, Şartları, Farzları, ve Sünnetleri.
Onikinci bölüm: Necasetlerin giderilmesi.
Onüçüncü bölüm: Hayız, Nifas, ve İstihazenin hükümleri.

Soru–2-Kendisi ile temizlenmesi sahih olan sular hangilerdir. Bunların çeşitlerini nelerdir?

Cevap-2-Kendisi ile temizlenmesi sahih olan sular yedi çeşittir.

1- Gök suyu. (Yağmur suyu).
2- Nehir (çay, dere) suyu.
3- Pınar suyu.
4- Kuyu suyu.
5- Kar suyu.
6- Dolu suyu.
7- Deniz suyu.

Soru–3-Bu sular kaç kısımdır ve nelerdir?.

Cevap–3-Bu sular dört kısıma ayrılır.

1–Temiz ve temizleyici olup kullanılması mekruh olmayan mutlak olan sudur.

2–Temiz ve temizleyici olup kullanılması mekruh olan sudur. Bu su güneşin önünde bekletilmiş olup güneş ısısı ile ısınan sudur. (Genellikle sıcak bölgelerde bakır kaplarda ısınan su)

3-Musta'mel su (abdestte ve gusülde kullanılmış olan su) Bu su temizdir temizleyici değildir.

4–Necis olan sudur. (Pis olan su) Bu da içine necasetin düşmesi ile pis olan sudur.

Soru–4- Kulleteyn miktarı ne kadardır?

Cevap-4-Kulleteyn miktarı beş yüz Bağdat rıtlıdır. (60 ar cm derinliği eni boyu geniş bir silindir veya küptür. Günümüz ölçülerine göre takriben 210 litredir.)

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(37) BİRİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN (FASL[66]IN), ARAPÇA METNİ

[1 فصل] وَجُلُودُ الْمَيْتَةِ تَطْهُرُ بالدِّبَاغِ إلاَّ جِلْدَ الْكَلْبِ وَالْخِنْزِيرِ وَمَا تَوَلَّدَ مِنْهُمَا أَوْ

مِنْ اَحَدِ هِمَا وَعَظْمُ الْمَيْتَةِ وَشَعْرُ هَا نَجِسٌ إلاَّ الآدَمِيَّ.

(38) BİRİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN (FASLIN) KELİME MANASI

[1 فصل] وَجُلُودُ الْمَيْتَةِ تَطْهُرُ بالدِّبَاغِ إلاَّ جِلْدَ الْكَلْبِ وَالْخِنْزِيرِ وَمَا تَوَلَّدَ مِنْهُمَا أَوْ

Veyahut O İkisi (Domuz ve Köpek) Doğurdu O şey ki Domuz Köpek Deri Ancak Dabaklamakla Temiz olur Ölü-nün Deriler Fasıl Bir-inci

مِنْ اَحَدِ هِمَا وَعَظْمُ الْمَيْتَةِ وَشَعْرُ هَا نَجِسٌ إلاَّ الآدَمِيَّ.

İnsan Ancak Necistir Onun Tüy, Kıl Ölü-nün Kemik O İkisinden Birisinden

(39) BİRİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(40) Dabaklamanın Hükmü

(41) Dabaklamakla Temizlenen Deriler

Ölmüş bir hayvanın derisi tabaklamak ile temizlenir. [67] Yalnız domuzun ve köpeğin [68] derisi ve bu hayvanların başka bir hayvanla birleştiği neticesinden doğan yavruları.

---

[66] Fasıl: Bölüm ayırım manalarına gelir. Bir konunun içinde geldiği zaman o konu ile diğer konuyu bir birinden ayırır. Mesela bir bölüm abdesti anlatırken diğer bölüm ise başka konuyu anlattığı için buna bölüm denilmiştir.

[67] **Hanefilere göre: Ölü Hayvan Derileri ve Benzeri Şeylerin Temizlenmesi:** Ölü hayvanların derileri, (meselâ akasya ağacının meyvesiyle olduğu gibi) hakikî tabaklama ve (onları) topraklamak, güneşletmek suretiyle hükmî tabaklama yaparak temizlenmiş olur. İnsan derisi ile domuz postu bu hükmün dışındadır. Şer'î usûllerle kesmek, eti yenilmeyen kayvanların derisini temiz kılar, etini değil... En doğru görüş bu olup fetva da buna göre verilmiştir. Kesilmiş kıllar ve tüyler, boynuz, tırnak, yağsız kemik gibi içerisine kanın nüfuz etmediği her şey ölüm sonucu pis olmaz. Ama sinirin pis olduğu doğrudur. Misk kesesi, tıpkı misk gibi temiz olup yenilmesi helâldir. Misk'in, kedisinden elde edildiği misk de temizdir, bu kokuyu sürünerek namaz kılmanın bir mahzuru yoktur. (Nurul İzah Tercümesi)

[68] **Mezheplere göre köpeğin necisliği: Hanefilere göre:** Köpeğin bizatihi necis olmadığıdır. Zira korunma ve avlanmadan ondan yararlanmaktadır. Domuz ise bizatihi necistir. Yalnız köpeğin ağız suyu veya salyası ve tersi necistir. Vücudun diğer bölümleri buna kıyas edilmez. Ağzını kaba sokarsa yedi defa yıkanır. **Malikilere göre:** Köpek: İster beslenmesine izin verilen bekçi veya çoban köpeği olsun, isterse başka köpek, mutlak olarak temizdir. Sadece ağzını soktuğunda -meşhur olan görüşe göre- taabbüden (ibadet etmek için) yedi defa yıkanır. Ayağını veya hareket ettirmeden dilini soksa veya salyası düşse yıkamak gerekmez. **Şafiiler Ve Hanbelilere göre:** Köpek domuz ve ondan türeyenler, bunların artığı, teri necistir. Bunlarla kirlenen eşya biri toprakla olmak üzere yedi defa yıkanır. Darekutni

Tabaklamakla temizlenmez. [69] Murdar (Yâni şeri' bir kesimle kesilmeyen hayvan) kemiği de tüyü de necistir. [70] Ancak insan oğlunun derisi, tüyü, kemiği ve ölüsü necis değil) bundan müstesnadır.

(42) BİRİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN (FASLIN) DELİLLERİ

(43) Dabaklamanın Delilleri

İbni Abbas (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Deri tabaklandığında temiz olur. Köpek ve domuz hariç. Bu hadis şu kitaplarda geçmektedir. [71]

(44) Domuz Ve Köpek'in Necisliği İle İlgili Deliller

Domuzun necis oluşu şu ayeti ile sabittir. Şöyle ki. Leş, kan, ve domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlanan, boğulmuş vurul(arak öldürül)müş, yukarıdan düşmüş boynuzlanmış ve canavar parçalayarak ölmüş olan canları çıkmadan kesmeniz hariç dikili taşlar (putlar heykeller) üzerine boğazlanan hayvanlar ve fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı.[72]

De ki: Bana inen vahiyde (Kur'an'da), yiyen bir kimse için yiyeceği şeyden leş, akan kan necis olan domuz ve Allah'tan başkası adına bir fısk olarak boğazlanan müstesna (sizin haram kıldıklarınızdan) haram edilmiş bir şey bulamıyorum. [73]

Köpeğin necis oluşu da şu hadisi şeriftir. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Birinizin kabından bir köpek su içerse, o kabı biri toprak ve su ile karışık olmak üzere yedi defa yıkasın.[74]

Darekutni ve Hakim'in rivayet ettiği hadiste: Resulullah (sav) birinin evine çağrıldı ve gitti. Sonra da Başka bir eve çağrıldı ve gitti. Sonra da başka bir eve çağrıldı, gitmedi. Kendisine bu anlatılınca "Filanın evinde köpek vardır" buyurdu. Filanınkinde de kedi vardır denince: "Kedi pis değildir." Dedi. Bundan köpeğin necis olduğu anlaşılmıştır. [75]

(45) İnsan Ölüsü İlgili Deliller

---

ve Hakim'in rivayet ettiği hadiste: Resulullah (sav) birinin evine çağrıldı ve gitti. Sonra da Başka bir eve çağrıldı ve gitti. Sonra da başka bir eve çağrıldı, gitmedi. Kendisine bu anlatılınca "Filanın evinde köpek vardır" buyurdu. Filanınkinde de kedi vardır denince: "Kedi pis değildir." Dedi. Bundan köpeğin necis olduğu anlaşılmıştır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 109-110).

[69] **«Deri dibağat edildiğinde temiz olur..»** [Buharı - Müslim : İbn - Abbas (R.A.)'dan.] Mâlikîler dibağati temizleyici yollardan saymamışlar ve yukarıdaki hadîsi nezafet anlamına hamletmişler. Hanbeliler de buna yakın bir ictihadda bulunmuşlardır. Şafilere göre, dibağatin mikroorganizmaları öldürecek ölçüdeki kimyevi maddelerden olmasını önermişlerdir. [Bu konuda geniş bilgi için bak: Kitabu'l-Fıkhi Ala'l-Mezahibi'l-Arbaa / Abdurrahman El-Ceziri : C. 1, S. : 36-37.]

[70] **Hanefilerin mutemet görüşlerine göre:** Dabaklama ile köpek ve fil'in derisi temizlenmiş olur. Leşin üzerindeki kıl vb. şeyler temizdir. Yılan gömleğide temizdir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 76).

[71] Tirmizi, c, 4, sh, 221, bab, 7, hd, 1728, K, Libas; Müslim, c, 1, sh, 277, bab, 27, hd, 366; Ebu Davud, c, 4, sh, 368, bab, 38, hd, 4124, 4125; Nesai, c, 7, sh, 173, bab, 4, hd, 4239, Furuu; Darimi, c, 2, sh, 411, bab, 20, hd, 1991, Uhdiyye; Muwatta, c, 2, sh, 498, bab, 6, hd, 17, Sayd; Müsnedi Ahmed b, Hanbel, c, 1, sh, 219; Tac Camiul usul fi Ehadisi Resul, c, 1, sh, 84, bab, 3, Taharet; el Muhezzeb fi fıkh'ul İmam-ı Şafii, c, 1, sh, 27; el Umm İmam-ı Şafii, c, 1, sh, 56, 57, 58, Taharet; İmam-ı Nevevi el Mecmu'Şerh'ul Mühezzeb, c, 1, sh, 215; Muğnil Muhtac, c, 1, 66, 116; Haşiyet'ül Beycuri, c, 1, sh, 53, 54, 55, 56, 57; Fıkh'us Sünne, c, 1, sh, 37.

[72] Maide suresi ayet, 3.

[73] En'am suresi ayet, 145.

[74] Müslim, 279; Darekutni, c, 1, sh, 65. Bunların (köpek ve domuzun) necisliği için yeterli delildir.

[75] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 110.

Yüce Rabbimiz şöyle buyurdu. Andolsun biz adem oğullarını şerefli kıldık.[76]

Diğer bir ayette ise şöyle buyurur. Biz insanı en güzel şekilde yarattık.[77]

Hadiste ki delili ise şöyledir. Ebû Hüreyre cünüp iken Medine sokağının birinde kendisini peygamber (s.a.v)'i karşılamış Ebû Hüreyre Yanında savuşup gittim. Ebû Hüreyre gitti ve yıkandı, sonra geldi. Peygamber (s.a.v): Sen nerede idin Yâ! Ebâ Hüreyre? diye sordu. Ebû Hüreyre de cünüp idim. Taharet[78]siz olarak seninle birlikte oturmak istemedim, diye cevap verdi. Bunun üzerine Sübhanallah![79] Mümin murdar[80] olmaz buyurdu.[81]

(46) BİRİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN (FASLIN) SORULARI VE CEVAPLARI

Dabaklamanın Hükmü

Soru–5-Birinci bölümden. Bir meyte (şer'i kesim ile kesilmeyen bir) hayvanın derisi nasıl temizlenir?

Cevap–5-Meyte olan bir hayvanın derisi tabaklamakla temizlenir. (tabaklandıktan sonra o derinin kullanışı helaldır.)

Soru-6-Hangi hayvanların derileri tabaklamakla temizlenmez?

Cevap–6-Domuz ve köpeğin derisi tabaklamakla temizlenmez.

Soru-7-Bir domuz veya köpek bunlardan birisinin temiz olan bir hayvan ile koyun keçi gibi, bunların birleşmesinden doğan yavrunun derisi temiz olur mu?

Cevap–7-Domuzun ve köpeğin temiz olan bir hayvan'ın birleşmesi ile doğan yavruda domuz ve köpek gibidir. (tabaklansa bile yine temiz olmaz velev ki baba köpek ana keçi veya baba keçi ana köpek veya domuzdan olması fark etmez yine necistir).

SORU –8- Ölü hayvanın kemiği veya tüyü necis olur mu?

Cevap–8-Ölü olan hayvanın kemiği de tüyü de necistir.

Soru–9-İnsanın ölüsü kemiği ve kılları necis olur mu?

Cevap–9-İnsanın ölüsü de kemiği de kılları da temizdir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(47) BİRİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[2 فصل] وَلاَ يَجُوزُ اسْتِعْمَالُ أَوَانِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَيَجُوزُ اسْتِعْمَالُ غَيْرِهِمَا مِنَ الأَوَانِ.

[76] İsrâ suresi ayet, 70.

[77] Tin suresi ayet, 4.

[78] Yani ben cünüplü olduğum halde, cünüplükten yıkanmadan yanına oturmak istemedim. Eba Hüreyre Peygamber (s.a.v)'in yanına cünüplü iken oturmayı sakıncalı sandığı için yanında oturmaktan kaçınmıştı. Mütercim.

[79] Peygamber (s.a.v) Ebu Hüreyre'nin o tahmin ve zannındaki durumunu bertaraf etmek için Sübhanallah diyerek onu uyarıp o Cünüplü hali ile onun yanında oturulmasının sakıncalı olmadığını ona bildirmek için söylemişti. Mütercim.

[80] Yani bir Mü'minin cünüp oluşu onu murdar (pis, necis) yapmaz. Çünkü insan yaratılış bakımından en güzel bir biçimde yaratıldığı için ona cünüplüğün isabet etmesi ile pis olmadığı gibi başka birisinin yanında oturması ile de bir sakıncası yoktur. İnsan en iyi bir şekilde ki yaratılışı ve şerefli oluşu. İsra suresi, 70 ve Tin suresi, 4, ayetlerinde geçmişti. Mütercim.

[81] Sahihi Buhari, bab, 23, Gusl.

(48) BİRİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[2 فصل] وَلاَ يَجُوزُ اسْتِعْمَالُ أَوَانِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَيَجُوزُ اسْتِعْمَالُ غَيْرِهِمَا مِنَ الْأَوَانِي.

İkinci Fasıl Caiz olmaz Kullanılması Kapların Altın Gümüş Caiz olur Kullanılması Dışında O İkisinin Kaplarından

(49)BİRİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(50) Kapların Hükmü [82]

(51) Kullanılması Caiz Olan Ve Caiz Olmayan Kaplar

Altın ve gümüşten imal edilmiş kapların (yâni tabakların kap ve kaşıkların) kullanılması caiz değildir. Altın ve gümüşün dışındaki kapların kullanılası caizdir. (Bu kapların içine çatal kaşık v.s. şeylerde girer).

(52) BİRİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(53) Kapların Delilleri

Huzeyfe b. Yeman (r.a.)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Sakın harir (ipekli) ve dibacı (ipeklinin başka bir çeşidi) giymeyin. Altın ve gümüşten yapılmış kaplardan yiyip içmeyin. Çünkü o kaplar ve ipekliler dünyada kafirlerin ahirette ise bizimdir. [83] (İpek ve altın dünya da kadınlar için helaldır kap ve kaşıklarda erkek ve kadınlar eşittir. Kadınlara müsaade edilen altın ise ziynet olarak takılan altınlardır. Kap ve kaşıklarda erkek kadın için durum aynıdır. (Mütercim)

(54) BİRİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Kapların Hükmü

Soru–10- Altın ve gümüş olan kapların kullanılması caizmidir?
Cevap–10-Altın ve gümüş kapların kullanılması caiz değildir.
Soru–11-Altın ve gümüş kapların dışındakileri kullanmak caiz olur mu?

---

[82] **Altın Ve Gümüş Kablar Kullanmak Caiz Midir?** Altın ve gümüş kablar kullanmak caiz değildir. Peygamber (sav): "Altın ve gümüş kabda yemek yiyen veya su içen kimse karnına Cehennem ateşi dökmüş olur" buyurmuştur. Cumhur ulemaya göre kadının altın ve gümüş ile süslenmesi caiz ise de altın ve gümüş kablar kullanması caiz değildir. Kaşık, kalem, bıçak, makas ve benzeri şeyler de kab hükmündedir. Hem erkek, hem kadın için haramdır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi)

[83] Buhari, c, 1, sh, 501, bab, 27, 28, Üşribe; Müslim, c, 2, sh, 1634, bab, 2, hd, 2067, Libas; İbn-i Mace, c, 2, sh, 1130, bab,17, hd, 3414, Üşribe; Muwatta, c, 2, sh, 925, bab, 7, hd, 11, Siyeri Nebi; Darimi, c, 2, sh, 444, bab, 25, hd, 2135, 2136, Üşribe; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 98, 301; el Muhezzeb, c, 1, sh, 29; Fıkh'ul Menheci Trc, c, 1, sh, 61; Haşiyet'ül Beycuri, c, 1, sh, 58; el-Mecmu' , c, 1, sh, 246; Şafii el Umm, c, 1, sh, 58.

Cevap–11-Altın ve gümüşün dışında ki kapları kullanmak caizdir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(55) BİRİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[3 فصل] وَالسِّوَاكُ مُسْتَحَبٌّ فِي كُلِّ حَالٍ إِلاَّ بَعْدَ الزَّوَالِ لِلصَّائِمِ وَهُوَ فِي ثَلاَثَةِ مَوَاضِعَ أَشَدُّ اسْتِحْبَابًا عِنْدَ تَغَيُّرِ الْفَمِ مِنْ أَزْمٍ وَغَيْرِهِ وَعِنْدَ الْقِيَامِ مِنَ النَّوْمِ وَعِنْدَ الْقِيَامِ إِلَى الصَّلاَةِ.

(56) BİRİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[3 فصل] وَالسِّوَاكُ مُسْتَحَبٌّ فِي كُلِّ حَالٍ إِلاَّ بَعْدَ الزَّوَالِ لِلصَّائِمِ وَهُوَ فِي ثَلاَثَةِ

Üç – O (sünnet olan) – Oruçlu için – Zeval – Sonra – Ancak – Hal-de – Her – Müstehab-dır (Sünnettir) – Misvaklamak – Fasıl – Üç-üncü

مَوَاضِعَ أَشَدُّ اسْتِحْبَابًا عِنْدَ تَغَيُّرِ الْفَمِ مِنْ أَزْمٍ وَغَيْرِهِ وَعِنْدَ الْقِيَامِ مِنَ النَّوْمِ وَعِنْدَ الْقِيَامِ

Kalkma-nın – Yanında – Uykudan – Kalkma-nın – Yanında – O-nun – Dışında – Sukutten – Ağız (kokusu) – Değişir – Yanında – Sünnet olarak – Daha kuvvetli – Yer-de

إِلَى الصَّلاَةِ.

Namaz'a

(57) BİRİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(58) Misvak'ın hükmü [84]

Her halde misvak kullanmak [85] sünnettir. Ancak oruçlu için zeval [86] vaktinden sonra kullanılması mekruhtur. [87]

---

[84] **Fakihlere göre misvak kullanmanın hükmüne gelince: Hanefilere göre** her abdest alışta mazmaza esnasında misvak kullanmak sünnettir. **Malikilere göre** ise mazmazadan önce misvak kullanmak abdestin faziletlerindendir. **Şafii ve Hanbelilere göre** her namaz esnasında misvak kullanmak müstehab bir sünnettir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 217-218).

[85] **Hanefilerle Malikilerin görüşüne göre** misvak olmadığı takdirde parmak ile de misvaklanılabilir. Şafiilerin sahih olan görüşüne ve Hanbelilere göre parmak ile misvaklanılmış olmaz. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 220).

[86] Zeval vakti günesin gök ortasına gelip batıya doğru meyledilen zamandır. Yani öğlenin ilk vaktidir.

(59) Misvak'ın Sünnet Olduğu Yerler

Misvak üç yerde daha kuvvetli sünnettir

1- Ağız kokusunun değişmesi sukut etmek ve onun dışında ki (Yâni ağız kokusunu değiştiren şeyler gibi).
2- Uykudan uyandığı zaman.
3- Namaza kalkacağı zaman.

(60) BİRİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(61) Misvak'ın Delilleri

Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Eğer Ümmetime zorluk verme korkusu olmasaydı, her namazda misvak kullanmayı emrederdim. [88]

Başka bir hadiste Ebu Hüreyre (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Eğer Ümmetime zorluk verme korkusu olmasaydı, her abdestte misvak kullanmalarını emrederdim.[89]

Diğer bir rivayette ise şöyledir. Her abdest alışta (misvak kullanmayı emrederdim). [90]

Hz. Aişe (r.anha)'dan Misvak kullanarak kılınan namazın fazileti misvak kullanmadan kılınan namaz yetmiş kat fazladır.[91] Buyurmuşlardır. Misvak Rabbinin rızasını kazandırır, ağzı temizler.[92]

(62) BİRİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Misvakın hükmü

Soru–12- Misvak kullanmak sünnet midir?

Cevap-12-Evet Misvak kullanmak sünnettir.

Soru–13-Misvakı ne zaman kullanmak sünnet olur?

Cevap–13-Misvakı kullanmak her zaman sünnet olur.

Soru–14-Misvakı kullanmak daha çok nerelerde sünnet olur?

Cevap–14-Misvak üç yerde kullanılması daha çok sevap gerektirir.

1- Ağız kokusunun değiştiği zaman.
2- Uykudan uyandığı zaman.
3- Namaza kalkacağı zaman.

---

[87] **Şafii ve Hanbelilere göre** zevalden sonra, yani öğlen namazından itibaren güneşin batışına kadar olan süre içerisinde oruçlunun misvak kullanması mekruhtur. Çünkü Buhari ve Müslimde şöyle denilmektedir: "Oruç tutan kimsenin ağzının kokusunun değişmesi Allah katında misk kokusundan daha hoştur". **Maliki ve Hanefilere göre** oruç tutan kimsenin misvak kullanması mutlak olarak mekruh değildir. İbni Mace, Hz. Aişe (ra)'den şöyle rivayet etmiştir. Peygamber (sav); "Oruç tutan kimse için en hayırlı haslerden birisi de misvak kullnamkatır" diye buyurmuştur. Diğer taraftan Rabia b. Amir (ra) şöyle demektedir:"Resulullah (sav)'ı oruçlu olduğu halde misvak kullandığını sayamayacağım kadar çok defa görmüşümdür." **Şevkâni şöyle diyor:** Doğrusu oruçlu olan kimsenin, günün başlangıcında da sonunda da misvak kullanmasının müstehab olduğudur ve imamların çoğunluğunun (cumhurun) görüşüde budur. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 219).

[88] Buhari, 847; Müslim, 252.

[89] Buhari, 847; Müslim, 252.

[90] Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 325.

[91] Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 272.

[92] Buhari, c, 2, sh, 234, bab, 27, Savm; Terğib ve Terhib Trc, c, 1, sh, 245; Darimi, c, 1, sh, 140, bab, 19, hd, 690, Vudu; İbn-i Mace, c, 1, sh, 105, bab, 7, hd, 287. Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 10; Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 90; el-Muhezzeb, c, 1, sh, 32; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 80; Şafii el Umm; Haşiyet'ül Beycuri, c, 1, sh, 62; Şerhi İbn-i Kasım, sh, 5.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(63) BİRİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[4 فصل] وَفُرُوضُ الْوُضُوءِ سِتَّةُ أَشْيَاءَ النِّيَّةُ عِنْدَ غَسْلِ الْوَجْهِ وَغَسْلُ الْوَجْهِ وَغَسْلُ الْيَدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ وَمَسْحُ بَعْضِ الرَّأْسِ وَغَسْلُ الرِّجْلَيْنِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَالتَّرْتِيبُ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ وَسُنَنُهُ عَشَرَةُ أَشْيَاءَ التَّسْمِيَّةُ وَغَسْلُ الْكَفَّيْنِ قَبْلَ إِدْخَالِهِمَا الْإِنَاءَ وَالْمَضْمَضَةُ وَالإِسْتِنْشَاقُ وَمَسْحُ جَمِيعِ الرَّأْسِ وَمَسْحُ الْأُذُنَيْنِ ظَاهِرِهِمَا وَبَاطِنِهِمَا بِمَاءٍ جَدِيدٍ وَتَخْلِيلُ لِلِّحْيَةِ الْكَثَّةِ وَتَخْلِيلُ أَصَابِعِ الْيَدَيْنِ وَالرِّجْلَيْنِ وَتَقْدِيمُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى وَالطَّهَارَةُ ثَلَاثًا ثَلَاثًا وَالْمُوَالَاةُ.

(64) BİRİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[4 فصل] وَفُرُوضُ الْوُضُوءِ سِتَّةُ أَشْيَاءَ النِّيَّةُ عِنْدَ غَسْلِ الْوَجْهِ وَغَسْلُ الْوَجْهِ وَغَسْلُ

Dört-üncü Fasıl Farzlar-ı Abdest-in Altı Şey-ler Niyet etmek Yanında Yıkama-nın Yüz-ü Yıkama-k Yüz-ü Yıkama-k

الْيَدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ وَمَسْحُ بَعْضِ الرَّأْسِ وَغَسْلُ الرِّجْلَيْنِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَالتَّرْتِيبُ

İki eller-ini Kadar Dirsekler-e Mesh etmek Bazı-sını Baş-ının Yıkama-k Ayaklarını Kadar Topuklar-a Tertip -sırasıyla-

عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ وَسُنَنُهُ عَشَرَةُ أَشْيَاءَ التَّسْمِيَّةُ وَغَسْلُ الْكَفَّيْنِ قَبْلَ إِدْخَالِهِمَا الْإِنَاءَ

Üzeri-ne O şey ki Zikrettiğimiz O abdestin farzları O abdestin sünnetleri On Şey-ler Besmele çekmek Yıkamak İki avuçla-rını- Ellerini Önce Girdirmeden Kap-lara

وَالْمَضْمَضَةُ وَالإِسْتِنْشَاقُ وَمَسْحُ جَمِيعِ الرَّأْسِ وَمَسْحُ الْأُذُنَيْنِ ظَاهِرِهِمَا وَبَاطِنِهِمَا

İkisi-nin Dışı-nı İkisi-nin İçi-ni Kulaklar-ını Mesh etmek Baş-ının Tamamı Mesh etmek Burnu Yıkamak Ağzını yıkamak

بِمَاءٍ جَدِيدٍ وَتَخْلِيلُ لِلِّحْيَةِ الْكَثَّةِ وَتَخْلِيلُ أَصَابِعِ الْيَدَيْنِ وَالرِّجْلَيْنِ وَتَقْدِيمُ الْيُمْنَى عَلَى

Üzeri-ne Sağ-ı Öne geçmek -öncelik Ayaklar-ını Ellerini Parmaklar-ını Nufuz eder Sık ka-lın Gür Sakal-ı Nufuz eder Yeni Su ile

الْيُسْرَى وَالطَّهَارَةُ ثَلاثًا ثَلاثًا وَالْمُوَالاةُ.

Peşpeşe-Ardarda Üçer Üçer Temizlemek-Yıkamak Sol-u

(65) BİRİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(66) Abdestin Farzları Ve Sünnetlerin Hükmü
(67) Abdestin Farzları

Abdestin farzları altıdır
1- Yüzünü yıkarken niyet getirmek.
2- Yüzünü yıkamak.
3- Elleri dirseklerle beraber yıkamak.
4- Başın bir kısmını meshetmek.
5- Ayakları topuklarla beraber yıkamak.
6- Tertip. Zikrettiğimiz şekilde sırasıyla yapmak. [93]

---

[93] **Abdestin Farzları :** «Ey imân edenler! Namaza kalkmayı (dilediğinizde) yüzlerinizi, dirseklerle birlikte ellerinizi yıkayın. Başlarınızı meshedip topuklarla beraber ayaklarınızı yıkayın.» Mâide sûresi âyet : 6. **Hanefi mezhebine göre abdestin farzı dörttür** yukarıda mealini yazdığımız âyetin açık anlatımından bu dört farz Şunlardır : **1.** Yüzü belirlenen ölçü ve biçimde yıkamak, **2.** Elleri dirseklerle beraber yıkamak, **3.** Bası ıslak elle meshetmek, **4.** Ayakları topuklarla beraber yıkamak. **Şafiî mezhebine göre altı, Mâliki mezhebine göre yedi ve Hanbeli mezhebine göre de altıdır.** Şafiilerde yukarıda belirtilen dört farzdan başka bir de niyet ve [niyette belirtilen tertip te farzdır. Mâlikîlerde de bu dört farzla birlikte niyet, bir organ kurumadan diğerini yıkamak ve bir de suyu yıkanan organın üzerinde götürüp getirmek suretiyle abdest azasını vurmak farzdır. Hanbelîlerde belirtilen dört farzla birlikte bir de âyetle belirtilen tertip üzere abdest almak ve bir organ kurumadan diğerini yıkamak da farzdır. **Abdest Farzlarının**

ayn ayrı açıklaması : 1-Yüzü Yıkamak : Genellikle İslâm Fıkhında «yıkamak» denilince suyu bir organ üzerine akıtmak, «mesh» denilince, ıslak eli dokundurmaktır. Hidâye, Tahavî ve Fetevâ-i Hindiyye gibi kıymetli kitaplarda özellikle bu tarif üzerinde durulmuştur. Bu bakımdan açık olan rivayete göre, suyun organ üzerinde akması, yani akıntısının sağlanması şarttır. Akıntı sağlanmadığı takdirde alınan abdest caiz değildir. Ancak îmam Ebû Yusuf'a göre, suyun organ üzerinde akıp damlaması şart değildir. **Kar Ve Dolu İle Abdest Almak Caiz Midir?** Kar ya da dolu abdest azasına sürülür de iki ya da fazla damla su meydana gelirse bu bil-icmâ1 caizdir. Bu sayıda damla meydana gelmezse, Ebû Hanîfe ile İmam Muhammed'e göre caiz değildir. Ebû Yusuf'a göre caizdir. Nitekim Zahire adlı kitapta da bu husus açıklanmış ve Fetevâ-i Hindiyye'de buna yer verilmiştir. Ne var ki bu konuda sahih olan görüş ve ictihad, imameyn'in görüşüdür. **Yüzün Sınırı :** Açık rivayette yüz için bir sınır belirlenmemiştir. Ancak îslâm Fakihlerinin çoğuna göre yüzün sınırı, baştaki saç bitiminden çene altına ve bir kulak yumuşağından diğerine kadar olan kısımdır. Hidâye şerhinde, Bahr-i Râik ve İbn-i Abidîn'de de ayni husus belirtilmiştir. Başın ön cephesindeki kıllar dökülmüşse, mutlaka saç bitimi sınır başlangıcı alınmaz, normal ölçü dikkate alınarak alınla baş arasındaki sınır -ki bu normal saçı olanlarda belirgindir- esas kabul edilir. Sahih olan görüş te budur. **Saçım Alnına Doğru Uzatan :** Saçını alnına doğru tarayıp uzatan kimse abdestte yüzünü yıkarken yüz sınırına sarkan saçlarını da yıkaması vâcib olur. Hidâye şerhi ve benzeri muteber kitaplarda da ayni husus belirtilmiştir. **Gözlerin İçine Suyu Ulaştırmak :** Abdestte yüz yıkanırken suyu gözlerin içine ulaştırmak ne farz, ne de sünnettir. Ancak yüze su vururken gözleri fazla yummak için bir külfete girmeye de gerek yoktur. Açık tutmaya çalışması da böyle.. Ne var ki Fakih Ahmed bin İbrahim ve o görüşte olan bazı ilim adamları, yüz yıkanırken gözleri sıkıca yummak Caiz değildir, demişlerdir. Çünkü bu durumda gözün çevre ve pınarları yıkanmış olmaz. El-Muhit kitabında da bu husus belirtilmiştir. **Gözdeki Çapağın Altını Yıkamak :** Ağıran bir gözde çapak meydana gelir ve bu gözün daha çok dış kısmında bulunursa, yüzü yıkarken, gözler yumulduğunda dışta kalan çapağın altını yıkamak vâcib olur. Aksi halde abdest yerine getirilmiş sayılmaz. **Yıkamada Dudakların Durumu:** Dudaklar normal biçimde kapatıldığında dışta kalan kısmı yüzden sayılır. Bu nedenle yüz yıkanırken dudakların o kısımlarına suyun dokunması gerekir. Sahih olan görüş budur. El-Hulasa kitabında da ayni hususa yer verilmiştir. **Şakakla Kulak Arasındaki Beyazlık :** Bu kısım da yüzün sınırına girdiğinden yıkanması, yani suyun dokunması vâcibdir. Tahavî, sahih olan budur, diyor. Hanefî fakihr lerinin çoğu da ayni görüştedir. **Kaş Bıyık Ve Sakalın Yıkanması :** Yüzü yıkarken kaş ve bıyıklan, sakaldan da yüz sınırını aşmayan kısmı yıkamak vâcibdir. Suyun kılların altına nüfuz etmesi şart değildir. Ancak kıllar seyrek olur da yer yer deri görünürse o takdirde suyun deriye geçmesini sağlamak vâcibdir. Ayni konu Kadı-han Fetâvâsmda da işlenmiştir. **Sakalın Su İle Oğulması :** îmam Ebû Hanife ile İmam Muhammed'e göre, suyu sakalın dışmı üzerinde götürüp getirerek oğmak vâcibdir. En sahih olan gö-ş ve ictihad da budur. Ancak çenenin sınırını aşıp aşağıya sarkan smı yıkamak vâcib değildir. **Abdest Alındıktan Sonra Tırnak Kesmek Veya Tıraş Olmak :** Abdest alındıktan sonra herhangi bir nedenle kaşlarını, ya da bı-klarım veya sakalını ve başını tıraş eden kimsenin yeniden abdest ması gerekmediği gibi, tırnaklarını da kesen kimsenin abdestini snilemesi gerekmez. Sadece o kısmı ıslak bir bes ile silmek temiz-k yönünden uygun olur. Şerh-i Fethülkadîr, Bahrirâik ve benzeri Muteber fıkıh kitaplarında da ayni husus belirtilmiştir. **2-Elleri Dirseklerle Beraber Yıkamak :** Hanefî imamlarının çoğuna göre dirsekler ellere dahildir. Bu ba-ımdan elleri yıkarken dirseklerin de yıkanması gerekir. Çünkü yetteki (İLÂ) harfi gaye içindir, karine olduğu yerlerde gaye mu-ayyaye dahildir. Aksini iddia edenler de olmuştur. Allah (C.C.) daha iyisini bilir. **Abdest organlarında meydana gelen fazla organları yıkamak vâcib midir?** Elde doğuştan ya da sonra altıncı veya yedinci parmak bulunursa onları yıkamak vâcib olur. Ayaktaki fazla parmakların durumu da böyledir. Ayni konu Fethülkadir'de de işlenmiştir. Omuz-tan ikinci bir el oluşmuş durumda ise, asıl olan eli yıkamak vâcib, ıunu yıkamak sünnettir. Müstehab diyenlerde olmuştur. Bazısına ;öre ise, fazla olan el, asıl elden yıkanması vacip olan yerin sınırıma ulaşıyor veya onu aşıyorsa, ulaşan ve aşan kısmı yıkamak da vâcibdir. Ama İbn Nüceym Bahriâik'de bunun mendup olduğunu kaydetmiştir. **Deri Üzerinde Yapışkan Bir Maddenin Bulunması :** Abdest organlarından herhangi birinin üzerinde suyun deriye geçmesine engel olan bir madde bulunursa, alınan abdest sahih olmaz. Örneğin oje, sakız bu türdendir. Deri üzerinde bir tabaka meydana getirmiyen kma, boya ve benzeri maddeler abdeste engel değildir. Çoğu kez hamur yoğuran ev kadınları ya da fırıncıların ellerine yapışıp kuruyan hamur az bir şeyse ve hemen ıslanıp kaldırılması mümkün değilse, onlar hakkında bu vaziyette aldıkları abdest caizdir denilmiştir. Tırnak altlarına girip kuruyan hamur ve benzeri maddelerin de temizlenip altına suyun nüfuz etmesini sağlamak vâcibdir. Ancak tarla, bahçe ve benzeri iş yerlerinde çalışıp tırnak altlarını devamlı surette temiz tutmaları mümkün olmayanlar hakkında fetva verilmiştir. Yani onlar o vaziyette abdest alıp, namaz kılabilirler. Bu konuda İmam Ebû Nasr El-Saffar'in şöyle dediğini Fetâvâ-i Hindiyye nakletmiştir. : «Tırnaklar parmak uçlarını örtecek kadar uzunsa herhalde altlarını yıkamak gerekir. Kısa olursa buna gerek yoktur.» El-Muhit kitabında da bu husus belirtilmiştir. Fethülkadîr'-de uzun olan tırnakların herhalde altını yıkamak vâcibdir, buna başka bir görüş eklemek lüzumsuzdur, deniliyor. Ne var ki fakihlerin hepsi de çeşitli iş yerlerinde çalışan kadın ve erkeklerin tırnak altlarının bazı maddelerin girmesinden korunması mümkün olmadığı için abdestte yıkanması gerekli değildir, demişlerdir. Fetva buna göredir. **Parmaktaki Yüzük :** Parmaktaki yüzük genişçe olursa abdest alırken oynatılması gerekmez. Ancak dar olup suyun deriye geçmesini önlüyorsa,.o takdirde hareket ettirilmesi vâcibdir. Açık olan rivayet budur. **3-Ayakları Topuklarla Birlikte Yıkamak :** Ayakları topuklarla birlikte yıkamak farzdır. Hanefî İmamlarından üçüne göre böyledir. İmam Züfer onların görüşünde değildir. Fetva üç imâmın içtihadı doğrultusundadır. Bir kaza sonucu ellerini dirseklerinden, ayaklarını topuklarından kaybeden kimseden iki farz kalkmış olur. Sadece yüzünü yıkayıp başına mesh verdirerek abdestini tamamlar. Çünkü bir zaruret sonucu farzlardan ya da şartlardan birinin veya birkaçının ortadan kalkması diğer şartları ve farzları hükümsüz kılmıyor, yani onların düşmesiyle bunlar düşmüyor. Bunun gibi 45. dereceden sonra gece ve gündüzde anormal deşiklikler meydana gelir, bazı yerde güneşin batmasıyla doğması bir olur .Bazı yerde.gece diye bir ölçü kalmaz. Vakit şartının ortadan kalkmasıyla diğer şartlar kalkmış olmaz. Beş vaktin normal olarak bulunduğu bir ülkenin namaz vakitleri belirlenip ona göre ibâdet edilir. Çünkü namazdan maksad vakit değildir, vakit resmiyeti ve düzenli olmayı sağlamak içindir. Bu konuya inşaallah namaz bahsinde yeterince yer verip Müs-uman okurlarımızı aydınlatmaya çalışacağız. Ancak kesilen kısımda topuk ve dirsek uçları kalırsa, o takdirle kalan

uçları yıkamak vâcib olur. Bu da üç imâma göredir. **Felç Olup Duyarsız Hale Gelen El Ya Da Ayaklar :** Felç ya da başka bir sebepten dolayı duyarsız hale gelen el veya yağı yıkamak vâcib midir? Tatarhaniyye ve benzeri fıkıh kitaplarında bu hususa yer verilmiş ve bu durumda olan azanın yıkanması gerektiği belirtilmiştir. Çünkü abdestten maksad bir bakıma beden temizliğidir. Felç olan bir organı temiz tutmak kadar tabii ne olabilir. **Yağlanan Eller Ya Da Ayaklar :** Yağ bilindiği gibi suyun deriye tam nüfuz etmesini engelliyen bir maddedir, ancak bir yağlıboya, bir oje ve benzeri maddeler gibi değildir. Bu bakımdan onu hemen gidermek mümkün değilse, su ile o azayı iyice ovmak kâfi gelir, yani yağlı bulunan abdest azası böylece yıkanmış sayılır ve farz yerine gelmiş olur. Fetva bu görüşe göredir. Ayaklarda meydana gelen çatlaklara sürülen merhem ve benzeri yağlı maddeli ilaçlar suyun nüfuz etmesini engeller. Ancak ne var ki suyun açılan yarığa girmesinde bir sakınca varsa, merhem kaldırılmaz ve öylece abdest alınır. Bu caizdir. Zarar vermiyorsa, o takdirde suyun alt kısma nüfuzunu sağlamak vâcib olur. Hem bunda temizlik te söz konusudur. El-Muhit kitabında da bu husus açıklanmıştur. **Abdest Azasında Yarılan Yerin Dikilmesi :** Abdest azasında yarılan yerin dikilmesi hem caizdir, hem de suyun alta geçmesi vâcib değildir. Çünkü bunda hem zaruret var, hem de sağlığı koruma söz konusudur. Bu konuda Şemsül-Eimme El-Helvânî Hazretleri diyor ki : «Abdest ya da gusül azasından birinde bir yarık meydana gelir de onu yıkamak çok zor olur, kişi bu konuda âciz kalırsa, o yeri yıkamak vâcib değildir. Sadece suyu üzerinde götürüp getirerek ovmak yeter. Bunu da yapamıyorsa, ıslak elleriyle meshetmekle yetinir. Bunu da yapmaktan âciz kalırsa, meshetmeyi de terkeder ve o vaziyette abdesti tamam sayılır. Fetâvâ-i Hindiyye'de de bu konu açıklanmıştır. **Yara Üzerinde Oluşan Kabuk :** Abdest organlarından birinde meydana gelen yaranın üzerinde oluşan kabuğun altını yıkamak gerekir mi? Kabuk kalkmamışsa elbette ki gerekmez. Ancak bir tarafı kalmış, diğer tarafları cilde bitişik duruyorsa, o vaziyette yıkanır, suyun oluşan kabuğun altına nüfuz etmesi vâcib değildir. Çünkü kabuğun altı henüz tamamen ortaya çıkmış değildir. Bu konu Fetâvâ-i Kadıhan'da da yeterince açıklanmıştır. Yara üzerindeki kabuk, organ yıkandığında elin dokunmasiyle kalkıyorsa, açılan kısmı yıkamak gerekir mi? Yara iyileşmiş ve üstündeki kabuğun kalkması ya da koparılmasıyla bir acı duyulmuyorsa, o takdirde altını yıkamak gerekir. Yok yara henüz iyileşme-miş ve ovma sonucu kabuk kalkıyorsa, bu takdirde kalkan kabuğun altım yıkamak vâcib değildir. Ancak açılan yaradan kan, irin gibi akıcı bir madde çıkar da etrafa yayılırsa o takdirde abdest bozulmuş olur, yeniden abdest alması gerekir. Hanefi İmamlarından bazısına göre her iki halde de kabuk altım yıkamak gerekmez. Daha uygun olan da bu görüştür. [Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 1/15.] **Deriye Yapışan Balık Pulu Ya Da Pire Dışkısı :** Pire ve benzeri haşerenin dışkısından devamlı korunmanın mümkün olmadığını dikkate alanlar, abdest azası üzerinde bu kabil şey bulunur ve iyice kurumuş olur, suyun alta geçmesini engellerse, yine de alman abdest caiz olur, demişlerdir. Çiğnenmiş ekmek parçası ya da balık pulunun yapışıp kaldığı azayı bundan temizlemedikçe alman abdestin sahih olmayacağında çoğu âlimlerin görüş birliği var. Çünkü bu kabil şeylerden korunmak her zaman mümkündür. El-Muhit kitabında da bu husus açıklanmıştır. **Bir Organ Üzerindeki Islaklığı Başka Bir Organa Nakletmek Caiz Midir?** Abdestte caiz görülmemiş, fakat gusülde caiz görülmüştür. Çünkü gusül konusunda bütün beden bir aza sayılır. Ama abdestte dört ayrı aza söz konusudur. Abdeste de ayni azadaki ıslaklığı kuru kalan yere nakletmekte bir beis görülmemiştir. **Üzerine Bolca Yağmur Yağan Ya Da Bir Irmağa Dalan Kimsenin Abdest Veya Guslü Bu Durumda Yerine Gelmiş Olur Mu?** Yağmur ya da ırmak suyu abdest azasının tamamına kuru yer kalmıyacak biçimde dokunursa abdestin farzı yerine gelmiş olur. Gusül konusunda ise bütün bedenin kuru yer kalmıyacak biçimde ıslanması şarttır. Ayrıca ağzına ve burnuna su alması gerekir. Çünkü Hanefi mezhebinde niyet şart değildir. Önemli olan bedenin yıkanması ya da abdestte dört azanın kuru yer kalmıyacak biçimde ıslanıp yıkanmasıdır. Şafiî mezhebine göre, niyet farz olduğundan, niyetsiz bir vaziyette ne gusül ne de abdest caiz olmaz. Maliki mezhebine göre de böyledir. Hanbeli mezhebine göre caizdir. Es-Siraciyye kitabında da bu konu belirtilmiştir. **4-Başı Meshetmek :** İmam Ebû Hanîfe'nin fetvaya şayan görülen görüş ve içtihadına göre, başın dörtte birini teşkil eden nasiyeyi meshetmek farzın yerine gelmesini sağlamakta yeterdir. Hidâye'de de aynî husus belirtilmiştir. O halde seçilen görüş, nasiyenin başın dörtte birini meydana getirmesidir. El-îhtiyar'da da ayni husus belirtilmiştir. Ancak bu konuda vâcib olan, elin üç parmağının kullanılmasıdır. Sadece bir ya da iki parmakla meshetmek kâfi değildir. Daha uygun olanı sağ elin iç kısmını ıslatıp olduğu gibi başın ön kısmına dokundurmaktır. Fetâvâ-i Kadıhan'da bunun üzerinde durularak ayni hükme varılmıştır. Parmak uçlarıyla -su damlamıyorsa- meshetmek caiz değildir. Yeterince su damlıyorsa o takdirde caiz olur, çünkü bununla dörtte birin meshi sağlanır. Nasiyeden alma doğru sarkıtılan saç üzerine meshetmek kâfi gelmez. Çünkü baş sınırını aşmış sayılır. Bilhassa kadınların saçlarını iki örgü haline getirip başına dola-masıyla başın sınırlarını aşan saçların sınır içine sokulması sağlanmış olur mu? Fıkıhçılardan bir kısmı nasiye üzerine gelen kısmı üzerine meshetmeyi kâfi görmüşler, illet olarak da o örgünün altında baş var, demişlerdir. Fakihlerimizin çoğu ise bunu caiz görmemiş, herhalde başa dolanan örgünün alt kısmının meshedilmesi gerektiğini söylemişlerdir. İkincilerin görüşü ihtiyata daha uygundur. **Kulakları Meshetmek Başı Meshetmenin Yerine Geçer Mi?** Geçmez. Çünkü kulak ayrı bir organ sayılır. Onu meshetmek müstehabdır. Başı meshetmek ise farzdır. Ancak kulakları meshettikten sonra avucunda ıslaklık kalırsa onunla başı meshetmek caiz olur. Ama başı meshettikten sonra elin içi ıslak kalsa bile onunla mestleri meshetmek caiz olmaz. Bunun gibi henüz ıslak bulunan abdest azasından birinden ıslaklığını alıp başı ya da mestleri meshetmek te caiz değildir. Fetâvâ-i Hindiyye'de de bu husus açıklanmıştır. **Başı Karla Meshetmek Yeterli Mi?** Dokunan kar damlasın damlamasın başın dörtte biri onunla meshedildiği takdirde kâfi gelir. Dolu da ayni hükme girer. Başı yüzle birlikte yıkamak mesh yerine geçtiğinden ayrıca elleri ıslatıp mesih yapmaya gerek yoktur. Ne var ki böyle yapmak şâriin emrine uygun olmadığından mekruh sayılmıştır. El-Muhit kitabında bu husus açıklanmıştır. Başın bir kısmı tıraşlı, bir kısmı da tıraş edilmedik ise, tıraş edilmedik kısım üzerine meshetmek caiz olur. Nitekim Cevhere'de de buna cevaz verilmiştir. Bunun gibi başının nâsiye (ön cephe) sini değil de arka, ya da orta veya yan kısımlarını meshetmek caizdir. Tatarhaniyye'de bu husus belirtilmiştir. **Sarık, Külah Ve Başörtüsüne Meshetmek Caiz Olur Mu?** Bu konuda vârid olan sahih hadîslerle Hanefî imamlarının görüşü arasında belirgin bir fark mevcuttur : Amr bin Ümeyye (R.A.)'-den yapılan sahih rivayete göre, Resûlüllah (A.S.) Efendimiz hem mestleri, hem de başındaki sarığı üzerine meshetmiştir. [Buharı - îbn Mâce - Ahmed bin Hanbel..] Ayrıca Bilâl'dan yapılan rivayette de Resûlüllah (A.S.) Efendimizin bu konuda

(68) Abdestin Sünnetleri [94]

şöyle buyurduğu tesbit edilmiştir. **Mestler Ve Başörtüsü Üzerine Meshedin»** Müctehid imamlar bu konuda Hazreti Âişe Validemizin abdest alırken ıslak elini başörtüsünün altına koyup saçını meshettiği ve «Böyle yapmamı Resûlüllah (A.S.) Efendimiz emretti» demesini delil olarak almışlardır. [Bedayi-i s-Sanayi': Abdest konusu.]. Ancak eller fazla ıslak olur da sarık ya da başörtüsüne meshedildiğinde ıslaklık saça geçerse yapılan mesh caiz sayılmıştır. El-Hulasa kitabında da bu husus açıklanmıştır. Bununla beraber örtü altını meshetmek daha uygundur. Fetâvâ-i Kadıhan'da da böyle yapanın afdal olduğu belirtilmiştir. [Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 1/17-18.]

[94] **Hanefilere göre: Abdestin Sünnetleri:** Abdestin on sekiz sünneti vardır ki bunlar: **(1)** Elleri bileklere kadar yıkamak, **(2)** (elleri yıkamaya/abdeste) başlarken besmele çekmek, **(3)** misvak kullanmak, (misvak yoksa, yerine parmağı kullanmak), **(4)** bir avuç suyla da olsa ağızı üç kere mazmaza etmek; **(5)** buruna üç kere su çekmek (istinşak); **(6)** oruçlu olmayanların ağıza ve buruna suyu fazla fazla çekmeleri, **(7)** bir avuç suyu, sık sakalın arasına alttan yukarı doğru temas ettirmek; **(8)** parmak aralarını (diğer parmaklarla) ovuşturmak; **(9)** (azaları) üçer kere yıkamak; **(10)** başa bir kerede kaplama meshetmek, **(11)** başa kullanılan su ile de olsa, kulakları mesbetmek, **(12)** (su döktükten sonra azaları) ovmak, **(13)** azaları (ara vermeden) peşpeşe yıkamak, **(14)** niyet etmek, **(15)** Allah Teâlâ'nın Kitâb-ı Kerîm'inde belirtilen sıra ve tertibe uymak; **(16)** (azaları yıkamaya) sağdan ve **(17)** parmak uçlarından başlamak, **(18)** başın ön kısmından başlayarak meshetmek, boynu meshetmek, boğazı değil... Bu son dördünün müstehap olduğu söylenilmektedir. (Nurul İzah Tercümesi) **Boynu Meshetmek:** Bu müstehab ıslak olan iki elin dış kısmıyla yerine getirilir. Boğaz kısmını meshetmek bid'adır; Resûlüllah (A.S.) Efendimizin boğaz nahiyesini meshettiği rivayet yoluyla sabit olmamıştır. Gerek Fetâvâ-i Hindiyye'de, gerekse Bahrirâik'te bu husus açıklanmış ve bid'a olduğu belirtilmiştir. Abdest konusunda daha bir takım sünnet ve âdap vardır ki bunları mezhepte söz sahibi olan zatlar şöyle Hanefiler dışında cumhura göre boynun meshedilmesi de mekruhtur. Çünkü onlara göre bu davranış, dinde bir aşırılık ve gereksiz yere şiddet göstermektir. Şafiiler bu konuda herhangi birdelil sabit olmadığı için boynun meshedilmesi sünnet değildir demişlerdir. Nevevi "Hatta o bid'attır" demiştir. Malikilerde mekruh bir bid'attır demektedirler. (Muğni'l Muhtâc, 1, 60; eş-Şerhuu's-Sağır, 1, 128; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 185): Boynu meshetmek: Başı ve kulakları meshettikten sonra iki elin arkaları ile ve üçer parmakla yeni bir su almaya gerek olmaksızın boyun meshedilir. Boğazı meshetmek bid'attir. Bazı kaynaklarda, boynu meshetmek, müstehap veya menduplar arasında zikredilmiştir. Boynu meshetmek. Hanefîlerde tercih edilen görüşe göre, boynu meshetmek müstehap veya menduptur. Çünkü Talha b. Mutarrif'in babasından, onun da dedesinden naklettiği, Hz. Peygamber (s.a.s)'in boynunu meshettiğine dair hadis zayıf kabul edilmiştir. Bu yüzden, fakihlerin çoğunluğu boynu meshetmeyi mekruh görmüşlerdir. (İlmihal, Doç.Dr. Hamdi Döndüren, Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) **Abdestin Diğer Sünnetleri : A)** Ayaklar yıkanırken -şayet bir kaptan, ibrik gibi bir şeyden su akıtılarak bu farz yerine getiriliyorsa, kap sağ el ile tutularak sağ ayağın parmak uçlarına dökülür ve sol el ile ovulur. Böylece üç defa yıkama yerine getirilir. Sonra su sol ayağın parmak uçlarına dökülerek ön kısma doğru ovulur ve her taraf yıkanıncaya kadar ovmaya devam edilir. Bu da üç defa tekrarlanır. **B)** El ve ayakları yıkarken, az yukarıda da belirtildiği gibi parmak uçlarından başlanır. Fethulkadîr, Fetâvâ-i Hindiyye'de ayni husus belirtilmiştir. **C)** Başı meshederken ön kısmından başlayarak elleri geriye doğru götürmek te sünnettir. Resûlüllah (A.S.) Efendimizin böyle yaptığı sahih rivayetlerle sabit olmuştur. **D)** Ağıza su verirken, buruna su çekerken bu ikisi arasında tertibe riâyet etmek, yani önce ağza su almak, sonra buruna su çekmek sünnettir. El-Hulasa ve Fetâvâ-i Hindiyye'de de ayni husus açıklanmıştır. **E)** Ağız ve burunu yıkarken bol su kullanmak ve temizliğe dikkat etmek de sünnettir. El-Kâfi, Tahavî Şerhi ve Fetâvâ-i Hindiyye'de buna yer verilmiştir. [Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 1/26-27.] **Hanefilere göre: Abdestin âdabı: (1)** yüksekçe bir yere oturmak, **(2)** kıbleye dönmek, **(3)** başkasından yardım beklememek, **(4)** konuşmamak, **(5)** niyeti hem kalp, hem de dil ile yapmak, **(6)** (Resul Aleyhis-salâtü vesselam ve onun ashabından intikal eden) dualar okumak, **(7)** her uzvu yıkarken besmele çekmek; **(8)** (kulağı meshederken) küçük parmakları kulak deliklerine sokmak, **(9)** bol olan yüzüğü oynatmak, **(10)** ağıza ve buruna sağ el ile su vermek, **(11)** sol elle sümkürmek, **(12)** özürlü olmayanların namaz vaktinden önce abdest almaları, **(13)** abdestten sonra şahadet kelimelerini söylemeleri, **(14)** abdestten arta kalan sudan ayağa kalkarak içmek ve: abdestte niyetin farz olduğu görüşündedirler. "Allahümmec'alnî mine't-tevvâbîne vec'alnî mine'l-mütetahhirîn= Allah'ım! Beni, (günahına) tevbe edenlerden ve temizlenenlerden eyle" diye dua olmak üzere on dörttür. **Hanefilere göre: Abdestin Çeşitleri: Abdest üç türlüdür: Birincisi:** Abdestsiz bir kimsenin, nafile de olsa, namaz için, cenaze namazı için, tilâvet secdesi için ve bir tek âyet de olsa Kur'ân'ı tutmak için abdest alması farzdır. **İkincisi:** Vacip olup Kabe'yi tavaf için alınan abdesttir. **Üçüncüsü** ise mendubdur ki bu da, **(1)** uykuya yatarken, **(2)** uykudan uyanınca, **(3)** devamlı abdestli bulunmak için (alman abdestler ile) **(4)** abdestliyken abdest almak, **(5)** gıybetten sonra, **(6)** yalan söyledikten, **(7)** insanlar arasım açmak için laf götürüp getirdikten ve **(8)** yapılan her türlü hatadan sonra, **(9)** (çirkin bir) şiir yazdıktan, **(10)** namaz dışında kahkahayla güldükten, **(11)** ölü yıkadıktan ve **(12)** cenaze taşıdıktan sonra, **(13)** her namaz vaktinde, **(14)** cünüplükten yıkanmadan önce, **(15)** cünüp olan kimsenin herhangi bir şey yemesi içmesi, uyuması ve cima etmesi için, **(16)** Öfkelenince, **(17)** Kur'ân ve hadis okumak ve hadis rivayeti için, **(18)** (şer'î) ilim okumak **(19)** ezan, kamet ve **(20)** hutbe okumak için, **(21)** Peygamber Efendimiz (Aleyhissalâtü vesselâm)'i ziyaret, **(22)** Arafat'ta durmak **(23)** Safa ve Merve arasında say için, **(24)** deve eti yemek için ve -meselâ kadına dokunulması meselesi gibi- **(25)** ulemâ arasındaki ihtilaflı mevzulardan sakınmak için abdest almaktır. (Nurul İzah Tercümesi)

Malikilere göre: Abdestin sünnetleri ve faziletleri olmak üzere ikiye ayrılır: **A) Abdestin sünnetleri sekiz tanedir: 1)** Su kabına sokulmadan önce elleri bileklere kadar yıkamak, **2)** Üçer defa su alarak mazmaza ve istinşakta bulunmak, **3)** Oruçlu olmayanın mazmaza ve istinşakta mübalağa etmesidir; Bu üç sünnet için abdesin sünnetleri diye niyet etmesi veya elleri yıkarkenabdesti eda edeceğine dair niyette bulunması zaruridir. **4)** İstinsar (burnuna çektiği suyu dışarı çıkarmak, sümkürmek), **5)** Kulakların içini ve dışını tek bir defa meshetmek ve her birisi için su almak, **6)** Başını farz olan meshten sonra elinde ıslaklık kalmış ise başını tekrar meshetmek, **7)** Yüzü ellerden önce yıkamak

Abdestin sünnetleri on tanedir

1- Besmele ile başlamak.

2- Kaplara daldırmadan önce ellerini yıkamak.

3- Mazmaza (Ağzına su vermek).

4- İstinşak (Buruna su vermek).

5- Başın tamamını meshetmek.

6- Yeni ile kulağın içini ve dışını mesh etmek.

7- Kalın gür sakalı hilallemek (ovmak karıştırmak).

8- Ellerin ve ayakların parmaklarını hilallamak.

9- Önce sağ (azayı) sonra sol (azayı) yıkamak.

10-(Azaları) üçer kere ara vermeden yıkamak (Yani peşpeşe ara vermeden yıkamak).

(69)Mezheblere göre Abdestin Mekruhları [95]

---

suretiyle abdestin dört farzındaki sırasına riayet etmek, **8)** Sonra başı sonrada ayakları yıkamak. **B) Abdestin faziletleri ise on tanedir: 1)** Fiilen temiz ve temizlik özelliği olan bir yerde abdest almak, **2)** Kıbleye yönelmek, 3) Ellerini bileklerine kadar yıkadığı vakit "Bismillah" diyerek besmele çekmek, **4)** Abdest alırken alacağı suyu az kullanmaya dikkat etmek, **5)** Sağ elini ve ayağını soldan önce yıkamak, **6)** Üstü açık olan çanak ve tas gibi üstü açık kapları sağ el tarafında bulundurmak, **7)** Yıkama veya meshetmeye organın ön tarafından başlamak, **8)** Ayakta dahil olmak üzere sünnet ve farzlarda ikinci ve üçüncü defa yıkamak, **9)** Sünnetleri kendi aralarında veya farzlarla sırsında yapmak, **10)** Pamağıyla dahi olsa dişlerini temizlemek. (eş-Şerhu's Sağir, 1, 117-124; eş-Şerhu'l Kebir, 1, 96-106; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 180-181)

Hanbelilere göre: Abdestin sünnetleri yaklaşık yirmi kadardır: 1) Kıbleye yönelmek, **2)** Mazmaza esnasında misvak kullanmak, **3)** Uykudan yeni uyanmış kimse için önce ellerini üç defa yıkamak-bu geceleyin uyanan kimse için vaciptir- **4)** Yüzü yıkamadan önce mazmaza, **5)** Sonrada istinşakta bulunmak, **6)** Oruçlu olmayanın mazmaza ve istinşakta mübalağa etmek, **7)** Diğer azalarda ise -oruçlu olsun olmasın- mübalağa etmek, **8)** Sol elle sümkürmek, **9)** El ve ayak parmaklarının arasına suyun girmesini sağlamak, **10)** Geceleyin uyanan kimse –ellerini yıkarken meshederken dahi- sağdan başlamak, **11)** Başını mesh ettikten sonra ayrı bir su ile kulaklarını meshetmek, **12)** Yıkanması farz olan miktarı aşarak fazlasını yıkamak, **13)** İkinci ve ücüncü defa yıkamak, **14)** Abdsetin sünnetlerinden önce niyet etmek ve bu niyeti abdestin sonuna kadar hatırında tutmak, **15)** Yüzde sakalın dışında sık kılların altını yıkamak, **16)** Tümsekler ve çukurlar, grintiler ve çıkıntılar olduğundan suyun her tarafına ulaşmasını sağlamak yüzünü yıkayacağı suyu çok almak, **17)** Kimsenin yardımına başvurmaksızın bizzat abdest almak, **18)** Abdest almış bir kimsenin azasını kurutması mübah olmakla birlikte terki daha efdal olmak, **19)** Geniş su kabını rahatlıkla ondan su alabilmek için sağ tarafına koymak, **20)** Suyu silkelememek. (Bununla birlikte diğer üç imama uygun olarak zâhir olan görüşe göre mekruh değildir) (Keşşafu'l-Kınâ, 1, 118-122; el-Muğni, 1, 118, 139-142; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 183)

[95] **Mezheplere göre abdestin mekruhları: Hanefilere göre abdestin mekruhları:** Abdest'in mekruhları şunlardır: **a)** Mazmaza ve iştinşakı sol elle yapmak, **b)** Özürsüz olarak sağ elle sümkürmek, **c)** Suyu yüze şiddetle çarpmak, **d)** Abdest almak için bir kap tayin edip, o kaptan başkasına abdest aldırmamak, **e)** Bir su ile üç defa mesh etmek. Güneşte ısıtılan su ile abdest almak da mekruhtur. Resûl-i Ekrem (sav) Hz. Aişe (ranha)'nin suyu güneşte ısıttığını görmüş: "-Yapma Hümeyra!.. Çünkü bu baras illetini doğurur" buyurmuştur. Hz. Ömer (ra)'den de, buna benzer bir rivayet nakledilmiştir. Hem Hanefi, hem Şafii fûkahası bu hususta müttefiktir. Abdest alırken suyu israf etmek de mekruhtur. İbn-i Abidin: "İsraf, suyu şer'i hacetten fazla kullanmaktır. Zira İbn-i Mace ve başkalarının Abdullah b. Amr b. As'dan rivayet ettikleri bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: "Resûl-i Ekrem (sav) abdest alan Sa'd'ın yanına uğradı da bu israf ne dedi?" Sa'd: "-Abdest'te israf var mıdır?" diye sordu. Resûl-i Ekrem (sav): "-Evet, nehirde bile olsa israf vardır" buyurdular. Uzvu üç defa yıkamanın sünnet olduğuna itikad ettiği halde, üçten fazla yıkamak israftır" hükmünü beyan ediyor. Dolayısıyla mü'minler; velev ki Abdest'te bile olsa, israf'tan uzak durmak zorundadırlar. (Yusuf Kerimoğlu, Emanet Ve Ehliyet) Hanefiler dışında cumhura göre boynun meshedilmesi de mekruhtur. Çünkü onlara göre bu davranış, dinde bir aşırılık ve gereksiz yere şiddet göstermektir. Şafiiler bu konuda herhangi bir delil sabit olmadığı için boynun meshedilmesi sünnet değildir demişlerdir. Nevevi "Hatta o bid'attır" demiştir. Malikilerde mekruh bir bid'attır demektedirler. (Muğni'l Muhtâc, 1, 60; eş-Şerhu's-Sağır, 1, 128; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 185): Boynu meshetmek: Başı ve kulakları meshettikten sonra iki elin arkaları ile ve üçer parmakla yeni bir su almaya gerek olmaksızın boyun meshedilir. Boğazı meshetmek bid'attir. Bazı kaynaklarda, boynu meshetmek, müstehap veya menduplar arasında zikredilmiştir. Boynu meshetmek. Hanefîlerde tercih edilen görüşe göre, boynu meshetmek müs-tehap veya menduptur. Çünkü Talha b. Mutarrif'in babasından, onun da dedesinden naklettiği, Hz. Peygamber (s.a.s)'in boynunu meshettiğine dair hadis zayıf kabul edilmiştir. Bu yüzden, fakihlerin çoğunluğu boynu meshetmeyi mekruh görmüşlerdir. (İlmihal, Doç.Dr. Hamdi Döndüren, Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

Şafiilere göre abdestin mekruhları: Abdestin Mekruhları : 1) Suyu israf etmek. **2)** Suyu gereğinden az kullanmak. Çünkü ikisi de Sünnet'e aykırıdır. İsraf etmeyin; zira Allah israf edenleri sevmez. (A'raf/31) İsraftan maksat, mutedil sınırı aşmaktır. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: Bu ümmetten bir kavim gelecek abdest, gusül ve dua'da israfa kaçacaklardır. [Ebu Dâvud/96] **3)** Sol eli sağ elden, sol ayağı sağ ayaktan önce yıkamak. Çünkü böyle

(70) BİRİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(71) Abdestin Farzları Ve Sünnetlerinin Delilleri

(72) Abdestin Farzlarının Delilleri

(73) A) Niyet Etmenin Delili

Yüce Rabbimiz (c.c.) şöyle buyuruyor. De ki herkes yaratılışına göre (yaradılışında bulunduğu hal ve niyetine asli tabiatına göre) hareket eder (amel eder) buyurdu. [96](Ayette geçen) Şakilesine göre demek " niyetine göre" demektir.

Peygamber (s.a.v): (Fetihten sonra hicret yoktur) Lakin cihad ve niyet vardır" buyurdu.[97]

Hz. Umer (r.a) riayet edilen bir hadisi şerifte. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Ameller niyetlere göredir. Her kimse için ancak niyet ettiği şey vardır. [98]

(74) B) Yüzü Yıkamanın Delili

---

yapmak Hz. Peygamber'in fiiline terstir. **4)** Abdest âzalarının -şiddetli soğuk veya sıcak olup da kurulanamayan âzalardaki suyun eziyet vermesi, kirlenmesi gibi mazeretler hariç-mendil veya havlu ile kurulanması. Abdest aldığı zaman Hz. Peygamber'e mendil veya havlu getirildiği, Hz. Peygamber'in ise azalarını kurulamadığı rivayet edilmiştir. [Buharî/256; Müslim/317] **5)** Suyu yüze çarpmak. Suyu yüze çarpmak, yüzün şerefine uygun düşmez. **6)** Üç kere yıkanan azayı, dördüncü defa yıkamak veya üç kere meshedilen azayı dördüncü defa meshetmek veya üçten az yapmak. Çünkü Hz. Peygamber azalarını, üçer kere yıkayarak abdest aldıktan sonra şöyle buyurmuştur: İşte abdest böyledir. Bunu fazlalaştıran veya eksilten münker bir iş yapmış ve zulmetmiş olur. [Ebu Dâvud/135. (İmam Nevevî el-Mecmu adlı eserinde bu hadîsin sahih olduğunu söyler).] Bu hadîsten murad, Sünnet'in üçten fazla veya eksik olduğunu söyleyen kimsenin kötü bir iş yapmış ve zulmetmiş olacağıdır. **7)** Mazeret olmaksızın, abdest azalarını başkasına yıkatmak. Çünkü böyle yapmakta bir tür gurur vardır, bu da kulluğa ters düşer. **8)** Oruçlu iken mazmaza ve istinşak'ta aşırıya kaçmak. Çünkü bu durumda suyun boğaza kaçıp orucu bozması sözkonusudur. Hz. Peygamber 'Eğer oruçlu değilsen, istinşak'ta mübalağa yap' buyurmuştur. [Ebu Dâvud/142] Mazmaza da istinşak'a kıyas edilir. **Hanefiler dışında cumhura göre boynun meshedilmesi de mekruhtur.** Çünkü onlara göre bu davranış, dinde bir aşırılık ve gereksiz yere şiddet göstermektir. Şafiiler bu konuda herhangi birdelil sabit olmadığı için boynun meshedilmesi sünnet değildir demişlerdir. Nevevi "Hatta o bid'attır" demiştir. Malikilerde mekruh bir bid'attır demektedirler. (Muğni'l Muhtâc, 1, 60; eş-Şerhuu's-Sağır, 1, 128; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 185): Boynu meshetmek: Başı ve kulakları meshettikten sonra iki elin arkaları ile ve üçer parmakla yeni bir su almaya gerek olmaksızın boyun meshedilir. Boğazı meshetmek bid'attir. Bazı kaynaklarda, boynu meshetmek, müstehap veya menduplar arasında zikredilmiştir. Boynu meshetmek. Hanefîlerde tercih edilen görüşe göre, boynu meshetmek müstehap veya menduptur. Çünkü Talha b. Mutarrif'in babasından, onun da dedesinden naklettiği, Hz. Peygamber (s.a.s)'in boynunu meshettiğine dair hadis zayıf kabul edilmiştir. Bu yüzden, fakihlerin çoğunluğu boynu meshetmeyi mekruh görmüşlerdir. (İlmihal, Doç.Dr. Hamdi Döndüren, Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

Maliki ve Hanbelilere göre: Abdestin Mekruhları Şunlardır: 1) Şer'an ihtiyaç duyulandan veya yeterinden fazla kullanmak suretiyle suyun israf edilmesi, **2)** Suyu yüze veya başka azalara çarparak yıkamak, **3)** Sıradan günlük konuşmalardan bulunmak, tenzihen mekruhtur, Şafiilere göre böyle davranış evla olanın hilafınadır, **4)** Özürsüz olarak başkasından yardım almak, **5)** Necis bir yerde abdest almak, **6)** Hanefiler dışında cumhura göre boynun meshedilmesi de mekruhtur. Çünkü onlara göre bu davranış, dinde bir aşırılık ve gereksiz yere şiddet göstermektir. Şafiiler bu konuda herhangi birdelil sabit olmadığı için boynun meshedilmesi sünnet değildir demişlerdir. Nevevi "Hatta o bid'attır" demiştir. Malikilerde mekruh bir bid'attır demektedirler. (Muğni'l Muhtâc, 1, 60; eş-Şerhuu's-Sağır, 1, 128; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 185): Boynu meshetmek: Başı ve kulakları meshettikten sonra iki elin arkaları ile ve üçer parmakla yeni bir su almaya gerek olmaksızın boyun meshedilir. Boğazı meshetmek bid'attir. Bazı kaynaklarda, boynu meshetmek, müstehap veya menduplar arasında zikredilmiştir. Boynu meshetmek. Hanefîlerde tercih edilen görüşe göre, boynu meshetmek müstehap veya menduptur. Çünkü Talha b. Mutarrif'in babasından, onun da dedesinden naklettiği, Hz. Peygamber (s.a.s)'in boynunu meshettiğine dair hadis zayıf kabul edilmiştir. Bu yüzden, fakihlerin çoğunluğu boynu meshetmeyi mekruh görmüşlerdir. (İlmihal, Doç.Dr. Hamdi Döndüren, Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) **7)** Oruçlu olan kimsenin mazmaza ve istinşakta mübalağa etmesi, aşırıya gitmesi, **8)** Mezheplere göre daha önce açıklanmış bulunan abdest sünnetlerden birinin terk edilmesi, **9)** Eğer tek başına abdest almış ise kadının artırdığı sudan abdest almak mekruhtur, caiz değildir. **10)** Sıcak ve güneşte bırakılmış su. (Daha geniş Teferruat için bakınız; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 183-186).

[96] İsra suresi ayet, 84.

[97] Buhari Trc M.Sofuoğlu, c, 1, sh, 209, İman Ötüken yay İst.

[98] Buhari, bab, 4, İman; Müslim, 1907; Tecridi Sarih, c, 1, sh, 12, Bedei Vahiy; Buhari, c, 1, sh, 2, Bedei Vahiy; Ebu Davud, c, 2, sh, 651, bab, 11, hd, 2201, Talak; Nesai, c, 1, sh, 58, bab, 60, hd, 75, Taharet.

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Yüzlerinizi yıkayın. Buyuruyor.[99]

(75) C) Ellerle Beraber Kolları Yıkamanın Delili

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Dirseklere kadar ellerinizi yıkayın.[100] Bu ayetteki ila edatı mea anlamındadır. Şu hadisi şerif buna delâlet eder.

Ebu Hüreyre (r.a)'den şöyle rivayet edilmiş. Abdest alırken önce yüzünü yıkadı, sonra aynı şekilde sol kolunu yıkadı. Sonra başını meshetti, sonra topukları dahil sağ ayağını yıkadı ve 'Ben, Hz. Peygamber (s.a.v)'in, böyle abdest aldığını gördüm dedi.[101] İşte Ebu Hüreyre peygamber (s.a.v)'i böyle görmüş.

(76) Ç) Başı Mesih Etmenin Delili

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Başlarınızı meshedin.[102]

Muğire b. Şube (r.a)'nın Hz. Peygamber (s.a.v)'in abdest aldığını, sadece nasiyesini (alnını) ve sarığını meshettiğini rivayet etmiştir. [103]

(77) D) Topuklara Kadar Ayakları Yıkamanın Delili

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Ayaklarınızı da topuklara kadar (yıkayın).[104] Burada ila edatı mea anlamındadır.[105] Yukarıda naklettiğimiz Ebu Hüreyre hadisi buna da delalet eder. Abdullah b.Amr (r.a) şöyle rivayet ediyor: Hz. Peygamber (s.a.v) ile beraber Mekke'den Medine'ye giderken yolda bir su gördük. Bazıları acele ile koşup abdest aldılar. Hz. Peygamber (s.a.v) onların topuklarına su değmediğini görünce şöyle buyurdu Abdest almayı tam yapın. Ateşte yanacak topuklara yazık.[106]

(78) E) Tertip'in [107] Delili

Bunun delilide Yüce Rabbimizin şu ayeti kerimesidir ki bu ayette abdestin farzlarını sıraladığımız tertibin aynısıdır. Yüce Rabbimiz (c.c.)şöyle buyuruyor. Ey! İman edenler, namaza kalktığınız zaman yüzünüzü ve ellerinizi dirseklere kadar yıkayınız. Başınızı meshedin ve ayaklarınızı topuklara kadar yıkayınız.[108]

Çünkü Allah Teâlâ abdest ayetinde yüz ve elleri yıkamak farz olduğu halde aralarını diğer bir farz olan başı meshetmekle ayırmıştır. Arap edebiyâtında bu gibi ayırma ancak bir fayda için yapılır. Burada ki fayda ise, tertibin ehemmiyetidir. Ayette ki bu sıra, tertibin farz

---

[99] Maide suresi ayet, 6; Nisa suresi ayet, 43.
[100] Maide suresi ayet, 6.
[101] Müslim, 246.
[102] Maide suresi ayet, 6.
[103] Müslim, 274.
[104] Maide suresi ayet, 6.
[105] Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 81.
[106] Buhari, bab, 30, Vudu; Müslim, 241.
[107] Tertip: Sırası ile yapmak. Yani abdestin farzlarını sırası ile tertibine göre yapmak. Yani önce niyet etmek, sonra yüzü yıkamak, sonra eller ile beraber kolları yıkamak, sonra başı meshetmek, sonra topuklara kadar ayakları yıkamak, bu sıralamanın adına da tertip diyoruz.
[108] Maide suresi ayet, 6.

olmasını gerektirmektedir. Ayrıca Resulullah (s.a.v)'in. Allah'ın başladığı ile başlayın. Sahih hadisi geneldir.[109]

Abdestin üçüncü farzında kayıt ettiğimiz. Ebu Hüreyre'nin hadisinde geçen sümme edatıyla atıf yapılmıştır ve buda alimlerin ittifakı ile tertip içindir. [110]

Konumuzun uzamaması için o hadisi tekrar kayıt etmedik lütfen elleri yıkama deliline bakınız ayrıca okuyucu kardeşimin araştırma hevesi artsın diye şu kaynakları kayıt ediyorum bunlar abdestin tertibi ile alakalı kaynaklarıdır sadece konumuz uzamasın diye kaynakların cildini sayfasını ve hadis numarasını vereceğim. İnşallah.[111] (Mütercim)

(79) Abdestsiz Olanın Namazı Kabul Edilmez Delili

Ebu Hüreyre (r.a) rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır. Abdestsiz olduğu zaman abdest alıncaya kadar Allah hiç birinizin namazını kabul etmez. [112]

Bir hadisi şerifte: Zuhri şöyle demiştir. Ben Peygamber (s. a.v)'i gördüm, şu benim abdest alışım gibi abdest alıyordu.O: "Her kim benim şu abdest alışım tarzında abdest alıp, sonra içlerinde kendi nefsi ile konuşmayarak iki rekat namaz kılsa, onun lehine geçmiş günahları mağfiret edilir " buyurdu.[113]

(80) ABDESTİN SÜNNETLERİNİN DELİLLERİ

(81) A) Besmelenin Delili

Enes b. Malik (r.a) şöyle rivayet ediyor: Ashabdan bazıları abdest için su aradılar, fakat bulamadılar. Hz. Peygamber yanında su olan var mı? Diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.v)'e getirildi. Hz. Peygamber elini su kabına soktu ve 'Haydi, Allah'ın ismi ile abdest alın' dedi Hz. Peygamber (s.a.v)'in parmaklarının arasından su fışkırdığını gördüm. Bütün sahabeler abdest aldı. Sayıların yetmiş kişiye yakındı. [114]

(82) B) Kaba Daldırmadan Önce Ellerini Üç Kere Yıkamanın Delili

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilen hadisi şerifte Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. İçinizden biri uykusundan uyandığı zaman elini suyun içine (kabına) sokmadan evvel yıkasın. Çünkü hiç biriniz (uykusunda) elinin geceyi nerede geçirdiğini bilemez.[115]

Abdullah b. Zeyd'e, Hz. Peygamber (s.a.v)'in abdesti soruldu. Abdullah,içinde su bulunan bir kap istedi. Onların öğrenmeleri için Hz. Peygamber (s.a.v)'in abdesti gibi almaya başladı. Önce su kabından eline su dökerek üç defa ellerini yıkadı. Sonra avucuyla kaptan su alarak yüzünü yıkadı, sonra kollarını dirseklerle beraber yıkadı, sonra başını meshetti, sonra

---

[109] Fıkh-us Sünne Trc, c, 1, sh, 49, Pınar yay İst.
[110] El-Fıkh-ul Menheci Trc Ali Arslan, c, 1, sh, 82.
[111] Ebu Davud Trc, c, 1, sh, 221, Şamil yay, İst; Ebu Davud, bab, 51, hd, 118, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 70, 71, bab, 79, 80, hd, 96, 97, Taharet; Buhari, c, 1, sh, 44, bab, 38, 39, 41, 45, 46, Vudu; Müslim, c, 1, sh, 216, bab, 12, hd, 246, Taharet; İbn-i Mace, c, 1, sh, 149, 150, hd, 434,Taharet; Tirmizi, c, 1, sh, 47, hd, 32, Taharet; et Tac Camiul fi Ehadisi-resul, c, 1, sh, 102; et-Terğib ve Terhib, c, 1, sh, 220; Fıkıh kitapların kaynağı da şöyledir. El-Muhezzeb, c, 1, sh, 37; Haşiyet'ül Beycuri, c, 1, sh, 67; Şafii el-Umm, c, 1, sh, 76; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 68; İmam-ı Nevevi el-Mecmu', c, 1, sh, 39; Şerhi'l İbn-i Kasım, sh, 5; Fıkh-us Sünne, Trc, c, 1, sh, 48; Fıkh'ul Menheci Trc, c, 1, sh, 80.
[112] Ebu Davud, c, 1, sh, 49, hd, 60, Taharet, Ayrıca Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 18; Buhari, c, sh, 43, bab, 2, Vudu; Müslim, c, 1, sh, 203, bab, 3, hd, 224, Taharet; Tirmizi, c, 1, sh, 110, bab, 56, hd, 75, Taharet; Müsned Ahmed b, Hanbel, c, 2, sh, 308, 318.
[113] Buhari bab 29, Vudu; Ayrıca Buhari Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 310.
[114] Nesai, c, 1, sh, 64, bab, 62, hd, 78, Taharet.
[115] Buhar, c, 1, sh, 48, 49, bab, 26, Vudu; Buhari Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 308.

ayaklarını topuklarla beraber yıkayarak abdestini bitirdi. Sonra dedi ki işte Rasulallah (s.a.v)'in aldığı abdest budur.[116]

(83) C) Mazmaza Ve İstinşak'ın Delili

Humrân, Osman b, Affan (r.a)'ı şu halde görmüştür: Osman bir defa bir su kabı istedi. Müteakiben avuçları üzerine üç defa su döküp onları yıkadı. Sonra sağ elini kabın içine sokup (su alarak) ağzını çalkaladı, ve burnuna su verdi.[117]

Talha (r.a)'dan rivayet edilmiştir. Rasûlallah (s.a.v)'i ağzına ve burnuna ayrı ayrı su verirken gördüm.[118]

Ebu Hüreyre (r.a)'dan rivayet edildiğine göre. Rasulallah (s.a.v)şöyle buyurdu. Sizden biriniz abdest aldığı zaman burnuna su alsın sonrada dışarı atsın. [119] Başka bir hadiste şöyledir. Abdest aldığın zaman ağzına su ver.[120]

(84) Ç) Başın Tamamını Meshetmekle İlgili Deliller

Abdullah b. Zeyd (r.a)'nın rivayet ettiği hadiste Peygamber (s.a.v)'in abdesti nasıl aldığını tarif ederken şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v)'in ellerini başın ön tarafından başlayarak ensesine kadar götürüyor ve sonra ellerini gerisin geriye ilk başlangıç yerine kadar getiriyor demiştir. [121]

(85) D) Yeni Su İle İki Kulağın İçini Ve Dışını Meshetmenin Delili

El Mikdam b. Ma'di kerib (r.a)'den rivayet edilen hadisi şerifte. Nihayet (Peygamber s.a.v) başını, kulaklarının içini ve dışını meshetti. Dedi.[122] Diğer bir hadisi şerifte er-Rubeyyi' binti Muavviz b. Afra (r.a)'nın rivayet ettiğine göre: Rasuli Ekrem (s.a.v) abdest almış iki (şahadet) parmağını kulak deliklerine sokmuştur. [123]

(86) E) Kalın Gür Sakallı Hilallemenin Delili

Enes b. Malik (r.a)'den (demiştir ki:) Rasulallah (s.a.v) abdest alırken bir avuç su alır, o suyu çenesinin altına vererek sakallarının arasına akıtır ve " İşte Aziz ve Celil olan Rabbim bana böyle emretti " buyurdu. [124]

---

[116] Buhari, 218; Müslim, c, 1, sh, 210, 211, bab, 7, hd, 235, Taharet.
[117] Buhari, bab, 25, Vudu.
[118] Ebu Davud bab, 55, hd, 139, Taharet.
[119] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 252; Buhari bab, 25, 26, Vudu; Müslim, 20, 22, Taharet; Tirmizi, 21, Taharet; Müsned Ahmed b, Hanbel, c, 2, sh, 277, 308, 352, c, 4, sh, 313, 314,
[120] Ebu Davud, bab, 56, hd, 142, Taharet; Tirmizi, 69, Savm; Nesai, 91, Taharet; İbn-i Mace, 54, Taharet; Darimi, 34, Vudu; Müsned Ahmed b, Hanbel, c, 4, sh, 211.
[121] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 221, bab, 51, Taharet; Buhari, bab, 38, 39, 41, 42, 45, 46, Taharet; Müslim, 18, 19, Taharet; Tirmizi, 24, Taharet; Nesai, 79, 80, Taharet; İbn-i Mace, 51, Taharet; Muwatta, 1, Taharet.
[122] Ebu Davud, bab, 51, hd, 121, Taharet; İbn-i Mace, 52, Taharet; Nesai, 84, Taharet;
[123] Ebu Davud bab, 51, Taharet; Tirmizi, 25, Taharet; İbn-i Mace, bab, 52, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 359.
[124] Ebu Davud, bab, 57, hd, 145, Taharet;

Diğer bir hadisi şerifte ise İbn-i Adiyy (r.a)'nın rivayet ettiği hadistir ki bu rivayette. Peygamber (s.a.v) "Sakallarının iki eliyle hilallediği" beyan ediliyor.[125]

Eğer sakal seyrek olursa o zaman suyu geçirmek vacip olur kadının sakalı veya hünsanın sakalı seyrek olan erkek gibi suyu geçirmesi lazımdır.[126]

(87) F) Ellerin Ve Ayakların Parmaklarını Ovmakla İlgili Deliller

Hz. Peygamber (s.a.v) Abdest aldığı zaman eline bir avuç su alır bu suyu sakallarının arasına parmaklarıyla ovar ve parmaklarını çenesinin altında bulunan sakallarının arasına sokardı.[127] Diğer bir hadiste ise şöyledir.

Abdullah b. Zeyd (r.a) Hz. Peygamber (s.a.v) nasıl abdest aldığını anlattıktan sonra kollarını sıvıyarak. Hz. Peygamber (s.a.v)'in abdest alış şeklini yaparak gösterdi.[128]

(88) G) Önce Sağ Sonra Sol Azayı Yıkamanın Delili

Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Abdest aldığınız zaman önce sağ taraftan başlayınız.[129]

Hz. Aişe (r.anha)'dan rivayet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v)'in ayakkabı giymesinde, taranmasında, temizlenip abdest almasında ve bütün hallerinde sağdan başlamak Onun hoşuna giderdi. [130]

(89) Ğ) Azaları Üçer Kere Ara Vermeden Yıkamanın Delili

Abdullah b. Amr (r.a)'nın rivayet ettiği bir hadiste. Abdest nasıl alınır sorusu üzerine. Hz. Peygamber (s.a.v) bir kap istedi üç kere ellerini üç kere yüzünü üç kere kollarını yıkadı. Başını meshetti. Şahadet parmaklarını kulaklarına sokarak uçlarıyla dışını meshetti. Daha sonra ayaklarını üçer kere yıkadı. Daha sonra abdest böyle alınır. [131] (dedi)

Abestin sünnetleriyle ilgili fıkıh kitaplarındaki kaynaklarının yerlerini sayfa numaralarını ve ciltlerini vereceğim. İnşaallah Allah bizim yar ve yardımcımız olsun. Amin.[132]

(90)BİRİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Abdestin Farzları Ve Sünnetlerin Hükmü

Soru–15- Abdestin şartları kaçtır ve nelerdir?

Cevap–15-Abdestin farzları altı tanedir. Sırası ile şunlardır.

[125] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 261.
[126] Şerhi İbn-i Kasım sh, 6.
[127] İbn-i Mace, c, 1, sh, 149, bab, 50, hd, 431, 432, Taharet;
[128] Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 4, sh, 39.
[129] İbn-i Mace, c, 1, sh, 141, hd, 401, 402, Taharet.
[130] Buhari, bab, 32, Vudu; İbn-i Mace, c, 1, sh, 141, hd, 401, Taharet.
[131] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 245, bab, 52, hd, 135, Taharet; Nesai, 105, Taharet; İbn-i Mace, 48, Taharet.
[132] El-Muhezzeb, c, 1, sh, 42; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 80; İmam-ı Şafii el-Umm, c, 1, sh, 88; Haşiyet'ül Beycuri, c, 1, sh, 78; Fıkh'ul Menheci Trc, c, 1, 82; Fıkh'us Sünne Trc, c, 1, sh, 50; İmam'ı Nevevi el Mecmu', c, 1, sh, 345; Şerhi İbn'i Kasım, sh, 5, 6; Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 412; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 167; Mezahib'ul Erbaa, c, 1, sh, 62, Dört Mezhebin fıkhı, c, 1, sh, 62; Büyük Şafii ilmihali, sh, 36; Tenvirul Kulub, sh, 148,

1- Yüzü yıkarken niyet etmek.
2- Yüzü yıkamak.
3- Elleri dirsekler ile beraber yıkamak.
4- Başın bir kısmını mesh etmek.
5- Ayakları topuklar ile beraber yıkamak.
6- Tertip. Zikrettiğimiz şekilde sırası ile yapmak.

Soru–16-Abdestin sünnetleri kaç tanedir ve nelerdir?

Cevap–16-Abdestin sünnetleri on tanedir.

1- Besmele ile başlamak.
2- Ellerini kaplara daldırmadan önce yıkamak.
3- Mazmaza (ağıza su vermek).
4- İstinşak (buruna su vermek).
5- Başın tamamını mesh etmek.
6- Yeni su ile iki kulağın içini ve dışını mesh etmek.
7- Kalın gür sakalı hilallamak.
8- Ellerin ve ayakların parmaklarını ovmak.
9- Önce sağ azayı sonra sol azayı yıkamak.
10-Azaları üçer kere ara vermeden yıkamak (yani peşpeşe aralıksız yıkamak).

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(91) BİRİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜM İSTİNCA'NIN LÜGAT VE ISTILAH MANALARI

İstinca'nın lügat manası, (insan) dışkısının giderilmesi. [133] Sidik ile çıkış yerlerindeki necaseti temizlemektir.[134] Eziyetten kurtulma manasına gelir.[135]

İstinca'nın Istılah (şer'i) manası, necasetin su gibi bir şeyle yok edilmesi veya taş gibi bir şeyle azaltılması, yâni temizlik için taş veya suyun kullanılmasıdır. [136] Yahutta kan gibi mezi ve vedi nadiren de olsa çıkan her necasettin, hemen değil de ihtiyaç duyulduğunda su yada taşla temizlenmesidir.[137]

İstinca eden eziyetten kurtulduğu ve çoğu kez yüksek arazilerin arkasına gizlenip yaptığı için ıstılahta bu ismi almıştır.[138]

(92) İsticmar

İsticmar: Pisliğin taş vb. ile giderilmesidir, aslı cemerat (taşlar) olan bir kelimedir.

(93) İstibra

[133] Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 34.
[134] Büyük Şafii Fıkhı tercümesi Ali Arslan, c, 1, sh, 71.
[135] Beycuri, c, 1, sh, 89.
[136] İslam Fıkhı Ansiklopedisi zaman yay İst, c, 1, sh, 136.
[137] Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 344.
[138] Büyük Şafii Fıkhı Ali Arslan, c, 1, sh, 72.

İstibra: Eserin kayboluşundan emin olana kadar, çıkan pislikten kurtulmanın (temizlenmenin) ya da çıkış yerinin, sidiğin akıntısının kalmamasının istenmesi

(94) İstinzah

İstinzah: Pisliklerden uzaklaşmayı isteme demektir, istibra manasındadır.

(95) İstinka

İstinka: Temizliği isteme demektir. İstinca durumunda kalçanın taş ya da su kullanarak parmaklarla ovulması kastedilir.

Bütün bu vesilelerle necasetten temizlenmek içindir. Sidik akıntısının eserinin giderildiğinden emin olmadıkça abdeste başlamak caiz değildir.[139]

(96) BİRİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[5 فصل] وَالْإِسْتِنْجَاءُ وَاجِبٌ مِنَ الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ وَالْأَفْضَلُ اَنْ يَسْتَنْجِيَ بِالْأَحْجَارِ ثُمَّ يُتْبِعَهَا بِالْمَاءِ وَيَجُوزُ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى الْمَاءِ أَوْ عَلَى ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ يُنْقِي بِهِنَّ الْمَحَلَّ فَإِذَا أَرَادَ الْإِقْتِصَارَ عَلَى أَحَدِهِمَا فَالْمَاءُ أَفْضَلُ وَيَجْتَنِبُ اسْتِقْبَالَ الْقِبْلَةِ وَاسْتِدْبَارِ هَا فِى الصَّحْرَاءِ وَيَجْتَنِبُ الْبَولَ وَالْغَائِطَ فِي الْمَاءِ الرَّاكِدِ وَتَحْتَ الشَّجَرَةِ الْمُثْمِرَةِ وَفِي الطَّرِيقِ وَالظِّلِّ وَالثَّقْبِ وَلَايَتَكَلَّمُ عَلَى الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ وَلَايَسْتَقْبِلُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَلَايَسْتَدْبِرُهُمَا.

(97) BİRİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[5 فصل] وَالْإِسْتِنْجَاءُ وَاجِبٌ مِنَ الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ وَالْأَفْضَلُ اَنْ يَسْتَنْجِيَ بِالْأَحْجَارِ

Beş-inci
Fasıl
İstinca
Vaciptir
Bevlden-Sidikten
Büyük pislik
En efdal olanı
Eğer
İstinca eder
Taşlarla

ثُمَّ يُتْبِعَهَا بِالْمَاءِ وَيَجُوزُ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى الْمَاءِ أَوْ عَلَى ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ يُنْقِي بِهِنَّ الْمَحَلَّ

Sonra
Tabi olur
Su ile
Caiz olur
Eğer
Kısaltır
Üzeri-ne
Su
Veya
Üzeri-ne
Üç
Taşlar
Kaldırılır. Temizlenir
Onlarla. (Taşlarla)
Yer.(Dübür)

[139] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 136

فَإِذَا أَرَادَ الْإِقْتِصَارَ عَلَى أَحَدِهِمَا فَالْمَاءُ أَفْضَلُ وَيَجْتَنِبُ اسْتِقْبَالَ الْقِبْلَةِ وَاسْتِدْبَارِ هَا

Ona O (Kıbleye) Arkasını çevirmek | Kıble | Yönelmek | Sakınır | Efdaldır | Su | İki-sinden | Bir-isi | Üzeri-ne | Kısaltma | İsterse | Ne za-man ki

فِي الصَّحْرَاءِ وَيَجْتَنِبُ الْبَوْلَ وَالْغَائِطَ فِي الْمَاءِ الرَّاكِدِ وَتَحْتَ الشَّجَرَةِ الْمُثْمِرَةِ وَفِي

Meyva-lı | Ağaç-ların | Alt-ında | Durgun | Suda | Büyük pislik | Bevl (Sidik) | Sakınır | Sahrada

الطَّرِيقِ وَالظِّلِّ وَالثَّقْبِ وَلاَيَتَكَلَّمُ عَلَى الْبَوْلِ وَالْغَائِطِ وَلاَيَسْتَقْبِلُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ

Ay-a | Güneş-e | Yönelmez | Pislik | Bevl | Üzeri-ne | Konuşamaz | Çatlak-lıklarda | Gölge-liklerde | Yol-lar-da

وَلاَيَسْتَدْبِرُهُمَا.

O İkisine (Güneş ve ay'a) | Arkasını çeviremez

(98) BİRİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(99) İstinca[140]nın Hükmü [141]

Büyük ve küçük abdesti bozarken temizlenmek vaciptir. [142] Temizliğin en efdal olanı önce taşla sonra su ile yıkanmaktır. Kısa yoldan temizlenmek ise yalnız su ile veya üç taş [143] ile

---

[140] İstinca: Helâ ihtiyacı ve defi hacetle ilgili konuları içerdiği için bu isim verilmiştir. Helâ ihtiyacını karşılayan biri nasıl temizlik yapılır ve nelere dikkat edilmesi lazım gelen konuları açıklar.

[141] Hanefilere göre: Normal durumlarda necaset çıkış yerini aşmadıkça, Peygamber (sav)'in devamlı yapmasına ve şu hadisine binaen, erkek ve kadınlar için sünnet-i müekkededir: "İsticmar eden tek sayılı yapsın; yapan güzel yaptı, yapmayan da günah yoktur". Necaset çıkış yerini geçer ve bu miktar da dirhem kadar ise, su ile giderilmesi vacip olur. Dirhem miktarını aşarsa, su ile yıkanması farz olur. Hanefilerin dışındaki cumhura göre: Sidik, mezi ya da idrar gibi iki yoldan çıkan her mutat şey için istinca veya isticmar gerekir. Ulemanın ittifakı ile, uyuyana veya yel çıkarana istinca gerekmez. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 141).

temizlenmek caizdir. [144] Eğer ikisinden (su veya taş ile) birisini kullanmak isterse en efdal olanı suyu kullanmaktır.

(100) Kıbleye Karşı Önünü Ve Arkasını Çevirmenin Mekruh Oluşu

Büyük ve küçük abdesti bozan Sahralarda (çöllerde açık yerlerde) kıbleye karşı önünü ve arkasını çevirmekten sakınsın ve ayrıca durgun, sularda (göl ve havuz gibi yerlerde büyük ve küçük abdesti bozmasın). Yollarda (caddelerde sokaklarda umuma ait yerlerde ve halkın genelde gelip geçtiği ve alış veriş yaptığı yerlerde büyük ve küçük abdesti bozmaktan sakınmalıdır). Meyve (veren) ağaç (ların) altında büyük ve küçük abesti bozmaktan sakınmak).Gölge (liklerde çünkü çoğu zaman bu gölgeliklerde insanlar gölgelenirler). Çatlak (deliklere de) defi hacet yapılmaz. Defi haceti yapan kişi (o ihtiyacı giderme esnasında) konuşmasın. Güneş ve Ay'a karşı defi hacet (esnasında) önünü ve arkasını ikisine de çevirmesin.[145]

(101) BİRİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(102) İstinca'nın Delilleri

Yüce Mevla'mız (c.c) şöyle buyurdu. Orada asla namaza durma, ta ilk günden beri takva üzere kurulan mescit, elbette içinde namaza durmana daha uygundur. Onda temizlenmeyi seven kimseler vardır. Allah'ta temizlenenleri sever.[146]

Ebu Hüreyre (r.a)'den, Peygamber (s.a.v)'den naklen şöyle buyurdu."Orada temiz olmayı arzu eden ve seven kişiler vardır." tövbe,108 ayeti, Kübâ'da ki Müslümanlar hakkında nâzil olmuştur."

Ebu Hüreyre "su ile taharetlenmeleri den dolayı bu âyet onlar hakkında nâzil oldu" dedi.[147]

Rivayete göre metinde geçen tövbe suresinin 208'inci âyeti kerimesi inince. Hz. Peygamber (s.a.v) En sârı çağırıp "Ey Ensar topluluğu! Şüphesiz ki temizlik hakkında Allah sizi övdü. Sizin bu övgüye layık olan temizliğiniz nedir?" diye sormuş da Ensariler:" Biz

---

[142] **Taş ya da yaprakla vb. İstincanın şartları:** A) Çıkan pislik kurumuş olmamalıdır, kurumuş ise su ile yıkamak gereklidir. B) Çıkarken ve durduğunda değdiği yerden başka bir yere geçmiş olmamalı ya da alanını ve sünnet mahallini aşmamalıdır.oradan koparak ayrılır ve başka yere bulaşırsa ittifakla su gerekir. C) Temiz veya pis, başka yaş bir şey ona değmemelidir, kuru ve temiz b ir şey değerse tesir etmez. Ç) Çıkan şey malum ferc yolundan olmalı. **Malikilerin dışındakilere göre,** hayız veya nifas kanının silinmesinde yaprak vb. yeterli olur. Nitekim, **Şafiilerin azharı olan görüşe ve Hanbelilerde ve Hanefilerde,** kan, vedi, ve mezi gibi çıkışı nadir olan şeylerde ya da çıkan şeyin insanlarını normalının üstünde yayılması halinde taş yeterli olur. Malikilere göre hayız veya nifas kanından dolayı taşla isticmar caiz değildir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 138).

[143] Taşların veya yaprak vb. şeylerin üçlenmesi: Hanefi ve Malikilere göre menduptur. Şafii ve Hanbelilere göre de vaciptir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 140).

[144] **Taş vb. ile istincanın caiz olması için beş şart vardır:** A) Kuru, B) Temiz, C) Pislik giderici, Ç) Eziyet vermeyen, D) Yenmesi ya da, E) Başkasının hakkısebebiyle hürmet edilmesi gerekmeyen şeyler. Şafiiler kuru otla istincayı caiz gördüler, Cumhur ise caiz değildir dedi. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 140-141).

[145] Bunun sebebi ise güneş ve ayın kutsal birer varlık oluşundandır. Bu da inanan bir insanın bu olan varlıklara karşı önünü ve arkasını çevirmeden abdestini bozan o kişinin İslami bir terbiye ve edepten oluşundadır. (Mütercim) Bu ikisine (güneş ve ay'a) defi hacet esnasında yönelmek mekruhtur. Lakin İmamı Nevevi Ravza ve Şerhi Mühezzeb kitaplarında ikisine de yönelmenin mekruh olmadığını söyler. Şerhi Vasit isimli kitabında da yönelmek ve yönelmemek ise mubahtır diyor. Tahkik isimli kitabında ise yönelmenin mekruh olduğunu söyler. Şerh'i İbn'i Kasım, s, 7. İşin en doğrusunu Allah bilir.

[146] Tevbe suresi ayet, 108.

[147] Ebu Davud, c, 1, sh, 38, 39, bab, 23, hd, 44, Taharet. Çağrı yay İst; Tirmizi, Tefsirü'l Kur'an, et- Tevbe, bab, 10, Çağrı yay İst; İbn 'I Mace, 28, Taharet. Çağrı yay İst.

namaz için abdest alırız. Cünüplükten dolayı gusül ederiz ve (abdest bozunca da) su ile taharetleniriz" diye cevap vermişlerdir. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v)'de ; İşte budur temizliğiniz. O halde bu temizliğe devam ediniz!" buyurmuştur.[148] (Bu övgü Allah ve Resulu tarafında verilmiştir)

(103) Su İle İstinca'nın Delili

Enes b. Malik (r.a) şöyle anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.v) defi hacet için dışarı çıktığında ben ve yaşıtım olan başka bir çocuk deriden yapılmış bir kabı su doldurur, Hz. Peygamber (s.a.v)'e verirdik. Hz. Peygamber (s.a.v) o su ile istinca yapardı.[149]

(104) Taş İle İstinca'nın Delili

İbn'i Mes'ud (r.a)'den şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v) büyük abdeste çıktı, bana üç taş getirmemi emretti.[150]

Hz. Aişe (r.a)'dan rivayet edildiğine göre. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Her hangi biriniz, kazayı hacet yerine gitmek istediği zaman temizlik için yanına üç taş alsın. Bu taşlar ona yeter.[151] (Yâni temizlik için üç taş yeteri miktarda kafidir.)

İstinca' nın fıkıh kitaplarındaki yerleri ise şöyledir.[152]

(105) Def'i Hacetle İlgili Deliller

Hela ihtiyacını gidermek için helaya giren kişinin şu duayı yapar. Zeyd b. Erkam (r.a)'dan, Peygamber (s.a.v)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Şu abdest bozulan yerler, (cin ve şeytanların) bulunacağı yerlerdir. Onun için sizden biriniz helaya girmek istediği zaman "Eûzu billahi mine'l hubusi ve'l habaisi" Erkek ve dişi şeytanlardan Allah'a sığınırım desin. [153]

Diğer bir hadiste ise Enes b. Malik (r.a) şöyle dedi. Peygamber (s.a.v) helaya girdiği zaman. Allah'ın ismi ile, Ey Allah'ım!, cin ve perinin şerrinden, bu ve başka pisliklerden sana sığınırım. [154]

Hz. Selman (r.a)'den rivayet olunduğuna göre, kendisine: "Peygamberiniz (s.a.v) size abdest bozarken nasıl oturulacağına kadar her şeyi öğretti (öyle) mi?" sorulmuş da; Evet, salât ve selam onun üzerine olsun (Allah'ın Rasulu) bizleri büyük abdest bozarken, su dökerken

---

[148] Sünen-i Ebu Davud Trc ve Şerh-i Şamil yay İst. c,1, sh, 86, 87; İbn-i Mace, 28, Taharet.
[149] Buhari, 149; Müslim, 271; Ayrıca Buhari Trc. M, Sofu oğlu, c, 1, sh, 300, Ötüken yay İst.
[150] Buhari, c, 1, sh, 47, bab, 21,Vudu; Müslim, c, 1, sh, 224, bab, 17, hd, 262, Taharet; et-Tac Cami'ul Usul fi Ehadisi Resul, c, 1, sh, 94, 95.
[151] Buhari, 21, Vudu; Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 78; Müslim, 57, Taharet; İbn'i Mace, 16, Taharet. Çağrı yay İst.
[152] El-Muhezzeb, c, 1, sh, 91; Fıkh'us-Sünne, c, 1, sh, 36; Haşiyet'ül Beycuri, c, 1, sh, 89; Şafii el-Umm, c, 1, sh, 72; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 64; Büyük Şafii İlmihali Halil Gönenç, sh, 47; Fıkh'ul Menheci Trc Ali Arslan, c, 1, 71; Dört Mezhebin Fıkhı, c, 1, sh, 71; Mezahib'ul Erbaa, c, 1, sh, 85; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 135; Açıklamalı Şafii İlmihali, sh, 71; Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, 344; Şerh'i İbn'i Kasım, sh, 6; Kifayet'ul Ağyar,1, c, 1, sh, 17; Tenvirul Kulub, sh, 140; İhyau ulumud'din, c, 1, sh, 232.
[153] Ebu Davud Trc ve Şerhi Şamil yay İst, c,1, sh,18, bab, 3, hd, 6, Taharet; İbn-i Mâce, 9, Taharet; Müsned Ahmed b, Hanbel, c, 4, sh, 369, 373.
[154] Buhari, bab, 9, Vudu; Müslim, 375,

kıbleye yönelmekten, sağ elle, üçten az taşla, hayvan tezeği veya kemikle taharetlenmekten men' etti" diye cevap vermiştir.[155]

Hadiste geçen soru müşrikler (tarafın) den sorulmuştur. Sırf Müslümanlarla alay etmek için sormuşlardır.[156]

(106) Kıbleye Karşı Önünü Ve Arkasını Çevirmekten Sakınmanın Delilleri

Surâka b. Mâlikin rivayet ettiği bir hadiste Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Biriniz abdest bozacağı yere vardığı zaman Aziz ve celil olan Allah'ın kıblesine saygı göstersin (de ona yönelmesin) [157]

Başka bir hadiste Hz. Ebu Eyyûb el Ensâri (r.a) şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Küçük ve büyük abdest için dışarı (yâni helaya) çıktığınızda yüzünüzü ve sırtınızı kıbleye çevirmeyin. Yüzlerinizi doğu ve ya batıya çeviriniz.[158]

Bu hüküm, sahraya tahsis edilmiştir veya sütresi olmayıp sahra hükmünde olan mekânlara aittir. Bunun delili şu hadisi şeriftir. Ma'kil İbn'iEbi Ma'kil (r.a) el Esedi'den demiştir ki."Rasûlullah (s.av) bizi büyük abdest bozarken de küçük abdest bozarken de Kabe'ye ve Beyti Makdis'e (Kudüs'e) yönelmekten nefyetti.[159] Diğer bir hadisi şerifte ise şöyledir.

Abdullah b. Umer (r.a) şöyle der idi: Bir takım insanlar, büyük hâcetini yerine getirmek için oturduğun zaman Kıbleye karşı da, Beytu'l Makdis'e karşıda yönelme diyorlar. Abdullah b. Umer (r.a) şöyle dedi: Yemin olsun ki, ben bir gün bizim evin damı üstüne çıkmıştım. Bu esnada Resulullah (s.a.v)'in büyük hacetini yerine getirmek için Beytu'l Makdis'e karşı iki kerpiç üzerine oturduğunu (gözümle) gördüm.[160]

Mervan el Asfar şöyle demiştir: İbn'i Umer hayvanını kıbleye doğru çöktürmüş bir halde gördüm.

Sonra da oturup (kendisiyle kıble arasında çökmüş olan) hayvanına doğru küçük abdest bozmaya başladı."Ya Ebu Abdurrahman, böyle (kıbleye karşı abdest bozmak) yasak değil mi?" dedim. Evet, ancak bu yasak kırdadır. Kıble ile aran da bir sütre bulunuyorsa sakınca yoktur" cevabını verdi.[161]

Heladan çıkarken. Hz Aişe (r.a)'dan rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) helâdan çıktığında; (Ey Allah'ım!) affını isterim, derdi.[162] Tirmizinin dipnotunda ismi geçen hadisin sahih olduğunu beyan etmiştir.[163] Bu konu ile ilgili başka zayıf hadislerde vardır onları kayıt etmeye gerek duymadık sahih olan hadisle yetindik. Allah yar ve yardımcımız olsun. Amin.

(107) Gölgeliklerde Ve Yollarda Abdesti Bozmamanın Delilleri

---

[155] Ebu Davud, c, 1, sh, 17, 18, Taharet; Müslim, c, 1, sh, 45, bab, 11, Vudu; Tirmizi, c, 1, sh, 13, bab, 6, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 38, bab, 36, hd, 40, Taharet; İbn'i Mace, c, 1, sh, 14, bab, 16, hd, 313, Taharet; Tecridi Sarih, c, 1, sh, 135, bab, 6, hd, 680; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 5, sh, 439; Muwatta, c, 1, sh, 193, bab, 1, hd, 1, 2, Kıble; et-Tac Cami'ul Usul fi Ehadisi Resul, c, 1, sh, 92; Tergib ve Terhib Trc, c, 1, 119, 200, hd, 8,

[156] Sünen-i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 21, Şamil yay İst.

[157] Sünen-i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 22; el Menhel, 1, 39.

[158] Sahihi Buhari Trc, c, 1, sh, 296, bab, 11, Vudu. Ötüken yay İst. Müslim, 264.

[159] Sünen-i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 31; Ebu Davud, c, 1, 20, bab, 4, hd, 10, Taharet, Çağrı yay İst. İbn'i Mace, c, 1, sh, 116, bab, 17, hd, 319, Taharet.

[160] Sahihi Buhari Trc, c, 1, sh, 297, bab, 12, Vudu; Müslim, c, 1, sh, 224, 225, bab, 17, hd, 266, Taharet. Çağrı yay İst.

[161] Sünen-i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 31, 32, bab, 5, hd, 13, Taharet; Şamil yay İst; İbn-i Huzeyme Sahih, 135; Darekutni, 1, 58, Taharet; Beyhaki, es-Sünen, 1, 92.

[162] Tirmizi, c, 1, sh, 12, bab, 5, hd, 7, Taharet, Çağrı yay İst. İbn-i Mace, c, 1, sh, 110, hd, 300, Taharet, Çağrı yay İst; Darimi, 17, Vudu; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 155.

[163] Tirmizi, c, 1, sh, 12.

Ebu Hüreyre (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Lanet getiren iki yerden sakının dedi, Sahabe lanet getiren iki yer nedir? diye sorunca, Haz Peygamber (s.a.v) İnsanlar yoluna ve gölgeliğe defi hacet yapmaktır buyurdu. [164]

Başka bir hadiste Muâz b. Cebel (r.a)'den demiştir ki. Rasulullah (s.a.v): "Lanet vesilesi olan üç şeyi yapmaktan; su yollarına ve kaynakların (insanların uğradığı ve toplandığı yerlere) yol ortasına, gölgelik yerlere abdest bozmaktan sakınınız" buyurdu.[165]

(108) Delik Ve Çatlak Yerlere Abdest Bozmamanın Delilleri

Abdullah b. Sercis (r.a)'den rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v) deliklere işemekten men etmiştir. Hişam'ın dediği ne göre Katade'ye "deliklere küçük abdest bozmak için niçin çirkin sayılıyor?" dediler. O da cevaben; onların cinlerin barınağı olduğu söylenirdi" dedi.[166]

(109) Durgun Sularda Abdest Bozmamanın Delilleri

Hz. Cabir b. Abdullah (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) akmayan durgun suya veya küçük ve büyük abdest yapılmasını yasakladığını rivayet etmiştir.[167] Buradaki yasaklar kerahet sebebi iledir. Fakat İmamı Nevevi Tahrim olduğu görüşündedir.[168]

(110) Def'i Hacet Esnasında Konuşmamanın Delilleri

Ebu Said (r.a) dedi ki. Peygamber (s.a.v)'i şöyle buyururken dinledim: Konuşarak ve avret yerleri açık olarak iki kişi ile birlikte abdest bozmağa çıkmasınlar, çünkü Allah Tealâ böyle bir duruma gazap eder.[169]

Bevl ederken ayakta bevl edilmemeli. Hz Aişe (r.a)'dan gelen şu hadislerle ayakta bevl etmenin nesih edildiğine hükmetmişlerdir.

Bu da el Askalâni'nin Fethu'l Bari de beyan ettiğine göre. Ebu Avâne ve İbn-i Şahin dayanakları şu hadistir.

Resul-i Ekrem (s.a.v) Kur'an kendisine nazil olalı beri hiç ayakta bevl etmemiştir.[170]

Kim size Resul-i Ekrem ayakta bevl etti derse inanmayın, o ancak oturarak bevl ederdi.[171]

Hz. Huzeyfe (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v) bir kavmin çöplüğüne geldi, ayakta küçük abdest bozdu ve su istedi. [172]

---

[164] Müslim, c, 1, sh, 226, bab, 20, hd, 269, Taharet, Çağrı yay İst;

[165] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 55, 56, bab, 14, hd, 26, Taharet; İbn-i Mace, c, 1, sh, 119, bab, 21, hd, 328, 329, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 2, sh, 163, 374; Müslim, c, 1, 226, bab, 20, hd, 269, Taharet; et-Tac Cami'ul usul fi Ehadisi resul, c, 1, sh, 93; Tergib ve Terhib Trc Merve yay İst. c, 1, sh, 196–200.

[166] Sünen-i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 62, bab, 16, 16, hd, 29, Taharet; Şamil yay İst. Nesai, 29, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 5, sh, 82; Tergib ve Terhib, Trc, c, 1, sh, 202, Merve yay İst.

[167] Müslim, c, 1, sh, 235, bab, 28, hd, 281, Taharet, Çağrı yay İst.

[168] Şerhi Müslim, c, 3, sh, 178; Büyük Şafii Fıkhı Ali Arslan, c, 1, sh, 74.

[169] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 35, bab, 7, hd, 15, Taharet; İbn-i Mace, 24, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 3, sh, 36.

[170] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 50; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 136, 213,

[171] Adı geçen önceki eser ve ayrıca; İbn-i Mace, 14, Taharet; Tirmizi, 8, Taharet, Nesai, 24, Taharet.

[172] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 50, bab,12, hd, 23, Taharet; Buhari, 66, Vudu; Müslim, 22, Taharet; Tirmizi, 9, Taharet; Nesai, 5, Taharet; Darimi, 9, Vudu; İbn-i Mace, 13, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 4, sh, 283, 294, 402.

Abdest bozmanın gerek ayakta ve gerekse oturarak her iki şekilde de Resulullah (s.a.v)'den sabit olmuştur. İmamı Nevevi oturarak işemek bana daha hoş geliyorsa da ayakta işemek Mübahtır, demiş.[173]

Alimler ayakta işeme hususunda ihtilaf etmişlerdir. İmamı Şafii'ye göre bunun sebebi şudur: Araplar bel ağrısından dolayı ayakta bevl ederlerdi. Belki de Cenabı Fahri Kainat'da böyle bir ağrı vardı. (onun için ayakta abdest bozmuştu). Bütün durumlarda ayakta bevl etmenin mekruh olduğunu fakat sidik çisintisinde emin olunduğu zaman kerahetsiz caiz olduğunu gösterir. Hanefi ve Şafii fakihlerinin görüşü budur.[174]

Ay'a ve Güneş'e karşı defi hacet yapmak mekruhtur. Fakat İmamı Nevevi, Ravda'da ve Şerh'ul Muhezzeb'de Ay'a ve Güneş'e arkasını çevirenin mekruh olmadığını söylemiş. Şerhu'l vasitte de kişinin gerek önünü ve gerekse arkasını her ikisinede çevirmesi eşittir. Yâni Mübahtır.[175]

İstinca konusunun fıkıh kitaplarda ki yerlerini göstermeğe çalışacağız. İnşallah Yardım Allah'tandır.[176]

(111) BİRİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

İstinca'nın Hükmü

Soru–17- Büyük ve küçük abdestte temizlenmek nedir?

Cevap–17-Büyük ve küçük abesti bozarken temizlenmek vaciptir.

Soru–18-Efdal olan temizlik hangisidir?

Cevap–18-Efdal olan temizlik önce taş ile sonra taş ile suyu kullanmak daha faziletlidir.

Soru–19-İstinca'yı su veya üç taş ile kısaltmak caiz midir?

Cevap–19-Evet su veya üç taş ile her hangi birisi ile kısaltmak caizdir.

Soru–20-İstinca yapılacak taşın büyüklüğü ne kadardır?

Cevap–20-İstinca yapılacak taşın büyüklüğü dübürü rahat bir şekilde temizleyecek dübürün halkasında fazla büyük olmayacak.

Soru–21-Eğer dilediği zaman su veya taşı seçerken hangisini kullanmak daha efdaldır?

Cevap–21-Eğer taş veya suyu kullanımda birini seçerken suyu kullanmak daha efdaldır.

Soru–22-Sahralarda önünü veya arkasını defi hacet esnasında kıbleye çevirebilir mi?.

Cevap–22-Sahralarda defi hacet esnasında önünü veya arkasını çeviremez.

Soru–23-Yollarda gölgeliklerde meyvalı ağaçların altında ve çatlak ve deliklerde defi hacet yapılır mı?

Cevap–23-Bunların hiç birisinde defi hacet yapılmaz.

Soru–24-Durgun sularda defi hacet yapılır mı?

Cevap–24-Durgun sularda defi hacet yapılmaz.

Soru–25-Defi hacet esnasında konuşulur mu?

Cevap–25-Defi hacet esnasında konuşulmaz.

---

[173] Fıkh'us –Sünne Trc, c, 1, sh, 41, Pınar yay İst.

[174] Sünen-i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 50, 51; A, Davud oğlu İbn-i Abidin Trc, c, 1, sh, 592, 593.

[175] Beycuri, c, 1, sh, 96.

[176] İhyau ulumud'din, c, 1, sh, 332, den 336 ya kadar; Kifayetül Ağyar, 18, 19, 20; Tenvirul Kulub, sh, 142; el-Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 354; Neylul Ewtar, c, 1, sh, 43, 44, 94; Mezahibu'l Erbaa, c, 1, sh, 88; Büyük Şafii İlmihali, Halil Gönenç, sh, 45; Dört mezhebin Fıkhı Bahar yay İst, c, 1, sh, 42; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 59; Şafii, el-Umm, c, 1, sh, 43, 72; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 142; Haşiyet'ul Beycuri, c, 1, sh, 92 den 97 ye kadar; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 73, den, 76, ye kadar; el-Muhezzeb, c, 1, sh, 55, 56, 57; Şerhi İbn-i Kasım, sh, 7; Fıkh'us-Sünne, c, 1, sh, 39, Açıklamalı Şafii İlmihali, N.Ersöz, sh, 71; İmam-ı Nevevi el-Mecmu', c, 1, sh, 457, Darul fikir baskısı.

Soru–26-Defi hacet esnasında güneş ve Ay'a karşı önünü veya arkasını çevirebilir mi?
Cevap–26-Defi hacet esnasında güneş ve Ay'a karşı önünü veya arkasını çeviremez.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(112) BİRİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[6 فصل] وَالَّذِى يَنْقُضُ الْوُضُوءَ سِتَّةُ أَشْيَاءَ مَا خَرَجَ مِنَ السَّبِيلَيْنِ وَالنَّوْمُ عَلَى غَيْرَ هَيْئَةِ الْمُتَمَكِّنِ وَزَوَالُ الْعَقْلِ بِسُكْرٍ أَوْ مَرَضٍ وَلَمْسَ الرَّجُلِ الْمَرْأَةَ الْأَجْنَبِيَّةَ مِنْ غَيْرِحَائِلٍ وَمَسُّ فَرْجِ الْآدَمِيِّ بِبَاطِنِ الكَفِّ وَمَسُّ حَلْقَةِ دُبُرِهِ عَلَى جَدِيدِ.

(113) BİRİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[6 فصل] وَالَّذِى يَنْقُضُ الْوُضُوءَ سِتَّةُ أَشْيَاءَ مَا خَرَجَ مِنَ السَّبِيلَيْنِ وَالنَّوْمُ عَلَى غَيْرَ

Değil Üzeri-ne Uyku İki Yoldan Çıktı O Şey ki Şey-ler Altı Abdest-i Bozar O Şey ki Fasıl Altı-ncı

هَيْئَةِ الْمُتَمَكِّنِ وَزَوَالُ الْعَقْلِ بِسُكْرٍ أَوْ مَرَضٍ وَلَمْسَ الرَّجُلِ الْمَرْأَةَ الْأَجْنَبِيَّةَ مِنْ

Yabancı Kadın-a Erke-ğin Dokunma-sı Değme-si Hastalık Veya Sarhoşlukla Akıl Zail olmak (gitmesi) Mümkün (sabit) Heyet (şekil)

غَيْرِحَائِلٍ وَمَسُّ فَرْجِ الْآدَمِيِّ بِبَاطِنِ الكَفِّ وَمَسُّ حَلْقَةِ دُبُرِهِ عَلَى جَدِيدِ.

Yeni Üzerine Onun Dübür-ün Halka-sı Değme-si Avuç-un İçi ile İnsan-ın Ferc Değme-si Engel Dışından

(114) BİRİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(115) Abdesti Bozan Şeylerin Hükmü

(116) Abdesti bozan şeyler

Abdesti bozan şeyler altı tanedir

1- Ön ve arkadan her hangi bir şeyin çıkması.
2- Makadını iyice yere yerleştirip yapıştırmadan uyuması.
3- Hastalık veya sarhoşluktan aklının gitmesi.
4- Gerek erkek ve gerekse kadın her ikisinin tenleri arada bir engel (perde) olmadan birbirine yabancı olanların değmesiyle (ikisininde) abdestleri bozulur.[177]
5- İnsan elinin içi tenasül uzvuna dokunması.
6- İnsanın dübür halkasına (dübürün deliğine) elinin iç tarafı dokunması abesti bozar. Kavli cedide (yeni görüşe) göredir. (Kavli kadime yani önce ki görüşe göre bozulmaz). [178]

---

[177] (Kendisine nikahı düşmeyenlerden bozulmaz. Mesela ana, teyze hala, kardeş, baba, amca, dayı, dede, nine, yeğen, süt anne, süt kardeş, gibi. Mütercim)

[178] **Abdesti Bozan Durumlar:** Abdesti bozan hükmünü iptal eden hususların çoğunda üzerinde ittifak edilmiş, bir kısmı hakkında ihtilaf edilmiştir. Hanefilere göre abdesti bozan şeyler onikidir. Malikilere göre üç, Şafiilere göre beş, Hanbelilere göre sekizdir. (Daha geniş bilgi için bakınız: İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 187-206) **Aşağıdaki Şeylerden herbiri abdesti bozar: 1) Önden veya arkadan sidik, dışkı, kan, menî, mezî, vedî gibi bir necâsetin veya herhangi bir sıvının çıkması.** Allah Teâlâ: "İçinizden biri ayak yolundan gelmiş ise..." buyurmuştur. Burada kinaye yoluyla büyük ve küçük abdest bozma kastedilmiştir. Diğer yandan Allah elçisi özür (istihaza) kanı görmekte olan Fâtıma binti Ebî Hubeyş'e şöyle buyurmuştur: "Eğer bu ay başı kanı ise, bilinen siyah bir kandır. Şayet böyle ise namaz kılma. Başka türlü ise o vakit abdest al ve namaz kıl. Bu çatlak damardan gelen bir kandır." **2) Arka taraftan yel çıkması.** Hz. Peygamber, yellenip yellemediğinde şüpheye düşen kimsenin ses veya bir koku duymadıkça abdestinin bozulmayacağını bildirmiştir. **3) Ön ile arkadan başka, ağız, burun veya bedenin diğer herhangi bir uzvundan kan, irin veya cerahat gibi şeylerin çıkması.** Ağızdan gelen kana bakılır, eğer bu kan tükrük kadar veya tükrükten fazla ise abdesti bozar. Aksi halde bozmaz. Bu, renginden anlaşılır. Diğer uzuvlardan çıkan bir kan ise, çıkma yerinden yanlara yayılırsa abdesti bozar, yoksa iğne ucu gibi çıkıp da yerinde kalan bir kan katresi abdeste engel olmaz. Bunun el veya parmakla silinmesi de zarar vermez. Yaradan çıkan irin ve sarı su hakkında da hüküm böyledir. Vücuttaki kabarcıklardan çıkan sâfî su da, sağlam görülen görüşe göre kan hükmündedir. Başka bir görüşe göre ise, bu abdesti bozmaz. Bu son görüşle amel edilebileceği, bazı müteahhir fakihlerce belirtilmiştir. Çıkan kanın abdesti bozduğu konusunda Hanefîler şu delillere dayanırlar: Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Her akan kandan dolayı abdest almak gerekir" "Her kim namazda iken kusar veya burnundan kan akarsa, namazdan çıksın ve gidip abdest alsın. Ondan sonra da konuşmadığı sürece gelsin, namazını bıraktığı yerden tamamlasın." "Bir iki damla kan çıkmasından dolayı -akan bir kan olması hali müstesna- abdest almak yoktur" Hanbelîler az miktarda kanın aksa bile abdesti bozmayacağını söylerken, Mâlikî ve Şâfiîler az olsun çok olsun vücuttan çıkacak kanın abdesti bozmayacağı görüşünü benimsemişlerdir. Dayandıkları delil Hz. Enes'in naklettiği şu hadistir: "Rasûlullah (s.a.s) kan aldırdı ve abdest almaksızın namaz kıldı. Kan aldırdığı yerleri yıkamanın dışında bir şey yapmadı." Diğer yandan, Rasûlullah (s.a.s) Zâtu'r-Rıkâ Gazvesinde iken, bir adama ok isabet etmiş, kan akarken ruku ve secdeye vararak namazını tamamlamıştır. Rasûlullah (s.a.s) bu sahabîye ses çıkarmamıştır. **4) Ağız dolusu kusmak:** Hz. Peygamber; "Kusmak abdesti bozar" buyurmuştur. Ağız dolusu yiyecek, su, pıhtılaşmış kan veya safra gibi şeyleri çıkarmak abdesti bozar. Balgam ise nereden gelirse gelsin tükrük hükmünde olup abdesti bozmaz. Mâlikî ve Şâfiîlere göre ise kusmakla abdest bozulmaz. **5) Aklın idrak gücünü gideren durumlar abdesti bozar.** Uyumak, bayılmak, akıl hastası olmak, sarhoşluk veya sar'a nöbeti bunlar arasında sayılabilir. Yan yatarak veya bağdaş kurarak veya dirseklere dayanarak yahut ayaklarını oturak yerinin altından bir tarafa uzatarak yahut namaz dışında secde eder gibi bir halde uyumak abdesti bozar. Yine herhangi bir şeye yaslanıp, yaslandığı bu şey çekildiği taktirde düşecek olursa ve kalçaları da yerde değilse abdest bozulur. Çünkü gevşeme hali bu şekildeki bir yaslanma ile son noktasına ulaşmış bulunur. Şâfiîlere göre ise bu son durumda, kalçalar yere iyice oturmuş ise, abdest bozulmaz. Çünkü böyle bir durumda herhangi bir şeyin çıkmayacağından emin olunur. Uyku ile birlikte his kaybolur. Bu durumda, kalçalar boşlukta kalırsa, gevşeme hali sebebiyle yellenme meydana gelebilir. Burada abdestin asıl bozulma sebebi işte bu yellenme halidir. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Göz makatın bağıdır. Bu bakımdan uyuyan kimse abdest alsın." "Göz makatın bağıdır. Gözler uyuduğu zaman bağ çözülmüş olur." Bu duruma göre, namazda kıyamda, ruku veya secdede iken yahut namaz dışında bu durumlarda olup uyumakla abdest bozulmaz. **6) Fahiş mübaşeret.** Hanefîlere göre erkekle kadının engelsiz veya çok ince bir engel ile karınlarını veya cinsel organlarını birbirine dokundurmaları abdestlerini bozar. Burada mezînin çıkması da şart değildir. İmam Muhammed'e göre ise, bu durumda bir ıslaklık, bir mezî görülmedikçe abdest bozulmuş olmaz. Kadına mücerred olarak dokunmanın abdesti bozmadığı şu delillere dayanır: Kur'an-ı Kerim'de; "Yahut da kadınlara dokunmuşsanız..." buyurulur. Âyetteki, dokunmak (lems) İbn Abbas'a göre cinsel temasta bulunmak demektir. Bu mecaz anlamıdır. Şâfiîler ise bunun gerçek anlamını esas alarak, lems'in; "el ile yoklamak veya tenlerin birbirine değmesi veya elle dokunmak" anlamlarına geldiğini söylemişlerdir. Bu yüzden Şâfiîlere göre, erkeğin nesep, süt veya sihrî hısımı gibi mahremleri dışında kalan yabancı bir kadına aralarında herhangi bir engel bulunmaksızın dokunması her ikisinin de abdestini bozar. Ancak kadının saçları, dişleri veya tırnakları bundan müstesnadır. Mâlikîler ve Hanbelîler ise kadının

tenine dokunmayı "lezzet ve şehvet duyma" ile sınırlandırmışlardır. Hanefîler bu konuda şu hadislere dayanırlar: Hz. Âişe şöyle demiştir: "Peygamber (s.a.s) hanımlarından birisini öper, sonra da abdest almaksızın namaz kılardı." "Rasulullah (s.a.s) ben onun önünde boylu boyunca yatmış olduğum halde namaz kılardı. Vitir kılmak isteyince, ayağıyla bana dokunurdu." Hz. Âişe'nin naklettiği bu hadislerde kadına dokunmanın abdesti bozmadığına delil vardır. **7) Namazda kahkaha ile gülmek.** Kahkaha; kişinin, yakınında bulunanlar tarafından duyulacak şekilde gülmesidir. Delil şu hadistir: "Sizden biriniz namazda iken kahkaha ile gülerse abdesti ve namazı birlikte iade etsin." Bunun namazı bozması, namaz kılana bir ceza olması ve tekrarını önlemek içindir. Namazın dışında kahkaha ile gülmek abdesti bozmaz. **8) Erkek veya kadının cinsel organları içine konulacak bez veya pamuğun dış kısmına sidik ıslaklığının ulaşması** yahut bunlar çıkarıldığında iç kısmının ıslak olması abdesti bozar. **9) Cinsel temasta bulunmak. 10) Mestler üzerine mesihten itibaren mukîm için bir günün, yolcu için üç günün geçmiş olması veya bunların belirtilen sürelerin içinde ayaktan çıkarılması. 11) Özürlü olan kimsenin aldığı abdestte, namaz vaktinin çıkması. 12) Teyemmüm yapmış olan kimsenin suya ulaşması.** Bu son üç madde ayrıca kendi konuları içinde incelenecektir. Abdestin bozulmasıyla ilgili görüş ayrılığı bulunan konularda ihtiyatlı davranmak daha uygundur. Meselâ; Hanefî mezhebinde bulunan bir kimse, kendi mezhebine göre abdesti bozmayıp, başka mezheplere göre, bozan bir halde bulunursa, ihtilaftan kaçınmak için abdest alması menduptur. Özellikle imam olanların buna dikkat etmesi ihtiyat gereğidir. (İlmihal, Doç.Dr. Hamdi Döndüren, Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) **13) Kan görülmeksizin doğum yapmak.** Hanefilerde sahih olan görüş İmam'ı Ebu Yusuf ve İmam'ı Muhammed'in görüşü olup şöyledir. Bu durumda kadın lahosa olmaz. Çünkü lahosalık kan ile alakalıdır. Kanda görülmemiştir. Bu şekilde doğum yapan kadına ıslaklık olacağı için abdest alması gerekir. İmam'ı Ebu Hanife ise, "Böyle bir kadına ihtiyaten gusletmek düşer. Çünkü ekseriye az ya da çok olsun, kan olmadan doğum olmaz" demektedir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 189) **14) Deve etini yemek:** Yalnızca Hanbelilere göre deve eti yemek, her durumda abdesti bozar. Hanbelilerin dışında kalan cumhur ise şöyle demektedir: eve eti yemekle abdest bozulmaz. **15) Cenazeyi yıkamak:** Hanbelilerin çoğunluğuna göre ölüyü veya bir kısmınıyıkamaktan dolayı abdest bozulur. Yıkanan cenazenin küçük ya da büyük, erkek ya da dişi, Müslüman ya da kafir olması hükmü değiştirmez. Fakihlerin çoğunluğu ise; ölüyü yıkamaktan dolayı abdest gerekmez, demişlerdir. Sahih olan da budur. **16) Abdestte şüphe:** Maliki mezhebinde meşhur olan görüşe göre bir kimse abdestli olduğundan emin olur veya zannederse, sonra da abdestinin bozulduğundanşüpheye düşerse, abdest alması gerekir. Şayet abdestinin bozulduğundan emin olur ve abdestli olduğundan şüphe ederse yine abdest alması gerekir. Çünkü zimmetten ancak yakin ile kurtulmak mümkün olur. Malikilerin dışında kalan cumhur ise şu görüştedir: Abdest şüphe ile bozulmaz. Kim abdestli olduğundan emin olurda bozulduğundan şüphe ederse veya abdestinin olmadığından emin olur, abdestli olduğundan şüphe ederse emin olduğu görüşü alır. Bu da birinci halde abdestli olduğu, ikincisinde ise, abdestsiz olduğu görüşüdür. **17) Guslü gerektiren şeyler:** Hanbeliler der ki: Ölüm dışında gusül almayı gerektiren her şey abdesti bozar. Çünkü ölüm gudlü gerektirmekle birlikte abdest almayı gerekli kılmaz. Guslü gerektiren şeyler arasında erkek ve kadının organlarının birleşmesi (iltikau'l-hitaneyn), meninin intikali, aslen kafir veya mürted olan kimsenin İslam'a girmesi. Şayet mürted tekrar İslam'a dönecek olursa gusletmesi vacip olur; gusletmesi vacip olunca abdest almakta vacip olur. İrtidat ile abdest bozulur. Çünkü irtidat bütün amelleri boşa çıkarır. Abdest ve gusül de bu ameller arsındadır. Bu görüş Malikilerin görüşüne uygundur. Ancak Hanefi ve Şafiilere göre irtidat ile abdest bozulmaz. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 189-202) **Abdesti Bozmayan Durumlar:** Aşağıdaki şeyler abdesti bozmaz: **1)** Kişinin ön ve arka yollarından başka vücudunun herhangi bir yerinden çıkan kan, irin veya sarı su, çıkış yerinin çevresine yayılmayıp, bir damla halinde kalırsa abdesti bozmaz. **2)** Kabuk bağlamış bir yaranın kan çıkmaksızın kabuğunun düşmesi. **3)** Mayasıl rutubeti ve parmak aralarındaki pişiklik. **4)** Tükrük veya sümüğe yarıdan az kan karışması. **5)** Ağız dolusu olmayan kusuntu. **6)** Ağız dolusu balgam kusmak Ebû Hanîfe ve İmam Muhammed'e göre abdesti bozmaz. Ebû Yusuf'a göre ise, içeriden (cevf) gelen ağız dolusu balgam abdesti bozar. **7)** Burun, kulak veya bir yaradan vücut kurdunun düşmesi. Bu kurt temiz olup, üzerindeki yaşlık azdır ve kendisinde akıcılık özelliği bulunmaz. **8)** Cinsel organa elle dokunmak abdesti bozmaz. Hz. Peygamber'e, erkeklik organına dokunan bir kimsenin abdest alması gerekir mi?, diye sorulduğunda, şöyle cevap vermiştir: "O, senden bir parçadır. Veya senden bir et parçasıdır." Hz. Ali'nin bu konuda; "Ben ona mı yoksa burnumun yumuşak tarafına mı dokundum hiç umurumda değil." dediği nakledilmiştir. Şâfiîlere göre bir erkek veya kadın kendisinin veya başkasının cinsel uzvunu veya dübürünü, çıplak olarak elinin içi ile tutsa abdesti bozulur. Mâlikî ve Hanbelîlere göre de böyledir. Ancak bunlara göre bir kadının kendi cinsel organını tutması abdestini bozmaz. Delilleri şu hadislerdir: "Erkeklik organına dokunan kimse abdest alıncaya kadar namaz kılmasın." "Her kim eliyle erkeklik organına arada bir örtü olmaksızın dokunacak olursa, onun abdest alması gerekir." Bu konuda çoğunluğun dayandığı deliller daha sağlam görünmektedir. Çünkü Hanefîlerin dayandığı, Talk b. Alî'nin naklettiği hadisin zayıf, hatta mensuh olduğu öne sürülmüştür. Diğer yandan cinsiyet uzvuna elle dokunulması sonucunda mezi denilen sıvının çıkıp, abdesti bozması da daima ihtimal dahilindedir. **9)** Arka taraftan rutubetsiz, kokusuz bir halde çıkarılan kullanılmış ilaç (hukne). Ancak bu durumda abdesti yenilemek ihtiyata daha ugundur. **10)** Erkeğin cinsel organına damlatılıp, daha sonra geri gelen yağ Ebû Hanîfe'ye göre abdesti bozmaz. **11)** Pıhtı halinde kusulan kan parçası. **12)** Baştan buruna veya kulağa kadar akıp gelen, fakat gusül abdestinde yıkanması gereken yere kadar uluşmayan kan. **13)** Isırılan elma veya ayva gibi sert bir meyve üzerinde yahut kullanılan misvakta görülüp akıcılığı bilinmeyen kan eseri. **14)** Pire, kene, sivrisinek ve kara sinek gibi haşerattan birisinin doluncaya kadar emdiği kan. Sülüğün doluncaya kadar emip de düştüğü zaman kendisinden akacak kadar olan kan abdesti bozar. **15)** Oturağı tamamen yere yerleştirmek suretiyle oturarak, yine namazda iken ayakta veya oturarak yahut rukû veya secde halinde uyumak. **16)** Namaz dışında veya cenaze namazında, yahud da tilâvet secdesinde kahkaha ile gülmek. Şâfiîlere göre, namaz içinde de kahkaha ile gülmek abdesti bozmaz. **17)** Kendisinin de, yanındakilerin de işitemeyeceği derecedeki gülümseme, abdesti de namazı da bozmaz. Ancak yalnız kendisinin işitebileceği derecedeki gülme abdesti değilse de namazı bozar. **18)** Ağlamak da abdesti bozmaz. **Abdestin Sıhhatine Engel Olmayan Şeyler: 1)** Tırnaklarda bulunan veya bedenin terlemesinden doğan kirler, pire ve sinek tersleri abdestin sıhhatine engel olmaz. **2)** Boyacıların ellerinde veya tırnaklarında zarûrî olarak kalabilen boyalar abdestlerine zarar

(117) BİRİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(118) Abdesti Bozan Şeylerin Delilleri

(119) A) Ön Ve Arkadan Her Hangi Bir Şeyin Çıkmanın Delilleri

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Sizden biriniz heladan gelmişse.[179]

Hadisteki delili ise şöyledir. Ebu Hüreyre (r.a)'den şöyle derken işitmiştir. Resulullah (s.a.v) Kendisinden hades meydana gelen kimsenin namazı, o kimse abdest almadıkça kabul olunmaz" buyurmuştur.[180]

Abdullah b. Zeyd (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Namaz kılan kimse bir ses işitinceye yahut koku hissedinceye kadar (namazdan) ayrılmasın.[181]

(120) B) Makadını Yere Yerleştirip Yapıştırmadan Uyumanın Delilleri

Hz. Ali(r.a)'den. Resulullah (s.a.v) şöyle buyurduğunu rivayet edilmiştir. "Dübürün bağı gözlerdir. Kim uyursa abdest alsın."[182] Hadiste geçen uyku uzanarak uyuyanın uykusudur. Bakınız aşağıdaki hadis bunun delilidir.

İbn'i Abbas (r.a)'dan rivayet edilmiş ve demiştir ki; Resulullah (s.a.v) secde ediyor, uyuyor, horluyor sonra kalkıp namaz kılıyordu. Kendisine; Uyuduğun halde abdest almadan namaz kıldın, dedim. O:" Abdest sadece uzanarak uyuyana lâzımdır" buyurdu. Osman b. Hennâd,(rivayetlerinde): Çünkü (insan) uzanarak uyuduğu zaman mafsalları gevşer" ibaresini ilave ettiler.[183]

---

vermez. Ancak bir zarurete bağlı olmaksızın tırnakların üzerinde ince bir tabaka teşkil eden ve altlarına suyun gitmesine engel olan boyalar abdestin sıhhatine mânidir. Nitekim abdest organlarına yapışmış bulunan mum, hamur, çapak gibi şeyler de böyledir. **3)** Bir yaranın üzerine konulan ilâç yaranın dışına yayılmış olursa, bu aşılan kısım yıkanır. Ancak yıkanılması zarar verecekse meshetmekle yetinilir. **4)** Bir kimse abdest aldığını kesin olarak bildiği halde, abdestinin bozulup bozulmadığında şüphe etse abdestli sayılır. Bunun aksine, abdestinin bozulduğunu kesin olarak bildiği halde, daha sonra abdest alıp almadığında şüphe etse abdestsiz sayılır. Çoğunluğun görüşü budur. Çünkü kesin olarak bilinen şey, şüphe ile ortadan kalkmaz. Delil; Abdullah b. Zeyd'in naklettiği şu hadistir: "Peygamber (s.a.s)'e, namaz sırasında birşeyler hissettiği duygusu gelen kişinin durumundan şikâyette bulunulunca şöyle buyurmuştur: Bir ses işitmedikçe veya bir koku duymadıkça namazı bırakmasın." **5)** Abdest sırasında veya abdestten sonra, bir abdest organını yıkayıp yıkamadığında şüphe eden kimse, eğer çok kere bu çeşit vesvese oluyorsa, o organını yıkaması gerekmez. Her zaman böyle vesvese olmuyorsa yıkar. **6)** Abdest organlarından biri veya bir kaçı bulunmayan kimse, mevcut organları yıkamakla yetinir. Bir organ yerine ameliyatla takılacak başkasına ait organ onun yerine geçer. (İlmihal, Doç.Dr. Hamdi Döndüren, Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[179] Nisa suresi ayet, 43; Maide suresi ayet, 6.

[180] Sahihi Buhari Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 288, bab, 2, Vudu; Buhari, c, 1, sh, 43, Çağrı yay İst, Fethu'l Bari c, 1, sh, 43, Riyad baskısı.

[181] Sahihi Buhari Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 289, 321, bab, 2, 36, Vudu; Buhari, c, 1, sh, 43. Çağrı yay İst Vudu; Tirmizi, c, 1, sh, 109, bab, 56, Taharet, Çağrı yay İst; Tecridi Sarih, c, 1, sh, 49, Daru'n Nefais Beyrut; Ebu Davud, c, 1, sh, 140, bab, 79, Taharet, Çağrı yay İst; İbn'i Mace, c, 1, sh, 171, bab, 74, Taharet, Çağrı yay İst; Sünen'i Ebu Davud, Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 366, Şamil yay İst; Darimi, c, 1, sh, 149, Vudu ve Salât. Çağrı yay İst.

[182] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 366, bab, 79, hd, 203, Taharet, Şamil yay İst. İbn'i Mace, 62, Taharet; Darimi, 48, Vudu; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 4, sh, 97. Çağrı yay İst.

[183] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 364, bab, 79, hd, 202, Taharet, Şamil yay İst; Tirmizi, 1, sh, 111, bab, 57, hd, 77, Taharet, Çağrı yay İst. Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 256; Ebu Davud, c, 1, sh, 80; Beyhaki, c, 1, sh, 121.

Diğer bir rivayette ise şöyledir. Enes (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir. Namaz için kamet edildi. Hz. Peygamber (s.a.v) bir kişi ile konuşuyordu. Hz. Peygamberin konuşması o kadar uzun sürdü ki sahabeler uyudu. Sonra Hz. Peygamber(s.a.v)geldi ve namaz kıldırdı.[184]

Diğer bir rivayette ise Hz. Ömer (r.a)'nın rivayet ettiği şu hadistir. Bir gece, Rasulallah (s.a.v) yatsı namazından meşgul edilip (namazı) geciktirdi. O kadar ki, biz mescit de uyuduk. Nihayet Rasulallah (s.a.v) bizim yanımıza (mescit'e) geldi ve "Sizden başka namazı bekleyen yoktur" buyurdu.[185]

(Bu hadisi şerifler anlaşılan şudur ki, kişi oturduğu zaman oturağını tam yere yapıştırmadan uyursa abdesti bozulur. Tam yapıştırıp uyursa abesti bozulmaz).

Çünkü Resulullah (s.a.v) namazı geciktirdiğinden dolayı sahabeler oturdukları yerde uykuya dalmışlar ve hatta, hadisi şerifte "Uyuduk tekrar uyandık, tekrar uyuduk" ibaresi mevcuttur. Ve böylece namazı beklerken her hangi bir yere dayanmadan kendiliğinden uyuklayan birinin abesti bozulmaz.Ama herhangi bir yere dayanıpta uyuyanın abdesti de namazı da bozulur.

Çünkü Resulullah (s.a.v) "Dübürün bağı gözlerdir. Kim uyursa abdest alsın" buyurdu. Çünkü makatını yerden kesip uyuyan kişinin mafsalları gevşediği için abdesin bozulması da kaçınılmaz olur. Bundan dolayı namazı beklerken her iki kalçayı yere yapıştırıp öylece beklemek lazımdır ki,"Gözler uyuduğu zaman o bağ çözülür" hadis ibaresi mevcuttur.

Eğer oturulduğu yerden uyuklama abdesti bozsaydı. İbn'i Abbasi'ın rivayet ettiği hadiste; Resulullah (s.a.v) secde ediyor, uyuyor, horluyor sonra kalkıp namaz kılıyordu. Kendisine; "Uyuduğun halde namaz kıldın" dedim. O: "Abdest sadece uzanarak uyuyana lazımdır" buyruğu ile cevaplamıştır.

Bundan dolayı tek ve eşsiz kaynak Allah'ın kitabı ve Resulullah'ın mübarek fiili yaşantısı ve mübarek sözleridir, bu ise bizim için kaçınılmaz eşsiz bir kaynaktır. Mütercim).

(121) C) Hastalık Ve Sarhoşluktan Dolayı Aklın Gitmesinin Delilleri

Hastalık, baygınlık, delilik, sara hastalığı isterse bu baygınlık ilaç tesiri ile de olsa durum aynıdır bunlarda uykuya kıyas edilir. Çünkü bu durumlarda gaflet, uykudakinden daha yaygındır. Alimlerin sözleri bu konuda birleşmiştir. [186] Çünkü bu hususta ki hadis şöyledir.

Hz. Ali (r.a)'nın rivayet ettiği hadiste Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Dübürün bağı gözlerdir. Kim uyursa abdest alsın.[187]

Darekutni'nin rivayeti de şöyledir. Resulullah (s.a.v) şöyle buyurdu. Göz dübürün bağıdır. Gözler uyuduğu zaman o bağ çözülür.[188]

(Uykuda olan birinin şuuru ve akli dengesi yerinde olmadığı gibi delinin sarhoşun ve baygınlık geçiren kişinin durumu da buna kıyas edilir. Mütercim).

(122) Ç) Erkeğin Ve Kadının Birbirlerine Dokunmalarının Delilleri

---

[184] Müslim, c, 1, sh, 284, bab, 33, hd, 376, Hayd. Çağrı yay İst.

[185] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi Şamil yay İst; c, 1, sh, 358, bab, 79, hd, 199, Taharet; Buhari, 24, Mevakit; Müslim, 221, 225, Mesacid; Müsned Ahmed b, Hanbel, c, 2, sh, 88, 126.

[186] Fıkh'us- Sünne Trc Seyyid Sabık, c, 1, sh, 57, Pınar yay İst; Büyük Şafii Fıkhı Trc Ali Arslan. Arslan yay İst, c, 1, sh, 57,

[187] Ebu Davud Trc ve Şerhi Şamil yay İst, c, 1, sh, 366, bab, 79, hd, 203; İbn'i Mace, 62, Taharet Çağrı yay İst; Darimi, 48, Vudu, Çağrı yay İst; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 97.

[188] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 359, Şamil yay İst.

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Veya kadınlara dokunmuş iseniz.[189] Bu ayeti kerimelerde anlaşılan şudur. Eğer kişi engelsiz yani o kadınla o erkek arasında bir perde olmadan dokunmuşsa bu abdesti bozar.[190] Bu dokunma fahiş temasla (olursa abdest) bozulur.[191]

Şafiiler şöyle der. Erkek ve kadından maksat ise örfen, yani selim tabiat sahiplerine şehvet sınırına ulaşmış erkek ve dişidir. Bunu yedi veya daha fazla yaş ile kayıtlamaya gerek yoktur.[192]

Onların bu konudaki delilleri "Veya kadınlara dokunduğunuzda"[193] ayet(lerin)de geçen "Mülamese" kelimesinin sözlükteki hakiki manası ile amel etmektir ki, bunun sözlükteki hakiki manası el ile yoklamak demektir veya tenlerinin birbirine değmesi veya elle dokunması demektir. Nitekim buradaki "Lamestüm" kelimesinin "Lemestüm" şeklinde okunuşu da bunun delilidir . Bu ayeti kerimenin bu okuyuş şekli, cima söz konusu olmaksızın sadece dokumanın kastedildiğinin açık bir delilidir.[194]

Ayrıca Şeyh'ül İslam İbn'i Teymiyye. "Veya kadınlara dokunduğunuzda."[195] Ayet(ler)indeki dokunmakla ilgili abdest bozulur mu? sorusuna şöyle cevaplamış bunda üç görüş vardır.

Birinci görüş bozulmaz. Ebu Hanife'ye göredir.

İkinci görüş şehvetle dokunursa bozulur. Malik ve onun dışındaki Medine ehlinin görüşüne göredir.

Üçüncü görüş şehvetli şehvetsiz dokunursa bozulur. Şafii'ye göredir. Ahmed b. Hanbel'e göre ise üç rivayet vardır (geçen) üç kavil gibi. Fakat meşhur olanı Mâlikin kavli gibidir. [196] (Yani geçen üç rivayetin meşhur olanı)

Öpmekle de abdest bozulur. Bu da bir nevi dokunmadır. İbn'i Umer ve İbn'i Mes'ud ve İbn'i Şihab dan (r.anhüm).[197]

Kısacası üç mezhebe (yani cumhur ulemaya) göre; erkek ile kadının normal(yani şehvetsiz bir) şekilde sadece bir birlerine dokunmaları ile abdest bozulmaz. [198]

(Sadece Şafii Ulemasına göre ister şehvetle ve isterse şehvetsiz birbirlerine dokunmaları ile abdest bozulur. Mütercim).

(123) D) İnsanın Elinin İçi Tenasül Uzvuna Ve Dübürüne Dokunmasının Delilleri

Safvan kızı Busra (r.anha)'dan, Resulullah (s.a.v) şöyle buyuruyor. Kim zekerine (avret mahaline) dokunursa abdest alsın. [199] Diğer bir hadis ise şöyledir. Sizden herhangi biriniz engelsiz olarak erkeklik organına dokunacak olursa, abdest almak düşer. [200]

---

[189] Nisa suresi ayet, 43, Maide suresi ayet, 6.
[190] Dört Mezhebin Fıkhı Bahar yay İst, c, 1, sh, 83.
[191] Dört Mezhebin Fıkhı Bahar yay İst, c, 1, sh, 83. İslam Fıkhı Ansiklopedisi, Zaman yay İst, c, 1, sh, 194
[192] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, Zaman yay İst, c,1, sh,197.
[193] Nisa suresi ayet, 43; Maide suresi ayet, 6.
[194] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 197 ve ayrıca aynı eserin orijinal Arapça metni el-Fıkh'ul İslami ve edilletühü Prof Dr Vehbe Zuhayli, c, 1, sh, 430, Darul fikir dimeşk dördüncü baskı. H. 1418. M. 1997.
[195] Nisa suresi ayet, 43; Maide suresi ayet, 6.
[196] Mecmuu Feteva İbn Teymiyye, c, 21, sh, 136, Riyad Suudi Arabistan Baskısı; el Camiul Ahkam'il, Kur'an, c, 5, (3), sh, 196, İmam Kurtubi Beyrut Lübnan. M. 1998. H. 1419; İmam Şafii, el-Umm, Darul kütübü'l ilmiye Beyrut, c, 1, sh, 63, 64, birinci baskı. M. 1993. H. 1419; el-Muhezzeb Firuzabadi, c, sh, 51; birinci baskı, M. 1995. H. 1416, Beyrut Lübnan.
[197] Muwatta, c, 1, sh, 43, 44, bab, 16, hd, 64, 65, 66; Hadis Ansiklopedisi Kütübi Sitte Trc, c, 1, sh, 203, hd, 3669.
[198] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 195, Zaman yay İst.
[199] Buluğu'l Meram, sh, 57; Ebu Davud, bab, 69, hd, 181, Taharet; Tirmizi bab, 61, 62, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 100, Taharet; İbn'i Mace, 479, Taharet; Darekutni, Sünen, c, 1, sh, 148; Muwatta, 58, 60,62, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 2, sh, 223, 333, c, 4, sh, 22, 23.

Amr b. Şuayb babasından, onunda dedesinden şöyle dedi. Peygamber (s.a.v): Hangi erkek organına dokunursa abdest alsın. Hangi kadında fercine dokunursa o da abdest alsın, buyurdu.[201]

Başka bir hadiste ise şöyledir. Hz. Aişe (r.anha)'dan rivayet edilen hadisi şeriften. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Avret yerlerine dokunupta, abdest almadan namaz kılanlara yazıklar olsun.[202] Bu şekilde gelen hadisi şerifler çoktur bunlar konumuza açıklık getiriyor. Yalnız bu hadisi şerifler hepsi tenasül uzuvlarından bahsetti.

Dübür ise tenasül uzvuna kıyas edilir. Kadının kubülü ve dübürünün halkası zeker gibidir. [203]

Şimdi abdesti bozan şeylerle ilgili fıkıh kitabındaki yerlerini göstermeğe çalışacağız . İnşaallah. Her türlü yardım Allah'tandır. Ya! Rabbi senin yardımına muhtaç olan şu fakir kulunu yardımsız bırakma, çünkü bu kulun her an yardımına muhtaçtır.[204]

(124) Dört Mezhebe Göre Abdestin Farz, Sünnet Ve Mekruhların Tablosu [205]

Dört Mezhebe Göre Abdestin Farz, Sünnet Ve Mekruhların Tablosu				
Amelin Adı	**Hanefilere Göre**	**Şafiilere Göre**	**Malikilere Göre**	**Hanbelilere Göre**
1-Euzu besmele ile abdeste başlamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
2-Abdest için niyet etmek	**Sünnet**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
3-Elleri bileklere kadar yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
4-Mazmaza İstinşak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
5-Misvak kullanmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
6-Önce ağza sonra burna su vermek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
7-Ağız ve buruna sağ elle su verip sol el ile silmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
8-Yüzü yıkamak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
9-Kolları dirseklere kadar yıkamak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
10-Başın bir kısmını meshetmek	**Farz**	**Farz**		
11-Başın tamamını meshetmek			**Farz**	**Farz**
12-Kulakları meshetmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**
13-Boynu meshetmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
14-Ayakları küçük topuklara kadar	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**

[200] Zeylai Nasbu'r Raye, c, 1, sh, 105, Darul Kütübü'l ilmiye birinci baskı, M. 1996. H. 1416, Beyrut.
[201] Zeylai Nasbu'r Raye, c, 1, sh, 107, Darul Kütübü'l ilmiye birinci baskı, M. 1996. H. 1416, Beyrut.
[202] Zeylai Nasbu'r Raye, c, 1, sh, 108, Darul Kütübü'l ilmiye birinci baskı, M. 1996. H. 1416, Beyrut.
[203] Dört Mezhebin fıkhı, c, 1, sh, 85, Bahar yay İst.
[204] El Muhezzeb, c, 1, sh, 49; Fıkh'us–Sünne, c, 1, sh, 56; Muğnil Muhtaç, c, 1, sh, 49; Şafii, el-Umm, c, 1, sh, 59; Haşiyetü'l Beycuri, c, 1, sh, 98; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 186; et-Tezhib fi edilletühü metnil ğayeti ve't takrib, sh, 20; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 418; Neylul Ewtar, c, 1, sh, 225; Büyük Şafii İlmihali, H, Gönenç, sh, 42; Mezahibul Erbaa, c, 1, sh, 74; Mecmuu Fetewa, c, 21, sh, 127; İbn'i Kuddame Şerhul Kebir, el-Muğni, c, 1, sh, 191; İbn'i Abidin Reddu'l Muhtar, c, 1, sh, 260; İbn'i Rüşd, Bidayetul Müctehid ve nihayetul muktesid, c, 1, sh, 69; Tenvirul Kulub, sh, 150; Kifayetul Ağyar, c, 1, sh, 20; Haşiyetu't Tahtawi, sh, 68; Durerul Hükam fi Şerhul gurerul ahkâm, c, 1, sh, 12; İmam Serahsi Kitab el-Mebsut, c, 1, sh, 76; Merakil Felah, sh, 15; el-Lubab fi şerhi'l Kitab, c, 1, sh, 17; Cevheretu'n Neyriye, c, 1, sh, 8; Kuduri Tercümesi, Ali Arslan, c, 1, sh, 2; Halebî Sağır, sh, 84; Mülteka Tercümesi, c, 1, sh, 34; Haşiyeli Mülteka, sh, 8; Büyük İslam İlmihali, Ö, N, Bilmen, 90; Emanet ve Ehliyet, c, 1, sh, 144; Nurul İzah Tercümesi, sh, 21; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 88; Şafiiler için namaz ilmihali, sh, 17; Açıklamalı Şafii İlmihali, sh, 72.
[205] Din Görevlisinin El Kitabı, sh, 261-262, Mevlüt Özcan Sabır Yayınları Mayıs 1987 İstanbul

yıkamak				
15-Abdestte tertibe riayet etmek	**Sünnet**	**Farz**	**Sünnet**	**Farz**
16-Bir abdest azası kurumadan ikincisini yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**	**Sünnet**
17-Azaları yıkarken ovmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**	**Sünnet**
18-Azaları üçer defa yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
19-Başı bir defa meshetmek	**Sünnet**	**Üç defa mesh sünnet**	**Farz**	**Farz**
20-El-ayak yıkarken sağdan başlamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
21-Parmak aralarını iyice yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
22-El-ayak yıkarken parmaklardan başlamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
23-Abdest alırken kıbleye yönelmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
24-Azaları yıkarken varid olan duaları okumak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
25-Abdestten sonra artan sudan ayakta bir miktar içmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
26-Abdest alırken başka şeyle meşgul olmamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
27-Avuçtaki suyu şiddetle yüze çarpmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
28-Sol el ile mazeretsiz olarak ağız-buruna su vermek	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
29-Özürsüz olarak sağ el ile sümkürmek	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
30-Başı üç defa meshetmek	**Mekruh**			
31-Bir kabı şahsına ait kullanmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
32-Çok az veya çok fazla su kullanmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
33-Abdest alırken konuşmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**

(125) Dört Mezhebe Göre Abdestin Alınışını Gösteren Tablo [206]

Dört Mezhebe Göre Abdestin Alınışını Gösteren Tablo				
Amelin Adı	**Hanefilere Göre**	**Şafiilere Göre**	**Malikilere Göre**	**Hanbelilere Göre**
1-Müslüman olmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
2-Akıllı olmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
3-Baliğ olmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
4-Davetin ona varmış olması	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
5-Kadının hayız nifastan temizlenmiş olması	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
6-Uyku ve gaflet halinde olmamak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
7-Namaz vaktinin girmiş olması (Özürlü olmamak şartıyle vakit girmeden alınan	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**

[206] Din Görevlisinin El Kitabı, sh, 266-270, Mevlüt Özcan Sabır Yayınları Mayıs 1987 İstanbul

abdest de sahihtir)				
8-Abdest almağa gücü yetmek	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
9-Abdesti bozan bir şeyin bulunmaması	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
10-Suyun deriye ulaşmasına mani bir maddenin olmaması	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
11-Abdestte aykırı bir şeyin olmaması	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
12-Abdest suyunun temizleyici olması	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
13-Abdest alırken kıbleye dönmek	**Mendub**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
14-Euzu çekmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
15-Besmele çekmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
16-Niyet (Bu yapmayı kast etmektir . Mahalli kalbtir)	**Sünnet**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
17-Niyeti dil ile de telafuz etmek	**Mendub**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
18-Elleri bileklere kadar yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
19-Niyeti elleri yıkarken yapmak				**Sünnet**
20-Abdestin sünnetlerine niyet etmek		**Sünnet**		
21-Uykuda uyananın abdest alırken ellerini yıkaması				**Vacib**
22-Elleri üç defa yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
23-Elleri yıkarken sağ elden başlamak	**Mendub**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
24-El parmakları arasına yıkamada su ulaşmış ise parmak aralarını hilallemek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**	**Sünnet**
25-Yıkamada parmak aralarına su ulaşmıyorsa parmak aralarını hilallemek. Not: Hillalemek ellerden birinin parmaklarını diğerinin parmaklarının arasına girmesi ile beraber, ellerden birinin içini diğerinin dışına getirmektir.	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
26-Dişleri misvaklamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
27-Mazmaza esnasında misvaklamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
28-Mazmaza (ağzının içini yıkamak)	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**
29-Mazmazayı üç defa tekrarlamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
30-İstinşak (Burnun içini yıkamak)	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**
31-İstinşakı üç defa yapmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
32-Ağız ve buruna sağ el ile su vermek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
33-İstinşar (Suyu burundan nefes vererek atmak, sümkürmek)	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
34-Sol el ile sümkürmek	**Mendub**			
35-Yüzün tamamını bir defa yıkamak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
36-Yüzü yıkamaya başlarken abdeste niyet etmek	**Sünnet**	**Sünnet**		
37-Yüzü yıkarken birinci yıkayışa iki daha ilave ederek yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**

38-Yüzde sakal varsa sakal tüylerini hilallemek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mekruh**	**Sünnet**
39-Yüzde sakal varsa sakal tüylerini su sakal arasına girinceye kadar hareket ettirmek			**Vacib**	
40-Elleri dirseklere kadar birer defa yıkamak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
41-Elde yüzük varsa ve bol olursa yüzüğü hareket ettirmek	**Mendub**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
42- Elde yüzük varsa ve dar geliyorsa yüzüğü hareket ettirmek	**Farz**	**Farz**	**Vacib**	**Farz**
43-Kolları yıkarken sağdan başlamak	**Mendub**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
44-Dirsekleri takriben dört parmak geçinceye kadar yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Kerahatle Caiz**	**Sünnet**
45-Dirsekleri takriben dört parmak geçinceye kadar birinci yıkayışın üzerine iki daha ilave ederek yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
46-Başı bir kere meshetmek. Bunun miktarı: Hanefilere göre başın dörtte biridir. Şafiilere göre başın bir cüz'üdür. Malikiler ve Hanbelilere göre başın tamamıdır.	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
47-Kulakları meshetmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**
48- Kulakları meshi için suyu yenilemek				**Sünnet**
49-Yaş olan küçük parmağı kulak deliğine sokmak	**Mendub**			
50-Kulakların meshini tekrarlamak	**Mekruh**	**Sünnet**	**Mekruh**	**Mekruh**
51-Ayakları küçük topuklara kadar bir kere yıkamak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
52-Ayakları sağ ayağı yıkayarak yıkamaya başlamak	**Mendub**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
53-Küçük topukları yıkarken baldırdanda yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Kerahetle Caiz**	**Sünnet**
54-Ayakları yıkarken birinci yıkayışa iki daha ilave ederek yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
55-Eğer ayak parmakları arasına ayakları yıkarken su ulaşılmış ise ayak parmaklarını hilallemek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
56-Yıkamada parmak aralarına su ulaşmamış ise parmak aralarının arasını hilallemek. Not: Ayak parmaklarında hilallemenin keyfiyeti: Ayakların parmaklarından her iki parmak arasına, sağ ayağının küçük parmağından başlayıp sol ayağın küçük parmağından	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**

bitirecek şekilde, sol elin küçük parmağını, ayağın altından koymaktır				
57-Uzuvları yıkarken önden başlamak. Not: Bu yüzü yukarıdan aşağıya doğru elleri parmaklardan dirseklere doğru yıkamak, başı tüy bitim yerlerinden yukarıya doğru mesh etmek, ayakları parmakların uçlarından yumru mafsal kemiklerine doğru yıkamak suretiyle olur	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
58-Azaları Kur'an'ı Kerim' de geldiği tertip üzere yıkamak	**Sünnet**	**Farz**	**Sünnet**	**Farz**
59-Abdest alırken azaları sekte vermeden peşi peşine acele ile yıkamak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**	**Farz**
60-Azaları yıkarken ovmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**	**Sünnet**
61-Abdest azalarını yıkarken sünnetle sabit duaları okumak	**Mendub**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
62-Abdest esnasından konuşmamak	**Mendub**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
63- Abdest esnasından konuşmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
64-Abdest suyunun sıçrantısından korunmak	**Mendub**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
65-Abdest alınan yerin temiz olması	**Mendub**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
66-Abdest suyunun kalanından kıbleye dönüp ayakta sudan içmek	**Mendub**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
67-Abdestten sonra üç defa kadir suresini okumak	**Mendub**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
68-Helada abdest almak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
69-Abdest suyu kullanırken israf etmek	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
70-Yıkanan yerleri üçten fazla yıkamak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
71-Oruçlunun mazmaza – istinşakta mübalağa etmesi	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
72-Abdest sünnetlerinden birini terk etmek	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**

(126) BİRİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Abdesti Bozan Şeylerin Hükmü

Soru–27- Abdesti bozan şeyler kaç tanedir ve nelerdir?

Cevap–27-Abdesti bozan şeyler altı tanedir.

1- Ön ve arkadan herhangi bir şeyin çıkması.
2- Makadını iyice yere yerleştirip yapıştırmadan uyuması.
3- Hastalık ve sarhoşluk sebebi ile aklının gitmesi.
4- Gerek erkek ve gerekse kadın her ikisinin elleri (tenleri) arada bir perde olmadan biri birlerine yabancı olanlara değmesi ile her ikisinin de Abdestleri bozulur.
5- İnsanın elinin içi tenasül uzvuna dokunması.

6- İnsanın dübür halkasına elinin iç tarafına dokunması abesti bozar. Kavli cedide (yeni görüşe) göredir. (Eski görüşe göre bozulmaz)

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(127) BİRİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[7 فصل] وَالَّذِى يُوجِبُ الْغُسْلَ سِتَّةُ أَشْيَاءَ ثَلاَثَةٌ تَشْتَرِكُ فِيهَا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ وَهِيَ الْتِقَاءُ الْخِتَانَيْنِ وَإِنْزَالُ الْمَنِيِّ وَالْمَوْتُ وَثَلاَثَةٌ يَخْتَصُّ بِهَا النِّسَاءُ وَهِيَ الْحَيْضُ وَالنِّفَاسُ وَالْوِلاَدَةُ.

(128)BİRİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[7 فصل] وَالَّذِى يُوجِبُ الْغُسْلَ سِتَّةُ أَشْيَاءَ ثَلاَثَةٌ تَشْتَرِكُ فِيهَا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ وَهِيَ

O müşterek olanlar
Kadın-lar
Erkek-ler
O- Altı- şeyde
Müşterek olur
Üç
Şey-ler
Altı
Gusl-ü
Gerektirir
Vacip kılar
O şey ki
Fasıl
Yedi-nci

الْتِقَاءُ الْخِتَانَيْنِ وَإِنْزَالُ الْمَنِيِّ وَالْمَوْتُ وَثَلاَثَةٌ يَخْتَصُّ بِهَا النِّسَاءُ وَهِيَ الْحَيْضُ

Hayız
O-hususi olanlar
Kadın-lara
O -kadınlara
Hususi olur
Üç-üde
Ölüm
Meni-nin
İnme-si
İki hitan
Girdirir

وَالنِّفَاسُ وَالْوِلاَدَةُ.

Doğum
Nifas

(129)BİRİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(130)Guslün hükmü
(131)Guslü Gerektiren Haller
(132)Erkek Ve Kadın Arasında Müşterek Gusül Halleri

Kadın ve erkek için guslü gerektiren haller altıdır

Guslü gerektiren haller altı tanedir. Bunlardan üçü erkek ve kadın arasında müşterektir.

1- İki hitanın (tenasül uzuvlarının) girdirmesiyle (meydana gelen cinsel birleşme).
2- Meninin inmesi (gelmesi çıkması).

3- Ölüm (Bu üçü erkek ve kadın arasında müşterektir. Bu üç şekilde kadın da erkek de gusletmesi gerekir). Diğer kalan üçü de yalnız kadınlara mahsustur. (Sırasıyla şöyledir).

(133)Kadınlara Mahsus Guslü Gerektiren Haller

Kadınlara mahsus guslü gerektiren haller üçtür
1- Hayız (Kadınların ay hali).
2- Nifas (Doğumdan sonra gelen kan).
3- Doğum (Yani doğum müddeti içinde gelen kan). [207]

(134)BİRİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(135)Guslün Delilleri

(136) Hitanın Girdirmesiyle İlgili Deliller

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre. Peygamber(s.a.v) şöyle buyurdu. Erkek kadının dört şubesi (bacakları) arasına oturup da sonra kadına meşakkat ulaştırdığı (cinsel temasta bulunupta kadını yorduğu) zaman (her ikisine de yani kadına da erkeğe de) yıkanmak vacip olur. [208]

Diğer bir rivayette ise Hz. Aişe (r.anha)'dan. Erkeğin sünnet yeri, kadının sünnet yerine dokunursa hem erkeğe hem kadına gusül vacip olur.[209]

(137) Meninin Gelmesi İle İlgili Deliller

[207] **Mezheblere göre guslü gerektiren haller özetle şöyledir: Hanefilere göre,** erkek veya dişi olsun, guslü gerektiren yedi sebeb vardır. Bu sebebler Malikilerle göre dört, Şafiilere göre beş, Hanbelilere göre altıdır. Sırasıyla özetle şöyledir. **Hanefilere göre: 1)** Meninin şehvetle dışarı çıkması, **2)** Haşefenin veya onun kesildiği kadar bir miktarın canlı bir insanın iki yoldan birisine girmesi, **3)** Ölmüş bir kadın veya bir hayvan ile ilişkide bulunmak suretiyle meninin çıkması, **4)** Uyumadan önce erkeklik organı sertleşmiş değil ise uykudan sonra ince bir duyun bulunması, **5)** Sarhoşluktan veya baygınlıktan kendisine gelip ayıldıktan sonra meni zannettiği bir ıslaklığın bulunması, **6)** Hayız, **7)** Nifas. Ondan sonra Hanefiler bunlara, ölenin gusledilmesi kifayeten farzdır, hükmünü eklemişlerdir. **Ayrıca Hanefiler şöyle demişlerdir: On şey vardır ki bunlardan dolayı gusledilmez. 1)** Mezi, **2)** Vedi, **3)** Ebu Hanifenin ıslaklık olmaksızın doğum, **4)** (İbni Abidin'in açıkladığı üzere esah olan ise ihtiyaten bu şekilde doğum yapanın gusletmesidir), **5)** Esah olan görüşe göre lezzet almayı engelleyen bir beze sarılı olarak erkeklik organını sokması, **6)** Hukne, **7)** İki yoldan herhangi birisine parmak ve ona benzer bir şeyin sokulması, **8)** Hayvan ile boşalma olmaksızın ilişki kurulması, **9)** Ölmüş bir kadın ile boşalma olmaksızın ilişki kurulması, **10)** Bekareti bozulmaksızın ve boşalma olmaksızın bakire bir kıza temas edilmesi. **Malikilere göre: Guslü gerektiren haller: 1)** Meninin çıkması, **2)** Haşefenin girmesi, **3)** Hayız, **4)** Nifas. **Şafiilere göre: Guslü gerektiren haller: 1)** Ölüm, **2)** Hayız, **3)** Nifas, **4)** Sahih olan görüşe göre ıslaklık olmaksızın doğum, **5)** Haşefenin veya onun kadar bir miktarın ferce girmesi, mutat olan ve olmayan bir yolla meninin çıkması. **Hanbelilere göre: Guslü gerektiren haller: 1)** Meninin çıkması, **2)** İnzal olmasa dahi erkek ve kadının sünnet yerlerinin kavuşması (iltikau'l-hıtaneyn), **3)** Hayız, **4)** Nifas (Lohusalık), **5)** Şehit olmayan Müslümanın ölümü, **6)** Mürted veya mümeyyiz dahi olsa kafirin İslam'a girmesi. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 268-275) Dikkat edilecek olursa guslü gerektiren iki husus, mesela ay başı veya cünüplük yahut da sünnet yerlerinin kavuşması ile boşalma bir arada bulunursa bir tek gusül yeterlidir. Diğer taraftan cumhura göre guslün niyeti abdestin niyeti yerine de geçmektedir. Ancak aksi böyle (yani abdeste niyet gusül için de geçerli) değildir. Hanbeliler ise abdest niyetinin bulunması kaçınılmaz kabul etmektedirler. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 275)

[208] Buhari Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 392, bab, 27, Gusl; Müslim, 348; Beyhaki es-Sünnenu'l Kübra, c, 1, sh, 275, hd, 785, birinci baskı. M. 1996. H. 1416, Beyrut; Buluğu'l Meram, sh, 68, ikinci baskı. M. 1995. H. 1415. Beyrut.

[209] Müslim, 349.

Hz. Aişe (r.anha) şöyle demiştir. Rasulallah (s.a.v)'a ihtilam olduğunu hatırlamadığı halde (çamaşırında) ıslaklık bulamayan kişi(nin durumu) soruldu: Efendimiz: "Gusül eder (gusül etsin)" buyurdular.İhtilam olduğunu gören, fakat ıslaklık bulamayan kişi(nin durumu) soruldu: Ona gusül gerekmez" buyurdu. Ümmi Süleym bunu gören kadına da gusül icap eder mi? diye sordu. Rasulallah (s.a.v). Evet. Çünkü kadınlar erkeklerin benzeridir.“ Buyurdu.[210] Diğer bir hadiste ise şöyledir.

Urve (r.a)'den. Müminlerin annesi Ümmi Seleme den haber verdi. O da şöyle demiştir : Ebu Talha'nın karısı Ümmi Süleym. Rasulallah (s.a.v)'in yanına geldi,de :Ya Rasulallah (s.a.v)! Şüphesiz Allah haktan haya etmez. Bir kadın ihtilam olduğu zaman gusletmesi icap eder mi? Diye sordu. Rasulallah (s.a.v): Suyu gördüğünde (evet)" cevabını verdi.[211] Başka bir hadiste.

Ebu Said el Hudri (r.a) dedi ki. Peygamber (s.av) şöyle buyurdu. Su (yani cinsel münasebetten dolayı gusletmek) sudan (meninin çıkmasından dolayı gusletmek yani su) gerekir. [212]

(138)Kadın Veya Erkeğin Ölümü İle Gusül Gerekir Ve Delilleri

Ümmi Atiye (r.a)'dan demiştir ki: Rasulallah(s.a.v)'in kızı vefat ettiği sırada yanımıza geldi ve "Onu su ile sidr'le üç (defa) yahut beş (defa) hatta lüzum görürseniz daha fazla yıkayınız. Sonuncuda kafur yahut bir parça kafur da katın. Yıkamayı bitirdiğinizde bana bildirin" buyurdu. (Yıkama işini) bitirdiğimizi kendisine haber verdik.

Bize (kendi) Peştemalini verdi ve "Bunu ona iç gömleği yapın" buyurdu.[213]

Bu ölümden ötürü yıkanmak kadın ve erkek için aynıdır. Ölüyü yıkamak diriler üzerine farzı kifayedir.[214]

Müslüman öldüğü zaman yıkanması icmaen vaciptir.[215] Bu delilleri üç madde altında verdiğimiz.

1-İki hitanın birleşmesi.

2-Meninin gelmesi.

3-Ölünün yıkanması bu üçü erkek ve kadın arasında müşterektir.

Gelecek olan diğer üç tanesi de yalnız kadınlara mahsustur. Bundan sonra onların delillerini de maddeler halinde vermeğe çalışacağız. İnşallah Allah yar ve yardımcımız olsun Amin.

(139)Yalnızca Kadınlara Guslü Gerektiren Hayız'ın Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Sana kadınların aybaşı hali hakkında soruyorlar. Deki o (hal) bir eziyettir. Kadınların aybaşı (yani hayız) halinde iken onlara yaklaşmayın, temizleninceye kadar bekleyin. Temizlendiklerinde Allah'ın size emrettiği yoldan (önden) onlara varın. Şüphesiz ki Allah çok tövbe edenleri sever ve çok temizlenenleride sever.[216]

---

[210] Sünen-i Ebu Davud Şamil yay İst, c, 1, sh, 423, bab, 94, hd, 236, Taharet; Tirmizi, 82, Taharet; Darimi, 76, Vudu; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 256, 377.
[211] Buhari Trc Ötüken yay İst, bab, 22, Gusül; Müslim, 313;
[212] Müslim, 343, Hayd; Buluğu'l Meram min edilletil Ahkâm, sh, 68, Tirmizi, 81, Taharet; Nesai, 131, Taharet; İbn'i Mace, 110, Taharet; Darimi, 74, Vudu; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 3, sh, 29, 36, c, 5, sh, 115, 116, 416, 421.
[213] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 11, sh, 549, hd, 3142, bab, 28, 29, Cenaiz.
[214] Dört Mezhebin Fıkhı Bahar yay İst, c, 1, sh, 465; el-Muhezzeb fi Fıkhı Şafii, c, 1, sh, 238;
[215] Fıkh'us- Sünne Pınar yay İst, c, 1, sh, 71,
[216] Bakara suresi ayet, 222.

Hadiste ki delili ise şöyledir. Hz. Aişe (r.anha)'dan rivayet edilen şu hadistir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Hayızlı bulunduğun günlerde namazı terk et hayız kanı kesildikten sonra yıkan ve namaz kıl.[217]

(140)Yalnızca Kadınlara Guslü Gerektiren Nifas'ın Delilleri

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Yüce Mevla'mız şöyle buyurmaktadır. Kadınlar aybaşı halinde iken onlara yaklaşmayın, temizleninceye kadar bekleyin. Temizlendiklerinde Allah'ın size emrettiği yoldan onlara varın. Şüphesiz ki Allah çok tövbe edenleri ve çok temizlenenleri de sever.[218] Hadiste ki delilide şöyledir.

Hz. Aişe (r.anha)'dan demiştir ki; Fatıma binti Ebi Hubeyş Rasulallah (s.a.v)'e gelerek (Ya Resulullah s.a.v!) Ben istihazalı (hastalıktan dolayı istihazalıyım ve bende sürekli kan gelen) bir kadınım, hiç temizlenemiyorum,(ve temizlenemediğim için) namazı terk edeyim mi? " diye sordu. Rasulallah (s.a.v) (Hayır) bu hayız kanı değil bir (hastalıktan dolayı gelen bir) damar (kanı)dır. Hayız (günleri) gelince namazı bırak. (Hayız müddeti) bitince kanını yıka ve (gusledip) namazını kıl" buyurdu.[219] Diğer bir hadisi şerifte ise şöyledir.

Fatıma binti Ebi Hubey Hz. Peygamber (s.a.v)'e gelip "Ey Allah'ın Resulü! Ben devamlı istihaze kanı görüyorum, namazı terk edeyim mi? Deyince. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle dedi: Hayır terk etme, o hayız kanı değil hastalık kanıdır. Hayız gördüğün zaman namazı terk et, kesildiği zaman zamanda onun vaktini takdir et (yani vaktini belirle ne zaman hayız görüyorsun kaç gün görüyorsun o vakitleri ve zamanı bil ona göre hareket et) sonrada kanı yıka ve namazını kıl.[220]

Nifasta bir nevi hayız'a benzediği için delilleri de. Hayız aybaşı kanıdır. Nifas ise doğumdan gelen bir çeşit kandır. Şu hadisi şerif buna delildir. Ümmi Seleme (r.an ha)'dan rivayet edilmiş ve şöyle demiştir. Hz. Peygamber (s.a.v) ile beraber bir aba için de yatmış halde idim. Derken hayız oldum. Yavaşça sıyrıldım. Ve hayız elbisemi alıp giydim. Peygamber (s.a.v): Nifaslandın mı? (yani adetin mi geldi hayız mı oldun) diye sordu. Ben Evet, dedim. [221]

(141)Yalnızca Kadınlara Guslü Gerektiren Doğum'un Delilleri

Peygamber (s.a.v) Evtaslılardan alınan esirler konusundan şöyle buyurdu. Hamile hiçbir kadın ile doğum yapıncaya kadar ilişki kurulmaz. Hamile olmayan ile de hayız oluncaya kadar ilişki kurulmasın. [222]

Diğer bir hadiste ise şöyledir. Ümmi Seleme (r.a)'dan rivayet edilmiştir. Lahosa kadın Rasulallah (s.a.v)'in döneminde kırk gün kırk gece beklerlerdi.[223]

Buradaki doğumda hayız gibidir, guslü gerektirir. Kadın doğumu yaptıktan sonra gusül alması lazım.[224]

---

[217] Buhari, Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 421, bab, 25, Hayd; Müslim, c, 1, sh, 262, bab, 14, hd, 333, Hayd, Çağrı yayınları İstanbul.

[218] Bakara suresi ayet, 222.

[219] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, Şamil yay İst, c, 1, sh, 495, 496, bab, 108, hd, 283, Taharet, Buhari, 19, 28, Hayd; Tirmizi, 93, Taharet; Nesai, 133, 134, 137, Taharet; ve 2, 4, 6, Hayd; İbn'i Mace, 115, 116, Taharet; Darimi, 84, Vudu.

[220] Buhari, 236; Müslim, 333, Hayd.

[221] Sahihi Buhari Trc, c, 1, sh, 399, Buhari, c, 1, sh, 76, 77, bab, 5, Hayd, Çağrı yay İst.

[222] Bu hadisi İmam Ahmed ve Ebu Davud Şerik el Kadi'den rivayet etmişlerdir. İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 348, Zaman Yay İst.

[223] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 356; Fıkh'us-Sünne Trc. Pınar yay İst, c, 1, sh, 89.

Bundan sonra konu ile ilgili fıkıh kitaplarındaki yerlerini göstermeğe çalışacağız İnşallah. Ya Rabbi! Hakkı hak olarak bize göster ve ona tabi olmayı nasip eyle. Batılı batıl olarak göster ondan uzaklaşıp yermeği nasip eyle. Dilimizle anlattıklarımızı, ve kalemimizle yazdıklarımızı, o dili anlattıklarını yaşayan, o yazılanları da onunla amel etmeyi bize nasip eyle konuştuklarımızla ve yazdıklarımızla amellerimizi çeliştirme Ya Rabbi!, göz açıp yumuncaya kadar bizi bize bırakma üzerimizdeki gevşekliği ve tembelliği kaldır, kalbimizde kin, garaz, kibir, haset, ve riya, duygularını sil, süpür, onun yerine İman, ve ameli Salih nasip eyle, yaşadığımızın her anını seninle beraber olmayı ve her an seni hatırımızda tutmayı bize nasip eyle Amin. Bize kendimizi insanlara sevdirmeği değil, seni ve Resulünü, sevdirmeyi bize nasip eyle Ya Erhamerrahimin!.[225]

(142)BİRİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Guslün Hükmü

Soru–28- Guslü gerektiren haller kaç tanedir?

Cevap-28-Guslü gerektiren haller altı tanedir.

1- İki hitanın girdirilmesi ile meydana gelen cinsel birleşme
2- Meni'nin gelmesi.
3- Ölüm.

Bunların üçü kadın ve erkek arasında müşterektirler. Diğer üç tanesi ise yalnız kadınlara mahsustur.

1- Hayız.
2- Nifas. (Doğumdan sonra gelen kan)
3- Doğum.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(143)BİRİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

224 El Muhezzeb, c, 1, sh, 63,

225 İmam'ı Nevevi el-Mecmu', c, 2, sh, 130; İmam Şafii el-Umm, c, 1, sh, 102; Muğnil Muhtaç, c, 1, sh, 99; Beycuri haşiyesi, c, 1, sh, 106; Kifayetü'l Ağyar, c, 1, sh, 23; Neylul Ewtar, c, 1, sh, 259; el-Mebsut, c, 1, sh, 44; el-Muğni, c, 1, sh, 230; Reddu'l Muhtar, c, 1, sh, 284; Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 512; Bidayetul Müctehid, c, 1, sh, 91; Mezahibul Erbaa, c, 1, sh, 100; Mülteka ebhur, sh, 8, 9; el Lubab, c, 1, sh, 20; Tahtawi, sh, 76; Dürerü'l Hükkam, c, 1, sh, 17; el Hidaye, c, 1, sh, 7; Mecmu'u Fetewa, c, 21, sh, 169; Metni Ğayeti ve takrib, sh, 60; Şerhi İbn'i Kasım, sh, 8; Türkçe Tercüme edilmiş konu ile ilgili yerlerin tesbiti ise şöyledir. İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 268; Dört mezhebin fıkhı, c, 1, sh, 96; Fıkh'us–Sünne Trc, c, 1, sh, 69; Emanet ve ehliyet, c, 1, sh, 149; Büyük Şafii İlmihali, sh, 48; Kuduri Trc, sh, 3; Nurul İzah Trc, sh, 22; Mülteka Trc, c, 1, sh, 38; Büyük İslam İlmihali, sh, 93; Tenvirul Kulub, sh, 156; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 99; Şafiiler için namaz ilmihali, sh, 22; Açıklamalı Şafii İlmihali, sh, 78.

[8 فصل] وَفَرَائِضُ الْغُسْلِ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ النِّيَّةُ وَإِزَالَةُ النَّجَاسَةِ إِنْ كَانَتْ عَلَى بَدَنِهِ وَإِيصَالُ الْمَاءِ إِلَى جَمِيعِ الشَّعْرِ وَالْبَشَرَةِ وَسُنَنُهُ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ التَّسْمِيَةُ وَالْوُضُوءُ قَبْلَهُ وَإِمْرَارُ الْيَدِ عَلَى الْجَسَدِ وَالْمُوَالاَةُ وَتَقْدِيمُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى.

(144)BİRİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[8 فصل] وَفَرَائِضُ الْغُسْلِ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ النِّيَّةُ وَإِزَالَةُ النَّجَاسَةِ إِنْ كَانَتْ عَلَى بَدَنِهِ

O-nun Vucudu-nda, Üzeri-ne, İdi-Oldu, Eğer, Necaset, Gidermek, İzale etmek, Niyet etmek, Şey-ler, Üç-tür, Gusl-ün, Farzlar-ı, Fasıl, Sekiz-inci

وَإِيصَالُ الْمَاءِ إِلَى جَمِيعِ الشَّعْرِ وَالْبَشَرَةِ وَسُنَنُهُ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ التَّسْمِيَةُ وَالْوُضُوءُ قَبْلَهُ

O-Gusül-den önce, Abdest almak, Besmele çekmek, Şey-ler, Beş-tir, Sünnet-leri, Ten-lerin, Deri-lerin (kılların), Tamamı, Kadar, Su, Ulaşması (geçmesi)

وَإِمْرَارُ الْيَدِ عَلَى الْجَسَدِ وَالْمُوَالاَةُ وَتَقْدِيمُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى.

Sol-un, Üzeri-ne, Sağ-ı, Takdim eder, Öncelikle yapar, Peşpeşe Ardarda, Vucud-un, Üzeri-ne, El-i-ile, Ovalaması (geçmesi)

(145)BİRİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(146)Guslün Farzları Ve Sünnetlerin Hükmü
(147)Guslün Farzları

Guslün farzları üçtür

1- Niyet etmek.
2- Vücudun da necaset varsa gidermek.
3- Vücudun bütün kıllarını ve derisini ovalayıp suyu ulaştırmak. [226]

---

[226] **Mezheplere Göre Guslün Farzlarının Özeti: Hanefi Mezhebine Göre: Gusülde Onbir Şey Farzdır. 1)** Ağzın yıkanması, **2)** Burnun yıkanması, **3)** Bedenin bir defa yıkanması, **4)** Bir özre binaen sünnet olmamış kimsenin gulfesini (sünnette kesilecek yerinin içerisini)-açılmasında zorluk yoksa- yoksa yıkaması, **5)** Göbeğin yıkanması, **6)** Kapanmamış küpe deliğinin yıkanması, **7)** Diplerine su ulaştığı takdirde kadının örülmüş saçının iç tarafının yıkanması, **8)** Sakalın altındaki tenin yıkanması, **9)** Bıyığın altındaki tenin yıkanması, **10)** Fercin dış tarafının yıkanması, **11)** Ancak esah olan görüşe göre gulfenin iç tarafının yıkanması vacip değildir. **Maliki Mezhebine Göre: Guslün Farzları Beştir. 1)** Guslun farzına veya hadesi gidermeye veya yasaklanmış bir şeyin mübah olmasına yapılacak ilk işlebirlikte

(148)Guslün Sünnetleri

Guslün sünnetleri beştir
1- Besmele çekmek.
2- Önceden abdest almak.
3- Vücudunu eli ile ovalamak.
4- Sırası ile peş peşe (ardarda) yapmak.
5- (Önce) sağ (uzvunu sonra) sol (uzvunu) yıkamak. [227]

(149)BİRİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(150)Guslün Farzları Ve Sünnetlerin Hükmünün Delilleri
(151)Guslün Farzlarının Delilleri

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Eğer cünüp iseniz iyice temizleniniz. [228] (Yani cünüplükten gusletmek)

---

niyet etmek, **2)** Buna da kalbinde guslün farzını eda etmeye niyet ederek yahut böyle bir hadesi gidermeye veya cunüplüğü kaldırmağa niyet ederek veya büyük hades dolayısıyla yapılması yasaklanmış şeylerin yapılmasına veya namazı mübah kılmaya niyet ederek yapar. Hatırlar ve abdestte olduğu gibi gücü yeterse, **3)** Müvalât (organların peşpeşe yıkanması) vücudun dış tarafının bütünüyle su ile yıkanması, **4)** Suyu döktükten sonra ve bez parçası ile dahi olsa vücudun ovulması, **5)** Saçların, el ve ayaklarının hilâllenmesi. **Şafii Mezhebine Göre: Guslün Vacipleri Üçtür: 1)** Niyet, **2)** Varsa necasetin giderilmesi, **3)** Görünen tenin üzerine veya ten üzerinde bulunan saçlara ve saçların altlarına varıncaya kadar suyun dökülmesi. Bundan fazlası sünnettir. **Hanbeli Mezhebine Göre: Guslün Vacipleri. 1)** Şayet varsa vücudundaki necaseti veya bunun dışında suyun tene ulaşmasını engelleyen maddeleri gidermek, **2)** Niyet etmek, **3)** Besmele çekmek, **4)** Ağzı ve burun dahil, bütün vücudunu yıkamak, **5)** Gusülde de abdestte olduğu gibi, mazmaza ve istinşak vaciptir, **6)** Saçının dışını da içini de yıkaması erkek ve kadın için, saçı uzun olsun veya olmasın vaciptir. **7)** Bununla birlikte aybaşı ve lohusalık sebebiyle gusletmek gerektiğinde saçın çözülmesi gerekir. Ancak diplerine suyun ulaşması halinde, **8)** Sadece cünüplükten dolayı gusletmek gerektiğinde saçın çözülmesine gerek yoktur. **9)** Sünnet olmamış kimsenin gulfe üstündeki derileri açmak mümkün olduğu takdirde, yıkaması vaciptir. **10)** Aynı şekilde yüzük ve benzeri şeylerin altınında yıkanması vaciptir. **11)** Altına suyun vardığında emin olmak için yüzük oynatılır. **12)** Diğer taraftan kadın def-i hacet için oturduğu vakit fercinden görünen kısmını yıkar. Çünkü bu dıştan görünen bedenin diğer kısımları hükmündedir. **13)** İç kısımlarının yıkanması ise vacip değildir. **14)** Gözün iç tarafının yıkanması vacip değildir. Hatta zarar tehlikesi varsa müstehap bile değildir. **15)** Abdest azalarında tertip de müvalât da vacip değildir. Çünkü gusül her ikisinin yerine geçmektedir ve her ikiside iç içe girmiş birer ibadettir; dolayısıyla küçüğün hükmü sakıt olmuştur. Haccedenin umre ziyaretini de yapmış olması gibi. **16)** Eğer suyun vücuda vardığından emin olursa veya galip zann ile buna hükmederse, ovalamasıda vacip olur. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 280-281, Zaman Yay İst.)

[227] **Guslün sünnetleri: (1)** Gusle besmele ve niyet ile başlamak. Hanefîler dışındaki üç mezhebe göre ise bu niyet farzdır. Cünüplükten temizlenmek için yıkanmakta olduğunu bilmek niyet sayılır ve ibadet sevabı kazanmaya sebep olur. **(2)** Öncelikle elleri ve avret yerini yıkamak, bedenin herhangi bir yerinde pislik varsa onu temizlemek. **(3)** Daha sonra namaz abdesti gibi abdest almak. Bulunduğu yerde su toplanıyorsa, ayakların yıkanması sona bırakılır. Abdest alırken Hanefî ve Hanbelîlere göre, farz hükmünde olan mazmaza ve istinşak da gerçekleştirilir. **(4)** Abdestten sonra, önce üç defa başa, sonra üç defa sağ, üç defa sol omuza su dökerek, her defasında bedeni iyice oğuşturmak, daha önce ayaklar yıkanmamışsa, çıkarken önce sağ, sonra sol ayağını yıkamak. **(5)** Guslederken çok fazla veya çok az su kullanmaktan kaçınmak. **(6)** Kimsenin göremeyeceği bir yerde yıkanmak. Ancak erkek, erkeklerin; kadın da kadınların bulunmadığı bir yer bulamazsa bir köşeye çekilerek, avret yerlerini bir peştemalla örtmek suretiyle yıkanır. Kadın; yalnız erkeklerin veya erkek- kadın karışık bir topluluğun arasında yıkanamadığı gibi, her iki cins, peştemal gibi şey bulamadığı takdirde kendi cinsleri arasında da yıkanamaz. Bu durumda su, hükmen bulunmamış sayılır ve teyemmüm yapılarak namazlar kılınır; gusül yapma imkânı bulununca da bu namazlar iade edilir. **(7)** Tenha bir yerde yıkanılsa bile, avret yerlerini açmamak. Eğer avret yeri açılırsa kıble tarafına dönmemek. **(8)** Gusledеrken konuşmamak. **(9)** Gusl bitince bedeni bir havlu ile kurulamak. **(10)** Gusülden sonra çabucak giyinmek. **(11)** Bir kimse, ağzına ve burnuna su almak suretiyle, deniz, göl, nehir veya havuza dalsa yahut yağmur altında durup bütün vücudu ıslansa gusül farizası yerine gelmiş olur. Bu durumda iken uzuvlarını hareket ettirse veya su içinde abdest ve gusle elverişli bir süre dursa, sünnete de uymuş olur. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)
Guslün Mekruhları: Abdestte mekruh olan şeyler gusulde de mekruhtur. Suyu israf etmek, çok az su kullanmak, suyu yüze çarpmak, gereksiz yere konuşmak, özürsüz olarak başkasından yardım istemek gibi. Ayrıca gusülde dua okumak da mekruhtur. Avret yerleri örtülü bulunmadıkça kıbleye doğru dönülmez. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) (Ayrıca daha önce abdestin mekruhları geçmişti, lütfen o bölüme bakınız.

Diğer bir ayeti kerime ise şöyledir. Cünüp iken de yolculukta olmanız hariç gusledinceye kadar namaza yaklaşmayın [229]

(Bu ayeti kerime ruhunu kavramayan bazı inkarcılar, şöyle diyorlar yahu kuran da Allah namaza yaklaşmayın diyor. Halbuki o inkarcı eğer ayetin tamamını okusaydı, anlayacaktı ki, yüce Allah'ın ne buyurduğunu, ayetin akışı bile o inkarcıyı yalanlıyor .Yüce Allah Taharetsiz abdestsiz cünüp iken gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın buyruğu mevcuttur.

Yoksa inkarcının anladığı gibi değildir, onların amaçları cahil Müslümanları Kuran hakkında şüpheye düşürerek inancında saptırmaktır, Allah bu dinsiz inkarcılara fırsat vermesin ve onların şerlerinden bizleri ve ümmeti Muhammedi muhafaza ederek Kuran inancında sabit eylesin. Amin . Mütercim)

Bir hadisi şerifte şöyledir. Hz. Abdullah b. Umer (r.a)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Taharet (cünüplükten gusletmek abdestsiz) olmaksızın hiç bir namaz kabul edilmez.[230]

Hz. Aişe (r.anha)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. mescit hayızlı bir kadın için de cünüplü bir insan içinde helal kılınmamıştır. [231]

(152)Niyet Etmenin Delilleri

Yüce Allah şöyle (c.c) buyuruyor. De ki herkes yaratılışına göre (yaratılışın da bulunduğu hal ve tabiatına göre) hareket eder (amel eder) buyurdu.[232]

(Ayette geçen) Şakilesine demek "niyetine göre" demektir. Peygamber (s.a.v): (Fetihten sonra hicret yoktur) Lakin cihat ve niyet vardır" buyurdu.[233]

Haz Umer (r.a)'den rivayet edilen bir hadisi şerifte. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Ameller niyetlere göredir. Her bir kimse için ancak niyet ettiği şey vardır.[234]

(153)Vücutta Necaset Varsa Gidermenin Delilleri

Hz. Meymune (r.anha)' dan o şöyle demiştir: Rasulallah (s.a.v) yalnız ayaklarını yıkamayarak namaz için abdest alışı gibi abdest aldı. Bacak aralarını ve oralarına isabet eden yıkanacak şeyleri de yıkadı. Sonra kendi üzerine su döktü. Sonra ayaklarını yerinden ayırıp yıkadı. Onun cünüplükten dolayı yıkanması budur.[235]

(154)Bütün Vücudunun Kıllarını Ve Derisini Ovalayıp Suyu Ulaştırmanın Delilleri

Ebu Hüreyre (r.a)'den, demiştir ki; Rasulallah (s.a.v) şöyle buyurdu. Muhakkak her kılın altında cünüplük vardır. Bütün kılları yıkayınız, teni temizleyiniz. [236]

---

[228] Maide suresi ayet, 6.
[229] Nisa suresi ayet, 43.
[230] Müslim, c, 1, sh, 204, bab, 2, hd, 224, Taharet, Çağrı yay İst;
[231] Ebu Davud, hd, 232, Taharet; İbn'i Mace, 126, Taharet.
[232] İsra suresi ayet, 84.
[233] Buhari Trc, M, Sofu oğlu, c, 1, sh, 209, İman
[234] Buhari, bab, 4; Müslim, 1907; Tecridi Sarih, c, 1, sh, 12, Bedei vahiy; Ebu Davud, c, 2, sh, 651, bab, 11, hd, 2201, Talak; Nesai, c, 1, sh, 58, bab, 60, hd, 75, Taharet; Fethu'l Bari c, 1, sh, 15, K, B, Vahiy, hd, 1, 54, 2529, 3898, 5070, 6689, 6953.
[235] Sahihi Buhari Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 370, bab, 1, Gusül; Buhari, c, 1, sh, 68, bab, 1, Gusül, Çağrı yay İst; Fethu'l Bari c, 1, sh, 482, hd, 249, 257, 259, 260, 266, 274, 276, 281.
[236] Sünen'i Ebu Davud, c, 1, sh, 171, 172, bab, 97, hd, 248, Taharet Çağrı yay İst; Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 446, Şamil yay İst; Tirmizi, 78, Taharet; İbn'i Mace, 106,Taharet.

Diğer bir hadisi şerifte ise Hz Ali (r.a)'dan nakledilerek. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Kim kıl kadar bir yeri yıkamayıp cünüp bırakırsa ona (terk edilen yere veya bu yeri yıkamayıp terk eden kişiye) şöyle böyle (ve şu kadar sure) azap edilir. [237]

Hz. Ali (r.a) "Bunun (bu şiddetli azabı duyduğum) için (üç defa) başıma (saçıma) düşman oldum " der ve saçını tıraş ederdi. [238]

(155)GUSLÜN SÜNNETLERİNİN DELİLLERİ

(156)Besmele Çekmenin Delilleri

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre. Besmelesiz başlayan bir işin sonu kesiktir.[239]

(157)Gusülden Önce Abdest Almanın Delilleri

Hz. Meymune (r.a)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v) Yalnız ayaklarını yıkamayarak namaz için abdest alışı gibi abdest aldı. Bacak aralarını ve oralarına isabet eden yıkanacak şeyleri de yıkadı. Sonra kendi üzerine su döktü. Sonra ayaklarını yerinden ayırıp yıkadı. [240]

(158)Vücudunu Elleri İle Ovalamanın Delilleri

Ebu Hüreyre (r.a)'dan Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Muhakkak her kılın altında cünüplük vardır. Bütün kılları yıkayınız teni temizleyiniz.[241]

Malikilere göre bu (ismi geçen sünnet) vaciptir.[242]

(159)Peşpeşe Yıkanmanın Delilleri

İbn'i Abbas (r.a) teyzesi Hz. Meymune [243] (r.anha)'nın şöyle dediğini haber vermiştir. Rasulallah (s.a.v) cünüplükten dolayı yıkanacağı suyu hazırladım. Kabı sağ eline eğdi, iki veya üç defa yıkadı. Sonra avret yerine su döktü ve orayı sol eli ile yıkadı. Daha sonra da (sol) elini yere sürttü ve yıkadı. Bilahare ağzına ve burnuna su aldı, yüzünü ve ellerini yıkadı başına ve vücuduna su döktü, kenara çekilerek ayaklarını yıkadı. [244]

Peşpeşe yıkanmak Malikilere göre vaciptir. [245]

(160)Önce Sağı Sonra Solu Yıkamanın Delilleri

Hz. Aişe [246] (r.anha)'dan şöyle demiştir: Biz kadınlardan birimize cünüplük isabet ettiği zaman, iki eliyle üç defa su alıp onu başı üzerine dökerdi. Sonra eliyle su alır, sağ tarafı üzerine (suyu döküp yıkanırdı).[247]

---

[237] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 448, bab, 98, hd, 249, Taharet Şamil yay İst; İbn'i Mace, 106, Taharet.
[238] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 448; Müslim, c, 1, sh, 353, bab, 9, hd, 316, Hayd, Çağrı yay İst.
[239] Keşfu'l Hafa, c, 2, sh, 109, hd, 1962. Bu Hadis Hasendir.
[240] Sahihi Buhari Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 370; Müslim, c, 1, sh, 253, bab, 9, hd, 316, Hayd Çağrı yay.
[241] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 446, bab, 97, Taharet; Tirmizi, 78, Taharet; İbn'i Mace,106, Taharet.
[242] Metni Gayeti ve Takrib, sh, 26.
[243] Peygamber (s.a.v)'in zevcesi (hanımı)' dır. Mü'minlerin annesidir.
[244] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 439, bab, 97, hd, 245, Taharet; Buhari, 8, 11, 18, 21, Gusül; Nesai, 22, Gusül; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 6, sh, 335.
[245] Metni gayeti vet takrib.
[246] Peygamber (s.a.v)'in zevcesi (hanımı)'dır. Mü'minlerin annesidir.

(161)BİRİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Guslün Farzları Ve Sünnetlerin Hükmü

Soru–29- Guslün farzları kaç tanedir?

Cevap–29-Guslün farzları üçtür.

1- Niyet etmek.
2- Vücudunda necaset varsa gidermek.
3- Vücudun bütün kıllarını ve derisini ovalayıp suyu ulaştırmak

Soru–30-Guslün sünnetleri kaç tanedir?

Cevap–30-Guslün sünnetleri beş tanedir.

1- Besmele çekmek.
2- Gusülden önce Abdest almak.
3- Vücudunu elleri ile ovalamak.
4- Peşpeşe yapmak.
5- Sağ uzuvları sol uzuvlardan önce yapmak.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(162)BİRİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[9 فصل] وَالْإِغْتِسَالَاتُ الْمَسْنُونَةُ سَبْعَةَ عَشَرَ غُسْلاً غُسْلُ الْجُمُعَةِ وَالْعِيدَيْنِ وَالْإِسْتِسْقَاءِ وَالْخُسُوفِ وَالْكُسُوفِ وَالْغُسْلُ مِنْ غَسْلِ الْمَيِّتِ وَالْكَافِرِ إِذَا أَسْلَمَ وَالْمَجْنُونُ وَالْمُغْمَى عَلَيْهِ إِذَا أَفَاقَ وَالْغُسْلُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ وَلِدُخُولِ مَكَّةَ وَلِلْوُقُوفِ بِعَرَفَةِ وَلِلْمَبِيتِ بِمُزْدَلِفَةَ وَلِرَمْيِ الْجِمَارِ الثَّلَاثِ وَلِلطَّوَافِ وَلِلسَّعْيِ وَلِدُخُولِ مَدِينَةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

(163)BİRİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[9 فصل] وَالْإِغْتِسَالَاتُ الْمَسْنُونَةُ سَبْعَةَ عَشَرَ غُسْلاً غُسْلُ الْجُمُعَةِ وَالْعِيدَيْنِ

İki Bayram | Cuma-nın | Gusl-ü | Gusül | On | Yedi-dir | Sünnet-olan | Gusüller | Fasıl | Dokuz-uncu

[247] Sahihi Buhari Trc, c, 1, sh, 385, bab, 19, Gusül Ötüken yay İst. Müslim, c, 1, sh, 204, bab, 3, hd, 226, Taharet; Buhari, c, 1, sh, 72, bab, 16, Gusül.

وَالْإِسْتِسْقَاءِ وَالْخُسُوفِ وَالْكُسُوفِ وَالْغُسْلُ مِنْ غَسْلِ الْمَيِّتِ وَالْكَافِرِ إِذَا أَسْلَمَ

Müslüman olursa / Ne zaman / Kafir-in / Ölü-yü / Gusülden / Gusül / Güneş tutul-ması-için / Ay tutul-ması-için / Yağmur-için

وَالْمَجْنُونُ وَالْمُغْمَى عَلَيْهِ إِذَا أَفَاقَ وَالْغُسْلُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ وَلِدُخُولِ مَكَّةَ وَلِلْوُقُوفِ

Vakfe-için / Mekke-ye / Girmesi-için / İhram-ın / Yanında / Gusl-ü / İyileşir-se / Ne zaman / Onun Üzeri-ne / Bayılmış / Deli olan

بِعَرَفَةَ وَلِلْمَبِيتِ بِمُزْدَلِفَةَ وَلِرَمْيِ الْجِمَارِ الثَّلَاثِ وَلِلطَّوَافِ وَلِلسَّعْيِ وَلِدُخُولِ مَدِينَةِ

Medine-ye / Girmesi-için / Sa'y-için / Tavaf-için / Üç / Cemrelere-taşları / Atması-için / Müzdelife-de / Gecele-mek için / Arafat-ta

رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Selam-ı / O-nun Üzeri-ne / Allah-ın / Salavat olsun / Rasulallah

(164)BİRİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(165)Sünnet Olan Gusüllerin Hükmü

Sünnet Olan Gusüller

Sünnet olan gusüller onyedi tanedir

1- Cuma (namazı) için gusletmek.
2- İki bayram (Ramazan ve Kurban) için gusletmek.
3- Yağmur (namazı ve duası) için gusletmek.
4- Ay tutulması (namazı) için gusletmek.
5- Güneş tutulması (namazı) için gusletmek.
6- Ölüyü yıkayan (kişinin) gusletmesi.
7- Kafirin Müslüman olduktan sonra gusletmesi.
8- Delilikten (kurtulan) iyileştikten sonra gusletmek.
9- Baygınlıktan (ayıldıktan) sonra gusletmesi.
10-Hac için ihrama girenin gusletmesi.

11-Mekke'yi (mükerremeye girenin) gusletmesi.
12-Arafat vakfesi için gusletmek.
13-Müzdelifede gecelemek için gusletmek.
14-Üç cemreyi (şeytanları) taşlamak için gusletmek.
15-Kabe'yi (Muazzama'yı) tavaf için gusletmek.
16-(Safa ile Merve arasında) Sa'y için gusletmek.
17-Medine'yi (Münevvere ye girmek) için gusletmek.
Allah (c.c)'ın Salât ve Selamı Rasulallah (s.a.v) (efendimizin) üzerine olsun.

(166)BİRİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(167)Sünnet Olan Gusüllerin Delilleri
(168)Cuma Namazı İçin Gusletmenin Delilleri

Ebu Hüreyre (r.a) şöyle rivayet edilmiş. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Her Müslüman'ın haftada bir kere yıkanması, o günde başını ve bedenini yıkaması Allah'ın onun üzerindeki hakkıdır.[248] Diğer bir hadiste ise.

İbn'i Umer (r.a)'dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Cuma namazına gitmek isteyen kimse yıkansın. [249] Diğer bir hadiste ise şöyledir.

Ebu Said (r.a)'den rivayetten. Hz. Peygamber (s.a.v)'den şöyle buyurdu. Cuma günü yıkanmak akıl baliğ herkese gereklidir. Misvak kullanmak, mümkün olduğu kadar güzel koku sürünmekte gereklidir. [250] Hadiste geçen (muhtelim) kelimesi Akıl baliğ demektir. Buradaki (gereklidir) sözünden maksat müstehab olduğudur. [251]

(169)İki Bayram (Ramazan Ve Kurban) İçin Gusletmenin Delilleri

Alimler bayram namazları için yıkanmayı müstehab saydılar. Bu konuda sahih bir hadis gelmiş değildir. (Bedri Münir) de yazarı, bayramlarda yıkanmak hakkında ki hadisler zayıftır, demiştir. Ancak bayramlarda yıkanmak hakkında sahabeden de senedi iyi haberler vardır. [252] İyi haberler ve deliller ise şöyledir.

Abdullah b. Umer (r.a) Ramazan bayramı günü yıkanıyor sonra musallaya(Bayram namazının kılındığı yere) gidiyordu.[253]

Diğer bir rivayette ise zayıf bir senetle İbn'i Abbas (r.a)' nın rivayet ettiği bir şu hadistir. Hz. Peygamber (s.a.v), Ramazan bayramında da Kurban bayramında da yıkanırdı. [254]

Yıkanma konusu temizliği gerektirdiği için. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Temizlik imanın yarısıdır. [255]

(170)Ölüyü Yıkayan Kişinin Gusletmesinin Delilleri

---

[248] Buhari, 856; Müslim, 849.
[249] Buhari, 837; Müslim, 844; Nesai; Ebu Davud; İbn'i Mace, rivayet etmişlerdir. Fıkh'us-Sünne, c, 1, sh, 75, Pınar yay İst.
[250] Hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.
[251] Fıkh'us-Sünne Trc, c, 1, sh, 74, Pınar yay İst,
[252] Fıkh'us–Sünne Trc, c, 1, sh, 75.
[253] İmam Malik, Muwatta, c, 1, sh, 177.
[254] İbn'i Mâce,1315.
[255] Müslim, c, 1, sh, 203, hd, 223.

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Kim ölü yıkarsa yıkansın ve kim ölü taşırsa abdest alsın.[256]

Enes b. Malik (r.a) dedi ki. Ben ölüyü yıkamaktan dolayı yıkanmayı severim. Bu yıkanmayı da vacip görmüyorum. [257]

Hafız İbn'i Hacer et Telhis isimli eserinde de el- Hatibin İbn'i Umer (r.a)'dan naklettiği, "Biz cenazeyi yıkardık, yıkama bittikten sonra kimimiz yıkanır, kimimizde yıkanmazdı." mealindeki hadisin senedi hakkında sahih demiştir. [258]

Diğer bir rivayette ise şöyledir. Esma binti Umeys (r.a) Hz. Ebu Bekir (r.a) vefat ettiği zaman. Onu yıkadı. Daha sonra orada bulunan muhacirlere. Ben oruçluyum havada soğuk acaba yıkanmam gerekir mi? Diye sordu onlarda: Hayır diye cevap verdiler. [259]

Bu hadiste ki emir olunan yıkanma mendupluğa hamlolunur.[260] Şimdi kayıt edeceğimiz hadis bu yıkanmanın vacip olmadığını bize gösterecektir. (Mütercim).

Ölülerinizi yıkadığınızda, yıkanmanız vacip değildir.[261]

(171)İhrama Girmek İçin Gusletmenin Delilleri

Zeyd b. Sabit el-Ensari (r.a)'nın şu rivayetidir. Hz. Peygamber (s.a.v) hac için ihrama girmek istediğinde elbiselerini çıkarıp yıkandığını gördüm.[262]

(172)Mekke'ye Girmek İçin Gusletmenin Delilleri

İbn'i Umer (r.a) Mekke'ye her girişinde ZiTuva denilen yerde geceler, sabahleyin yıkandıktan sonra Mekke'ye girerdi ve Hz. Peygamber (s.a.v)'in de böyle yaptığını söylerdi. [263]

(173)Arafatta Vakfe İçin Gusletmenin Delilleri

Hz. Ali (r.a). İki bayram gününde, Cuma ve Arefe günü, birde ihrama girmek istediği zaman yıkanırdı. [264] Diğer bir rivayette ise şöyledir.

İmam'ı Malik'in Nâfi den rivayet ettiği hadise göre; Abdullah b. Umer (r.a), ihrama girmeden önce ihramı, Mekke'ye girmek için ve Ârefe de vakfeye durak için akşamdan yıkanırdı.[265]

(174)Kafirin Müslüman Olduktan Sonra Gusletmesinin Delili

---

[256] Hadisi Ahmed; Tirmiz; Nesai; İbn'i Mace; Ebu Davud ve diğerleri rivayet etmiştir; Tirmizi hasen demiştir; Tirmizi, c, 3, sh, 318, hd, 993, bab, 17, Cenaiz.

[257] Tirmizi, c, 3, sh, 318, 319, hd, 993, Cenaiz; Tirmizinin çıkardığı bu hadisi. Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 12, sh, 12, bab, 34, 35, hd, 3161. Cenaiz; İbn'i Mace, 8, Cenaiz; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 2, sh, 280, 433, 454, 472, c, 4, sh, 246. Bunların hepsi bu hadisi çıkardılar.

[258] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 12, sh, 12, Şamil yay İst.

[259] İmam Malik Muwatta, c, 1, sh, 223, bab, 1, hd, 3, Cenaiz.

[260] Fıkh'us Sünne, c, 1, sh, 76.

[261] Hakim, c, 1, sh, 386; Büyük Şafii Fıkhı Trc, c, 1, sh, 112, Arslan yay İst.

[262] Tirmizi, c, 3, sh, 192, 193, bab, 16, hd, 830, Hac; Ayrıca Darekutni ve beyhakide rivayet etmiş. Tirmizi hasen saymış, Ukaylı ise, hadisi zayıf kabul etmiştir. Fıkh'us–Sünne Trc, c, 1, sh,76.

[263] Buhari, c, 2, sh, 154, bab, 38, Hac, Müslim, c, 1, sh, 919, bab, 38, hd, 1259, Hac; Ayrıca Sahihi Buhari Trc, c, 3, sh, 1492, bab, 38, Hac.

[264] İmam'ı Şafii Müsned (el-ümm, 6, 107) Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 112.

[265] Muwatta, c, 1, sh, 322, bab, 1, hd, 3, Hac.

Kays b. Asım (r.a)dan şöyle demiştir. "Müslüman olmak gayesi ile Rasulallah (s.a.v)'e geldim, sidir karışmış su ile gusletmemi emretti. [266]

(175)Yağmur, Ay Ve Güneş Tutulması Namazları İçin Gusletmenin Delilleri

Eğer kişi yağmur namazı için duaya çıkmak isterse yıkanmalıdır ki bu toplanma bir nevi Cuma'ya benzediği için insanlar bir araya toplanır ve onlarla beraber namaza çıkıldığı için yıkanması sünnet olur. Ay ve Güneş tutulması için yıkanması sünnet olur.

Ay ve Güneş tutulması için olan namazların guslü de yine kıyasla sabittir. Çünkü yıkanmalar insanda olan çirkin kokuları giderir. İleride gelecektir. İnşaallah.[267]

(176)Baygınlık Ve Delilikten Dolayı Gusletmenin Delilleri

Baygınlık ve benzer hallerde ayılan kimse için gusletmek mendubtur.[268]

İbnü'l Münzir şöyle demektedir. Hz. Peygamber (s.av)'in baygınlıktan dolayı guslettiği sabittir. Bu hadisi şerif Hz. Aişe (r.a)'dan gelen rivayetle , şu kitaplarda yer almaktadır. [269]

Delilik durumu da baygınlığa kıyas edilir. Çünkü baygınlık geçiren kişinin durumu nasıl aklı başında değilse ve ne yaptığını bilemiyorsa, delinin durumu da onun gibidir. Her şeyi daha iyi bilen Allah'tır. (Mütercim)

(177)Kabe'yi Tavaf İçin Gusletmenin Delilleri

Kabe'yi tavaf etmek. Tercih ve itimat edilen görüşe göre bu gusül sünnet değildir.[270]

Çünkü bunun vakti geniştir. İnsanların bir arada toplanıp bir vakitte yapması gerekmez.[271]

Bundaki Şafii'nin kavli kadimi(önceki görüşü) ne göre üç yerde sünnet olur demiştir. (bu üç yer, Kudüm tavafı, İfada tavafı ,ve Veda tavafı) cedid (yeni görüşüne göre) ise çünkü sünnet olmaz. Çünkü vakti geniştir böylesi zamanlarda genelde zahmet olmaz.[272]

(178)Safa İle Merve Arasında Sa'y Etmek İçin Gusletmenin Delilleri

(Kabe'yi tavaf ve safa ile merve arasında sa'y etmek ve bir de) Medine'yi Münevvere için gusletmek. Buna kıyas edilmiştir. Çünkü ikisi de haram beldededir. [273]

Çünkü İbn'i Umer (r.a) Mekke'ye her girişinde ZiTuva denilen yerde geceler, sabahleyin yıkandıktan sonra Mekke'ye girerdi ve Hz. Peygamber(s.a.v)inde böyle yaptığını söylerdi.[274]

---

[266] Ebu Davud, c, 1, sh, 252, Taharet; Tirmizi, c, 2, hd, 605, Cuma; Nesai, c, 1, sh, 109, hd, 187, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 5, sh, 61; Ayrıca Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 2, sh, 69, Şamil yay İst.

[267] Beycuri Haşiyesi, c, 1, sh, 119; Kifayetü'l Ağyar, c, 1, sh, 27; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 112; Vehbe Zuhayli, Fıkh'ul İslami ve Edilletuhu, c, 1, sh, 543, Ayrıca aynı eserin Türkçeye çevrilmişi, İslam fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 292.

[268] Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 545; Aynı eserin Türkçe Trc İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 293.

[269] Buhari ve Müslim, c, 1, sh, 311, bab, 21, hd, 418, Salât. Bu hadis muttefekun aleyhtir. Neylul Ewtar, Şevkani, c, 1, sh, 285, 286,

[270] El-İkna, Metni ğayeti ve takrib, sh, 29.

[271] Haşiyetü'l Beycuri, c, 1, sh, 121.

[272] Kifayetü'l ağyar, c, 1, sh, 28.

[273] Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 113.

(179)Medine'ye Girerken Gusletmenin Delilleri

(Kabe'yi tavaf ve safa ile merve arasında sa'y etmek ve bir de) Medine'yi Münevvere için gusletmek. Buna kıyas edilmiştir. Çünkü ikisi de haram beldededir. [275]

Çünkü İbn'i Umer (r.a) Mekke'ye her girişinde ZiTuva denilen yerde geceler, sabahleyin yıkandıktan sonra Mekke'ye girerdi ve Hz. Peygamber(s.a.v)inde böyle yaptığını söylerdi.[276]

(180)Müzdelife Vakfesi İçin Gusletmenin Delilleri

Buralardaki gusletmeye gelince. İnsanların eda etmek üzere toplandığı ibadetler dolayısıyla. Buralarda insanlar terleyip birbirlerini rahatsız edebilirler. O bakımdan kokuların giderilmesi ve temizlik maksadıyla Cuma namazı için olduğu gibi gusletmek müstehab olur.[277]

(181)Cemreleri Taşlamak İçin Gusletmenin Delilleri

Çünkü Cuma namazının gusül sünneti hakkında. Peygamber (s.a.v)'in şöyle buyurduğunu rivayet edilmektedir. Kim Cuma günü abdest alırsa gerekeni yapmıştır, ve güzeldir. Fakat kimde yıkanırsa yıkanmak daha faziletlidir. [278]

Bu gusüllerde Cuma namazının guslüne kıyas edilmiştir. Çünkü Cuma namazının guslü hakkında hadis mevcuttur, bunun için yıkanmaktaki maksat temizlik ise bu tür yerlerde yıkanmaya daha çok ihtiyaç duyulur, ve aynı zamanda böylesi yerlerde daha çok terlemeler meydana gelir ki bu da insanı rahatsız eder, ve o rahatsızlık nedeni ile, kul hakkına da geçmiş olunur ki yıkanma bir nevi zaruret haline gelir ki bundan dolayı yıkanmak gerekir, bu yıkanma işi daha faziletli olur. (Mütercim)

(182)DOKUZUNCU BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Sünnet Olan Gusüllerin Hükmü

Soru–31- Sünnet olan gusüller kaç tanedir?

Cevap–31-Sünnet olan gusüller on yedi tanedir.

1- Cuma (namazı) için gusletmek.
2- İki bayram (Ramazan ve Kurban) için gusletmek.
3- Yağmur (namazı ve duası) için gusletmek.
4- Ay tutulması (namazı) için gusletmek.
5- Güneş tutulması (namazı) için gusletmek.
6- Ölüyü yıkayan (kişinin) gusletmesi.
7- Kafirin Müslüman olduktan sonra gusletmesi.
8- Delilikten (kurtulan) iyileştikten sonra gusletmek.

---

[274] Buhari, c, 1, sh, 154, bab, 38, Hac; Müslim, c, 1, sh, 919, bab, 38, hd, 1259, Hac; Ayrıca Sahihi Buhari Trc, c, 3, sh, 1492, bab, 38, Hac.

[275] Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 113.

[276] Buhari, c, 1, sh, 154, bab, 38, Hac; Müslim, c, 1, sh, 919, bab, 38, hd, 1259, Hac; Ayrıca Sahihi Buhari Trc, c, 3, sh, 1492, bab, 38, Hac.

[277] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 292; Ayrıca aynı eserin orijinal Arapça Metni olan Fıkh'ul İslami ve edilletühü, Prof Vehbe Zuhayli, c, 1, sh, 543; Büyük Şafii Fıkhı Arslan yay İst, c, 1, sh, 113.

[278] Tirmizi, 497.

9- Baygınlıktan (ayıldıktan) sonra gusletmesi.
10-Hac için ihrama girenin gusletmesi.
11-Mekke'yi (mükerremeye girenin) gusletmesi.
12-Arafat vakfesi için gusletmek.
13-Müzdelifede gecelemek için gusletmek.
14-Üç cemreyi (şeytanları) taşlamak için gusletmek.
15-Kabe'yi (Muazzama'yı) tavaf için gusletmek.
16-(Safa ile Merve arasında) Sa'y için gusletmek.
17-Medine'yi (Münevvere ye girmek) için gusletmek.

Allah (c.c)'ın Salât ve Selamı Rasulallah (s.a.v) (efendimizin) üzerine olsun.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(183)BİRİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[10 فصل] وَالْمَسْحُ عَلَى الْخُفَيْنِ جَائِزٌ بِثَلاثِ شَرَائِطَ أَنْ يَبْتَدِئَ لُبْسَهُمَا بَعْدَ كَمَالِ الطَّهَارَةِ وَأَنْ يَكُونَا سَاتِرَيْنِ لِمَحَلِّ غَسْلِ الْفَرْضِ مِنَ الْقَدَمَيْنِ وَأَنْ يَكُونَا مِمَّا يُمْكِنُ تَتَابُعُ الْمَشْيِ عَلَيْهِمَا وَيَمْسَحُ الْمُقِيمُ يَوْمًا وَلَيْلَةً وَالْمُسَافِرُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ بِلَيَالِهِنَّ وَابْتِدَاءُ الْمُدَّةِ مِنْ حِينَ يُحْدِثُ بَعْدَ لُبْسِ الْخُفَيْنِ فَإِنْ مَسَحَ فِي الْحَضَرِ ثُمَّ سَافَرَ أَوْ مَسَحَ فِي السَّفَرِ ثُمَّ أَقَامَ أَتَمَّ مَسْحَ مُقِيمٍ وَيَبْطُلُ الْمَسْحُ بِثَلاثَةِ أَشْيَاءَ بِخَلْعِهِمَا وَإِنْقِضَاءُ الْمُدَّةِ وَمَا يُوجِبُ الْغُسْلَ.

(184)BİRİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[10 فصل] وَالْمَسْحُ عَلَى الْخُفَيْنِ جَائِزٌ بِثَلاثِ شَرَائِطَ أَنْ يَبْتَدِئَ لُبْسَهُمَا بَعْدَ

On-uncu Fasıl Meshetmek Üzeri-ne Mestler Caizdir Üç Şart ile Eğer Başlar Giymek O iki mestini Sonra

كَمَالِ الطَّهَارَةِ وَأَنْ يَكُونَا سَاتِرَيْنِ لِمَحَلِّ غَسْلِ الْفَرْضِ مِنَ الْقَدَمَيْنِ وَأَنْ يَكُونَا مِمَّا

Tam Temizlik Eğer Olurlar Örterler Kapatırlar Yeri-için Yıka-nacak Farz olan Ayaklardan Eğer Olurlar O şey ki

يُمْكِنُ تَتَابُعُ الْمَشْيِ عَلَيْهِمَا وَيَمْسَحُ الْمُقِيمُ يَوْمًا وَلَيْلَةً وَالْمُسَافِرُ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ بِلَيَالِهِنَّ

Mümkün olur – Tabi olur (Beraber) – Yürümek – Üzeri-ne – O iki-mestler – Meshder – Mukim olan – Bir gün – Bir gece – Misafir olan – Üç – Gün-ler – Geceleri ile

وَابْتِدَاءُ الْمُدَّةِ مِنْ حِينَ يُحْدِثُ بَعْدَ لُبْسِ الْخُفَّيْنِ فَإِنْ مَسَحَ فِي الْحَضَرِ ثُمَّ سَافَرَ أَوْ

Başlangıcı – Müddet-in – Zamandan – Abdesti bozulduğunda – Sonra – Giyilmesinden – Mestleri – Eğer – Meshetti – Hazerde – Sonra – Sefere çıktı – Veyahut

مَسَحَ فِي السَّفَرِ ثُمَّ أَقَامَ أَتَمَّ مَسْحَ مُقِيمٍ وَيَبْطُلُ الْمَسْحُ بِثَلاَثَةِ أَشْيَاءَ بِخَلْعِهِمَا

Meshetti – Seferde – Sonra – Mukim oldu – Tamam-lar – Mesh-i – Mukim-in – Bozulur – Mesh etmek – Üç ile – Şey-ler – Çıkartıl-ması ile

وَإِنْقِضَاءِ الْمُدَّةِ وَمَا يُوجِبُ الْغُسْلَ.

Dolması-yla – Müddeti-nin – O şey ki – Gerektirir – Gusl-ü

(185)BİRİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(186)Mestler Üzerine Meshetmenin Hükmü
(187)Mestler Üzerine Meshetmenin Şartları

Mestler üzerine meshetmek üç şartla caiz olur

1- Abdest tamamlandıktan sonra mestlerin giyilmesi.
2- Ayakların yıkanması farz olan yerlerin kapanması.
3- Mestlerle yürüme imkanına sahip olması.[279]

[279] **Mest Üzerine Meshin Şartları: 1)** Mestler, ayağa abdest için ayaklar yıkandıktan sonra giyilmiş olmalıdır. Çünkü Muğire (r.a)'ın naklettiği hadiste Nebi (s.a.s); "Mestleri bırak, çünkü onların ikisini de abdestli olarak giydim" buyurmuştur. Diğer yandan bir özür sebebiyle ayağa veya sargısına meshedilmiş olması da yıkama hükmündedir. Bu yüzden, böyle bir meshden sonra giyilmiş mestler üzerine meshedilebilir. **2)** Mestler, abdestte yıkanması farz olan yeri örtmüş bulunmalıdır. Bu yerden maksat; yanlardan topuklarıyla birlikte ayaktır. Ayak ile birlikte topukları örtmeyen mestin üzerine meshetmek caiz değildir. **3)** Ayağa giyilmiş mestin, en az bir fersah yani üç mil=5544m. kadar yol yürünebilecek sağlamlıkta olması gerekir. **4)** Mestlerin deliksiz ve sağlam olması gerekir. Hanefî ve Mâlikîlere göre, istihsan ve güçlüğü kaldırma prensibinden hareket edilerek, az miktarda delikle mestler üzerine meshetmek caizdir. Hanefîlere göre, ayağın küçük parmağının üç misli miktarını aşan delik meshin sıhhatine engel olur. Mâlikîlere göre ise bu miktar, "kendisiyle yürümeye devam edilmesi imkânsız olacak kadar olanıdır" ki, bu da ayağın üçte biri büyüklüğündeki deliktir. Şâfiî ile Hanbelîlere göre, delik küçük de olsa delikli mest üzerine mesh caiz değildir. Diğer yandan,

(188)Mukim Ve Misafir Kaç Gün Mesh Eder?

Mukim (yani sefere çıkmamış olan bir kimse) için bir gün bir gece; Misafir için ise üç gün üç gece mesheder.

(189)Mestlerin Müddetinin Başlangıç Zamanı

Mestlerin müddetinin başlangıç zamanı. Mestleri giydikten sonra abesti bozulduğu zamandan itibaren başlar.

Eğer kişi mukim iken mesheder sonra sefere çıkar veyahutta seferde mesheder sonra mukim (evine dönüp misafirliği biten biri) olursa mukimin meshi gibi (yani bir gün bir gece) meshini tamamlasın. [280]

(190)Meshin Bozulması

---

mestlerde üç parmak miktarı sökük bulunduğu halde, mestlerin sağlamlığı sebebiyle, yürürken bu sökük açılıp görünmezse meshe zarar vermez. Bir mestteki yırtıklar toplanır, iki mestteki yırtıklar ise toplanmaz. Bu yüzden, bir mestte iki, diğerinde de bir veya iki parmak miktarı yırtık bulunsa meshe mani olmaz. **5)** Mestler, bağsız olarak ayakta durabilecek derecede kalın olmalıdır. Mâlikîler dışındaki çoğunluk fakihler deri, kalın keçe, bez ve benzeri şeylerden yapılan mestlerin üzerine meshi caiz görmüşlerdir. Ancak Hanefî ve Şâfiîler, mestlerin dışarıdan aldığı suyu, hemen içine çekerek ayağa ulaştırmayacak bir yapıda olmasını şart koşarlar. Onlara göre, mestin meşrûluğuna delâlet eden nasslarda bu şartın varlığı da öngörülmüş kabul edilir. Mâlikîler ise mestin deriden ve dikişli olmasını gerekli görürler. **6)** Ayağın ön tarafından, elin küçük üç parmağı kadar bir miktarın kalmış olması gerekir. Bu yüzden bir veya iki ayağının ön tarafı bulunmayan kimse, mestlerine mesh edemez. Çünkü bir ayağı yıkamakla, diğerini meshetmek bir arada bulunmaz. Ancak bir ayağı tamamen bulunmayan kimse, diğer ayağına giydiği mest üzerine mesh edebilir. Bu durumda yıkama ile mesh bir arada bulunmamış olur. Sonuç olarak normal mestler yanında, ayakları topuklarıyla birlikte örten çizmeler, potinler ve kendileriyle 5,5 km.'den fazla yürünebilecek derecede kuvvetli kalın çoraplar ve konçlu aba terlikler mest hükmündedir. Bunlar üzerine de mesh yapılabilir. **Çorap Üzerine Meshetmek:** İslâm bilginleri, abdest alınırken, üzerine deri kaplanmış veya altlarına pençe vurulmuş olan çoraplara meshetmenin cevazında görüş birliği içindedir. Ancak bu nitelikte olmayan adi çoraplar üzerine meshetmenin hükmü konusunda görüş ayrılığı vardır. Muğire b. Şu'be (r.a)'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Rasûlullah (s.a.s) abdest aldı, iki çorabı ve iki pabucu üzerine meshetti." Ebû Hanîfe deri ile kaplanmamış veya altına pençe vurulmamış olan çoraba meshi caiz görmez. Çünkü çorap, mest anlamına gelmez. Onunla altına pençe vurulmadıkça uzun yol yürümek mümkün olmaz. Çorap üzerine meshe cevaz veren hadis buna hamledilir. Ancak Ebû Hanîfe'nin ömrünün sonuna doğru aksi görüşte olan Ebû Yusuf ve İmam Muhammed'in ictihadına döndüğü nakledilir. O, hastalık günlerinde çorapları üzerine meshetmiş ve öğrencilerine şöyle demiştir: "İnsanları menetmekte olduğum şeyi yaptım" Bu, onun önceki görüşünden döndüğüne delil sayılmıştır. Ebû Yusuf ve İmam Muhammed'e göre, çoraplar kalın olur ve altını göstermezse, üzerlerine meshetmek caiz olur. Çünkü Nebi (s.a.s) çorapları üzerine meshetmiştir. Çorap kalın olunca, onunla yol yürümek de mümkün olur. Günümüzdeki kalın, keçeleşmiş yün çoraplar gibi. Buna göre, Hanefîlerde, kalın çorapla bir fersahtan (5,5 km.) fazla yol yürümek mümkün olduğu, kendi koncu üzerinde durabildiği, altını göstermediği, ya da altına suyu hemen geçirmediği için meshin cevazına fetvâ verilmiştir. Hanbelîlerin görüşü de böyledir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[280] **Mestler Üzerine Meshetmenin Süresi:** Fakîhlerin çoğunluğuna göre, ikamet halinde olan kimse için meshin süresi bir gün bir gece, yani yirmi dört saat, yolcu için, yani on sekiz saatlık bir uzaklığa giden müsafir için üç gün üç gece= yetmiş iki saattir.117 Bu süre, mestleri abdestli olarak giydikten sonra, ilk abdest bozulduğu andan itibaren başlar. Meselâ; bir kimse, saat bir'de ayaklarını yıkamak suretiyle abdest alıp, mestlerini giyse ve kendisinden saat beş'te abdestini bozan bir hal meydana gelse, meshin süresi bu saat beş'ten itibaren başlamış olur. Yoksa, mestleri giydiği andan itibaren başlamış olmaz. Hz. Ali'nin naklettiği şu hadis meshetme süresinin delilidir: "Rasûlullah (s.a.s) meste mesh süresini yolcu için geceli gündüzlü üç gün, mukîm için bir gün bir gece olarak bildirdi." Mukîm iken, seferî olan kimse, seferîlik süresine tabi olur ve bu süreyi doldurur. Bunun aksine seferî olan bir kimse bir gün ve bir gece meshettikten sonra mukîm olsa süresi bitmiş olur. Artık ayaklarını yıkaması gerekir. Mestlerine meshetmek suretiyle abdestli bulunan kimse, mestlerini ayağından çıkarsa, yalnız ayaklarını yıkaması yeterlidir, abdestini tamamen yenilemesi gerekmez. Ancak ayaklarını yıkamak suretiyle abdest alıp mestlerini giyen kimse, daha bu abdesti bozulmadan, herhangi bir sebeple mestlerini ayağından çıkarsa, abdesti bozulmayacağı için, ayaklarını yeniden yıkaması gerekmez. Mâlikîlere göre, mestleri meshetmek için bir süre yoktur. Mestleri ayağından çıkarmadığı veya cünüp olmadığı sürece, mestler üzerine meshetmeye devam edebilir. Ancak cum'a namazını kılacak kimseler için, her cuma günü, mestlerini çıkarıp ayaklarını yıkaması menduptur. Şâfiî ve Hanbelîlere göre mübah bir yolculukta bulunan kimse için mesh süresi üç gün, üç gecedir. Ma'siyet sayılan bir yolculukta ise, bu süre bir gün ve bir geceden ibarettir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

Mesh üç şey ile bozulur
1- Mestlerin çıkartılması ile.
2- Mestlerin müddetinin dolması ile.
3- Guslü gerektiren bir şeyin meydana gelmesi ile. [281]

(191)BİRİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(192)Mestler Üzerine Meshetmenin Delilleri

Muğire b. Şube (r.a)'den rivayet edilmiş. Muğire, bir seferde Rasulallah (s.a.v)'in maiyetinde bulunmuş. Rasulallah (s.a.v) bir hacetini yerine getirmek için gitmiş. Müteakiben abdest alırken suyunu Muğire dökmeğe başlamış. İşte bu abdestte Peygamber, yüzünü ve ellerini yıkamış, başına ve mestleri üzerine mesh etmiştir.[282] Diğer bir hadisi şerifte ise şöyledir.

Muğire b. Şubenin oğlu Urve (r.a)'den. Bana; Mestleri bırak! Çünkü ben onları ayaklarım temiz iken (abdestli iken) giydim." Dedi ve hemen üzerlerini mesh etti.[283]

(193)Mesih Etmenin Müddetinin Delilleri

Şureyh b. Hani şöyle ediyor. Hz. Aişe (r.anha)'ye giderek mestler üzerine mesh etmeyi sordum, Hz. Aişe (r.a) bana, Ali'ye git, bu hususu o benden daha iyi bilir. Çünkü o, Hz. Peygamber (s.a.v) ile beraber daha çok sefere çıkmıştır, dedi. Hz. Ali(r.a)'ye sorduğumda şöyle dedi. Rasulallah (s.a.v), seferi için üç gün üç gece mukim için ise bir gün bir gece tayin etti.[284] Diğer bir hadisi şerif ise şöyledir.

Ebu Hüreyre (r.a) Rasulallah (s.a.v) Eğer kişi mestleri abdestli bir şekilde giydiği zaman misafir için üç gün üç gece, mukim için bir gün bir gece onları mesh etmeye ruhsat verdi. [285]

(194)Meshi Bozan Şeylerle İlgili Deliller

Safvan b. Asal (r.a)'den edilen rivayete göre. Peygamber (s.a.v)'in bize taharet (abdestli olmak) üzere onları giydiğimiz takdirde, mestler üzerine mesh etmeyi yolcu isek üç gün, ikamet

[281] **Mest Üzerine Meshi Bozan Şeyler:** Mestler üzerine yapılmış mesh, aşağıdaki durumlardan birisi ile bâtıl olur: **1)** Abdesti bozan her şey meshi de bozar. Bu yüzden, henüz süre bitmemişse, yeniden alınacak abdestte mestlere veya sargılara yeniden mesh yapılır. **2)** Cünüplük ve buna kıyas edilen aybaşı, lohusalık ve doğum gibi guslü gerektiren haller meshi bâtıl kılar ve ayakların yıkanması gerekir. Çünkü, Rasûlullah (s.a.s)'in yolculukta, cünüplük dışında, üç gün üç gece mestlerin çıkarılmamasını emrettiği nakledilir. **3)** Üzerine mesh edilmiş olan mestin ayaktan çıkması veya çıkarılması. Bu durumda abdest mevcut ise yalnız ayakları yıkamak yeterlidir. Bir mestin koncuna kadar, ayağın çoğunun çıkması, tamamen çıkması hükmündedir. Diğer yandan, Hanefîlere göre ayak parmaklarından üç tanesi kadarının, Mâlikîlere göre ise, ayağın üçte bir kadarının mestin delik veya söküğünden dışarı çıkması hâlinde de abdest bozulur. Hanbelîler dışında çoğunluğa göre, bir mest çıkınca iki ayak birden yıkanır. Çünkü hem mesh ve hem de yıkama bir arada toplanmaz. **4)** Mesh süresinin sona ermesi. Bu durumda, eğer abdest devam ediyorsa yalnız ayakları yıkamak yeterlidir. Yeniden tam abdest almak gerekmez. Süre, dolduğu halde, mestler çıkarıldığı takdirde ayakların soğuktan donma tehlikesi varsa, meshe devam edilir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[282] Buhari Trc Ötüken yay İst, c, 1, sh, 324; Buhari, c, 1, sh, 53, bab, 22, hd, 274, Taharet, Çağrı yay İst, Müslim, c, 1, sh, 228, bab, 22, hd, 274, Taharet, Çağrı yay İst; Nesai, c, 1, sh, 80, bab, 96, hd, 118, Taharet; İbn'i Mace, c, 1, sh, 180, bab, 84, Taharet Çağrı yay İst; Tirmizi, c, 1, sh, 158, bab, 71, hd, 95, Taharet, Çağrı yay İst.

[283] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 273, bab, 60, hd, 151, Taharet, Şamil yay İst; Buhari, 35, Taharet; Çağrı yay İst; Müslim, 75, Taharet; Çağrı yay İst; İbn'i Mace, 84, Taharet, Çağrı yay İst; Tirmizi, 72, Taharet, Çağrı yay İst.

[284] Müslim, c, 1, sh, 232, bab, 24, hd, 276, Taharet. Buluğu'l Meram min edilletil Ahkâm, sh, 54.

[285] Darekutni Sünen, c, 1, sh, 204; İbn'i Huzeyme, c, 1, sh, 96; Buluğu'l Meram min edilletil Ahkâm, sh, 54, 55.

etmekte isek bir gün bir gece mesh etmememizi emretti ve büyük ve küçük abdest veya uyku sebebi ile çıkarmamamızı emretti, ancak cünüplük sebebi ile çıkarmamızı emretti. [286]

(195)Mesh Etmekle İlgili Hadis Ve Fıkıhtaki Yerleri

Mesh etmek konusu ile ilgili Müslüman kardeşlerime kolaylık olsun diye yerlerini kayıt etmeğe çalışacağız, İnşallah. [287]

(196)BİRİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Mestler Üzerine Meshetmenin Hükmü

Soru–32- Mestler üzerine mesh etmek caiz midir?

Cevap-32-Mestler üzerine mesh etmek. Üç şart ile caiz olur.

1- Abdest tamamlandıktan sonra giyilmesi.
2- Yıkanması farz olan aşık kemiklerine kadar kapatmış olması.
3- Mestlerle yürüyebilme imkanına sahip olması.

Soru–33-Mukim olan kişi ne kadar zaman da mesh eder?

Cevap–33-Mukim olan kişi bir gün bir gece mesh eder.

Soru-34-Misafir olan kişi ne kadar zaman mesh eder?.

Cevap–34-Misafir olan kişi üç gün üç gece mesh eder.

Soru–35-Meshin başlangıcı ne zamandır?

Cevap–35-Meshin başlangıcı Abdest bozulduğu zamandır. (Yani Abdest alıp mestleri giydikten sonra Abdest bozulduğu zaman o andan itibaren başlar. Mesela adam sabah saat beşte Abdest alıp mestleri giydiği zaman, saat 10'a kadar abesti bozulmadı ise, ve saat 10 da abesti bozuldu ise, işte o mestlerin başlangıcı saat beşte değil de saat 10 dan itibaren başlar, ertesi günün aynı saatine kadar devam eder ve o saatten sonra mestin zamanı dolduğu için yeniden mestleri çıkarır ve abdestini alıp mestlerini giyer ve böyle devam eder. Eğer yolcu ise bunu üç gün üç gece yapar, eğer yolcu değilse o mestin müddeti bir gün bir gecedir. Zamanlarını buna göre ayarlar.Mütercim)

Soru–36-Eğer sefere çıkmadan önce mesh eder. Sonra sefere çıkar, veya seferde mesh eder, sonra mukim olursa bunun mesh etmesi seferi olan kadar mı yoksa mukim gibi mi mesh eder?.

Cevap–36-Böylesi bir durum da kişi mukimin meshi gibi mesh eder. (Mukim sefere çıkmamış olan yani evde olan).

---

[286] Nesai, c, 1, sh, 73, 74,Taharet; Tirmizi, 96, Taharet; İbn'i Huzeyme, c, 1, sh, 99; Buluğu'l Meram, 54.

[287] Buhari, c, 1, sh, 58, bab, 48, Vudu; Müslim, c, 1, sh, 227, bab, 22, Taharet; Tirmizi, c, 1, sh, 83, bab, 71, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 83, bab, 97; Ebu Davud, c, 1, sh, 103, bab, 59; İbn'i Mace, c, 1, sh, 180, bab, 84; Fethu'l Bari c, 1, sh, 408, bab, 48; Darimi, c, 1, sh, 146, bab, 41; Tecridi, Sarih, c, 1, sh, 57; Muwatta, c, 1, sh, 35, bab, 8; Nevevi Şerhi Müslim Minhac, c, 3, sh, 156, bab, 22; Tac, c, 1, sh, 106; Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 267; İmamı Şafii el-Umm, c, 1, sh, 93; İmam'ı Serahsi el-Mebsut, c, 1, sh, 97; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 91; İmam'ı Nevevi el-Mecmu', c, 1, sh, 364; İbn'i Teymiyye Mecmuu Fetewa, c, 21, sh, 101; Şirazi, el-Muhezzeb, c,1,sh, 44; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 471; İbn'i Rüşd, Bidaye-tül Müctehid ve nihayetul muktesid, c, 1, sh, 42; İbn'i Abidin, Reddul Muhtar, c, 1, sh, 434; İbn'i Kuddame el-Muğni, c, sh, 316, Kifayetul Ağyar, 28; Şevkani Neylul Ewtar, c, 1, sh, 209; et-Teshiddudaruri li mesailil Kuduri, c, 1, sh, 30; Şerhi İbn'i Kasım, 9; Merakil Felah, 23; Mülteka el-Ebhur; Mezahibul Erbaa, c, 1, sh, 33; Tahtawi, 101; Fıkh'us Sünne, c, 1, sh, 65; Hidaye, c, 1, sh, 16; Lubab, c, 1, sh, 41; Cevhere, c, sh, 133; Halebî Sağır, 72; Durerul Hükkam, c, 1, sh, 133; Büyük Şafii İlmihali, sh, 40; Metni Ğayeti vet Takrib, sh, 29; Açıklamalı Şafii İlmihali, sh, 81; Tenvirul Kulub, sh, 164; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 92; Büyük İslam ilmihali, Ö, N, Bilmen, sh, 87; Nurul İzah Trc, 30; Kuduri, sh, 30; Emanet ve ehliyet, c, 1, sh, 166; Dört Mezhebin Fıkhı, c, 1, sh, 111; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 231; Kuduri Trc Ali Arslan, sh, 7; Şafiiler için namaz ilmihali, sh, 18; İslam dini, sh, 127. Allah bu eserler üzerine araştırmayı ve onlarla amel etmeyi nasip ve müyesser eylesin. Bizleri kör taassupçuluktan kurtarsın. Âmin.

Soru–37-Meshi bozan şeyler nelerdir?.
Cevap –37-Meshi bozan şeyler üç tanedir.
1- Mestlerin çıkartılmasıyla.
2- Mestlerin müddetinin dolmasıyla.
3- Guslü gerektiren bir şeyin meydana gelmesiyle.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(197)BİRİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜM

(198)Teyemmüm'ün Lügat Ve Şer'i Manaları
(199)Teyemmümün Lügat Manası

Teyemmümün lügat manası «kast etmek» demektir. Yüce Allah'ın: "Ondan adi şeyleri vermeyi kast etmeyin" (Lateyemmemü)[288] buyruğunda bu manaya kullanılmıştır.

(200)Teyemmüm'ün Şer'i Manası

Teyemmümün şer'i manası. Teyemmüm abdest veya gusül yerine geçmek üzere özel şartlarda toprağı yüzlere ve ellere ulaştırmaktan ibarettir. [289]

(201)Teyemmümün Meşru Oluşu

Teyemmümün meşru oluşu. Kitap, Sünnet ve İcma ile sabittir. Kitaptan delili şu ayettir. Allah (c.c) şöyle buyuruyor.

Eğer hasta veya yolculukta iseniz yahut ayakyolundan gelmişseniz ve bu durumlarda su bulamamışsanız, tertemiz bir toprağa teyemmüm edin, yüzlerinize ve ellerinize sürün. Allah affeder ve bağışlar.[290]

Sünnetten delil ise şu hadisi şeriflerdir. Huzeyfe (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Bütün yeryüzü bize mescit kılındı. Yeryüzünün toprağı da su bulamadığımız zaman bize temizlik vasıtası kılındı. [291] Diğer bir hadiste ise şöyledir.

Hz. Cabir (r.a)'nın rivayet ettiği hadisi şerifte. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Daha önce hiç kimseye verilmeyen beş şey bana verildi.

(1) Düşmanlarıma karşı bir aylık yoldan korku salmakla yardım olundum.[292]

---

[288] Bakara suresi ayet, 267.
[289] Muği'l Muhtac, c, 1, sh, 131, Darul fikir Beyrut; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 117, Arslan yay İst; Haşiyetu'l Beycuri, c, 1, sh, 131, Darul Fikir baskısı. M. 1994. H. 1414. Beyrut; Kifayetul Ağyar, c, 1, sh, 32; Fıkh'ul İslami ve Edilletuhu, Prof Vehbe Zuhayli, c, 1, sh, 560, Darul Fikir 4 baskı. M. 1997 H. 1418; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 307, Zaman Feza yay İst; Kitabu'l Mezahibul Erbaa, c, 1, sh, 139, baskı, 1. M. 1996. H. 1417, Beyrut;
[290] Nisa suresi ayet, 43.
[291] Müslim, c, 1, sh, 371, hd, 522, Mesacid, Çağrı yay İst; Neylul Ewtar, c, 1, sh, 304.
[292] Yani Peygamber (s.a.v) ve onun nurlu ordusu herhangi bir savaşa çıktıkları zaman bir aylık uzaklık- ta olan mesafede Allah düşmanlarının kalbine peygamber ve onun ordusunun korkusunu onların kalbine salıvermiştir. İşte bu korku nedeni iledir ki senelerden beri din düşmanları ve peygamber düşmanları olan, dinsizler ve kitapsızlar, İslam sisteminin hayata geçirilmesine var olan güçleri ile engel olmaya çalışıyorlar, Allah'ın izni ile onlar her ne kadar engellemeye çalışırlarsa da eninde sonunda zafer ehli imanın ve ehli İslam'ın olacaktır, o zaman onların korktukları şeyler başlarına gelmiş olacaktır, o zaman kaçmak için yer arayacaklardır ve o yaptıklarına pişman olacaklar amma o pişmanlıkları fayda vermeyecektir. Kâfirler istemese de Allah (c.c) bir gün nurunu tamamlayacaktır. İnşallah. (Mütercim)

(2) Yeryüzü benim için mescit [293] ve temizleyici kılındı. Öyleyse ümmetimden her hangi bir kimse (nerede) namaza yetişirse hemen kılsın.

(3) Benden önce hiçbir kimseye helal kılınmayan ganimetler [294] helal kılındı.

(4) Şefaat hakkı sadece bana verildi. [295]

(5) Her nebi (peygamber) hususi olarak kavmine[296] gönderildi. Ben ise bütün insanlara [297] gönderildim.[298]

(202)BİRİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[11 فصل]وَشَرَائِطُ التَّيَمُّمِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ وُجُودُ الْعُذْرِ بِسَفَرٍ أَوْ مَرَضٍ وَدُخُولُ وَقْتِ الصَّلَاةِ وَطَلَبُ الْمَاءِ وَتَعَذُّرُ اسْتِعْمَالِهِ وَإِعْوَازُهُ بَعْدَ الطَّلَبِ وَالتُّرَابُ الطَّاهِرُ لَهُ غُبَارٌ فَإِنْ خَالَطَهُ جِسٌّ أَوْ رَمْلٌ لَمْ يُجْزِ وَفَرَائِضُهُ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ النِّيَّةُ وَمَسْحُ الْوَجْهِ وَمَسْحُ الْيَدَيْنِ مَعَ الْمِرفَقَيْنِ وَالتَّرْتِيبُ وَسُنَنُهُ ثَلَاثَةُ أَشْيَاءَ التَّسْمِيَةُ وَتَقْدِيمُ الْيُمْنَى عَلَى

---

[293] Yani yeryüzünün her tarafı mescid (ibadetgâh yeri) 'dır her yerde namaz kılınabilir. Önce ki ümmetlerde belirli ibadet edilecek yerleri vardı Allah (c.c) bu ümmete kolaylık olsun diye yeryüzünün tamamı şanı yüce Peygamber (s.a.v) ve onun ümmetine mescid kılmıştır. (Mütercim)

[294] Ganimetler (savaş neticesinde elde edilen mallar) bu mallar peygamber (s.a.v)'den önceki peygamberlere helal değildi. Peygamberimiz Hz Muhammed (s.a.v) ve onun ümmetine helal kılındı. Bu işin mana ve mefhumunu kavramayan bir takım dinsizler şöyle diyorlar İslam dini (hâşâ) yağma, talan dini diye lanse etmeye çalışıyorlar. Hâlbuki bilmiyorlar bu dinin sahibi Allah (c.c) bu ganimetleri mubah kılmış ve almasının bir sakıncası olmadığını beyan etmiştir. İnşallah bu konuyu ileride gelecek olan kitabımızın ganimetler ile ilgili bölümde delilleri ile beraber vereceğiz. (Mütercim)

[295] Bütün peygamberlerden öncelikle şefaat yetkisi Hz Peygamber (s.a.v)'e verilecektir. (Mütercim)

[296] Yani Peygamberimiz Hz Muhammed (s.a.v)' den önce gelen peygamberler her biri ayrı ayrı kavimlere gönderildi. Peygamberlerin daveti hangi kavim ve kavimlere ulaşmışsa o kavim ve kavimler ona iman ettikten sonra kurtulmuştur. Onlar ehli iman ve ehli İslam'dandır. (Mütercim)

[297] Sahihi Buhari, c, 1, sh, 46, Teyemmüm Çağrı yay İst; Müslim, c, 1, sh, 370, 371, hd, 521, Mesacid; Buhari tercümesi, Ötüken yay İst, c, 1, sh, 429.

[298] Yani Peygamberimiz Hz Muhammed (s.a.v) her hangi bir kavime veya millete peygamber olarak gönderilmemiştir. Onun peygamberliği tüm dünya insanlığına şamil olup herhangi bir kavim renk ırk ve millet olarak değil tüm dünyaya peygamber olarak gönderilmiştir. Bütün dünya ona iman etmekle mükelleftir. Onun daveti tüm dünyanın her millet ve ırkını içine alır ona iman etmeyen tüm peygamberlere iman etmemiş sayılır. Çünkü önceki peygamberler her hangi bir kavim ve millete gönderilmişti. Fakat Hz Peygamber (s.a.v) tüm dünyaya gönderilmiştir. Bundan dolayı imanın bir şartı da peygamberlere iman etmektir. İslam inancından bir peygambere iman edip diğer peygamberlere iman etmeyen ise kâfir olur. Mesela adamın biri çıkıp ta ben falan peygambere iman ettim, fakat (hâşâ) diğer peygamberlere inanmıyorum derse o kişi İslam inancına göre kâfir olur. Çünkü İslam inancında dünyanın kuruluşundan ve günümüze kadar gelmiş geçmiş ne kadar peygamberler varsa hepsine iman etmekle mükellefiz. Çünkü tüm peygamberlerin daveti İslam dini üzere olup insanları tevhide Allah'ın varlığına ve birliğine davet etmekle emrolunmuşlardı. Peygamberlerin hepsi Müslüman idiler. Onlardan hiç biri ne Yahudi ve nede Hıristiyan idi. Hepsi muvahhid Allah'ın seçkin ve üstün değere sahip birer Salih kul olup insanlığın kurtuluşu için Allah tarafından seçilerek gönderilmişlerdir. Onlar hiç bir zaman kendiliğinden konuşmazlar heva ve hevese hareket etmezler tüm işleri ve konuşmaları Allah (c.c)'dan gelen vahiye göredir sözlerinden ve özlerinden sadık olup hiç zaman (hâşâ) yalan konuşmazlar hiç kimseyi aldatmazlar günah işlemezler (masundurlar) . Bundan dolayıdır ki tüm peygamberlere iman şarttır. Tüm peygamberlerin kendilerine gelen kitaplarına da iman etmek şarttır. Yine İslam inancından semavi kitapların hepsine iman etmek imanın şartlarından biridir. O yüce kitaplardan birini inkâr eden kâfir olur. İslam dininde peyderpey vahyin gelmesi ile en son vahiy Hz Muhammed (s.a.v)'in peygamberliği ile ve en son kitap Kur'an'ı azimüşşanla son vahyin gelişi olup. Ondan sonra ne bir kitap ve nede bir peygamber gelmeyip böylelikle İslam dini tamamlanmış olup. Diğer peygamberlere gelen kitaplar Kur'an'ın gelişi ile hükümleri kaldırılmış olup kıyamete kadar baki olup tüm semavi kitapları içine alan ilahi bir yasa olup tüm dünyayı o yasaya ve o yasayı tebliğ eden peygambere iman etmeğe davet ediyor. Onun için Hz Peygamber (s.a.v) kendi buyruğu ile «Ben ise bütün insanlara (peygamber olarak) gönderildim ». Allah (c.c) kıyamet gününde bizi o büyük zat olan Hz Muhammed (s.a.v)'e şefaat yetkisini verdiği anda bizleri ve tüm ehli iman ve ehli İslamı o şefaatten mahrum etmesin. Âmin. (Mütercim)

الْيُسْرَى وَالْمُوَالاَةُ وَالَّذِى يُبْطِلُ التَّيَمُّمَ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ مَا أَبْطَلَ الْوُضُوءَ وَرُؤْيَةُ الْمَاءِ فِي غَيْرِ وَقْتِ الصَّلاَةِ وَالرِّدَّةُ وَصَاحِبُ الْجَبَائِرِ يَمْسَحُ عَلَيْهَا وَيَتَيَمَّمُ وَيُصَلِّى وَلاَإِعَادَةَ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ وَضَعَهَا عَلَى طُهْرٍ وَيَتَيَمَّمُ لِكُلِّ فَرِضَةٍ وَيُصَلِّ بِتَيَمُّمٍ وَاحِدٍ مَاشَاءَ مِنَ النَّوَافِلِ.

(203)BİRİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[11 فصل]وَشَرَائِطُ التَّيَمُّمِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ وُجُودُ الْعُذْرِ بِسَفَرٍ أَوْ مَرَضٍ وَدُخُولُ

Girilme-si Hastalık Ve ya Sefer ile Özür Bulunur Şey-ler Beş Teyemmüm-ün Şartlar-ı Fasıl Onbir-inci

وَقْتِ الصَّلاَةِ وَطَلَبُ الْمَاءِ وَتَعَذُّرُ اسْتِعْمَالِهِ وَإِعْوَازُهُ بَعْدَ الطَّلَبِ وَالتُّرَابُ الطَّاهِرُ لَهُ

Onun için Temiz Toprak Talep etmek Sonra O Mazeretler O-nun Kullanılması Özürlü olur Su-yu Talep etmek Namaz Vakti-nin

غُبَارٌ فَإِنْ خَالَطَهُ جِسٌّ أَوْ رَمْلٌ لَمْ يُجْزِ وَفَرَائِضُهُ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ النِّيَّةُ وَمَسْحُ الْوَجْهِ

Yüz-ü Meshetmek Niyet etmek Şey-ler Dört O-nun Farzlar-ı Caiz olmaz Kum Ve ya Kireç O-na Karışmışsa Eğer Tozlu

وَمَسْحُ الْيَدَيْنِ مَعَ الْمِرفَقَيْنِ وَالتَّرْتِيبُ وَسُنَنُهُ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ التَّسْمِيَةُ وَتَقْدِيمُ الْيُمْنَى عَلَى

Üzeri-ne Sağ-ı Öncelikle yapmak Besmele çekmek Şeyler-dir Üç-tür O-Teyemmümün Sünnet-leri Sırasıyla Dirsekler-le Beraber Eller-i Meshetmek

الْيُسْرَى وَالْمُوَالاَةُ وَالَّذِى يُبْطِلُ التَّيَمُّمَ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ مَا أَبْطَلَ الْوُضُوءَ وَرُؤْيَةُ الْمَاءِ فِي

Su-yun Görülme-siyle Abdest-i Bozar O şey ki Şey-ler Üç Teyemmüm Bozulur O şey ki Peşpeşe (Ard arda) Sol-un

غَيْرِ وَقْتِ الصَّلاَةِ وَالرِّدَّةُ وَصَاحِبُ الْجَبَائِرِ يَمْسَحُ عَلَيْهَا وَيَتَيَمَّمُ وَيُصَلِّى وَلاَإِعَادَةَ

İade etmez Namaz kılar Teyemmüm eder O yaranın üzerine Mesheder Yara Sahib-i İrtidat (din-den dönen) Namaz Vakti-nin Dışında

عَلَيْهِ إِنْ كَانَ وَضَعَهَا عَلَى طُهْرٍ وَيَتَيَمَّمُ لِكُلِّ فَرِضَةٍ وَيُصَلِّ بِتَيَمُّمٍ وَاحِدٍ مَاشَاءَ مِنَ

Diler-se O şey ki Bir Teyemmümle Namaz kılar Her farz için Teyemmüm eder (Abdestli) Temiz O-nun üze-rine koydu İdi-Oldu Eğer Onun üzerine

النَّوَافِلِ.

Nafilelerde

(204)BİRİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(205)Teyemmüm[299]'ün Hükmü [300]

---

299 **Teyemmümü Mubah Kılan Sebepler :** Fıkıh kitaplarında bunu özetleyip altı madde halinde açıklayanlar olmuştur: **1.** Abdest almak ya da gusletmek için su bulamamak, **2.** Bir hastalık ya da yaradan dolayı mevcut suyu kullanamamak, **3.** Suyun dayanılmıyacak kadar soğuk olması ve abdest alındığı takdirde bir rahatsızlığa kapı açması endişesinin hâkim bulunması, **4.** Mal ya da canına bir zarar dokunur endişesiyle yakınanda bulunan suyu kullanmaya cesaret edememesi, **5.** Ya kendisi ya da yanındaki bir canlının ileride susuz kalır endişesiyle mevcut suyu kullanmamayı uygun görmesi, **6.** Abdest alıncaya kadar vaktin çıkacağını kestiriyorsa mevcut su ile abdest almayıp teyemmüm etmeyi tercih etmesi.. Bu madde üzerinde farklı ictihad ve görüşler vardır. Sırası gelince açıklayıcı bilgi sunacağız. Sıraladığımız maddelerle ilgili bazı hadîsleri nakletmekte yarar görüyoruz : **A) Ashab-I Kirâm'dan Îmrân Bin Husayn (R.A.) Diyor Ki :** Bir yolculukta Resûlüllah CA.S.) Efendimizle beraber bulunuyorduk. Efendimiz bize namaz kıldırdı. Ancak namaza katılmayıp yalnız bir yerde duran bir adama gözü ilişti ve ona sordu :
— Bizimle birlikte namaz kılmana engel olan nedir? O adam şu cevabı verdi :
— Bana cenabet dokundu, yani cünüp oldum, su bulamadım. Bunun üzerine Resûlüllah (A.S.) ona :
— Tertemiz toprakla teyemmüm et, o sana yeter [Buhari - Müslim : Imrân b. Husayn'den.] Buyurdu. Hazretî Câbir (R.A.) anlatıyor : Bir sefere çıkmıştık. Aramızdan bir adamın başına taş dokunup yara açmıştı, ve sonra da o adam düşazıttı (ihtilâm) oldu. Arkadaşlarına sordu : «Toprak ile teyemmüm etmeme bir ruhsat varmıdır?» Onlar da : «Suya güç getirdiğin halde toprakla teyemmüm etmene bir ruhsat bulamıyoruz» diye cevap verdiler. Adam ister istemez su ile gusletti, fakat bu yüzden çok yaşamadı öldü. Seferden döndüğümüzde durumu Resûlüllah (A.S.) Efendimize arzettik. O da şöyle buyurdu : «Onu öldürdüler, Allah da onları öldürsün. Onlar bilmedikleri zaman sormazlar mı? Çünkü bilgisizliğin şifası sormaktadır. Ölen adama, yarası üzerine bir şey bağlayıp toprak ile teyemmüm etmek ve böylece sargının üzerini meshetmek kâfi gelirdi.» (Başka bir rivayette, yarasını sardıktan sonra, bedenin geriye kalan kısmını yıkaması ve sargısı üzerine meshetmesi kâfi gelirdi.) [Ebû Davud - îbn Mâce - Dare - Kutni : Cabir (RA.)'den]

Sahabeden Amir bin As (R.A.Î Zatiselâsü savaşma gönderilmişti. Kendisi başından geçeni şöyle anlatıyor :
— Çok soğuk bir gecede ihtilâm oldum (düş azıttım), Su ile yıkandığını takdirde öleceğimden endişe ettim. Sonra yanımdakilere sabah namazını kıldırdım. Dönüp Resûlüllah (A.S.) Efendimize geldiğimizde, benim durumumu O'na anlattılar. Bunun üzerine sordu :
— Ya Amir! Cünüp bulunduğun halde arkadaşlarına namaz mı kıldırdın?
Cevap verdim :
— Evet, Ya Resûlellah!
— Neye dayanarak böyle yaptın?
— «Kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz ki Allah size karcı çok merhametlidir» âyetine dayandım ve teyemmüm ederek namaz kıldırdım. Dedim. Bunun üzerine Efendimiz (A.S.) tebessüm etti ve bir şey söylemedi. [Ahmed bin Hanbel - Ebû Dâvud - Hâkim - Dare - Kutni - İbn Hibban : Amir bin Âs (R.A.)'den. Resûlüllah/m bu meseleyi dinleyip susması, onu ikrar anlatmadır. İkrarı ise bâtıla karşı değil, haktan yanadır.] Hz. Ali (R.A.)'den ve-bir de İmam Ahmed bin Hanbel'den bize kadar gelen sahih rivayette, bu iki zat şöyle demişlerdir : «Ashabdan bir çokları yanlarındaki suyu içmeleri için alıkoyup namaz için teyemmüm etmişlerdir.» **B) Yukarıda Sıraladığımız Altı Maddenin Açıklaması :** Düşman ya da canavar korkusuyla bineğinden inip su ile abdest alamıyor veya yaya olduğu halde bu nedenle mevcut suyu kul-lanamıyorsa, o takdirde teyemmüm etmesi caizdir. Bu husustaki korku cana veya mala gelecek olan tehlikedir. Yılan ve ateş korkusu da ayni hükmü gerektirir. İnâye ve Tebyîn kitaplarında bu konu yeterince açıklanmış; Fetâvâ'yi Hindiyye'de de belirtilmiştir. Suyun yanında bir zorba ya da hırsız bulunur da ondan endişe edilirse, yine de teyemmüme cevaz vardır. Kmye ve Fetâvâ-yi Hindiyye'de bu mesele açıklanmıştır. Suyun yanında ahlâksız, ırz düşmanı bir kimse bulunursa, Böyle bir durumda kadm kendine bir zarar dokunur, ya da saldırıya uğrar endişesi taşıyorsa, suya gitmeyip teyemmüm eder. Bahrirâik, Nehrifâik, Bedayi' veFetâvâ-yi Hindiyye'de ayni husus belirtilmiştir.Yanındaki suyu kullandığı takdirde ya kendisinin ya yol arkadaşlarının ya da beraberinde taşıdığı hayvanın susuz kalacağından endişe duyduğu takdirde, teyemmüm etmesi caiz olur. Bunun gibi yanındaki unu hamur etmeye yetecek su bulamıyacağmı hesaplıyan kimse beraberindeki suyu abdestte kullanmayıp hamur yapmak için kaldırır ve teyemmüm ederek namazını kılar. Çünkü hakk-ı hayat muhteremdir. Ama çorba, yemek ve benzeri bir şey yapmak için suyu kaldırıp teyemmüm etmesine cevaz verilmemiştir. Çünkü insan sadece kuru ekmekle de kendini doyurabilir. Fethulkadîr ve Fetâvâ-yi Hindiyye'de de bu husus açıklanmıştır. Soğuk su ile yıkandığı takdirde öleceğinden ya da hastalanacağından endişe eden ve suyu ısıtma imkânı bulunmayan kimsenin de teyemmüm etmesi caizdir. Ancak şehir içinde ve dışında bulunması durumu dikkate alınarak farklı görüşler ortaya konulmuştur : **a)** İmam Ebû Hanîfe'ye (R.A.) göre, ister şehir içinde, ister şehir dışında bulunsun, belirtilen endişe mevcutsa ve suyu da hemen ısıtma imkânı yoksa o takdirde teyemmüm etmesine cevaz vardır. **b)** İmameyn (îmam Muhammed ve Ebû Yusuf) a göre, şehir için de bulunuyorsa, o takdirde teyemmüm etmesi caiz olmaz. Ancak hamama girecek parası bulunmaz ve suyu ısıtma imkânı elde edemezse, Bilicmâ' teyemmüm etmesi caizdir. Çünkü Allah CC. güç getiremiyeceğimiz şeyle teklifte bulunmaz. Sıhhati veya hayatı korumak farzdır. [Geniş.bilgi için bak : Siracü'l-Vehhac'a.. Ve Fetâvâ-yi Hindiyye'ye.] **C) Hastalığın Artma Endişesi :** Hasta olduğu veya yaralı bulunduğu için suyu kullandığı takdirde hastalığının artacağından veya yarasının geç iyileşeceğinden endişe ediyor veya yetkili doktor böyle diyorsa, o takdirde su ile abdest almayıp teyemmüm etmesi caizdir. **D) Abdest Almaya Güç Getiremiyen Kimse :** Yaşlılıktan veya herhangi bir sebepten su ile abdest almaya güç getiremiyor ve bu arada kendisine abdest aldıracak bir hizmetçi veya yakınını bulamıyorsa, böyle bir kimseyi ücretle de tutacak maddi imkâna sahip değilse, o takdirde teyemmüm etmesi caizdir. Belirtilen imkânları bulduğu takdirde mezhebin zahirine göre, teyemmüm etmesi caiz olmaz. [Fethulkadîr, Bedayi ve Fetâvâ.-yi Hindiyye.] Tabii suyu kullandığı takdirde hastalığın artacağı veya mevcut yaranın iyileşmesini geciktireceği hususu ya tecrübeyle yada bir uzman müslüman doktorun ifadesiyle geçerlilik kazanır. Doktor açıktan günah işleyen, İslâm ahlâkına aykırı harekette bulunan biri ise, sözüne itibar edilmez. [Münyetü'l-Musalli Şerhi - ibrahim Halebi ve Fetâvâ-yi Hindiyye. **E) Vücutta Bulunan Yaranın Kapsadığı Alan :** Vücutta bulunan bir yaradan dolayı ne zaman teyemmüm etme-i cevaz vardır? Fukaha bu konuda şu ölçü ve şartları belirtmişler- **a)** Yara cünüp kimsede bulunuyorsa, bedenin çoğu kısmını kaplamış durumda ise teyemmüm eder; sağlam kısmı yıkayıp geri kalan kısmı meshetmez. Çünkü bu durumda itibar ve hüküm eksere göredir. **b)** Yine yara cünüp kimsede bulunuyor, fakat bedenin çoğu kısmmıkaplamıyor, az kısmıyla ilgili bulunuyorsa, o takdirde sağlam kısımlar yıkanır, yaralı olan az kasım meshedilir. Üzerinde sargı varsa ve kaldırılması uygun görülmemişse, o takdirde sargı üzerine meslı edilir. Bu durumda gusülle teyemmüm birleştirilemez. **c)** Yara abdestsiz kimsede ise, bakılır : Abdest organlarının çoğunu kaplamışsa, o takdirde teyemmüm edilir. Az kısmında bulunuyorsa, o takdirde sağlam kısımlar yıkanır-, yaraya da sargısı üzerine meshedilir, teyemmüme cevaz verilmez. **d)** Bedenin yarısı sağlam, yarısı yaralı bulunuyorsa, ne yapmak gerekir? Fıkıhta söz sahibi olan ilim adamları bu konuda farklı görüş ortaya koymuşlardır. En sahih olanı, teyemmüm eder, suyu kullanmaz, görüşüdür. [Hulasa, el-Muhit, Fetâvâ-yi Hindiyye ve Bahrirâik kitaplarına bak.] Şiddetli yağmurda veya çok sıcak bayıltıcı bir havada dışarı çıkıp su ile abdest alma zorlaşıyorsa, o takdirde teyemmüm etmek caiz olur. [El-Kifâye - Fetvâ-yi Hindiyye. **F) Kuyudaki Suya Ulaşamıyan Yolcu :** Yanında su bulunmayan veya içeceği kadar suyu kalan yolcu rasladığı kuyudan abdest için su alacak bir vasıtası yoksa, o takdirde teyemmüm etmesi caiz olur. Arkadaşının yanında su çekmek için kova bulunur da «Bekle ben kendime su çekeyim, sonra kovayı sana vereyim» derse, o takdirde beklemesi müstehab sayılır. îşi acele ise beklemeyip teyemmüm de edebilir. [Fetâvâ-yi Kadıhan, Bahrirâik ve Fetâvâ-yi Hindiyye. **G) Soğuk Bir Havada Donan Akar Veya Irmak :** Böyle bir havada akar kenarına gelen ve bankaca su bulamayan msenin yanında buzu parçalayıp suya ulaşma vasıta ve imkânı ırsa, zahir rivayete göre, teyemmüm etmez. Bunun gibi mevcut ızu eritip su haline getirecek ateş veya başka bir vasıta bulabilen .msenin de teyemmüm etmesi, zahir rivayete göre caiz olmaz. Fukahadan bazısına göre, bu durumda da teyemmüm etmesi caizdir, ma daha sahih olanı, birincilerin görüş ve tesbitidir. [Fetâvâ-yi Kadıhan - Fetâvâ-yi Hindiyye. **H) Küfür Diyarında Esir Bulunan Müslüman :** Küfür diyarında esir bulunan Müslümanın abdest alıp namaz ılmasma engel konulmuşsa, o ta,kdirde teyemmüm edip İmâ (baş ve göz işaretiyle) namaz kılması gerekir.

(206)Teyemmüm'ün Şartları

Teyemmüm'ün şartları beştir

Ne var ki esaretten kurtulup engeller kalkınca belirtilen devrede teyemmümle kıldığı namazları iade eder. Bunun gibi abdest almaması ve namaz kılmaması konusunda Hüm ile tehdit edilen kimse de teyemmüm ile namaz kılar, sonra bu ehditten kurtulunca kıldığı namazları iade eder. [Fetâvâ-yi Kadıhan - Fetâvâ-yi Hindiyye.] Zindanda hapis bulunan kimse su bulamadığı takdirde teyem-nümle namaz kılar, sonra o namazları abdest alarak iade eder. Çünkü buradaki acizlik kulun kendi sun'iyle olmuştur. Kulun sun'i ise lâhi hakkı düşürmekte te'sirli değildir. Ama yolculuk halinde hapsedilir ve o da su bulamadığı için teyemmüm ederek namaz kılarsa, hapisten kurtulunca artık o namazı iade etmesi gerekmez. Çünkü burada seferi halindeki özrü hakiki acizliğe eklenmiştir. Seferde galip olan ihtimal, suyun bulunmamasıdır. Böylece suyun yokluğu her yönden gerçekleşmiştir. Bu nedenle teyemmümle kılınan namazları iadeye lüzum görülmemiştir, [El-Muhit - Serahsi ve Fetvâ-yi Hindiyye. Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 1/76.]

[300] **Teyemmüm'ün Rükünleri: Hanefilere Göre Teyemmüm'ün Rükünleri:** Hanefiler teyemmüm'ün sadece iki rüknü vardır, demişlerdir: **a)** İki elini toprağa vurmak, **b)** Yüzünü ve dirseklerine kadar ellerini meshetmektir. **Cumhura Göre Teyemmüm'ün Rükünleri, dört veya beştir, sırasıyla şöyledir: 1) Yüzün meshi esnasında niyet etmek:** Dört mezhebin ittifakıyla farzdır. Bu görüşü kabul edenler arasında Hanefi mezhebine mensup Kuduri ve Hidâye müellifi el-Merginani de vardır. Hanefilerden bir gurup ve bazı Hanbeliler bunu şart kabul etmişlerdir. Hanbelilerle Hanefilerinmezhebinde mutemet olan görüş budur. Malikiler göre: Niyet namazı mübah kılmaya veya hadesin mani olduğu şeyi mübah kılmaya ya da teyemmüm farzına, yüzü meshederken niyet emek şeklindedir. Şafiilere göre : Namazın mübah kılınmasına ve benzeri ibadetlere niyet etmesi zaruridir. Hanbelilere göre: Ancak teyemmüm ile mübah olan namaz ve benzeri ibadetlerin, tavaf mushafa dokunmak gibi şeylerin mübah kılınmasına niyet eder. Hanefilere göre: Teyemmüm'ün niyeti sahih olması için üç şeyden birine niyet etmek şarttır, ya hadesten taharete niyet eder veya namazın mübah yahut da namaz, tilavet secdesi ve cenaze namazı gibi taharetsiz sahih olmayan, özel olarak kastedilen bir ibadete niyet eder. **2) Yüz ve ellerin meshedilmesi:** Hanefilerle Şafiilere göre: "eller"den maksat, abdestte olduğu gibi kolların dirseklere kadar meshedilmeleri ve her taraflarının mesh ile kaplanmasıdır. Hanefilerle Şafilerle göre farz olan iki defa vurmaktır. Birisi yüz için diğeri ise eller içindir. Malikilerle Hanbelilere göre ise farz olan birinci vuruştur. Yani ellerini ve avuçlarını toprak üzerine koymaktır. İkinci vuruş ise sünnettir. **3) Tertip:** Şafiilere göre tertip farzdır. Hanbelilere göre ise büyük hadesin dışında farzdır. Buradaki tertip, teyemmüm'ün iki azası arasındadır. Çünkü teyemmüm su ile taharet esasına bedeldir. Abdestte terip farzdır. O halde onun yerine teyemmüm de de durum. Büyük hades ve bedendeki necaset için alınan teyemmümde tertip itibara alınmaz. Hanefilerle Malikilere göre: İki organ arasında yani yüz ile eller arasında tertibi gözetmek vacip değil müstehaptır. Çünkü asli farz meshetmektir. Toprağın ulaştırılması ise bunun vesilesidir. **4) Müvalât (peşpeşelik):** Hanbelilerler Malikilere göre farzdır. Hanefilerle Şafiilerde ise teyemmümde Müvalât, abdestte olduğu gibi sünnettir. **5) Temiz toprak:** Malikilere göre farz, başkalarına göre şarttır. Malikiler toprak (said) yeryüzünün kabuğunu teşkil eden bütün parçalarıdır. Toprak; -ki bu varolması halinde öbürlerine göre daha faziletlidir- kum, taş, çakıl, ateşle yakılmamış kireçtir. Eğer kireç yakılmış yahut da kullanılmak üzere hazırlanmış ise onunla teyemmüm etmek caiz değildir. İsterse bu kireç ile arz arasında bir engel olacak şekilde yerinden nakledilmiş olsun. Yerlerinden nakledilmediği sürece madenler üzerinde teyemmüm caizdir. Ancak madenlerin altın veya gümüş yahut da inci gibi mücevheratın olmaması gerekir. Şap, tuz, demir, kurşun, kalay ve sürme gibi madenler yerlerinden taşınıp insanların eline dönüştükleri takdirde, bunlarla teyemmüm edilmez. Asli mekânlarda bulunsalar dahi altın ve gümüşle teyemmüm olmaz. Yakut, zümrüt ve inci gibi mücevheratla da yerlerinde bulunsalar dahi teyemmüm olmaz. Bir görüşe göre de ahşap ve otm ile de teyemmüm -başka teyemmüm edilecek bir şey bulunmazsa dahi- caiz değildir. Çünkü bunlar hiçbir zaman toprak değildir, toprağa benzer tarafları da yoktur. Mutemet olan görüşe göre ise, başkaları bulunmadığı takdirde onlarla teyemmüm caizdir. Buzla teyemmüm caizdir, buradaki buzdan kasıt, yer üzerinde veya deniz üzerinde donmuş olan sudur. Çünkü bu su donarak taşa benzemiş olduğundan yeryüzünü sathına katılmıştır. Hanefilerin görüşü Malikiler gibidir. Ebu Hanife ve İmam Muhammed şöyle demektedir: Yer cinsinde her şey ile teyemmüm etmek caizdir. Toprak: -ki bunun üzerinde icma vardır-, toz, kum, kireç, kireç taşı, sürme, zırnık -isterse bunların tozları bulunmasın-. Çünkü ayeti kerimede geçen "said" yeryüzünün adıdır. Bu ise özel olarak toprağın bu iş için tahsis edilmesini gerektirmez. Aksine yeryüzünün bütün cüzlerini içine alır. Yine Maikiler ve Hanefilere göre, üzerlerinde toz bulunmayan taş veya kaya ile, tozu ele bulaşmayan rutubetli toprağa teyemmüm etmek caiz olduğu gibi bir elbiseye, keçeye, atının eğerine, elini vurduğunda toz yükseldiği takdirde teyemmüm caizdir. İmam Buhari der ki: "Tuzlu ve rutubetli yer üzerinde namaz kılmakta da teyemmüm etmekte de bir mahzur yoktur." Şafiilerle Hanbelîlere göre: Teyemmüm ancak tozlu, tozu ele bulaşan ve yanmamış temiz toprak ile caiz olur. Eğer tozu yükselmeyecek şekilde ufalanmış veya nemli olursa, teyemmüm için yeterli değildir. Şafiiler şunu da eklemişlerdir. Tozu bulunan kum ile teyemmüm caizdir. Ancak Hanbelîlere göre kum ile yontulmuş taş tozu ve benzeri ile teyemmüm caiz değildir. İmam Ahmed'den gelen bir diğer rivayette göre kum ile teyemmüm caizdir. Her iki mezhepte de petrol, kükürt, hamam otu, seramik tozu ile teyemmüm caiz değildir. Çünkü bunlara toprak denilemez. Un, zaferan ve alçı gibi şeylerle karışmış toprakla da teyemmüm caiz değildir. Pişirilmiş alçı ile de teyemmüm caiz olmaz. Rutubetli ve tozu yükselmeyen yerlerle, ıslak kurumamış çamurla da teyemmüm edilmez. Çünkü ıslak çamur toprak değildir. Ulemanın ittifakı ile necis toprak ile teyemmüm edilmez. Şafii mezhebine göre teyemmün azasında kullanılmış toprak ile teyemmüm edilmediği gibi, Hanbelîlere göre de gasbedilmiş ve buna benzer mescid toprağı topraklarla da teyemmüm edilmez. Keçeye, elbiseye, çuvala veya kilime vurup da eline toz yapışır ve bununla teyemmüm ederse caizdir. İmam Ahmed, ibadet için ihtiyat olsun diye teyemmümde bulunmak maksadıyla toprak taşıma işinden hoşlanırdı. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 329-331).

1- Yolculuk veya hastalık (Sebepleri gibi bir) özrün bulunması.
2- Namaz vaktinin girmiş olması.
3- Suyu aramış olması.
4- Su bulunduğu halde kullanılmasının mahzurlu olması.
5- Tozlu ve temiz toprağın olması. [301] Eğer o toprağa kireç veya kum karışmışsa caiz olmaz. [302]

(207)Teyemmüm'ün Farzları

Teyemmüm'ün farzları dörttür

1- (Teyemmüm'e) Niyet etmek.
2- Yüzü meshetmek.
3- Ellerle beraber dirsekleri meshetmek.
4- Tertip (Bu sayılan farzları sırası ile yapmak. Yani önce niyet etmek, sonra yüzü meshetmek, sonra ellerle dirsekleri meshetmek, böylece yapılan sıralamanın adına da tertip denilir. Mütercim) [303]

---

[301] **Mezheplere göre: Teyemmüm'üm Şartları:** Hanefiler teyemmüm'ün sıhhatı için sekiz, Şafiiler on, Malikilerle Hanbeliler iki şart belirtmişlerdir. **Hanefiler Göre Teyemmüm'ün Şartları: 1)** Niyet, **2)** Teyemmümü mübah kılan özür, **3)** Teyemmüm'ün toprak, taş, kum, firuze, akik gibi yer cinsinden temiz bir şey ile olması, **4)** Teyemmüm mahalinin tamamının meshedilmesi, **5)** Eli tümüyle (üç parmak ile) meshetme, **6)** Elin iç tarafları ile -yeryüzünde aynı yere yapılmış olsa dahi- iki vuruşla yapılması, **7)** Abdestte şart olduğu üzere hayız, lohusalık veya hades gibi teyemmüme aykırı olan şeylerin kesilmesi, **8)** Mum, yağ gibi tenin üzerindeki meshi engelleyen şeylerin giderilmesi. **Şafiilere Göre Teyemmüm'ün Şartları: 1)** Tozu bulunan -üzerinde toz bulunmak şartıyla- kireç ve killi arazi gibi her ne renkte olursa olsun, toprak olması, **2)** Temiz toprak, **3)** Su gibi müsta'mel olmamak, **4)** Un, zaferan ve alçı gibi şeyler karışmamış olmak, **5)** Teyemmümü kastetmiş olmak, **6)** İki vuruş ile yüzünü ve ellerini meshetmek, **7)** Önce üzerinde necaseti temizlemek. Necaseti gidermeden önce teyemmüm edecek olursa mutemet olan görüşe göre caiz değildir, **8)** Teyemmümden önce kıbleyi bulma konusunda içtihatta bulunmak, **9)** Teyemmümün vaktin girmesinden sonra yapılması, **10)** Farz-ı ayn ibadetler için ayrı ayrı teyemmüm etmek. **Malikilere Göre Teyemmüm'ün Şartları: 1)** Vaktin girişinden sonra teyemmüm etmek, **2)** Su aramak. **Hanbelilere Göre Teyemmüm'ün Şartları: 1)** Kendisi için teyemmüm edeceği amelin vaktinin girmesi, **2)** Suyu kullanmama hali. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 333-338).

[302] **Teyemmüm Bahsi:** Bir kimse, misafir olduğu halde veya şehir haricinde olup, şehir ile bulunduğu yerin arasında bir mil (dört bin adım) yahut daha fazla mesafe bulunursa ya da suyu bulabiliyor da, ancak. Hastadır suvn kullandığı takdirde hastalığının zîyadeleşeceğinden, veya cünüp olan şahıs soğuk su ile yıkandığı takdirde öleceğinden veya hasta düşeceğinden korkarsa, o zaman temiz toprak ile teyemmüm eder. Teyemmüm: iki vuruştan ibarettir. Birisiyle yüzünü. diğerile iki ellerini dirsekleriyle beraber mesheder. Cünüplük ve abdestsizlik için teyemmüm etmek aynidir. (Aralarında herhangi bir fark yoktur.) Ebû Hanife ve İmam-ı Muhammed'e göre toprak, kum, taş (tozu), kireç, alçı, sürme ve zırnık gibi yerin cinsinden olan her şeye teyemmüm etmek caizdir. Ebû Yusuf'a göre ancak toprak ve kumla olabilir. Teyemmümde niyet etmek farzdır. Abdestte ise müstehaptır. Abdesti bozan her şey teyemmümü de bozar. Aynyeten kulıanmaga kudreti yettiği takdirde suyun görünmesi de teyemmümü bozar. Teyemmüm ancak temiz toprakla caiz olabilir. Başta suyu bulamayıp ta vaktin sonunda bulmasını ümit eden bir kimseye namazı vaktm sonuna doğru geciktirmek müstehap olur. Eğer o vakit suyu bulursa, abdest alıp namaz kılar, bulmadığı takdirde teyemmüm eder. Bir teyemmümüyle istediği kadar farz ve nafile namazı kılabilir. (Şafiîlere göre ancak bir farzı kılabilir bir teyemmümle) Şehir içinde olsa dahi, cenaze hazır olduğu zaman, o cenazenin velisi olmayan kimse için hasta olmasa bile, teyemmüm etmek caiz olur. Eğer abdest almakla meşgul olduğu takdirde cenaze namazının fevt olacağından korkarsa, derhal teyemmüm ederek cenaze namazını kılar, Abdest almakla meşgul olduğu takdirde bayram namazının fevt olunmasından korkarsa yine teyemmüm ederek namaz kılar. Cuma namazına gelen, abdestle meşgul olduğu takdirde namazının geçmesinden korkarsa bile teyemmüm etmez, ancak abdest almak mecburiyetindedir. Cumaya yetişirse kılar, yetişemezse öğle namazını dört rekât olarak kılar. Bunun gibi vaktin darlığından dolayı abdest alıncaya kadar vaktin çıkmasından korkarsa bile teyemmüm etmez, ancak abdest, alıp namazını kaza olarak kılar. Ebû Hanife ve İmam Muhammed (R.A.) göre, misafir, yanında suyun olduğunu unutup teyemmüm ederek namazım kıldıktan sonra (daha vakit varken) -suyun olduğunu hatırlarsa (yeniden abdest alıp) namazı tekrar etmesi lâzım gelmez. Ebû Yusuf ise, «bu şahıs namazını tekrar edecektir» dedi. (Çünkü ihmarkarlık yapmıştır,) Teyemmüm edenin zannma (aklına) suyun yakın olduğu galip gelmezse, suyu aramak lâzım gelmez. Su bulacağını ümit eden bir kimsenin suyu aramaksızın teyemmüm etmesi caiz olmaz. Eğer (Yol) arkadaşında su varsa teyemmüm etmezden evvel suyu istemesi lâzımdır, vermediği zaman teyemmüm edip namazını kılar. [Ahmed Ebu'l-Hasan el-Kuduri el-Bağdadi, Kuduri Metni Tercümesi, Arslan Yayınları: 5-7.]

[303] **Teyemmümün farzları şunlardır: 1) Niyet:** Teyemmümün farzıdır. Teyemmümde niyet neyi kapsıyorsa, bu çeşit abdestle onlar mümkün ve caiz olur. Bir teyemmümle, farz, vacip veya nafile istenildiği kadar namaz kılınabilir. Ancak kabir ziyareti yapmak, ezan okumak, kamet getirmek ve İslâm'a girmek niyetiyle alınan teyemmümle namaz kılı-

(208)Teyemmüm'ün Sünnetleri

Teyemmüm'ün sünnetleri üçtür

1- Besmele çekmek.
2- Sağı sol üzerine takdim (öncelikle yapmak) etmek.
3- Peşpeşe (ardarda ara vermeden) yapmak. [304]

(209)Teyemmümü Bozan Şeyler

Teyemmümü bozan şeyler üçtür

1- Abdesti bozan her şey teyemmümü de bozar. [305]
2- Namaz vaktinin dışında suyu görmek.
3- İrtidat[306]. Mürted. [307]

---

namaz. Çünkü bu sayılanlar taharetsiz de geçerlidir. **2)** Teyemmümü mübah kılan özür: Şehirde bile olsa sudan bir mil uzaklıkta bulunmak, hastalık, tehlikeli soğuk, düşman ve susuzluk korkusu, suyu çekecek aracın bulunmaması, cenaze veya bayram namazını kaçırmaktan korkmak gibi özürler teyemmümü mübah kılar. **3)** Teyemmümün, toprak, taş, kum, alçı, fruze gibi yer cinsinden temiz bir şey ile olması gerekir. Odun, kül,altın, gümüş, bakır veya demir gibi şeylerle olmaz. Çünkü bunlar toprak niteliğinde değildir. **4)** Teyemmüm mahallinin tam olarak meshedilmesi. **5)** Ellerin temiz toprağa iki defa vurulması, birincide yüzün, ikincide parmak içleri ile dirseklere kadar kolların meshedilmesi. **6)** Aybaşı veya lohusalık halinin sona ermesi. **7)** Mum ve yağ gibi, tenin üzerindeki meshi engelleyen şeylerin giderilmesi. **Teyemmümün vakti:** Daha namaz vakti girmeden de teyemmüm yapılabilir. Fakat namazın müstehap vakti geçmeden su bulunmasını, galip zanla ümit eden kimsenin teyemmümü geciktirmesi menduptur. Hanefîler dışındaki üç mezhep imamına göre, bir namaz vakti girmedikçe teyemmüm yapılamaz. Çünkü teyemmüm zaruret yüzünden temizlik sayılmıştır. Özürlünün abdesti gibi vaktinden önce yeterli olmaz. Hanefîlere göre, vaktin çıkmasından korkmak durumunda, ancak aşağıdaki hallerde teyemmüm caiz olur. **a)** Cünüp bile olsa, cenaze veya bayram namazını kaçırmaktan korkan kimse teyemmüm yapıp imama uyar. Çünkü bu iki namazın geçmesi halinde kazaları söz konusu değildir. İbn Abbas (r.a)'ın şöyle dediği nakledilmiştir: "Aniden bir cenaze namazı ile karşılaşsan ve bunu kaçırmaktan korkarsan, teyemmüm ile cenaze namazı kıl" Küsûf namazını kaçırmamak için de teyemmüm yapılabilir. Bu durumlarda, su bulunsa bile kullanıldığı takdirde namazı kaçırma korkusu teyemmümü mübah kılar. Çünkü bu namazlar kaçırılınca yerine konulabilen bedeli (kazası) söz konusu değildir. Cuma namazı, diğer farz namazlar veya vitir için vaktin çıkmasından korkulması sebebiyle teyemmüm abdesti geçerli olmaz. Çünkü cumanın bedeli vardır ve bu öğle namazıdır, diğer namazlar ise kaza edilebilir. Şâfiîlere göre, vaktin çıkmasından korkmak sebebiyle teyemmüm caiz değildir. Yalnız yolcu bundan müstesnadır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[304] **Teyemmümün sünnet üzere yapılış şekli: 1)** Teyemmüme başlarken besmele çekip, namaz için temizlenmeye niyet etmelidir. Hanbelîlerde besmele vaciptir. **2)** İki eli parmakları açık olduğu halde temiz bir toprağa vurup ileri geri çekmelidir. **3)** Ellerdeki fazla tozu silkeleyip, bunlarla bütün yüzü meshetmelidir. **4)** Elleri yine toprağa vurup silkeledikten sonra, parmakların iç taraflarını kullanarak, sol elle sağ kolu, sağ elle de sol kolu dirseklere kadar tam olarak meshetmelidir. **5)** Yukarıdaki sıraya göre, önce yüzü, sonra kolları meshetmeli ve meshler arasına fasıla girmemelidir. **6)** Teyemmüm namaz vaktinin girişinden sonra olmalıdır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[305] Abdesti bozan şeyler altı tanedir.

1- Ön ve arkadan herhangi bir şeyin çıkması.
2- Makatını iyice yere yerleştirip yapıştırmadan uyuması.
3- Hastalık veya sarhoşluktan aklının gitmesi.
4- Erkeğin veya kadının aralarında bir engel olmadan birbirlerine dokunmaları.
5- İnsanın elinin içi tenasül uzvuna dokunması.
6- İnsanın elinin içi dübürüne dokunması.

[306] Dinden dönmek yani önce Müslüman idi sonra dini terkederek dinden çıkan kimseye Mürted denilir. Bundan dolayı Allah'a sığınırım.

[307] **Abdesti Ve Teyemmümüm Bozan Durumlar:** Abdesti bozan hükmünü iptal eden hususların çoğunda üzerinde ittifak edilmiş, bir kısmı hakkında ihtilaf edilmiştir. Hanefilere göre abdesti bozan şeyler onikidir. Malikilere göre üç, Şafiilere göre beş, Hanbelilere göre sekizdir. (Daha geniş bilgi için bakınız: İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 187-206) **Aşağıdaki Şeylerden herbiri hem abdesti hemde teyemmümü bozar: 1)** Önden veya arkadan sidik, dışkı, kan, menî, mezî, vedî gibi bir necâsetin veya herhangi bir sıvının çıkması. Allah Teâlâ: "İçinizden biri ayak yolundan gelmiş ise..." buyurmuştur. Burada kinaye yoluyla büyük ve küçük abdest bozma kastedilmiştir. Diğer yandan Allah elçisi özür (istihaza) kanı görmekte olan Fâtıma binti Ebî Hubeyş'e şöyle buyurmuştur: "Eğer bu ay başı kanı ise, bilinen siyah bir kandır. Şayet böyle ise namaz kılma. Başka türlü ise o vakit abdest al ve namaz kıl. Bu çatlak damardan

gelen bir kandır." **2)** Arka taraftan yel çıkması. Hz. Peygamber, yellenip yellemediğinde şüpheye düşen kimsenin ses veya bir koku duymadıkça abdestinin bozulmayacağını bildirmiştir. **3)** Ön ile arkadan başka, ağız, burun veya bedenin diğer herhangi bir uzvundan kan, irin veya cerahat gibi şeylerin çıkması. Ağızdan gelen kana bakılır, eğer bu kan tükrük kadar veya tükrükten fazla ise abdesti bozar. Aksi halde bozmaz. Bu, renginden anlaşılır. Diğer uzuvlardan çıkan bir kan ise, çıkma yerinden yanlara yayılırsa abdesti bozar, yoksa iğne ucu gibi çıkıp da yerinde kalan bir kan katresi abdeste engel olmaz. Bunun el veya parmakla silinmesi de zarar vermez. Yaradan çıkan irin ve sarı su hakkında da hüküm böyledir. Vücuttaki kabarcıklardan çıkan sâfî su da, sağlam görülen görüşe göre kan hükmündedir. Başka bir görüşe göre ise, bu abdesti bozmaz. Bu son görüşle amel edilebileceği, bazı müteahhir fakihlerce belirtilmiştir. Çıkan kanın abdesti bozduğu konusunda Hanefîler şu delillere dayanırlar: Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Her akan kandan dolayı abdest almak gerekir" "Her kim namazda iken kusar veya burnundan kan akarsa, namazdan çıksın ve gidip abdest alsın. Ondan sonra da konuşmadığı sürece gelsin, namazını bıraktığı yerden tamamlasın." "Bir iki damla kan çıkmasından dolayı -akan bir kan olması hali müstesna- abdest almak yoktur" Hanbelîler az miktarda kanın aksa bile abdesti bozmayacağını söylerken, Mâlikî ve Şâfiîler az olsun çok olsun vücuttan çıkacak kanın abdesti bozmayacağı görüşünü benimsemişlerdir. Dayandıkları delil Hz. Enes'in naklettiği şu hadistir: "Rasûlullah (s.a.s) kan aldırdı ve abdest almaksızın namaz kıldı. Kan aldırdığı yerleri yıkamanın dışında bir şey yapmadı." Diğer yandan, Rasûlullah (s.a.s) Zâtu'r-Rıkâ Gazvesinde iken, bir adama ok isabet etmiş, kan akarken ruku ve secdeye vararak namazını tamamlamıştır. Rasûlullah (s.a.s) bu sahabîye ses çıkarmamıştır. **4)** Ağız dolusu kusmak: Hz. Peygamber; "Kusmak abdesti bozar" buyurmuştur. Ağız dolusu yiyecek, su, pıhtılaşmış kan veya safra gibi şeyleri çıkarmak abdesti bozar. Balgam ise nereden gelirse gelsin tükrük hükmünde olup abdesti bozmaz. Mâlikî ve Şâfiîlere göre ise kusmakla abdest bozulmaz. **5)** Aklın idrak gücünü gideren durumlar abdesti bozar. Uyumak, bayılmak, akıl hastası olmak, sarhoşluk veya sar'a nöbeti bunlar arasında sayılabilir. Yan yatarak veya bağdaş kurarak veya dirseklere dayanarak yahut ayaklarını oturak yerinin altından bir tarafa uzatarak yahut namaz dışında secde eder gibi bir halde uyumak abdesti bozar. Yine herhangi bir şeye yaslanıp, yaslandığı bu şey çekildiği taktirde düşecek olursa ve kalçaları da yerde değilse abdest bozulur. Çünkü gevşeme hali bu şekildeki bir yaslanma ile son noktasına ulaşmış bulunur. Şâfiîlere göre ise bu son durumda, kalçalar yere iyice oturmuş ise, abdest bozulmaz. Çünkü böyle bir durumda herhangi bir şeyin çıkmayacağından emin olunur. Uyku ile birlikte his kaybolur. Bu durumda, kalçalar boşlukta kalırsa, gevşeme hali sebebiyle yellenme meydana gelebilir. Burada abdestin asıl bozulma sebebi işte bu yellenme halidir. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Göz makatın bağıdır. Bu bakımdan uyuyan kimse abdest alsın." "Göz makatın bağıdır. Gözler uyuduğu zaman bağ çözülmüş olur." Bu duruma göre, namazda kıyamda, ruku veya secdede iken yahut namaz dışında bu durumlarda olup uyumakla abdest bozulmaz. **6)** Fahiş mübaşeret. Hanefîlere göre erkekle kadının engelsiz veya çok ince bir engel ile karınlarını veya cinsel organlarını birbirine dokundurmaları abdestlerini bozar. Burada mezînin çıkması da şart değildir. İmam Muhammed'e göre ise, bu durumda bir ıslaklık, bir mezî görülmedikçe abdest bozulmuş olmaz. Kadına mücerred olarak dokunmanın abdesti bozmadığı şu delillere dayanır: Kur'an-ı Kerim'de; "Yahut da kadınlara dokunmuşsanız..." buyurulur. Âyetteki, dokunmak (lems) İbn Abbas'a göre cinsel temasta bulunmak demektir. Bu mecaz anlamıdır. Şâfiîler ise bunun gerçek anlamını esas alarak, lems'in; "el ile yoklamak veya tenlerin birbirine değmesi veya elle dokunmak" anlamlarına geldiğini söylemişlerdir. Bu yüzden Şâfiîlere göre, erkeğin nesep, süt veya sihrî hısımı gibi mahremleri dışında kalan yabancı bir kadına aralarında herhangi bir engel bulunmaksızın dokunması her ikisinin de abdestini bozar. Ancak kadının saçları, dişleri veya tırnakları bundan müstesnadır. Mâlikîler ve Hanbelîler ise kadının tenine dokunmayı "lezzet ve şehvet duyma" ile sınırlandırmışlardır. Hanefîler bu konuda şu hadislere dayanırlar: Hz. Âişe şöyle demiştir: "Peygamber (s.a.s) hanımlarından birisini öper, sonra da abdest almaksızın namaz kılardı." "Rasulullah (s.a.s) ben onun önünde boylu boyunca yatmış olduğum halde namaz kılardı. Vitir kılmak isteyince, ayağıyla bana dokunurdu." Hz. Âişe'nin naklettiği bu hadislerde kadına dokunmanın abdesti bozmadığına delil vardır. **7)** Namazda kahkaha ile gülmek. Kahkaha; kişinin, yakınında bulunanlar tarafından duyulacak şekilde gülmesidir. Delil şu hadistir: "Sizden biriniz namazda iken kahkaha ile gülerse abdesti ve namazı birlikte iade etsin." Bunun namazı bozması, namaz kılana bir ceza olması ve tekrarını önlemek içindir. Namazın dışında kahkaha ile gülmek abdesti bozmaz. **8)** Erkek veya kadının cinsel organları içine konulacak bez veya pamuğun dış kısmına sidik ıslaklığının ulaşması yahut bunlar çıkarıldığında iç kısmının ıslak olması abdesti bozar. **9)** Cinsel temasta bulunmak. **10)** Mestler üzerine mesihten itibaren mukîm için bir günün, yolcu için üç günün geçmiş olması veya bunların belirtilen sürelerin içinde ayaktan çıkarılması. **11)** Özürlü olan kimsenin aldığı abdestte, namaz vaktinin çıkması. **12)** Teyemmüm yapmış olan kimsenin suya ulaşması. Bu son üç madde ayrıca kendi konuları içinde incelenecektir. Abdestin bozulmasıyla ilgili görüş ayrılığı bulunan konularda ihtiyatlı davranmak daha uygundur. Meselâ; Hanefî mezhebinde bulunan bir kimse, kendi mezhebine göre abdesti bozmayıp, başka mezheplere göre, bozan bir halde bulunursa, ihtilaftan kaçınmak için abdest alması menduptur. Özellikle imam olanların buna dikkat etmesi ihtiyat gereğidir. (İlmihal, Doç.Dr. Hamdi Döndüren, Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) **13)** Kan görülmeksizin doğum yapmak. Hanefilerde sahih olan görüş İmam'ı Ebu Yusuf ve İmam'ı Muhammed'in görüşü olup şöyledir. Bu durumda kadın lahosa olmaz. Çünkü lahosalık kan ile alakalıdır. Kanda görülmemiştir. Bu şekilde doğum yapan kadına ıslaklık olacağı için abdest alması gerekir. İmam'ı Ebu Hanife ise, "Böyle bir kadına ihtiyaten gusletmek düşer. Çünkü ekseriye az ya da çok olsun, kan olmadan doğum olmaz" demektedir. **14)** Deve etini yemek: Yalnızca Hanbelîlere göre deve eti yemek, her durumda abdesti bozar. Hanbelîlerin dışında kalan cumhur ise şöyle demektedir: eve eti yemekle abdest bozulmaz. **15)** Cenazeyi yıkamak: Hanbelîlerin çoğunluğuna göre ölüyü veya bir kısmını yıkamaktan dolayı abdest bozulur. Yıkanan cenazenin küçük ya da büyük, erkek ya da dişi, Müslüman ya da kâfir olması hükmü değiştirmez. Fakihlerin çoğunluğu ise; ölüyü yıkamaktan dolayı abdest gerekmez, demişlerdir. Sahih olan da budur. **16)** Abdestte şüphe: Maliki mezhebinde meşhur olan görüşe göre bir kimse abdestli olduğundan emin olur veya zannederse, sonra da abdestinin bozulduğundanşüpheye düşerse, abdest alması gerekir. Şayet abdestinin bozulduğundan emin olur ve abdestli olduğundan şüphe ederse yine abdest alması gerekir. Çünkü zimmetten ancak yakin ile kurtulmak mümkün olur. Malikilerin dışında kalan cumhur ise şu görüştedir: Abdest şüphe ile bozulmaz. Kim abdestli olduğundan emin

(210)Yaranın Üzerine Mesh Etmenin Hükmü

Yara sahibi olan kişi yarayı mesh eder. [308] Eğer o yarayı abdestli bağlamışsa teyemmüm eder ve namazını kılar o namazı bir daha iade etmesine gerek yoktur. [309] Her farz için bir teyemmüm ile bir farz (namaz) kılar. [310] Nafile (namazlarda ise) bir teyemmüm ile dilediği kadar (nafile namazı kılabilir).

(211)BİRİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(212)Teyemmüm'ün Şartlarının Delilleri

(213)Hastalık Veya Yolculuk Gibi Bir Özrün Bulunmasının Delilleri

Allah Teala şöyle buyuruyor. Eğer Hasta veya yolculukta ise yahut birinize ayakyolundan gelmişseniz ve yahut kadınlara dokunupta su bulamazsanız, temiz bir toprakla teyemmüm edin, yüzlerinize ve ellerinize sürün. Allah affeder ve bağışlar. [311]

Hz. Aişe (r.anha)'dan demiştir ki; Rasulallah (s.a.v) Üseyd b. Hudayr ile birlikte bazı kişileri Hz. Aişe'nin kaybettiği gerdanlığı aramak üzere gönderdi (gerdanlığı ararlarken) namaz vakti geldi, onlar abdestsiz olarak namaz kılıp Rasulallah (s.a.v)'e geldiler ve yaptıklarını haber verdiler. Bunun üzerine teyemmüm ayeti nazil oldu. [312]

(214)Namaz Vaktinin Girmiş Olmasının Delilleri

Ebu Said el-Hudri (r.a)'den: demiştir ki. İki kişi bir yolculuğa çıktılar. Namaz vakti geldi ama yanlarında su yoktu.

---

olurda bozulduğundan şüphe ederse veya abdestinin olmadığından emin olur, abdestli olduğundan şüphe ederse emin olduğu görüşü alır. Bu da birinci halde abdestli olduğu, ikincisinde ise, abdestsiz olduğu görüşüdür. **17)** Guslü gerektiren şeyler: Hanbeliler der ki: Ölüm dışında gusül almayı gerektiren her şey abdesti bozar. Çünkü ölüm guslü gerektirmekle birlikte abdest almayı gerekli kılmaz. Guslü gerektiren şeyler arasında erkek ve kadının organlarının birleşmesi (iltikau'l-hitaneyn), meninin intikali, aslen kafir veya mürted olan kimsenin İslam'a girmesi. Şayet mürted tekrar İslam'a dönecek olursa gusletmesi vacip olur; gusletmesi vacip olunca abdest almakta vacip olur. İrtidat ile abdest bozulur. Çünkü irtidat bütün amelleri boşa çıkarır. Abdest ve gusül de bu ameller arsındadır. Bu görüş Malikilerin görüşüne uygundur. Ancak Hanefi ve Şafiilere göre irtidat ile abdest bozulmaz. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 189-202)

[308] Hanefilerle Malikilerin görüşüne göre sargı üzerine meshetmekle yetinilir. Çünkü sargı üzerine meshetmek, sargının altında kalan kısmı yıkamanın bedelidir. Ona ayrıca teyemmüm eklenmez. Çünkü iki ayrı taharet bir arada yapılmaz. Şafiilerin azhar görüşüne göre sargı üzerine mesh ile teyemmümü bir arada yapar. Önce sağlıklı olan kısmı yıkar sonra sargı üzerine mesheder ve teyemmüm eder. Bunların yapılması vaciptir. Hanbeliler ise orta yolu tutmuşlardır. Onların görüşüne göre eğer sargı ihtiyaç miktarını aşmıyor ise teyemmüm gerekmeksizin meshetmek yeterlidir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 261-262)

[309] Sargının taharet üzere sarılmış olmasını şart görmeyen Malikilerle Hanefiler -ki görüşleri haktır- yaranın iyileşmesinden sonra namazın iadesini vacip görmezler. Sargının taharet üzere sarılmış olmasını şart koşan Şafiilerle Hanbeliler ise sargının taharet üzerine konulmuş olma şartı yerine gelmediği için namazı iade edilmesini vacip görmüşlerdir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 262)

[310] Hanefilere göre: Bir tek teyemmüm ile dilediği kadar farz ve nafile kılabilir. Hanbelilere göre: Teyemmüm vakit ile mukayettir (kayıtlıdır). Çünkü Hz. Ali (ra): Teyemmüm her bir namaz içindir, demiş bulunuyor. İbni Ömer (ra) ise: Her namaz için teyemmüm ifadesini kullanmıştır. Malikilerle Şafiilere göre: Bir teyemmüm ile iki farz kılınmaz. Malikilere göre: farzı daha önce kılmak şartıyla bir farz ve nafileyi bir arada kılabilir. Şafiilere göre ise: Farzdan önce ve sonra dilediği kadar nafile kılabilir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 313)

[311] Nisa suresi ayet, 43; Maide suresi ayet,6.

[312] Ebu Davud tercümesi ve Şerhi, c, 1, sh, 10, Şamil yay İst; Ebu Davud, c, 1, sh, 323, bab, 121, hd, 317, Çağrı yay İst; Buhari, bab, 1, 2, Teyemmüm; Buhari, 3, 4, 5, 10, Tefsiru's Sure, bab, 28, hd, 367, 368, Hayd; Müslim, c, 1, sh, 475, bab, 55, Mesacid; İbn'i Mace, c, 1, sh, 187, bab, 90, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 163, bab, 194, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 239; Muwatta, c, 1, sh, 53, bab, 23, Taharet; Fethu'l Bari c, 1, sh, 594; Tirmizi, c, 1, sh, 268, bab, 110.

Temiz toprakla teyemmüm edip namazlarını kıldılar. Bilahare vakit çıkmadan suyu buldular. Birisi abdestini ve namazını iade etti, öbürü ise iade edemedi. Sonra Rasulallah (s.a.v)'e gelip durumu anlattılar, Rasulallah (s.a.v) iade etmeyene: Sünnette uydun, namazın sahihtir; abdest alıp namazını iade edene de "senin ecrin iki kattır." Buyurdu.[313]

(215)Suyu Aramanın Delilleri

Ümrân b. Hüseyin (r.a)'den uzunca bir hadisten rivayet edildiğine göre. İnsanlar Peygamber (s.a.v)'den susuzluktan dolayı şikayetlendiler. Peygamber (s.a.v) konaklandı. Hz. Ali (r.a)'ı çağırdı. Gidin su arayın emrini verdi. [314]

Diğer bir hadiste ise şöyle. Ebu Said el Hudri (r.a)'dan rivayet edilmiştir. Bilahare vakit çıkmadan suyu buldular. [315]

(216)Su Bulunduğu Halde Kullanılması Mahzurlu Olmanın Delili

Bununla ilgili deliller şöyledir. Amr b. Âs (r.a)'den demiştir ki; "Zatü's Selasil gazvesinde iken soğuk bir gece de ihtilam oldum. Gusledersem helak olacağımdan korkup teyemmüm ettim ve arkadaşlarıma (orduya) sabah namazını kıldırdım. (Medine ye döndükten sonra) bunu Rasulallah (s.a.v)'e haber verdiler. Rasulallah (s.a.v): "Ya Amr, sen ashabına (arkadaşlarına) cünüp olarak mı, namaz kıldırdın? Diye sordu. Beni yıkamaktan alıkoyan şeyi haber vererek şöyle dedim; Ben cenabı Allah'ın şöyle buyurduğunu işittim: "Kendi kendinizi öldürmeyiniz, muhakkak Allah size karşı merhametlidir." [316]

Bunun üzerine Peygamber (s.a.v) güldü, hiçbir şey demedi.[317] (Bu delillerden anlaşılan şudur ki bir Müslüman suyu bulduğu halde tehlikeli bir durum söz konusu iken bu gibi durumlarda bir ruhsattır. Bu tehlike ya mala zarar verir veya cana zarar verir veya namus ve ırza zarar verir veya o suyun çevresinde yırtıcı parçalayıcı hayvanlar mevcuttur veya o suyun yolunda yol kesiciler vardır veya hapsedilmiş bir yerdedir suya ulaşma imkânı yoktur.

Bu gibi durumlarda sayılan özrün çeşitlerindendir, bu özürlerden dolayı, Dini celili İslam böylesi zor durumlarda bir köşeye sıkışmış ne yapacağını bilemediği bir anda insanların imdadına koşarak onlara o anda ne yapacağını ve nasıl hareket edeceğini çıkış yollarını göstermekle kalmayıp fiilen yaşatarak ve eğiterek bu yolları gösteriyor onları bu sıkıntılardan ve zorluklardan kurtararak onları kolaylığa götürüyor.

Kıyamete kadar insanlara örnek bir hayat sergileyerek, her alanda medeniyetin üstünlüğünü göstererek, insanlara medeniyetin yollarını hem fiilen yaşatıyor ve hem de o yollara nasıl varacağını öğreterek bununla insanları kemale erdirerek, Dünya ve Ahiret saadetini en güzel bir biçimde öğreterek mutlu ve saadetli bir hayata kavuşturuyor ve onları

---

[313] Sünen'i Ebu Davud tercüme ve şerhi, c, 2, sh, 48, Şamil yay İst; Ebu Davud, c, 1, sh, 241, bab, 126, hd, 338, Taharet, Çağrı yay İst; Buhari tercümesi Ötüken yay İst, sh, 430, 431; Sahihi Buhari, c, 1, sh, 86, bab, 1, 2, Teyemmüm, Çağrı yay İst; Nesai, c, 1, sh, 213, bab, 27, hd, 431, Gusül; Darimi, c, 1, sh, 155, bab, 65, hd, 750, Vudu, Çağrı yay İst; Buluğu'l Mer'am min edilletil ahkâm, sh, 75; Sübülü's Selam, c, 1, sh, 151.

[314] Buhari, c, 1, sh, 88, 89, bab, 6, Teyemmüm Çağrı yay İst; Fethu'l Bari bi şerhi Sahihi Buhari, c, 1, sh, 594, 595, bab, 344, 348, 3571, M. 1996. H. 1416, Darul fikir, Beyrut.

[315] Ebu Davud, c, 1, sh, 241, bab, 126, hd, 338, Taharet. Hadisin tamamı ve diğer kaynakların isimleri için madde 58'e bakınız.

[316] Nisa suresi ayet, 29.

[317] Ebu Davud tercüme ve şerhi, c, 2, sh, 40, 41, Şamil yay İst; Ebu Davud, c, 1, sh, 238, 239, bab, 124, hd, 334, Taharet, Çağrı yay İst. Hadisin biraz daha değişik şekli için bk, Buhari, c, 1, sh, 90, bab, 7, Teyemmüm, Çağrı yay İst; Ayrıca Buhari tercümesi Ötüken yay İst, c, 1, sh, 443.

çıkılması mümkün gibi görülmeyen tüm sıkıntı ve stres ve ızdıraplı hallerinde onlara tevekkül sabır ve azimeti öğreterek, o sıkıntı, stres ve ızdıraplarda kurtararak onları rahatlatıp huzurlu bir hayatı geçirmesini sağlamış olur ki o zaman diken gibi gördüğü şeyleri gül gibi görmeğe başlar ve o zaman hayatın tadını alır.

Böylesi İslam ve Kuran'ın hayatını Allah azimüşşan hepimize tattırarak ve yaşatarak nasip ve müyesser eylesin, ve bizleri bu mübarek ve bereketli yolda hayatımızın sonuna kadar, sabırla azimle umutla yürümeyi ve bu hak yoldan sapmadan, bizleri sabit kılsın, sabır ve azmimizi artırsın. Amin. (Mütercim)

(217)Temiz Tozlu Bir Toprakla Teyemmüm Etmenin Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Eğer hasta olmuşsanız yahut bir sefer halinde iseniz veya içinizden biri ayak yolunda gelmişse, yahut da kadınlara dokunmuşsanız, o vakit tertemiz bir toprakla teyemmüm edin. Yüzlerinize ve ellerinize sürün. Allah bağışlar merhamet eder.[318] Hadisteki delil ise şöyledir.

Ebu Zer (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Temiz toprak Müslüman'ın temizlik aracıdır. İsterse on yıl sure ile su bulmasın. Su bulunduğu zaman da onu tenine dokundursun, çünkü bu hayırlıdır. [319]

(218)TEYEMMÜMÜN FARZLARININ DELİLLERİ

(219)Niyet Etmenin Delilleri

Yüce Allah şöyle buyuruyor. De ki herkes yaratılışına göre (yaratılışında bulunduğu hal ve niyetine asli tabiatına göre) hareket eder (amel eder) buyurdu.[320] (ayette geçen) "Şa kilesine göre demek" "Niyetine göre" demektir. Peygamber (s.a.v) (Fetihten sonra hicret yoktur)Lakin cihat ve niyet vardır.Buyurdu.[321]

Hz. Umer (r.a)'den rivayet edilen bir hadisi şerifte. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Ameller ancak niyetlere göredir. Her bir kimse için ancak niyet ettiği şey vardır. [322]

(220)Yüzü Mesh Etmenin Delilleri

Cenabı Allah (c.c) şöyle buyuruyor. Temiz toprak ile teyemmüm edin yüzlerinize sürün (mesh edin) [323] Sünnette ki delil ise şöyledir. Ammar (r.a) dedi ki.Peygamber (s.a.v) elini yere vurdu, yüzünü ve ellerini meshetti. [324]

(221)Ellerle Beraber Dirsekleri Mesh Etmenin Deliller

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Temiz toprak ile teyemmüm edin; yüzlerinize ve ellerinize sürün. [325] Hadiste ki delili ise şöyledir. Abdurrahman b, Ebza (r.a)'den. Peygamber

---

[318] Nisa suresi ayet, 43. Maide suresi ayet, 6.
[319] Tirmizi, c, 1, sh, 211, bab, 92, hd, 124, Taharet. Bu hadis hasen, sahihtir, Tirmizi, c, 1, sh, 213.
[320] İsra suresi ayet, 84.
[321] Buhari Tercümesi M. Sofu oğlu, c, 1, sh, 209, İman.
[322] Buhari, bab, 4, İman; Müslim, 1907; Tecridi Sarih, c, 1, sh, 12, Bedei Vahiy; Ebu Davud, c, 2, sh 651, bab, 11, hd, 2201, Talak; Nesai, c, 1, sh, 58, bab, 60, hd, 75, Taharet.
[323] Maide suresi ayet, 6; Nisa suresi ayet, 43.
[324] Buhari Tercümesi Ötüken yay İst, c, 1, 434, 435, bab, 4, Teyemmüm.

(s.a.v); "Şöyle yapman sana yeterdi" buyurdu. Ve ellerini yere vurdu, sonra onlara üfledi. Sonrada elleri ile yüzünü ve kolunun yarısına kadar ellerini mesh etti. [326] Diğer bir rivayette ise şöyledir. İbn'i Umer (r.a)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Teyemmüm iki vuruştur. Birincisi yüz içindir, ikincisi dirseklerle beraber kollar içindir. [327]

(222)Tertibin Delilleri

Abdestteki tertibin durumu ne ise teyemmümde de durum aynıdır.[328] Çünkü ayeti kerimede bir tertipleme vardır. Cenabı Allah (c.c) şöyle buyuruyor. Temiz toprak ile teyemmüm edin, yüzlerinize ve ellerinize sürün. [329] Ayette önce yüzleriniz sonra ellerinize sürün diye emir veriliyor, ve apaçık tertibin meydana çıktığını görüyoruz, diğer yandan. Peygamber (s.a.v)'in bizzat uygulanışı bunun farz olduğunu gösteriyor. Buda bizim için kaçınılmaz bir delildir. (Mütercim)

Çünkü Abdurrahman b, Ebza (r.a) şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v) iki elini (toprağa) vurdu, ellerine üfürdü, sonra iki avucu ile yüzünü ve iki elini mesh etti. [330] Ayrıca yine Peygamber (s.a.v) şu hadisi de bu meselemize daha güzel ışık tutar.

"Allah'ın başladığı ile başlayın" Sahih hadisi geneldir.[331]

(223)TEYEMMÜMÜN SÜNNETLERİNİN DELİLLERİ

(224)Besmele Çekmenin Delilleri

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre. Besmelesiz başlayan bir işin sonu kesiktir.[332] Bu hadis hasen bir hadistir. Başka bir rivayette ise şöyledir. Enes b. Malik (r.a)'den rivayet edildiğine göre. Hz. Peygamber (s.a.v) Haydi Allah'ın ismi ile (yani besmele ile başlayarak) abdest alın. Buyurdu. [333]

(225)Sağı Sol Üzerine Takdim Etmenin Delilleri

Hz Aişe (r.anha)'dan rivayet edildiğine göre. Hz Peygamber (s.a.v)'in ayakkabı giymesinde, taranmasında temizlenip abdest alınmasında ve bütün hallerinde sağdan başlamak onun hoşuna giderdi.[334]

(226)Peşpeşe (Teyemmüm) Yapmanın Delilleri

---

[325] Maide suresi ayet, 6; Nisa suresi ayet, 43.
[326] Ebu Davud Tercümesi ve şerhi, c, 2, sh, 21, 22, bab, 121, hd, 322, Taharet, Şamil yay İst; Buhari, 4, 5, 8 Teyemmüm; Müslim, 112, Hayd; Nesai, 195, 199, 200, Taharet; İbn'i Mace, 91, Taharet; Müsned Ahmed b, Hanbel, c, 4, sh, 263, 265, 320.
[327] Darekutni, c, 1, sh, 256; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 119.
[328] İslam fıkhı Ansiklopedisi, c,1, sh, 329; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 119.
[329] Maide suresi ayet, 6; Nisa suresi ayet, 43.
[330] Buhari, c, 1, sh, 87, bab, 3, Teyemmüm, Çağrı yay İst; Ayrıca Buhari Tercümesi, c. 1, sh, 433, Ötüken yay İst.
[331] Fıkh'us Sünne Tercümesi, c, 1, sh, 49, Pınar yay İst.
[332] Keşfu'l Ğafa, c, 2, sh, 109, hd, 1962.
[333] Nesai, c, 1, sh, 64, bab, 62, hd, 78, Taharet.
[334] Buhari bab, 32, Vudu; İbn'i Mace, c, 1, sh, 141, hd, 401, Taharet.

Peygamber (s.a.v) iki elini (toprağa) vurdu ellerine üfürdü, sonra iki avucu ile yüzünü ve iki ellerini mesh etti.[335]

Dikkat edilirse hadisin akışında Peygamber (s.a.v) peşpeşe (ard arda) teyemmüm yapması hemen fark ediliyor. Peygamber (s.a.v) önce ellerini toprağa vuruyor ardından hemen üfürüyor ve ardında önce yüzüne ve sonra ellerine sürüyor. Bu da konumuzla alakalı yeterli bir delildir. (Mütercim)

(227)TEYEMMÜMÜ BOZAN ŞEYLERİN DELİLLERİ

(228)Ön Ve Arkadan Bir Şeyin Çıkması Teyemmümü Bozacağı Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Sizden biriniz heladan gelmişse. [336] Hadiste ki delili ise şöyledir.

Ebu Hüreyre (r.a)'den şöyle derken işitmiştir. Rasulallah (s.a.v) Kendisinden hades meydana gelen kimsenin namazı, o kimse abdest almadıkça kabul olunmaz. Buyurdu. [337] Diğer bir hadisi şerifte ise şöyledir. Abdullah b. Zeyd (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Namaz kılan kimse bir ses işitinceye yahut bir koku hissedinceye kadar (namazdan) ayrılmasın.[338]

(229)Makadını İyice Yere Yerleştirip Yapıştırmadan Uyumasının Delilleri

Hz. Ali (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurduğunu rivayet edilmiştir. Dübürün bağı gözlerdir. Kim uyursa abdest alsın. [339] Hadiste geçen uyku uzanarak uyuyanın uykusudur.

İbn'i Abbas (r.a)'dan rivayet edilmiş ve demiştir ki; Resulullah (s.a.v) secde ediyor, uyuyor, horluyor sonra kalkıp namaz kılıyordu. Kendisine; Uyuduğun halde abdest almadan namaz kıldın, dedim. O:"Abdest sadece uzanarak uyuyana lâzımdır" buyurdu. Osman b. Hennâd,(rivayetlerinde): Çünkü (insan) uzanarak uyuduğu zaman mafsalları gevşer" ibaresini ilave ettiler.[340]

Diğer bir rivayette ise şöyledir. Enes (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir. Namaz için kamet edildi. Haz Peygamber (s.a.v) bir kişi ile konuşuyordu. Hz. Peygamberin konuşması o kadar uzun sürdü ki sahabeler uyudu. Sonra Haz Peygamber (s.a.v) geldi ve namaz kıldırdı.[341]

Diğer bir rivayette ise Hz. Ömer (r.a)'nın rivayet ettiği şu hadistir. Bir gece, Rasulallah (s.a.v) yatsı namazından meşgul edilip (namazı) geciktirdi. O kadar ki, biz mescit de uyuduk. Nihayet Rasulallah (s.a.v) bizim yanımıza (mescit' e) geldi ve " Sizden başka namazı bekleyen

---

[335] Buhari, c, 1, sh, 87, bab, 3, Teyemmüm; Ayrıca Buhari tercümesi, c, 1, sh, 433,

[336] Nisa suresi ayet 43; Maide suresi ayet, 6.

[337] Sahihi Buhari tercümesi, c, 1, sh, 288, bab, 2, Vudu Ötüken yay İst; Buhari, c, 1, sh, 43, bab, 2, Vudu; Çağrı yay İst; Fethu'l bari c, 1, sh, 43, Riyad baskısı.

[338] Sahihi Buhari tercümesi Ötüken yay İst, c, 1, sh, 289, 321, bab, 2, 36, Vudu; Buhari, c, 1, sh, h, 43, Çağrı yay İst; Tecridi Sarih, c, 1, sh, 49, Daru'n Nefais Beyrut; İbn'i Mace, c, 1, sh, 171, bab, 74, Taharet Çağrı yay İst; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 366, Şamil yay İst; Darimi, c, 1, sh, 149, Vudu ve Salât, Çağrı yay İst.

[339] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 366, bab, 79, hd, 203, Taharet, Şamil yay İst; İbn'i Mace, 62, Taharet, Çağrı yay İst; Müesned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 97, Çağrı yay İst.

[340] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 364, bab, 79, hd, 202, Taharet, Şamil yay İst; Tirmizi, 1, sh, 111, bab, 57, hd, 77,Taharet, Çağrı yay İst. Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 256; Ebu Davud, c, 1, sh, 80; Beyhaki, c, 1, sh, 121.

[341] Müslim, c, 1, sh, 284, bab, 33, hd, 376, Hayd. Çağrı yay İst.

yoktur" buyurdu.[342] (Bu hadisi şerifler anlaşılan şudur ki, kişi oturduğu zaman oturağını tam yere yapıştırmadan uyursa abesti bozulur. Tam yapıştırıp uyursa abesti bozulmaz.

Çünkü Resulullah (s.a.v) namazı geciktirdiğinden dolayı sahabeler oturdukları yerde uykuya dalmışlar ve hatta hadisi şerifte "Uyuduk tekrar uyandık, tekrar uyuduk" ibaresi mevcuttur. Ve böylece namazı beklerken her hangi bir yere dayanmadan kendiliğinden uyuklayan birinin abesti bozulmaz. Ama herhangi bir yere dayanıpta uyuyanın abesti de namazı da bozulur. Çünkü Resulullah (s.a.v) "Dübürün bağı gözlerdir. Kim uyursa abdest alsın" buyurdu. Çünkü makat'ını yerden kesip uyuyan kişinin mafsalları gevşediği için abdestin bozulması da kaçınılmaz olur. Bundan dolayı namazı beklerken her iki kalçayı yere yapıştırıp öylece beklemek lazımdır ki, "Gözler uyuduğu zaman o bağ çözülür" hadis ibaresi mevcuttur.

Eğer oturulduğu yerden uyuklama abdesti bozsaydı. İbn'i Abbas'ın rivayet ettiği hadiste; Resulullah (s.a.v) secde ediyor, uyuyor, horluyor sonra kalkıp namaz kılıyordu. Kendisine; "Uyuduğun halde namaz kıldın" dedim. O: "Abdest sadece uzanarak uyuyana lazımdır" buyruğu ile cevaplamıştır.

Bundan dolayı tek ve eşsiz kaynak Allah'ın kitabı ve Resulullah' ın mübarek fiili yaşantısı ve mübarek sözleridir, bu ise bizim için kaçınılmaz eşsiz bir kaynaktır. Mütercim).

Osman b. Hennâd, (rivayetlerinde): Çünkü (insan) uzanarak uyuduğu zaman mafsalları gevşer"ibaresini ilave ettiler.[343] Diğer bir rivayette ise şöyledir. Enes (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir. Namaz için kamet edildi. Hz. Peygamber (s.a.v) bir kişi ile konuşuyordu. Hz. Peygamberin konuşması o kadar uzun sürdü ki sahabeler uyudu. Sonra Hz. Peygamber(s.a.v)geldi ve namaz kıldırdı[344].

Diğer bir rivayette ise Hz. Ömer (r.a)'nın rivayet ettiği şu hadistir. Bir gece, Rasulallah (s.a.v) yatsı namazından meşgul edilip (namazı) geciktirdi. O kadar ki, biz mescit de uyuduk. Nihayet Rasulallah (s.a.v) bizim yanımıza (mescit' e) geldi ve " Sizden başka namazı bekleyen yoktur" buyurdu.[345]

(Bu hadisi şerifler anlaşılan şudur ki, kişi oturduğu zaman oturağını tam yere yapıştırmadan uyursa abdesti bozulur. Tam yapıştırıp uyursa abdesti bozulmaz.

Çünkü Resulullah (s.a.v) namazı geciktirdiğinden dolayı sahabeler oturdukları yerde uykuya dalmışlar ve hatta , hadisi şerifte "Uyuduk tekrar uyandık, tekrar uyuduk" ibaresi mevcuttur. Ve böylece namazı beklerken her hangi bir yere dayanmadan kendiliğinden uyuklayan birinin abesti bozulmaz.Ama herhangi bir yere dayanıpta uyuyanın abesti de namazı da bozulur. Çünkü Resulullah (s.a.v) "Dübürün bağı gözlerdir. Kim uyursa abdest alsın" buyurdu. Çünkü makat' nı yerden kesip uyuyan kişinin mafsalları gevşediği için abdesin bozulması da kaçınılmaz olur. Bundan dolayı namazı beklerken her iki kalçayı yere yapıştırıp öylece beklemek lazımdır ki, "Gözler uyuduğu zaman o bağ çözülür" hadis ibaresi mevcuttur.

Eğer oturulduğu yerden uyuklama abdesti bozsaydı. İbn'i Abbas'ın rivayet ettiği hadiste; Resulullah (s.a.v) secde ediyor, uyuyor, horluyor sonra kalkıp namaz kılıyordu. Kendisine; " Uyuduğun halde namaz kıldın" dedim. O: "Abdest sadece uzanarak uyuyana lazımdır" buyruğu ile cevaplamıştır.

---

[342] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi Şamil yay İst; c, 1, sh, 358, bab, 79, hd, 199, Taharet; Buhari, 24, Mevakit; Müslim 221, 225, Mesacid; Müsned Ahmed b, Hanbel, c, 2, sh, 88, 126.

[343] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 364, bab, 79, hd, 202, Taharet, Şamil yay İst; Tirmizi, 1, sh, 111, bab, 57, hd, 77, Taharet, Çağrı yay İst. Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 256; Ebu Davud, c, 1, sh, 80; Beyhaki, c, 1, sh, 121.

[344] Müslim, c, 1, sh, 284, bab, 33, hd, 376, Hayd. Çağrı yay İst.

[345] Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi Şamil yay İst; c, 1, sh, 358, bab, 79, hd, 199, Taharet; Buhari, 24, Mevakit; Müslim 221, 225,Mesacid; Müsned Ahmed b, Hanbel, c, 2, sh, 88, 126.

Bundan dolayı tek ve eşsiz kaynak Allah'ın kitabı ve Resulullah'ın mübarek fiili yaşantısı ve mübarek sözleridir, bu ise bizim için kaçınılmaz eşsiz bir kaynaktır. Bu hadisler gösteriyor ki kişi oturağını tam yere yapıştırmadan uyursa abdesti bozulur. Tammakadını yere yapıştırıp uyursa abdesti bozulmaz böyle bir oturuşun adına mütemmekin denir. Böyle bir oturuşta uyuklayan kişinin abdestine zarar vermez. Mütercim).

(230)Hastalık Ve Sarhoşluktan Dolayı Aklının Gitmesinin Delilleri

Hastalık, baygınlık, delilik, sara hastalığı isterse bu baygınlık ilaç tesiri ile de olsa durum aynıdır bunlarda uykuya kıyas edilir. Çünkü bu durumlarda gaflet, uykudakinden daha yaygındır. Alimlerin sözleri bu konuda birleşmiştir. [346] Çünkü bu hususta ki hadis şöyledir. Hz. Ali (r.a)'nın rivayet ettiği hadiste Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Dübürün bağı gözlerdir. Kim uyursa abdest alsın.[347] Darekutni'nin rivayeti de şöyledir. Resulullah (s.a.v) şöyle buyurdu. Göz dübürün bağıdır. Gözler uyuduğu zaman o bağ çözülür. [348] (Uykuda olan birinin şuuru ve akli dengesi yerinde olmadığı gibi delinin sarhoşun ve baygınlık geçiren kişinin durumu da buna kıyas edilir. Mütercim).

(231)Erkeğin Ve Kadının Birbirlerine Dokunmalarının Delilleri

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Veya kadınlara dokunmuş iseniz.[349] Bu ayeti kerimelerde anlaşılan şudur. Eğer kişi engelsiz yani o kadınla o erkek arasında bir perde olmadan dokunmuşsa bu abesti bozar. [350] Bu dokunma fahiş temasla (olursa abdest) bozulur.[351]

Şafiiler şöyle der. Erkek ve kadından maksat ise örfen, yani selim tabiat sahiplerine şehvet sınırına ulaşmış erkek ve dişidir. Bunu yedi veya daha fazla yaş ile kayıtlamaya gerek yoktur.[352]

Onların bu konudaki delilleri "Veya kadınlara dokunduğunuzda"[353] ayet(lerin)de geçen "Mülamese" kelimesinin sözlükteki hakiki manası ile amel etmektir ki, bunun sözlükteki hakiki manası el ile yoklamak demektir veya tenlerinin birbirine değmesi veya elle dokunması demektir. Nitekim buradaki "Lamestüm" kelimesinin "Lemestüm " şeklinde okunuşu da bunun delilidir . Bu ayeti kerimenin bu okuyuş şekli, cima söz konusu olmaksızın sadece dokumanın kastedildiğinin açık bir delilidir.[354]

Ayrıca Şeyh'ül İslam İbn'i Teymiyye. "Veya kadınlara dokunduğunuzda."[355] Ayet(ler)indeki dokunmakla ilgili abdest bozulur mu? sorusuna şöyle cevaplamış bunda üç görüş vardır.

Birinci görüş bozulmaz. Ebu Hanife'ye göredir.

---

346 Fıkh'us- Sünne Trc Seyyid Sabık, c, 1, sh, 57, Pınar yay İst; Büyük Şafii Fıkhı Trc Ali Arslan. Arslan yay İst. c, 1, sh, 57
347 Ebu Davud Trc ve Şerhi Şamil yay İst, c, 1, sh, 366, bab, 79, hd, 203; İbn'i Mace, 62, Taharet Çağrı yay İst; Darimi, 48, Vudu, Çağrı yay İst; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 97.
348 Sünen'i Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 1, sh, 359, Şamil yay İst.
349 Nisa suresi ayet, 43, Maide suresi ayet, 6.
350 Dört Mezhebin Fıkhı Bahar yay İst, c, 1, sh, 83.
351 Dört Mezhebin Fıkhı Bahar yay İst, c, 1, sh, 83. İslam Fıkhı Ansiklopedisi, Zaman yay İst, c, 1, sh, 194
352 İslam Fıkhı Ansiklopedisi, Zaman yay İst, c,1,sh,197.
353 Nisa suresi ayet, 43; Maide suresi ayet, 6.
354 İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 197 ve ayrıca aynı eserin orijinal Arapça metni el Fıkh'ul İslami ve edilletühü Prof Dr Vehbe Zuhayli, c, 1, sh, 430, Darul fikir dimeşk dördüncü baskı. H. 1418. M. 1997.
355 Nisa suresi ayet, 43; Maide suresi ayet, 6.

İkinci görüş şehvetle dokunursa bozulur. Malik ve onun dışındaki Medine ehlinin görüşüne göredir.

Üçüncü görüş şehvetli şehvetsiz dokunursa bozulur. Şafii'ye göredir. Ahmed b. Hanbel'e göre ise üç rivayet vardır (geçen) üç kavil gibi. Fakat meşhur olanı Mâlikin kavli gibidir. [356] (Yani geçen üç rivayetin meşhur olanı) Öpmekle de abdest bozulur. Bu da bir nevi dokunmadır. İbn'i Umer ve İbn'i Mes'ud ve İbn'i Şihab'dan (r.anhüm).[357] Kısacası üç mezhebe (yani cumhur ulemaya) göre; erkek ile kadının normal(yani şehvetsiz bir) şekilde sadece bir birlerine dokunmaları ile abdest bozulmaz. [358] (Sadece Şafii Ulemasına göre ister şehvetle ve isterse şehvetsiz birbirlerine dokunmaları ile abdest bozulur. Mütercim).

(232)İnsanın Elinin İçi Tenasül Uzvuna Ve Dübürüne Dokunmasının Delilleri

Safvan kızı Busra (r.anha)'dan.Resulullah (s.a.v) şöyle buyuruyor. Kim zekerine (avret mahaline) dokunursa abdest alsın. [359] Diğer bir hadis ise şöyledir. Sizden herhangi biriniz engelsiz olarak erkeklik organına dokunacak olursa, abdest almak düşer. [360] Amr b. Şuayb babasından, onunda dedesinden şöyle dedi. Peygamber (s.a.v): Hangi erkek organına dokunursa abdest alsın. Hangi kadında fercine dokunursa o da abdest alsın, buyurdu.[361] Başka bir hadiste ise şöyledir. Hz. Aişe (r.anha)'dan rivayet edilen hadisi şeriften. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Avret yerlerine dokunupta, abdest almadan namaz kılanlara yazıklar olsun. [362] Bu şekilde gelen hadisi şerifler çoktur bunlar konumuza açıklık getiriyor. Yalnız bu hadisi şerifler hepsi tenasül uzuvlarından bahsetti. Dübürden bahis eden hadis olmadığı için. Fıkha bakılır ve tenasül uzvuna kıyas edilir. (Mütercim). Dübür ise tenasül uzvuna kıyas edilir. Kadının kubülü ve dübürünün halkası zeker gibidir. [363]

(233)Namaza Girmeden Suyu Görmek Teyemmümü Bozar Ve Delilleri

Bununla ilgili deliller ise şöyledir. Ebu Said el Hudri (r.a)'den: demiştir ki. İki kişi bir yolculuğa çıktılar. Namaz vakti geldi ama yanlarında su yoktu. Temiz toprakla teyemmüm edip namazlarını kıldılar. Bilahare vakit çıkmadan suyu buldular. Birisi ab destini ve namazını iade etti, öbürü ise iade edemedi. Sonra Rasulallah (s.a.v)'e gelip durumu anlattılar, Rasulallah (s.a.v) iade etmeyene: Sünnette uydun, namazın sahih,tir; abdest alıp namazını iade edene de "senin ecrin iki kattır."Buyurdu.[364] Diğer bir hadiste ise şöyledir. Ebu Zer (r.a)'den. Peygamber(s.a.v) şöyle buyurdu. On seneye kadar olsa temiz toprak Müslüman'ın abdest suyu

---

[356] Mecmuu Feteva İbn Teymiyye, c, 21, sh, 136, Riyad Suudi Arabistan Baskısı; el Camiul Ahkam'il, Kur'an, c, 5, (3), sh, 196, İmam Kurtubi Beyrut Lübnan. M. 1998. H. 1419; İmam Şafii, el Umm, Darul kütübü'l ilmiye Beyrut, c, 1, sh, 63, 64, birinci baskı. M. 1993. H. 1419; el Muhezzeb Firuzabadi, c, sh, 51; birinci baskı, M. 1995. H. 1416, Beyrut Lübnan.

[357] Muwatta, c, 1, sh, 43, 44, bab, 16, hd, 64, 65, 66;Hadis Ansiklopedisi Kütübi Sitte Trc, c, 1, sh, 203, hd, 3669.

[358] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 195, Zaman yay İst.

[359] Buluğu'l Meram, sh, 57; Ebu Davud, bab, 69, hd, 181,Taharet; Tirmizi bab, 61, 62, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 100, Taharet; İbn'i Mace 479, Taharet; Darekutni, Sünen, c, 1, sh, 148; Muwatta, 58, 60, 62, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 2, sh, 223, 333, c, 4, sh, 22, 23.

[360] Zeylai Nasbu'r Raye, c, 1, sh, 105, Darul Kütübü'l ilmiye birinci baskı, M. 1996. H. 1416, Beyrut.

[361] Zeylai Nasbu'r Raye, c, 1, sh, 107.

[362] Zeylai Nasbu'r Raye, c, 1, sh, 108.

[363] Dört Mezhebin fıkhı, c, 1, sh, 85, Bahar yay İst.

[364] Sünen'i Ebu Davud tercüme ve şerhi, c, 2,s h, 48, Şamil yay İst; Ebu Davud, c, 1, sh, 241, bab, 126, hd, 338, Taharet, Çağrı yay İst; Buhari tercümesi Ötüken yay İst, sh, 430, 431; Sahihi Buhari, c, 1, sh, 86, bab, 1, 2, Teyemmüm, Çağrı yay İst; Nesai, c, 1, sh, 213, bab, 27, hd, 431, Gusül; Darimi, c, 1, sh, 155, bab, 65, hd, 750, Vudu, Çağrı yay İst; Buluğu'l Mer'am min edilletil ahkâm, sh, 75; Sübülü's Selam, c, 1, sh, 151.

(temizleyicisi)dur. Ancak suyu bulduğun zaman onu bedenine dök. Çünkü bu daha hayırlıdır. buyurdu. [365] Diğer bir hadiste ise şöyledir. Hz. Umer (r.a)'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir. «Rasulallah (s.a.v) cemaate namaz kıldırdı. Namazı bitirince bir baktık bir adam ayrılmış, cemaatle namaz kılmamış. Rasulallah (s.a.v) o kimseye; cemaatle namaz kılmaktan seni ne alıkoydu, ey adam?» dedi Adam cevaben; 'Cünüp oldum, su bulamadım, dedi. Rasulallah (s.a.v), işte sana temiz toprak, o sana yeter, buyurdu.» Sonra İmran olayı şöyle anlattı : «Onlar su bulunca Rasulallah (s.a.v) cünüp olan adama bir kap su verdi ve 'Git bunu üzerine dök, buyurdu.» [366]

Şimdi abdesti bozan şeylerle ilgili fıkıh kitaplardaki yerlerini göstermeğe çalışacağız. İnşallah. Her türlü yardım Allah'tandır. Ya! Rabbi senin yardımına muhtaç olan şu fakir kulunu yardımsız bırakma, çünkü bu kulun her an yardımına muhtaçtır.[367]

(234)İrtidat Teyemmümü Bozar Ve Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Sizden kim dininden dönerde (irtidat ederek) kafir olarak ölürse, işte onların amelleri dünya ve ahirette boşa gitmiştir ve onlar cehennemliktir. Orada ebedi kalacaklardır. [368] Diğer bir ayette ise şöyledir. Ey iman edenler, sizden kim dininden dönerse (irtidat ederse bilsin ki), Allah onların yerine bir topluluk getirecektir ki, kendisi onları sever ,onlarda kendisini severler .onlar mü'minlere karşı uysal kafir lere karşı onurludurlar. Allah yolunda savaşırlar, hiç bir kınayanın kınamasından korkmazlar. Bu Allah'ın lütfüdür, dilediğine verir. Allah'ın lütfü bol ilmi sonsuzdur. [369]

İslam'dan irtidat etmek teyemmüm bozar. Çünkü teyemmüm ibadeti helal kılmak içindir. [370] Fakat abdest ve gusülde böyle değildir. Onlar hadesi(abdestsizliği ve cünüplüğü) ortadan kaldırmak içindir. Bu nedenle irtidat eden kimsenin abdesti ve guslü bozulmaz. [371]

(235)Yaranın Üzerine Mesih Etmenin Delilleri

Cabir b. Abdullah (r.a)'den şöyle demiştir. Bir sefere çıkmıştık, bizden bir adama taş değdi ve başını yardı. Sonra bu zat ihtilam oldu. Arkadaşlarına: Benim teyemmüm etmeme ruhsat buluyormusunuz? diye sordu. Sen suyu kullanabilirsin, sana (teyemmüm için) ruhsat bulmuyoruz dediler. Adam yıkandı akabinde de öldü. Peygamber (s.a.v)'in huzuruna geldiğimizde bu hadise (kendisine) anlatıldı. Bunun üzerine efendimiz (s.a.v): (Fetvayı verenler) onu öldürdüler, Allah da onları öldürsün. Bilmediklerini sorsalardı ya! Cehaletin ilacı

---

[365] Ebu Davud, c, 1, sh, 235, bab, 123, hd,332,Taharet, Çağrı yay İst; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 2, sh, 34, Şamil yay İst; Tirmizi, c, 1, sh, 211, 212, bab, 92, hd, 124, Taharet; Neylul Ewtar, c, 1, sh, 311; Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 1, sh, 146, 147, 155, 180,

[366] Buhari, c, 1, sh, 88, 89, bab, 6, Teyemmüm, Çağrı yay İst.

[367] El Muhezzeb, c, 1, sh, 49; Fıkh'us –Sünne, c, 1, sh, 56; Muğnil Muhtaç, c, 1, sh, 49; Şafii, el Umm, c, 1, sh, 59; Haşiyetü'l Beycuri, c, 1, sh, 98; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 186; et-Tezhib fi edilletühü metnil ğayeti ve't takrib, sh, 20; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 418; Neylul Ewtar, c, 1, sh, 225; Büyük Şafii İlmihali, H, Gönenç, sh, 42; Mezahibul Erbaa, c, 1, sh, 74; Mecmuu Fetewa, c, 21, sh, 127; İbn'i Kuddame Şerhul Kebir, el Muğni, c, 1, sh, 191; İbn'i Abidin Reddu'l Muhtar, c, 1, sh, 260; İbn'i Rüşd, Bidayetul Müctehid ve nihayetul muktesid, c, 1, sh, 69; Tenvirul Kulub, sh, 150; Kifayetul Ağyar, c, 1, sh, 20; Haşiyetu't Tahtawi, sh, 68; Durerul Hükam fi Şerhul gurerul ahkâm, c, 1, sh, 12; İmam Serahsi Kitab el Mebsut, c, 1, sh, 76; Merakil Felah, sh, 15; el- Lubab fi şerhi'l Kitab, c, 1, sh, 17; Cevheretu'n Neyriye, c, 1, sh, 8; Kuduri Tercümesi, Ali Arslan, c, 1, sh, 2; Halebî Sağır, sh, 84; Mülteka Tercümesi, c, 1, sh, 34; Haşiyeli Mülteka, sh, 8; Büyük İslam İlmihali, Ö, N, Bilmen, 90; Emanet ve Ehliyet, c, 1, sh, 144; Nurul İzah Tercümesi, sh, 21; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 88; Şafiiler için namaz ilmihali, sh, 17; Açıklamalı Şafii İlmihali, sh, 72.

[368] Bakara suresi ayet, 217.

[369] Maide suresi ayet, 54.

[370] İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 343; Dört mezhebin fıkıh kitabı, c, 1, sh, 141.

[371] Büyük Şafii fıkhı, c, 1, sh, 122; Kifayetul Ağyar, c, 1, sh, 37.

ancak sormaktır. Onun teyemmüm etmesi, yarasının üzerine bir bez bağlayıp sonra üzerine mesh etmesi ve vücudunun geri kalan kısmını da yıkaması ona yeterdi diye. Buyurdu. [372] Zevaid de bu hadisin isnadı münkatidir, denilmiş. Sübülü's Selam da bu hadisin isnadında ihtilaf vardır. [373] Beyhaki. Bu hadis bu konuda rivayetlerin en sahihidir. Şevkani Hz. Ali'nin hadisi ile kuvvet kazanmıştır demiştir. [374] Hz. Ali (r.a)'den gelen hadiste şöyledir. Bileğim kırılmıştı. Peygamber (s.a.v)'den sordum, o da bana sargıların üzerine mesh etmenin emretti. [375]

(236)Her Farz Namazı İçin Bir Teyemmüm Etmenin Delilleri

İbn'i Abbas (r.a)'den dedi ki kişi sünnetleri bir teyemmüm ile kılar. Ancak (farz) namazlarını bir teyemmüm ile kılamaz diğer (farz namazı) için teyemmüm yapar. [376] Hz. Ali (r.a) dedi ki her namaz için teyemmüm yapılır. [377] İbn'i Abbas (r.a) dedi ki bir teyemmüm ile ancak bir namaz kılınır. [378] Diğer bir rivayette ise şöyledir. Amr b. As (r.a)'den. Her namaz için teyemmüm vardır, dedi ve Katade bununla fetva verirdi. [379] İbn'i Umer (r.a)'den, demiştir ki. Eğer abdest bozulmazsa her (farz) namazı için teyemmüm eder. Bu hadisin isnadı sahihtir. [380]

Bundan anlaşılan şudur ki nafileler için geçerli olan deliller yeterli miktarda olan delillerdir ki. İbn'i Abbas (r.a)'nın rivayeti bunun delilidir. Yani kişi bir teyemmüm ile bir farz kılar, o teyemmüm ile dilediği kadar sünnet namazları kılabilir. Bundan sonra bu husus ile alakalı Arapça eserlerinin yerlerini sahife numaralarını, ve ciltlerini, daha sonra konu ile ilgili Türkçe, veya tercüme edilmiş kitapların, konu ile ilgili yerlerini siz değerli okuyucu kardeşlerime kolaylık olsun diye, birde kaynaklı konuşma fikri yerleşsin diye, acizane bu fakir kardeşiniz siz değerli okuyucu kardeşlerime sunmayı bir vazife ve sırtım da bir yük kabul ederek size sunuyorum ve birde bu günümüzde ortaya çıkmış bir takım okumamış cahil müçtehitlere bir ders ve ibret levhası olarak onlara gösteresiniz diye. Bu kaynaklarla ilk ana kaynak olan Kur'an ve Sünnete müracaat edip bu ümmetin ışıkları ve yıldızları olan bu değerli İmamlarımızın, bu dava da ne kadar çileler çektiğini, ve ne kadar rahatlıktan ve istirahattan, ve uykusundan fedakarlık yaptığını, gecesini gündüzüne katıp bu ümmet istifade etsin diye ne kadar çaba sarf ettiğini, bu sözüm ona okumamış müçtehitler keşke bir bilselerdi, onların hakkında ileri geri ölçüsüz bir şekilde konuşmazlardı. Fakat şu bir gerçektir ki hiçbir Alim masum (günahsız) değildir. Onların sundukları eserleri Kur'an ve Sünnet ölçüsünde ki şaşmaz ve yanılmaz ölçü ile ölçülür. Eğer o iki büyük şaşmayan yanılmayan ana kaynakların ölçüsüne uyarsa kabul edilir, uymazsa reddedilir. Çünkü ana kaynaklar (Kur'an ve Sünnet) Müslüman

---

[372] Ebu Davud, c, 1, sh, 239, Taharet, Çağrı yay İst; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 2, sh, 44, Şamil yay İst; İbn'i Mace, c, 1, sh, 189, bab, 93, hd, 572.
[373] Sübülü's Selam, c, 1, sh, 154.
[374] İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 256.
[375] Buluğu'l Mer'am, sh, 75, hd, 146; Neylul Ewtar, c, 1, sh, 302; İbn'i Mace, hd, 657; Sübülü's Selam, c, 1, sh, 154.
[376] Buluğu'l Meram, sh, 76, hd, 148; Darekutni, c, 1, sh, 144, hd, 700; Camiul Usul, c, 1, sh, 264; Mizanu'l İ'tidal, c, 1, sh, 514.
[377] Beyhaki es Sünenül Kübra, c, 1, sh, 379, hd, 1085, Taharet;
[378] Darekutni Sünen, c, 1, sh, 144, hd, 702, Taharet;
[379] Darekutni Sünen, c, 1, sh, 144, hd, 696, Taharet; Beyhaki Sünenü'l Kübra, c, 1, sh, 380, hd, 1086, Taharet.
[380380] Beyhaki Sünenü'l Kübra, c, 1, sh, 389, Taharet; Darekutni Sünen, c, 1, sh, 144, hd, 698; Metni Ğayeti vet'takrib, sh, 32.

için bir mihenk taşı hükmündedir. Mihenk taşı ile altının gerçek ve sahtesi ölçülür. O taşın ölçüsü tutarsa gerçek altın olduğuna hükmedilir, eğer ölçü tutmazsa sahte diye kabul edilir.

Onun için Kur'an ve Sünnet ise Dinin ve Müslümanlığın ölçüsüdür. Onlarla herkes ölçülür o iki büyük kaynakla ölçülen kişiler, şahıslar, kurumlar, kuruluşların, hal ve hareketleri işleri konuşmaları yazıları çıkardıkları eserleri, o kaynaklarla bağdaşıp çelişmiyorsa ve o kaynaklara uyuyorsa kabul edilir yoksa reddedilir. Fakat bu cahil okumamış müçtehitler, daha eline bir kitap almadan Allame kesilirler. Bunların o İmamları eleştirme yetkisi ve salahiyetleri yoktur. Çünkü cahildirler, cahilin de körden bir farkı yoktur, kör ne kadar önünü göremiyorsa bu cahillerde manen önlerini göremiyorlar, her ne kadar maddi gözleri görüyorsa da dinin nazarında kör hükmündedirler. Düşünün ki önünü göremeyen birisi nasıl bir başkasına öncülük edebilir bundan aciz olan birisinin nasıl kalkıpta o kör hali ile ilmi ve irfanı olmadığı halde, Allah korkusu ile donanmış ilim ve irfan sahibi olan bir zatı nasıl ve hangi yetkiye dayanarak eleştirebilir, yalnız şunu da unutmamak lazımdır ki ilim sahipleri eleştiremez diye bir kaide yoktur. Ancak onun gibi ilim ve irfanla donanmış birisi o kişiyi Kur'an ve Sünnet ile ölçer tutarsa kabul ve tutmazsa reddeder. Yoksa bu eleştiri cahilin haddi değildir onu eleştiremez çünkü eleştiri ancak ilimle yapılır, cahilin ise ilmi yoktur ilmi olmayan bir cahilin ilim sahibi birisini eleştirmesi haksızlıktır, bu ise kabul edilemez. Çünkü İmamlar bu ümmetin yıldızları ve baş komutanlarıdır, sıradan cahil bir erin baş komutanı eleştirmesi ne kadar kabul edilemezse cahil birinin de bu ümmetin yıldızlarını eleştirme hakkına sahip değildir.

Onun için siz değerli kardeşlerimden rica ediyorum bu tipler her zaman ortalıklarda başı boş dolaşırlar amaçları İslam ümmetinin arasına fitne ve ve fesat tohumları ekerek kişileri Kur'an ve Sünnetten şüpheye düşürüp imanlarını zedelemek istiyorlar onun için bu kaynakları onlara göstererek itiraz ettikleri zaman buna karşı dur bakalım deliliniz nedir? Ve neye göre konuşuyorsunuz deyip onlardan delil isteyin. Bu durumda delil getiremedikleri için rezil olurlar birde göreceksiniz ki o zaman kaçmak için yer arayacaklar. Bu tipler karşılaştıkları kişilere biz Kur'an'ın dışında başka bir şey kabul etmeyiz derler, halbuki o cahiller bilmezler ki Sünnet ile yani Peygamber (s.a.v)'in hadisleri ile Kur'an açıklanır. Mesela cahile sorsan desen ki peki sen Kur'an dan başka bir şey kabul etmiyorsan Kur'an da namazı kılın emri vardır. Fakat hangi vakitte kaç rekat namaz kılınacak diye bir ayet yoktur, o zaman cahil bu rekatların sayısını ne ile ispat edecektir. Onun içindir ki diyoruz ey! Cahil bu senin haddin değildir. Kur'an ve sünneti biri birinden ayırmak mümkün değildir, sadece bir meal ile meseleler anlaşılmaz. Eğer cahil Allah'ın Kur'anda beyan ettiği şu ayeti bilseydi ben Kur'andan başka bir şeyi kabul etmiyorum demezdi ayet şudur.

"Peygamber size neyi verdi ise onu alın sizi neden sakındırdı ise ondan sakının."

Bu ayet cahili yalanlıyor, çünkü ayette Peygamber size ne verdi ise onu alın emri vardır. Bu emirden kasıt Allah'ın kendisi ne gönderdiği vahiy ve onun hadisleridir, çünkü bir Peygamber kendi başına bir şey yapmaz heva ve hevesine göre konuşmaz.

Yine Kuranda "O heva ve hevesine göre konuşmaz, onun konuşması ancak, vahiy iledir."

Onun içindir ki eğer cahil bunu bilseydi Kur'an ile sünneti biri birinden ayırmayacaktı. Ceplerinde sürekli bir Kur'an mealini taşıyarak cahilleri peygamber (s.a.v) den uzaklaştırırlar halbuki bu cahil okumamış müçtehitler bilmiyorlar ki o büyük Peygamber (s.a.v) Kur'an'ın en büyük müfessiridir. Böylesi zihniyete sahip birisi ile karşılaştık bir konu oldu Adam ben Kuran'dan başka hiç bir şey kabul etmiyorum dedi. Dedim ki biz hem Kuranı hem Sünneti hem İcmaı ve hem de Kıyası kabul ediyoruz. Bir mesele karşımıza gelince önce onu Kuran'a müracaat ederiz Kuran'da bulamazsak Sünnete müracaat ederiz, ondan da bulamazsak, İcma'a

baş vururuz, ondanda bulamazsak Kıyasa baş vururuz bunlar bizim için kaçınılması mümkün olmayan birer kaynaktır dedim. Adam hayır deyip direndi durdu hayır ben Kur'an dan başka bir şey kabul etmiyorum dedi. Dedim ki madem Kur'andan başka bir şey kabul etmiyorsun, size Kur'an dan bir şey soracağım bana Kur'andan cevap verin, Adam böbürlene böbürlene tabii ya sor bakalım dedi. Dedim ki Kur'an namazdan bahs eder değil mi? Evet dedi. Madem öyle ise sabah namazının kaç rekat olduğunu ve bununla ilgili bir ayet gösterin bana zavallı adam dondu kaldı ne diyeceğini bilemedi, dedim ki bak kardeşim gördün mü Kur'an'ın izahı için hadise ihtiyaç vardır. Çünkü yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor.

«Rasulallah (s.a.v) size neyi verdi ise onu alın sizi neden men etti ise ondan vazgeçin» Haşır suresi ayet 7.

Demek ki peygamber (s.a.v)'in getirdiği şeyler alınır. Peki o şeyler nelerdir. Kesinlikle diyebiliriz ki onun sözleri ki (bunlar ise ayet ve hadisi şeriflerdir ve Peygamberin mübarek yaşantısıdır bu ise Kur'an ile tıpa tıp denktir ve bunların tamamını içine almıştır. O Peygamber heva ve hevesine göre konuşmaz. Onun konuşması ancak vahiy iledir. Bunu bizzat Kur'an beyan eder. Onun için Peygamber (s.a.v)'i Kur'andan uzaklaştırmak mümkün değildir. Onu Kuran'dan ayırmak başla gövdeyi ayırmak gibidir. Çünkü Kur'an'ın hükmünü Peygamber (s.a.v) uygulamıştır. Bu uygulamalar neticesinde peyderpey ayetler nazil olmuş. O ayetlerin hükmünü sahabeye anlatmış Kur'an ile içli dışlı olmuştur. Bakınız Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor.

«Hayır Rabbine andolsun ki aralarında çıkan ihtilaflarda seni hakem tutmadıkça sonrada verdiğin hükümden içlerinden bir sıkıntı duymadan tamamen (Allah'a ve onun Rasulune) teslim olmadıkça iman etmiş olamazlar.» Nisa,65;

Peki ayeti kerimedeki hakem kimdir. Şüphesiz ki Resulullah (s.a.v)'dir. Ey! Okumamış cahil müctehid sen diyorsun ki ben Kur'andan başka bir şeyi kabul etmem, Allah'ın hakem tayin ettiği Peygamberi sen nasıl onun sözü olan hadisleri reddedebilirsin. Halbuki sen bu hareketin ile Kur'an'ın kendisini (haşa) inkar ediyorsun ama bunun farkında değilsin. Onun için bu hareketinden vazgeç Kur'ana ve Sünnete tabi ol. Kur'an'ın ve Sünnetin süzgecinden süzülmüş İslam ahkamına tabi ol. Cahilliğini kabul et yaptığın günahlardan tövbe et ki hak yolu bulasın. Allah (c.c) sana ve bana Kur'an ve Sünnete tabi olmayı nasip ve müyesser eylesin, günahlarımızı af ve mağfiret eylesin. Amin. Bundan sonra teyemmüm konusu ile ilgili kaynaklarını ve yerlerini tespit ederek siz değerli kardeşlerime Allah'ın izin ve keremi ile istifadenize sunacağız. İnşallah.[381] (Mütercim)

(237)BİRİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Teyemmüm'ün Hükmü

Soru–38- Teyemmümün şartları kaç tanedir?

Cevap–38-Teyemmümün şartları beş tanedir.

1- Hastalık veya seferi gibi bir özrün bulunması.

---

[381] El Mecmu', c, 2, sh, 206; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 123; el Mebsut, c, 1, sh, 106; el Muhezzeb, c, 1, sh, 66; Mecmuu'l Fetewa, c, 21, sh, 199; Kifayetü'l Ağyar, c, 1, sh, 32; el Muğni, c, 1, sh, 266; Reddül Muhtar, c, 1, sh, 391; Bidayetü'l Müctehid ve nihayetul muktesid, c, 1, sh, 128; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 56; Metni ğayeti wet'takrib, sh, 30; Şerhi İbn'i Kasım, sh, 10; Merakil Felah, sh, 20; Kuduri, 5; Tahtawi, sh, 89; Dürerü'l Hükam, c, 1, sh, 28; Halebî Sağır, sh, 41; Cevhere, c, 1, sh, 26; Mülteka, sh, 12; Teshiduddaruri, c, 1, sh, 26; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 117; İslam Dini, sh, 132; Nurul İzah, sh, 27; Mülteka tercümesi, c, 1, sh, 163; Büyük İslam İlmihali, sh, 100; Kuduri tercümesi, sh, 5; Tenvirul Kulub tercümesi, sh, 158; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 207; Fıkhu's Sünne tercümesi, c, 1, sh, 81; Dört Mezhebin Fıkhı, c, 1, sh, 122; Emanet ve ehliyet, c, 1, sh, 160; Büyük Şafii İlmihali, sh, 52; İhyau Ulumu'd Din tercümesi, c, 1, sh, 349; Zadul Mead tercümesi, c, 1, sh, 234; Fethu'l Bari c, 1, sh, 573; Newewi Minhac, c, 1, sh, 279.

2- Namaz vaktinin girmiş olması.
3- Suyu aramış olması.
4- Su bulunduğu halde kullanılmasının mahzurlu olması.
5- Toprağın temiz ve tozlu olması.

Soru–39-Eğer toprağa kum veya kireç karışırsa caiz midir?

Cevap–39-Eğer kum veya kireç toprağa karışırsa caiz değildir.

Soru–40-Teyemmümün farzları kaç tanedir?

Cevap–40-Teyemmümün farzları dört tanedir.

1- Niyet etmek.
2- Yüzü mesh etmek.
3- Ellerle beraber dirsekleri mesh etmek.
4- Tertip (sırasıyla yapmak).

Soru–41-Teyemmümün sünnetleri kaç tanedir?

Cevap–41-Teyemmümün sünnetleri üç tanedir.

1- Besmele çekmek.
2- Sağ (uzvu) sol (uzuv) üzerine takdim etmek.
3- Peş peşe (ard arda arka arkaya) yapmak.

Soru–42-Teyemmümü bozan şeyler nelerdir?

Cevap–42-Teyemmümü bozan şeyler üç tanedir.

1- Abdesti bozan her şey teyemmümü de bozar. [382]
2- Namaz vaktinin dışında suyu görmek.
3- İrtidat (Yani dinden dönmek).

Soru–43-Yaralı olan bir kişinin nasıl yapması lazımdır?

Cevap–43-Yaralı olan bir kişi yarasını sarmadan önce abdesti tamamladıktan sonra yarayı mesh eder. Sonra teyemmüm eder ve öylece namazını kılar daha sonra namazını iade etmez. (Yani abdestli iken yarayı sarmış ve mesh etmişse iade etmez, abdestsiz iken yarayı sarıp mesh etmişse iade eder)

Soru–44-Teyemmüm yapan biri o teyemmümle kaç vakit farz namazı kılabilir?.

Cevap–44-Bir teyemmüm ile yalnız bir farz namazı kılabilir.

Soru–45-Teyemmüm yapan birisinin o teyemmüm ile ne kadar sünnet ve nafile namazları kılabilir?.

Cevap–45-Bir teyemmüm ile sünnet veya nafile namazları istediği kadar o vakit içinde kılabilir. (Mesela öğlen namazında teyemmüm yaptıysa o teyemmüm ile o vakit içerisinde dilediği kadar o teyemmüm ile nafile namazı kılabilir).

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

---

[382] Abdesti bozan şeyler altı tanedir.

1- Ön ve arkadan her hangi bir şeyin çıkması.
2- Makatını iyice yere yerleştirip yapıştırmadan uyuması.
3- Hastalık ve sarhoşluk sebebi ile aklının gitmesi.
4- Gerek erkek ve gerekse kadın her ikisinin elleri (tenleri) arada bir engel, perde olmadan birbirine yabancı olanlara değmesi ile her ikisinin de abdestleri bozulur.
5- İnsanın elinin içi tenasül uzvuna dokunması.
6- İnsanın dübür halkasına elinin iç tarafına dokunması abdesti bozar. Kavli cedide (yeni görüşe) göredir. (eski görüşe göre bozulmaz).

(238)BİRİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[12 فصل] وَكُلُّ مَائِعٍ خَرَجَ مِنَ السَّبِيلَيْنِ نَجِسٌ إِلاَّ الْمَنِيَّ وَغَسْلُ جَمِيعِ الْأَبْوَالِ وَالْأَرْوَاثِ وَاجِبٌ إِلاَّ بَوْلَ الصَّبِيِّ الَّذِى لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ فَإِنَّهُ يَطْهُرُ بِرَشِّ الْمَاءِ عَلَيْهِ وَلاَيُعْفَى عَنْ شَيْءٍ مِنَ النَّجَاسَاتِ إِلاَّ الْيَسِيرَ مِنَ الدَّمِ وَالْقَيْحِ وَمَالاَ نَفْسَ لَهُ سَائِلَةٌ إِذَا وَقَعَ فِي الْإِنَاءِ وَمَاتَ فِيهِ فَإِنَّهُ لاَيُنَجِّسُهُ وَالْحَيْوَانُ كُلُّهُ طَاهِرٌ إِلاَّ الْكَلْبَ وَالْخِنْزِيرَ وَمَا تَوَلَّدَ مِنْهُمَا اَوْ مِنْ اَحَدِهِمَا وَالْمَيْتَةُ كُلُّهَا نَجِسَةٌ إِلاَّ السَّمَكَ وَالْجَرَادَ وَالْآدَمِيَّ وَيُغْسَلُ الْإِنَاءُ مِنْ وُلُغِ الْكَلْبِ وَالْخِنْزِرِ سَبْعَ مَرَّاتٍ إِحْدَاهُنَّ بِالتُّرَابِ وَيُغْسَلُ مِنْ سَائِرِ النَّجَاسَاتِ مَرَّةً تَأْتِى عَلَيْهِ وَالثَّلاَثَةُ أَفْضَلُ وَإِذَا تَخَلَّلَتْ الْخَمْرَةُ بِنَفْسِهَا طَهُرَتْ وَإِنْ خُلِّلَتْ بِطَرْحِ شَيْءٍ فِيهَا لَمْ تَطْهُرْ.

(239)BİRİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[12 فصل] وَكُلُّ مَائِعٍ خَرَجَ مِنَ السَّبِيلَيْنِ نَجِسٌ إِلاَّ الْمَنِيَّ وَغَسْلُ جَمِيعِ الْأَبْوَالِ

Oniki-nci / Fasıl / Her / Sıvı-nın (yaş olanın) / Çıktı / İki yoldan / Necis-tir (pistir) / Ancak / Meni / Yıkamak / Tamam-ını (hepsini) / Bevller

وَالْأَرْوَاثِ وَاجِبٌ إِلاَّ بَوْلَ الصَّبِيِّ الَّذِى لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ فَإِنَّهُ يَطْهُرُ بِرَشِّ الْمَاءِ عَلَيْهِ

Kuru pislikler / Vaciptir / Ancak / Bevl / Sabi (süt (yaş) çocuğu) / O sabi ki / Yemiyor / Yemek / Muhakkaki o / Temiz olur / Serpmekle / Su-yu / Onun üzerine

وَلاَيُعْفَى عَنْ شَيْءٍ مِنَ النَّجَاسَاتِ إِلاَّ الْيَسِيرَ مِنَ الدَّمِ وَالْقَيْحِ وَمَالاَ نَفْسَ لَهُ سَائِلَةٌ إِذَا

Affolunmaz / Şey den / Necasetlerden (Pisliklerden) / Ancak / Az / Kandan / İrin-den / O şey ki / olmayan / Kendiliğinde / Onun için / olmayan / Akan kanı / Ne za-man ki

وَقَعَ فِي الْإِنَاءِ وَمَاتَ فِيهِ فَإِنَّهُ لاَيُنَجِّسُهُ وَالْحَيْوَانُ كُلُّهُ طَاهِرٌ إِلاَّ الْكَلْبَ وَالْخِنْزِيرَ وَمَا

O şey ki / Domuz / Köpek / Ancak / Temiz-dir / O-nların hepsi / Hayvan-lar / Pisletmez / Çünkü o / O kabın içine / Öldü / Kabın içine / Düştü

تَوَلَّدَ مِنْهُمَا اَوْ مِنْ اَحَدِهِمَا وَاْلمَيْتَةُ كُلُّهَا نَجِسَةٌ إِلاَّ السَّمَكَ وَالْجَرَادَ وَاْلآدَمِيَّ وَيُغْسَلُ

Yıkanılır / İnsan oğlu / Çekirge / Balık / Ancak / Necistir / O-nların tamamı / Ölü / O İkisinden birisine / Veyahut / O iki-sinden / Doğdu

اْلإِنَاءُ مِنْ وُلُغِ اْلكَلْبِ وَاْلخِنْزِرِ سَبْعَ مَرَّاتٍ إِحْدَاهُنَّ بِالتُّرَابِ وَيُغْسَلُ مِنْ

Yıkanılır / Toprak ile / Onlardan biri / Defa-Kere / Yedi / Domuz / Köpek / Yalamasından / Kap-lar

سَائِرِ النَّجَاسَاتِ مَرَّةً تَأْتِى عَلَيْهِ وَالثَّلاَثَةُ أَفْضَلُ وَإِذَا تَخَلَّلَتْ اْلخَمْرَةُ بِنَفْسِهَا طَهُرَتْ

Temiz olur / O Kendiliğinde / Şarap / Sirkeleşir / Ne zaman ki / Daha efdaldır / Üç / Onun üzeri-ne / Getirir / Bir kere / Necasetlerden / Sair-ler-den

وَإِنْ خُلِّلَتْ بِطَرْحِ شَيْءٍ فِيهَا لَمْ تَطْهُرْ

Temiz olmaz / Onun içine / Bir şey / Atmak ile / Sirkeleşir / Eğer

(240)BİRİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜM TOPLU MANASI

(241)Necasetleri (Pislikleri) Gidermenin Hükmü

Ön ve arka yollardan çıkan her sıvı necistir (pistir). Yalnız meni necis değildir. Bütün kuru pislikleri ve idrarları (sidik/bevl) yıkamak vaciptir. Ancak daha yemek yiyemeyen (anne sütünden başka bir şey yiyemeyen) çocuğun idrarının üzerine suyu serpmekle (dökmekle) temizlenir.

Necasetlerden hiçbir şey affolunmaz. Necasetlerden hiçbir şey affolunmaz. Ancak az kandan ve irinden kendiliğinden akan kanı olmayan (çekirge ve sinek gibi) bir kabın içine düşüp ölmekle o kabı necis etmez (pisletmez).

Her (çeşit) hayvan temizdir. Ancak köpek ve domuz ve ikisinin doğurduğu yavruları veya ikisinden birisinin yavrusu (yani ya baba domuzdur anne keçidir, veya anne domuzdur baba keçidir veya baba koçtur anne köpektir veya anne koyundur, bunların birleşmesi neticesinde meydana gelen yavrular, domuz köpek gibi) necistir.

Her ölü (şer'i kesimle kesilmeyen hayvan) necistir. Ancak balık (ölüsü), insan (ölüsü), necis değildir.

Domuz ve köpeğin yaladığı (ağzını soktuğu bir kaba veya tencereye veya kazana) bir defa toprakla yedi defa yıkanacak. Sair (diğer şeylerin yıkanması ise o necasetlerde) pisliklerde üç defa yıkaması ise daha efdaldır.

Ne zaman ki içki (şarap) kendiliğinden (her hangi bir müdahale olmadan ilaçlama gibi bir işlem yapılmadan kendi kendine) sirkeleşirse (o sirke helal ve) temizdir. Eğer içki (için kurulmuş bir küpün) içine (ilaç gibi bir şey) atılırsa (o müdahale neticesinden dolayı o içki küpü) sirkeye dönüşürse. (Bu müdahale olduğundan dolayı helal ve) temiz olmaz. (Öncekisi kendiliğinden sirkeleştiği için temiz, bu sonra ki de bir işlem neticesinden sirkeleştiği için temiz değildir) [383]

---

[383] **Mezheplerin, Necasetlerden ittifak edilen ve edilmeyen** olmak üzere ikiye ayrılır. **A) İttifak edilen necasetler. 1) Domuz eti:** Şer'i kesimlede olsa necistir. Çünkü Kur'an nassıyla bizatihi necistir. Eti kılı kemiği ve tabaklansa bile derisi, hasılı bütün organları necistir. **2) Kan:** Şehidinki hariç, insan kanı; sudakiler hariç, hayvan kanı, ondan diri veya ölü iken akan çok miktardaki kandır. Şehit kanı üzerinde olduğu sürece necis değildir. Balık kanı, ciğer ve dalak, kalp kanı da böyledir. Aynı şekilde, kesimden sonra hayvanın damarlarında kalan kan akmadıkça pis değildir. Hanefilerce karınca, pire ve bit kanı çok da olsa böyledir. Akan kan -Maliki ve Şafiilere göre balık, sinek ve keneden de olsa- necistir. Bu ihtilafın neticesi şudur: Tuzlanarak üstüstte konan balıklar, kanları kanları birbirine sızacağı için Şafiilere ve Malikilerdeki racih görüşe göre yenmez. Ancak üstte mi altta mı olduğu şüpheli olan yenebilir. Hanefilere ve Malikilerden İbni Arabiye göre hepsi yenir. Çünkü balıktan çıkan kan kan değil rutubettir; bu durumda da temizdir. **3) İnsan sidiği, kusmuğu ve dışkısı:** Süt emen çocuğun sidiği buna dahil değildir. Şafiilere ve Hanbelilere göre, necis olmasına rağmen üzerine su serpmek yeterlidir. Eti yenmeyen hayvanın sidiği, kusmuk ve tersi de necistir. Hanefiler kuşların pisliği ile fare ve yarasanın sidiğini bunun dışında tuttular. Çünkü fareden sakınmak mümkün değildir. Yarasada havada işer. Elbise ve yemekte olanı bağışlanır. Kaplardaki bağışlanmaz. Hayvanların geviş getirirken ağzından çıkan necistir. **4) İçki:** Allah teala'nın: "İçki, kumar, dikili taşlar (putlar), şans oyunları şeytan işi birer pisliktir." (Maide, 90) ayetine binaen, fakihlerin ekserisine göre necistir. Bazı muhadisler temiz olduğunu söylediler. Cumhura ve Hanefilerdeki mutemet görüşe göre içki (hamr), sarhoş eden her sıvıyı içine alır. **5) İrin:** Bozuk kandır, ona kan karışmaz. Bozulmuş bir kan olduğu için necistir. Sadid adı verilen kan karışmış ince su (irin) de bunun gibidir. İkisinin de çoğu necistir. Azı bağışlanır. **6) Mezi ve Vedi:** Mezi, şehvetlenme veya cimayı düşünme anında fışkırmaksızın çıkan ince beyaz sudur. Ali (ra)'nin hadisinde, zekerini yıkama ve abdest emredildiği için necistir: "Mezisi çıkan bir adamdım. Resulullah (sav)'a sormaya utandım. Mikdat b. Esved'esöyledim, o sordu. Ondan dolayı abdest almak lazımdır." Buyurdu. Mislim'de: "Zekerini yıkar ve abdest alır." Vardır. **Vedi:** İdrardan sonra veya ağır bir şey kaldırdığında çıkan katı süt gibi beyaz bir sıvıdır. Necistir. Çünkü sidikle beraber veya ondan sonra çıkmaktadır; onun hükmünü alır. İdrardan sonra çıkan kum ve taş: Eğer adil bir doktor sidikten oluştuğunu söylerse necistir. Yoksa necaset bulaşmıştır, yıkama ile temiz olur. **7) Köpek, koyun, kedi, serçe vb. su dışında yaşayan, eti yenen veya yenmeyen, kanı akıcı olan hayvan ölüsünün eti:** Bu tabaklanmamış hayvan derisi gibidir. Bu görüş Hanefilere göredir. Diğerlerine göre ise insan dışındaki ölüler, kemik, tüy, yün, kıl vb. bütün bölümleriyle necistir. Bunların her birini helal yapan canlılık idi. **8) Yenmeyen hayvanların etleri ve sütleri:** Süt etten oluşmaktadır; onun hükmünü alır. 9) Canlıdan diri iken kopan veya ayrılan el, but, gibi bölümler: Kıl vb. buna dahil değildir. Resulullah (sav): "Hayvandan diri iken kopan ölüdür". Buyurmuştur. **B) Hakkın ihtilaf olunan necasetler: 1) Köpek: Hanefilere göre:** Köpeğin bizatihi necis olmadığıdır. Zira korunma ve avlanmadan ondan yararlanmaktadır. Domuz ise bizatihi necistir. Yalnız köpeğin ağız suyu veya salyası ve tersi necistir. Vücudun diğer bölümleri buna kıyas edilmez. Ağzını kaba sokarsa yedi defa yıkanır. **Malikilere göre:** Köpek: İster beslenmesine izin verilen bekçi veya çoban köpeği olsun, isterse başka köpek, mutlak olarak temizdir. Sadece ağzını soktuğunda -meşhur olan görüşe göre- taabbüden (ibadet etmek için) yedi defa yıkanır. Ayağını veya hareket ettirmeden dilini soksa veya salyası düşse yıkamak gerekmez. **Şafiiler Ve Hanbelilere göre:** Köpek domuz ve ondan türeyenler, bunların artığı, teri necistir. Bunlarla kirlenen eşya biri toprakla olmak üzere yedi defa yıkanır. Darekutni ve Hakim'in rivayet ettiği hadiste: Resulullah (sav) birinin evine çağrıldı ve gitti. Sonra da Başka bir eve çağrıldı ve gitti. Sonra da başka bir eve çağrıldı, gitmedi. Kendisine bu anlatılınca "Filanın evinde köpek vardır" buyurdu. Filanınkinde de kedi vardır denince: "Kedi pis değildir." Dedi. Bundan köpeğin necis olduğu anlaşılmıştır. **2) Su hayvanı ve akıcı kanı olmayan hayvanın ölüsü:** Mezhepler, balık vb. deniz hayvanlarının ölüsünün temiz olduğundan ittifak etmişlerdir. Hanefilere göre: Balık, kurbağa ve yengeç gibi suda yaşayanın ölüsü suyu necis kılmaz. Şafiiler ve Hanbelilere göre: Balık çekirge gibi deniz hayvanlarının ölüsü temizdir. Sinek, bit, domuzlan böceği, akrep, ağustos böceği vb. kanı olmayanların ölüsü Şafiilere göre necis, Hanbelilere göre temizdir. Malikiler göre: Yenmesi haram olmayanlardan herhangi bir şer'i yolla boğazlanaların tamamı temizdir. **3) Ölünün kan bulunmayan sert bölümleri:** Boynuz,

(242)BİRİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(243)Necasetleri (Pislikleri) Gidermenin Delilleri

(244)Ön Ve Arkadan Çıkan Her Şey Necis Oluşunun Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Veyahut biriniz heladan gelirse. [384]

Enes b. Malik (r.a)'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v) hela ihtiyacını yerine getirmek için dışarıya çıktığı ben kendisine su götürürdüm. O da bu su ile kendini yıkardı.[385]

Hz. Ali (r.a.)'den rivayet edilmiştir. Dedi ki ben mezisi çok akan bir erkek idim (Rasulallah s.a.v)'in. Kızı fatıma'nın nikahımda bulunmasından dolayı (utanıyordum bu mesele için) ben bir kimseye. Peygamber (s.a.v)'e sormasını emrettim. O da sordu. Peygamber (s.a.v) ona; zekerini yıka da abdest al buyurmuştur. [386]

(245)Meni Necis Olmayışının Delilleri

Hz. Aişe (r.anha)'dan rivayet edilmiştir, şöyle demiştir. "Ben Rasulallah (s.a.v)'in elbisesinden meniyi ovalardım, Rasûlullah (s.a.v)'de o elbisede namaz kılardı.[387]

Yine Hz. Aişe (r.anha)'dan."Ben Rasulallah (s.a.v)'in elbisesinden meniyi yıkardım daha sonra elbisedeki temizleme izlerini görürdüm". [388]

Başka bir hadisi şerifte yine Hz Aişe (r.anha) anamızdan rivayet ediliyor. «Rasulallah (s.a.v)'in elbisesinde ki meniyi kuru olduğu zaman ovalar, yaş olduğu zaman yıkardım.» [389]

---

kemik, diş, fildişi, davar ayağı, çatal tırnak, tüy, yün, sinir ve katı maya, Hanefilere göre temizdir, necis değildir. Yine sıvı maya ve süt Hanefilere göre temizdir. İmam Muhammed ve Ebu Yusuf'a göre ise bunların ikiside necistir. Hanefilerin dışındaki Cumhur şöyle demiştir: Ölünün bütün bölümleri necistir. **4) Ölünün derisi:** Malikiler ve Meşhur görüşlerinde Hanbeliler tabaklansın tabaklanmasın ölünün derisinin necis olduğu görüşündedirler. Hanefiler ve Şafiiler: Hangi deri tabaklanırsa temiz olur. **5) Sütten başkasını yemeyen emzikli çocuğun sidiği:** Şafiiler ve Hanbelilere göre: Gıdalanmak için henüz sütten başkasını yememiş erkek çocuğun sidiği ve kusmuğu ile kirlenen yere su serpilir. Fakat kız çocuğu ile hünsadan sidiklenen yere su dökülerek yıkanması lazımdır. Hanefi ve Malikilere göre: Erkek ve kız çocuğunun sidiği ve kusmuğu necistir. Bu sebebten elbisenin yıkanması gerekir. **6) Eti yenen hayvanın sidiği, artıkları ve tersi:** Malikiler ve Hanbelilere göre: Deve, sığır, koyun, tavuk, güvercin vb. gibi eti yenen hayvanların sidiği, tersi temizdir. Şafiiler ve Hanefilere göre: Sidik, kusmuk ve ters, hayvandan olsun olmasın, mutlak olarak necistir. **7) Meni:** Necaset ve temizliği hakkında -insandan ise- iki ayrı görüş vardır: İnsan dışındakilerin menisi ise Hanefi ve Malikilere göre necistir. Hanbelilere göre, eti yenenlerinki temizdir. Şafiilerde esah olan görüşe göre, köpek, domuz veya bu ikisinin türleri dışındakilerin menisi temizdir. Hanefi ve Malikilere göre insan menisi de necistir. **8) Yara ve çıbanlardan çıkan su:** Hanefiler ve Malikiler şunları necasetten saymışlardır: İçinde kan bulunan ve bulunmayan irin, yanık uyuz, kaşıma gibi sebeplerle kabarcıklardan çıkan sıvılar. Şu kadar ki sarı su ve irinin azı, kanın azı gibi bağışlanır. Şafiiler ve Hanbeliler de diğer imamlarla irin ve sarı suyun necis necis olduğuna ittifak ettiler. **9) İnsan ölüsü ve uyuyanın ağzından akan:** Hanefiler ashaptan bazılarının (İbni Abbas ve İbni Zübeyr) fetvası ile amel ederek, diğer ölüler gibi necis olduğu görüşündedirler. Cumhuır Resulullah (sav)'ın: "Mü'min necis olmaz" hadisine binaen temiz olduğu görüşündedirler. Uyuyanın uyku anında ağzından çıkan su da Şafiilerin ve Hanbelilerin açıklamasına göre temizdir. Ancak Şafiiler ve Malikiler dediler ki: Bu sıvı mideden kokuşmuş olarak sarımsı bir şekilde çıkarsa yine mideden çıkan balgam gibi necistir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 108-118).

[384] Maide suresi ayet, 6; Nisa suresi ayet, 43.

[385] Buhari, c, 1, sh, 61, bab, 56, Vudu; Müslim, c, 1, sh, 226, bab, 21, hd, 281, Taharet; Fethu'l Bari bi şerhi Buhari, c, 1, sh, 428, hd, 217, Vudu; ayrıca bab, 15, hd, 150, 151, 152, 500; Ayrıca Sahihi Buhari tercümesi, c, 1, sh, 347, Ötüken yay İst.

[386] Buhari, c, 1, sh, 71, bab, 13, Gusül; Müslim, c, 1, sh, 247, bab, 4, hd, 303, Hayd; Ebu Davud, c, 1, sh, 143, bab, 82, hd, 206, 207, 208, Taharet; Buhari tercümesi Ötüken yay İst, c, 1, sh, 381, Gusül; İbn'i Mace, c, 1, sh, 168, bab, 70, hd, 503, Taharet; Müsned Ahmed b.Hanbel, c, 1, sh, 108; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 373, Şamil yay İst; Nesai, c, 1, sh, 96, bab, 112, hd, 152, 153, 154, 155, 156.

[387] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 86, Şamil yay İst; Ebu Davud, c, 1, sh, 260, bab, 134, hd, 372, Taharet, Çağrı yay İst.

[388] Ebu Davud, c, 1, sh, 260, bab, 135, hd, 373, Taharet; Buhari, c, 1, sh, 63, bab, 65, Vudu; Müslim, c, 1, sh, 239, bab, 32, hd, 289, Taharet; Nesai, c, 1, sh, 155, bab, 186, hd, 293; Tirmizi, c, 1, sh, 201, bab, 86, hd, 118; İbn'i Mace, c, 1, sh, 178, bab, 81, hd, 536.

İbn'i Abbas (r.a)'den rivayet edilmiştir. Rasulallah (s.a.v)' den elbiseye değenmeni hakkında soruldu. Rasulallah (s.a.v) meni tükürük ve sümük mesabesindedir, buyurdu. Bir bez veya otla onu silmen sana yeterlidir. [390]

Beyhaki ve Tahawi rivayet etmiştir. Hadisin merfu veya mevkuf olduğundan ihtilaf edilmiştir. [391]

(246)Bevl Ve Büyük Pislikleri Yıkamanın Vacipliği Delilleri

«Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilmiştir. Dedi ki bir bedevi mescide küçük abdestini yaptığında. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Onun sidiği üzerine bir kova su dökün.»[392]

(247)Yemek Yiyemeyen Çocuğun İdrarına Su Serpmenin Delilleri

Ümmi Kays binti mıhsandan rivayet edilmiştir ki. «O henüz yemek yemeyen küçük oğlunu Resulullah (s.a.v)'e getirdi. Efendimizde çocuğu kucağına oturttu. Çocuk Resulullah (s.a.v)'in elbisesinin üzerine bevl etti. Efendimiz su isteyerek üzerine döktü onu yıkamadı.[393]

Yine aynı ravinin Tirmizideki rivayeti şöyledir. Erkek çocuğun bevline su serperdi, kız çocuğun bevlini yıkardı. Yemek yedikleri takdirde tamamı yıkanılır.[394]

Ayrıca Ebu Davut'un tercüme ve şerhinde. Yemek yiyen çocuğun idrarı ise ittifakla ancak yıkanmakla temizlenir. [395]

(248)Necisin Hiç Bir Çeşidi Affolunmaz Delili

Hz. Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilmiştir. Rasulallah (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Birinizin kabına kara sinek düştüğü vakit onu batırınız. Çünkü Onun bir kanadında hastalık diğerinde de şifa vardır ve o içinde hastalık bulunan kanadıyla korunur. Onun her tarafını batırınız. [396]

Eğer sinek necis olsaydı. Peygamber (s.a.v) onu yemeğe batırın diye emretmezdi. Bu manada olan yani akan kanı olmayan her şey sineğe kıyas edilir. [397] Ayrıca bu hadis ile alakalı şu kitaplarda da yer almıştır. [398]

(249)Az Kan Ve Kusuntunun Delili

---

[389] Darekutni Sünen, c, 1, sh, 95, hd, 443, Darul fikir, M,1994, H, 1414, Beyrut; Fıkh'us Sünne tercümesi, c, 1, sh, 133, Pınar yay İst.

[390] Darekutni, c, 1, sh, 94, 95, bab, 46, had, 441, Taharet;

[391] Fıkh'us Sünne tercümesi, c,1,sh, 33, Pınar yay İst.

[392] Buhari, c, 1, sh, 61, bab, 57, 58, Vudu, Buhari, c, 7, sh, 80, bab, 35, 80, edeb; Müslim, 1, 136, bab, 30, hd, 284, Taharet; Nesai, 1, 47, bab, 45, hd, 53, Taharet; bab, 2, Miyah, İbn'İ Mace, 1, 176, bab, 78, hd, 528, Taharet; Darimi, 1,153, bab, 62, hd, 746, Vudu, Muwatta, 1, 65, bab, 31, hd, 111, Taharet; Müsned, 2, 282, Ebu Davud trc ve şerhi, 2, 94, Şamil yay İst. Ebu Davud, c,1, sh, 263, 264, bab, 136, hd, 380, Taharet, Çağrı yay, İst.

[393] Buhari, 1, 62, bab, 59, Vudu; Müslim, 1, 237, bab, 31, hd, 286, 287, Taharet; Nesai, 1, 157, bab, 187, Taharet, Çağrı yay, İst,

[394] Tirmizi, 1, 104, bab, 54, hd, 71, Taharet; Aynı rivayeti İbn'i Mace'de rivayet etmiş, c, 1, sh, 174, bab, 77, hd, 523, 525, Taharet; Darimi, 1, sh, 54, bab, 63, hd, 747, Vudu; Ebu Davud, 1, 261, bab, 135, hd, 374, 376, Taharet,

[395] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 89, Şamil yay İst.

[396] Buhari, 4, 100, bab, 17, bedeu'l Ğalk.

[397] Metni ğayeti vet'takrib, sh, 34.

[398] Fethu'l bari şerhi Buhari, c, 11, sh, 418, bab, 58, hd, 5782, Tıbb; Aynı eser, c, 6, sh, 518, bab, 17, hd, 3320, Bedeu'l Ğalk; Nesai, 6, 178, bab, 11, hd, 4259, Furuu; İbn'i Mace, 2, 1159, bab, 31, hd, 3504, Tıbb; Darimi, 2, 423, bab, 12, hd, 2044, Ut'ime; Müsned Ahmed b. Hanbel, 2, 229, 246, 263, 340, 355, 388, 443, c, 3, 24; Ebu Davud, c, 4, sh, 182, bab, 48, Ut'ime; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 3, sh, 474, Şamil yay İst.

Hz. Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilmiştir. Rasulallah (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Birinizin kabına kara sinek düştüğü vakit onu batırınız. Çünkü Onun bir kanadında hastalık diğerinde de şifa vardır ve o içinde hastalık bulunan kanadıyla korunur. Onun her tarafını batırınız. [399]

Eğer sinek necis olsaydı. Peygamber (s.a.v) onu yemeğe batırın diye emretmezdi. Bu manada olan yani akan kanı olmayan her şey sineğe kıyas edilir. [400] Ayrıca bu hadis ile alakalı şu kitaplarda da yer almıştır. [401]

(250)Akan Kanı Olmayan Hayvanların Delili

Hz. Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilmiştir. Rasulallah (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Birinizin kabına kara sinek düştüğü vakit onu batırınız. Çünkü Onun bir kanadında hastalık diğerinde de şifa vardır ve o içinde hastalık bulunan kanadıyla korunur. Onun her tarafını batırınız. [402]

Eğer sinek necis olsaydı. Peygamber (s.a.v) onu yemeğe batırın diye emretmezdi. Bu manada olan yani akan kanı olmayan her şey sineğe kıyas edilir. [403] Ayrıca bu hadis ile alakalı şu kitaplarda da yer almıştır. [404]

(251)Kapların İçine Düşüpte Ölün Sinek Necis Olmadığının Delilleri

Hz. Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilmiştir. Rasulallah (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Birinizin kabına kara sinek düştüğü vakit onu batırınız. Çünkü Onun bir kanadında hastalık diğerinde de şifa vardır ve o içinde hastalık bulunan kanadıyla korunur. Onun her tarafını batırınız. [405]

Eğer sinek necis olsaydı. Peygamber (s.a.v) onu yemeğe batırın diye emretmezdi. Bu manada olan yani akan kanı olmayan her şey sineğe kıyas edilir. [406] Ayrıca bu hadis ile alakalı şu kitaplarda da yer almıştır. [407]

---

399 Buhari, 4, 100, bab, 17, bedeu'l Ğalk.
400 Metni ğayeti vet'takrib, sh, 34.
401 Fethu'l bari şerhi Buhari, c, 11, sh, 418, bab, 58, hd, 5782, Tıbb; Aynı eser, c, 6, sh, 518, bab, 17, hd, 3320, Bedeu'l Ğalk; Nesai, 6, 178, bab, 11, hd, 4259, Furuu; İbn'i Mace, 2, 1159, bab, 31, hd, 3504, Tıbb; Darimi, 2, 423, bab, 12, hd, 2044, Ut'ime; Müsned Ahmed b. Hanbel, 2, 229, 246, 263, 340, 355, 388, 443, c, 3, 24; Ebu Davud, c, 4, sh, 182, bab, 48, Ut'ime; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 3, sh, 474, Şamil yay İst.
402 Buhari, 4, 100, bab, 17, bedeu'l Ğalk.
403 Metni ğayeti vet'takrib, sh, 34.
404 Fethu'l bari şerhi Buhari, c, 11, sh, 418, bab, 58, hd, 5782, Tıbb; Aynı eser, c, 6, sh, 518, bab, 17, hd, 3320, Bedeu'l Ğalk; Nesai, 6, 178, bab, 11, hd, 4259, Furuu; İbn'i Mace, 2, 1159, bab, 31, hd, 3504, Tıbb; Darimi, 2, 423, bab, 12, hd, 2044, Ut'ime; Müsned Ahmed b. Hanbel, 2, 229, 246, 263, 340, 355, 388, 443, c, 3, 24; Ebu Davud, c, 4, sh, 182, bab, 48, Ut'ime; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 3, sh, 474, Şamil yay İst.
405 Buhari, 4, 100, bab, 17, bedeu'l Ğalk.
406 Metni ğayeti vet'takrib, sh, 34.
407 Fethu'l bari şerhi Buhari, c, 11, sh, 418, bab, 58, hd, 5782, Tıbb; Aynı eser, c, 6, sh, 518, bab, 17, hd, 3320, Bedeu'l Ğalk; Nesai, 6, 178, bab, 11, hd, 4259, Furuu; İbn'i Mace, 2, 1159, bab, 31, hd, 3504, Tıbb; Darimi, 2, 423, bab, 12, hd, 2044, Ut'ime; Müsned Ahmed b. Hanbel, 2, 229, 246, 263, 340, 355, 388, 443, c, 3, 24; Ebu Davud, c, 4, sh, 182, bab, 48, Ut'ime; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 3, sh, 474, Şamil yay İst.

(252)Köpek Domuz Ve İkisinde Birisinin Doğurduğunun Necisliği Delilleri

Domuzun necisliğini gösteren şu ayeti kerimedir. Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. «Veyahutta domuz eti şüphesiz ki pistir (necistir).[408]

Köpeğin necisliğinide şu hadisi şeriflerde görüyoruz şöyle ki. Ebu Hüreyre (ra)'den Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Sizden birinin kabını köpek yaladığı zaman onun temizlenmesi yedi kere yıkanmasıdır.[409]

(253)Balık Ve Çekirgenin Ölüsü Necis Olmadığının Delilleri

Ebu Hüreyre (r.a)'den deniz yolculuğu ile ilgili sorulan soruda «O denizin suyu temiz, ölüsü helaldır» buyurdu. [410] Bu hadisin isnadı sahihtir.

Diğer kaynaklar için ikinci maddenin deniz suları ile alakalı bölüme bakınız mevzuumuz uzamasın diye tekrar kayıt etmeye gerek duymadık ayrıca ileride Sayd ve Zebaih kitabının avlama ve kesme ile alakalı bölümlerde gelecektir. İnşallah.

Balık ve çekirgenin ölüsü ile alakalı delil ise şöyledir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Size iki ölü ile iki kan helal kılındı. İki ölü balık ve çekirgedir. İki kan ise ciğer ve dalaktır. İbn'i Mace rivayet etti. [411]

(254)İnsan Ölüsünün Necis Olmadığı Delilleri

İnsan ölüsünün temiz oluşunun delili de şunlardır. Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Andolsun biz, Adem oğullarını şerefli kıldık. [412] Hadisteki delili ise şöyledir.

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre. Ebu Hüreyre (r.a) cünüp iken Medine sokağının birinde kendisini Peygamber (s.a.v) karşılamış. Ebu Hüreyre Peygamber (s.a.v)'in yanın da savuşup gittim (deyip kendisini tecrid ederek şöyle devam etti); Ebu Hüreyre (r.a) gitti ve yıkandı, sonra geldi. Peygamber: Sen nerede idin ya Ebu Hüreyre? diye sordu. Ebu Hüreyre de: Cünüp idim. Taharetsiz (cünüplü) olarak seninle oturmak istemedim, diye cevap verdi. Bunun üzerine, "Sübhanallah! Mü'min murdar olmaz" buyurdu. [413] Bunlar konumuzla ilgili yeterli deliller. Allah bunlarla amel etmeyi nasip eylesin.

(255)Köpek Ve Domuzun Yaladığı Kapların Delili

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Veyahutta domuz eti şüphesiz ki pistir (necistir)[414]

---

408 Enam suresi ayet, 144.
409 Buhari, 1, 51, bab, 33, Vudu, Müslim, 1, 234, bab, 27, hd, 280; Müslim'deki bir rivayeti sekizincisi toprakla yıkamak. Tirmizi, c, 1, sh, 151, bab, 68, hd, 91, Taharet; İbn'i Mace, bab, 31, hd, 363, Taharet. Darimi, 1, 153, bab, 59, hd, 746, Bu rivayette sekizincisi toprakla yıkamaktır. Aynı rivayeti. Müsned 4, 86, 5, 56, Tac, 1, 85, Ebu Davud, 1, 57, bab, 37, hd, 71, Taharet. Ebu Davud trc ve şerhi, 1, 140, şamil yay İst.
410 Tirmizi, 1, 100, bab, 52, hd, 69, Taharet;
411 Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 165, Arslan yay İst; Ayrıca bu hadisi. Ahmed, Şafii, Beyhaki, Darekutni, rivayet etmiştir. Fıkh'us Sünne tercümesi, c, 1, sh, 30.
412 İsra suresi ayet, 70.
413 Buhari tercümesi, bab, 23, Gusül.
414 Enam suresi ayet, 144.

Hadiste ki delili ise şu hadisi şeriftir. Ebu Hüreyre (r.a) şöyle rivayet etmiştir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Sizden birinizin kabını köpek yaladığı zaman onun temizlenmesi yedi kere yıkanmasıdır. [415] Müslim'deki bir rivayeti sekizincisi toprakla yıkamak diye rivayet edilmiştir.

(256)Yedi Defa Yıkanması İcab Eden Kapların Delili

Ebu Hüreyre (r.a) şöyle rivayet etmiştir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Sizden birinizin kabını köpek yaladığı zaman onun temizlenmesi yedi kere yıkanmasıdır. [416] Müslim'deki bir rivayeti sekizincisi toprakla yıkamak diye rivayet edilmiştir.

(257)Şarabın Sirkeye Dönüşmesi İle Helal Oluşunun Delilleri

Enes b. Malik (ra)'den rivayet olunduğuna göre; Ebu Talha Peygamber (s.a.v)'e (bir miktar) şaraba varis olan yetimleri(n elinde bulunan bu şarabı) sormuş, (Hz. Peygamber (s.a.v) "Onu dök!" Cevabını vermiş. (Ebu Talha): Onu sirkede yapmayayım mı? Diye sorunca (Hz Peygamber (s.a.v): "Hayır!" cevabını vermiş. [417]

Bu hadis şaraptan sirke yapmayı caiz görmeyen. İmamı Şafii, Ahmed ve çoğunluk ulemanın delilidir. [418]

Onlara göre şarabın içine, ekmek, soğan, maya, veya başka bir şey atmak sureti ile yapılan şarap temiz olmaz. Necaseti bakidir (kalıcıdır). İçine atılan şeyde pis olur. Artık bu sirke ebediyyen temiz olmaz. [419]

Şarabın içine herhangi bir ilaç atılıpta sirkeye dönüşürse helal olmaz. Kendi kendine şarabın sirkeye dönüşmesine gelince. Her hangi bir ilaçlama yapılmadan şarap kendiliğinde sirkeye dönüşmüşse bu sirke temiz olup helaldır. [420]

Bunun illeti ise sarhoşluk verdiği içindir, ve muhakkak ki bunun (sarhoş edilen şeyin) izale edilmesi yani giderilmesi ile. Yani sarhoşluktan çıkması ile sarhoşluk veremiyorsa kendiliğinden sirkeye dönüşmüş ise temiz ve helal olur. Çünkü herhangi bir müdahale olmadan kendiliğinden sirkeye dönüşmüştür, ve dolayısıyla sarhoş vericilikten çıktığı için temiz olmuştur.

Mesela üzümün tabii hali helaldır, fakat eğer o üzümün suyunu sıkıp onu şaraba çevirir iseniz o şarap sarhoşluk verdiği için haram olur asli itibarı ile üzüm helamdır. Onu haram yapan sarhoşluk verdiği içindir.

---

[415] Buhari, 1, 51, bab, 33, Vudu; Müslim, 1, 234, bab, 27, hd, 280, Taharet; Tirmizi, 1, 151, hd, 91, bab, 68, Taharet; Darimi, 1, 153, bab, 59, hd, 742; Bu rivayette de sekizincisi toprakla yıkamaktır. Aynı rivayet Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 4, sh, 86, c, 5, sh, 56; Tac, 1, 85; Ebu Davud, 1, 57, bab, 37, hd, 71, Taharet; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 140, Şamil yay İst.

[416] Buhari, 1, 51, bab, 33, Vudu; Müslim, 1, 234, bab, 27, hd, 280, Taharet; Tirmizi, 1, 151, hd, 91, bab, 68, Taharet; Darimi, 1, 153, bab, 59, hd, 742; Bu rivayette de sekizincisi toprakla yıkamaktır. Aynı rivayet Müsned Ahmed b. Hanbel, c, 4, sh, 86, c, 5, sh, 56; Tac, 1, 85; Ebu Davud, 1, 57, bab, 37, hd, 71, Taharet; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 140, Şamil yay İst.

[417] Ebu Davud, c, 4, sh, 82, bab, 3, hd, 3675 Eşribe. Müslim, 2, 1573, bab, 2, hd, 1983 Eşribe; Tirmizi, 3, 589, bab, 59, hd, 1294, Buyu; Tuhfetul eşraf, 1668, Buluğum Meram, 43, hd, 27, Müsned, Ahmet b Hanbel, c, 3, sh, 119, 180, 260.

[418] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 13, sh, 295.

[419] Sahihi Müslim bi şerhi İmam'ı Nevevi, c, 1, sh, 151.

[420] Sübülü's Selam, c, 1, sh, 53, 54.

Fakat o üzüm suyundan sıkıldığı halde dura dura sirkeye dönüşmüşse sarhoşluk vasfını kayıp ettiği için aslına dönüştüğünden ötürü temiz olur ve dinen kullanılmasında her hangi bir sakınca yoktur.

Fakat şunu da unutmamak lazımdır ki eğer o şarap için kurulmuş olan küpü herhangi bir ilaç neticesinde onu sirkeleştirirse o tabii vasfını kayıp ettiği için temiz olmaz. Her şeyin daha iyisini ve en incelikleri bilen Allah (c.c)'dır. (Mütercim)

(258)Kapların Temizlenmesinin Delilleri

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilmiştir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: Birinizin kabından köpek (ağzını sokup bir şeyi) içtiği zaman onu (o kabı) yedi kere yıkasın.[421]

Bu yıkama köpeğin ağzını soktuğu kaplarla ilgilidir. Normal kapların yıkanışı bir sefer yıkamaktır. Efdal olanı ise üç sefer yıkamaktır.[422]

Abdullah b. Umer (r.a)'den şöyle demiştir : Namaz elli (vakit) cünüplükten dolayı yıkanmak yedi defa ve elbiseden idrarı yıkamak yedi defa idi. Rasulallah (s.a.v) namaz beş vakit, cünüplükten yıkanmak ve elbiseden sidiği yıkamak da bir defa indirilinceye kadar (Allah'a) duaya devam etti. [423]

(Dikkat edilirse hadiste geçen bir defa indirilinceye kadar duaya devam etti bunda anlaşılan bir defa yıkamak vaciptir ki bu hadise göre) elbisedeki bir pisliğin yıkanması, Şafii ve Malikilere bir defadır. Ancak Şafiilere göre üç defa yıkamak menduptur. [424] Yine bu paralelde Müminlerin anası. Hz. Aişe (r.a)'dan. Rivayet edildiğine göre şöyle demiştir. Rasulallah (s.a.v)'e küçük bir çocuk getirildi. Çocuk Onun elbisesinin üzerine işedi. Rasulallah hemen su istedi de onu sidiğin üzerine döktü. [425] Diğer bir hadiste ise şöyledir.

Ebu Salebe (r.a)'den. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Kafirlerin kaplarını yıkayın ve onlarla yemek yemeyin.[426]

(Diğer taraftan Peygamber (s.a.v) gerek cünüplük ve gerekse abdest alırken azalarını birer, ikişer, üçer defa yıkadığı olmuştur. Diğer temizlikleri de buna kıyas ettiğimiz zaman mesele anlaşılmış olur. Mütercim)

Bundan sonra necasetlerin giderilmesi ile ilgili fıkıh kitaplarındaki yerlerini siz değerli okuyucu kardeşlerime göstererek daha fazla bilgi ve teferruatlı bir şekilde araştırmalarını daha fazla bilgi ve teferruatlı bir şekilde araştırmalarını kolaylaştırmak için o eserleri sıralayacağım. Çünkü biz acizane metnin üzerindeki kaynaklarını arayıp tarayarak o kaynakları göstermeğe çalışıyoruz.

Teferruatlı bir bilgi ise o eserlere bakıp daha derin ve daha ince meselelere vakıf olacağınızı umarak bu ufak çalışmanın sevap ve mükafatını Allah'tan talep ederek siz değerli mü'min kardeşlerimin duasına muhtaç olan bu aciz Kardeşinize de dua etmenizi diliyorum.

Hz. Peygamber (sav)'in şu hadisi şerifiyle kulaklarınızı çınlatarak. O şanı yüce Peygamber (sav) Allah kime hayır murat ederse onu dininde fakih yapar, buyurdu.

---

[421] Buhari tercümesi, c, 1, sh, 317, bab, 35, Vudu.
[422] Şerhi İbn'i Kasım, sh, 12.
[423] Ebu Davud, c, 1, sh, 171, bab, 97, hd, 247, Taharet.
[424] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 444.
[425] Buhari tercümesi, c, 1, sh, 350.
[426] Buhari, 5161; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 62;

Allah (cc) hepimize dinde fakih olmayı nasip ve müyesser eylesin. Amin. Allah'ın izniyle eserleri kaydetmeye başlıyorum, Mevlam yar ve yardımcımız olsun. Allah'ım sen yanıltma. [427]

(259)BİRİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Necasetleri (Pislikleri) Gidermenin Hükmü

Soru–46- İnsanın ön ve arkasından çıkan her şey necis olur mu?.

Cevap–46-Evet insanın ön ve arkasından çıkan her şey necistir. Ancak meni hariç (necis değildir).

Soru–47-Bevl ve kaba pisliklerin yıkanması vacip midir?

Cevap–47-Evet bevl ve kaba pisliklerin yıkanması vaciptir.

Soru–48-Süt emen küçük çocukların bevllerini yıkamak vacip midir?.

Cevap–48-Yemek yiyemeyen erkek çocukların bevllerini yıkamak vacip değildir. Ancak suyu serpip dökerse temizlenmiş olur. (Yalnız kız çocuğun bevli yıkanması lazımdır).

Soru–49-Necis olan şeylerin affı olur mu?

Cevap–49-Necis olan hiçbir şey affolunmaz.

Soru–50-Az kan da veya irinde veya öldüğünde akan kanı olmayan hayvanlar necis olur mu?

Cevap–50-Bunların hiç biri necis olmaz. Bunlar affedilen şeylerdir.

Soru–51-Akan kanı olmayan bir hayvanın sinek veya çekirge gibi. Bunlardan biri veya bunların benzeri olan hayvanların bir tabağın içine düşer ve ölürse o tabak necis olur mu?

Cevap–51-Bu akan kanı olmayan hayvanların her biri her hangi bir tabak veya yemeğe düşerse necis olmaz.

Soru–52-Bütün hayvanlar temiz olur mu?

Cevap–52-Bütün hayvanlar temizdir. Ancak köpek ve domuz ve onların doğurdukları yavruları da temiz değildir.

Soru–53-Ölü hayvanlar hepsi necis midir?.

Cevap–53-Evet ölü hayvanlar hepsi necistir.

Soru–54-Ölüp de necis olmayan hayvan varmıdır?.

Cevap–54-Evet ölüp de necis olmayan iki hayvan vardır. O hayvanların ölüsünü yemek helaldir. Bunlar balık ve çekirgedir.

Soru–55-İnsan ölüsü necis olur mu?

Cevap–55-Hayır insan ölüsü necis değil temizdir.

Soru-56-Köpek veya domuzun yaladığı bir kabı kaç defa yıkamak gereklidir?

Cevap–56-Domuz ve köpeğin yaladığı bir kabı bir defası toprakla yedi kere yıkamaktır.

Soru–57-Diğer normal kaplar kaç defa yıkanılır?.

---

[427] El, Mecmu'1, 234; el-Umm, 1, 54, 56, 123, el-Mebsut, 1, 51, 93; Beycuri, 1, 149, Muğnil Muhtaç, 1, 110, el-Muhezzeb, 1, 91, el-Fıkh'ül İslami ve edilletühü, 1, 301, Bidayetul Müctehid ve nihayetul muktesid, 1, 151, Reddul muhtar, 1, 509, Hidaye, 1, 20, Mezahibul Erbaa, c, 1, 24, el-Muğni, 1, 74, Mecmuu Fetewa, c, 21, sh, 269; Kifayetul ehyar, 1, 40, Şerhi İbn'i Kasım, 11, Kuduri, 9; Merakil felah, 28, et-Teshidud daruri, 1, 38, Mülteka, 19, Lubab, 1, 53, Cevhere, 1, 56, Halebî Sağır, 96, Derarul Hukam, 1, 44; Tahtawi, 120, Metnil ğayeti ve terkib, 33, Bunda sonra Türkçe kaynaklarını kaydediyorum; İhyau'Ulumiddin terc. 1, 324, Büyük şafi fıkhı trc, c, 1, 63, Fıkh-us Sünne trc, c, 1, 30, Büyük şafi ilmihali, 31, Emanet ve ehliyet, 1, 179, Dört mezhebin fıkhı tercümesi, c, 1, sh, 27; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 107; Tenvirul Kulub tercümesi, sh, 147; Kuduri tercümesi, sh, 9; Büyük İslam ilmihali, sh, 64, 65; Mülteka tercümesi, c, 1, sh, 37; Nurul izah tercümesi, sh, 37; İslam dini, sh, 119; Açıklamalı Şafii ilmihali, sh, 87; Şafiiler için namaz ilmihali, sh, 26, 27.

Cevap–57-Sair (diğer) kapları bir defa yıkamak yeterlidir. Üç defa yıkamak ise daha faziletlidir.

Soru–58-Bir küp şarap kendiliğinde sirkeleşirse o sirke temiz ve yenilmesi helal olur mu?.

Cevap–58-Bir küp şarap kendiliğinde sirkeleşirse o sirke temiz ve yenilmesi helal olur.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(260)BİRİNCİ KİTAP ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(261)Hayzın Lügat Ve Şer'i Manaları

Hayız, lugatta "akmak" demektir. Vadinin suları aktığı zaman "haza'l vadi" denilir. Ağacın özü aktığı zaman "haza'ş-şeceratü" denilir. Şer'i manası ise, Hayız kanı sağlık esnasında kadının rahminin iç taraflarının en üst kısmında hilkat (yaratılış) ında ve tabiatından ötürü kadının doğum ve hastalık hali olmadan gelen kandır. Buda buluğ çağına erdikten sonra olur. [428]

(262)BİRİNCİ KİTABIN ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[13 فصل] وَيَخْرُجُ مِنَ الْفَرْجِ ثَلاَثَةُ دِمَاءِ دَمُ الحَيْضِ وَالنِّفَاسِ وَالْإِسْتِحَاضَةُ فَالْحَيْضُ هُوَ الدَّمُ الْخَارِجُ مِنَ الْفَرْجِ الْمَرْأَةِ عَلَى سَبِيلِ الصِّحَّةِ مِنْ غَيْرِ سَبَبِ الْوِلاَدَةِ وَلَوْنُهُ أَسْوَدُ مُحْتَدِمٌ لَذَّاعٌ وَالنِّفَاسُ هُوَ الدَّمُ الْخَارِجُ عَقِبَ وِلاَدَةِ وَالْإِسْتِحَاضَةُ هُوَ الدَّمُ الْخَارِجُ فِى غَيْرِ أَيَّامِ الْحَيْضِ وَنِفَاسِ أَقَلُّ الحَيْضِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَأَكْثَرُهُ خَمْسَةٌ عَشَرَ يَوْمًا وَغَالِبُهُ سِتٌّ أَوْ سَبْعٌ وَأَقَلُّ النِّفَاسِ لَحْظَةٌ وَأَكْثَرُهُ سِتُونَ يَوْمًا وَغَالِبُهُ أَرْبَعُونَ وَأَقَلُّ الطُّهْرِ بَيْنَ الْحَيْضَتَيْنِ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا وَلاَحَدَّ لأَكْثَرِهِ وَ أَقَلُّ زَمَنٍ تَحِيضُ فِيهِ الْمَرْأَةُ تِسْعُ سِنِينَ وَأَقَلُّ الْحَمْلِ سِتَّةُ اَشْهُرٍ وَأَكْثَرُهُ أَرْبَعُ سِنِينَ وَغَالِبُهُ تِسْعَةُ أَشْهُرٍ وَيَحْرُمُ بِالْحَيْضِ وَالنِّفَاسِ ثَمَانِيَةُ أَشْيَاءَ الصَّلاَةُ وَالصَّوْمُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ وَمَسُّ الْمُصْحَفِ وَحَمْلُهُ وَدُخُولُ الْمَسْجِدِ وَالطَّوَافُ وَالْوَطْءُ وَلإِسْتِمْتَاعُ بِمَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ وَيَحْرُمُ عَلَى الْجُنُبِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ الصَّلاَةُ وَقِرَاةُ الْقُرْآنَ وَمَسُّ الْمُسْحَفِ وَحَمْلُهُ

[428] Muğnil Muhtaç, 1, sh, 152, M, 1995, H, 1415, Beyrut, Beycuri, 1, sh, 163, Darul fikir, M, 1994, H, 1414, Beyrut, Fıkh'ul İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 610, Dördüncü baskı. M, 1997, H, 1418, Darul fikir Dimeşk. Büyük şafi fıkhı, 1, 104, İslam fıkhı Ansiklopedisi, 1, 347, Zaman yay.

وَالطَّوَافُ وَاللُّبْثُ فِى اْلمَسْجِدِ وَيَحْرُمُ عَلَى اْلمُحْدَث ثلاَثَةُ أَشْيَاءَ الصَّلاَةُ وَالطَّوَافُ وَمَسُّ الْمُسْحَفِ وَحَمْلُهُ.

(263)BİRİNCİ KİTABIN ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜNÜN KELİME MANASI

[13 فصل] وَيَخْرُجُ مِنَ اْلفَرْجِ ثَلاَثَةُ دِمَاءٍ دَمُ الحَيْضِ وَالنِّفَاسِ وَاْلإِسْتِحَاضَةُ

On-üçüncü Fasıl Çıkar Ferçten Üç Kan-lar Kan Hayız Nifas İstihaze Hastalık kanı

فَالْحَيْضُ هُوَ الدَّمُ الْخَارِجُ مِنَ اْلفَرْجِ اْلمَرْأَةِ عَلَى سَبِيلِ الصِّحَّةِ مِنْ غَيْرِ سَبَبِ اْلوِلاَدَةِ

Hayız kan-ına gelince O-hayız kanı Bir kandır Çıkıcı-dır Ferçten Kadın-ın Üzeri-ne Yol Sıhhatlı Dışın-da Sebebi-ile Doğum

وَلَوْنُهُ أَسْوَدُ مُحْتَدِمٌ لَذَّاعٌ وَالنِّفَاسُ هُوَ الدَّمُ اْلخَارِجُ عَقِبَ وِلاَدَةٍ وَاْلإِسْتِحَاضَةُ هُوَ

Onun rengi Siyah Koyu-kırmızı Çok yakıcı Nifas'a gelince O nifas Bir kandır Çıkıcı-dır Çıkar Akabinde Doğum-un İstihazeye gelince O istihaze

الدَّمُ الْخَارِجُ فِى غَيْرِ أَيَّامِ اْلحَيْضِ وَنِفَاسِ أَقَلُّ الحَيْضِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَأَكْثَرُهُ خَمْسَةٌ عَشَرَ

Bir kandır Çıkıcı-dır Dışında Günler-in Hayız Nifas En az-ı Hayız-ın Bir gün Bir gece En çoğu O hayız-ın Beş-tir On

يَوْمًا وَغَالِبُهُ سِتٌّ أَوْ سَبْعٌ وَأَقَلُّ النِّفَاسِ لَحْظَةٌ وَأَكْثَرُهُ سِتُونَ يَوْمًا وَغَالِبُهُ أَرْبَعُونَ وَأَقَلُّ

En az-ı Kırk O nifas-ın Çoğunlukta Gün Altmış En çoğu Bir an-dır Nifas-ın En az-ı Yedi Veya Altı Genelde Çoğunlukta Gün

الطُّهْرِ بَيْنَ اْلحَيْضَتَيْنِ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا وَلاَحَدَّ لأَِكْثَرِهِ وَ أَقَلُّ زَمَنٍ تَحِيضُ فِيه اْلمَرْأَةُ

Kadın O hayızda Hayız-ın Zaman-ın En az-ı O-nun çoğ-unluğu için Sınır yoktur Gün On Beş İki hayız Ara-sı Temiz-liğin

تِسْعُ سِنِينَ وَأَقَلُّ اْلحَمْلِ سِتَّةُ اَشْهُرٍ وَأَكْثَرُهُ أَرْبَعُ سِنِينَ وَغَالِبُهُ تِسْعَةُ أَشْهُرٍ وَيَحْرُمُ

Haram olur Ay-lar Dokuz O hamileliğin Çoğunlukta olanı Sene-ler Dört O hamileliğin en çoğu Ay-lar Altı Hamile-liğin En az-ı Sene-ler Dokuz

بِالْحَيْضِ وَالنِّفَاسِ ثَمَانِيَةُ أَشْيَاءَ الصَّلاَةُ وَالصَّوْمُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ وَمَسُّ الْمُصْحَفِ

Mushaf-a Kur'an'a Dokunmak Kur'an'ı Okumak Oruç Namaz Şey-ler Sekiz Nifas-ile Hayız ile

وَحَمْلُهُ وَدُخُولُ اْلمَسْجِدِ وَالطَّوَافُ وَالْوَطْءُ وَلإِسْتِمْتَاعُ بِمَا بَيْنَ السُّرَّةِ وَالرُّكْبَةِ

Göbek Diz Ara-sı O münasebet ki O şey ki Oynaşmak Cinsi münasebet Tavaf etmek Mescid Cami Girilme-si O Kur'an'ı taşıması

وَيَحْرُمُ عَلَى الْجُنُبِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ الصَّلاَةُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنَ وَمَسُّ الْمُسْحَفِ وَحَمْلُهُ

Haram olur / Üzeri-ne / Cünüplü-ye / Beş / Şey-ler / Namaz / Okumak / Kur'an'ı / Dokunmak / Kur'an'a / O kur'an'ı taşımak

وَالطَّوَافُ وَاللُّبْثُ فِى الْمَسْجِدِ وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُحْدَثِ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ الصَّلاَةُ وَالطَّوَافُ

Tavaf etmek / Durmak / Mescid'de / Haram olur / Üzeri-ne / Abdestsiz olana / Üç / Şey-ler / Namaz / Tavaf etmek

وَمَسُّ الْمُسْحَفِ وَحَمْلُهُ.

Dokunmak / Kur'an'a / O Kur'an'ı taşımak

(264)BİRİNCİ KİTAP ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(265)Hayız Nifas Ve İstihaze Kanlarının Hükmü

Kadının [429] rahminden üç (çeşit) kan [430] çıkar. (Bunlar) [431] Hayız [432] kanı [433] nifas [434] ve istihaze kanlarıdır. [435]

---

[429] **Kadınlara Mahsus Haller:** Erkekler için söz konusu olmayıp, yalnız kadınlara mahsus bir takım özel haller vardır. Kadınların temizliğe bağlı bir takım ibadetleri yapabilmeleri ve karı-koca ilişkilerinde harama düşmemeleri için kendileriyle ilgili İslâm'ın bu özel hükümlerini öğrenmeleri gerekir. Bu haller; hayız (aybaşı, âdet görme), nifas (lohusalık) ve istihâza (özür kanı) olmak üzere üç türlüdür. Bu duruma göre, belli yaştaki bir kadının cinsel organından üç türlü kan gelebilir: a) Hayız kanı: Sağlıklı kadından belli yaşlar arasında gelir. b) Özür kanı: Kadının cinsel organından değil de çatlak bir damardan gelip, cinsel organ yolu ile akan kokusuz bir kandır. c) Lohusalık kanı: Doğumdan sonra belirli bir süre gelen kandır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[430] Bir kadının cinsel olgunluk devresinde (ki buna erginlik çağı da denir) her ay dölyolundan belirli süre kan gelmesine âdet görme denir. [Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 1/103.] Adet Yokluğu : Âdet görmemek. Bu durum buluğ yaşından önce ve yaş dönümü devresinden sonra normaldir. Âdetin ilk görüldüğü yaş kişiye göre değişir; genellikle 8-16 yaşları arasında gerçekleşir (ki iklimin ve beslenmenin de bunda te'siri görülebilir). 16 yaşında olduğu halde âdet görmemiş bir kızda birincil âdet yokluğu durumundan söz edilir. Eğer âdet, başladıktan sonra herhangi bir nedenle kesilmişse bu duruma ikincil âdet yokluğu denir, İkincil âdet yokluğunun en sık görülen nedenleri arasında gebelik yer alır; gebelik gerçekleşince kesilen âdet, doğumdan sonra yeniden- başlar. Bebeğin emzirilmesi de, doğumdan sonraki devrede âdetin yeniden başlayacağı zaman geciktirir. Adet yokluğunun kadına bir zararı yoktur. Sadece döllenebüme şansının azalmış olduğunu gösterir; bu durum bir hastalığın sonucu ise bu hastalığın tedavisi gerekebilir. Birincil âdet yokluğu, buluğ gecikmesi, hipofiz ya da yumurtalığın gereğince' çalışmaması ya da üretim sisteminde bir gelişim bozukluğunun bulunmasına bağlı olabilir. Yumurtalıklar, dölyatağı ya da dölyolu gereğince gelişmemiş olabilirler. Bazen, yeterince gelişmemiş üreme organlarına sanip olan bîr erkek çocuğu, yanlışlıkla bir kız olarak büyütülmüş olabilir. Dölyolu eğer bir zarla tamamen kapanmışsa, bu duruma delin-memiş kızlık zarı adı verilir.

Gerçekte âdet görülmekte, ancak bu zarın varlığı akan kanın dışarı ulaşmasını engellemektedir. Kan bu zarın gerisinde birikir, zamanla kanın sıvı bölümü, dölyolu duvarından emilir, geri kalan kısmı geride toplanır. Bu birikme sonucu dölyolu büyüyüp genişliyebilir, öyle ki karın duvarının büyüdüğü görülebilir. Bu duruma gizli âdet görme de denir. Tedavisi (basit bir cerrahî müdahaleyle) zarın yarılmasından ibarettir. [Sağlık Ansiklopedisi - Âdet görme.] Konunun bu kısmı tıbbî yönüdür.

431 **Aybaşı (Hayız) Hâli:** Kadınların aybaşı hallerine çok dikkat etmeleri gerekir. Çünkü temizliği gerektiren bazı ibadetlerin geçerli olması, boşanmada iddet ve nafaka gibi konuların tesbiti bu bilgilere dayanır. Kadın âdet görmeye yaklaşık dokuz yaşlarında başlar ve elli beş yaşına kadar devam eder. Bu yaşların dışında cinsel organdan gelecek kan "özür kanı" sayılır. Âdet gören kadın artık ergin kabul edilerek, namaz, oruç, hacc gibi bütün şer'î emir ve yasaklara muhatap olur. Erkek çocuğun ihtilâm olması da aynı sonuçları doğurur. Âdet veya ihtilâm gecikirse, İslâm hukukçularının çoğunluğuna göre onbeş yaşın bitmesiyle her iki cins erginlik çağına girmiş sayılır. Âdet görmenin üst sınırı için açık bir âyet veya hadis bulunmadığından İslâm fakihleri tecrübeye dayanarak değişik yaşlar belirlemişlerdir. Ebû Hanife'ye göre elli beş yaş olan bu sınır, Mâlikîlere göre yetmiş, Hanbelîlere göre ise elli yaştır. Şâfiîler ise aybaşı halinin ömür boyu devam edebileceğini, ancak çoğunlukla bunun altmış iki yaşında sona erdiğini belirtmekle yetinmişlerdir. Bununla birlikte Hanefîlere göre, nâdir de olsa elli beş yaşından sonra gelen kan, koyu kırmızı veya siyah renkte ise âdet kanıdır. Ay başı haliyle ilgili çeşitli nass'lar vardır. Allah Teâlâ şöyle buyurur: "Ey Muhammed, sana kadınların, hayız halinden sorarlar. De ki: O, kadına eziyet veren bir haldir. Hayız halindeyken kadınlardan uzaklaşın ve temizleninceye kadar da onlara yaklaşmayın. Temizlendikten sonra onlara Allah'ın emrettiği yerden yaklaşın." Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Bu hayız, Allah'ın, Adem (a.s)'in kızlarına yazdığı bir şeydir" Âdet gören kadından tamamen uzak mı kalınacağını soranlara Rasûlullah (s.a.s) şöyle cevap vermiştir: "Cinsî münasebet dışındaki şeyler, normal zamanlardaki gibi yapılabilir." Âdetli kadının temiz olmayan sadece adet kanıdır. Onun tükrüğü ve teri pis değildir. Pişirdiği yenir. Yemek, ya da su artığı temizdir. Hz. Âişe'den şöyle dediği nakledilmiştir: Ben âdetli iken Allah elçisi kendi isteği ile kucağıma yaslanır, Kur'an okurdu" "Âdetli iken, kemikli eti ısırır, sonra ona verirdim. Alır ve benim ısırdığım yerden ısırırdı. Yine âdetli iken su içtiğim kabı ona verirdim, alır ve ağzını benim ağzımı koyduğum yere koyar ve içerdi." Hanefî ve Hanbelîlere göre gebe kadın âdet görmez. Mâlikîler ve son dönemdeki fetvasına göre İmam Şâfiî ise gebe kadının da bazan âdet görebileceğini söylemişlerdir. Onlar, hayızdan söz eden âyetin mutlak anlamı ile, âdetin kadının fıtratından olduğunu bildiren bazı haberlere dayanırlar. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

432 Doğumdan sonra çıkan kandır. Hâmile hanımın gördüğü ve doğum halınde olan hanımın daha çocuk çıkmazdan önce gördüğü kan, istihaze kanıdır. Nifas (Lohusa) kanının en azının hududu yoktur. En fazlasının hududu ise kırk gündür. Kırk günden fazla gelen kan istihaze kanı onır. Kan, kırk günü geçerse, ve bu hanım daha Önce doğum yapmış olup nifasta belli bir âdeti varsa derhal onun âdetinin güruenne red (yanı eski âdet müddeti itibar) olunur. Eğer belli âdeti yoksa, nifasının müddeti kırk gündür, Bir defada ikiz doğuran hanımın nifası, Ebû - Hanifeye ve Ebû - Yusuf'a göre, birinci çocuktan sonra çıkan kandır. İmamı Muhammed ve İmam Zufere göre, ikinci çocuktan sonra çıkan kandır. [Ahmed Ebu'l-Hasan el-Kuduri el-Bağdadi, Kuduri Metni Tercümesi, Arslan Yayınları: 8-9.]

433 **Lohusalık (Nifas):** Nifas, doğumun arkasından gelen kan demektir. Doğum sırasında çocuk ile birlikte veya doğumdan önce gelen kan, bozuk bir kan veya özür (istihâza) kanıdır. Kadın gebelik süresince ve doğum gerçekleşinceye kadar abdest alır ve namazını kılar. Rahatsızlığı sebebiyle abdest alamazsa teyemmüm eder ve namazını ima ile kılar, namazı vaktinden sonraya bırakmaz. Lohusalığın en kısa süresi için bir sınır yoktur. Bir gün bile olabilir. Çünkü bunu belirleyen bir âyet veya hadis yoktur. Bu durumda, onun fiilen var olduğu süreye bakılır. Hanefîlerle Hanbelîlere göre, lohusalığın en uzun süresi kırk gündür. Bundan sonra görülecek kan özür kanıdır. Delil, Ümmü Seleme (r. anhâ)'den nakledilen şu hadistir: "Lohusa kadın, Rasûlullah (s.a.s) döneminde kırk gün kırk gece beklerdi." Şâfiî ve Mâlikîlere göre ise azamî lohusalık süresi altmış gündür. Ancak bu süre uygulamada genellikle kırk gün olarak gerçekleşir. Kadın doğum yapmakla birlikte kan görmeyebilir. Rivayete göre, Rasûlullah devrinde bir kadın doğum yapmış ve lohusalık kanı görmemiş, bu yüzden de kendisine "zâtu'l-cüfûf" adı verilmiştir. El, ayak gibi uzuvları belirmiş olan bir çocuğun düşmesiyle nifas hali meydana gelir ve genellikle on-onbeş gün kadar devam eder. Fakat henüz uzuvları belirmemiş bir düşüğe nifas hükümleri uygulanmaz. Bunun düşmesiyle görülen kan üç gün sürer. Daha önce de en az onbeş gün temizlik hali devam etmiş bulunursa bu, bir hayız kanı olmuş bulunur. Böyle değilse, özür kanı sayılır. Ebû Yûsuf ve İmam Muhammed'e göre, çocuk doğuran kadından hiç kan gelmese lohusa sayılmaz. Bu yüzden de gusül gerekmediği gibi, oruçlu ise orucu da bozulmaz. Yalnız abdest alması yeterlidir. Ebû Hanîfe'ye göre, ihtiyat olarak gusül yapar. Lohusalık süresi içinde kanın kesilmesi fasıla meydana getirmez. Başta ve sonda kanın bulunması peşpeşe akan kan gibi kabul edilir. Kanın kesilme süresinin onbeş günden daha az veya daha çok olması arasında fark yoktur. Şâfiî ve Mâlikîlere göre ise, aradaki temizlik süresi onbeş günü geçerse, "temizlik", bundan sonrası "hayız" sayılır. Temizlik hali yarım aydan az devam ederse, hepsi lohusalık sayılır. İkiz doğumlarda lohusalık süresi, ilk çocuğun doğumu ile başlar. Şâfiîlere göre ise, bu süre ikinci çocuğun doğumu ile başlar. Birinci çocuğun doğmasından sonra gelen kan ise, eğer âdet zamanına rastlanmış ise hayız kanı, aksi halde özür kanı sayılır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

434 **Hayız ve Lohusalığın Hükümleri: 1)** Hayız ve lohusalık kanları kesildikten sonra gusletmek gerekir. Allahü Teâlâ şöyle buyurur: "Sana hayız halinden sorarlar. De ki: "O bir ezadır. Hayızlı iken kadınlarla (cinsî münasebetten) sakının ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. İyice temizlendilermi, o zaman Allah'ın size emrettiği yerden onlara yaklaşın." Hz. Peygamber Fatıma binti Ebî Hubeyş'e şöyle demiştir: "Hayızlı olduğun zaman namazını bırak. Kesildiği zaman da yıkan ve namazını kıl." **2)** Kadın aybaşı olmakla erginlik çağına gelmiş olur ve şer'î yükümlülüklere muhatap olur. Hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: "Allah aybaşı görecek çağa gelen kadının namazını ancak başörtüsü ile kabul eder." Bu hadis erginlik çağına gelen kadının tesettüre riayet etmesini gerektirmektedir. Diğer şer'î yükümlülükler de bu kapsama girer. **3)** Boşanan kadının üç hayız süresi iddet beklemesi kadının hamile olmadığını ortaya ko-

(266)Hayız Kanı

Hayız kanına gelince doğum sebebinden olmayıp (normal olarak) kadının rahminden gelen bir kandır. O kanın rengi siyahça (siyah rengine çeker) koyu kırmızı ve yakıcıdır.

(267)Nifas Kanı

Nifas kanına gelince, doğumdan sonra gelen bir kandır.

(268)İstihaze Kanı

İstihaze kanına gelince, hayız ve nifas günlerinin dışında gelen bir kandır.

(269)Hayız Ve Nifasın Müddetleri (Süreleri)

Hayzın en az müddeti bir gün bir gecedir, en çoğu onbeş gündür. [436] Genelde (kadınların hayız günleri) altı veya yedi gündür. [437]

---

yar. Çünkü iddetin asıl sebebi rahmin temizliğinin bilinmesidir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[435] **Özür Kanı (İstihâza):** Rahmin iç taraflarında bulunan bir damardan hastalık veya bozukluk sebebiyle aybaşı veya lohusalık süresi dışındaki zamanlarda kanın akmasına "istihâza" denir. Bir kadından üç günden az, on günden fazla gelen bir kan, lohusadan kırk günün üstünde gelen kan, Hanefî ve Hanbelîlere göre gebe olan kadından gelen kan hep istihâza (özür) kanıdır. İstihaza kanı, dinmeyen burun kanaması veya yaradan akan kan gibidir. Bununla yalnız abdest bozulur. Devam ederse sahibi "özürlü" sayılır. Bu yüzden kendisi hakkında özürlülere ait hükümler uygulanır. Yani aybaşı veya lohusalık sebebiyle yasaklanan oruç ve namaz gibi ibadetlere, tavafa, Kur'an okumaya, mushafa el sürmeye, mescide girmeye, itikafa ve cinsî münasebette bulunmaya engel teşkil etmez. Bunlarda bir kerahet de bulunmaz. Çünkü İslâm dini özürlülere bu kolaylıkları göstermiştir. Özür kanının yalnız abdesti bozduğu hadislerle sabittir. Hz. Âişe'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Fâtıma binti Ebi Hubeyş, Rasûlullah (s.a.s)'a hitaben; "ben istihaza kanı gören bir kadınım, bir türlü temizlenemiyorum, namazı terk edeyim mi?" diye sordu. Rasûlullah (s.a.s) şöyle buyurdu: "Bu kanamayı yapan bir damardır. Aybaşı değildir. Âdet zamanın geldiğinde, namazı terket. Âdetin kadar bir süre geçtikten sonra kanını yıka, guslet ve namaz kıl." Diğer yandan Hz. Peygamber (s.a.s)'in Hamne binti Cahş'a istihaza halinde oruç tutmasını ve namaz kılmasını emrettiği nakledilir. Hanefî, Şâfiî ve Hanbelîlere göre, hayız veya lohusalık süresi dışında özür kanı gören kadının, kanı temizleyip, pamuk vb. şeyler koyarak akmaması için gerekli tedbirleri aldıktan sonra, her namaz için abdest alması gerekir. Hz. Peygamber (s.a.s), aşırı kan geldiği için şikâyette bulunan Hamne (r. anhâ)'ye şöyle demiştir: "Fercine pamuk koyup bağlamanı tavsiye ederim. Çünkü bu kanı keser." Yine özür kanı gören bir kadın için Allah'ın elçisi şöyle buyurmuştur: "Âdet günlerinde namazı terkeder, sonra gusleder, arkasından her bir namaz için abdest alır, namazını kılar, orucunu tutar" Çünkü kadının bu temizliği özür ve zaruret hali temizliğidir. Özür kanı, bazan dokuz yaşından küçük olan kız çocukları ile âdetten kesilme çağına gelmiş olan yaşlı hanımlarda da görülebilir. Meselâ; yetmiş yaşına girmiş bir kadından, daha sonra gelecek kan, özür kanıdır. Başka bir görüşe göre ise, böyle bir kadın daha önceki âdeti üzere gelen kan görürse, aybaşı hali geri dönmüş olur. Fakat az yaşlık görmesi hayız sayılmaz. **Özür kanı gören kadının âdet süresinin hesaplanması: 1)** Büluğ çağına ilk giren kız, hayızla birlikte özür kanı da görmeye devam ederse, her ayın on günü "hayız", yirmi günü "temizlik" kabul edilir. Bu durumdaki kadının lohusalığı da kırk gündür. **2)** Düzenli âdet görmekte olan bir kadın, özür kanı görürse, âdet süresinden fazla olarak devam eden kan, özür kanı sayılır. **3)** Âdet süresini unutmuş olan (muhayyire veya mütehayyire) kadın,özür kanı görürse, ihtiyatlı olanı alır ve onunla amel eder. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) **Özürlünün Abdesti:** îstihazeli kadın, âletinden sidik ve burnundan daima kan akan kişiler, ve daima akıntılı yara sahibi ancak her namazın Vaktinde abdest alıp aynı vakitte o abdestle istedikleri kadar farz ve nafile namaz kılarlar. (Daima yellenen şahsın hükmü de böyledir). Vakit çıktığında onların abdestleri bozulur, diğer bir namaz için yeniden abdest almaları lâzımdır. Ahmed Ebu'l-Hasan el-Kuduri el-Bağdadi, Kuduri Metni Tercümesi, Arslan Yayınları: 8-9.

[436] **En uzun ve en kısa âdet süresi:** Hanefîlere göre, hayızın en kısa süresi üç gün, üç gecedir. Bundan azı özür kanı sayılır. Ortası beş gün, en uzun süresi ise on gün on gecedir. On günü geçen kanamalar özür kabul edilir. En kısa ve en uzun süre arasında görülecek kanlar ise "hayız kanı" sayılır. Dayandıkları delil şu hadistir: "Bekâr veya dul kadın için en kısa hayız süresi üç gün, en uzun süresi ise, on göndür" Şâfiî ve Hanbelîlere göre, en kısa süre bir gün, bir gece; en uzun süre altı veya yedi gündür. Mâlikîler, en az süre için bir sınır belirlemezlerken, en uzun süreyi yeni âdet görmeye başlamış bir kadın için on beş gün olmak üzere takdir ederler. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

Nifasın en az (müddeti) bir andır, en çoğu ise altmış gündür, genelde (ise) kırk gündür. İki hayız arasındaki en az müddeti onbeş gündür. Çoğuna sınır yoktur.

(Yani kadının hali belli olmaz kadından kadına göre değişir. Kimi kadın bir gün hayızlı kalır yirmi dokuz günü temiz geçer. Kimisi de yedi gün hayızlı kalır yirmi üç günü temiz geçer. Kimi kadında yedi günden daha fazla hayızlı kalır bundan dolayı temizliğin müddetinde sınır tayin edilmemiştir. İşin daha iyisini ve daha doğrusunu bilen Allah'tır. Mütercim).

(270)Kadının Hayız Görmesinin En Az Müddeti

Kadının hayız görmesinin en az müddeti dokuz yaşında başlar. (Yani dokuz yaşındaki bir kız çocuğu o yaşta hayız görebilir. Çünkü bu, kadınların durumuna göre değişir, kimi kadın bu yaşta olgunlaşır ve hayız görebilir. Mütercim)

(271)Hamileliğin En Az Müddeti

---

[437] Kanın hayız süresince aralıksız olarak gelmesi şart değildir, arasıra kesilebilir. Meselâ; bir kadın dört gün kan görse de sonra iki gün kan kesilip, bundan sonra iki gün daha devam etse, bu sekiz günün tamamı âdet gününü teşkil etmiş olur. İki âdet arasındaki temizlik hâline "tuhr" denir. Bunun süresi on beş günden az olamaz. Fakat bundan fazla olabilir. Aylarca, yıllarca da devam edebilir. Bu şekilde temizlik hali uzayıp giden kadına "mümteddüttuhr" denilir. Mâlikî ve Hanbelîlere göre, bir hayız arasında kanın kesildiği günlere "temizlik günleri (yevmünneka)" denir ki, âdet gören, kadın bu günlerde temiz sayılır ve diğer temiz kadınların yapacaklarını yapar. Bazı kadınların âdet günleri düzenlidir. Meselâ; her ay beş veya altı yahut dokuz gün âdet görürler. Bir âdet hali, bir defa ile belirli hale gelebilir. Meselâ; henüz adet görmeye başlayan bir kız, ilk defa olarak sekiz gün kan, bundan sonra yirmi iki gün temizlik görse, bu şekilde âdeti belirli hale gelmiş olur. Böyle bir kadın, rahatsızlığı sebebiyle ayrıca özür kanı görmeye başlasa, âdeti ve temizlik günleri her ay bu şekilde hesap edilir. Bazı kadınlarda da hayız günleri düzensiz olabilir. Bunlar, meselâ; bir ay, beş; diğer ay da altı gün âdet görebilirler. Bu durumda, ihtiyatlı olanla amel etmek gerekir. Meselâ; böyle bir kadın, altıncı gün olunca yıkanır, namazlarını kılar ve Ramazan-ı şerife rastlamışsa orucunu tutar. Çünkü bu altıncı gündeki kanın özür kanı olması akla gelir. Fakat bu altıncı gün çıkmadıkça cinsel ilişkide bulunmaz. Boşanmışsa iddeti bitmiş sayılmaz. Çünkü bu altıncı gündeki kanın hayız kanı olması da muhtemeldir. Bir aybaşı süresinin değişmiş sayılması için, en az iki defa başka bir sürede cereyan etmesi yeterlidir. Meselâ; bir kadın düzenli olarak her ay beş gün süreyle aybaşı hali görürken, bu süre daha sonra altı güne çıksa, artık bu yeni süreye tabi olur. Düzenli süreyi aşan, fakat on günü geçmeyen kanlar aybaşı kanı sayılır. Bu durumda düzenli süre on güne dönüşmüş olur. Meselâ; her ay yedi gün kan gören kadın, daha sonra on gün kan görse, toplam on gün hayız hali sayılır. Bu takdirde âdeti yedi günden on güne çıkmış bulunur. Ancak, düzenli olarak görülen kandan sonra, on günden fazla süreyle kan görülmeye başlansa, düzenli süreye itibar edilir, fazlası özür kanı sayılır. Meselâ; daha önce ay hali düzenli olarak yedi gün süren bir kadın, daha sonra her ay on bir veya on iki gün kan görmeye başlasa, bunun düzenli olan yedi günü hayız, geri kalan, dört veya beş günü ise özür kanı kabul edilir. Düzenli süreden önce görülmeye başlayan ve toplam on günü aşmayan kan da hayız kanı sayılır. On günü aşarsa düzenli süre kısmı hayız, önceki fazlalık özür kanıdır. Meselâ; her aybaşından itibaren beş gün âdet gören kadın, daha sonra düzenli süreden önce iki veya üç gün daha kan görmeye başlasa, bunların toplamı olan yedi veya sekiz gün hayız sayılır. Eğer toplam on günü aşarsa, düzenli süre olan yedi gün hayız, fazlalık günler ise özür kanı kabul edilir. **Aybaşı günleri içinde kanın kesilmesi:** Hayız hali devam ederken kimi zaman kan kesilir, sonra yine görülmeye başlayabilir. Kanın kesildiği süre içinde kadın temiz mi, yoksa hayızlı mı sayılacaktır? Hanefî ve Şâfiîlere göre, hayız süresi içinde kanın görülmediği sürelerde de kadın, hayızlı kabul edilir. Meselâ; bir kadın bir gün kan görse, ikinci günde bir pamuk koyduğu halde kirlenmeyecek şekilde kan kesilmiş olsa ve üçüncü veya dördüncü gün yeniden kan görse, kadın bütün bu süre içinde hayızlı sayılır. Bu duruma göre, iki kan arası görülen temizlik, aybaşını bölen bir süre kabul edilmemiştir. Aksine, başında ve sonunda kanın görülmesi şartıyla, on günü aşmayan bu süre içinde kadın hayızlı sayılır. **Sürekli olarak özür kanı gören kadının hayız süresi:** İlk defa hayız görmeye başlayan bir kızın âdeti sabit olmaksızın kanı kesilmeyip devam edecek olursa, her aydan on günü "hayız", yirmi günü de"temizlik" günleri sayılır. Düzenli âdet görmekte olan bir kadından, hastalık sebebiyle sürekli olarak kan gelmeye başlasa, düzenli âdet süresine karşılık olan günlerde hayızlı, bunun dışında temiz sayılır. Yine her ay on gün hayız; yirmi gün veya altı aydan daha az bir süre temizlik hali düzenli olan bir kadından daha sonra sürekli olarak kan gelecek olsa, her ayın ilk on günü hayız, diğer yirmi günü veya altı aydan az olan süre de temizlik sayılır. Ancak temizlik süresi altı ayı aşarsa, altı aydan bir saat eksik kabul edilir. Çünkü altı ay, gebelik süresinin alt sınırıdır. Bir hastalık veya dikkatsizlik sonucu, âdet günlerini unutmuş olan bir kadına "mütehayyire" denir. Böyle bir kadında kan kesilmeksizin devam ederse, hayzı konusunda galip zannıyla amel eder. Galip zan da yoksa ihtiyata uyar. Meselâ; hayız süresinin beş gün olduğuna kanaat getirirse buna uyar. İhtiyat uygulanırsa; boşanma iddeti konusunda âdeti on gün, temizlik süresi de altı aydan bir saat eksik olmak üzere takdir edilir. Başka bir görüşe göre ise, temizlik süresi iki ay olarak kabul edilir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

Hamileliğin en az müddeti (süresi) ise altı aydır, en çok müddeti ise dört senedir. Kadınların (genelde) çoğunluktaki hamilelik süresi dokuz aydır. (Bu sürelerin birinde doğum yapabilir. Yani altı veya dokuz dört aya kadar çıkabilir. Bu dört yıl müddeti çok nadir görülen durumlardan birisidir. Mütercim).

(272)Hayızlı Ve Nifaslı Kadına Haram Olan Şeyler

Hayızlı ve nifaslı kadına sekiz şey haram olur

1- Namaz kılmak.
2- Oruç tutmak.
3- Kur'an okumak.
4- Kuran'ı Kerime el sürmek ve onu taşımak.
5- Mescide (camiye) girmek.
6- (Kabe'yi) Tavaf etmek.
7- Cinsi münasebette bulunmak.
8- Göbek ile diz kapağı arasında ki (bölgeye, dokunmak) oynaşmak, haramdır. (Bu haramlık geçici bir haramlıktır. Çünkü o kadın hayız ve nifas halindedir. Bu hal bittiğinde haramlık ortadan kalkar, normal bir şekilde cinsel temasta bulunması da ve oynaşması da artık kendine helal olur. Mütercim) [438]

---

[438] **Aybaşı veya lohusalık sebebiyle haram olan şeyler: 1) Namaz kılmak:** Âdetli veya lohusa kadının namaz kılması caiz değildir. Hz. Peygamber, Fatıma binti Ebi Hubeyş'e; "Hayız gördüğün zaman namazı bırak ve hayz halin sona erince, kanı temizleyerek guslet ve namaz kıl." diye buyurmuştur. Âdetli kadın kılamadığı namazları kaza etmez, yalnız tutamadığı oruçları, Ramazan ayı dışında kaza eder. Hz. Âişe şöyle demiştir: "Biz Rasûlullah devrinde âdet görüyorduk. Namazı kaza etmekle emrolunmadığımız halde, tutamadığımız orucu kaza etmekle emrolunuyorduk" **2) Oruç tutmak:** Âdet gören veya lohusa olan kadın oruç tutmaz. Delil, yukarıdaki Hz. Âişe hadisidir. Ancak oruç borcu onların üzerinden düşmez. Bu yüzden de kaza gerekir. **3) Tavâf:** Hz. Peygamber, hacc sırasında âdet gören Âişe (r. anhâ)'ye şöyle buyurmuştur: "Hayız gördüğün zaman, temizleninceye kadar Beytullah'ı tavaf dışında hacıların yaptığı diğer hac ibadetlerini yap." **4) Kur'an-ı Kerim okumak:** Mushafa el sürmek ve onu taşımak. "Ona (Kur'an'a) tam olarak temizlenmiş olanlardan başkası el süremez." Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Âdetli kadın ve cünüp olan, Kur'an'dan hiç bir şey okuyamaz." Bir kılıf içindeki Kur'an'a el sürmek ve taşımak hayızlı ve cünüp için mümkün ve caizdir. Yine ilimle uğraşan kimse, tefsir, hadis ve fıkıh kitaplarını zaruret yüzünden elbisesinin yeniyle veya eliyle tutabilir. Kur'an yapraklarını abdestli çevirmek müstehaptır. Yine bu yaprakları okumak için bir kalemle çevirmek de caizdir. Mâlikîlerin sağlam görüşüne göre, aybaşı veya lohusanın ezberden Kur'an-ı Kerim okumasında bir sakınca yoktur. Hanefîlere göre ise, bu durumda ezbere ancak dua ayetleri dua niyetiyle okunabilir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) Şeyhü'l-İslam İbn Teymiyye – Allah'ın rahmeti üzerine olsun- şöyle demektedir: Dört mezhep imamının görüşüne göre mushafa ancak taharetli olan kimse el değdirebilir. Ay hali olanın, Kur'an'a el değdirmeksizin Kur'an okuyabileceği hususunda ilim ehli arasında görüş ayrılığı vardır. İhtiyata daha uygun olan unutacağından korkması gibi bir zaruret hali olması dışında, Kur'an okuyamayacağıdır. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır. (Prof. Dr. Salih el-Fevzân, Mü'min Kadınlara Uyarılar, Guraba Yayınları) **Semavî Kitapları Okumak :** Sözü edilen bu üç kitabın Tevrat, İncil ya da Zebur okumaları caiz midir? Bu konuda farklı görüşler olmakla beraber yetkili ilim adamlarımıza göre mekruhtur. Çünkü bu üç Kitap her ne kadar bir takım değişikliklere uğratılmışsa da içinde Allah (C.C.) Kelâmının izleri mevcuttur. Bu nedenle cünübün, ayhali ve loğusa kadının Semavî Kitapları okuması hürmetsizlik sayılmıştır. Fukahanın bu tesbit ve görüşü aslında İslâm'ın diğer semavî dinlere gösterdiği yakın ilgiyi yansıtmaktadır. Ne yazık ki Yahudilerle Hıristiyan din adamları Kur'ân'a bu saygıyı hiçbir zaman göstermemişlerdir. [Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 1/115.] **5) Mescide girmek, orada eğleşmek veya itikafa çekilmek:** Hadiste şöyle buyurulur: "Hiç bir hayızlı veya cünüp mescide giremez." Şâfiî ve Hanbelîler, hayızlı ve lohusanın kirletmemek şartıyla mescitten karşıdan karşıya geçmesini caiz görürler. Hz. Peygamber'in, Âişe (r. anhâ)'ya böyle bir izin verdiği nakledilir. **6) Cinsel temasta bulunmak veya göbekle diz kapağı arasından yararlanmak (istimta'):** Bu yasağın delili âyet ve hadistir. Âyette şöyle buyurulur: "Hayız halinde iken kadınlardan uzaklaşın ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın." Uzaklaşmaktan maksat, onlarla cinsel teması bırakmaktır. Yine hayızlı eşiyle ne derece ilgilebileceğini soran bir sahabiye Allah elçisi şöyle cevap vermiştir: "Senin için göbekten üst taraf serbesttir." Hanbelîlere göre, göbekle diz kapağı arası, cinsel temas dışındaki istimta için caizdir. Delil şu hadistir: "Hayızlı kadına cinsel temasın dışındaki herşeyi yapabilirsiniz." Hanefî, Şâfiî ve Mâlikîlere göre, hayızlı veya lohusa eşiyle cinsel temasta bulunan erkeğe bir keffâret gerekmez. Haram işlediği için tevbe ve istiğfar etmesi gereklidir. **7) Boşama:** Hayız görmekte olan kadını boşamak caiz değildir. Ancak buna rağmen boşama geçerlidir ve bid'î talak adını alır. Âyette: "Boşayacağınız zaman, eşlerinizi iddetlerine doğru boşayın" buyurulur. Yani içinde iddet meşrû olan bir sürede boşayın demektir. Çünkü ay halinin geri kalan kısmı iddetten sayılamaz. Diğer yandan, Rasûlullah (s.a.s), Abdullah

(273)Cünüplüye Haram Olan Şeyler

Cünüplüye beş şey haram olur
1- Namaz kılmak.
2- Kuran'ı Kerimi okumak.
3- Kuran'ı Kerime el sürmek,
4- Kuran'ı Kerim'i taşımak.
5- (Kabe'yi) Tavaf etmek.
6- Mescid'de (camide) durmak. [439]

(274)Abdestsize Haram Olan Şeyler

Abdestsize üç şey haram olur
1- Namaz kılmak.
2- (Kabe'yi) Tavaf etmek.
3- Kuran'ı Kerime el sürmek ve onu taşımak. [440]

---

b. Ömer'e, eşini temizlik günlerinde veya hamile iken boşayabileceğini bildirmiştir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[439] **Cünüp ve cünüp hükmünde olan için haram olan şeyler:** Cünüp, ay hali gören veya lohusa olan için namaz kılmak, tavaf yapmak, mushafa veya parçasına dokunmak, haram olduğu gibi Kur'an-ı Kerim okumak ve mescide girmek de caiz değildir. **a) Namaz kılmak.** Cünüp, hayızlı ve lohusanın farz, vacip veya nafile namaz kılması, tilâvet secdesi yapması caiz değildir. Delil: "Eğer cünüp iseniz iyice temizlenin" ayetidir. **b) Kâ'be'nin çevresinde nâfile bile olsa tavaf yapmak.** Çünkü tavafın bir çeşit namaz olduğu hadis-i şerifle haber verilmiştir. **c) Kur'an-ı Kerim'e dokunmak.** Yüce Allah; "Ona ancak iyice temizlenmiş olanlar el sürebilir."buyurmuştur. Aynı mealde hadis-i şerif de nakledilmiştir. Buna göre, Kur'an'a ancak, cünüplük ve benzeri şeylerden temizlenmiş olanlar el sürebilir. Fakat bitişik olmayan bir kılıf, bir çanta, torba veya sandık içinde bulunan bir mushaf-ı şerifi tutmak ise caizdir. **Bu üç husus abdestsiz kimse için de haramdır.** Buna ilâve olarak cünüp, hayızlı veya lohusaya aşağıdaki hususlar da caiz değildir: **d) Kur'an-ı Kerim'den bir parça da olsa okumak.** Ancak dua niyetiyle okumak caizdir. "Rabbenâ âtinâ..." âyetini ve Fâtiha Sûresini duâ niyetiyle okumak gibi. Hz. Ali'nin naklettiği bir hadiste şöyle buyurulmuştur: "Rasûlullah (s.a.s) her durumda, cünüp olmadığı sürece bize Kur'an-ı Kerim'i öğretirdi." İmam Mâlik'e göre cünüp olan Kur'an'ı okuyamaz ise de hayızlı veya lohusa olan kadın okuyabilir. Çünkü cünüp derhal yıkanabilirken hayızlı veya lohusa uzun süre yıkanamaz. Dayandıkları delil istihsandır. **e) Bir zaruret olmadıkça bir mescid içine girmek veya içinden geçmek.** Rasûlullah (s.a.s)'ın, bir gün mescide girerek şöyle seslendiği nakledilmiştir: "Mescit hayızlı olan kimseye ve cünübe helal değildir." Mescit içinde yatan kimse ihtilam olsa dışarı çıkmak için teyemmüm eder, dışarı çıkmaktan korkarsa, teyemmüm ile oturur, fakat bununla ne okuyabilir ve ne de namaz kılabilir. Cünübün; dini kitaplardan, herhangi birini elle tutması ve okuması; elini ağzını yıkamadan yiyip içmesi ve eliyle tutmadığı bir kâğıda Kur'an âyetlerini yazması mekruhtur. Gusletmeleri farz olanların, gusülsüz olarak yapmaları caiz olan hususlar da şunlardır: Zikretmek, tesbih etmek, salât ve selâm getirmek; Kur'an âyetlerini kelime kelime öğretmek; dua maksadıyla Kur'an'dan âyetler okumak; Kelime-i şehadet getirmek; Kur'an'a bakmak, bir kılıf içindeki Kur'an'a el sürmek, uyumak. Ancak cünübün abdest aldıktan sonra uyuması daha iyidir. Cünüp iken yemek yeneceği veya içileceği zaman elleri yıkamak ve ağzı çalkalamak gerekir. Diğer yandan, Ramazanda cünüp olarak sabaha ulaşan veya gündüz uyuyarak boşalan kimsenin orucu bozulmaz. Guslün vücûd için faydaları konusunda doktorlar şunları söylemektedir: İnsanın başına, gusletmeyi gerektiren bir hal gelince bütün damarlarda büyük bir sarsıntı olur. Vücutta bir yorgunluk ve gevşeklik meydana gelir. İşte bu yorgunluk ve sarsıntıyı gidermek ve bedende yeni bir denge kurmak için vücudun her tarafını yıkamak lâzımdır. Demek ki; guslü gerektiren hallerde sadece bazı organları değil, bütün vücudu yıkama ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Çünkü gerek cünüplükte ve gerekse aybaşı, lohusalık hallerinde, başta kalp olmak üzere bütün organlar ve kan dolaşımı tüm yorgunluklarını, ancak boy abdesti sayesinde tertemiz bir zindeliğe bırakır. Allah'ın her emrinde olduğu gibi gusülde de bizim bildiğimiz ve bilemediğimiz daha bir çok hikmet ve faydalar bulunmaktadır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[440] **Abdestsize Haram Olan Şeyler:** Cünüp, ay hali gören veya lohusa olan için namaz kılmak, tavaf yapmak, mushafa veya parçasına dokunmak, haram olduğu gibi Kur'an-ı Kerim okumak ve mescide girmek de caiz değildir. **a) Namaz kılmak.** Cünüp, hayızlı ve lohusanın farz, vacip veya nafile namaz kılması, tilâvet secdesi yapması caiz değildir. Delil: "Eğer cünüp iseniz iyice temizlenin" ayetidir. **b) Kâ'be'nin çevresinde nâfile bile olsa tavaf yapmak.** Çünkü tavafın bir çeşit namaz olduğu hadis-i şerifle haber verilmiştir. **c) Kur'an-ı Kerim'e dokunmak.** Yüce Allah; "Ona ancak iyice temizlenmiş olanlar el sürebilir."buyurmuştur. Aynı mealde hadis-i şerif de nakledilmiştir. Buna göre, Kur'an'a ancak, cünüplük ve benzeri şeylerden temizlenmiş olanlar el sürebilir. Fakat bitişik olmayan bir kılıf, bir çan-

(275)BİRİNCİ KİTABIN ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜNÜN DELİLLERİ

(276)Hayız Nifas İstihaze Kanlarının Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Sana kadınların aybaşı hali hakkında soruyorlar. Deki; 'O (hal) bir eziyettir. Kadınlar aybaşı halindeyken onlara yaklaşmayın, temizleninceye kadar bekleyin. Temizlendiklerinde Allah'ın size emrettiği yoldan (ön taraftan) onlara varın. Şüphesiz ki, Allah çok tövbe edenleri sever ve çok temizlenenleri de sever. [441]

Sünnetteki delilde şu hadisi şeriftir. Hz. Aişe (r,anha) dan. Hac maksadıyla Medine'den çıktık. Seref denilen yere geldiğimizde benden hayız kanı geldi. Ben ağlamaya başladım. Haz Peygamber (sav) yanıma gelerek "Neden ağlıyorsun yoksa hayız mı gördün? Evet, hayız gördüm" dedim. Hz. Peygamber (s.a.v) Bu Allah'ın (Hz) Âdem (as)'ın kızlarına yazdığı bir şeydir, fakat Kâbe'yi tavaf etme, buyurdu. [442]

(277)Hayız Kanının Renginin Delilleri

Fatma binti Ebi Hubeyş'ten şunu rivayet etmiştir. Fatma müstehaza idi. Resulullah (sav) kendisine hayız kanı siyah bir kandır. Bu kanı gördüğünde namazdan uzak dur. Diğer kan ise hastalık kanıdır; bu kan geldiği zaman ab dest al ve namazını kıl. Şüphesiz ki o sadece bir damar kanıdır. [443]

(278)İstihazenin Delilleri

Hz. Aişe (r.anha)dan rivayet etmiş, Fatma binti Ebi Hubeyş Hz. Peygamber (s.a.v)'e gelip Ey Allah'ın Resulü ben devamlı hayız kanı görüyorum, namazı terk edeyim mi? deyince, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu. Hayır, namazı terk etme, o hayız kanı değil sadece istihaze(hastalık) kanıdır. Hayız gördüğün zaman namazı terk et, kesildiği zamanda onun vaktini tayin et, sonrada kanı yıka ve namazını kıl, buyurdu.[444]

(279)Nifasın Delilleri

Bunun tarifi de metnin ibaresinde geçti, toplu mana bölümüne bakınız. Bu konuda yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. Sana (kadınların) hayız halinden sorarlar. Deki; "O bir ezadır. Hayızlıyken kadınlar(la cinsi münasebet)'dan sakının ve temizlenince ye kadar onlara yaklaşmayın. İyice temizlendiler mi, o zaman Allah'ın size emrettiği yerden onlara yaklaşın."[445]

---

ta, torba veya sandık içinde bulunan bir mushaf-ı şerifi tutmak ise caizdir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[441] Bakara Suresi, Ayet, 222,

[442] Buhari, 1, 77, bab, 1, hayız, Müslim, 1, 870, bab, 17, hd, 1211, Hacc; Ayrıca Buhari trc ötüken yay İst, c, 1, sh, 397, 404, Bu hadis Mutefekkun aleyhtir. Buluğum Meram, 80,

[443] Ebu Davud, c, 1, 198, bab, 109, hd, 28 6, Taharet; İbn'i Mace, 1, 116, 117, bab, 134, hd, 201, Taharet, Nesai, 1, 181, 184, Hayız, İbn'i Hibban Sahih, 2, 318,

[444] Buhari, 1, 79, hayız, Çağrı yay. İst. Müslim, 1, 262, bab, 14, hd, 333, İstihazenin tarifi ibarenin toplu bölümünde geçti o bölüme bakınız. Tekrar kaydetmeğe lüzum görmedik.

[445] Bakara Suresi Ayet 222,

Hadisi şerifteki delili ise şöyledir. Hz. Aişe (r.anha)den şöyle demiştir. Fatma bintu Hubeyş (r,an ha) Resulullah (sav)'e hitaben: Ya Rasulallah ben temiz olamıyorum, namazı terk edeyim mi? diye sordu. Resulullah (sav): Bu ancak bir damar kanıdır, hayız değildir. Hayız (vakti) geldiği zaman namazı bırak, hayız zamanı geçince kendinden kanı yıka ve namaz kıl, buyurdu. [446]

(280)Hayzın Müddetinin Delilleri

Hayzın en az müddetinin delili Ata b. Ebi Rebah (r.a)'nın şu rivayetidir, Ata (r.a) dedi ki hayzın en az müddeti bir gündür.[447]

Ayrıca bu görüşü destekleyen, Hz. Ali (r.a)'nın şu sözüdür. Aybaşının asgarisi bir gün bir gecedir. [448]

Hayzın en çok müddeti (süresi) ise. Yukarıda Hz. Ali (r.a)'nın söylediği şu sözdür. Aybaşının en asgarisi bir gün bir gecedir. Onbeş günden fazla ise istihazadır. Ayrıca bu adı geçen on beş günün sözü Ata (r.a)'nın şu sözü de onları desteklemektedir. Ben kadınlar arasında kimisinin on gün kimisinin de onbeş gün aybaşı olduklarını gördüm. Yukarıda geçen Fıkhul İslami ve edilletühü, 1, 617, adı geçen eserin Türkçe trc olan İslam fıkhı ansiklopedisi zaman yay İst. 1, 452, İbn'i Salih (r.a)'den dedi ki; Hayzın en çok müddeti (süresi) onbeş gündür. [449]

Ata (r.a)'den dedi ki; Hayız'ın en çoğu onbeş gündür. [450]

Genelde kadınların hayız durumu ise altı veya yedi gündür. Bunun delili şu hadisi şeriftir. Ve aynı zamanda hastalıklı (istihaze) durumda olan kadınlar içinde bir delil teşekkül eder.

Hamne binti Cahş (r.an ha) şöyle demiştir. (normal gününden) fazla ve sıkıntılı hayız görürdüm. Durumu haber verip fetva almak üzere Resulullah (sav)'e geldim. Onu kız kardeşim Zeynep binti Cahş (r,an ha)'nın evinde buldum ve dedim ki; Ya Rasulallah (s.a.v) Ben (gününden) fazla ve sıkıntılı hayız gören bir kadınım. Bu duruma ne buyurursunuz? (ne yapayım) Bu beni namazdan oruçtan alıkoydu. Resulullah (s.a.v): Sana pamuğu tavsiye ederim. Çünkü o kanı giderir, buyurdu. O kan bundan (pamuğun mani olacağından) daha çoktur, dedim. Bez kullan, buyurdu. Kan bundan da daha fazla geliyor, dedim. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v): İki hüküm söyleyeyim, hangisini yaparsan sana yeter. İkisine de gücün yeterse orasını sen bilirsin. Onlardan kuvvetli olanını seç, şunu bil ki bu, (kanın gelmesi) ancak şeytanın darbelerinden biridir. Altı veya yedi gün, Allah'ın sana (kadınların adetlerinden) bildirdiği şeylerde kendini hayızlı say sonrada yıkan. Temizlendiğine ve paklandığına kanaat getirdiğinde, yirmi üç veya yirmi dört gün namaz kıl ve oruç tut. Çünkü bu (takdir edilen müddet) sana yeter. (Sıhhatle) kadınlar nasıl hayız vaktinde hayız oluyorlar, temizlik günlerinde de temizleniyorlarsa sende her ay öylece yap. Eğer öğleyi (son vaktine kadar) geciktirip ikindiyi (ilk vaktinde) öne almaya ve yıkanıp bu iki namazı bir arada, akşamı geciktirip, yatsıyı öne almaya, sonra da yıkanıp iki namazı birleştirmeye gücün yeterse öyle yap. Sabah namazın

[446] Buhari trc ötüken yay, c, 1, sh, 405, Ayrıca Buhari çağrı yay bab, 19, 28, c, 1, sh, 82, 85, hayız, Tirmizi, 93, Taharet, Nesai, 133, 134, 137, Taharet, 2, 4, 6, hayız, İbn'i Mace, 115, 116, Taharet, Darimi, 84, Vudu,

[447] Dare kutni sünen, 1, 163, hd, 790, M. 1994, H. 1414, Darul fikir Beyrut.

[448] Fıkhul İslami ve edilletühü, 1, 617, M, 1997, H, 1418, Dördüncü baskı Darul fikir, Beyrut. Muğnil Muhtaç, 1, 153, M, 1995, H, 1415, Beyrut,

[449] Darekutni Sünen, 1, 164, Beyhaki Sünenül Kübra, 1, 25, hd, 1587,

[450] Darekutni Sünen, 1, 163, hd, 785, 786, 788, Beyhaki, 1, sh, 24, hd, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, Bunlar konuya ışık tutacak yeterli delillerdir.

da yıkanabilirsen yıkan, (namaz kıl) ve gücün yeterse oruç tut. Resulullah (s.a.v): Bu (iki namazı birleştirerek ikisi için bir gusül etmek) bana iki işin daha sevimli olanıdır, buyurdu. [451]

(281)Nifasın Müddetinin Delilleri

Nifas'ın en az müddeti bir lahza (bir an)dır. En çok müddeti ise altmış gündür. [452]

Diğer mezheplerin İmamlarına göre ise asgari süresinin hadi yoktur, demişlerdir. Malikilerle Şafiilere göre ise en azami süresi altmış gündür. Bu konuda delil istikrardır. Hanefilerle Hanbelîlere göre azami kırk gündür.[453]

Nifasın altmış günden fazla süren kan istihaze kanı sayılır. [454]

Nifasın çoğunlukta ki durumu ise kırk gündür. Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. Ümmi Seleme (r.anha)'dan. Nifaslı kadın Rasulallah (s.a.v) döneminde kırk gün kırk gece oturur (namazı ve orucu nifas'tan dolayı terk eder) du. "Biz (yüzdeki çığırtan dolayı) yüzlerimize verse sürerdik (verse: Yemen'de biter, kadınların hamilelikten dolayı yüzlerinde çıkan ve halk arasında "çığırt" denilen benekler. Kürtçede rav derler). Bu bitkiyi o zaman bu benekler üzerine sürdükleri sarı renkte bir bitkidir. [455]

(282)İki Hayız Arasındaki En Az Müddetinin Delilleri

Hayz'ın en az müddeti onbeş gündür. Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. Hz. Ata (r.a)'den. Hayız'ın en çoğu on beş gündür. [456]

(Eğer kadının hayız dönemi onbeş gün devam ederse, onun iki hayız arasındaki temizlik süresi ise on beş gün olur. Temizlik süresinin en çoğuna ise sınır yoktur. Bunun delili de Atadan rivayet edilen şu rivayettir. (Mütercim)

Hz. Ata (r.a)'den dedi ki Hayz'ın en az (müddeti) bir gündür.[457]

(Eğer kadının hayız müddeti bir gün olursa o zaman temizlik süresi yirmi dokuz gün olur. Eğer kadının hayız süresi üç gün olursa o zaman temizlik süresi yirmiyedi gün olur. Eğer kadının temizlik süresi altı veya yedi gün olursa. O zaman temizlik süresi yirmi üç veya yirmi dört gün olur. Mütercim).

Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. Peygamber (s.a.v)'e hayız konusunda sorduğu soruya Hamne Binti Cahş'a şöyle demiştir. Allah'ın ilminde altı veya yedi gün olarak hayızlı olduğunu kabul et, sonra guslet ve yirmidört gün veya gece veya yirmiüç gün ve gece namaz kıl; bu kadarı senin için yeterlidir.[458]

(283)Hayız Görmenin En Az Müddetinin Delilleri

---

[451] Sünen'i Ebu Davud tercüme ve şerhi, c, 1, sh, 505, 506, Şamil yay İst; Ebu Davud, c, 1, sh, 199, bab, 109, hd, 287, Taharet; Tirmizi, c, 1, sh, 221, bab, 95, hd, 128, Taharet; Darimi, c, 1, sh, 176, bab, 94, 879, Vudu; Muwatta, c, 1, sh, 371, bab, 40, hd, 124, Hacc; Müsned, 6, 439, 464; İbn'i Mace, 1, 205, bab, 117, hd, 672, Taharet; Bu da bu konu için yeterli delildir.

[452] Muğnil Muhtaç, 1, 165, 167; Beycuri, c, 1, sh, 168.

[453] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 356.

[454] Büyük Şafii Fıkhı, 1, 108.

[455] Sünen'i Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 1, sh, 538, Şamil yay İst; Ebu Davud, c, 1, sh, 217, bab, 119, hd, 311, Taharet; Tirmizi, 1, 256, bab, 105, hd, 139, Taharet; İbn'i Mace, 1, 213, bab, 128, hd, 648, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, 6, 300, 303, 304, 309, 310.

[456] Darekutni Sünen, c, 1, sh, 163, hd, 787, Hayd; Beyhaki es Sünenü'l Kübra, 2, 25, hd, 1580, Hayd.

[457] Darekutni Sünen, c, 1, sh, 163, hd, 790, Hayd; Beyhaki es Sünenü'l Kübra, 2, 22, Hayd.

[458] Neylul Ewtar, 1, 317, 318.

Hz. Aişe (r.anha)'dan. Bir kız çocuğu dokuz yaşına ulaşırsa o kadındır. Allah daha iyisini bilir. [459]

(Yani dokuz yaşına gelen o kadın hayız olur ve dolayısı ile çocukluktan çıkıp artık o da normal kadınlar gibi kadın sayılır, bu da kişiden kişiye değişir, iklimlerin durumuna göre farklılık arz eder, mesela Arabistan gibi sıcak bölgelerde daha çabuk olgunlaşarak hayız görürler, kimisi de vardır ki on beş yaşında hayız görür. Mütercim).

İmamı Şafii'de bir kadın dokuz yaşına gelince hayız olur demiştir.[460] (Bu da hayız başlangıcının en az müddetidir, yani hayız bu yaştan itibaren başlar. Mütercim)

(284)Hamileliğin En Az Müddetinin Delilleri

Hamileliğin en az müddeti altı aydır. Bununla ilgili deliller şöyle. Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. «Onu taşınması ve sütten kesilmesi otuz aydır.» [461] Diğer bir ayette ise şöyledir. «Anası meşakkat üzerine meşakkat ile taşıması iki sene içerisindedir.» [462]

(Eğer onun hamilelik dönemi ile sütten kesilmesini otuz aya cem eder toplarsan iki sene onun süt emzirmesi ve altı ayda onun hamilelik dönemi olur, bu da o kadının altı ay içinde doğumu olur ki bu da ayette geçen «Onu taşınması (yani hamileliği daha doğmadan önceki durumu) ve sütten kesilmesi (doğum yaptıktan sonra emzirme dönemi) otuz aydır.» Diğer ayeti kerime de ise «Anası onu meşakkat üzerine meşakkat ile taşıması (yani hamile iken onu taşıması) iki sene içerisindedir.» (buyruğu bunun delilidir, yani iki sene yirmi dört ay eder, geriye kalan altı ay ise onun hamilelik dönemi olur ki bu da konumuza gereken açıklığı getirmiştir. İşin en doğrusunu bilen Allah'tır. Mütercim)

Hamileliğin en çok müddeti ise dört senedir.

(Bunun delillerini de siz araştırın bende sizin gibi araştırıyorum. Bu hamilelik müddeti ise çok nadir görülen durumlardadır, pek az görülüp ve duyulduğu için bizce belki garip görülen durumlardan biri olduğu için ilk etapta garip karşılanırsa da bunun üzerine ictihad yapılmıştır, bize de araştırmak düşer, bizde araştıralım. Mütercim)

Hamileliğin genelde olanı ise dokuz aydır. [463]

(Genel de kadınların doğumu dokuz ayda olur yukarıda geçen dört sene hamile kalması ise çok nadir görülen durumlar arasındadır. Mütercim)

(285)HAYIZ VE NİFASLIYA HARAM OLAN ŞEYLERİN DELİLLERİ

(286)Hayız Ve Nifaslının Namaz Kılmamaması Ve Oruç Tutmamasının Delilleri

Ebu Said Hudri (r.a)'den rivayet edilmiştir. O şöyle demiştir: Bir kurban yahut Ramazan bayramından Resulullah (s.a.v) yanımıza, namaz kılınacak musallaya çıktı. Kadınların yanına uğradı da: Ey kadınlar topluluğu! Sadaka veriniz. Çünkü sizler bana cehennem [464] ahalisinin çoğu olarak gösterildiniz, buyurdu.

---

[459] Beyhaki es Sünnenü'l Kübra, c, 2, sh, 22.
[460] Beyhaki es Sünenü'l Kübra, 2, 22; Beycuri, c, 1, sh, 170; Şerhi İbn'i Kasım, 13; Kifayetü'l Ağyar, 1, 47.
[461] Ahkaf suresi ayet, 15.
[462] Lokman süresi ayet, 14.
[463] Beycuri, c, 1, 170; Şerhi İbn'i Kasım, 13.
[464] Yani yaptıkları kötülüklerden ve kocalarına haklarına karşı gelip nankörlük ettiklerinden dolayı Cehennem'i hak ederler. Çünkü kadınların ve erkeklerin birbirlerine karşı bir takım hakları ve hukukları vardır. Bunlar her ikisi tarafından hangisi gasp ederse kıyamet gününde gereken cezayı hak eder.

Kadınlar: Ya Resulullah (s.a.v) neden? Diye sordular. Rasûlullah (s.a.v): Çünkü siz çokça la'net eder ve kocalarınıza karşı nimete nankörlük yaparsınız. (Ne acaib'dir ki kendini zapt eden) tam akıllı ve ihtiyatlı kimsenin aklını, sizin kadar eksik akıllı, eksik Dinli hiçbir kimsenin çelebileceğini görmedim, buyurdu. Kadınlar: Dinimizin ve aklımızın eksikliği nedir? Ya Rasulallah (s.a.v)? Dediler. Kadının şahadeti, erkeğin şahadetinin yarısı değil midir? Kadınlar: Evet, dediler. İşte bu aklının eksikliğindendir. [465] Hayız olduğu zaman da namaz kılmaz, oruç tutmaz değil mi? buyurdu. Kadınlar: Evet dediler. İşte buda dinin eksikliğindendir, [466] cevabını verdi.[467]

(287)Hayız Ve Nifaslıya Kur'an'ı Ellememe Ve Taşımamanın Delilleri

[465] Çünkü genelde kadınlarda unutkanlık hakimdir, bu yüzden çoğu zaman yaptıkları bir şeyi unuturlar, bundan dolayı iki kadın bir erkek şahitliklerde uygun görülmüştür ki biri unutursa diğeri ona hatırlatır. Yani bu demek değildir ki İslam dini kadınları hiçe saymak manasında algılanmamalıdır. Unutkanlılığından dolayıdır ki iki kadın bir erkeğe denk tutulmuştur. Başka hadislere baktığımızda şanı yüce Peygamber (s.a.v) kadınların üstünlüğünü göstererek «Cennet analarının ayağı altındadır.» buyruğu ile o kadınların ne kadar üstün değere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Fakat şunu da unutmamak lazımdır ki günümüzde bir takım dinsiz ve kitapsız kişilerin, kasıtlı olarak İslam dini ve onun en son Peygamberi Haz Muhammed (s.a.v)'e iftira atarak İslam (hâşâ) kadınların haklarını hiçe sayıyor, diyerek o yüce Dinin mensuplarını hafif görerek adeta onlarla alay etmekle kalmayıp, o Yüce Dini bizzat sorguluyorlar o Dinin sahibi olan Allah (c.c)'ı (hâşâ) hiçe sayarak kendilerini üstün kabul ediyorlar. Sıkışınca Elhamdülillah ben Müslüman'ım diyorlar, diğer taraftan da Din bizi geriye götürüyor bize dinsizlik lazımdır diyorlar direkt bir şekilde biz Dini (hâşâ) tanımıyoruz demiyorlar dolaylı yollardan halka bu imajı veriyorlar. Utanmadan halk kendilerini siper etmesin diye Din çok yücedir diyorlar. Hâlbuki Din zaten kendisi yücedir, bu zavallıların sözlerine gerek yoktur. Mademki diyorsunuz Din Yücedir neden o yüce dinin mensuplarını sorguluyorsunuz. Bir taraftan dinin yüceliğinden bahis ederken, diğer taraftan Din kadınların haklarını hiçe sayıyor diyerek. Kadınların ticaret malı gibi, köle vazifesini yaptırarak bağda bahçede tarlada fabrikada konfeksiyonda çalıştırarak onların haklarını gasp ediyorsunuz. Hâlbuki İslam kadını evin ve kocasının hanımı olarak kabul edip bu çalışma ve koşuşturmayı erkeğe yükleyerek onu kadına bir nevi hizmetçi kılmıştır ve o kadına gereken hürmet ve saygıyı göstererek layık'ı ile ona hanımlık görevini vermiştir. Sizler gibi kadını bir nevi ticaret metaı olarak kullanıp çırılçıplak sahnelere çıkarıp ve reklâmlar aracı olarak kullandınız, çırılçıplak soyup sahnelere ve reklâmlara çıkardıklarınıza hanım, hanım efendi adını vererek onları kullanıp ceplerinizi ve kasalarınızı şişirerek onları köle gibi kullandınız. Soyamayıp sahnelere çıkaramadığınızda ya adına gerici yobaz koydunuz veya Din bizi geriye götürüyor diyerek o üstün değere sahip olan bacılarımızı böylelikle kendinize çeşitli cilvelerle bağladınız. Din kadın evin hanımıdır dediğinde sizler karşı çıktınız, dolayısı ile çıkmanız gerekiyordu, çünkü Din insanı çeşitli sınırlarla sınırlandırır, siz ise bu sınırları tanımayıp onları çiğnediniz eğer o sınırları tanırsanız kadın ticareti yapamazsınız, kadının namusunu satıp ta para kazanamazsınız kadını sahnelere çıkartıp göbek attıramazsınız, buda sizin işinize geldiği için, sizce haklı olarak karşı koymanız lazımdır. Ben burada bu konuyu detayları ile tartışacak değilim benim burada söylemek istediğim İslam Dini kadına gereken hakkı vermiştir hiç kimsenin İslam dini ve onun mensuplarına dil uzatacak hakları yoktur. Benim burada kastım çıplak açık ve saçık gezenlere onları hor hakir görmek değil ve onlara bu yönü ile de kızmıyorum, benim kızdığım nokta şurasıdır bir taraftan kadınların haklarından bahs edip diğer taraftan o kadınları namuslarını satarak onların iffetlerinden para kazananlaradır Onlar bu noktayı hiç dile getiremiyorlar, ben o kardeşlerim için Allah'tan bağışlanmalarını dileyerek Yüce Rabbimizin onları ve benim gibi Allah'a karşı hor ve hakir olan bir kul olarak affetmemizi diliyorum Rabbimizin o bacılarımı ve beni affetmesini umut ediyorum. Benim bahis ettiğim konuyu o bacılarım eğer fark etseydiler benden daha çok onlar, onları bu hale getirenlere kızacaklardı, onları ne kadar sömürdükleri ve onların iyi niyetlerinden ne kadar faydalandıklarını göreceklerdi. Onlar bacılarıma bu ortama girecek yolları göstermiyorlar, bu ortamı öğrenmesine de müsaade etmiyorlar, Kur'an kurslarının ve İmam hatip okullarının kapanması bunun içindir. Fakat bunları kapatırken Dinin adını anarak değil de şahıs ve kurumları ön plana çıkararak böylece ellerinden gelen her türlü zulmü işliyorlar. Utanmadan da samimi Müslümanlara sözümüz yok diyorlar. Ama o samimi Müslüman inancının gereği olarak başına sarık taksa sırtına cüppe giyse hemen müdahale ederler. Milyonlarca Müslüman imam hatip talebesi olan başı örtülü ve tesettürlü bacılarımızın haklarını ellerinden alıp onları saatlerce okulların kapılarından içeri almıyorlar. Tabiidir ki Allah kendisine iman edenleri koruyacak, ne kadar zulüm ve dinsizlik devam etse bile. Kâfirler istemese de Allah nurunu tamamlayacaktır.

[466] Yani kadın erkek gibi değildir, onun tabii olarak her ay (kadınları hallerinden olan) hayız görür o günlerde o hayız hali ile namaz ve oruç gibi ibadetleri yapamaz. Bundan dolayı erkeğe göre eksik sayılır, çünkü erkek ibadet yapar sevap kazanır, o hayız halinde ki kadın ise ne günah kazanır ve nede sevap sahibi olur, bu eksiklik ibadettendir. Bundan dolayı da kadın küçümsenmez, çünkü her kadında olduğu gibi, tabii bir haldır. Hadiste ki kasıt bundandır. Yoksa küçümsenmiş mahiyetten değildir.

[467] Sahihi Buhari, Tercümesi, c, 1, sh, 402, Ötüken yay, İst, Buhari, 1, 78, bab, 6, Hayd Çağrı yay, c, 2, 126, bab, 44, Zekât, c, 2, 239, bab, 41, Savm, c, 3, sh, 153, bab, 12, Şehadet, Fethul bari şerhi, Buhari, 1, 539, hd, 304, c, 4, hd, 1462, 1951, c, 5, 597, hd, 2658, Müslim, 1, 86, bab, 34, hd, 79, İman, sh, 605, hd, 889, İydeyn Minhac Şerhi Müslim, 1, 253, bab, 33, hd, 238, İman, c, 6, sh, 417, bab, 184, hd, 2050; Nesai, 3, 187, bab, 20, hd, 1574, 1577, İbn'i Mace, c, 1, sh, 409, hd, 1288, bab, 158,

Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. «Tertemiz olanlardan başkası dokunamaz. (el süremez, taşıyamaz.»[468]

Amr bin Cezm'den rivayet edilmiştir. Resulullah (sav) şöyle buyurdular. Kur'an'a ancak temiz olanlar dokunur. [469]

(288)Hayız Ve Nifaslı Kuran'ı Okuyamayacağı Delilleri

İbn'i Ömer (r.a)'den, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Hayızlı ve cünüplü Kur'an okuyamaz. [470]

(289)Hayızlı Ve Nifaslı Camiye Giremeyeceği Delilleri

Hz. Aişe (r.anha)'dan rivayet edilmiştir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdular. Çünkü ben mescidi hayızlı ve cünüplülere helal görmüyorum.[471]

Bu hadisin isnadı kimisi zayıf kimisi sahih olduğunu kabul etmiş. Şevkani, İbn'i kattan, İbn'i Huzeyme ve İbn'i seyyid nassın sahih olduğunu söylemişlerdir.[472]

(Her ne kadar hadisin isnadı zayıf denilse bile, tabii ki kimisi de sahih kabul etmiş olduğu halde bunda ihtilaf durumu söz konusudur. Fakat sahihliğinde ihtilaf olsa bile şu ayeti kerime onu teyid etmektedir. «Gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın.» [473] Burada ki namaza yaklaşmayın nehyi cünüp olduğu içindir. Cünüp olan bir kimsenin namaz yeri olan camiye de saygılı olmalıdır ki bu da İslami bir terbiyeden ibarettir. Mütercim)

Zaruri hallerde mescid'de (cami de) geçmek caizdir.[474]

(290)Hayızlı Ve Nifaslı (Kadın) Kâbe'yi Tavaf Edemeyeceği Delilleri

Hz. Aişe (r.anha)'dan şöyle rivayet ediliştir. Hac maksadı ile Medine'den çıktık. Seref denilen yere geldiğimizde benden hayız kanı geldi. Ben ağlamaya başladım. Hz. Peygamber (s.a.v) yanıma gelerek neden ağlıyorsun, yoksa hayız mı gördün? Evet, hayız gördüm dedim. Hz. Peygamber (s.a.v) (şöyle buyurdu). "Bu Allah'ın Âdem'in kızlarına yazdığı bir şeydir. Hacıların yaptığı her şeyi yap, fakat Kâbe'yi tavaf etme."buyurdu. [475]

(Çünkü Kâbe'yi tavaf etmek bir nevi namazda durmak gibidir. Şu kadar vardır ki namazda konuşulmaz, fakat tavafta ise meşru konuşmaya müsaade edilmiştir. Mütercim)

Bu hadisi şerif buna delildir. Beytullah'ın etrafında tavaf etmek, namaz kılmak gibidir. Her kim tavafta konuşursa, ancak hayır konuşsun. [476] Buyurdu.

(291)Hayız Ve Nifaslı İle Cinsel İlişkide Bulunmayacağının Delili

---

468 Vakıa Suresi, Ayet 79,
469 Muwatta, 1, 199, bab, 1, hd, 1, Kur'an.
470 İbn'i Mace, 1, 195, bab, 105, hd, 595, 596, Taharet ve sünenüha.
471 Ebu Davud, 1, 157, 1581,159, bab, 92, hd, 232; İbn'i Mace, 1, 212, bab, 126, hd, 645,
472 Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 1,412.
473 Nisa suresi ayet, 43.
474 Tirmizi, 1, 241, hd, 124, bab, 101.
475 Buhari, 1, 77, bab, 1, Hayd; Müslim, 1, 870, bab, 17, hd, 1211, Hacc.
476 Tirmizi, Sünen, Hacc, 112; Minhacü's -Salih'in, c, 1, 256; Fazilet takvimi 28 Şubat 2001 Çarşamba.

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Artık hayız zamanında kadınlarınızdan çekiliniz. Ve onlara temizleninceye kadar (cinsi münasebette bulunmayınız) yaklaşmayınız. [477]

(292)Hayızlı Ve Nifaslının Diz Kapağı İle Göbek Arasında Oynaşmanın Delili

Heram b. Hakim amcasından rivayet etmiş. Rasulallah (s.a.v)'e sormuş. Hayızlı iken karımdan bana neler helal olur sorusuna Peygamber (s.a.v) sana peştamalın üstü helal dır, buyurdu. [478]

(Yani İslam Dini hayızlı bir kadınla cinsel ilişkide bulunmayı haram kılmış. Fakat üzerinde peştamal olduğu halde cinsel münasebetten bulunmaksızın karı ve kocanın birbirleri ile oynaşmaları caizdir. Zaten kendileri birbirlerine helal olduğu halde bu haramlık durumu ise hayızlı olduğu içindir, o hayız müddeti bittikten sonra artık normal ilişkiler de helal olur. Mütercim)

(293)Cünüplünün Namaz Kılamaz Ve Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Cünüp olduğunuz halde de yolcu olmak müstesna gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın. [479]

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre. Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır. Abdest olduğu zaman abdest (ve gusül) alıncaya kadar Allah (c.c) hiçbirinizin namazını kabul etmez. [480] Buyurdu.

(294)Cünüplü Kur'an Okuyamaz Ve Delili

İbn'i Umer (r.a)'den şöyle rivayet etmiştir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Hayızlı ve cünüplü Kur'an okuyamaz. [481]

(295)Cünüplü Kur'an'ı Elleyemez Ve Taşıyamaz Ve Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. «Tertemiz olanlardan başkası (Kuran'a) dokunamaz. (el süremez taşıyamaz). [482]

Amr b. Cezm'den rivayet edilmiştir. Rasulallah (s.a.v) şöyle buyurdular. Kuran'a ancak temiz (abdestli taharetli) olanlar dokunur.[483] Buyurdu.

---

[477] Bakara suresi ayet, 222.

[478] Ebu Davud, 1, 145, bab, 82, hd, 212, Taharet; Müsned Ahmed b. Hanbel, 1, 14; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 1, 379, Şamil yay İst.

[479] Nisa suresi ayet, 43.

[480] Ebu Davud, 1, 89, bab, 31, hd, 60, Taharet; Ayrıca Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 1, 18; Buhari, 1, 43, bab, 2, Vudu; Müslim, 1, 203, bab, 3, hd, 224, Taharet; Tirmizi, 1, 110, bab, 56, hd, 75; Müsned Ahmed b. Ahmed, 2, 308, 318.

[481] İbn'i Mace, 1, 195, bab, 105, hd, 595, 596,

[482] Vakıa suresi ayet, 79.

[483] Muwatta, c, 1, sh, 199, bab, hd, 1, Kur'an.

(296)Cünüplü Kâ'be'yi Tavaf Edemez Ve Delilleri

Bu konuda yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. «Cünüp olduğunuz halde de yolcu olmanız müstesna gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayınız.[484]

(Cünüplük halinde birisinin nasıl namaza yaklaşması yasaklanmışsa Kâbe'yi tavaf etmekte namaz kılmak gibidir. Şu kadar var'ki namazda konuşulamaz. Kâbe'yi tavaf esnasında gayrı meşru şeyleri konuşmamak şartı ile meşru konuşmaya müsaade edilmiştir ki. Bundan dolayı Kâbe'yi tavaf namaza benzetilmektedir. Onun için cünüplü iken nasıl namaza yaklaşılmıyorsa Kâbe'yi tavaf etmekte buna kıyas edilir. Mütercim)

(297)ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Hayız Nifas Ve İstihaze Kanlarının Hükmü

Soru–59- Ferçte kaç çeşit kan çıkar ve bunlar nelerdir?

Cevap–59-Ferçte çıkan üç çeşit kan vardır. (Bunlar sırası ile şöyledir).

1- Hayız kanı.
2- Nifas kanı.
3- İstihaze kanı.

Soru–60-Hayız kanının rengi nasıldır?

Cevap–60-Hayız kanının rengi siyahça koyu kırmızı ve yakıcıdır.

Soru–61-Hayız kanı nasıl bir kandır?

Cevap–61-Hayız kanı (kadından herhangi bir hastalık veya bekaretin izale edilmesi dışında veya) doğum sebebi olmadan Sıhhatli bir şekilde kadının rahminde gelen bir kandır.

Soru–62-Nifas kanı nasıl bir kandır?

Cevap–62-Nifas kanı doğumdan sonra (kadının) rahminde gelen bir kandır.

Soru–63-İstihaze kanı nasıl bir kandır?

Cevap–63-İstihaze kanı hayız ve nifasın dışında kadının rahminde gelen bir kandır.

Soru–64-Hayzın en az müddeti ve en çok müddeti veya kadınların genelde hayız günleri ne kadardır?

Cevap–64-Hayzın en az süresi bir gün bir gecedir. En çok süresi on beş gündür. Genelde ise altı veya yedi gündür.

Soru–65-Nifasın en azı ve en çoğu veya genelde kadınların nifas süresi ne kadardır?

Cevap–65-Nifasın en az süresi bir lahza (yani bir andır). En çok süresi ise altmış gündür. Genelde kadınların nifas süresi ise kırk gündür.

Soru–66-Bir kadının iki hayız arasındaki temizliğin süresi ne kadardır?

Cevap–66-Bir kadının iki hayız arasındaki en az süresi on beş gündür. En çok temizlik süresi için bir sınır yoktur.(Yani kadının temizlik süresi yirmi gün olabilir. Yirmi üç gün olabilir. Yirmi dört gün olabilir veya daha fazla temiz kalabilir. Bunda her hangi bir sınır yoktur. Mütercim.)

Soru–67-Bir kadının hayız görmesi için en az kaç yaşında olması gerekir.

Cevap–67-En az dokuz yaşında olması gerekir.

---

[484] Nisa suresi ayet, 43; Maide suresi ayet, 6.

Soru–68-Bir kadının hamilelik süresinin en az müddeti ve en çok müddeti veya genelde kadınların hamilelik süresi ne kadardır?

Cevap–68-Bir kadının hamileliğin en az süresi altı aydır. En çok süresi dört senedir. Genelde ise dokuz aydır.

Soru–69-Hayızlı ve nifaslı kadına haram olan şeyler nelerdir?

Cevap–69-Hayızlı ve nifaslı için sekiz şey haram olur?

1- Namaz kılmak.
2- Oruç tutmak.
3- Kuran'ı kerimi okumak.
4- Kuran'ı Kerime el sürmek ve onu taşımak.
5- Mescide (camiye) girmek.
6- Kabe'yi tavaf etmek.
7- Cinsi münasebette bulunmak.
8- Göbek ile diz kapağı arasında (hayızlı ve nifaslı bir kadınla) oynaşmak haramdır.

Soru–70-Cünüplü bir kimse için neler haram olur?

Cevap–70-Cünüplü bir kimseye beş şey haram olur.

Cevap Namaz kılmak.

1- Kur'an'ı kerimi okumak.
2- Kur'an'ı Kerime el sürmek
3- Kuran'ı Kerim'i taşımak.
4- Kabe'yi tavaf etmek.
5- Mescid'de (camide) durmak. (Haram olur).

Soru–71-Abdesti olmayan bir kimseye neler haram olur?

Cevap–71-Abdesti olmayan bir kimseye üç şey haram olur.

1- Namaz kılmak.
2- Kabe'yi tavaf etmek.
3- Kur'an'ı Kerime el sürmek ve onu taşımak.

(298)Hayız Nifas Ve İstihaze İle İlgili Yerlerin Kitaplar Listesi Ve Önemli Bir Not

Kitapların listesini vermeden önce kısa bir açıklama yapmak istiyorum. Değerli okuyan ve araştıran kardeşlerime araştırma yolunu kolaylaştırıp kulak duyumu ile duyulan şeylerin ne kadar yanlış olduğunu, bu araştırma neticesinde bir araştırma hareketi meydana çıkacak.

Bu çıkan araştırma kadrosu yayıldıkça araştırma fikri ve hevesi artıkça göreceksiniz, o zaman hak ile batıl birbirinden ayrılacak, o zaman kesin ve net bir mücadele ortaya çıkacak bu güçlü araştırma ve kaynaklı konuşma fikri yerleştikten sonra delalete ve sapıklığa sapanlar, Kur'an ve Sünneti bırakıp bidatler peşine koşanların ortalıkta kayıp olduğunu göreceksiniz. Siz onlarla kaynaklı ve ispatlı bir şekilde konuştuğunuz da onların cılız ve kör taklit olan fikirlerini yıktığınız zaman, hemen arkanızda bir sürü iftira ve dedikodular dizerek, o Kur'an ve Sünnet membaında çıkan fikirleri yayılmasın diye, her yolu deneyecekler.

Allah'ın izni ile bu çıkışlar, onların aleyhine dönecek ve bu inanmış olan kadro fikrini, Allah ve Resulünden alan, Allah korkusu ile donanan, Allah'ın rızasında başka bir düşüncesi

olmayan sadece insanlığın hayır ve saadeti için çalışan, bu insanları mutlak ve mutlak bir şekilde Allah onları koruyacaktır.

Onların bu iftira dedikodularına ve karalamalarına aldırış etmeden hak çizgisinden sapmadan. Sadece Allah için mücadele edenlerin mükâfatı Allah katındadır. Bundan dolayı azim ve sabrımızı yitirmeden, Kur'an ve Sünnetin çizdiği hak davadan olgun adımlarla hareket ederek, Rabbimizin rızasını ve hoşnutluğunu ön planda tutarak hakkı hak bilip savunarak batılı batıl bilip ondan uzaklaşıp, sakınarak hareket edersek Allah'ın izni ile hayalimizin ucunda bile geçmeyen engelleri aşar ve geçeriz. Çünkü İslam yolu diken ve acılarla dolu bir yoldur. Hani halk arasın da gülü seven dikenine katlanır deniliyor ya, biz de eğer İslam'ın güzel gülünü seviyorsak, o gülün dikenleri elimize ve ayağımıza batsa ve acıtsa bile, O yüce Dinin hatırı için buna katlanmamız gerekir yoksa Rabbimizin şu buyruğu bizim kulağımızın taa derinliklerine kadar çınlatarak. Sizden öncekilerin başına gelen bela ve musibetle imtihan ettirmeden Cennete gireceğinizi mi? zannettiniz, sorusuna muhatap olmadan önce kendimize bir çeki düzen vermemiz lazımdır, Allah (c.c) kıyamet günün de bazı yüzlerin ak ve bazı yüzlerin kara olduğu bir günde yüzlerimizi karartmayıp ak bir yüz ile huzuruna çıkmayı cümle ümmeti Muhammed'de nasip eylesin, bize de.

Bundan sonra söylediğimiz kitap listesini vereceğiz. İnşallah. Allah yardımcımız olsun. Kendisine teslim olan ve canı gönülden boyun eğen kullarından eylesin. Âmin Ya Rabbil âlemin.

Not: Bilgilerinizi kontrol edin çok tekrarlamayı için ihmal etmeyin, mümkün mertebede kelime ve toplu manaları ezberleyin, çünkü bu bilgiler fıkhın temel bilgileridir. Bu bilgileri içinize hapis etmeyin insan bildiği bir konunun mes'ulliyetini taşır, bu mes'ulliyet anlayışı içerisinde cenabı Allah (c.c)'ın rızasını kazanmak gaye ve maksadı içerisinde çalıştığımız müddetçe o çalışmalar hem zevkli ve hem de bereketli olur, o bereketten rahmet doğar, çünkü bir işte Allah'ın rızası gözetilerek çalışıp çabalamak, yorulmak, meşakkat çekmek ve zahmet varsa, o zaman o zahmet ise rahmete döner. Allah (c.c) tüm çalışma gayret ve zahmetlerimizi rızasına uygun eylesin. Kalbimizde kin, garaz, kibir, haset, riya, duyguları silsin. Onun yerine İman ameli Salih, hak, sabır, ihsan, ihlâs ve takva nasip ve müyesser eylesin. Âmin.

İşlerimizin sonu Allah'a döner insan dünyada ne ekerse ahirette ise o ektiğini biçer, bizler bu fani dünyada tarlamıza ne ekersek ahiret gününde onu biçeceğiz. O gün ve saat muhakkak gelir, o gün gelip çatmadan bizler o gün için bir şeyler ekersek İnşallah o gelir bizi bulur. Yeter ki amellerimiz Allah'ın rızası için olsun, o gün öyle bir gündür ki zerre miktarı ne bir hayrın ve yine zerre miktarı nede bir şerrin zayi olmayacağı bir gündür. O gün ne bir mal ne bir evlat ne mevki ne makam ne şan nede şöhretin geçmediği ve menfaat sağlamadığı bir gündür, o gün yalnız Allah için yapılan ne varsa fayda ve yarar onda gelir.

Bundan dolayıdır ki dünya meşakkat ve zahmet yeridir. Ahiret ise rahat ve istirahat yeridir, dünya geçicidir ahiret ise ebedidir, dünyada zulüm ve haksızlık vardır, ahiret ise adalet yeridir. Bunun içindir ki Allah'ın Resulü (s.a.v) kişinin kabri ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukur olur. Yarabbi sen kabir âlemimizi ve ahiret hayatımızı cennet bahçelerinden bir bahçe eyle, kusur ve günahlarımızdan dolayı bizleri affı ve mağfiret eyle. Sen acıyansın merhamet edensin merhameti seversin merhametinle bizleri affeyle. Âmin

(299) Taharet (temizlik)'in kaynakları

El Mecmu', 1, 341, 382, 519, 535, 409, 446; el Mebsut, 2, 134, 3, 146, 210; Muğnil Muhtac, 1, 152, 158; el Umm, 1, 129, 132, 142; Merakil Felah, 26; Durerul Hükam, 1, 39; Tahtawi, 110; Beycuri, 1, 162; Şerhi İbn'i Kasım, 12; Mecmuu Fetewa, c, 21, sh, 353, 355, 359; el Muğni, 1, 341, 342, 348; Mezahibul Erbaa, 1, 100, 116, 122, 123, 125; Reddul Muhtar, 1, 474, 482; Bidayetul Müctehid, 1, 103, 108, 112; Fıkhu'l İslami ve edilletühü. 1, 610, 614, 621, 622, 623; Halebî sağır, 37; Cevhere, 1, 37; Lubab, 1, 46; et Teshiduddaruri, 1, 33; Mülteka, 16; Kifayetü'l Ağyar, 1, 48, 49, 50; Hidaye, 1, sh, 18, 19, 20; et Tezhib fi edilletühü, 36, 38, 39, 40; el Muhezzeb, 1, 76; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 347, 350, 355, 356; Tenvirul Kulub, 166; Dört Mezhebin Fıkhı, 1, 145, 148, 150; Emanet ve Ehliyet, 1, 171, 174, 175; Büyük Şafii İlmihali, 67; Fıkh'us Sünne, 1, 87, 88, 91; Büyük Şafii Fıkhı, 1, 104, 106, 108; Kadın İlmihali, 169, 177, 185, 190, 191, 195; İslam Dini, 119; Nurul İzah, 34, 35, 36; Mülteka tercümesi, 1, 84, 85, 88, 91, 93; Büyük Şafii İlmihali, 90, 91, 92, 93; Şafiiler için namaz ilmihali, 24, 25, 26; Nimeti İslam, 188; Allah hepimizin yardımcısı olsun. Âmin.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

İKİNCİ KİTAP

NAMAZ

KİTABI

(300)İKİNCİ KİTAP NAMAZ KİTABI

(301)Namazın Lügat Ve Istılah Manaları

Namazın lügatte ki manası: «Dua etmek» «yahut ta hayır duada bulunmak.» [485] Bu manaya işaret eden şu ayeti kerime ise buna açık bir delildir. «Onlara dua et. Çünkü senin duan mü'minler için huzur vesilesidir.» [486] Başka bir yerde ise şöyle tarif edilmiştir. «Namaz Dua, hayırlı dua; Müslümanların yaptıkları, bazı hareketler de kapsayan bir ibadet türü, Arapçası "salât" olup, çoğulu ise "salâvat"tır.» [487]

Namazın ıstılah "şer'i" manası «İftitah tekbiri ile başlayıp selamla sona eren ve kendine mahsus şartları bulunan söz ve hareketlere salât denir.» Buna cenaze namazı şükür vesaire namazların tamamı girer, ister bu namazlar farz olsun sünnet olsun tamamını içine kapsar ve hepsine şamil gelir.[488] Bu söz ve fiillerin tümüne, içinde dua olduğu için salât denilmiştir. Çünkü dua bunların en önemli kısmını teşkil etmektedir. Böylece küll (bütün) parçasının ismini almıştır.[489] Diğer bir manada ise «Allah'a karşı tesbih, ta'zim ve şükrün ifadesidir.» [490]

(302)Namazın Meşru Oluşunun Delilleri

[485] Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 169, Darul fikir baskısı, Beyrut Lübnan, M, 1995, H, 1415; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 383; Büyük Şafii fıkhı Arslan yay İst, c, 1, sh, 123.
[486] Tevbe suresi ayet: 103.
[487] Şamil İslam Ansiklopedisi, c, 5, s, 17, Namaz maddesi.
[488] Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 169.
[489] Fıkhu'l Menheci Tercümesi, c, 1, sh, 123, Arslan yay İst.
[490] Şamil İslam Ansiklopedisi, c, 5, sh, 16. İstanbul baskısı 1992.

Namazın meşruluğu: Namaz Kitap, Sünnet ve İcma ile sabittir. Şimdide bunun delillerini zikredeceğiz.

Kitaptan (yani Kur'an'dan) delili şöyledir:

«Oysa onlar tevhid inancına yönelerek, dini yalnız Allah'a tahsis ederek Ona kulluk etmek, namaz kılmak ve zekâtı vermekle emr olunmuşlardır. İşte doğru din budur.» [491] «Namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a sarılın O sizin mevlânızdır. Ne güzel Mevlâ ve ne güzel yardımcıdır.» [492] Başka bir ayette ise şöyledir. «Şüphesiz namaz mü'minlere, vakitle belirlenmiş olarak farz kılınmıştır.» [493] (Rabbim) «Hayatta olduğum sürece bana namazı ve zekâtı emretti.» [494] Daha birçok ayetler.

Hadisteki delil ise şöyledir:

Rasûlüllah (s.av) şöyle buyurdu.«İşin başı İslam, İslam'ın direği namaz, en zirvesi ise Allah yolunda cihaddır.» Namaz, miraç gecesi, Allah Teâlâ'nın vasıtasız olarak konuştuğu Resulüne yüklediği ibadetlerin ilkidir. Enes(r.a)'nın rivayetine göre; namaz Nebi aleyhisselâm'a Miraç gecesinde elli vakit olarak farz kılındı. Sonra beş vakte indirildi. Sonra «ya Muhammed!» diye nida geldi: «Benim katımda söz değiştirilemez. Onun için bu beş vakte elli vakit sevabı vardır.» Buyurdu.[495] Diğer bir hadisi şerifte ise şöyledir. İbn Umer (r.a)'dan rivayet ettiği hadisi şerifte. Peygamber (s.a.v) İslam beş temel üzerine bina edilmiştir. (Bunlar sırası ile şöyledir)

1- Allah'tan başka ilâh olmadığına Hz. Peygamber (s.a.v)'in Allah'ın ne resulü olduğuna şahadet etmek.
2- Namaz kılmak.(Ta'dili ve erkâna riayet ederek huşu içerisinde kılmak)
3- Oruç tutmak. (Senede bir ay farzdır)
4- Zekât vermek. (Malın kırkta birini vermek farzdır)
5- Hacca gitmek. (Ömründe bir kere hacca gitmek farzdır) buyurmuştur.[496]

Hz. Peygamber (s.a.v) Muaz b Cebel (r.a)'i Yemen'e gönderirken ona şöyle buyurmuştur: "Sen ehli kitap olan bir topluma gidiyorsun. Onları ilk önce Allah'a kulluk etmeğe çağır. Allah'ı tanırlarsa, onlara gecede ve gündüzde beş vakit namazı farz kıldığını söyle. Namazı kılarlarsa; Allah'ın onlara, zenginlerinden alınıp yoksullarına verilmek üzere zekâtı farz kıldığını söyle. İtaat ederlerse, bunu onlardan al, insanların mallarının en iyisini alma, mazlumun bedduasından sakın. Çünkü onun duasıyla Allah arasında perde yoktur" buyurdu. [497]

Namazın icma ile olan delili ise şöyledir:

"Bütün ümmet bir gün ve bir gecede beş vakit namazın farz olduğu hakkında ittifak etmişlerdir."[498]

(303)Namazın Ehemmiyeti Hakkındaki Deliller

---

[491] Beyyine suresi ayet: 5.
[492] Hac suresi ayet: 78.
[493] Nisa suresi ayet: 103.
[494] Meryem suresi ayet: 31.
[495] Ahmed, Nesai, Tirmizi rivayet etmiş, c, 1, sh, 418, bab, 45, h, 213, K, Salât, Tirmizi sahih olduğunu söylemiştir. Ayrıca, Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 95.
[496] Tecridi Sarih, c, 1, sh, 27, bab, 1, h, 8; Buhari, c, 1, sh, 11, bab, 17, K. İman; Müslim, c, 1, sh, 36, bab, 1, h, 1, K, İman; Tirmizi, c, 5, sh, 3, bab, 1, h, 2607; Tac, c, 1, sh, 24; Şerhi Müslim, c, 1, sh, 157; Fethu'l Bari Şerhi Buhari, c, 1, sh, 71,
[497] Buhari, Zekât, 41, 63, Meğâzi, 60, Tevhid, 1; Nesai, Zekât; Darimi, Zekât, 1. Ayrıca Şamil İslam ansiklopedisi, c, 5, sh, 18, İstanbul baskısı, 1992.
[498] İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 383.

Namaz tekbir ile başlayıp, selam ile son bulan bir ibadettir.

İslam'da namazın hiçbir ibadette denk olmayan bir yeri vardır. O dinin direğidir ve onsuz din ayakta durmaz.

Rasûlüllah (s.a.v) şöyle buyurmuştur. «İşin başı İslam, İslam'ın direği namaz, zirvesi ise Allah yolunda cihaddır.» Namaz, miraç gecesi, Allah Teâlâ'nın vasıtasız olarak konuştuğu Resulüne yüklediği ibadetlerin ilkidir.

Enes (r.a)'nın rivayetine göre; namaz Nebi aleyhisselâm'a Miraç gecesinde elli vakit olarak farz kılındı. Sonra «ya Muhammed!» diye nida geldi: «Benim katımda söz değiştirilemez. Onun için bu beş vakte elli vakit sevabı vardır.»[499]

(304)Kulun İlk Hesaba Çekileceği İbadet Namazdır

Kulun ilk hesaba çekileceği ibadet namazdır. Abdullah bin Kırt(r.a)ın rivayetine göre Rasûlüllah (s.a.v) şöyle buyurdu: «Kıyamet günü kulun ilk hesaba çekileceği şey namazdır. Namazı iyi ise diğer amelleri de iyi olur. Namazı bozuk ise diğer amelleri de bozuk olur.» [500]

Rasûlüllah (s.a.v)'in dünyadan ayrılacağı zaman ümmetine son olarak vasiyet ettiği şey namazdır. Son nefesinde iken şöyle diyordu: «Namaz! Namaz! Bir de emrinizdeki köleleri. Dinden en son kaybolacak ibadet namazdır. Namaz zayi oldu mu din zayi olmuş demektir.»

İbn Hibban'ın Ebû Umâme hadisi olarak rivayet ettiğine göre Rasûlüllah(s.a.v) «İslam bütünlüğü lime lime dağılacak; bir parça kopunca insanlar öbürüne yapışacaktır. İslam'dan ilk ayrılacak parça, hâkimiyet esası, son ayrılacak parça ise namazdır.» buyurmuştur.[501]

(305)Namaz Kâfir İle Müslaman Arasındaki Farktır

Çünkü namaz bir Müslüman ile bir kâfirin arasındaki fark ancak namaz ile belli olur. Bakınız peygamber (s.a.v)'ın şu yüce buyruğu buna delildir.

Cabir(r.a)'den rivayetten, Rasûlüllah(s.a.v) şöyle buyurmuştur: «Kişi ile küfür arasında, namazı terk etmek vardır.» [502] Diğer bir hadiste ise şöyledir.

Büreyde (r.a)'den rivayetten, Rasûlüllah (s.a.v) : «Bizimle kâfirler arasındaki ahd (söz fark) namazdır. Kim namazı terk ederse kâfir olmuştur.» Buyurmuştur. [503]

(306)Namaz Kılmayanla Savaşılır

Başka bir hadiste İbni Umer (r.a)'den rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: Ben, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şahadet edinceye ve namazı kılıp zekâtı verinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum.

---

[499] Hadisi Ahmed, Nesai, Tirmizi rivayet etmiş, c, 1, sh, 418, bab, 45, h, 213, K, Salât, Tirmizi sahih olduğunu söylemiştir. Seyyid Sabık Fıkhu's Sünne Tercümesi, c, 1, sh, 95; Pınar yay İst ve ayrıca Buhari, 342; Müslim, 163; Fıkhu'l Menheci Tercümesi, c, 1, sh, 125, Arslan yay İst.

[500] Hadisi Taberani rivayet etmiştir; Seyyid Sabık, Fıkhu's Sünne Tercümesi, c, 1, sh, 95.

[501] Seyyid Sabık, Fıkhu's Sünne tercümesi, c, 1, sh, 96, Pınar yay İst.

[502] Bu hadisi, Ahmed, Müslim, 82, Ebû Davud, Tirmizi ve İbn Mâce rivayet etmişlerdir; Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 98; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 129.

[503] Hadisi Ahmed, Ebû Davud, Tirmizi, Nesai, İbn Mâce rivayet etmişlerdir; Fıkhu's Sünne, c, 1, s, 98.

Bunları yapınca kanlarını ve mallarını benden korumuş olurlar. Ancak İslam'ın hakkı hariçtir ve hesapları da Allah'a aittir.[504]

Diğer bir hadiste ise şöyledir. İbn Abbas (r.a)'den rivayetten, Nebi aleyhisselam:«İslam'ın esası ve dinin temelleri üçtür. İslam bunlar kurulmuştur. Kim bunlardan birini terk ederse kâfir olup, kanı helâl olur.

1- Lâ ilâhe illâllah kelimesi (ni içten inanarak ve gereğini yaşayarak söylemek.)
2- Farz olan namaz(ı inanarak kılmak)
3- Ramazan orucu(nu inanarak tutmak) (Hadisi Ebû Ya'lâ hasen senetle rivayet etmiştir.) Başka bir rivayette; «Kim onlardan bir tane terk ederse kâfir olup, diğer hiçbir farzı veya nafilesi kabul olunmadığı gibi kanıda malı da helâl olur.» buyurmuştur. [505]

Ümmü Seleme(r.a)'dan rivayetten Rasûlüllah (s.a.v) şöyle buyurmuştur. «Sizin başınıza emirler tayin edilecek, onların hallerini tanıyacak ve fakat beğenmeyeceksiniz. Kim onlardan hoşlanmazsa kurtulmuş, kim onları beğenmezse lekelenmiş olur. Fakat onlardan razı olup uyanlara gelince.» Ashâb: «Ya Rasûlüllah (s.a.v) onlara karşı savaşalım mı?» dediler. Rasûlüllah(s.a.v): «Namaz kıldıkları müddetçe hayır, savaşmayın.» buyurdu.[506]

(307)Namaz Nurdur Ve Kurtuluştur

Abdullah bin Amr bin Âs(r.a)'dan rivayetten, Rasûlüllah (s.a.v) bir gün namazdan bahsederken şöyle buyurmuştur: «Namaza devam eden kimse için kıyamet gününde namaz bir nur, bir delil ve bir kurtuluştur. Namaza devam etmeyen kimseler için namaz bir delil ve kurtuluş değildir. Ve o kimse kıyamet gününde Karun, Firavun, Hâmân ve Ubeyy bin Halef ile beraber olacaktır.» [507]

(308)Namaz Kılmayanlar Kâfirlerle Beraber Olacaklar

Namazı terk edenin âhirette küfür önderleri ile beraber olması, o kimsenin kâfir olduğunu gösterir. İbni Kayyım şöyle demiştir: «Namazı terk edeni ya malı, ya reisliği, ya memuriyet görevi, ya ticareti engeller. Malı namazı kılmaktan engelleyenler Karun'la beraber, saltanatı engelleyenler Fir'avn'la beraber, memuriyeti ve vezirliği engelleyenler Hâmân'la beraber, ticareti engelleyenler Ubeyy bin Halef ile beraberdirler.» [508]

(309)Sahabeler Namazdan Başka Bir Şeyi Küfür Saymazlardı

Abdullah Şakik'il Ukayli'den rivayetten, o şöyle demiştir: «Rasûlüllah'ın ashabı, namazdan başka hiçbir ibadeti terk etmeyi küfür saymazlardı.»[509]

(310)Kasden Namazı Terkeden Kâfir Ve Mürteddir

İbn Hazm demiştir ki: Umer, Abdurrahman İbni Avf, Muaz bin Cebel, Ebû Hureyre ve sahabeden diğerlerinden gelen rivayette göre vakti çıkıncaya bir farz namazı kasten terk eden

---

504 Buhari, 25; Müslim, 22; Büyük Şafii Fıkhı, c, 1, sh, 128; Fıkhu's Sünne, c, 1, s, 98, Pınar yay İst.
505 Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 99.
506 Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 99.
507 Bu hadisi Ahmed, Taberâni ve İbn Hibbân rivayet etmiştir; Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 98. Bu hadisin isnadı iyidir.
508 Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 98.
509 Bu hadisi Tirmizi ve Hâkim, Buhari ve Müslim'in şartlarına uygun olarak rivayet etmişlerdir. Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 98.

kâfir ve mürteddir. Bu sahabelerin buna muhalif olanını bilmiyoruz.» Mûnziri «Terğib ve Terhib» isimli kitabında bu hususu zikrettikten sonra şöyle demiştir: Sahabeden bir cemaat ve sonrakiler, vakti çıkıncaya kadar namazı kasten terk edenin kâfir olduğunu söylemişlerdi. Sahabeden Umer bin Hattab, Abdullah bin Mes'ud, Abdullah bin Abbas, Muaz bin Cebel, Cabir bin Abdullah, Ebû'd Derdâ (r.anhüm): Sahabenin dışındakilerden: Ahmed bin Hanbel, İshak bin Rahûye, Abdullah bin Mübarek, Nehai, Hakim bin Uteybe, Ebû Eyyûb es-Sahtiyanı, Ebû Dâvûd Tayalısı, Ebû Bekir bin Ebi Şeybe, Zubeyr bin Harb,(rahmetullahi aleyhim) ve diğerleri bu görüşte idiler.[510] Başka bir rivayette ise şöyledir.

Muhammed bin Nâsır'il Merzevi demiştir ki: «İshak'ın şöyle dediğini işittim: Namazı terk edenin kâfir olduğu, Nebi aleyhisselam'dan sahih senetle gelmiştir. «Özürsüz, vakti geçinceye kadar namazı kasten terk edenin kâfir olduğu.» Nebi aleyhisselam zamanından beri ilim ehlinin de görüşüdür.»[511] Bununla ilgili İmamı Şafii ile İmamı Ahmed arasında geçen bir tartışmayı kayd etmekten yarar görüyorum, tartışma kısaca şöyledir.

Sübki,«Tabakat'üş-Şafii'ye» adlı kitapta şöyle yazmıştır: Şafii ile Ahmed (r.a) namazı terk eden hakkında tartıştılar. Şafii Ahmed'e: «Ey Ahmed, namazı terk eden kâfir mi olur diyorsun?» Ahmed: «Evet» dedi. Şafii: «Peki kâfir olduğu zaman ne ile Müslüman olur?» Ahmed: «La ilâhe illallah Muhammedun Rasûlüllah ile» der. Şafii:«Adam bu sözü henüz terk etmiş değil.» Ahmed: «Müslüman olduğunu namaz kılmakla gösterir.» Şafii: «Kâfirin namazı sahih olmadığına göre onun Müslümanlığına hüküm verilemez.» deyince, İmam Ahmed susmuştur.» (Allah her ikisine de rahmet eylesin.)[512]

Bundan sonrada yüce Rabbimizin yüce kitabındaki namaz hakkında delilleri vermeğe çalışacağız inşallah. Kur'an'ı Kerimi okuyup ve inceleyen birisinin görecektir ki namazın çeşitli şekillerde zikredildiğini ve ne kadar ehemmiyetli bir ibadet olduğunu onsuz hiçbir ibadetin makbul olunmayacağını bizzat görüp müşahede ederek o ibadete sımsıkı sarılmak gereğini duyacaktır.

(311)Kur'an'da Namaz Ve Zikir Beraber Zikredilmiştir

Allah Teâlâ namazı bazen zikir ile beraber ifade ederek şöyle buyurmuştur: «Gerçekten namaz kötü işten ve hayâsızlıktan alıkor. Muhakkak ki Allah'ı zikretmek ise daha büyüktür.»[513]

«Küfür ve masiyetten temizlenen gerçekten kurtulmuştur. Ve Rabbinin ismini anıp namaz kılan da kurtulmuştur.» [514] «Bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl.»[515]

(312)Kur'an'da Namaz Ve Zekât Beraber Zikredilmiştir

Namaz bazen zekât ile beraber zikredilmiştir. Yüce Rabbimiz şöyle buyurmuştur. «Namazı kılınız zekâtı veriniz.»[516]

(313)Kur'an'da Namaz Ve Sabır Beraber Zikredilmiştir

---

[510] Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 99.
[511] Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 98.
[512] Fıkhu's Sünne, c, 1, sh, 100.
[513] Ankebût suresi ayet: 45.
[514] A'lâ suresi ayet: 14, 15.
[515] Tâhâ suresi ayet: 14.
[516] Bakara suresi ayet: 110.

Namaz bazen sabır ile beraber zikredilmiştir. Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor. «Bir de sabır ve namazla Allah'tan yardım isteyin.»[517]

(314)Kur'an'da Namaz Ve Kurban Beraber Zikredilmiştir

Namaz bazen kurban ile beraber zikredilmiştir. Yüce Rabbimiz şöyle buyurdu. «Rabbin namaz kıl ve kurban kes.» [518] «De ki şüphesiz benim namazım ibadetlerim hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. Onun ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslüman olanların ilkiyim.»[519]

(315)Kur'an'da Namaz Ve İyi Ameller Beraber Zikredilmiştir

Namaz bazen de iyi amellerle beraber zikredilmiştir. «Muhakkak mü'minler zafer bulmuştur. O mü'minler ki namazlarında tevazu ve korku sahibidirler. Onlar ki namazlarını gereği üzerine kılarlar. İşte bu vasıfları toplayanlar varis olanlardır ki onlar Firdevs cennetine varis olacaklardır. Onlar orada ebedi olarak kalacaklardır.» [520]

(316)Namaz, Yolculuk, İkamet, Emniyet Ve Korku Halinde De Kılınır

Namaz gerek yolculuk ve ikamet halinde, emniyette ve korku halinde kılınması gereken bir ibadettir, yolculuk korku halleri gibi durumlar bile namaza mani değildir, yalnız bu hallerde yüce Allah kullarına acıyarak edası ile beraber bir takım kolaylıklar getirmiştir. Allah Teâlâ bu hususta şöyle buyurmuştur.

«Farz namazların vakit ve erkânlarını gözeterek edasına devam edin. Bilhassa orta (ikindi) namazına dikkat edin. Ve Allah'a itaat ederek namaza durun. Eğer düşman veya yırtıcı hayvanlardan korkarsanız yaya ve binekli iken namazınızı kılın. Bu korkulardan emin bulunduğunuz zaman bilmediğiniz şeyleri size öğrettiği gibi Allah'ı anın.» [521]

(317)Namaz Korku Ve Savaş Gibi Durumlarda Bile Terki Caiz Değildir

Namaz öyle bir ibadettir ki harpte yolculukta ve seferi durumlarda bile kılınması lazım geldiğini yüce Rabbimiz bu durumu açıklayarak şöyle buyuruyor.

«Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman kâfirlerin size fenalık yapmasından korkarsanız farz namazları iki rekât yahut ima ile kılıp dört rekâtlı namazdan kısaltmanızda üzerinize bir günah yoktur. Muhakkak ki kâfirler sizin açık düşmanınızdır. Sen onların (askerin) içinde olup ta cephede onlara namazı kıldıracağın zaman askerini iki kısım yap. Bir kısmı seninle namazda, diğeri düşman karşısında dursun. Hepside silahlarını yanlarına alsınlar. Seninle namazda olup bir rekât kılanlar gelip ikinci rekâtı seninle kılsınlar ve onlarda tedbirli olarak silahlarını yanlarına alsınlar. Kâfirler arzu ederler ki, silah ve eşyalarınızdan gafil bulunasınız da size ansızın bir baskın yapsınlar. Eğer yağmurdan dolayı size bir eziyet olursa, hasta bulunursanız silahlarınızı bırakmanızda üzerinize günah yoktur. Bununla beraber ihtiyat tedbirini alın. Allah

---

[517] Bakara suresi ayet: 45.
[518] Kevser suresi ayet: 2.
[519] En'am suresi ayet: 162–163.
[520] Mü'minûn suresi ayet: 1–2, 9–11.
[521] Bakara suresi ayet: 238–239.

kâfirlere hor ve rüsvay edici bir azap hazırlamıştır. O korkulu zamanda namazı kılıp bitirdikten sonra ayakta iken, oturur iken, yanlarınız üzere yatarken hep Allah'ı anın. Sükûn ve emniyet haline geldiğiniz vakit namazı tam erkânı ile kılın. Çünkü namaz mü'minler üzerine vakitleri belirli bir farz olmuştur.»[522]

(318)Namazı Eksik Kılan Ve Terkeden Şiddetli Cezaya Çarpılacak

Namazı eksik kılan ve terk edenleri şiddetli cezaya çarpılacakları tehdit ederek yüce Allah bu hususu açıklayıp şöyle buyuruyor. «Bunların ardında bozuk bir nesil geldi. Namazı bıraktılar, şehvetlerine uydular. Onlar da azgınlıklarının cezasını bulacaklardır.» [523]

(319)Namaz Hidayete Ve Hak Yola Sevkeden İşlerdendir

Namaz hidayete ve hak yola sevk eden büyük işlerdendir. Bu büyüklüğüne binaen İbrahim(a.s) kendisini ve zürriyetini namaz kılanlardan yapması için Rabbine şöyle dua etmişti. «Rabbim beni de çocuklarımı da namaz kılanlardan eyle. Rabbimiz duamı kabul buyur.»[524]

(320) Namazda Gaflet İçinde Bulunanların Vay Haline

Namazda gaflet içinde bulunanları da vay o namaz kılanların haline diyerek yüce Rabbimiz tehdit edip ikaz ederek şöyle buyuruyor. «Vay haline o namaz kılanların ki namazlarında gaflet içindeler.» [525]

(321)Namaz Günah Ve Hataları Siler

Çünkü Allah Teâlâ namaz vesilesi ile birçok günah ve hataları siler bu hususta peygamber (s.a.v) bunun ehemmiyetine binaen şöyle buyurmuştur. Ebû Hüreyre (r.a) Resulullah (s.a.v)'ı şöyle buyururken işittim dedi: «Ne dersiniz, birinizin kapısı önünde bir nehir olsa, o kimse bu nehirde günde beş defa yıkansa kir diye hiç bir şeyi kalır mı?» Ashab: «Kir namına hiçbir şeyi kalmaz» dediler. Resulullah (s.a.v)'da «İşte beş vakit namazda böyledir. Allah bunlar sayesinde günahları siler.» [526] Diğer bir rivayette ise şöyledir. Ebû Hüreyre (r.a)'den Resulullah (s.a.v)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi: «Büyük günah işlenmediği sürece beş vakit namazla Cuma namazı öteki cumaya kadar aralarında işlenen küçük günahlara kefaret olur.»[527]

(322)Her Namaz Vaktinde Bir Melek İnsanlara Namazı Kılın Der

Abdullah b. Mes'ud (r.a)'dan Resulullah (s.a.v)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi: «Her namaz vakti geldiğinde şöyle seslenen bir melek gönderilir: Ey Âdemoğulları! Kalkın günahlarınızla kendinize hazırladığınız ateşi söndürün! Onlar da kalkar, abdest alır ve öğle

[522] Nisa suresi ayet: 101–103.
[523] Meryem suresi ayet: 59.
[524] İbrahim suresi ayet: 40.
[525] Maun suresi ayet: 4–5.
[526] Buhari. Müslim, Tirmizi, Nesai ve İbn Mâce de Osman'dan rivayet etmişlerdir. Hafız Münzir, Tergib ve Terhib tercümesi, c, 1, sh, 347.
[527] Müslim, Tirmizi ve diğerleri rivayet etmişlerdir. Tergib ve Terhib tercümesi, c, 1, sh, 347.

namazını kılarlar. Böylece sabah namazıyla öğle namazı arasında işledikleri günahları bağışlanır. İkindi namazı, akşam ve yatsı namazı vakitleri geldiğinde de böyle olur ve uyurlar. Geceleri kimi iyi yola, kimi kötü yola gider.» [528] Diğer bir rivayette ise şöyledir. Rivayet edildiğine Ebû Müslim et-Talebi derki: Mesciddeki Ebû Ümame'nin yanına girdim Ona: «Ya Eba Ümame! Bir adam senden Resulullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittiğini rivayet etti» dedim: «Kim güzelce abdest alır, ellerini ve yüzünü yıkar, başını ve kulaklarını mesheder, sonra farz bir namazı kılmaya kalkarsa, Allah onun o gün ayaklarının yürüdüğü, ellerinin tuttuğu, kulaklarının duyduğu, gözlerinin baktığı günahları ve aklından geçirdiği kötü düşünceleri bağışlar.» Bunun üzerine Ebû Ümame «Vallahi, bu hadisi Hz. Peygamber(s.a.v)'den defalarca işittim» dedi.[529]

(323)İKİNCİ KİTAP NAMAZ KİTABININ ARAPÇA METNİ

الصَّلَاةُ الْمَفْرُوضَةُ خَمْسٌ الظُّهْرُ وَأَوَّلُ وَقْتِها زَوَالُ الشَّمْسِ وَآخِرُهُ إِذَا صَارَ ظِلّ كُلِّ
شَيْءٍ مِثْلَهُ بَعْدَ ظِلِّ الزَّوَالِ وَالْعَصْرُ وَأَوَّلُ وَقْتِهَا الزِّيَادَةُ عَلَى ظِلِّ الْمِثْلِ وَآخِرُهُ فِي
الْإِخْتِيَارِ إِلَى ظِلِّ الْمِثْلَيْنِ وَ فِي الْجَوَازِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمِسِ وَالْمَغْرِبُ وَوَقْتُهَا وَاحِدٌ
وَهُوَ غُرُوبُ الشَّمْسِ وَبِمِقْدَارِ مَايُؤَذِّنُ وَيَتَوَضَّأُ وَيَسْتُرُ الْعَوْرَةَ يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَيُصَلِّي
خَمْسَ رَكَعَاتٍ وَالْعِشَاءُ وَأَوَّلُ وَقْتِهَا إِذَا غَابَ الشَّفَقُ الْأَحْمَرُ وَآخِرُهُ فِي الإِخْتِيَارِ إِلَى
ثُلُثِ اللَّيْلِ وَفِي الْجَوَازِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ الثَّانِي وَالصُّبْحُ وَأَوَّلُ وَقْتِهَا طُلُوعُ الْفَجْرِ
الثَّانِي وَآخِرُهُ فِي الإِخْتِيَارِ إِلَى الْإِسْفَارِ وَ فِي الْجَوَازِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ.

(324)İKİNCİ KİTAP NAMAZ KİTABININ KELİME MANASI

[2 كتاب]أحكام[الصلاة]

الصَّلَاةُ الْمَفْرُوضَةُ خَمْسٌ الظُّهْرُ وَأَوَّلُ وَقْتِها زَوَالُ الشَّمْسِ وَآخِرُهُ إِذَا صَارَ ظِلّ كُلِّ

Her
Gölge
Dönüştü
Ne zaman ki
Onun son
Güneş-in
Zeval
O öğlenin vakti
İlk
Öğle
Beş-tir
Farzlar-ı
Namaz-ın

شَيْءٍ مِثْلَهُ بَعْدَ ظِلِّ الزَّوَالِ وَالْعَصْرُ وَأَوَّلُ وَقْتِهَا الزِّيَادَةُ عَلَى ظِلِّ الْمِثْلِ وَآخِرُهُ فِي

---

[528] Taberani Kebir isimli kitabında rivayet etmiştir. Tergib ve Terhib tercümesi, c, 1, sh, 350.
[529] İmam Ahmed rivayet etmiştir. Senedinde galip olan «hasan» olmasıdır. Tergib ve Terhib tercümesi, c, 1, sh, 352.

O ikindi-nin son vakti | Misli | Gölge | Üzeri-ne | Daha fazla | O öğlenin (son)vakti | İlk | İkindi | Zeval (gölge payı) | Gölge | Sonra | Onun misli | Şey

ٱلْإِخْتِيَارِ إِلَى ظِلِّ الْمِثْلَيْنِ وَ فِى ٱلْجَوَازِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمِسِ وَٱلْمَغْرِبُ وَوَقْتُهَا وَاحِدٌ

Bir-dir | O (akşam) Vakti | Akşam | Güneş | Batan-a | Kadar | Cevaz olan (Caiz olan) | İki misli | Gölge | Kadar | (güzel olan) Tercihte vakti

وَهُوَ غُرُوبُ الشَّمْسِ وَبِمِقْدَارِ ماَ يُؤَذِّنُ وَيَتَوَضَّأُ وَيَسْتُرُ ٱلْعَوْرَةَ يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَيُصَلِّ

Namaz kılar | Namaz-a | Ayakta durur | Avret-ini | Örter | Abdest alır | Ezan okur | O miktar ki | Miktar ile | Güneş | Batma-sı | O vakit

خَمْسَ رَكَعَاةٍ وَالْعِشَاءُ وَأَوَّلُ وَقْتِهَا إِذَا غَابَ الشَّفَقُ ٱلْأَحْمَرُ وَآخِرُهُ فِى الإِخْتِيَارِ إِلَى

Kadar | Tercihte | O yatsının son vakti | Kırmızı | Şafak | Battı | Ne zaman ki | O Yatsı vakti | İlk | Yatsı | Rekat-lar | Beş

ثُلُثِ اللَّيْلِ وَفِى ٱلْجَوَازِ إِلَى طُلُوعِ ٱلْفَجْرِ الثَّانِى وَالصُّبْحُ وَأَوَّلُ وَقْتِهَا طُلُوعُ الْفَجْرِ

Şafakın | Doğuşuna | O sabahın vakti | İlk | Sabah namazının | İkinci | Fecir (şafak) | Doğuncaya | Kadar | Tercihte | Gece-nin | Üçte bir

الثَّانِى وَآخِرُهُ فِى الإِخْتِيَارِ إِلَى ٱلْإِسْفَارِ وَ فِى ٱلْجَوَازِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ.

Güneş | Doğuncaya | Kadar | Caiz olanda | Sararıncaya | Kadar | Tercihte | O sabahın son vakti | İkinci

(325)İKİNCİ KİTAP NAMAZ KİTABININ TOPLU MANASI

(326)Namazın Hükümleri
(327)Namazın Vakitleri [530]
(328)Öğlen Namazının Vakti

Farz namazları beş vakittir

Öğlen namazı. İlk vakti güneşin gök ortasına gelip batıya doğru meyletmesi ile başlar. Son vakti her gölgenin kendi misline (benzerine) dönüşmesi ile zil'ü zeval dan (gölge payı) çıktıktan sonra öğlenin son vakti bitmiş olur. [531]

(329)İkindi Namazının Vakti

İkindi namazı. İlk vakti gölgenin misli (benzeri) inde daha ziyade olması ile ilk vakit girmiş olur. (Yani öğlenin son vaktinden gölge mislisi ile bir daha ziyadeleşirse ikindinin ilk vakti girmiş olur) Son vakti ve tercih edilen (vakit ise) gölgenin iki misline ulaşmasıdır. Cevaz vakti ise güneş batıncaya kadar olan zamandır. [532]

---

[530] Farz namazlar ile bunların sünnetleri, vitr, teravih ve bayram namazları için vakit şarttır. Farz namazlar; sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarından ibarettir. Cuma namazı da öğle namazı yerine geçer. Vakti girmeden kılınacak bir namaz geçerli olmadığı gibi, vaktinden sonra kılınacak namaz da edâ değil, kaza olur. Bir namazın özürsüz olarak kazaya bırakılması Allah Teâlâ yanında büyük sorumluluğu gerektirir. Diğer yandan cuma, bayram ve sünnet namazların vakitleri çıkınca kaza edilemez. Namazın yükümlüye gerekli olması ve kılındığında da geçerli sayılması kendisine bağlı olan "namaz vakitleri"ni bilmek gerekir. Bu vakitler Kitap ve sünnetle belirlenmiştir.

[531] Öğle vakti, güneşin gökyüzünde çıktığı en yüksek noktadan batıya doğru meyletmesiyle başlar ve her şeyin gölgesinin bir misli uzamasına kadar devam eder. Cisimlerin, güneş tam tepe noktada iken yere düşen gölgesi (fey-i zeval), bunun dışındadır. Öğlenin bu vaktine "asr-ı evvel" denir. Bu, Ebû Yusuf, İmam Muhammed, Şâfiî, Mâlik ve Ahmed b. Hanbel'in görüşüdür. Ebû Hanîfe'ye göre ise, öğlenin vakti, fey-i zeval dışında, cisimlerin gölgesi, iki misli uzayıncaya kadar devam eder. Bununla öğle namazı vakti çıkmış, ikindi vakti girmiş olur. Buna "asr-ı sânî" denir. Cisimlerin gölgesinin mislini hesaplamada, zeval vaktinde bu cisimlerin sahip oldukları gölge, uzunluğa itibar etmede uzayan gölgeye ilâve edilir. Fakihlerin çoğunluğunun delili şu hadistir: Cebrail (a.s.), Hz. Peygamber'e namaz vakitlerini öğretirken, ikinci gün her şeyin gölgesi bir misli olduğu zaman öğle namazını kıldırmıştır. Ebû Hanîfe'nin delili ise, Hz. Peygamber'in şu hadisidir: "Öğle namazını hava serinlediği zaman kılınız. Çünkü öğle vaktindeki sıcaklığın şiddeti, cehennemin sıcaklığını andırır." Arabistan yöresinde sıcağın en şiddetli olduğu zaman, her şeyin gölgesinin bir misli olduğu zamandır. Bu yüzden öğleyi yazın serine bırakmak (ibrâd) müstehap sayılmıştır. Öğle namazı vaktinin başlangıcı ile ilgili olarak bütün müctehidlerin dayandığı delil şu âyettir: "Güneşin batıya kaymasından, gecenin karanlığına kadar geçen süre içinde, namazları kıl, sabah namazını da edâ et. Şüphesiz sabah namazında melekler hazır bulunur." Öğle vaktinin sonu ile ilgili bu görüş ayrılığından kurtulmak için, öğle namazı herşeyin gölgesi, fey'i zevalden başka, kendisinin bir misli olacak zamana kadar geciktirilmemeli, ikindi namazı da, her şeyin gölgesi fey'i zevalden başka iki misli olmadıkça kılınmamalıdır. Başka bir deyimle öğleyi, asr-ı evvelden önce kılmalı, ikindiyi ise asr-ı sânî olmadıkça kılmamalıdır. Cuma namazının vakti de, tam öğle namazının vakti gibidir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[532] İkindi vakti, öğle vaktinin çıktığı andan itibaren başlar ve güneşin batması ile son bulur. Yukarıda belirtilen görüş ayrılığı bakımından, ikindi vakti; müctehidlerin çoğunluğuna göre, her şeyin gölgesinin bir misli, Ebû Hanîfe'ye göre ise, iki misli olduğu andan itibaren başlar ve ittifakla güneşin battığı zamana kadar devam eder. Delil şu hadistir: "Güneş batmadan önce, ikindi namazından bir rekata yetişen kimse, ikindi namazına yetişmiştir." Müctehidlerin çoğunluğuna göre, ikindi namazını güneşin sararma (ısfırâr) vaktine kadar geciktirmek mekruhtur. Çünkü Rasûlullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Bu vakitte kılınan namaz münafıkların namazıdır. Münafık oturup güneşi bekler. Güneş şeytanın iki boynuzu arasına girdiği (batmaya yüz tuttuğu) zaman, çabuk olarak ikindiyi dört rekat kılar, Allah'ı çok az anar" İslâm âlimlerinin büyük çoğunluğuna göre Kur'an-ı Kerim'de sözü edilen "orta namaz", ikindi namazıdır. Delil, Hz. Âişe (r. anhâ)'nin naklettiği şu hadistir: "Hz. Peygamber (s.a.s); "Namazlara devam edin, orta namaza da devam edin" âyetini okudu. "Orta namaz ise ikindi namazıdır" buyurdu. İkindi namazına "orta namaz" denmesi, iki adet geceye ait, iki adet de gündüze ait namazın arasında bulunması yüzündendir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

(330)Akşam Namazının Vakti

Akşam vakti. (Bu namazın vakti) birdir, o vakitte güneşin batması ile girmiş olur. O (girmiş olan vaktinin müddeti ve) miktarı ise, bir ezan okuyacak ve bir abdest alıncaya kadar. Avret yerlerini örtecek, kadar (yani üstünü giyecek kadar veya kamet edip) beş rekât namaz kılıncaya kadar olan bir zamanda akşam namazının vakti sona erer. [533]

(331)Yatsı Namazının Vakti

Yatsı namazı. İlk vakti kırmızı şafağın kaybolmasıyla başlar. Son vakti ve tercih edilen vakit ise gecenin üçte biri geçinceye kadardır. Cevaz vakti (yani ruhsat verilen vakit) ise ikinci fecrin doğuşuna kadardır. [534]

(332)Sabah Namazının Vakti

Sabah vakti. İlk vakti ikinci fecrin doğması ile başlar. Son vakti ve tercih edilen vakit ise, gün aydınlanmadan sararıncaya kadar olan vakittir. [535] Cevaz vakti ise güneş doğuncaya kadardır. [536]

---

[533] Akşam namazının vakti, güneş yuvarlağının tam olarak batmasıyla başlar ve şafağın kaybolması ile sona erer. Ebû Hanîfe'ye göre, şafak, akşamleyin batı ufkundaki kızartıdan sonra meydana gelen beyazlıktır. Ebû Yusuf, İmam Muhammed ve Hanefîler dışındaki diğer üç mezhep ile Ebû Hanîfe'den başka bir rivayete göre ise şafak, ufukta meydana gelen kızıllıktan ibarettir. Bu kızıllık gidince, akşam namazının vakti çıkmış olur. Delil İbn Ömer'in; "Şafak, ufuktaki kırmızılıktır" sözüdür. Hanefîlerde, fetvâya esas olan görüş, Ebû Yusuf ve İmam Muhammed'in görüşüdür. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[534] Yatsının vakti, kırmızı şafağın kaybolduğu andan itibaren başlar ve ikinci fecrin doğmasına kadar devam eder. İkinci fecir doğunca yatsının vakti çıkmış olur. Delil, İbn Ömer (r.a)'den rivayet edilen şu hadistir: "Şafak kırmızılıktır. Şafak kaybolunca namaz kılmak farz olur." Başka bir delil, Ebû Katâde hadisidir: "Uyku halinde kusur yoktur. Kusur ancak, diğer namazın vakti girinceye kadar namazı kılmayandadır." Bu hadis, sabah namazı dışında, her namaz vaktinin diğer namaz vakti girinceye kadar devam ettiğine delalet eder. Yatsı namazını gecenin üçte birine kadar geciktirmek müstehaptır. Gecenin yarısına kadar geciktirmek mübah, bir özür bulunmadıkça ikinci fecre kadar geciktirmek ise mekruhtur. Çünkü bu durumda namazı kaçırmaktan korkulur. Vitir namazının vaktinin başlangıcı, yatsı namazından sonradır. Vitrin sonu ise, ikinci fecrin doğmasından biraz önceye kadardır. Vitir namazını, uyanacağından emin olmayan kimse için, uyumadan önce kılmak, uyanacağından emin olan kimse için ise, gecenin sonuna kadar geciktirmek daha faziletlidir. Teravih namazının vakti, tercih edilen görüşe göre, yatsı namazından sonradır, sabah namazının vaktine kadar devam eder. Teravih, vitir namazından önce de, sonra da kılınabilir. Ancak yatsı namazı kılınmazdan önce, teravih namazı kılınsa, iadesi gerekir. Bayram namazlarının vakti, güneş doğup, kerahet vakti çıktıktan sonra başlar, güneşin gökyüzünde en yüksek noktaya çıkışına (istivâ) kadar devam eder. Ramazan bayramı namazı, bir özür sebebiyle birinci gün istivâ zamanından önce kılınamazsa, ikinci gün istivâ zamanına kadar kılınır, artık özür bulunmasa da üçüncü gün kılınamaz. Kurban bayramı namazı ise, bir özür sebebiyle birinci gün kılınamazsa ikinci gün kılınır. İkinci gün de bir özür sebebiyle kılınamazsa üçüncü gün istivâ zamanına kadar kılınır. Bu namazları bir özür bulunmaksızın böyle ikinci veya üçüncü güne bırakmak ise çirkin bir ameldir. Bu bayram namazları, istivâ zamanından veya zeval vaktinden sonra ise hiç bir halde kılınamaz. Kazaları da caiz değildir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[535] İkinci fecrin doğmasından güneşin doğmasına kadar olan süre, sabah namazının vaktidir. İkinci fecir; sabaha karşı doğu ufkunda yayılmaya başlayan bir aydınlıktan ibarettir. Bununla sabah vakti girmiş, yatsı namazının vakti çıkmış ve oruç tutacaklar için bu ibadetin vakti başlamış olur. Bu yüzden buna "fecr-i sâdık" denir. Bunun karşıtı, birinci fecirdir. Bu, doğu ufkunun ortasında yükseklere doğru, iki tarafı karanlık ve uzunlamasına bir hat şeklinde yayılan bir beyazlıktır. Bu beyazlık kısa bir süre sonra kaybolur ve kendisini bir karanlık izler. Bundan sonra ikinci fecir doğar. Bu birinci fecre, sabahın gerçekten girdiğini göstermemesi ve yalancı bir aydınlık olması yüzünden "fecr-i kâzib" adı verilmiştir. Bu fecir gece hükmündedir. Bununla ne yatsı namazı çıkmış ve ne de sabah namazı vakti girmiş olur. Oruç tutacakların bu süre içinde yiyip içmeleri de caizdir. Delil şu hadislerdir: Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Fecir (şafak) iki tanedir. Birincisi yemeyi içmeyi haram, namaz kılmayı helal kılan fecirdir. İkincisi ise, sabah namazını kılmak caiz olmayan, fakat yemek içmek helal olan fecr-i kâzibtir" "Sabah namazının vakti, ikinci fecrin doğmasından güneşin doğuşuna kadardır." Güneş doğduktan sonra, öğle vaktine kadar olan süre, kendisinde farz namazın kılınamayacağı mühmel bir vakit olarak kabul edilir. Sabah namazının, ortalık aydınlandıktan sonra kılınması (isfar) müstehaptır. Şöyle ki, sabah namazının ikinci fecir doğup, gecenin karanlığı açıldıktan sonra, bulutsuz, açık ve rutubetsiz bir

(333)İKİNCİ KİTABIN DELİLLERİ

(334)Namazın Delilleri

(335)Namaz Vakitlerinin Delilleri

Namaz vakitleri konusunda Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. **«**Çünkü namaz mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur.**»** [537]

Yani Allah mü'minlere bu farzın vakitlerini tayin etmiştir.Bu vakitler Kur'an'da (şöyle açıklanmıştır) «Güneşin ortadan kayması anından gecenin kararmasına kadar güzelce namaz kıl, sabah okuyuşunu (namazını) da (kıl). Çünkü sabah namazı meleklerin hazır bulunduğu bir namazdır.» [538]

(Bu ayette sabah ve öğlen namazının vaktini belli ettiğini hemen fark edilmektedir. Ayette güneşin ortada kayması anından maksat anlaşılıyor ki öğlen vaktinin girişine işarettir. Mütercim)

«Gündüzün iki tarafında, gecenin de yakın saatlerinde dosdoğru namaz kıl...» [539]

(Burada da anlaşılan "gündüzün iki tarafından" maksat öğlen ile ikindi olduğu anlaşılıyor. Mütercim)

«Onlar ne derlerse sabret. Güneşin doğmasından evvelde batmasından evvelde Rabb'ını hamd ile tesbih et ki, İlâhi rızâ ya eresin.»[540]

(Bu ayette anlaşılan "Güneşin doğmasından evvelde, batmasından evvelde" maksat doğmasından evvel "sabah namazı" batmasından evvelde anlaşılan "ikindi namazı" çünkü güneş batmadan evvel ikindi namazı kılınır, buda ikindi namazına işaret olduğunu gösterir. Mütercim)

«Akşama girerken, sabaha ererken Allah'ı tenzih edin. Göklerde ve yerde hamd Onundur. Gündüzün nihayetin, öğle vaktine vardığınız vakitte de Allah'ı tesbih edin.»[541]

(Burada açıkça ve daha net bir şekilde "akşam" "sabah" "öğlen" namazlarının vakitlerini belirliyor, "gündüzün nihayetinde" de ikindi namazı anlaşılıyor, çünkü gündüzün nihayeti,

---

havada atılacak bir okun düştüğü yeri, atan kimsenin görebileceği bir zamana kadar geciktirilmesi müstehaptır. Ancak namazla güneşin doğması arasında, "namaz bozulduğu takdirde yeniden kılınabilecek kadar" bir sürenin kalmasına da dikkat edilmelidir. Yalnız kurban bayramının ilk günü Müzdelife'de bulunan hacıların, o günün sabah namazını, ikinci fecir doğunca, henüz ortalık karanlık iken kılmaları daha faziletlidir. Hanefîler dışındaki üç mezhep imamına göre, sabah namazını bu şekilde erken kılmak her zaman için daha faziletlidir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[536] **Kutuplarda Namaz Vakitleri:** Bu konuda iki görüş vardır: 1) Vakit, namazın bir şartı olduğu gibi, farz olmasının da sebebidir. Bu yüzden bir yerde, namaz vakitlerinden biri veya ikisi gerçekleşmezse, o vakitlere ait namazlar, o yer halkına farz olmamış olur. Meselâ, bazı yerlerde, yılın bir mevsiminde daha şafak kaybolmadan sabahın ikinci fecri doğarak sabah namazının vakti girmektedir. Artık bu gibi yerlerde yatsı namazı düşmüş olur. Bu konuda, abdest organlarından bir veya ikisini kaybeden kimsenin bu organları yıkama yükümlülüğünün düşmesine kıyas yapılarak, namazın da düşeceğine fetva verilmiştir. 2) Araştırıcı bazı fakihlere göre, bu gibi yerlerdeki müslümanlar da beş vakit namazla yükümlüdürler. Bulundukları yerde bu namazlardan herhangi birinin vakti gerçekleşmezse, o namazı kaza olarak kılarlar veya o beldeye en yakın olup, beş vakit namazın vakitleri tam olarak gerçekleşen beldenin vakitlerine göre, takdir ederek namazları edaya çalışırlar. Her ne kadar vakit, namazın bir şartı ve bir sebebi ise de, namazın asıl sebebi Allah'ın emri oluşudur. Bu yüzden bütün müslümanlar, bu beş vakit namazı kılmakla yükümlüdürler. İmam Şâfiî'nin görüşü de bu şekilde olup, ihtiyata uygun olan da budur. Güneşin uzun süre doğmadığı veya batmadığı kutup bölgeleri ve yakınlarında da yukarıdaki esaslara göre takdirî olarak amel edilir. Bu gibi yerlerde yaşayan müslümanların, oruç ve zekâtları konusunda da bu şekilde bir takdir uygun düşer. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[537] Nisa suresi ayet, 103.

[538] İsrâ suresi ayet: 78.

[539] Hûd suresi ayet: 114.

[540] Tâhâ suresi ayet: 130.

[541] Rum suresi ayet: 18.

gündüzün sonu demektir, o zamanda güneş batıyor, güneş batmadan evvelde ikindinin vakti daha devam ediyor demektir. Mütercim)

(Yukarıdaki ayetlerden geçtiği) gibi (o) ayetlerle öğle, ikindi, akşâm, yatsı, sabâh; beş vakit olmak üzere, ta'yin kılınmış ve hususi sınırlarıyla sınırlanıp, tarifi de Peygamber tarafından beyan ve tafsil olunmuştur. Ve o vakitten beri teâmülen de Müslümanlar arasında dini zarûretlerden olarak zapt edilmiştir. [542]

Namaz vakitleri konusunda, hadisi şerifte ki deliller ise şöyledir. Sahih hadislerde bildirdiğine göre beş vakit namaz farz kılındıktan sonra Cebrail (a.s) gelerek namaz vakitlerini Haz Peygambere öğretmiştir. [543]

Ebû Musa el-Eş'ari şöyle rivayet ediyor: «Bir kişi Hz. Peygambere namaz vakitlerini sordu. Hz. Peygamber ona bir cevap vermedi. Sonra şafak söker sökmez sabah namazını kıldırdı. Neredeyse insanların birbirlerini tanımayacakları kadar karanlıktı. Sonra güneş tam tepeden batıya meylettiği zaman müezzine emretti ve öğle namazını kıldırdı. Öyle ki iyi bilen bir kişi "Gündüz yarı olmuştur" derdi. Sonra güneş yüksekteyken ikindi namazını kıldırdı. Sonra güneş battığı zaman akşam namazını kıldırdı. Sonra şafak kaybolduğu zaman yatsı namazını kıldırdı. Ertesi gün sabah namazını o kadar geciktirdi ki namazdan çıkan biri "Güneş muhakkak doğmuştur" yahut hemen hemen doğmak üzeredir diyebilirdi. Sonra öğle namazını dünkü gibi ikindi vaktine yakın i zamana kadar tehir etti. Sonra ikindiyi o kadar geciktirdi ki namazdan çıkan bir kimse "güneş kıpkırmızı oldu" derdi. Sonra şafağın kaybolma zamanı yaklaşıncaya kadar akşam namazını geri bir bıraktı. Sonra yatsı namazını gecenin ilk üçte biri geçinceye kadar geciktirdi. Sonra sabah olunca soru soran kişiyi çağırdı ve ona "Namazların vakti şu iki vakit arasıdır" dedi.» [544]

(336)Sabah Namazının Vaktinin Delilleri

Sabah namazının ilk vakti fecri sadık'ın doğuşu ile başlar. İkinci vakti ortalık sararıp aydınlanıncaya kadar. Cevaz vakti ise güneş doğuncaya kadar.

Bu konuda yüce Rabbimiz (c.c) Kur'an'ı kerimde şöyle buyuruyor. «Güneşin ortadan kayması anından gecenin kararmasına kadar güzelce namaz kıl, sabah okuyuşunu (namazını) da (kıl). Çünkü sabah namazı meleklerin hazır bulunduğu bir namazdır.» [545] Bu husustaki hadislerde ise Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Sabah namazının vakti, fecrin doğuşundan başlar, güneşin çıkış zamanına kadar devam eder.[546] Başka bir hadiste ise şöyledir. Sonra şafak söker sökmez sabah namazını kıldırdı. Neredeyse insanlar birbirini tanımayacak kadar karanlıktı.(...) Ertesi gün sabah namazını o kadar geciktirdi ki namazdan çıkan biri "güneş muhakkak doğmuştur" yahut hemen hemen doğmak üzeredir diyebilirdi.[547] Hz. Aişe (r.anha)'dan şöyle demiştir: «Resûlüllah (s.a.v) sabah namazını kılardı da kadınlar, örtülerine bürünmüş olarak ayrılırlar karanlıktan dolayı tanınmazlardı.» [548]

Başka bir hadiste ise şöyledir. Rafi' b. Hadic (r.a)'dan şöyle demiştir: Resûlüllah (s.a.v) şöyle buyurdu. «Sabah namazını ortalık aydınlanıncaya (kadar) kılınız. Çünkü bu(nu böyle

[542] Hakk Dini, 2, 1448 –1449. Buhari tercümesinin dipnotu, c, 2, sh, 595.
[543] Ebu Davûd: 393; Tirmizi: 149.
[544] Müslim, c, 1, sh, 429, bab, 31, h, 614, Mesacid; Ayrıca, h, 610 – 611 – 612 – 613 – 646 – 647.
[545] İsra suresi ayet: 78.
[546] Müslim: 612.
[547] Müslim: 614.
[548] Ebû Davud tercümesi ve şerhi, c, 2, sh, 163, bab, 8, h, 423, K, Salât; Buhari salât, 13, Mevakit, 17; Müslim, Mesacid, 230, 231, 232; Tirmizi, Mevakit, 2; Nesai Mevakit, 21.

yapmanız halinde ise sevap bakımından) ecrinizi daha büyük kılar- veya [549] ecir(iniz)daha büyük olur.» [550] Ebû Mes'ûd el Ensari rivayet ettiği hadiste şöyle demiştir: «Resûlüllah (s.a.v) sabah namazını bazen gecenin alaca karanlığında bazen ortalık aydınlanınca(ya kadar) kılardı. Daha sonra ölünceye kadar gecenin alaca karanlığında kıldı. Ortalık aydınlanınca kılmaya bir daha dönmedi.» [551]

(337)Öğlen Namazının Vaktinin Delilleri

Öğlen namazının ilk vakti güneşin gök ortasına gelip batıya doğru meyletmesiyle başlar. Son vakti her gölgenin kendi misline (benzerine) dönüşmesiyle zil'ü zeval (gölge payı çıktıktan) sonra öğlenin son vakti bitmiş olur.

Bununla ilgili ayeti kerime ise yüce Rabbimizin buyurduğu şu ayeti kerimelerdir. «Güneşin ortadan kayması anından gecenin kararmasına kadar güzelce namaz kıl,...» [552] (Bu ayette sabah ve öğlen namazının vaktini belli ettiğini hemen fark edilmektedir. Ayette "güneşin ortada kayması anından" maksat anlaşılıyor ki öğlen vaktinin girişine işarettir.Mütercim)

Diğer bir ayette ise şöyledir. «Gündüzün nihayetin, öğle vaktine vardığınız vakitte de Allah'ı tesbih edin.» [553] Hadiste ki delil ise şöyledir. Ebû Musa el-Eş'ari'nin rivayeti şöyledir. (Dedi ki Peygamber (s.a.v) (...) «Sonra güneş tam tepeden batıya meylettiği zaman müezzine emretti ve öğle namazını kıldırdı. Öyle ki iyi bilen bir kişi "Gündüz yarı olmuştur" derdi...» [554] Başka bir hadiste ise şöyledir. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. «Öğle namazının vakti, güneşin batıya kaymasıyla başlar. O zaman kişinin gölgesi boyu kadardır. İkindi girinceye kadar devam eder.» [555] Diğer bir hadis şöyledir. Ebû Berze (r.a) şöyle rivayete ederek (dedi ki Peygamber (s.a.v) (...) «Öğle namazını güneş (batıya) meylettiği vakitte kıldırırdı...» [556]

Öğlenin sıcaklığı arttığı zamanlarda namazı geciktirmek, ve bununla ilgili delil ise şöyledir. Ebû Zer (r.a) şöyle demiştir: Biz Resûlüllah (s.a.v) ile beraberdik. Müezzin öğle ezanını okumak istedi. Fakat Resûlüllah (s.a.v); «Serinliğe bırak» buyurdu. Biraz sonra müezzin yine ezanı okumak istedi. Efendimiz (s.a.v) biz tepeciklerin gölgesini görünceye kadar iki veya üç defa; «Serinliğe bırak, şüphesiz sıcağın şiddeti cehennemin kükremesindendir. Sıcak şiddetlendiği zaman namazı serinliğe bırakınız.»[557]

Cumhur (ulemanın) delili (ise) şu hadistir: Cebrail (a.s) Hz. Peygamber (s.a.v)'e ikinci gün her şeyin gölgesi bir misli olduğu zaman öğle namazını kıldırmıştır. Hiç şüphe yoktur ki, bu görüş daha kuvvetlidir. [558] Öğle vaktinin başlangıcı ile ilgili olarak bütün müçtehitlerin dayandıkları delil Allah tealânın: «Güneşin zevali vaktinde namaz kıl.» (İsra, 78) ayetidir.

(338)İkindi Namazının Vaktinin Delilleri

---

[549] Ravi ecrinizi daha büyük kılar veya ecir daha büyük olur gibi kelimelerden şüphe ediyor.

[550] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, c, 2, sh, 165, bab, 8, h, 424, salât; Tirmizi Mevakit, 3, (Benzeri); Nesai, Mevakit, 27, (Benzeri); İbn Mace, salât, 2.

[551] Ebu Davud, Beyhaki rivayet etmiştir. Senedi sahihtir, Fıkhu's Sünne tercümesi, c, 1, sh,109.

[552] İsra suresi ayet: 78.

[553] Rum suresi ayet: 18.

[554] Müslim: 614.

[555] Müslim: 612.

[556] Buhari tercümesi M. Sofu oğlu, c, 2, sh, 611.

[557] Ebû Davud tercümesi ve Şerhi, c, 2, sh, 139, bab, 4, h, 401 K, Salât; Buhari, Mevakit, 9, 10; ezan, 18; Müslim, Mesacid, 180, 181, 183, 184, 186; Tirmizi, Mevakit, 5; Ahmed b, Hanbel, c, 2, sh, 229, 238, 256, 266, 285, 318.

[558] İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 393.

İkindi namazının ilk vakti her şeyin gölgesi kendi mislini geçtikten sonra başlar. Son vakti ise tercih edilen görüşe göre her şeyin gölgesi kendi gölgesinin iki misline çıktığında, cevaz vakti ise güneşin batışına kadardır. Bununla ilgili yüce Rabbimizin buyruğu şöyledir. «Namazlara (özellikle beş vakit namaza) bilhassa orta namaza (ikindi namazına) devam edin.»[559] «...Rabbin güneşin doğmasından önce (sabah namazında)ve batmasından önce (ikindi namazında) hamd ile tesbih et.»[560]

Müslim rivayetinde tasrih edildiği üzere, güneşin doğmasından evvelki namaz sabah namazı, batmasından evvelki namazda ikindi namazıdır. [561] «Onlar ne derlerse sabret. Güneşin doğmasından evvelde batmasından evvelde (ikindi namazından da) Rabb'ını hamd ile tesbih et ki, İlâhi rızâ ya eresin.» [562] (Bu ayette anlaşılan "Güneşin doğmasından evvelde, batmasından evvelde" maksat doğmasından evvel "sabah namazı" batmasından evvelde anlaşılan "ikindi namazı" çünkü güneş batmadan evvel ikindi namazı kılınır, bu da ikindi namazına işaret olduğunu gösterir. Mütercim)

Hz. Ali (r.a)'den demiştir ki; Peygamber (s.a.v) Hendek günü, «Bizi orta namazından (yani) ikindi namazından alıkoydular. Allah (da) onların evlerine ve kabirlerine ateş doldursun» buyurdu. [563] Başka bir hadiste. «Güneş batmadan önce ikindi namazının bir rekâtına yetişen ikindi namazına yetişmiş demektir.» [564] Başka bir hadiste ise «İkindi namazının vakti güneş sapsarı oluncaya kadardır.»[565] Bu hadis, muhtar (tercih edilen) olan vakte hamledilir.[566]

(339)Akşam Vaktinin Delilleri

Akşam namazının bir vakti vardır. Güneş battıktan sonra başlar. Bir ezan okuyacak (ve kamet getirecek) kadar, (veya bir) abdest alıp avret yerlerini örtecek(yani üstünü giyinecek kadar, veya), beş rekat namaz kılınacak kadar olan bir vakittir. Bunun delili ise şu ayeti kerime ve hadisi şeriflerdir şöyle ki. «Akşama girerken, sabaha ererken Allah'ı tenzih edin.» [567] buyuruyor. Ebû Musa el-Eş'ari'nin rivayeti şöyledir. (ilk günde kıldırdığı namazı tarif ettikten sonra akşam namazını tarif ederek)(...) Sonra güneş battığı zaman akşam namazını kıldırdı. (ilk günü tarif ettikten sonra ertesi günün akşam namazını kıldırdığını tarif ederek) Sonra şafağın kaybolma zamanı yaklaşıncaya kadar akşam namazını geri bir bıraktı... [568] Başka bir hadiste ise şöyledir. Akşam namazının vakti, kızıllık düşünceye kadardır.[569] Başka bir hadiste Ebû Eyyûb (r.a)'den rivayet edildiğine göre Resûlüllah (s.a.v)'ın; "Ümmetim akşam namazını yıldızlar çoğalıncaya kadar te'hir etmedikleri müddetçe hayır- veya fıtrat üzere devam eder". [570] Diğer bir hadiste şöyledir. Sahib b. Yezid'den rivayeten: Resûlüllah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: «Ümmetim akşam namazını yıldızlar doğmadan önce kıldıkları müddetçe İslam'dan

559 Bakara suresi ayet: 138.
560 Kaf suresi ayet: 39.
561 Sahih-i Buhari ve tercümesi, c, 2, sh, 619.
562 Taha suresi ayet: 130.
563 Sünen-i Ebû Davud tercümesi ve şerhi, c, 2, sh, 146, bab, 5, h, 409, K, Salât; Buhari, Cihâd. 98, meğazi, 39; Müslim Mesacid, 202, 206; Tirmizi, tefsir, sure (2), 31; İbn Mace, salât, 6; Nesai, salât, 14; Ahmed b. Hanbel, 1, 79, 113, 122, 126, 135, 137, 146, 150, 152, 404, 456.
564 Müslim, 608 ve Buhari, bab, 18, K, Mevakiti's –Salât.
565 Müslim: 612.
566 Fıkhu'l Menheci tercümesi: c, 1, sh, 131.
567 Rum suresi ayet: 18.
568 Müslim: 614.
569 Müslim: 612.
570 Ebû Davud tercümesi ve şerhi, c, 2, sh, 158, h, 418; İbn Mace, salât, 7; Ahmed b, Hanbel, c, 4, sh, 147, c, 5, sh, 417, 422; İbn Huzeyme, Sahih, 1, 174 –175; Hâkim, el-Müstedrek, 1, 190.

ayrılmazlar...» [571] Hadic b. Râf'i (r.a)'den rivayetten: Biz akşam namazını Peygamber ile birlikte kılardık da, her birimiz namazdan çıktıktan sonra attığı okların düştüğü yerleri muhakkak görürdü. [572]

(340)Yatsı Namazının Vaktinin Delilleri

Yatsı namazının ilk vakti kırmızı şafağın kaybolması ile başlar. Gecenin üçte birine kadardır. Cevaz vakti ise fecrin doğuşuna kadardır. Ebû Musa el-Eş'ari şöyle rivayet ediyor: «Bir kişi Haz. Peygambere namaz vakitlerini sordu.(...) Sonra şafak kaybolduğu zaman yatsı namazını kıldırdı.(...) Sonra yatsı namazını gecenin ilk üçte biri geçinceye kadar geciktirdi. Sonra sabah olunca soru soran kişiyi çağırdı ve ona "Namazların vakti şu iki vakit arasıdır" dedi.» [573] Hz. Aişe (r.anha)'dan rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir. «Yatsı namazını şafağın kaybolması ile gecenin ilk üçte biri arasında kılarlardı.» [574] Ebû Said el-Hudri (r.a)'den demiştir ki: (Bir gün) Yatsı namazını Resûlullah (s.a.v) ile birlikte kıldık. Fakat O, gece yarısına yakın bir zaman geçinceye kadar (mescide) çıkmadı. (Sonra çıktı ve) "Yerlerinizden ayrılmayınız" diye buyurdu. Bizde yerlerimizde kaldık. Daha sonra şöyle buyurdu. «Muhakkak (bazı) insanlar, namazlarını kıldılar ve yataklarına yattılar. Siz ise, namazı beklediğiniz müddetçe namazda imiş gibi sevap aldınız. Eğer zayıfların zayıflığı ve hastaların hastalığı olmasaydı, bu namazı gece yarısına kadar geciktirirdim.».[575]

(341)Namaz Vakitleri İle Alakalı Fıkıh Kitapları Listesi [576]

(342)İKİNCİ KİTABIN SORULARI VE CEVAPLARI

Namazın Hükümleri

Soru-1- Namaz kitabında kaç tane bölüm vardır ve nelerdir?

Cevap-1-Namaz kitabında onyedi tane bölüm vardır.

Namaz bölümü: Namazın vakitleri.

Birinci bölüm: Namazın şartlarının hükmü.

İkinci bölüm: Namazdan önceki şartların hükmü.

Üçüncü bölüm: Namazın rükünlerinin hükmü.

---

[571] Ahmed ve Taberani rivayet etmişlerdir. Fıkhu's Sünne tercümesi, c, 1, sh, 106.

[572] Sahih-i Buhari ve tercümesi, c, 2, sh, 623, bab, 19, K, Mevakiti's Salât.

[573] Müslim, c, 1, sh, 429, bab, 31, h, 614, Mesacid; Ayrıca, h, 610 – 611 – 612 – 613 – 646 – 647.

[574] Buhari tercümesi: c, 2, sh, 630.

[575] Ebû Davud tercümesi ve şerhi, c, 2, sh, 162, h, 422; Nesai, Mevakit, 21; İbn'i Mace, Salât, 89; Ahmed b, Hanbel, c, 3, sh, 5.

[576] El-Muhezzeb, c, 1, sh, 101; et-Tezhib fi edilletühü, sh, 41; Şerhi İbn'i Kasım, sh, 14; Beycuri, c, 1, sh, 182; Tahtawi, sh, 148; ed-Dürer, c, 1, sh, 50, 51, 52; Merakil felah, sh, 32, 33; Umm, c, 1, sh, 149, 151, 152, 154, 155, 156; Mecmu', c, 3, sh, 2, 18, 24, 25, 27, 28, 29, 31, 33, 40, 43, 64; Mebsut, c, 1, sh, 141, 142, 144, 145; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 169, 170, 171, 172, 173, 174; Lubab, c, 1, sh, 71, 72, 73; Cevher, c, 1, sh, 53, 54, 55; Halebî sağır, sah, 149, 150; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, c, 1, sh, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669; Bidayetul Müctehit, c, 1, sh, 182, 183, 186, 188, 190, 192, 193; Reddul Muhtar, c, 1, sh, 28; Mezahibul Erbaa, c, 1, sh, 175, 177, 179; Mecmuu Fetewa, c, 22, sh, 47, 51, 53; Muğni, c, 1, sh, 412, 417, 421, 428, 429; et-Teshiduddaruri, c, 1, sh, 41, 42, 43, 44, 45; Kifayetul ağyar, c, 1, sh, 51, 52; Kuduri, sh, 10; Mülteka, sh, 22; Hidaye, c, 1, sh, 24; Din görevlisinin el kitabı, sh, 277, 278; Büyük şafi fıkhı tercümesi, c, 1, sh, 129, 130; Fıkhu's Sünne, tercümesi, c, 1, sh, 102, 103, 104, 105, 106, 107; Büyük Şafii ilmihali, sh, 74; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 1, sh, 391–396; Emanet ve ehliyet, c, 1, sh, 190; Dört mezhebin fıkhı, c, 1, sh, 159; Tenvirul Kulub, sh, 179; Açıklamalı Şafii ilmihali tercümesi, sh, 98; Nimeti İslam, sh, 261–273; İslam dini, sh, 132; Mülteka tercümesi, c, 1, sh, 110–115; Nurul izah tercümesi, sh, 41,42; Kadın ilmihali, sh, 239; Kuduri tercümesi, sh, 10; Büyük İslam ilmihali, sh, 118; Mukayeseli ibadetler ilmihali, c, 1, sh, 362; Şafiiler için namaz ilmihali, sh, 29.

Dördüncü bölüm: Kadın ve erkeğin namazda olan muhalefetlerin hükmü.
Beşinci bölüm: Namazı bozan şeylerin hükmü.
Altıncı bölüm: Namaz rekâtlarının sayısı hükmü.
Yedinci bölüm: Namazda yanılma ve sehiv secdelerin hükmü.
Sekizinci bölüm: Kerahat vakitlerinin hükmü.
Dokuzuncu bölüm: Cemaat ile namaz kılmanın hükmü.
Onuncu bölüm: Namazı kısaltma ve cem etmenin hükmü.
Onbirinci bölüm: Cuma namazının hükmü.
Onikinci bölüm: Ramazan ve Kurban bayramlarının hükmü.
Onüçüncü bölüm: Güneş tutulması namazının hükmü.
Ondördüncü bölüm: Yağmur namazının hükmü.
Onbeşinci bölüm: Korku namazının hükmü.
Onaltıncı bölüm: İpek elbise ve altın takınmanın hükmü.
Onyedinci bölüm: Ölünün defnetmesi kefenlenmesi ve namazının kılınması ile ilgili hükümler.

Soru–2- Farz namazları kaç vakittir?

Cevap–2- Farz namazları beş vakittir.

1- Sabah namazı.
2- Öğlen namazı.
3- İkindi namazı.
4- Akşam namazı.
5- Yatsı namazı.

Soru–3- Sabah namazının vakti ne zamandır?

Cevap–3- Sabah namazının ilk vakti ikinci fecrin doğması ile başlar. Son vakti ve tercih edilen vakit ise, gün aydınlanmadan sararıncaya kadar olan vakittir. Cevaz vakti ise güneş doğuncaya kadardır.

Soru–4- Öğlen namazının vakti ne zamanadır?

Cevap–4- Öğlen namazı. İlk vakti güneşin gök ortasına gelip batıya doğru meyletmesi ile başlar. Son vakti her gölgenin kendi misline (benzerine) dönüşmesi ile zil'ü zeval dan (gölge payı) çıktıktan sonra öğlenin son vakti bitmiş olur.

Soru–5- İkindi namazının vakti ne zamandır?

Cevap–5-İkindi namazı. İlk vakti gölgenin misli (benzeri) inde daha ziyade olması ile ilk vakit girmiş olur. (Yani öğlenin son vaktinden gölge mislisi ile bir daha ziyadeleşirse ikindinin ilk vakti girmiş olur) Son vakti ve tercih edilen (vakit ise) gölgenin iki misline ulaşmasıdır. Cevaz vakti ise güneş batıncaya kadar olan zamandır.

Soru–6- Akşam namazının vakti ne zamandır?

Cevap–6- Akşam vakti. (Bu namazın vakti) birdir, o vakitte güneşin batması ile girmiş olur. (Girmiş olan vaktinin müddeti ve) miktarı ise, bir ezan okuyacak ve bir abdest alacak kadar. Avret yerlerini örtecek, kadar (yani üstünü giyecek kadar veya kamet edip) beş rekât namaz kılıncaya kadar olan bir zamanda akşam namazının vakti sona erer.

Soru–7- Yatsı namazının vakti ne zamandır?

Cevap–7- Yatsı namazı. İlk vakti kırmızı şafağın kaybolmasıyla başlar. Son vakti ve tercih edilen vakit ise gecenin üçte biri geçinceye kadardır. Cevaz vakti (yani ruhsat verilen vakit) ise ikinci fecrin doğuşuna kadardır.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(343)İKİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[1 فصل] وَشَرَائِطُ وُجُوبِ الصَّلاَةِ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ اْلإِسْلاَمُ وَاْلبُلُوغُ وَاْلعَقْلُ وَهُوَ حَدُّ التَّكْلِيفِ وَالصَّلَوَاتُ الْمَسْنُونَاتُ خَمْسٌ اْلعِيْدَانِ وَالْكُسُوفَانِ وَاْلإِسْتِسْقَاءُ وَسُنَنُ التَّابِعَةُ لْلِفَرَائِضِ سَبْعَ عَشَرَة رَكْعَةً رَكَعَتَا اْلفَجْرِ وَأَرْبَعٌ قَبْلَ ظُهْرِ رَكَعَتَانِ بَعْدَهُ وَأَرْبَعٌ قَبْلَ الْعَصْرَ وَرَكْعَتَانِ بَعْدَ اْلمَغْرِبِ وَثَلاَثٌ بَعْدَ الْعِشَاءِ يُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ وَثَلاَثُ نَوَافِلَ مُؤَكَدَاتٌ صَلاَةُ اْللَّيْلِ وَصَلاَةُ الضُّحَى وَالصَّلاَةُ التَّرَاوِيحِ.

(344)İKİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[1 فصل] وَشَرَائِطُ وُجُوبِ الصَّلاَةِ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ اْلإِسْلاَمُ وَاْلبُلُوغُ وَاْلعَقْلُ وَهُوَ حَدُّ

Sınır, O akıl ki, Akıllı olmak, Baliğ olmak, İslam Müslü-man olmak, Şey-ler, Üç-tür, Namazın, Vacip ol-manın, Şartları, Fasıl, Bir-inci

التَّكْلِيفِ وَالصَّلَوَاتُ الْمَسْنُونَاتُ خَمْسٌ اْلعِيْدَانِ وَالْكُسُوفَانِ وَاْلإِسْتِسْقَاءُ وَسُنَنُ

Sünnetler, Yağmur namazı, Ay ve güneş tutulması, Ramazan ve Kurban, İki bayram, Beş-tir, Sünnetleri, Namazların, Mükellef

التَّابِعَةُ لْلِفَرَائِضِ سَبْعَ عَشَرَة رَكْعَةً رَكَعَتَا اْلفَجْرِ وَأَرْبَعٌ قَبْلَ ظُهْرِ رَكَعَتَانِ بَعْدَهُ وَأَرْبَعٌ

Dört, Ondan sonra, İki rekat, Öğle, Önce, Dört, Fecir (sabah), İki rekat-ı, Rekat, On, Yedi, Farzlar için, Tabi olan

قَبْلَ الْعَصْرَ وَرَكْعَتَانِ بَعْدَ اْلمَغْرِبِ وَثَلاَثٌ بَعْدَ الْعِشَاءِ يُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ وَثَلاَثُ نَوَافِلَ

Nafile-lerden, Üç, Onlardan, Bir-ide, Vitir, Yatsı, Sonra, Üç, Akşam, Sonra, İki rekat, İkindi, Önce

مُؤَكَدَاتٌ صَلاَةُ اَلْلَّيْلِ وَصَلاَةُ الضُّحَى وَالصَّلاَةُ التَّرَاوِيحِ.

Teravih Namaz Kuşluk Namaz Gece (teheccüd) Namaz Müekked-ler

(345)İKİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(346)Namazın Vacip Olmasının Hükmü
(347)Namazın Vacip Olmasının Şartları

Namazın vacip olmasının şartları üçtür

1- Müslüman olmak. (kafire namaz vacip değildir).
2- Baliğ olmak. (Baliğ olmayana namaz vacip olmaz. Yedi yaşına girdiğinde namaz kendilerine emredilir. On yaşına girince namazı kılmazlarsa, namaza alışması için hafifçe dövülür).
3- Akıllı olmak. (Namaz deliye farz değildir). Bu (üç madde) mükellefliği gerektiren sınırlardır.

(348)Farzlara Tabi Olmayan Sünnetler

(1) Ramazan bayramı namazı. [577]
(2) Kurban bayramı namazı. [578]

---

[577] **Mezheplere göre: Bayram namazları:** Hanefi mezhebinin en sahih olan görüşe göre: Cuma namazı farz olan kimselere bayram namazı hutbe hariç, şartlarıyla birlikte vaciptir. Hutbe ise namazdan sonra okunur, sünnettir. **Hanbeli mezhebinde** kuvvetli olan görüşe (zahirul-mezheb) göre: Farzı kifayedir. **Maliki ve Şafiilere göre:** Müekked sünnettir. Yine Şafiilere göre, cemaatte olduğu gibi, yalnız başına kılanlar içinde bayram namazı meşrudur. Hanefi ve Maliklere göre bayram namazı kaza edilmez. **Şafii ve Hanbelilere göre** bayram namazını kaza etmek sünnettir. **Malikilere göre** Bayram namazının vakti kaçtığı için, ertesi gün kılınmaz. Cumhura göre: Böyle durumlarda ertesi günde kılınabilir. Kurban bayramında ise üç gün içinde kılınması mümkündür. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 453-457).

[578] **Mezheplere göre: Bayram namazlarının kılınışı: Hanefilere göre:** Bayram namazları iki rekat olup ilk rekatta iftitah tekbirinden sonra sübhanekeyi okuduktan sonra üç tekbir daha alırlar buna zevaid tebirleri denir. Sonra imam gizlice eûzu besmeleyi çeker. Sonra açıktan fatiha okuduktan sonra da bir sureyi okur. Bu surenin "A'lâ" suresi olması menduptur. İkinci rekatta kalkınca besmele çekip sonra fatiha'yı sonrada bir sureyi okur ki iki kıraatıpeşpeşe yapmış olsun. Bu surenin "Ğaşiye" suresi olması menduptur. Sonra imam ile cemaat ellerini kaldırarak birinci rekatta olduğu gibi üç tekbir daha alırlar. Tekbirleri kıraatten önce alınmasıda caizdir. **Malikiler göre:** Bayram namazını açıktan ezansız ve kametsiz olarak iki rekat kılınmasında ve Al'â, Şems ve benzeri sureleri okumanın müstahap oluşunda Hanefiler gibi hareket ederler. Ancak birinci rekattaki tekbirler, iftitah tekbirinden sonra altı tekbirdir. İkinci rekatta ise kıyam tekbiri dışında beş tekbirdir. Bu tekbirlerin kıraatten önce alınması menduptur. **Şafiiler göre:** Hanefilerde olduğu gibi, Şafiilerde deiftitah duası okunur, eûzu çekilir kıraat açıktan yapılır. Ancak Şafiilerde birinci rekatta tekbirler yedi, ikinci rekatta ise beş adettir. Bu tekbirler kıraatten önce eller kaldırılarak alınır. Hanbelilere göre: Kıraatten önce iftitah duası, eûzu çekme konularında, Malikiler dışında kalan Cumhur gibi düşünmektedirler.

(3) Güneş tutulması namazı. [579]
(4) Ay tutulması namazı. [580]
(5) Yağmur namazı. [581]

(349)Farzlara Tabi (Bağlı) Olan Sünnetler

Farzlara tabi olan sünnetler on yedi rekattır
(1) Sabah namazından önce iki rekat. [582]
(2) Öğlen namazından önce dört rekat, ondan sonra iki rekat. [583]
(3) İkindi namazından önce dört rekat. [584]
(4) Akşam namazından sonra iki rekat. [585]

Tekbirlerin sayısı konusunda da Malikiler gibi düşünüyorlar. Birinci rekatta altı adet zevait, ikinci rekatta beş adet tekbir getirilir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 460-464).

[579] **Güneş tutulması (küsuf), Ay tutulması (hüsuf)** namazlarını kılmak fakihlerin ittifakı ile kuvvetle sabit olan sünnettir. Hanefilere göre bu namazın kılınışı: iki rekat olup, bayram, Cuma ve nafile namazlarda olduğu gibi kılınır. Bu namazda ezan ve kamet yoktur. Yine bu namazda her bir rekatta rükunun tekrarlanması söz konusu değildir. Sadece bir tek rüku ile iki secdesi vardır. **Cumhura göre:** Bu namazlar iki rekattır. Her bir rekatta iki kıyam, iki kıraat, iki rüku ve iki secde vardır. Uzun sureleri okumak sünnettir. **Ebu Hanife'ye göre** imam kıratı gizli okur. İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'e göre açıktan okur. **Şafii ve Malikilere göre:** Güneş tutulmasında (küsuf) kıraati gizli, ay tutulmasında (hüsuf) kıraati açık okur. Hanbelilere göre: Güneş tutulmasında (küsuf) ve ay tutulmasında (hüsuf) kıraati her ikisinde de açık okur. **Küsuf ve Hüsuf namazlarının vakti:** Bu namazlar güneş ve ayın tutulma zamanlarında kılınır. Cumhura göre, namaz kılmanın yasaklandığı vakitlerde küsuf ve hüsuf namazı kılınmaz. Şafiilere göre kılınabilir. Çünkü bu namazlar bir sebebe bağlıdır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 480-486).

[580] Bu namazının hükmü güneş tutulması namazı gibidir.

[581] **Yağmur namazı (istiska):** İmam Ebu Hanife şöyle demiştir. İstiska için cemaatle kılınması sünnet olan bir namaz yoktur. İnsanlar yağmur duasına ayrı ayrı namaz kılarlarsa kerahetsiz olarak caizdir. Çünkü bu namaz mutlak nafiledir. İstiska ise dua ve istiğfardan ibarettir. Çünkü bu, yağmurların gönderilmesine sebeptir, cemaatsız ve hutbesiz olarak icra edilir. **Fakihlerin Cumhuru ki İmam Yusuf ile İmam Muhammed de onların arasındadır, şöyle demişlerdir.** Yağmur duası namazına ihtiyaç varsa hazar veya sefer durumunda olsun kılınması müekked sünnettir. Resulullah (sav) efendimizin sünneti ve Hulefa-i Raşidin'in amelleri ile sabittir. **İstiska namazının kılınışı:** Ebu Hanife dışındaki Cumhur istiska namazının iki rekat olduğu, şehrin dışında açık arazide cemaatle ezansız ve kametsiz kılınacağı hususunda ittifak etmişlerdir. Şafii ve Hanbelilere göre: iftitah tekbirinden sonra eûzu çekmeden birinci rekatta yedi kere, ikinci rekatta beş kere tekbir getirilir. Malikiler ve Hanefilerden iki imamdan gelen meşhur rivayete göre, tekbir yerine istiğfar getirilir. İstiska namazında tekbir yoktur. Bu namazda tekbir yerine istiğfar vardır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 494-498).

[582] **Hanefilere göre:** Sabah namazının sünneti, kuvvetli bir sünnet olup iki rekattır. **Malikilere göre:** Mendup ile sünnet arası bir namaz olup iki rekattır. **Şafiilere göre:** Müekked bir sünnet olup iki rekattır. **Hanbelilere göre:** Muayyen kuvvetli sünnet olup iki rekattır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 171-207). Bu sünnetlerin haricinde her iki ezan ve ikamet arasında da bir namaz vardır. Bu beş vakit namaz için de geçerlidir. Bakınız bir hadisi şerifte ise şöyledir. 24-…Abdullah ibn Mugaffel (ra) şöyle demiştir: Peygamber (sav) "**Her iki ezan (yani ezan ile ikamet) arasında bir namaz vardır.** Her iki ezan arasında bir namaz vardır" buyurduktan sonra, üçüncüsünde: "İsteyen için" sözünü ilave etti. Diğer bir hadiste ise. 17-…Mü'minlerin annesi Aişe (ra): Peygamber (sav) sabah namazının nidası yani ezan ile ikameti arasında **iki hafif rekat namaz kılardı,** demiştir. Diğer bir hadiste ise. 22-…Enes İbn Malik (ra) şöyle demiştir: Müezzin ezan okuduğu vakit, Peygamber (sav) sahabilerinden bir takım insanlar acele ile direklere doğru namaz kılarlardı. Nihayet Peygamber (sav) çıktığı vakit onları öyle **akşam namazının farzından evvel iki rekat kılıyorlar halde bulurdu.** Halbuki ezan ile ikamet arasında (çok) bir şey yoktu. (Sahih-i Buhari ve Tercümesi, c, 2, sh, 673, bab, 16, hd, 24, bab, 15, hd, 23, bab, 14, hd, 21-22, bab, 12, hd, 16-17, Mehmed Sofuoğlu Ötüken yay, 1987 İst.)

[583] **Hanefilere göre:** Öğle yahut cumadan önce dört rekat, öğleden sonra iki rekat kuvvetli müekked olup, iki rekat daha ilave etmekte menduptur. **Malikilere göre:** Öğle namazından önce ve sonra rekat adedi tayin etmeden kılınan müekked ibadetlerdendir. **Şafiilere göre:** Öğle namazından önce dört rekat, öğleden sonra iki rekat Ratibe sünnetlerdendir. **Hanbelilere göre:** Muayyen kuvvetli sünnet olup öğle namazında önce iki rekat sonra da iki rekattır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 171-207).

[584] **Hanefilere göre:** İkinidi namazından önce tek selamla dört rekat kılmak menduptur. **Malikilere göre:** İkindiden önce rekat adedi tayin etmeden kılınan müekked ibadetlerdendir. **Şafiilere göre:** İkindi namazından önce dört rekat, namaz kılmak sünneti gayri müekkededir. **Hanbelilere göre:** İkindi namazından önce dört rekat namaz kılmak mübahtır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 171-207).

[585] **Hanefilere göre:** Akşam namazından sonra iki rekat kılmak kuvvetli sünnetlerdendir. **Malikilere göre:** Akşam namazından sonra altı rekat namaz kılmak menduptur. **Şafiilere göre:** Akşam namazından sonra iki rekat, namaz kılmak sünneti müekkededir. **Hanbelilere göre:** Akşam namazından sonra iki rekat namaz kılmak müekked

(5) Yatsı namazından sonra [586] üç rekattır birisi vitirdir. [587] (Vitir namazının en azı bir rekat normâl üç rekattır) [588]

(350)Nafile Olan Müekked (Kuvvetli) Sünnetler

Nafile müekked sünnetler üç tanedir
(1) Gece (teheccüd) namazı. [589]
(2) Duha (kuşluk) namazı. [590]
(3) Teravih namazı. [591]

(351)İKİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

---

sünnettir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 171-207). Ayrıca bu sünnetlerin haricinde altı rekat Evvabin namazı vardır. Ammar b. Yasirden şu hadis rivayet edilmiştir. "Her kim akşam namazından sonra altı rekat namaz kılarsa denizin köpükleri kadar da olsa Allah Teala onun günahlarını mağfiret eder." (Mecmau'z-Zevaid, 2/230: İbni Mace, İbni Huzeyme ve Tirmizi, et-Terğib ve't-Terhib, 1/404; İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 2/177) Evvabin namazı en fazla yirmi rekat olup akşam ile yatsı arasında kılınır en azı iki rekattır. Tirmizi'de rivayet edilen şu hadiste Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Her kim akşam ile yatsı namazı arasında altı rekat namaz kılarsa, Allah Tealâ ona oniki senelik namaz sevabı verir" (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 2/194)

[586] **Hanefilere göre:** Yatsı namazından sonra iki rekat kılmak kuvvetli sünnetlerdendir. İki rekat da sünneti ghayri müekkededir. **Malikilere göre:** Yatsı namazından sonra dört rekat namaz kılmak menduptur. **Şafiilere göre:** Yatsı namazından sonra iki rekat, namaz kılmak sünneti müekkededir. **Hanbelilere göre:** Yatsı namazından sonra iki rekat namaz kılmak müekked sünnettir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 171-207).

[587] **Vitir namazı:** Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "Kim vitir kılmazsa bizden değildir". Hanbelilere göre: Teravihten sonra üç rekat vitir namazı cemaatle kılınır. Hanefilerde en sahih olan görüşe göre: Vitir teravihten önce olduğu gibi teravihten sonra da kılınabilir. Malikilere göre: Vitir namazından önce kılınan iki rekat nafile namaz ile vitrin arasının selam ile ayırd edilmesi menduptur. Selam vermeksizin bu iki namazın birleştirilmesi ise mekruhtur. Hanefilerde olduğu gibi vitir namazının üç rekat olarak kılınması, Malikilerde mekruhtur. Şafiilere göre eğer kişi vitir namazını üç rekat olara kılmak isterse vitir namazını iki selamla tamamlamak daha faziletlidir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 171-207).

[588] **Vitir namazının hükmü:** Vitir ittifakla kılınması istenen namazdır. Vitir namazı, Ebu Hanifeye göre, bayram namazları gibi vacip bir namazdır. İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed'e ve diğer fakihlere göre, sünnet-i müekkededir. Yani Ebu Hanife'ye göre vacip olup, cumhura göre sünnet-i müekkededir. **Vitir namazının rekat miktarı:** Hanefilere göre: Vitir namazı üç rekat olup bunların arası selâm ile ayrılmaktadır. Selâmı sonundadır. Akşam namazı gibidir. Malikiler ile Hanbelilere göre: Vitir namazı tek bir rekattır. Şafiilere göre ise en azı bir rekat, en çoğu onbir rekattır. Bir rekatta fazla kılanlar için en faziletlisi, rekatları selâm ile ayırmaktır. Önce iki rekata niyet edilir ve selâm verilir. Sonra vitirden bir rekata niyet edilip selâm verilir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 129-131).

[589] Teheccüt namazı: Hz. Peygamber (sav)'in kıldığı Teheccüt namazının rekat sayısı değişik görüşler ve rivayetler vardır. Zey b. Halid ile İbni Abbas hadisine göre onüç rekattır üç rekat vitirde bu namaza dahildir. (Müslim rivayet etmiştir). Hz. Aişe (ra) hadisine göre ise üç rekat vitir dahi onbir rekattır. (Buhari, Müslim rivayet etmiştir). İbni Kudâme el-Hanbeli bu konuda şöyle demiştir: Bir gecede onüç rekat, başka bir gecede onbir rekat kılmış olması muhtemeldir. Teheccüt namazına hafif iki rekatla başlamak müstehaptır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 206).

[590] **Kuşluk namazının en azı iki rekat en çoğu ise sekiz rekattır.** (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 204).
Abdest namazı: Abdest azaları kurmadan kılınan iki rekat namazdır. **Tahiyyetü'l-Mescid namazı:** Camiye girerken iki rekat namaz kılmak sünnettir. **İstihare namazı:** Allahtan bir şeyin hayırlısını istemek için kılınan iki rekat namazdır, sünnettir. **Tesbih namazı:** Dört rekat olup bir veya iki selamla tamamlanır. İmam Ahmede göre tesbih namazı müstehap değildir. **Hacet namazı:** Yatsıdan sonra kılınan dört rekatlık bir namazdır, sünnettir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 171-207).

[591] **Teravih namazı yirmi rekat** olup müekked bir sünnettir: **Hanefilere göre:** Teravih namazı ikişer ikişer kılınır arada bir miktar dinlenece kadar oturulur. Kur'an'ın teravih namazından hatmedilmesi sünnettir. Teravihten sonra vitir namazı kılınır. Ramazan ayı dışında vitir namazı cemaatle kılınmaz. **Malikilere göre:** Teravih namazı iki rekatta bir selam verilerek kılınır. Kur'an'ın teravih namazından hatmedilmesi menduptur. **Şafiilere göre:** Teravih namazı yirmi rekat olup on selamda kılınır. Teravih namazında sonra vitir namazını cemaatle kılmak menduptur. Hanbelilere göre: Teravih namazı yirmi rekat olup müekked sünnettir. Teravihten sonra üç rekat vitir namazı cemaatle kılınır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 171-207).

(352) Namazın Vacip Olmasının Şartlarının Delilleri
(353) Müslüman Olmanın Delilleri

Kafire namaz farz değildir. Bunun delileri ise şöyledir. «Sizi sekar'a (alevli ateşe) sokan nedir?' (Mücrimler şöyle) derler: Biz namaz kılanlardan değildik, fakire yedirmezdik ,batıla dalanlarla beraber (biz de) dalardık. Hesap gününü de yalan sayardık. Nihayet ölüm geldi bize çattı.»[592] Diğer bir ayette ise «Kafirlere de ki, eğer küfürlerine son verirlerse (Müslüman olurlarsa) geçmişteki günahları örtülür.» [593]

Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. İslam daha öncesini (yani önceki günahları) siler. Diğer bir rivayette ise şöyledir "Biliyor musun ki, İslam öncekileri yıkar. Hicret öncekileri yok eder. Hac önceki günahları yok eder.[594] Çünkü kafirin ahiret gününde yapmış olduğu hayırları kendisine fayda vermez.

Bunun delili ise şu ayeti kerimedir. «Kafirlerin yaptıkları her işi ele alır, onu toz-duman ederiz» [595] Fakat eğer bir kafir Müslüman olursa bundan ötürü sevap alır. Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. "Hakim b. Hizan Haz Peygamber (s.a.v)'e şöyle sormuştur" Bana cahilliye zamanımda ibadet niyeti ile yaptığım işlerden haber ver; benim için bunlardan ötürü bir ecir var mıdır?" Hz. Peygamber (s.a.v) ona şöyle buyurdu: "Daha önceden işlemiş bulunduğun hayırlar üzerine Müslüman oldun. "Yine Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Kul Müslüman olup Müslümanlığı güzel olursa Allah tealâ, daha önceden işlemiş bulunduğun bütün kötülükleri örter. Bundan sonra her bir iyiliğe karşılık on mislinden yedi yüz misline kadar mükâfat alır. Kötülük ise sadece bir misli karşılık görür. Ancak Allah tealâ o kişinin günahlarını bağışlarsa bu müstesnadır." [596] Müslümanlığın diğer bir delili ise. İbni Abbas (r.a) Muhakkak ki Resulüllah (s.a.v) Muaz'ı Yemene gönderirken dedi ki evela Allah'a ibadet etmeğe çağır ki Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etsinler. Eğer onlar bundan dolayı sana itaat ederlerse. Günde beş vakit namazın onlara farz olduğunu bildir." [597]

(354) Akıllı Olmak Ve Buluğ Çağına Girmiş Olmanın Delilleri

Bunun delili ise şöyledir. Hz. Ali (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Kalem üç kişiden kaldırılmıştır.

1- Uyanıncaya kadar uykuda olanın.
2- İhtilam olmayıncaya kadar sabi olanın.
3- Akıllanmayıncaya kadar deli olanın.[598]

Fakat ister erkek veya ister kız çocuğu olsun alıştırmak için küçük yaşta iken namaz kılmaları emredilir. Bakınız yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyurur. «Ailene namazı emret ve bunun üzerine sabret et, devam et.» [599] Diğer bir ayette ise şöyledir. «Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi cehennem ateşinden koruyun...» [600] Bu hususta Peygamber (s.a.v) şöyle

592 Müddesir suresi ayet: 42–47.
593 Enfal suresi ayet, 38.
594 Ahmed, Beyhaki, Taberani ve Müslim, Neylü'l Ewtar, 1, 299; Nakil İslam fıkhı ansiklopedisi, 1, 442
595 Furkan suresi ayet, 23.
596 Buhari, Müslim ve Nesai, İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 1, 442.
597 Müslim, 1, 50–51, bab, 7, hd, 19,
598 Tirmizi, Ebu Davud, 4 – 56- hd, 4403, bab, 17, K, Hudud; Neylü'l Ewtar, 1, 349.
599 Taha suresi ayet, 132.
600 Tahrim suresi ayet, 6.

buyuruyor. Yedi yaşında çocuklarınıza namaz kılmayı emredin. On yaşında namaz kılmamaktan ötürü onları (hafifçe) dövün ve yataklarını ayırın. [601]

(355) FARZ NAMAZLARA TABİ OLMAYAN SÜNNETLERİN DELİLLERİ

(356) Kurban Ve Ramazan Bayramı Namazlarının Delilleri

Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Öyle ise Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.» [602] Müfessirler bu ayette ki namazın, Kurban bayramının namazı olduğunu söylemişlerdir.[603]

Hadisi şerifte ki delili ise şöyledir. Ebu Said el Hudri (r.a) şöyle demiştir: Hz. Peygamber (s.a.v) Kurban bayramı ile Fıtır bayramı günlerinde musalla ya çıkardı. Orada önce namaza başlardı. Namazı kıldırıp selam verince , cemaat namaz kıldıkları yerde otururken ayağa kalkar ve insanlara karşı dönerdi. Eğer müfreze göndermek istiyorsa bunu insanlar söyler veya başka bir şey emretmek istiyorsa emrederdi. Ondan sonra musallaya avdet ederdi.[604]

(357) Güneş Ve Ay Tutulması Namazlarının Delilleri

Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Ey insanlar! Güneş ve ay ancak Allah'ın ayetlerinden iki ayettir. Bunlar, hiç kimsenin ölümünden dolayı da tutulmazlar. Bu neviden bir şey gördüğünüzde açılıncaya kadar namaz kılıp dua ediniz.[605]

Diğer bir hadisi şerifte ise şöyledir. Bir bedevi Hz. Peygamber (s.a.v)'e Üzerimde beş vakit namazdan başka namaz var mı?' diye sorduğunda, Hz. Peygamber Hayır, ancak istersen nafile namaz kılabilirsin' diye cevap vermiştir.[606]

(358) Yağmur Namazının Delilleri

Ebu Hüreyre şöyle rivayet etmektedir: Hz. Peygamber bir gün istiskaya (yağmur namazına) çıktı. Bize ezansız ve kametsiz olarak iki rekat namaz kıldırdı. Sonra bize hutbe okudu. Ellerini kaldırıp yüzünü kıbleye döndürerek Allah'a dua etti. Sonra ridasını ters çevirdi; sağ yanı sol cephesi ve sol yanı sağ cephesi üzerine getirdi.[607] Bu namazlar ileride her namaz kendi babında gelecektir. Orada o namazların nasıl kılındığını açıklayacağız inşallah. Burada sadece bu namazların kısaca delillerini zikretmiş olduk.

(359) FARZ NAMAZLARA TABİ (BAĞLI) OLAN SÜNNETLERİN DELİLLERİ

(360) Sabah (Fecir) Namazı Sünnetinin Delilleri

Hz. Aişe (r.anha)'dan Resulüllah (s.a.v) nafile sünnet namazlardan hiç birinde sabah namazının farzından önceki iki rekat sünnette olduğu kadar devamlı değildi.[608] Diğer bir hadiste

---

601 Ahmed, Ebu Davud ve Hakim Abdullah b. Amr'dan rivayet etmiş olup hadis sahihtir. İslam fıkhı ansiklopedisi, 1, 443; Neylü'l Ewtar, 1, 348.
602 Kevser suresi ayet, 2.
603 Büyük Şafii Fıkhı, 1, 243.
604 Buhari, 918; Müslim, 1, 605, bab, 1, hd, 889, Salatu iydeyen.
605 Müslim, 1, 623, bab, 3, hd, 904. K, Küsuf.
606 Buhari, 46, Müslim, 11.
607 İbn Mace, 1268.
608 Buhari, 2, 51, bab 27, 34, Teheccut; Müslim, 1, 500, bab, 14, had, 724; Nesai, 3, 251, bab, 56, had, 1755, Kıyamu'l Leyl; Ebu Davud, 2, 44, bab, 2, had, 1254, Tatavvu; Ebu Davud terc ve şerhi, 4, 500; Tac, 1, 209, Salât; Müsnedi Ahmed, 6, 43–54–170.

ise. Ebu Hüreyre'den rivayetten; Resulüllah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: Atlar sizi kovalasa bile sabahın iki rekatını terk etmeyin.[609]

(361) Öğlen Namazından Önce Ve Sonraki Sünnetlerin Delilleri

Hz. Aişe (r.a)'dan Hz. Peygamber (s.a.v) benim odamda öğleden önce dört rekat kılar, sonra çıkıp halka farzı kıldırır, sonra tekrar iki rekat kılardı. [610]

(362) İkindi Namazından Önceki Sünnetin Delili

İbni Umer (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. İkindi namazının farzından önce dört rekat namaz kılan kimseye kılan kimseye Allah rahmet eylesin.[611]

(363) Akşam Namazından Sonraki Sünnetin Delili

İbn Umer (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir. Resulüllah (s.a.v) Akşam namazından sonra evinde iki rekat namaz kılardı.[612]

(364) Yatsı Namazından Sonraki Sünnetin Delili

İbn Umer (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir. Resulüllah (s.a.v) Yatsı namazından sonra evinden iki rekat namaz kılardı.[613]

(365) Vitir Namazının Delili

Hz. Ali (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Ey ehli Kur'an vitir namazı kılınız, çünkü Allah tektir ve vitri sever. [614]

(366) MÜEKKED OLAN NAFİLE SÜNNETLERİN DELİLLERİ

(367) Teheccüt Namazının Delilleri

Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. Ve geceleyin kalk sana mahsus teheccut namazını kıl.[615] Hadisi şerifte ki delili ise şöyledir.

Ebu Hüreyre (r.a)'den efendimiz (s.a.v) şöyle buyuruyor. Namazların en efdalı farz namazlardan sonra teheccut namazıdır. [616]

(368) Kuşluk Namazının Delilleri

---

[609] Ahmed, Ebu Davud, Beyhaki, Tahtawi rivayet etmişlerdir. Fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 194.

[610] Müslim, 1, 504, bab, 16, had, 730, Salatu Misafir; Buhari, 2, 54, bab, 34, Teheccud; Tirmizi, 2, 288, bab, 198–199, hd, 424, 425, 427, 428; Nesai, 3, 264, bab, 67, hd, 1810, Kıyamu'l leyl; İbn Mace, 1, 366, bab, 106, 108, hd, 1158, 1160; Müsnedi Ahmed, 6, 63, 148, 326.

[611] Ebu Davud, 2, 52, bab, 8, had, 1271, Tatavvu; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5, 29; Tirmizi, 2, 294, bab, 201, had, 429; Müsnedi Ahmed, 2, 118; İbn Mace, 1, 327, bab, 109, hd, 1161, İkame; Tac, 1, 211

[612] Buhari, 2, 54, bab, 34, Teheccut; Müslim, 1,504, bab, 15, 16, hd, 729, 730; Tac, 1, 209.

[613] Buharı, 2, 54.

[614] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5, 331; Nesai, 3, 228; İbn Mace, 1, 368, bab, 114, hd, 1168, İkame; Darimi, 1,309, bab, 209, hd, 1588, Salât; Müsnedi Ahmed, 1, 100, 110, 143, 144; 2, 109, 155, 258, 267, 277; Tac, 1, 209.

[615] İsra suresi ayet, 79.

[616] Müslim, 1, 821, bab, 38, hd, 1163, Siyam; Buhari, 2, 52, bab, 28, Teheccut; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5, 398; İbn Mace, 1, 423, 424, bab, 176, hd, 1341, İkame; Müsnedi Ahmed, 2, 250.

Ebu Hüreyre (r.a)'den Dostum Hz. Peygamber (s.a.v) bana üç şeyi tavsiye etmiştir. Her ay üç gün oruç tutmak, iki rekat kuşluk namazı kılmak, ve vitir namazını kılıp uyumak.[617] Diğer rivayetler ise şöyledir. Bunlarda sekiz rekat ile alakalı rivayetlerdir. Fetih senesi Ümmü hani (r.anha) Hz. Peygamber (s.a.v)'in yanına geldi. Hz. Peygamber (s.a.v) Mekke'nin en yüksek yerinde bulunuyordu. Hz. Peygamber (s.a.v) yıkanmak için kalktı. Hz. Fatıma da onun üzerine bir perde gerdi. Sonra Hz. Peygamber elbisesini aldı ve ona sarındı. Sonra Duha (kuşluk) nafilesini sekiz rekat olarak kıldı. [618] Diğer bir rivayet ise şöyledir. Ebu davud'un rivayetinde Ümmü Haniden şöyle rivayet edilmiştir: Hz. Peygamber (s.a.v) (Mekke'nin fetih günü her iki rekatta bir selam vererek kuşluk namazını sekiz rekat olarak kıldı. [619]

(369) Teravih Namazının Delilleri

Ebu Hüreyre(r.a)'den Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Kim Ramazanda inanarak ve yalnız Allah'ın rızasını dileyerek namaz kılarsa onun geçmiş günahları bağışlanır. [620] Diğer bir rivayette ise şöyledir. Hz. Aişe (r.anha)'den rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir:«Resûlüllah (s.a.v) Mescid'de namaz kıldı. Çok insanlar onunla beraber kıldılar. Ertesi gece yine kıldı. Arkasında cemaat çoğaldı. Üçüncü gece cemaat toplanınca onlara namaz kıldırmaya çıkmadı. Sabah olunca şöyle buyurdu. Sizin ne yaptığınızı gördüm. Size çıkıp namaz kıldırmaktan beni engelleyen, size farz olacağı korkusundan başka bir şey değildir. Bu durum Ramazanda oldu.» [621] Bu rivayetler teravih namazının kılınışına yeterli delildir.Diğer rivayetlerde ise rekatların sayısı ile alakalı rivayetlerdir.

(370) Teravih Namazının Rekatları Sayısının Delilleri

Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesai ve İbn Mace'nin Aişe (r.anha)'den rivayet ettiklerine göre; «Resulüllah (s.a.v) Ramazanda ve diğer gecelerde on bir rekattan fazla kılmazdı.»[622] İbn Huzeyme ve İbn Hibban «Sahih»lerinde Cabir (r.a)'den rivayetten: «Resulüllah onlara sekiz rek'at ve ayrıca vitir kıldırdı. Sonra ertesi gece bekleştiler, onlara çıkmadı.»Ebu Ya'la ve Taberani'nin Cabir (r.a)'den iyi bir senetle rivayet ettiklerine göre, o şöyle demiştir: «Übey bin Ka'b Resulüllah (s.a.v)'e gelerek: Ya Rasulallah, bu gece, yani Ramazan gecesi ben bir şey yaptım, dedi. Rasulallah (s.a.v); ne yaptın ey Übey? Diye sorunca, Übey: Evime kadınlar geldi. «Biz Kur'an okuyamıyoruz, senin arkanda namaz kılalım,» dediler. Ben de onlara sekiz rekat ve vitri kıldırdım. Bu resulüllah (s.a.v)'den rıza sünneti olmuş oldu. Çünkü Rasulüllah ona bir şey demedi.» Nebi (a.s)'dan gelen sünnetin şekli budur. Bunun dışında sahih bir şey yoktur.[623]

---

[617] Buhari, 2, 54, bab, 33, Teheccut; Müslim, 1, 499, bab, 13, hd, 721, Salât misafirin;
[618] Buhari, 2, 53, bab, 31,Teheccut; Müslim 336; Nesai, 1, 126, bab, 143, hd, 225, Taharet; Ebu Davud, 2, 63, bab, 12, hd, 1290, Tatavvu; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5, 70; Tirmizi, 2, 337, bab, 15, hd, 473, Vitir; İbn Mace, 1, 419, bab, 172, hd, 1323 İkame; Müsnedi Ahmed, 3, 146.
[619] Ebu Davud, 2, 63, bab, 12, hd, 1290, Tatavvu.
[620] Buhari, 2, 251, bab, 1, Teravih; Müslim, 1, 523, bab, 25, had, 759, 460; Muwatta, 1, 113, bab, 1, hd, 2, Salât; Tirmizi, 3, 67, bab, 1, hd, 683, Sawm; Nesai, 3, 201, bab, 3, hd, 1600, Leyl; Ayrıca, 4, 153, bab, 39, 40, hd, 2189, 2208'e kadar, Kitabı Siyam; Darimi, 1, 358, bab, 54, had, 1783;
[621] Buhari; Müslim; Tirmizi; Nesai; Ebu Davud; İbn Mace; Buhari tercümesi ötüken yay, 4,1865.
[622] Buhari, bab, 1, Teravih; Müslim, 125, misafirin; Tirmizi 208, Salât; Nesai 38, Kiyamul'leyl; Müsnedi Ahmed, 6, 36, 73; Muwatta, 3, Salatul'leyl.
[623] Fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 216.

(Bu rivayetler vitir'in dışında sekiz rekat olduğunu ispatlanmış oldu. Yani tamamı onbir rekattır. Yalnız yirmi rekat hususunda kimileri vay bu bir bid'attır şeklinde bir takım kulaktan dolma şeylerle kendi zanlarınca, Allah Resulünün ashabını tenkit etme cesaretini kendilerinde bularak onları (haşa) sanki onlar bir şey bilmez gibi algılayarak küçümseme yoluna gitmişlerdir, bunlara da Allah hidayet versin. Şimdi de bu zavalıların bilmedikleri şeyleri kendilerine göstermek için, şu nakilleri kayıt edeceğiz İnşallah o nakilleri okuduktan sonra göreceklerdir ki kendilerinin ne kadar yanlış, bir kanaat üzerinde oldukları kendileri bizzat müşahade edeceklerdir.) (Mütercim)

(371) Yirmi Rek'at Teravih Namazını Kılmak Bid'at Mıdır, Yoksa Sünnet Midir?

Bazıları diyorlar ki Peygamber (s.a.v) zamanında teravih namazı sekiz rek'at iken sahabe hangi yetkiye dayanarak yirmi rekata çıkarıyorlar. Fakat bu zavallılar bilmiyorlar ki Allah (c.c) ve onun Resulü o zatları överek haklarında şöyle buyurmuşlardır. «Muhacirlerden ve ensar dan ilk önce gelenlerle ve onlara güzelce tabi olanlar. Allah onlardan razı, onlarda (Allah'tan) razı olmuştur. (Allah) bunlar için kendileri içinde ebedi kalıcı olmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetler hazırladı. İşte bu en büyük bahtiyarlıktır.»[624] Bu övgü sahabeler hakkında ki Rabbimizin övgüsüdür. Peygamber (s.a.v)'in sünnetindeki övgü ise şöyledir. Arbad b. Sariyenin rivayet ettiği şu hadistir. Benim sünnetime ve hidayete götüren raşid halifelerimin sünnetine sarılınız. Buyurdu. [625]

Allah'ın ve Resulünün övdüğü bu zatların uyulmaya ve görüşlerini delil ve hüccet almaya daha layık değil midirler? O zatlar Resulüllah'ı bizzat görme şerefine ermişler, gözleri ile onu görmüşler, Nübüvvet kaynağında sularını içmişler. İlahi tebligatı kulakları ile duymuşlar, onunla arkadaş olmuşlar savaşa çıkmışlar. Dinin çilesini onunla beraber çekmişler ve kimileri daha dünyada iken haklarında cennet müjdesi gelmiş, o müjdeye rağmen İslam'dan zerre miktarı ta'viz vermemişler canlarını ve mallarının bu yola koyarak İslam'ı yüceltmişler, nasıl olurda bu zatlara uyulmaz. İslam'ın ve Kur'an'ın bayraktarlığını yapanlara nasıl uyulmaz. Bundan sonra sahabeler zamanında cemaatle teravih namazı nasıl kılındı ve bununla ilgili deliller ise şöyledir.

Daha önce geçtiği üzere Resulüllah (s.a.v) Müslümanlara cemaatle namaz kıldırarak farz olmasında korktuğu için buna devam etmedi. Sonra Umer (r.a) bir İmamın arkasında cemaati topladı. Abdurrahman bin Abdulkari şöyle demiştir: «Ramazan gecesi Ömer'le (r.a) mescide çıktım. Baktık ki insanlar ayrı guruplar halinde kimisi yalnız kılıyor, kimisi beş on kişilik guruplar halinde kılıyor. Umer (r.a): Bu cemaati bir İmamın arkasında toplarsam daha iyi olur kanaatindeyim, dedi. Sonra bu işe karar verdi. Übey bin ka'b'ın İmamlığı altında onları topladı. Sonra başka bir gece Ömer'le (r.a) çıktım İnsanlar bir İmamın arkasında namaz kılıyorlardı. Umer: Bu ne güzel buluş (bidat[626])tır. Ancak bu saatte uyuyanlar, kılanlardan daha hayırlıdır,

---

[624] Tevbe suresi ayet, 100.

[625] Ebu Davud, 5, 13, bab, 5, had, 4607, Sünne; Tirmizi, 5, 46, bab, 16, hd, 2678, İlim; İbn Mace, 1, 15, bab, 6, had, 42, Mukaddime.

[626] Hz Umer (r.a) bu yaptığı cemaatle teravih namazı kılınması yeniliği bidat değildir, dolayısı ile sünnettir, çünkü Haz Peygamber (s.a.v) bunu daha önceden cemaatle kılmıştı ve belki farz olur ümmet bunu yerine getiremez korkusu için terk etmişti. Hz Umer (r.a) bunu fiili olarak gerçekleştirdi ve aynı zamanda bunu sahabeler arasında yapmıştı, eğer bu bidat türünden bir şey olsaydı buna ilk defa onlar karşı çıkarak bundan onu vazgeçirerlerdi. Hâlbuki onlar sünneti bizden daha iyi biliyorlardı. Sahabenin buna rızalığı ise buda ümmetin icması demektir ki bunda vazgeçilmez. (Mütercim.)

demiştir. Umer (r.a), gecenin sonunun efdal olduğunu anlatmak istiyordu. Çünkü insanlar teravihi gecenin evvelinde kılıyorlardı.» [627]

Diğer bir rivayet ise şöyledir Hz. Umer (r.a) zamanında Ramazan ayında yirmi rek'at teravih namazlarını kılmışlardır. [628] Başka bir rivayet ise şöyledir. Yezid b. Ruman (r.a)'den Muhakkak ki Umer b. Hattab (r.a) zamanında insanlar yirmi üç rek'at namaz kılıyordu.[629] Ayrıca Hz. Umer, (r.a) Hz. Usman (r.a) ve Hz. Ali (r.a) zamanında insanların yirmi rek'at kıldıkları sabit olmuştur. Cumhur fukahadan Hanefiler Hanbeliler ve Davud'un görüşü budur. Tirmizi şöyle demiştir: «İlim ehlinin çoğu, Hz. Umer, Hz. Ali ve Rasulüllah'ın diğer ashabından rivayet edilen şekli ile yirmi rekat olduğu görüşündedirler.» Sevri, İbn Mübarek, ve Şafii de böyle demiştir. Şafii, «İnsanların Mekke'de yirmi rekat kıldıklarına yetiştim,» demiştir. Bazı âlimler; «Sünnet olan, vitirle beraber onbir rek'attır. Kalanı müstehabdı,» demişlerdir. Kemal İbn Humam şöyle demiştir: «Yirmi rek'atten, Resulüllah'ın kılıp sonra bize farz olur korkusu ile terk etmiş olduğu kısmın sünnet, kalanın müstehab olduğuna delil, Buhari ve Müslim'de birlikte onbir rekat kıldığının sabit olmasıdır. Öyle ise Hanefi imamlarımızın usulünde sünnet olan sekiz rekat olmasıdır. Oniki rekat ise müstehapdır.» [630]

(372) Birinci Bölüm İle Alakalı Fıkıh Kitaplarındaki Yerleri Ve Kitapların Listesi.[631]

(373) İKİNCİ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Namazın Vacip Olmasının Hükmü

Soru-8- Namazın vacip olması kaç tane şart gerekir ve nelerdir?

Cevap-8- Namazın vacip olması için üç tane şart gerekir.

(1) Müslüman olmak.
(2) Baliğ olmak.
(3) Akıllı olmak.

Soru-9- Farz namazlara tabi olmayan sünnetler kaç tanedir ve nelerdir?.

Cevap-9- Farz namazlara tabi olmayan sünnetler beş tanedir.

(1) Ramazan bayramı namazı.

---

[627] Buhari tercümesi ötüken yay, 4, 1863; Buhari, Teravih; İbn Huzeyme; Beyhaki ve diğerleri rivayet etmişlerdir. Fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 217.

[628] Büyük Şafii fıkhı. 1, 258; Beyhaki, 2, 496, Sahih bir isnatla nakledilmiştir.

[629] Muwatta, 1, 115, bab, 2, hd, 5.

[630] Fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 216, 217.

[631] Şerhi İbn Kasım, 15; Et-tezhib fi edilletühü, 44, 45, 46, 47, 48, 49; El-Muhezzeb, 1, 99, 100, 101, 156, 157, 158, 159, 160, 161; Beycuri, 1, 194,den 204'e kadar; Muğnil Muhtac, 1, 182, 183, 184, 185, 302, 303, 304, 305, 306; Mebsut, 150, 156, 157, 158, 159, 167; Mecmu', c, 3, sh, 4, 5, 6, 7, 64, c, 4, sh, 8, 9, 10, 12, 15, 17, 32, 37; Umm, 1, 146, 147, 148, 149, 256, 257, 258; Merakil felah, 31, 32, 69, 70, 71, 73, 76, 77; ed-Dürer, 1, 50, 112, 113, 114,115; Tahtawi, 136, 137, 138, 304, 320; Muğni, 1, 443, 444, 445, 446, 796, 797, 806, 818, 833; Mecmuu Fetewa, c, 22, sh, 7, 8, 9, 11, 20, c, 23, sh, 51, 72, 74, 75, 178; Mezahibul Erbaa, 1, 314, 324; Reddul Muhtar, 2, 3, 465, 467, 493; Bidayetul Müctehid, 1, 178, 179, 180, 383, 391, 396; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, 1, 653, 654, 655, 2,1001, 1057, 1084, 1088, 1092; Halebî sağır, 231, 238, 244; Cevhere, 1, 90, 91, 92, 93, 94; Lubab, 1, 98, 99, 100; Kuduri, 16; Kifayetul Ağyar, 1, 52, 53, 54, 55; Et-teshiduddaruri, 1, 62, 66, 79, 80; Hidaye, 1, 44; Mülteka, 38, 40; İhyau'ulumud'din, 1, 486, 487, 492, 495, 496, 513; Din görevlisinin el kitabı, 322, 387; Nimeti İslam, 253, 602, 614, 628, 655; Tenvirul Kulub, 182, 274, 276; Dört mezhebin fıkhı, 1, 283, 295, 302, Emanet ve ehliyet, 1, 273, 275, 276; Zadul Mead, 1, 332, 341, 343, 369; İslam fıkhı ansiklopedisi, 1, 442, 443, 2, 129, 172, 173, 176, 181, 186, 189, 197; Büyük Şafii ilmihali, 81, 142, 146; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 2, 93, 207, 227, 232, 234, 239; Büyük İslam ilmihali, 173, 206 207; Kuduri tercümesi, 10, 16; İzahlı kadın ilmihali, 285, 298, 300; Nurul İzah, 71, 79; Mülteka tercümesi, 1, 219, 220, 235; İslam Dini,1 40, 150, 179; Şafiiler için namaz ilmihali, 36, 54; Büyük Şafii fıkhı, 1, 123, 235, 237, 239; Fıkhu's Sünne, 1, 101, 191, 193, 199, 200, 201, 209; Açıklamalı Şafii fıkhı tercümesi, 101, 102, 103, 104, 105, 106.

(2) Kurban bayramı namazı.
(3) Güneş tutulması namazı.
(4) Ay tutulması namazı.
(5) Yağmur namazı.

Soru-10- Farz namazlara tabi olan sünnetler kaç tanedir.

Cevap-10- Farz namazlara tabi olan sünnnetler on yedi rekattır. (Bu rekatlarda şu beş vaktin içindedir.

(1) Sabah namazından önce iki rekat.
(2) Öğle namazından önce dört rekat, ve öğlen namazından sonra ise iki rekattır.
(3) İkindi namzından önce dört rekattır.
(4) Akşam namazından sonra iki rekattır.
(5) Yatsı namazından sonra ise üç rekattır (bu üç rekattan) birisi vitirdir.

Soru-11- Nafile olan müekked sünnetler kaç tanedir?.

Cevap-11- Nafile olan müekked sünnetler üç tanedir.

(1) Gece namazı. (Yani teheccüt namazı).
(2) Duha namazı. (Yani kuşluk namazı).
(3) Teravih namazı. (Ramazan ayında yatsı namazından sonra kılınan yirmi rekat namazdır).

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(374) İKİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[2 فصل] وَشَرَائِطُ الصَلاَةِ قَبْلَ الدُّخُولِ فِيهَا خَمْسَةُ أَشْيَاءَ طَهَارَةُ الْأَعْضَاءِ مِنَ الْحَدَثِ وَالنَّجَسِ وَسَتْرُ عَوْرَةٍ بِلِبَاسٍ طَاهِرٍ وَالْوُقُوفُ عَلَى مَكَانٍ طَاهِرٍ وَالْعِلْمُ بِدُخُولِ الْوَقْتِ وَاسْتِقْبَالُ الْقِبْلَةِ وَيَجُوزُ تَرْكُ الْقِبْلَةِ فِي حَالَتَيْنِ فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ وَفِي النَّافِلَةِ فِي السَّفَرِعَلَى الرَّاحِلَةِ.

(375) İKİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[2 فصل] وَشَرَائِطُ الصَلاَةِ قَبْلَ الدُّخُولِ فِيهَا خَمْسَةُ أَشْيَاءَ طَهَارَةُ الْأَعْضَاءِ مِنَ

Azaları
Temizlemek
Şey-ler
Beş
Onda (O şartlarda)
Girilme-den
Önce-ki
Namaz-ın
Şart-ları
Fasıl
İki-nci

الْحَدَثِ وَالنَّجَسِ وَسَتْرُ عَوْرَةٍ بِلِبَاسٍ طَاهِرٍ وَالْوُقُوفُ عَلَى مَكَانٍ طَاهِرٍ وَالْعِلْمُ

Bilme-si Temiz Yer-in Üzeri Duruldu-ğu Temiz Elbise ile Avret Örtmek Necasetlerde Pisliklerde

بِدُخُولِ الْوَقْتِ وَاسْتِقْبَالُ الْقِبْلَةِ وَيَجُوزُ تَرْكُ الْقِبْلَةِ فِي حَالَتَيْنِ فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ وَفِي

Korkuda Şiddetli İki halde Kıble-yi Terketmesi Caiz olur Kıble-ye Yönelmesi Vakti-nin Girildi-ği

النَّافِلَةِ فِي السَّفَرِعَلَى الرَّاحِلَةِ.

Binek Üzeri Seferde Nafilede

(375) İKİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(377) Namaza Başlamadan Önceki Şartların Hükmü
(378) Namaza Başlamadan Önceki Şartlar

Namaza başlamadan önceki şartlar beş tanedir

(1) Hadesten ve necasetten temizlenmek. (Yani vücudun ve elbisenin herhangi bir yerinde pis veya necis olan şeyleri yıkayıp temizlemek)

(2) Setri avret yani avret [632] yerlerini temiz elbise ile örtmek.[633]

---

[632] **Avret:** lügatte "noksanlık" demektir. **Şer'an avret, "bakılması haram olup örtülmesi farz olan uzuvlar"dır.** Birinci manada burada namazda kastedilmiştir. Âlimlerin cumhuruna göre, karanlıkta, tenha bir yerde de bulunulsa gücü yeten kimselerin avret yerlerini örtmeleri şarttır. Hanefilere göre, insanların huzurunda avret yerinin örtülmesi icmaen farzdır. Sahih olan görüşe göre tenhada örtmek de farzdır. Bir kimse, karanlık bir evde bile olsa temiz elbisesi bulunduğu halde çıplak olarak namaz kılarsa namazı caiz değildir. Yıkanma, def'i hacet taharetlenme gibi ihtiyaçlar dışında, tenha bir yerde de olunsa namazda ve namaz dışında avret yerlerinin örtülmesi farzdır. **Örtüde aranan şartlar: A) Örtünün sık dokunmuş, altını göstermeyecek kalınlıkta olması gerekir.** Örtünmede farz olan derinin rengini belli etmeyecek şekilde örtmek; deri, ağaç yaprağı ve sık dokunmuş elbiselerde avret yerini belli edecek şekilde dar olmamalıdır. Eğer elbise hafif yahut ince olup altını belli edecek durumda olursa yahut derinin rengini belli edecek şekilde bulunursa dolayısıyla derinin beyazlığı yahut kırmızılığı bilinirse bununla namaz sahih olmaz. Çünkü bununla örtünme gerçekleşmemektedir. Eğer elbise tenin rengini belli etmez de sadece uzvu belli ederse ve hacmi ortaya koyarsa bununla namaz kılamk caiz olur. Çünkü bundan kaçınmak mümkün değildir. Hatta giyinilen örtü sık dokunmuş olsa da zaman zaman kaçınmak mümkün değildir. Fakat Şafiilere göre kadınların böyle bir elbise ile namaz kılmaları mekruhtur; erkekler için ise evla olanı terk etmektir. Şafiilere göre elbisede şart olan, derinin rengini belli etmeyecek derecede kalın olmasıdır. Elbise dışında avret yerini kişi zaruri durumlarda bulanık su ile yahut çamur ile örtse bile derinin rengini göstermemelidir. Şafiilere göre avret yerlerini örten şeyin temiz olması farzdır. Malikiler göre elbise altını gösteriyorsa yok hükmündedir. Eğer altının şeklini belli ediyorsa mekruhtur. **B) Şafiiler ile Hanbelilere göre örtülecek olan avret yerinin elbise ve benzeri şeylerle kaplanması şarttır.** Dar anlamda çadır ile karanlık, avret yerlerinin örtülmesi yeterli değildir. Hanefiler ile Malikilere göre zarurewt dolayısıyla karanlık, örtünmek için yeterlidir. Çünkü bunlara göre farz olan örtünme avret yerlerinin başkaları için örtülmesidir, kendisi için değildir. Fetva verilen görüşte budur. **C) Hanefilerde sahih olan görüş ile diğer fakihlere göre avret**

(3) Namaza duracağı yer temiz olmak.
(4) Namaz vaktinin girdiğini bilmek.
(5) Kıbleye yönelmek.

(379) Kıbleyi İki Yerde Terk Etmek Caiz Olur

1- Şiddetli korkularda (savaş zamanlarında). [634]
2- Sefer esnasında bineğinin üzerinde kıldığı nafile namazlarda (bu iki halde kıblenin terki caizdir.) [635]

---

yerinin etrafının da örtülmesi istenmektedir. Bu sebeple kişinin avret yerlerini aşağında örtmesi farz değildir. Bir kimse altını gösterecek olan bir cam üzerinde üstten örtülü bir elbise ile namaz kılarsa bu namaz caizdir. Eğer bir kişi avret yerlerinin ancak bir kısmını örtecek elbise bulursa Şafiilerde en kuvvetli olan görüşe göre, eli ile de olsa bunun bir kısmını örtmesi farz olur. Çünkü bununla maksat hasıl olmaktadır. Eğer elbise sadece ön ve arka uzuvları örtecek kadar ise sırf bunlar onunla örtülür. Sadece birini örtecek durumda ise ön taraf örtülür. Sonra arka taraf örtülür. Hanefiler ile Malikilere göre tam bunun aksi yapılır, yani arka taraf örtülür. Eğer rükû ve secdede kişinin avret yeri görülecekse, gömleğini yahut elbisesinin orta orta kısmını bir iple bağlaması gerekir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 453-455).

[633] Örtülen elbisenin inceliğine dikkat etmek gerekir, eğer o elbise ince ve dar bir elbise ise onun vücudunun iç hatlarını gösteriyorsa bu kâfi değildir. O ince ve dar elbise sanki elbisenin üzerine çekilmiş boya gibidir.

[634] **Mezheplere göre:** Şiddetli korkularda (savaş zamanlarında) kıbleyi terk etmenin caiz oluşu. **Hanefiler göre:** Düşman kendilerini namaz kılmaya bırakamayacak ve bineklerinden derecede sıkıntılı bir durumda olan askerler ayrı ayrı bineklerinin üstünde namazlarını kılarlar. Çünkü imam ile cemaat arasında mekan birliği bulunmayacağından imama uyma sahih olmayacaktır. Kıbleye dönemeyecek durumda iseler istedikleri yöne dönerek rükû ve secdelerini ima işaret yolu ile yerine getirirler. Çünkü Allah tealâ: "Eğer korkarsanız, yaya yahut binek üzerinde namazlarınızı kılın" buyuruyor. Burada zaruret dolayısıyla kıbleye yönelme farziyeti düşmüştür. Nitekim zaruret dolayısıyla namazın rükünleride düşer. Denizde yüzen kişi için eğer azalarını bir an serbest bırakma imkanı bulursa, ima ile namazını kılacaktır. Eğer azalarını salıvermek imkanı bulunmazsa namazı sahih olmaz. Bu durum yürüyen ve kılıcı sallayan kimsenin namaz kılmasına benzer hiç kimse kılınç sallarken namaz kılamaz. **Cumhura göre:** Savaşta korku şiddetlenince ve savaşın kızgınlaştığı anda -ki bu kılıç savaşıdır- ima ile namaz kılmak caizdir. **Malikilere göre:** Savaşta korku şiddetlenince, bir bir de kılıç kılıca savaşırken, yahut savaş başladığı namzlarda vaktin sonuna doğru ima ile namaz kılmak caizdir. Bu rükû ve secdenin ima ile yapılması şeklindedir. Secde için rükûdan biraz daha eğilinir, tek tek imkanlar ölçüsünde, yaya, binek üzerinde, sıçrayarak kıbleye yönelmiş veya yönelmemiş olarak ima ile yapılır. Yürüme, koşma, sıçrama, düşmanla vuruşma, yaralama, sakındırma ve teşvik gibi sözler, emir yasaklama, kıbleye yönelmeme, kana bulaşmış silahı tutma gibi zaruretler dolayısıyla savaşın kızgın anlarında kişinin ima ile namaz kılması caizdir. Eğer savaşın kızgın anlarında Müslümanlar bir müddet sükünet bulurlarsa güven içinde oldukları zamanki gibi rükû ve secdeli olarak namazlarını tamamlarlar. **Şafiiler göre:** Savaş kızıştığı yahut korku şiddetlendiği zaman, herkes nasıl namaz kılma imkanı bulursa, yaya veya binek üzerinde namaz kılar. Böyle bir durumda eğer bunları yapmaktan aciz kalırsa ima ile rükû ve secde yaparlar. Secde rükûdan biraz daha alçak yapılır. Böyle bir durumda kişi kıbleye yönelmediğinden ötürü mazur kabul edilir. En sahih görüşe göre, ihtiyaç dolayısıyla amel-i kesir, yani çok iş sayılacak hareket yaparsada mazur görülür. Ancak namaz esnasında bağırmaktan ötürü mazur kabul edilmez, çünkü bağırma sebebiyle namaz batıl olur. Affedilmeyecek kadar çok kan bulaşan silahı bırakır, yoksa namaz batıl olur. Eğer silahsız yapamayacak durumda olduğu için kanlı olan silahını tutarsa ihtiyaç kadarı caizdir. Bu durumda zahir olan görüşe göre namazın kazası gerekmez. Kişi hazarda, seferde, her türlü mübah olan savaşta hatta yangından, selden, yırtıcı hayvandan, alacaklısından kaçma gibi durumlarda hapsedilmesi korkusu bulunduğu zamanlarda, korku namazını ima ile kılması caizdir. **Hanbelilere göre:** Ordu kılıç kılıca savaşırken, korku şiddetli olunca askerler, yaya olarak da binek üzerinde de kıbleye karşı ve kıble dışına doğru namazlarını güçlerinin yettiği ölçüde rükû ve secdeli ima ile kılarlar. Hastanın durumunda olduğu gibi secdelerini rükûlarından biraz daha alçak olur. Önce eğer yapabilirlerse kıbleye karşı, yapamazlarsa istedikleri tarafa doğru yönelirler ve iftitah tekbirlerini alırlar. İleri doğru giderler, geriye çekilirler, düşmanla vuruşurlar, sıçrarlar, kaçarlar, fakat namazlarını vaktinden geri bırakmazlar. Ordu mensuplarının savaşın şiddetli zamanlarında yaya yahut binekli olarak korku namazını cemaatle kılmaları sahihtir, belki vaciptir. Ancak imama uyma imkanının bulunması şarttır. Eğer böyle bir imkan bulunmazsa cemaatle namaz kılmak vacip değildir. Şiddetli korku sırasında imamın cemaatten geride durması zarar vermez. Çünkü buna ihtiyaç vardır. Çok da olsa bir kimsenin silahının kana bulaşması namaza zarar vermez. Gereksiz oalarak bağırmakla ve konuşmakla namaz batıl olur. Mübah bir şekilde düşmanından kaçan kimsenin yine ima ile namaz kılması caizdir. Mesela, öldürülme korkusu, esir edilme korkusu (kafirler Öüslümalarıniki misli olur da Müslümanların esir edilmesinden korkulursa) yahut selden, yırtıcı hayvandan, zalim alacaklıdan ve benzeri korkulu şeylerden kaçmak, bunlardan kendine, ailesine veya malına zarar gelme durum varsa korku namazı kılınabilir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 520-521).

[635] Hz. Cabir (r.a)'den rivayet ettiği hadiste. Efendimiz (s.a.v) binek üzerinde batı tarafına yönelmişti. Ne zaman farz namazını kast ederse inerdi ve kıbleye yönelirdi. (Buhari, 391, 1045) İbn Umer (r.a)'den rivayet edildiği bir hadisi şerifte ise, bu namaz Hz. Peygambar (s.a.v)'in seferde kıldığı namazdır dedi. (Et-tezhib fi edilletühü, 53). Diğer bir

(380) İKİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(381) Namaza Başlamadan Önceki Şartların Delilleri
(382) Hadesten Ve Necasetten Taharetin Delilleri

Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. Veyahut biriniz heladan gelirse. (Maide suresi ayet 6) Hadisi şerifteki delil ise şöyledir. Ebu Hüreyre (r.a) şöyle demiştir: Bedevinin (cahil okuma yazma bilmeyen çölde yaşayan kişi) biri dikilip mescidin içinde işedi. Oradaki insanlar bedeviye doğru bağrıştılar. Peygamber (s.a.v) onlara "Onu serbest bırakın... Sonra sidiğinin üzerine dolu bir kova yahut büyük bir kova su dökünüz. Çünkü sizler ancak kolaylaştırıcı olarak gönderildiniz, güçlük yapıcılar alarak gönderildiniz" buyurmuştur. [636]

İslam dinin insanlara gösterdiği hoş görü ve nezaketinden dolayı insanlara baskı ve zulüm yerine ikna ile onları eğiterek önlerini açıp karanlıklardan kurtarmıştır, bu bedevinin yaptığı bu hareketine karşı ise Müslim'in rivayeti ise şöyledir. Resulallah (s.a.v) bedeviyi yanına çağırtıp: "Bu mescitler ne sidik, ve nede başka pislik içindir. Bunlar ancak Allah'ı zikretmek, namaz kılmak ve Kur'an okumak içindir" buyurmuştur. [637] Taharette temizlenmenin diğer bir delili ise şöyledir. Hz. Enes (r.a)'dan Peygamber (s.a.v) def'i hacet için (hela ihtiyacı) ona su götürürdüm o da o su ile yıkanırdı.[638]

(383) Setri Avret Yerlerinin Kapanması Ve Temiz Elbiselerle Örtünmenin Delilleri

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Elbiseni temizle. [639] Ey Adem oğulları (namaz için) her mescitte girdiğinizde ziynetinizi takının. (güzel elbiseler giyiniz üstünüzü başınızı düzeltiniz.) [640] İbni Abbas (r.a) derki Araf suresinin otuz birinci ayetindeki ziynetten maksat namazdaki elbiseler olduğunu söylemiştir. [641]

Hz. Aişe (r.anha)'dan rivayet edilmiştir. «Hayız gören ve baliğ olan bir kadının namazı. Ancak başının örtmesi ile kabul olur.» Bu hadis hasen bir hadistir. [642] Hz. Aişe (r.anha)'dan Hz. Peygamber (s.a.v) sabah namazını kıldırırken kadınlarda bulunuyordu. Namaz kılındıktan sonra kadınları elbiselerine bürünerek evlerine dönerlerdi onları hiç kimse tanımazdı. [643]

Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. Mü'min erkeklere söyle gözlerini (kendisine nikahı düşen kadınlara bakmaktan) sakınsınlar namuslarını muhafaza etsinler. [644] Mü'mine kadınlara söyle (kendisine nikahı düşen erkeklere bakmaktan) sakınsınlar namuslarını muhafaza etsinler. Ziynetlerini de göstermesinler. [645]

---

rivayette ise şöyledir. İbn Umer (r.a)'dan Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Daha fazla korku olursa binekli veya yaya iken ima ile (o korkulu halde iken namazı) kıl. (Müslim, 1, 574, bab, 57, hd, 839, Salatu misafirin ve kasruha).

[636] Buhari, 1, 61, Vudu ve 7, 80, Edeb; Müslim, 1, 246; Nesai, 1, 47, Taharet ve Miyah; İbn Mace, 1, 176; Darimi, 1, 153, Vudu; Muwatta, 1, 65, Taharet; Müsnedi Ahmed, 2, 282; Ebu Davud tercümesi ve Şerhi, 2, 94; Ebu Davud, 1, 263, 264.

[637] Tecrid tercümesi, 1, 150; Sahihi Buhari tercümesi, Mehmed Sofu oğlu, 1, 349.

[638] Buhari, 1, 61; Fethu'l Bari 1, 428.

[639] Müdessir suresi ayet, 4.

[640] A'raf suresi ayet 31.

[641] Hakim rivayet etmiştir. Muğnil muhtac, 1,256.

[642] Tirmizi, 2, 215, 216, bab, 160, hd, 377, Taharet; Müsnedi, 6, 150, 218, 259; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 2, 502; Ebu Davud, 1, 421, bab, 84, hd, 641, Salât; İbn'i Mace, 1, 214, 215, bab, 132, hd, 655, Taharet;

[643] Buhari, 1, 98, bab, 13.

[644] Nur suresi ayet, 30.

[645] Nur suresi ayet, 31.

Ebu Hureyre (r.a)'den Havle binti yesar. Resulallah (s.a.v)'e gelip. Ya Resulallah! Benim sadece bir tane elbisem var, ben o (elbisem) üzerimde iken hayız oluyorum ne yapayım? Dedi. Nebi (s.a.v) şu cevabı verdi. Temizlendiğin zaman onu yıka ve onda (onu giyerek) namazını kıl. Havle dedi ki kan çıkmazsa nem yapayım. Nebi (s.a.v) kanı yıkamak sana yeter izi zarar vermez, buyurdular. [646]

(384) Kadın Başı Açık Namaz Kılabilir Mi?

El-cevap: Birinci delil. Hz. Aişe (r.anha)'dan Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Hayız gören ve baliğ olan bir kadının, ancak başının örtmesiyle namazı kabul olur. Bu hadis hasen bir hadistir. [647] İkinci delil ise şöyledir. Ümmü Seleme (r.anha)'den rivayet edildiğine göre. Ben ve Meymune Hz. Peygamberin yanında bulunuyorduk. İbni Mektum çıka geldi. Bu olay biz örtünmekle emrolunduktan sonra olmuştu. Hz. peygamber bize örtünüzü alın, dedi. Biz Ey Allah'ın Resulü! Bu zat âma değil mi? Bizi görmüyor ve tanımıyor dedik. Hz. Peygamber, O âma ise sizde mi âmasınız? Onu görmüyorsunuz, dedi. [648]

Bu delillerden anlaşılıyor ki kadın tesettürüne riayet ederek başının kapanması lazımdır. Ve ayrıca kendisine nikahı düşen erkeklere karşı örtünmelidir. Bu örtünme hususunda Hz. Peygamber (s.a.v) bir âma (kör)'nın yanında tesettürlü durmayı ve onlardan gizlenmeyi emrederken ya günümüzde gözü gören âmalara ne diyeceğiz. Adam TV ekranına çıkarak diyor ki kadın başı açık namaz kılabilir. Ve bu gafil insan aynı zamanda karşısına açık saçık ve baldır bacaklı kadınları alarak program yapıyor. Zavallı cahillerde diyorlar ki efendim bak işte adam okumuş her şeyi biliyor bu öyle dedikten sonra demek ki başı açık namaz kılınabilir diyerek bu gafil insan diğer insanları da kendisini nasıl sapıtmışsa onları da sapıtmaya çalışıyorlar. Biz diyoruz ki hak ve haki katı bildiği halde bu Karun ve Belam kılıklı insanlara tabi olmayın. Kainatın efendisi olan zata tabi olun. Bizim delilimiz bu gafiller olamazlar. Bu satılmış insanlar Peygamber varisi de olamazlar. Peygamber varisi olan zatlar peygamber ne yaptıysa onlarda aynı şeyi yapar ve yaşantılarını ona göre düzenlerler. Bu apaçık deliller meydanda iken bu gerçekleri görüp de görmezlik den gelen âmalara diyecek hiçbir sözümüz yoktur, onları nazara da almayız bize delilde olamazlar. Bizim delilimiz Allah'ın kitabı olan Kur'anı'ı Kerim ve Peygamberin sünneti olan hadisi şeriflerdir. Kısa ifade ile şunu diyoruz ki kadın başı açık namaz kılamaz kendisine nikahı düşen erkeklere bakamaz onların yanında örtüsüz duramaz. Bakınız yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor.

«Mü'min erkeklere söyle gözlerini (kendisine nikahı düşen erkeklere bakmaktan) sakınsınlar ve namuslarını muhafaza etsinler.» [649] Diğer bir ayette ise şöyledir. «Mü'min kadınlara söyle gözlerini (kendisine nikahı düşen erkeklere bakmaktan) sakınsınlar namuslarını muhafaza etsinler, ziynetlerini göstermesinler. Ancak (kendiliğinde) görünen hariç. Başörtülerini yakalarının üstünü (kapayacak surette) koysunlar.» [650] Bu örtünme aynı zamanda mü'mine bir kadının iç kıyafetidir. Onun dış kıyafetini beyan eden şu ayeti kerimede ise şöyle buyurmaktadır. Buda en canlı bir örnektir.

---

[646] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 1, 80; Ebu Davud, 1, 256, 257, bab, 130, hd, 365, Taharet; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 2, 380.

[647] Tirmizi, 2, 215, 216, bab, 160, hd, 377, Salât; Ebu Davud, 1, 421, bab, 84, hd, 641, Salât; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 2, 502; İbn Mace, 1, 214, 215, bab, 132, hd, 655 Taharet; Müsnedi Ahmed, 6, 150, 218, 259.

[648] Ebu Davud, 4, 361, 362, bab, 34, hd, 4112; Tirmizi, 5, 102, bab, 29, hd, 2778, Edeb. Tirmizi bu hadisin hasen ve sahih olduğunu söylemiştir.

[649] Nur suresi ayet, 30.

[650] Nur suresi ayet, 31.

«Ey Peygamber, zevcelerine kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına söyle, dışarı elbiselerini üzerlerine geçirsinler. Bu onların tanınıp eziyete maruz kalmamalarına daha uygundur.» [651] Diğer bir ayet ise bir şey istenince perde arkasında istenmesi ile ilgili. «Onlardan bir şey istediğiniz zaman perde arkasında isteyin.» [652] Diğer bir ayette ise kırıtarak ve açılıp saçılarak konuşmanın yasaklanışı ile alakalıdır.

«Ey Peygamber kadınları, sizler (Allah'tan) korktuğunuz taktirde, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz (siz üstün ve iffetlisiniz), öyleyse sözü kırıtarak söylemeyin; sonra kalbinde hastalık olan tamah eder. Siz makul söz söyleyin. Evlerinizde oturun; ilk cahiliyet (kadınlarının yaptığı) gibi açılıp saçılmayın. Namuslarını koruyan erkeklerle (namuslarını) koruyan kadınlara Allah onlar için bir bağış ve büyük bir mükafat hazırlamıştır.»[653]

Allah bu emirleri verirken din adı altında dinsizlere şirin görünmek için program düzenleyen bu zavallılar, karşılarına baldır bacak açık kadınları ve kırıta kırıta konuşanlarla nasıl İslam hizmetini beklersin. Diğer bir ayeti kerimede ise şöyledir. Müslüman bir kadın ziynetini kime gösterebilir ve kiminle oturabilirler kiminle rahat bir şekilde konuşabilirler.

«Baş örtülerini yakalarının üzerine vursunlar ve ziynetlerini, şunların dışındakilere göstermesinler.

1- Kocalarından,
2- Yahut kendi babalarından,
3- Yahut kocalarının babalarından,
4- Yahut kendi oğullarından,
5- Yahut kocalarının oğullarından,
6- Yahut kendi kardeşlerinden,
7- Yahut kardeşlerinin oğullarından,
8- Yahut kız kardeşlerinin oğullarından,
9- Yahut kendi kadınlarından, (öz hanımları)
10- Yahut sahibi bulundukları kendi cariyelerden,
11- Yahut erkeklerden (kadından) yana ihtiyacı olmayan (yani erkeklikten kalmış bulunan) hizmetçilerden,
12- Yahut henüz kadınların gizli yerlerine muttali olmayan çocuklardan başkasına göstermesinler.

Gizleyecekleri ziynetleri bilinsin diye ayaklarını da (yere) vurmasınlar. Hepiniz Allah'a tövbe edin ey mü'minler! Ta ki korktuğunuzda emin, umduğunuza nail olasınız.» [654] Bu gafilleri bu gerçeklere davet ediyorum. Bu gerçekleri gizleyenler sapıkların ta kendileridir. Bakınız yüce Rabbimiz bunlar hakkında şöyle buyurmaktadır. «İşte bunlar öyle kimselerdir ki hidayet karşılığında sapıklığı satın almışlardır da ticaretleri (kendilerine) kâr etmemiştir. Kâr yolunu tutmuş da değillerdir»[655] Allah'ın ayetleri ve şer'i ilimleri gizleyenler Allah'ın lanetine uğrar, bu hususta cenabı Allah şöyle buyurmaktadır. «İndirdiğimiz apaçık ayetleri ve doğruyu, biz insanlar için kitapta iyice açıkladıktan sonra gizleyenlere Allah da bütün lanet edebilenlerde lanet eder. Ancak tövbe edip kendilerini düzeltenler başka. Ben tövbeleri çok kabul eden ve merhameti bol olanım.» [656]

---

[651] Ahzab suresi ayet, 59.
[652] Ahzab suresi ayet, 53.
[653] Ahzab suresi ayet, 32, 33, 34, 35.
[654] Nur suresi ayet, 31.
[655] Bakara suresi ayet, 16.
[656] Bakara suresi ayet, 159, 160.

(385) Namaz Kılınacak Yerin Temiz Olmasının Delilleri

Ebu Hureyre (r.a)'dan Bir bedevi mescitte küçük abdestini yaptığın da. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Onun sidiği üzerine bir kova su dökün. [657] Bunun kıyası elbise üzerine de yapılır.

(386) Namaz Vaktinin Girdiğini Bilmenin Delilleri

Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Çünkü namaz mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur» [658] Bununla vaktin girdiği bilinir.[659]

(387) Kıbleye Yönelmenin Delilleri

Allah azimüşşan Kur'anı azimde şöyle buyuruyor. «Biz yüzünü çok kere göğe doğru evirip çevirdiğini muhakkak görüyoruz. Şimdi seni her halde hoşnut olacağın kıbleye döndürüyoruz yüzünü artık mescidi haram tarafına çevir.» [660] Başka bir ayette ise şöyledir. «Yüzünüzü mescidi haram tarafına çevirin.» [661] Hadisi şerifte ise şöyledir. Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği bir hadiste. Namaza kalktığınız zaman ab destini tam aldıktan sonra kıbleye yönel ve tekbir al. [662]

(373) Zaruret Hallerinde Kıbleyi Terketme Cevazının Delilleri

Allah yüce kitabında şöyle buyuruyor. «Eğer (düşman veyahut yırtıcı hayvan veyahut su baskını veya yol kesme ani savaşlardaki baskınlar gibi tehlikelerden) korkarsanız yaya veyahut binek üzerinde (namazını) kılın.» [663] Hadisi şerifte ise şöyledir. İbn Umer (r.a)'den Hz. Peygamber (s.a.v)'den şöyle rivayet edilmiş. Eğer çok korku varsa yaya ve binekli, kıbleye yönelmiş veya yönelmemiş olarak namazınızı kılın. [664] Bu da savaş ve bunun dışındaki korkular. Eğer mubah bir sebep varsa.[665]

(388) Yolculukta Ve Binek Üzerinde Kıbleyi Terk Etmenin Cevazının Delilleri

Hz. Cabir (r.a)'den rivayet ettiği hadiste. Efendimiz (s.a.v) binek üzerinde batı tarafına yönelmişti. Ne zaman farz namazını kast ederse inerdi ve kıbleye yönelirdi. [666] İbn Umer (r.a)'den rivayet edildiği bir hadisi şerifte ise, bu namaz Hz. Peygamber (s.a.v)'in seferde

---

[657] Buhari, 1, 61, bab, 57, 58, Vudu; Ayrıca Buhari, 7, 80, bab, 35, Edeb; Müslim, 1, 236, bab, 30, hd, 284, Taharet; Nesai, 1, 47, bab, 45, Taharet; bab, 2, sh, 175, hd, 53, Miyah; Darimi, 1, 153, bab, 62, hd, 746, Vudu; İbn Mace, 1, 176, bab, 78, hd, 528, Taharet; Muwatta, 1, 65, bab, 31, hd, 111, Taharet; Müsnedi Ahmed, 2, 282, Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 2, 94; Ebu Davud, 1, 263, 264, bab, 136.
[658] Nisa suresi ayet, 103.
[659] Et-tezhib fi edilletuhu,52.
[660] Bakara suresi ayet, 114.
[661] Bakara suresi ayet, 150.
[662] Müslim, 1, 298, bab, 11, hd, 397, Salât; Ayrıca Müslim, 1, 374, bab, 2, hd, 525, 526, 527, Mesacid; Buhari, 1, 102, bab, 28, 31, 32.
[663] Bakara suresi ayet, 239.
[664] Buhari, 1, 226, bab, 2, 3.
[665] Et-tezhib fi edilletühü, 53.
[666] Buhari, 391, 1045.

kıldığı namazdır dedi.[667] Diğer bir rivayette ise şöyledir. İbn Umer (r.a)'dan Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Daha fazla korku olursa binekli veya yaya iken ima ile (o korkulu halde iken namazı) kıl. [668]

(389) İkinci Bölüm İle Alakalı Fıkıh Kitaplarındaki Yerleri Ve Kitapların Listesi.[669]

(390) İKİNCİ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Namaza Başlamadan Önceki Şartların Hükmü

Soru-12-Namaza başlamadan önceki şartlar kaç tanedir?

Cevap-12-Namaza başlamadan önceki şartlar beş tanedir.

1- Hadesten ve necasetten taharetlenmek (temizlenmek).
2- Setri avret yani avret yerlerini temiz elbise ile örtmek.
3- Namaza duracağı yeri temiz olmak.
4- Kıbleye yönelmek.
5- Namaz vaktinin girdiğini bilmek.

Soru-13- Kıble'yi terk etmek caiz olur mu?

Cevap-13- Kıble'yi terk etmek iki yerde caiz olur.

1- Şiddetli korkularda.
2- Sefer esnasında bineğinin üzerinde kıldığı nafile namazlarda.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(391) İKİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[3 فصل] وَأَرْكَانُ الصَّلاَةِ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ رُكْنًا النِّيَّةُ وَالْقِيَامُ مَعَ الْقُدْرَةُ وَتَكْبِيرَةُ الْإِحْرَامِ وَقِرَاءَةُ الفَاتِحَةِ وَبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَيَةٌ مِنْهَا وَالرُّكُوعُ وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ وَالرَّفْعُ وَالْإِعْتِدَالُ وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ وَالسُّجُودُ وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ وَالْجُلُوسُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

---

[667] Et-tezhib fi edilletühü, 53.

[668] Müslim, 1, 574, bab, 57, hd, 839, Salatu misafirin ve kasruha.

[669] Muhezzeb, 1, 116, 123, 129, 198; Et-tezhib we edilletühü, 50, 51, 52, 53; Şerhi İbn, Kasım, 16; Beycuri, 1, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215; Muğnil Muhtac, 1, 198, 199, 200, 309; Tahtawi, 166, 314, 456; Dürer,1, 50, 131, 148; Merakil felah, 37, 70, 103; Umm, 1, 159, 190, 149, 360; Mecmu', 4, 2, 626, 428, 3, 131, 142, 165, 170, 227, 230, 238; Mebsut, 1, 728, 729, 730, 740, 757, 714, 2, 45, 49; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, 1, 728, 729, 730, 740, 757, 764, 2, 1457; Bidayetü'l Müçtehit, 1, 181, 182, 216, 221, 222, 223, 224, 337; Reddü'l Muhtar, 2, 29, 43, 72, 75, 108, 3, 73; Mezahibul Erbaa, 1, 160, 174, 181, 186, 197, 353, Mecmuu Fetewa, 22, 47, 127, 24, 49, 65; Muğni, 1, 411, 481, 486, 487, 488, 513, 521, 525; Cevhere, 1, 59, 65; Halebî sağır, 116, 138, 142, 143, Kifayetul ağyar, 1, 55, 98; Kuduri, 11,24; Lubab, 1, 76, 124; Hidaye, 1, 24, 27, 62; Et- teshiduddaruri, 1, 41, 50; Mülteka, 25; Tenvirul Kulub, tercümesi, 182, 262; Emanet ve ehliyet, 1, 204; Dört mezhebin fıkhı, 1, 156, 159, 168, 172, 174; Nimeti İslam, 261, 317; Din görevlisinin el kitabı, 271, 277; İhyau ulumud'din, 1, 417,418, 419; Mülteka tercümesi, 1, 130; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 1, 118, 119, 123, 362, 419; İslam dini, 135, 143; Nurul izah tercümesi, 48, 49, 50; Büyük İslam ilmihali, 13, 114, 116, 118, 205; İslam fıkhı ansiklopedisi, tercümesi, 1, 445, 446, 447, 448, 453, 454, 455, 468, 474, 2, 513, 514, 515, 516, 519; Büyük Şafii ilmihali, 88, 160; fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 126, 127, 129, 132, 287; Büyük Şafii fıkhım tercümesi, 1, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 215, 216, 217, 218, 219; Açıklamalı Şafii fıkhı, 110, 111; Şafiiler için namaz ilmihali, 29, 31, 52.

وَالطُّمَأْنِنَةُ فِيهِ وَالْجُلُوسُ اْلأَخِيرُ وَالتَّشَهُدُ فِيهِ وَالصَّلاَةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ وَالتَّسْلِمَةُ اْلأَولَى وَنِيَّةُ الخُرُوجِ مِنَ الصَّلاَةِ وَتَرْتِيبُ اْلأَرْكَانِ عَلَى ماذَكَرْنَاهُ وَسُنَنُهَا قَبْلَ الدُّخُولِ فِيهَا شَيْئَانِ اْلأَذَانُ وَاْلإِقَامَةُ وَبَعْدَ الدُّخُولِ فِيهَا شَيْئَانِ التَّشَهُّدُ اْلأَوَّلُ وَالْقُنُوتُ فِي الصُّبحِ وَفِى الْوِتْرِ فِى النِّصْفِ الثَّانِى مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَهَيْآتُها خَمْسَ عَشَرَةَ خَصْلَةً رَفْعُ الْيَدَيْنِ عِنْدَ تَكْبِيرَةِ اْلإِحْرَامِ وَعِنْدَ الرُّكُوعِ وَالرَّفْعِ مِنْهُ وَوَضَعُ اليَمِينِ عَلَى الشِّمَالِ وَالتَّوَجُّهُ وَاْلإِسْتِعَاذَةُ وَالْجَهْرُ فِى مَوْضِعِهِ وَاْلإِسْرَارُ فِى مَوْضِعِهِ وَالتَّأْمِنُ وَقِرَاءَةُ السُّورَةِ بَعْدَ اْلفَاتِحَةِ وَتَكْبِيرَاتُ عِنْدَ الرَّفْعِ وَاْلخَفْضِ وَقَوْلُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنالَكَ الْحَمْدُ وَالتَّسبِحُ فِى الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَوَضَعُ الْيَدَيْنِ عَلَى الْفَخْذَيْنِ فِى الجُلُوسِ يَبْسُطُ اليُسْرَى وَيَقْبِضُ الْيُمْنَى إِلاَّ الْمُسَبَّحَةُ فَإِنَّهُ يُشِيرُ بِهَا مُتَشَهِّدًاوَاْلإِفْتِرَاشُ فِى جَمِعِ الْجَلَسَاتِ وَالتَّوَرُّكُ فِى الْجَلْسَةِ اْلآخِرَةِ وَالتَّسْلِيمَةُ الثَّانِيَةُ

(392) İKİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[3 فصل] وَأَرْكَانُ الصَّلاَةِ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ رُكْنًا النِّيَّةُ وَالْقِيَامُ مَعَ الْقُدْرَةُ وَتَكْبِيرَةُ

Tekbir getirmek | Gücü yetmek | Beraber | Ayakta durmak | Niyet etmek | Rükün | On | Sekiz-dir | Namaz-ın | Rükünler-i | Fasıl | Üç-üncü

اْلإِحْرَامِ وَقِرَاءَةُ الفَاتِحَةِ وَبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَيَةٌ مِنْهَا وَالرُّكُوعُ وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ

O Rükuda | Sukunet bulmak | Rükua eğilmek | (O Fatihadan) | Bir Ayet | Rahim | Rahman | Allah'ın | İsmi ile Başlarım | Fatiha-yı | Okumak | İhram

وَالرَّفْعُ وَاْلإِعْتِدَالُ وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ وَالسُّجُودُ وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ وَالجُلُوسُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

Kalkmak — Dümdüz doğrulmak — Sukunet bulmak — O i'tidalda — Secde etmek — Sukunet bulmak — O secdede — Oturmak — Arası — İki secde

وَالطُّمَأْنِينَةُ فِيهِ وَالْجُلُوسُ الْأَخِيرُ وَالتَّشَهُّدُ فِيهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ

Sukunet bulmak — O iki secdede — Oturmak — O son oturuşta — Tahiyyatüyü okumak — O teşehütte — Salavat getirmek — Üzeri-ne — Peygamber-e — Salat-ı — Allah'ın — Onun üzerine

وَسَلَّمَ فِيهِ وَالتَّسْلِيمَةُ الْأَوْلَى وَنِيَّةُ الْخُرُوجِ مِنَ الصَّلَاةِ وَتَرْتِيبُ الْأَرْكَانِ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ

Ve Selam-ı — O teşehütte — Selam vermek — Birinci — Niyet etmek — Çıkılmaya — Namazdan — Sırası ile — Rükünler — Üzeri — Onu zikrettik O şeyler ki

وَسُنَنُهَا قَبْلَ الدُّخُولِ فِيهَا شَيْئَانِ الْأَذَانُ وَالْإِقَامَةُ وَبَعْدَ الدُّخُولِ فِيهَا شَيْئَانِ التَّشَهُّدُ

O namazın sünnetleri — Önce — Girilmeden önce — Onda — İki şey — Ezan okumak — Kamet getirmek — Sonra — Girildi-kten — O namazda — İki şey — Tahiyyatüyü okumak

الْأَوَّلُ وَالْقُنُوتُ فِي الصُّبْحِ وَفِي الْوِتْرِ فِي النِّصْفِ الثَّانِي مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَهَيْآتُهَا

İlk — Kunutu okumak — Sabah namazında — Vitir namazında — Yarısında — İkinci — Ayından — Ramazan — O namazın Hey'atları

خَمْسَ عَشَرَةَ خَصْلَةً رَفْعُ الْيَدَيْنِ عِنْدَ تَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ وَعِنْدَ الرُّكُوعِ وَالرَّفْعِ مِنْهُ

Beş — On — Haslet (üstün huy) — Kaldırmak — İki elini — Yanında — Tekbir-inin — İhram (başlangıç) — Yanında — Rüku-nun — Kaldırmak — O rükuda

وَوَضْعُ الْيَمِينِ عَلَى الشِّمَالِ وَالتَّوَجُّهُ وَالْإِسْتِعَاذَةُ وَالْجَهْرُ فِي مَوْضِعِهِ وَالْإِسْرَارُ فِي

O (açık yerlerde)

Gizli okumak · Yer de · Açık okumak · Euzuyu çekmek · Veccehtuyu okumak · Sol (elin) · Üzeri-ne · Sağ (elini) · Koymak

مَوْضِعِهِ وَالتَّأْمِنُ وَقِرَاءَةُ السُّورَةِ بَعْدَ الْفَاتِحَةِ وَتَكْبِيرَاتُ عِنْدَ الرَّفْعِ وَالْخَفْضِ وَقَوْلُ

Söz · Eğilmek · Kalkma-nın · Yanında · Tekbirler · Fatiha-dan sonra · Sonra · Bir sure · Okumak · Amin demek · O (gizli yerde) · Yer de

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَالَكَ الْحَمْدُ وَالتَّسْبِيحُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَوَضْعُ الْيَدَيْنِ

İki elini · Koymak · Secdelerde · Rükularda · Tesbih etmek · Hamd · Senin içindir · Ey Rabbimiz · Onun hamdini · O kimse için · (Kabul eyledi) · Allah işitti

عَلَى الْفَخْذَيْنِ فِي الْجُلُوسِ يَبْسُطُ الْيُسْرَى وَيَقْبِضُ الْيُمْنَى إِلاَّ الْمُسَبِّحَةَ فَإِنَّهُ يُشِيرُ بِهَا

O parmakla İşaret eder · O parmakla · Muhakkak ki · Şahadet parmağını · Ancak · Sağ · Avuçlar (Kapatır) · Sol · Yayar · Oturuşlarda · İki dizinin · Üzeri-ne

مُتَشَهِّدًاوَالْإِفْتِرَاشُ فِي جَمِعِ الْجَلَسَاتِ وَالتَّوَرُّكُ فِي الْجَلْسَةِ الْآخِرَةِ وَالتَّسْلِيمَةُ الثَّانِيَةُ

İkinci · Selam · Son · Oturuşta · Teverrük · Oturuşlarda · Tamamında · Solu yayıp sağı dikmek · Tahiyyatta

(393) İKİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(394) Namazın Rükünleri, Şartları Ve Sünnetlerin Hükmü
(395) Namazın Rükünleri, Şartları

Namazın onsekiz tane rüknü vardır

1- Niyet etmek. (Namaza girmekle beraber hangi namazı kılıyorsa o namazın niyetini yapmak
2- Kıyam ayakta durmağa gücü varsa. (Ayakta durmağa gücü yoksa oturarak kılar ona da gücü yetmezse yatarak veya uzanarak kılar. Yani gücü yettiği şekilde namazını eda

edecek. Namazın kılınması için kolaylık vardır ama terk etmesine cevaz yoktur. Mütercim)

3- İhram tekbiri getirmek. (Yani Allahu Ekber demek)
4- Fatiha'yı besmele ile (Bismillahirrahmanirrahim) Fatihanın bir ayetidir.[670]
5- Rükûa varmak.
6- Rükû'da tuma'nine yapmak.(Yani sukunet bulmak, duraklamak, iki hareket arasını ayırmak gibi)
7- İ'tidala kalkmak. (Yani rükû'dan kalkıp doğrulmak)
8- İ'tidalda tuma'nine yapmak.
9- Secdeye varmak.
10- Secdede tuma'nine yapmak.
11- İki secde arasında oturmak.
12- İki secde arasında tuma'nine yapmak.
13- Culusul ahire oturmak (Yani son oturuşa oturmak)
14- O son oturuşta et-tehiyyat'ı okumak. [671]
15- Son et-tehiyyatüyü okurken salavat getirmek.
16- Birinci selamı vermek. (Çünkü birinci selam vacip olup rükündür, ikinci selam ise sünnettir. Mütercim)
17- Namazda çıkmağa niyet etmek (Tercih edilen görüşte bu şart namazın rüknü değil, yalnız niyet etmek ise sahihtir.)
18- Rükünlerin tertibine riayet etmek. (Yani rükünleri sırası ile yapmak.) **[672]**

---

[670] Eğer kişi fatihadan bir harfi başka bir harf ile değiştirirse, şeddeli okunacak yerde şeddesiz okursa kıraatı sahih değildir. Bundan dolayı namazda olmaz, çünkü fatiha suresi namazın bir rüknüdür. Mütercim

[671] **Mezheplere Göre: Teşehhüddeki Şehadet İşaret Parmağı İle İşarette Bulunmanın İzahı: Hanefiler göre:** Sağ elinin sadece işaret parmağı ile işaret eder. Bunu şu şekilde yapar. Teşehhüdün sonuna geldiği esnada "**Lâilâhe**" sözünü söylerken işaret parmağını kaldırır. "**İllâllah**" sözünü söylerken işaret parmağını indirir. Parmağı kaldırmak nefyin işareti, koymak da isbatın işareti olur. **Şafiilere göre:** Teşehhüde şehadet parmağı hariç sağ elin diğer bütün parmakları yumulur. Şehadet parmağıyla da "**İllâllah**" deyince işarette bulunur. Birinci teşehhüdde hareket ettirmeksizin kıyama kadar; son teşehhüdde ise selâma kadar –bunların hepsinde işaret parmağına bakarak- onu kaldırmakta devam eder. Efdal olan baş parmağını yana yumması ve onu el ayasının kenarına koymasıdır. **Malikilere göre:** Teşehhüd için oturma halinde sağ elini işaret parmağı ile baş parmağından başka parmaklarını yine sağ elinin baş parmağı altında katlaması, işaret ve baş parmağını uzatması ve daimi olarak orta bir hareketle işaret parmağını sağa sola hareket ettirmesidir. **Hanbelilere göre:** Elinin küçük parmağı ile yüzük parmağını yumar ve baş parmağını orta parmağı ile beraber halka yapar. Lâfze-i celâleyi zikretmesi esnasında teşehhüd ve duasında işaret parmağı ile işaret eder ve onu hareket ettirmez. Din Görevlisinin El Kitabı, S, 291-304, Mevlüt ÖZCAN Sabır Yayınları Zeytinburnu-İstanbul Mayıs 1987.

[672] **MEZHEPLERE GÖRE: NAMAZIN ŞARTLARI VE RÜKÜNLERİ: Hanefilere göre:** Namazın Doğru Olabilmesi için Gerekli Şeyler. Namazın doğru olabilmesi için, mutlaka (şu) yirmi yedi şey bulunmalıdır: **(1)** Abdestli olmak ve yıkanmayı gerektiriri şeylerden uzak aulunmak; **(2)** ayakların, ellerin ve alnın temas edeceği yerlere varıncaya kadar (namaz kılanın) vücûdunun, elbisesinin ve (namaz kılacağı) yerin göz yumulmayacak pislikten arınmış olmasıdır ki en doğrusu da budur. **(3)** Avret yerlerinin kapatılması [Elbisenin yakasından ve eteğinin altından avret mahalline bakmanın zararı yoktur, **(4)** kıbleye dönmek [Kâ'be'yi gören Mekkelinin, gözünün gördüğü Kâ'be istikâmetine yönelmesi, Mekke'de- dahil bulunsa Kâ'be'yi göremeyenlerin Kâ'be istikametine yönelmeleri; farz olup doğrusu da budur], **(5)** vakit ve vaktin girdiğine inanmak, **(6)** niyet etmek ve **(7)** ara vermeden tahrîme (iftitah) tekbiri almak, **(8)** iftitah tekbirini rükûya eğilmeden ayakta iken almak, **(9)** niyeti, iftitah tekbirinden sonraya bırakmamak, **(10)** tekbiri kendi duyabileceği bir sesle söylemek [en doğrusu da budur], **(11)** imamla kılanların, imama uymaya niyet etmeleri, **(12)** (kiİman) farzın ve vacibin belirtilmesi [nafilelerin belirtilmesi şart değildir], **(13)** nafilelerin dışındaki namazlarda ayakta durmak, **(14)** farz namazların iki rek'atmda, nafile namazların ve vitir namazının her rek'atında, bir âyet dahi olsa okumak, [namazın doğru olabilmesi için Kur'an'dan herhangi bir şey tayin (ve tesbit) edilmez. **(15)** İmama uyanlar okumazlar, aksine okunanı dikkatle dinlerler. Okunduğu takdirde tahrîmen mekruh olur]; **(16)** rükû etmek, **(17)** sert ve üzerinde alnın sabit kalacağı bir yere, el içi yahut, secde mahallinin temiz olması şartıyla, elbisenin herhangi bir tarafına da olsa, sedce etmek [burnun sert yerini alınla birlikte secdeye koymak vaciptir, alnın secdeye konulmasına mâni bir özür bulunmadığı halde sadece burunla secde etmek doğru değildir; en doğrusu da budur], **(18)** secde mahallinin ayakların konulduğu yerden yarım zirâ'dan daha fazla bir yükseklikte bulunmaması [secde mahallinin yarım zirâ'dan daha fazla yükseklikte bulunması halinde (yapılan) secdeler caiz olmaz. Ancak sıkışıklıktan dolayı kendi kıldığı namazın aynısını kılan bir başka kimsenin sırtına secde edilebiliri; **(19)** (secdede) hem

ellerin hem de dizlerin (yere) konulması, doğrusu da budur; secde durumunda ayak parmaklarından bir kısmının yere konulması [ayağın üst kısmının konulması yeterli değildir]; **(20)** rükûyu secdeden önce yapmak, **(21)** secdeden hemen hemen oturma durumuna gelinceye kadar doğrulmak (ki en doğrusu da budur) **(22)** ve tekrar (ikinci) secdeye varmak, **(23)** (namazların) sonunda teşehhüd miktarı (ettahıyyâtü'yii okuyacak kadar) oturmak, **(24)** son oturuşu, (namazın diğer) rükünlerinden sonraya bırakmak, **(25)** (gerek rükünleri ve gerekse son oturuşu) uyanık iken yerine getirmek, **(26)** farzlarını ve sünnetlerini birbirinden ayırdedecek şekilde namazın keyfiyetini bilmek, **(27)** kılınan farz namazın nafile sayılmaması için bunun farz olduğuna (inanıp) itikad etmek. **Namazın Rükünleri:** Bu sayılanlar içinde rükün olanlar, kıyam (ayakta durmak), okumak, rükû ve secdeler olmak üzere dörttür. Bir kısmı (namazların) sonunda teşehhüd miktarı (et-tahıyyatuyü okuyacak kadar) oturmanın da (namazın) rükünlerinden olduğunu söylemişlerdir. Namazın Şartları: Yukarıda sayılanların haricindekiler ise (namazlann) şartları olup bunlardan bir kısmı namaza başlamanın sahih ve doğru olması içinki bunlar namazın dışında olanlardır- şart, diğerleri ise namazın sıhhat ve doğruluğunun devamı için şarttır. (Nurul İzah Tercümesi) **Namazın vacipleri şunlardır: 1)** Namaza başlarken yalnız "Allah" ismi gibi sırf ta'zim ifade eden bir lafızla yetinmeyip, tekbir anlamı taşıyan bir ifadenin ilâve edilmesi vaciptir. Meselâ; "Allahü Ekber" denilmesi vaciptir. **2)** Namazlarda "Fâtiha" Sûresini okumak vaciptir. Hz. Peygamber (s.a.s); "Fâtiha'yı okumayan kimsenin namazı yoktur" buyurmuştur. Hanefiler bu hadisi "Namazı tam olmaz, sevabı, fazileti eksik olur" şeklinde anlamışlardır. Çünkü bu hadis haber-i vahid (tek ravi yoluyla nakledilen) bir hadis olup, Allah Teâlâ'nın; "Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun" ayetini neshedecek güçte değildir. Hanefiler dışındaki çoğunluğa göre, namazın her rek'atında Fâtiha'yı okumak farzdır. **3)** Namazlarda farz olan kıraatin ilk iki rekâta tahsis edilmesi vaciptir. **4)** İlk iki rekâttan herbirinde Fâtiha'yı bir kere okuyup, tekrar etmemek vaciptir. **5)** Fâtiha'yı, okunacak diğer sure veya ayetlerden önce okumak. Çünkü Hz. Peygamber bu şekilde okumuştur. Bir kimse yanılarak Fatiha'dan önce, başka sure veya ayetleri okur ve sonra bunu hatırlarsa, kıraatı keserek önce Fatiha'yı ondan sonra da diğer sure veya ayetleri okur. Namazın sonunda da sehiv secdesi yapar. Çünkü Fatiha kendi yerinden geri bırakılmış olur. Bir kimse rukûya varmadan önce Fatiha'yı okumadığını hatırlarsa, Fatiha'yı okuyup, sonra sure okur ve bu geciktirmeden ötürü de, namazın sonunda sehiv secdesi yapar. **6)** Farz namazların ilk iki rek'atında Fatiha'dan sonra, başka bir sure veya bir sure yerine geçecek miktarda ayet-i kerime ilave etmek vaciptir. Ebu Said el-Hudri (r.a.)'den nakledilen bir hadiste şöyle buyurulmuştur: "Biz namazda Fatiha ile birlikte kolayımıza gelen ayetleri okumakla emrolunduk." Fatiha ile sureyi veya bir sureye denk ayeti vitir namazı ile nafile namazların bütün rekatlarında okumak vaciptir. Çünkü nafile namazların her iki rekatı tek başına bir namaz sayılır. Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Fatiha'sız ve suresiz kılınacak hiç bir farz veya nafile namaz yeterli değildir." Hanefiler dışındaki üç mezhebe göre ise Fatiha'ya başka bir sure veya ayetin ilavesi sünnettir. Dayandıkları delil Ebu Hureyre (r.a)'den nakledilen şu hadistir: "Fatiha'dan fazla bir şey okumayanın namazı yeterlidir. Eğer fazla bir şey okursa bu daha hayırlıdır." **7)** Tek başına namaz kılan kimse, sabah, akşam ve yatsı namazlarında açıktan okumakla gizli okumak arasında serbesttir. Dilerse açıktan, dilerse gizli okuyabilir. Fakat öğle, ikindi ve gündüzün kılacağı nafile namazlarda gizli okuması vaciptir. Geceleyin nafile namaz kılan kimse de açıktan okumakla gizli okumak arasında muhayyerdir. Ancak uyku uyuyanları uyandırmamak için, sesini en az perdede tutmakla yetinir. Hz.Peygamber (s.a.s) gece kıldığı teheccüd namazlarında açıktan okur, uykudaki insanları uyandırmaz, uyanık olanlara da O'nun kıraatı sükûnet verirdi. Hz.Âişe (r. anhâ)'ye Rasûlullah (s.a.s)'ın gece kıldığı namazlardaki kıraatının nasıl olduğu sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Bazen gizli, bazen de açıktan okuyarak bunların hepsini yapardı." **8)** Cemaatla kılınan namazlardan sabah, cuma, bayram, teravih ve vitir namazlarının her rekatında; akşam ve yatsı namazlarının ilk iki rekatlarında açık olarak; öğle ve ikindi namazlarının bütün rekatlariyle akşam namazının üçüncü ve yatsı namazının da son iki rekatlarında gizli olarak kıraatta bulunmak vaciptir. **9)** Vitir namazında kunut duası okumak ve kunut tekbiri almak Ebu Hanife'ye göre vaciptir. Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'e göre bunlar sünnettir. (Kunut duası için bk. "Vitir Namazı") **10)** Kazaya kalan bir namaz, gündüzün cemaatle kılınacak olsa, eğer sabah namazı gibi açıktan okunması gereken bir namaz ise yine açıktan okunur. Öğle namazı gibi gizli okunacak bir namaz ise gizli okunur. Namazı tek başına kaza eden ise, muhayyerdir. Açık okunacak bir namazda açık olarak kıraatta bulunabilir. Bir rivayete göre ise, muhayyer olmayıp, gündüz kaza edeceği herhangi bir namazda gizli okuması vaciptir. **11)** İki bayram namazının üçer tane ilâve tekbirleri vaciptir. Bu namazlarda, birinci rekatların rukû ve secde tekbirleri sünnettir. İkinci rekatların rukû tekbirleri ise, vacip olan ilave tekbirlere bitişik olduğu için vacip sayılır. **12)** Secdede alın ile birlikte burnu da yere koymak vaciptir. **13)** Üç veya dört rekatlı namazlarda birinci oturuş vaciptir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.s) buna devam etmiş, yanlışlıkla ayağa kalktığında da sehiv secdesi yapmıştır.217 **14)** Namazların her oturuşunda teşehhütte bulunmak, yani tahiyyatı okumak vaciptir. Hz. Peygamber; "Her iki rekatta oturduğunuz zaman; "Ettehıyyatü lillahi... deyin" buyurmuştur. **15)** İlk oturuşta tahıyyatı okuduktan sonra hiç ara vermeden üçüncü rekata kalkmak vacip olup, bir rükün eda edecek kadar ara vermek, sehiv secdesini gerektirir. Çünkü teşehhüdü uzatmakla farz tehir edilmiş olur. Bir rükün miktarı ise sadece; "Allahümme salli alâ Muhammed" diyecek kadar zamandır. **16)** Namazın farzlarında tertibe riayet etmek vaciptir. Sırayı gözetmek kıraat ile rukû arasında ve her rekatta tekrarlanan hareketlerde söz konusu olur. Meselâ; bir kimse, birinci rekatın bir secdesini terketse, son oturuştan veya selam verdikten sonra konuşmaksızın bu secdeyi kaza eder. Sonra teşehhüt ile oturuşu iade eder ve birinci selâmdan sonra sehiv secdesi yapar, sonra da teşehhüde oturur. **17)** Vaciplerden herbirini yerinde yapıp geri bırakmamak vaciptir. Kıraattan sonra bir süre, dalgınlıkla düşünceye dalıp, daha sonra rukûya varılması gibi. **18)** Namaz içinde okunan secde ayetinden dolayı tilâvet secdesinde bulunmak vaciptir. **19)** Namazda, yanılarak terkedilen vaciplerden dolayı sehiv secdesi yapmak vaciptir. **20)** Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre, rükünlerde itmi'nan halinde bulunmak vaciptir. Rukû, secde, rukûdan doğrulma veya iki secde arasında azalar sükûnet bulmalı, kaslar gevşeyip vücut rahatlamalıdır. Bunun dayanağı, namazını kötü bir şekilde kılan kimse ile ilgili hadistir. Hz. Peygamber bu hadiste; "... Sonra mutmain olacak şekilde rukûya var, sonra normal bir şekilde ayağa kalk, sonra mutmain olacak şekilde secdeye var, sonra bütün namazın süresince bunların hepsini yap" buyurmuştur. **21)** Namazların sonunda selâm vermek. Önce sağ tarafa, sonra sol tarafa yüz çevirerek "es-Selâm (size selâm olsun)" demek vaciptir. "Aleyküm ve rahmetullah (selâm ve Allah'ın rahmeti sizin üzerinize olsun)" sözünü söylemek ise sünnettir. İbn Mes'ud

(396) NAMAZIN DIŞINDAKİ SÜNNETLERİN HÜKMÜ

(397) Namazın Dışındaki Sünnetler

Namazın dışındaki sünnetler iki tanedir
(1) Ezan okumak. (Bu ezan farz olan vakitlerde okunur.)
(2) Kamet getirmek. (Bu kamet her farz olan namazlarda getirilir.)

(398) NAMAZIN İÇİNDEKİ SÜNNETLERİN HÜKMÜ

(399) Namazın İçindeki Sünnetler

Namazın içindeki sünnetler iki tanedir
(1) Birinci teşehhüt. (Yani dört rekatlı namazların ilk iki rekatında birinci tahiyyatı okumak.)
(2) Sabah namazında kunutu okumak. (Yani sabah namazının ikinci rekatından sonra rükua eğilip kalktıktan sonra bu kunut duası okunur. Hanefilerde sabah namazında kunut duası okunmaz.) Bir de vitir namazının son rekatında ve ramazan ayının son ikinci yarısında sonra okunur. [673]

(400) HEY'AT SÜNNETLERİN HÜKMÜ

(r.a)'un naklettiği bir hadiste şöyle buyurulur: "Hz. Peygamber sağına ve soluna selâm vererek; "es–Selâmu aleyküm ve rahmetullah, es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah" der ve sağa sola dönerken yanağının beyazlığı görünürdü." Fakihlerin çoğunluğuna göre, sağ tarafa "es-Selâmu" demekle namaz sona ermiş olur. Bir görüşe göre, sol tarafa selâm verilmesi sünnettir. Bu yüzden ilk selâmı vermiş olan imama, artık bundan sonra başkasının uyması da sahih olmaz. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) **Hanefiler dışındaki fakihlere göre namazın rükünleri: Malikilere göre:** Allame Halil'in ve şarihlerinin zikrettiğine göre, namazın farzları dörttür. Bunlar: Niyet etmek, iftitah tekbiri almak, farz namazlarda iftitah tekbiri almak için kıyamda durmak, imam ve yalnız başına kılanların fatiha okumaları, farz namazlarda fatiha okumak için kıymad durmak, rükûya varmak, rükûdan kalkmak, secde etmek, iki secde arasında oturmak, selâm vermek, selâm vermek için oturmak, bütün rükünlerde itminan halinde olmak, rükû ve secdeden sonra itidal halinde bulunmak, rükünler arasında tertibe riayet etmek, yani niyeti iftitah tekbirinden önce yapmak, sonra fatihayı okumak, sonra rükûya varmak, sonra rükûdan doğrulmak ve itidal haline gelmek, sonra secdeye varmak, vs. Malikiler rükünler için bir kaide koymuşlardır. Bu kaide şudur: Namaz bir takım söz ve fiillerden oluşan bir ibadettir. Namazın sözleri farz değildir. Ancak üç söz farzdır. Bunlar da: İftitah tekbiri almak, fatihayı okumak, selâm vermektir. Namazdaki bütün fiiller farzdır. Ancak üç şey farz değildir. Bunlar da: İftitah tekbiri alırken elleri yukarıya doğru kaldırmak, teşehhüd için oturmak, selâm vermeğe sağdan başlamaktır. **Şafiilere göre:** Namazın rükünleri onüçtür: Niyet etmek, iftitah tekbiri almak, gücü yetenlerin farz namazlar için ayakta durması, mesbuk (Cemâatle namaz kılınırken imâma birinci rek'atte yetişemeyen yâni ilk rek'atin rükûundan sonra imâma uyan kimse) olma ve benzeri mazaretler dışında her namaz kılan kişinin fatihayı okuması, rükû, iki kere secde etmek, iki secde arasında oturmak, son teşehhüd, son teşehhüd de oturmak, son oturuştan sonra Hz. Peygamber (sav)'e salavata getirmek, selâm vermek, tertibe riayet etmek. Farzın yapılmaması halindesehiv secdesi ile telâfi edilmesi caiz değildir.belki kişi farzı terk ettiğini namazda iken hatırlarsa yahut selâm verdikten sonra hatırlarsa ve aradan uzun zamangeçmemişse, bu farzı hemen yerine getirip namazına devam ederek sonunda sehiv secdesi yapar. **Hanbelilere göre:** Namazın rükünleri ondörttür: İftitah tekbiri almak, gücü yetenlerin farz namaz için kıyamda bulunmaları, imam yahut yalnız başına namaz kılanların her rekatta Fatiha'yı okumaları, rükû, rükûdan nsonra doğrulmak, secde, secdeden doğrulmak, iki secde arasında oturmak, bütün hareketleri yaparken imtina halinde olmak, son teşehhüdü yapmak, Hanbelilerin çoğunluğuna göre, son oturştan sonra Hz. Peygamber (sav)'e salavat getirmek, teşehhüd ve selâm vermek için oturmak, rükünler arasında tertibe riayet etmek, farz yahut rükün kasten yahut yanılarak yahut bilmeyerek terk edilince düşmez. **Üzerinde İttifak edilen rükünler:** Fakihler altı farz yahut rükün üzerinde ittifak etmişlerdir. Bunlar şunlardır: İftitah tekbiri almak, kıyam, kıraat, rükû, secde ve son oturuşta (Abdühû ve Resûlühû)'ya kadar teşehhüd miktarı oturmak. Bunlar hepsi teferuuat istenen meselelerdir bu kadar malumatla yetinelim. Daha geniş teferruat için bakınız. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 491-536).

[673] Yani Ramazan ayının on beşinden sonra vitir namazının son rekatında okunur. Hanefilerde ise her vitir namazında kunut duası okunur.

(401) Hey'at Olan Sünnetler

Hey'at olan sünnetler onbeş tanedir

(1) İhram (iftitah) tekbirinde rükua giderken ve kalkarken ellerini kaldırmak.

(2) Sağ eli sol el üzerine koymak.

(3) Veccehtu'yu okumak. (İftitah duası. Hanefilerde ise sübhaneke okunur)

(4) Euzuyu çekmek. (Yani Euzu billahi mineş şeytanir racim demek.)

(5) Açık okunacak yerde açık okumak. (Sabah akşam ve yatsı namazlarda ilk iki rekatını açık okumak.)

(6) Gizli okunacak yerde gizli okumak. (Yani Öğlen, İkindi, Akşam, ve Yatsı namazlarının son rekatlarını gizli okumak.)

(7) Amin demek. (Yani fatiha bittikten sonra hemen ardında amin demek)

(8) Fatihadan sonra bir sure okumak.

(9) Rükua eğildiğinde tekbir getirmek. (Yani Allahu Ekber demek.) Doğrulduğunda Semi Allahu limen hamideh demek.

(10) Rükuda tesbih etmek. (Yani Sübhane Rabbiyel azim demek)

(11) Secdede tesbih etmek. (Yani Sübhane Rabbiyel a'la demek.)

(12) Otururken ellerini dizlerinin üzerine koymak. Sol elini yaymak, sağ elini yumruk gibi yapmak, şehadet parmağını açık tutmak, şehadet getirildiğinde onunla işaret etmek.

(13) Bütün oturuşlarda ayağını yayıp oturmak. (Yani sol ayağını yayıp üzerine oturmak sağ ayağıda dikmek)

(14) Son oturuşlarda teverrük yapmak. (Yani sol kalçasını tam yere yapıştırarak sol ayağını yayıp sağ ayağının altında çıkarmak.)

(15) İkinci selamı vermek. (Yani sağa verilen selam farzdır, sola verilen selam ise sünnettir.) [674]

---

[674] **Mezheplere göre: Namazın Sünnetleri: Hanefilere göre:** Namazın sünnetleri elli birdir: **(1)** İftitah tekbiri için erkekler ve cariyelerin, ellerini kulak azasına kadar, hür kadınların ise omuz hizasına kadar kaldırmak, **(2)** (tekbir sırasında) parmakları açık (kendi haline) bırakmak, **(3)** imama uyanların iftitah tekbirlerini imamla birlikte almaları; **(4)** erkeğin, sağ eli sol elinin üzerinde olarak göbeğinin altına koyması [ellerin durumu şöyle olur: Sağ elin iç kısmı sol elin dış tarafına konulur, bilek üzerinde baş ve küçük parmaklar halka yapılır]; **(5)** kadınların halka yapmaksızın ellerini göğüsleri üzerine koymaları, **(6)** sübhaneke okumak; **(7)** okumak için "Eûzü billahi mine'ş-şeytanirracîm" demek, **(8)** her rek'atın evvelinde "besmele" çekmek, **(9)** âmin demek, **(10)** "Allahümme rabbena ve leke'1-hamd" demek, **(11)** bunları gizli söylemek, **(12)** iftitah tekbiri sırasında başı eğmeden dengeli bir vaziyet almak; **(13)** imamın, tekbir ve "Semiallahü limen hamideh" (cümlesin)i açıktan söylemesi, **(14)** ayakta dururken ayakların arasının dört parmak kadar açılması; **(15)** mukîm bulunuluyorsa eğer, sabah namazında Fatiha'dan sonra "Uzun Mufassallardan, ikindi ve yatsı namazlarında "Orta Mufassal"lardan, akşamda ise bunların kısalarından bir sûre okumak, [yolcu olanlar dilediği herhangi bir sûreyi okuyabilirler], **(16)** sadece sabah namazlarının birinci (rek'atların)da sûreyi uzun tutmak, **(17)** rükûnun tekbiri; **(18)** (rükûda) üç kere tesbîh (Sübhane Rabbiye'l-azîm) söylemek, **(19)** parmaklarını açarak **(20)** dizlerini elleriyle kavramak [hanımlar parmaklarını açmazlar), **(21)** (rükûda) bacakları dik ve sırtı düz tutmak, **(22)** (rükû sırasında) başı ve arkayı aynı hizada bulundurmak, **(23)** rükûdan kalkmak, **(24)** sonra kalkıp (uzuvların yerli yerine oturmasını temin edip) mutmain olmak, **(25)** secde için (önce) dizleri, sonra elleri, sonra da yüzü (alnı yere) koymak, **(26)** kalkarken bunların aksini yapmak, **(27)** secdeye giderken ve **(28)** secdeden kalkarken tekbir getirmek, **(29)** secdeyi iki ellerin arasına yapmak ve **(30)** secdede üç kere "Sübhane Rabbiye'1-A'lâ" demek; **(31)** erkeklerin (secde esnasında) uyluklarını karınlarından ayrık tutmaları, **(32)** dirseklerini böğürlerinden ayırmaları ve **(33)** kollarını yerden kaldırmaları; **(34)** Kadınların ise (dirseklerini) yere indirmeleri ve uyluklarını karınlarına yapıştırmaları; **(35)** iki secde arasında doğrulup **(36)** oturmak ve **(37)** teşehhüdde oturur gibi elleri uylukların üstüne koymak, **(38)** (oturuşlarda) sol ayağın yatırılıp sağ ayağın dikilmesi, **(39**) kadınların, kalçalarının üstüne oturmaları **(40)** (et-tahıyyatü'de) şahadet kelimesini söylerken, "lâ ilahe" kelimesinde sağ elin işaret parmağıyla işaret edilmesi (yani kaldırılması) ve "illallah"da ise indirilmesi, **(41)** (farzların) ilk iki rek'atmdan sonra Fatiha okumak, **(42)** son oturuşta Hz. Peygamber'e salevât okumak ve **(43)** insan sözüne değil de Kur'an'dakilere, Rasûlullah (Sallallahu aleyhi veselem'inkine benzer dualar okumak; **(44)** selâm verirken (önce) sağa, sonra sola dönmek; **(45)** imamın (selâm verirken) insanları Hafaza meleklerini ve salih cinleri kasdederek, selâm vermesi ki en doğrusu da budur; **(46)** imama uyanların da, eğer imam (döndükleri) cihette bulunuyorsa, selâm verirlerken imamı,

(ayrıca) cemaatı, Hafaza meleklerini ve cinlerin salihlerini kasdederek selâm vermeleri, **(47)** tek başına kılanların, selâm verirken sadece melekleri niyetlerinden geçirmeleri, **(48**) ikinci selâmı, birinciden daha alçak bir sesle vermeleri, **(49)** (cemaatla kılanların) selâmlarını imamla birlikte vermeleri, **(50)** selâm vermeye sağdan başlamak, **(51)** (namaza) sonradan yetişenlerin, imamın (namazdan) ayrılışlarını beklemeleri. **Namazın Âdabı: (1)** Tekbir alırken erkeklerin, ellerini (elbiselerinin) kollarından dışarı çıkarmaları; **(2)** namaz kılanların ayaktayken secde mahalline, rükûda ayaklarının üstüne, secdede burnun yan taraflarına, otururken kucaklarına, selâm verirken omuzlarına yücelt. Ve Efendimiz Ibrâhîm 'e ve onun ailesine hayır ve bereket verdiğin gibi Efendimiz Muhammed'e ve onun ailesine de her iki dünyada hayır ve bereket ver. Övgüye lâyık sensin (ve) yücelerden de yücesin Allah'ım..." Namaz kılanların teşehhüdden sonra okumaları sünnet olan dualardan biri-, si de Rasûl (Aleyhisselâm Hz. Ebû Bekir (Radıyallahu anh)%e öğrettiği şu duadır: "Allahümme innî zalemtü nefsi zülmen kesîran ve innehû lâ illâ ente. Fağfir lî mağfiraten min indike verhamnî, inneke ente'l-Rahîm."Manası: "Allah'ım, ben nefsime çok çok zulmettim. Günahları, başkaları değil, yalnızca sen affedersin. Beni dergâh- ilâhinde affeyle ve bana merhamet eyle; sen çok affedici ve pek merhametlisin." **(3)** öksürüğe mümkün mertebe mâni olmak, **(4)** esnerken ağzı kapatmak, **(5)** "Hayye ale'l-felâh" denildiğinde ayağa kalkmak, **(6)** "Kad kâmeti's-salâtü" denildiği zaman imamın namaza başlaması... (Bütün bunlar) namazın âdâbındandır. (Nurul İzah Tercümesi) **Malikilere göre namazın sünnetleri** ve mendupları vardır: Sünnetleri ondört tanedir, en önemlisi ise şunlardır: **1)** Vakti geniş olan farz namazların birinci ve ikinci rekatlarında Fatiha'dan sonra bir ayet okumak, **2)** Farz namazlarda Fatiha'dan sonra ilave kıraatte bulunmak için ayakta durmak, **3)** Sabah namazları ile Cuma namazında ve akşam ile yatsı namazlarının ilk iki rekatlarında kıraati açıktan okumak, **4)** Öğle namazı ile ikindi namazlarında, akşam ile yatsı namazlarının son rekatlarında gizli okumak. Fatiha'nın açıktan veya gizli okunması daha kuvvetli sünnettir. Ondan sonraki sure böyle değildir, **5)** İftitah tekbiri dışındaki bütün tekbirler, **6)** "Semiallahu limen hamideh" sözlerinin bütününü söylemek; imam veya yalnız başına namaz kılanlar için rükûdan kalkarken söylenmesi sünnettir. Cemaat için sünnet değildir. Belki cemaatın bunu söylemesi mekruhtur, **7)** İster birinci, ister ikinci olsun, ister sehiv secdesinden sonraki olsun, bütün teşehhüdler, **8)** Teşehhüd için her bir oturuş, **9)** Hangi lafızla olursa olsun, son teşehhüdden sonra Hz. Peygamber (sav)'e salavat getirmek, **10)** İki ayağın baş tarafı, iki diz ve iki avuç üzerinde secde etmek, **11)** İmama uyanları imamın ve kendi solunda bulunanların selâmlarını alması, **12)** Sadece namazdan çıkış selâmını açıktan okuyup, cevap selâmını açıktan okumamak, **13)** Açıktan okurken imama uyanların sükût etmesi, **14)** Vacip miktardan daha fazla itminan ve itidale dikkat etmek. **Malikilere göre: Namazın mendupları** kırksekiz tanedir: **1)** Hazır olan vaktin namazını kılarken eda niyeti yapmak, kaçırılmış olan namazı kılarken kaza niyetinde bulunmak, **2)** Rekatların sayılarına niyet etmek, **3)** Allah'ın yüceliğini, heybetini, ondan başkasına ibadet edilmeyeceğini ve ondan başkasının kast edilmeyeceğini göz önünde bulundurmak, **4)** İki eli diğer rükû ve secde tekbirlerinde değil, sadece iftitah tekbiri alırken omuz hizasına kadar kaldırmak, **5)** Elleri vakarlı bir şekilde salıvermek. Nafile namazlarda ellerin göğüs üzerinde tutulması caizdir. Farz namazlarında ellerin göğüs üzerinde tutulması (kabzedilmesi) mekruhtur, **6)** Fatiha'dan sonra bir sureyi tam olarak okumak, **7)** İkinci rekatta, birinci rekatta okunan sureden başka bir sure okumak, **8)** Sabah ile öğle namazlarının kıraatını uzatmak, **9)** İkindi ile akşam namazlarında kıraatı kısa okumak, **10)** Yatsı vaktinde orta uzunlukta surelerden okumak, **11)** Zaman bakımından ikinci rekatı birinci rekattan daha kısa yapmak, **12)** Namaz kılan kimsenin gizli okunan namazlarda okuduğunu kendisine işittirmesi, **13)** Gizli kılınan namazlarda akşamın son rekatı ve yatsının son iki rekatında imamın arkasındaki cemaatın kıraatte bulunması, **14)** İster gizli, ister açıktan okunan namazlar olsun. Cemaat ile yalnız başına namz kılanların "Veleddâllin"den sonra âmin demesi, **15)** Her namaz kılan kişinin âmin sözünü gizli söylemesi, **16)** Namaz kılan kişinin rükûda sırtını düzgün tutması, **17)** Rükûda iki elin iki diz kapağı üzerine konulması, iki elin dizler üzerinde yerleştirilmesi, **18)** Rükûda "Sübhane rabbiyel-azim ve bihamdihi" şeklinde, **19)** Secde de "Sübhane rabbiyel-ala ve bihamdihi" şeklinde tesbih getirmek, **20)** Erkeklerin iki dirseğini böğürlerinden uzakta tutması ve bun vasat bir şekilde yapması, **21)** Yalnız başına namaz kılan imama uyan kimsenin, "Allahumme Rabbena veleke'l hamd" demek suretiyle tahmidde bulunması, **22)** Rükû ve secdeye eğilmek için, birinci secdede, secdeden kalkmak, birinci teşehhüdden kalkma durumunda tekbir getirmek, **23)** Secdede alnı ve burnu yere yerleştirmek. Yere bitişik olan divan, tavan ve benzeri satıhlarda yer gibi kabul edilir, **24)** Secdeye eğilmek için elleri dizlerden önce yere indirmek. Kıraat için kalkma durmunda ise bunu tam aksini yapmak, **25)** Secdede iki eli kulakların hizasına koymak, öyle ki parmak uçları iki kulağın hizasında olmalıdır, **26)** İki elin parmaklarını ve uçlarını kıble yönünde birbirine bitiştirmek, **27)** Erkeklerin secdede karınlarını uyluklarından uzak tutmaları, kadınlara ise daha çok örtünmelerine yardımcı olduğu için, bütün bu durumlarda büzülürler, 28) Secdede kuyruk sokumunun baştan yüksek olması, eğer ikisi eşitr olur yahut baş daha yüksekte olursa, Malikilere göre namaz batıl olmaz. En kuvvetli olan görüşe göre, Şafiiler ile Hanefilerce namaz batıl olur, **29)** Secdede din, dünya yahut ahiret işleri ile ilgili olarak özellikle kendisi yahut başkaları için umumi ve hususi, sınırsız bie şekilde duada bulunmak, **30)** İki secde arasında veya birinci ya da son teşehhütte iftiraş yani sol ayağı butlarla birlikte yere yerleştirmek, sol ayağın ayak kısmını sağa ayak tarafına yatırmak, sol ayağı sol ayağın arkasına gelecek şekilde dikmek, sağ ayağın baş parmağını yer üzerine koymaktır, **31)** Oturuşta iki avucun, parmak uçları dizler üzerine gelecek şekilde uyluklar üzerine konulması, **32)** Erkeklerin uyluklarını oturuş esnasında ayırmaları, birbirine bitiştirmemeleri, kadınlar böyle yapmazlar, **33)** Baş parmak işaret parmağı dışındaki parmakları yummak, işaret parmağı daimi olarak teşehhüdün başından sonuna kadar vasat bir şekilde sağa-sola hareket ettirilir, **34)** Sabah namazında, "Allahumma'ğfir lenâ va'rhamna" gibi sözler ile kunut yapmak. Kunutun yeri ikinci rekatın rükûsundan öncedir, **35)** Selâmdan önce ve Hz. Peygamber (sav)'e salavat getirdikten sonra istenilen şekilde duada bulunmak, **36)** Teşehhütte olduğu gibi, duayı gizlemek. Çünkü her duanın gizli yapılması menduptur, **37)** Duanın umumi olması. Çünkü dua umumi olursa kabul olunmaya daha yakın olur, **38)** Cemaatin sağa sola selâm verirken tamamen namazdan çıkmaya niyet etmesi. İmam ile yalnız kılanlar, selâmı söylerken kıbleye işaret ederler, **39)** İmam ve yalnız başına kılanların racih olan görüşe göre, sütre bulundurmaları. Cemaata gelince imam onların sütresidir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 53-58). **Şafiilere göre namazın sünnetleri:** Fıkıh'ta sünnet, Hz. Peygamber'in vacib olmayarak yapmış olduğu şeyleri ifade eder. Namazın sahih

olması için birtakım şart ve rükûnların olduğunu söylemiştik. Bir de namaz kılan kişiden istenen, namazın birtakım sünnetleri vardır. Fakat bunlar farz gibi zorunlu olarak istenmez. Bu sünnetlere riayet eden sevap alır, riayet etmeyen ise günahkâr olmaz. Bu sünnetler namazdan öncej namaz içinde ve namazdan sonra olmak-üzere üç kışıma ayrılır: **A) Namazdan Önceki Sünnetler:** Namazdan önceki sünnetler üç tanedir: **1)** Ezan. Ezanın tarifi, delilleri, şartlarının beyanı ve bununla ilgili meseleler daha önce geçmişti. **2)** İkâmet (Kamet) Kâmet'in tarifi, şartlarının beyanı, ezan ile kamet arasındaki farklar daha önce zikredilmişti. **3)** Sütre, Kişinin namaz kılarken önüne -duvar, direk, baston gibi-bir sütre alarak önünden geçenlerle kendi arasında bir perde yapması, hiçbir şey yoksa önüne bir çizgi çekmesi sünnettir.Abdullah b. Ömer şöyle rivayet ediyor: "Hz. Peygamber bayram günü (namaza) çıktığında (hizmetçisine) bir harbe taşımasını emrederdi. (O harbe namazda) karşısına dikilir, kendisi de ona doğru namaz kılar, halk da arkasında namaza dururdu. Bunu seferde de yapardı". (Buharî/472-, Müslim/501) En efdal olanı, sütrenin secde yerine yakın olmasıdır; zira Sehl b. Sa'd şöyle rivayet ediyor: 'Hz. Peygamber'in musallası (namaz kıldığı yer) ile (kıble cihetindeki) duvar arasında bir davar geçebilecek kadar yer vardı1. (Buhari/474; Müslim/508) **B) Namaz İçindeki Sünnetler:** Namaz içindeki sünnetler ikiye ayrılır: **1)** Eb'az, **2)** Heyet, Eb'az, namazda terkedildiği takdirde sehiv secdesiyle telafi edilmesinin sünnet olduğu şeylerdir. Heyet, terkedildiği takdirde sehiv secdesiyle telafi edilmesinin sünnet olmadığı şeylerdir. Sehiv secdesini ve onunla ilgili hususları namazın amelleri bahsinde açıklayacağız. Namazdaki eb'âzlar ise şunlardır: Eb'âz: **A)** Birinci Teşehhüd, Birinci teşehhüd, arkasından selâm gelmeyen teşehhüd'dür. Bu da öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarında ikinci rekattaki oturuştur. Bu oturuşta teşehhüd okumak sünnettir. Çünkü namazını güzel kılmayan bir kişiye Hz. Peygamber şöyle demiştir: Namazın ortasında oturduğun zaman önce istikrar bul, sonra sol ayağını yay, sonra teşehhüd oku. (Ebu Dâvud/860) Bu teşehhüd'ün sünnet olduğunun delili, Abdullah b. Buhayne'nin rivayet ettiği şu hadîstir: 'Hz. Peygamber bir namazda bize iki rekât kıldırdı. Sonra (birinci teşehhüd için) oturmadan kalktı. Cemaat (ona uyarak) ayağa kalktı. Namazını tamaladığı zaman biz selâm vermesini beklerken selâm vermeden önce tekbir aldı ve oturduğu halde (yanılmaktan dolayı) iki secde yaptı, sonra selâm verdi'. (Buharî/1173; Müslim/570) Eğer bu teşehhüd rükün olsaydı, Hz. Peygamber onu yerine getirir, sehiv secdesiyle telafi etmezdi. **B)** Teşehhüd'den sonra Hz. Peygamber'e salâvat getirmek. Salâvat terkedildiği zaman sehiv secdesi yapmak onu telafi eder. **C)** Birinci teşehhüd için oturmak. Böylece birinci teşehhüd'de-, oturmak, teşehhüd okumak ve Hz. Peygamber'e salât etmek olmak üzere üç tane sünnet olduğu anlaşılmaktadır. **4)** Rükün olan son teşehhüd'den sonra Hz. Peyğamber'in âline salât etmek. Son oturuşta rükün olan teşehhüd'ü okuduktan ve Hz. Peygamber'e salâvat getirdikten sonra Hz. Peyğamber'in âline de salât etmek sünnet'tir. Çünkü salât'ın lafzında âl kelimesi de geçmektedir. **5)** Sabah namazında ikinci rekâtın itidaline kalkıldığında, Ramazan'ın ikinci yarısında, vitir'in son rekâtında ve hangi namazda olursa olsun son rekâttaki itidâl'de felaketler için kunut okumak sünnettir. Enes b. Mâlik şöyle rivayet ediyor: 'Hz. Peygamber dünyadan ayrılıncaya kadar sabah namazında kunut yaptı (İmam Ahmed ve başka muhaddisler) Enes b. Mâlik'e, Hz. Peyğamber'in sabah namazında kunut yapıp yapmadığı sorulduğunda, şöyle demiştir: Evet, kunut yaptı. Rükû'dan önce mi sonra mı? Rükû'dan sonra az bir müddet (Buharî/956; Müslim/677) Namaz kılan kişi hangi lafızla olursa olsun Allah'a övgü ve duada bulunursa kunut sünnetini yerine getirmiş olur. Meselâ Aüahummağfirli yâ gafuru dese yeterlidir. Kunut'un en mükemmel şekli ise, Hz. Peygamber'den rivayet edilen kunut duasını okumakla yerine getirilmiş olur. Hasan b. Ali şöyle demiştir: Hz. Peygamber bana birkaç kelime öğretti, vitir'de onları okuyordum: Ey Allahım! Verdiğin hidayetinde beni daim kıl! Verdiğin afiyetlerle beni afiyette kıl. Emanına aldığın yerde beni de emanına al! Bana verdiğini mübarek kıl! Kaza ettiğin şeyin şerrinden beni koru! Sen hükmedersin, fakat kimse sana hükmedemez. Senin dost edindiğin zelil kılınamaz. Senin düşman olduğun aziz olamaz. Sen yücesin, ey Allahım sen büyüksün. (Ebu Dâvud/1425. Tirmizî 'Bu hadîs hasen'dir ve Hz. Peygamber'den vitir ve kunut hakkında başka ahsen bir rivayetin varid olduğunu bilmiyoruz' demiştir. (Tirmizî/424). İmam'ın bu lafızları cemi sigası olarak; ihdini yerine ihdim, afini yerine afim, tevelhnî yerine tevellena şeklinde okuması gerekir. Hişam'ın, Muhammed b. Sirin'in ashabından rivayet ettiğine göre Ubey b. Ka'b (Ramazan'da) onlara imamlık yapıp Ramazan'ın son yansında kunut yapmıştır. (Ebu Dâvud/1428) Ebu Hüreyre şöyle rivayet ediyor: 'Hz. Peygamber sabah namazının ikinci rekâtında başını rükû'dan kaldırdığı zaman ellerini kaldırıp kunut duası okurdu'. (Hâkim) Âlimler şu ibarenin eklenmesinin de müstehab olduğunu söylemişlerdir. **Namazın Sünnetleri,** Hükmettiğine karşılık hamd sana mahsustur. Ey Rabb'imiz! Senden mağfiretini diler ve sana yöneliriz. Peygamber Efendimiz (en-Nebiyyü'l-timmî olan) Hz. Muhammed'e, âline ve ashabına salât u selâm eyle! Nitekim bu hususta dua ve zikirden sonra Hz. Peygamber'e getirilen salavat hakkında sahih hadîsler vardır. (Muğnî, I/166-167) Kunut okurken elleri kaldırmak sünnettir. Ellerin iç kısımları göğe doğru olmalıdır. **HEYETLER**: Biz daha önce heyetlerin, namazın sünnetlerinden olduğunu, terkedilmesi halinde sehiv secdesiyle telafi edilmesinin sünnet olmadığını, Eb'azların ise sehiv secdesiyle telafi edileceğini söylemiştik. Namazdaki heyetleri şöyle sıralayabiliriz: **1)** Tahrim tekbiri alırken, rükû'ya giderken ve rükû'dan kalkarken ellerin kaldırılması sünnettir. Bu sünneti yerine getirmenin keyfiyeti şöyledir: Ellerin ayaları kible'ye doğru açılıp parmaklar yayılmalıdır. Baş parmaklar kulak memeleri hizasında olup ellerin ayaları açık olmalıdır. İbn Ömer şöyle rivayet ediyor: 'Hz. Peygamber namaza durduğu zaman ellerini omuzları hizasına kadar kaldırır, sonra tekbir alırdı. Rükû'a gitmek istediği zaman da, rükû'dan kalktığı zaman da böyle yapardı. Fakat secdeye gittiğinde ve secdeden kalktığında böyle yapmazdı'. (Buharî/705; Müslim/390) **2)** Vakfe'de sağ eli sol elin üzerine koymak. Bunun şekli şöyledir: Sağ eli sol elin üzerine koyup sağ elin parmaklarıyla sol elin bileğini tutmalı, elleri göbeğin üstüne göğsün de altına koymalıdır. Vail b. Hucr şöyle rivayet ediyor: 'Hz. Peygamber namaza başladığı zaman ellerini kaldırıp tekbir alır, sonra sağ elini sol bileği üzerine koyardı'. ((Müslim/401. Neseî'nin rivayetinde 'Sağ elini, sol elin üstüne, bileğine ve kolunun bir kısmına koydu1 şeklindedir. (Neseî, 11/126) **3)** Kıyamdayken secde yerine bakmak. Namaz kılan kişinin bakışlarını sağa sola çevirmesi mekruhtur Yukarıya veya önündeki birşeye -Kabe bile olsa- bakması mekruhtur' Sünnet olan, devamlı secde yerine bakmaktır. Kişi teşehhüd okurken işaret ettiği parmağına bakabilir. Böyle yapılmasının delili Hz Peygamber'in fiilidir. **Teveccüh: 4)** Tekbir'den sonra namaza teveccüh okuyarak başlamak. Teveccühün lafzı, Hz. Ali'nin rivayet ettiği şu lafızlarla okunmalıdır.Şüphesiz ki ben, yüzümü bir muvahhid olarak o gökleri ve yerleri yaratmış olan Allah'a yönelttim. Ben müşriklerden değilim. Şüphesiz

(402) Mezheplere Göre Namazın Mekruhları [675]

benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm hiçbir ortağı olmayan âlemlerin rabbi Allah'ındır. Ben ancak bununla emrolundum ve ben müslümanlardanım. (MüsIim/771) (Büyük Şafii Fıkhı) **Hanbelilere göre namazın sünnetleri:** Yetmişüç tane olup iki kısımdan ibarettir, **A)** Kavli (sözlü), **B)** Fiili olanlar: Bunların önemlileri ise şunlardır: **1)** İftitah tekbiri alırken elleri kaldırmak, **2)** Ellerin parmakları açık, kıbleye karşı birbirine yapışık olmalıdır, **3)** Avuç içleri iftitah tekbiri alırken kıbleye bakmalı ve omuz hizasında kaldırılmalıdır, **4)** İmamın iftitah tekbirini açıktan olarak alması. Öyle ki, tekbir almaları için cemaatin bu sesi duymaları gerekir. Hanbeliler, imam tekbir almadan cemaatın tekbir almasını caiz görmezler, **5-6)** Rükûda ve Rükûdan kalkmada, daha önceki şekilde elleri kaldırmak ve hareketi takiben indirmek, **7-8)** Kıyam ve kıraat halinde iken sağ elin sol elin bileği üzerine konması ve iftitah tekbiri alındıktan sonra göbeğin altına konulması, **9)** Kıyamda iken, namaz kılan kişinin secde yerine bakması, **10-11)** İmam olan kişinin kıraatı yavaş ve hafif okuması, **12-13)** Korku namazı dışında birinci rekatı uzun, ikinci rekatı kısa tutmak, **14)** Kıyamda iken ayakların arasını azıcık açmak, 15-16) Rükûda ellerin dizler üzerine konulması, bu durumda parmakların arasını açık tutulması, **17-18)** Namaz kılan kişinin sırtını düz tutması, başını sırtı ile aynı hizada tutması, ne alçak ne de yüksek tutmaması, **19)** Rükûda namaz kılan kişinin pazularını böğürlerinden ayırması, **20-21)** Secdeye giderken ellerden önce dizlerin yere konması, secdeden kalkarken de ellerin dizlerden önce yerden kaldırılması, **22-23)** Her bir secde azasının yere yerleştirilmesi. Yani alnın ve burnun tamamın ve ellerin yere yerleştirilmesi, **24)** Namaz kılan kişinin secdede pazularını böğürlerinden ayırması, karnını uyluklarından ayırması, uyluklarını baldırlarından ayırması, **25)** Secdede iki dizi birbirinden ayırmak, iki ayağı dikmek, secdede iki secde arasındaki oturuşlarda veya teşehhütte ayak parmaklarının iç kısmını yere yapıştırmak, **26)** Secdede iki eli omuz hizasına koymak ve parmaklar açık olmak, **27)** Secdede ellerin parmaklarının kıbleye doğru yöneltilmesi, **28)** Secdeden ikinci rekatta ayakların parmakları üzerine basarak kalkmak, namazın geride kalan kısmını tamamlamak için kalkarken ellerin dizler üzerine dayandırılması. Ancak bu durum kişiye zorluk verirse o takdirde yere dayanarak kalkar, **29-30-31)** İki secde arasındaki oturuşta ve birinci teşehhütte iftiraş şeklinde, ikinci teşehhütte teverrük şeklinde oturmak, **32-35)** İki secde arasındaki oturuş ile birinci ve ikinci teşehhütte elleri uyluklar üzerine yayılmış, parmaklar bitiştirlmiş ve kıbleye karşı yönelik vaziyette koymak, **36)** Sağ elin küçük parmağı yumup baş parmak ile orta parmağının halka yapılması, **37)** Teşehhütte Allah tealâ'yı zikrederken şehadet parmağı ile işarette bulunmak, **38-39)** Teşehhütte sol elin parmaklarını bitiştirip bunları kıble tarafına doğru yöneltmek, **40)** Selâmın başlangıcında yüzü ile kıbleye doğru işarette bulunmak, **41-42)** Selâm verirken sağa sola dönmek, sola nisbetle sağa daha çok dönmek, **43)** Şafiilerde olduğu gibi, selâm ile namazdan çıkmaya niyet etmek, **44)** Namazda huşu içerisinde olmak. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 67-69).

[675] **Cumhura göre kerahet tenzihidir. Hanefilere göre** bu kerahet ya tenzihidir (ki bu evla olanı terk etmektir) ya tahrimidir. Mutlak olarak mekruh denilince anlaşılanda budur. Tahrimi mekruh: Şer'an sübutu zanni bir delil ile yasaklanan ve haramlıktan vazgeçirecek bir delili bulunmayan şeydir. Eğer haramlıktan vazgeçirecek delil bulunursa bu mekruhluk tenzihi olur. Kuvvetli bir sünneti terk etmek tahrimen mekruhtur. Kuşluk namazı gibi kuvvetli olmayan bir sünneti terk etmek ise tenzihen mekruhtur. Müstehap veya mendubu terk etmek ise (evlayı) terk etmektir. Fakihlere göre, namazı mekruh bir şekilde kılan kimsenin vakit varsa bu namazı yeniden kılması müstehaptır. **1) Namazda Mekruh Olan Şeyler:** Aşağıdaki hususlar namazda mekruhtur: **1) Hanefilere göre** namazın vaciplerinden birini kasten terk etmek, Meselâ, Fatiha'yı veya fatiha'dan sonra bir sure okumayı terk etmek veya gizli okunan namazlardan açıktan okumak, açıktan okunan namazlarda gizli okumak gibi. Bir vacibi terk ederek kılınan namaz sahihtir. Fakat yeniden kılınması vaciptir. Hanefiler göre rükûya gitmek rükûdan kalkmak isteyince elleri kaldırmak mekruhtur. Sahih olan görüşe göre, böyle yapılırsa namaz fasit olmaz, **2)** Namazın sünnetlerinden birini bilerek terk etmek, Meselâ, Sübhaneke veya teveccüh duasını terk etmek, yahut rükû veya secdedeki tesbihleri terk etmek, veya temsi ve tahmidleri terk etmek veya rükûda başı kaldırmak veya alçaltmak veya iki el ve ayağın parmaklarını kıbleden çevirmek gibi. Bu sayılanlar üzerinde ittifak vardır, **3)** Malikilere göre: Farz namazlarda Fatiha'dan ve sûreden önce taavüz ve besmele çekmek, **4)** Malikiler göre: Fatiha ve sûre okumadan veya okuyuş arasında dua etmek mekruhtur, **5)** İkinci rekatta birinci rekata göre uzun okumak, **6)** Bir rekatta bir sûrenin tekrarlanması veya farzlarda iki rekatta aynı sûrenin tekrarlanması. Nafile namazlarda bunu yapmak Hanefilere göre mekruh değildir. Hanbelilere göre, iki rekatta aynı sûrenin tekrarlanması mekruh değildir, **7)** Kur'an tertibinin tersine kıtaatın mekruh olduğu hususunda ittifak vardır, **8)** Malikiler ile diğerlerine göre rükû ve secdede kıraatte bulunmak, veya rükûda iken sûrenin okuyuşunu tamamlamak. Fatiha'nın okunuşunu rükûda tamamlamak namazı iptal edicidir. Çünkü Fatiha'yı okumak farzdır. Hanefiler bunu yapmanın tahrimen mekruh olduğu görüşündedirler. Çünkü onlara göre, Fatiha'yı okumak farz değildir, **9)** Namaz kılarken kişinin eli aracılığı ile elbise, beden veya sakalları ile oynaması, elini ağzına koyması veya gerek olmaksızın burun deliklerini kapatması da mekruhtur. Hanefilere göre buradaki mekruhluk tahrimi mekruhluktur. Hanbelilere göre namazda ihtiyaç sebebiyle amel-i kalil (az iş) yapmakta beis yoktur. Mesela, farz bir namazda bir erkeğin çocuğunu yüklenmesi gibi. Bunun dayandığı delil Ebu Katâde ile Hz Aişe (ra)'nin rivayet ettikleri hadistir. "Hz. Aişe kapıyı çaldı. Hz. Peygamber (sav)'de namazda iken yürüyüp ona kapıyı açtı" Yine Hz. Peygamber (sav) namazda iken iki siyah düşmanın "yılan ile akrebin" öldürülmesini emretmiştir. Kişi nmazda iken akreni görünce ona doğru adımlarını atar, takunya veya ayakkabısını alıp onu öldürür ve takunya veya ayakkabısını yine yerine koyar. Bunu yapmak ittifakla kerahetsiz olarak caizdir, **10)** Parmakları birbirine geçirmek elleri böğür üzerine koymak: Bunları yapmanın mekruh olduğu hususunda ittifak vardır, **11)** Gözleri namaz esnasında kapamak: Bundaki kerahet ittifakla tenzihidir, **12)** Önemli bir ihtiyaç olmaksızın namazda sağa sola bakmak. Ayaklar kıbleye doğru durduğu müddet bütün beden ile dönülse de bunu yapmak mekruhtur eğer ayaklar kıbleden dönerse namaz batıl olur. Bu Malikilerin görüşüdür. Hanefilere göre: Namaz kılan kişinin namazda sadece boynu ile yani yüzünün tamamı veya bir kısmıyla ve gözüyle sağa sola dönmesi tenzihen mekruhtur. Mutemet görüşe göre, göğsün kıbleden çevrilmesi ile namaz fasit olur, fakat bir kimse eğer göz ucu ile boynunu çevirmeden sağa sola bakar bu

mekruh değildir. Şafiilere göre: İhtiyaç dışında yüzü sağa sola çevirmek mekruhtur. Ancak ihtiyaç halinde ise mekruh değildir. Çünkü Hz. Peygamber (sav) "Bir süvariyi, yolculuk esnasında koruma görevi ile iki dağ arasındaki bir geçide gönderdi. Sonra namaz kılmaya başladı. Namaz kılarken o geçide doğru bakıyordu". Eğer kişi namazda iken göğsünü kıbleden çevirirse namaz batıl olur. Çünkü kıbleden dönmüş, ayrılmış olur. Hanbelilere göre: Namazda gereksiz olarak az bir dönüş mekruh olur. Eğer namaz kılan kişi bedenin bütünü ile dönerse veya kıbleye sırt çevirirse özürsüz olarak kıbleye istikbali terk ettiği için namazı batıl olur. Bu, Kâbede bulunmadığı veya şiddetli bir korku içinde olmadığı zaman böyledir. Böyle hallerde ise bütün vücuduyla döner veya kıbleye sırt çevirirse o takdirde istikbal-i kıble zarureti sakıt olduğu için namaz batıl olmaz. Kıble hususunda içtihadı değişip de dönerse veya kıbleye sırt çevirirse yine namazı batıl olmaz; çünkü artık kıble son içtihadına göredir. Kişi yüzünü ve göğsünü döndürecek olursa namaz batıl olmaz. Çünkü bu kişi bütünü ile dönmemiştir, **13)** Gözün göğe doğru kaldırlması. Bunda ittifak vardır. Fakat Malikiler şöyle demişlerdir: Eğer gözleri göğe doğru kaldırmak öğüt ve ibret almak için ise bu mekruh değildir. Hanbeliler bundan geğirmeyi istisna etmişlerdir. Böyle durumlarda mekruh değildir, **14)** Tek ayak üzerinde durmak veya bir ayağı yerden kesmek ve diğerine dayanmak. Ancak bunu zaruret ve özür sebebiyle yaparsa, meselâ diğer ayaktaki bir ağrı sebebiyle yaparsa o takdirde bundan kerahet yoktur. Malikiler, devamlı olarak namazda iki ayağın birbirine yaklaştırılması mekruhtur. Şafiiler, bir ayağın diğeri üzerine takdim edilmesi, bir ayağın diğerine özürsüz olarak yapıştırılması mekruhtur demişlerdir, **15)** Geniş vakitte küçük veya büyük abdestin sıkışık olması veya yelini sıkışık halde tutarak kılmak mekruhtur. Hanefilere göre küçük ve büyük abdestin sıkıştırdığı kimselerin kıldıkları namaz tahrimen mekruhtur, **16)** Mescid'in dışında önüne veya sağına soluna tükürmek veya sümkürmek. Bunun dayandığı delil Buhari Müslim ve Ahmed'in rivayet ettikleri şu hadistir. "Sizdev biri namazda olunca, rabbine karşı yakarış halindedir. Önüne ve sağına tükürmesin". Buhari şunu ilave etmiştir: "Çünkü bunun sağında melek vardır. Fakat soluna veya ayaklarının altına tükürsün". Namazın dışında da sağına ve soluna tükürmek kıbleye karşı ise mekruhtur. Bunun sebebi kıbleye tazimde bulunmaktır, **17)** Malikilere göre namaz esnasında dünya ile ilgili işi düşünmek veya yeni ile veya ağzı ile bir şeyi taşımak -eğer harfleri çıkarmaya engel olmuyorsa- mekruhtur. Eğer harflerin çıkmasına engel olursa o takdirde namaza engel olup namazı iptal eder, **18)** Esnemek mekruhtur: Çünkü esnemek tembellikten ve karnın aşırı tok olmasından kaynaklanmaktadır; şeytandandır. Peygamberler ise esnemekten korunmuşlardır, **19)** Şafii ve Hanbelilere göre: Namaz kılarken bir duvara veya ayakta duran kimsenin her hangi bir şeye yaslanarak namaz kılması mekruhtur. Bunun ölçüsüde eğer yaslanılan şey alınacak olursa kişi düşecek vaziyette olmalıdır. Ancak bir ihtiyaç sebebiyle olursa mekruh değildir. Çünkü "Hz. Peygamber (sav) yaşlanınca ve şişmanlayınca, namaz kıldığı yerde üzerine dayandığı bi direk edindi". **20)** Hanefilere göre el veya baş ile, verilmiş bir selâmı almak tenzihen mekruhtur. Çünkü bu da (el ve baş ile işaret etmek) bir nevi selâmdır. Bir kimse namazda selâm niyeti ile tokalaşırsa namazı bozulur. Göz ile veya el ile veya benzeri şeyler ile yapmak mekruhtur. Şafiilere göre konuşan kimsenin bile selâmını işaretle alması müstehabdır. Bunun gibi aksırıp Allah'a hamd eden kimseye "yerhamukellah" ve bunun kendisine işittirecek kadar yapmak müstehabdır. Malikilere göre selâmın selâm verene işaret ederek alınmasında bir kerahet yoktur. Bilakis bu müstehabdır. Hanbelilere göre namaz kılarken aksıran kimseye "yerhamukellah" demek üzere eli ile veya başı ile işarette bulunmak da mekruhtur, **21)** Farzların son iki rekatlarında bir sûre veya ayet okumak. Şafiiler birinci ve ikinci rekatta mesbuk olanları istisna ederek imamın namazının son iki rekatında sûre okuyabileceklerini söylemişlerdir. Çünkü bu iki rekat mesbukun ilk iki rekatıdır. Eğer sûreyi imama yetiştiği son iki rekatta okuma imkanı bulamamışsa bunları son iki rekatta okur ki, namazda sûre okunmamış olmasın. Bir kimsenin sadece birinci rekat kaybı olsa ikinci ve üçüncü rekatlarda sûreyi okur, **22)** İmamın arkasında gizli okunacak yerlerde açıktan okuma açıktan okunacak yerlerde gizli okumak Şafiilere göre mekruhtur. Eğer okuyuşu başkasının okuyuşunu karıştıracaksa açıktan okumak haramdır. Bu takdirde Malikilerde meşhur olan görüşe göre sehiv secdesi yapar, **23)** Şafiilere göre istirahat oturuşunda iki secde arasındaki oturuştan fazla oturmak mekruhtur. Bunun gibi birinci teşehhüdü Hz. Peygamber (sav)'in aline salavat ve dua ile de uzatmak mekruhtur. Çünkü birinci teşehhüd hafiflik üzerine bina edilmiştir. Son oturuşta dua etmeyi terk etmek mekruhtur. Bu duayı vacip görenlere muhalefet etmekten kurtulmak içindir. Namazın fiil ve kavillerini imamla aynı anda yapmak da mekruhtur. Çünkü böyle yapma durumunda namazın sıhhatinde ihtilaf vardır. Bu son kerahet cemaat faziletini kaçırır. Mesela, saftan ayrı durmak, doldurmak imkanı varken saf arasında açık yer bırakmak gibi. Hanefilere göre de mekruhtur. Eğer yalnız başına kılınıyorsa Hanbelilere göre bu durumda namaz batıl olur, **24)** Namaz kılarken saçları örgü (ıksu'ş-şaır) yapmak, yenleri sıvamak. Malikiler keraheti, yenlerin namaz için sıvanması durumuyla kayıtlamışlardır. Saçları örgü yapmanın mekruh olmasının dayandığı delil Ahmed ile İbni Mace'nin Ebu Rafi'den rivayet ettikleri şu hadis-i şeriftir: "Hz. Peygamber (sav) erkeğin saçları örgülü olduğu halde namaz kılmasını yasaklamıştır." Buradaki kerahet ittifakla tenzihidir. Hanefiler elbisenin yukarı kaldırılmasının, sıvanmasının, mekruh oluşunu yenleri dirseklere kadar sıvamakla kayıtlamışlardır. Dirseklerden daha aşağısı kadar kıvramak mekruh değildir, **25)** İk'â (köpek oturuşu): Butların yere konulması ve dizlerin dikilmesi şeklindeki oturuştur. Malikilere göre, bu manadan ötürü haramdır. Azhar olan görüşe göre namaz batıl olmaz. Malikilere göre dört şekil oturuş mekruhtur: Parmakların altını yere yapıştırıp ayakları dikmek ve kaba etlerin topuklar üzerine konması şekli ile iki ayak üzerine oturup ayakların sırtını yere yatırılması şekilleri bunlardandır, **26)** Yırtıcı hayvanlarda olduğu gibi, iki elin yere yatırılması tarzındaki oturuş. Buradaki kerahet Hanefilere göre tahrimi kerahettir, **27)** Malikiler göre namazda ellerini birbirine vurmak, mesela uyarıcı durumlarda olduğu gibi, 28) Ev ve iş elbisesi ile namaz kılmak da eğer başka bir elbise varsa mekruhtur; yoksa mekruh değildir, **29)** Kamis (uzun gömlek) giyinmeye gücü yettiği halde izar veya sadece don ile namaz kılmak. Bunun gibi tembellikten dolayı başı açık namaz kılmak da mekruhtur. Eğer kendini aşağı dereceli göstermek için başı açık namaz kılınırsa bunda bir beis yoktur. Çünkü namaz huşu üzerine dayalıdır. Buraki kerahet ittifakla tenzihidir. Şer'an müstehab olan erkeklerin iki elbise içinde namaz kılmalarıdır. Bunlardan biri kamis, biri rida (aba) veya kamis ve şalvardır. Çünkü Ebu Davud ile diğer hadis alimlerinin İbni Ömer (ra)'den rivayet ettiklerine göre Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Sizden biriniz namaz kıldığı zaman iki elbisesini giysin. Çünkü Allah, kendisi için süslenilmeye daha layık olandır. İki elbisesi bulunmayanlar namaz kıldıkları zaman izar giyinsinler, Yahudilerin bütün vücutlarını

kaplayan elbise giydikleri gibi yapmasın". Nitekim başı örtmek müstahabdır, **30)** Üzerinde insan veya hayvan resimleri bulunan bir elbise ile namaz kılmak. Çünkü Ebu Talha Hz. Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu duymuştur: "Melekler içinde köpek veya resim ve heykel bulunan bir eve girmezler". Bu durum put taşıyan kimsenin durumuna benzer. Bu da haramdır. Bunun haram olmasının sebebi de şudur: Zeyd b. Halid Ebu Talha yoluyla Hz. Peygamber (sav)'den rivayet etmiş olup sonunda şöyle demiştir: "Elbise üzerinde şerit şeklinde olan müstesna". Dikili bir büste doğru veya başın üst tarafına veya önünde veya hizasında veya sağında da solunda bulunan bir reme doğru namaz kılmak mekruhtur. Bu resimler yere yatırılmış olmayıp dikine konulan yastıklar üzerinde de olsa bunlara karşı namaz kılmak mekruhtur. Çünkü bu durum kafirlerin bu resimlere karşı secde etmelerine benzer, putlara tapanların tapınmasına benzer. Hanbeliler ile Şafiilere göre: Küçük de olsa, resim üzerine secde etmek mekruhtur. Hanefilere göre eğer bu resim ayaklar altında ise mekruh olmaz. Çünkü buna hakaret edilmiştir, **31)** Hanefilere göre bütünü ile imamın mihrabın içinde durarak ve mihraba gömülerek namaz kılması mekruhtur. Ayakları mihrabın dışında bulunduğu halde mihrabın içinde secde etmek ise mekruh değildir. Bunun sebebi imamın cemaatten yer bakımından ayrıcalığa sahip olmamasıdır. Çünkü mihrap başka bir ev manasındadır. Bu da kitap ehlinin yaptıkları iştir. Ancak yer darlığı olursa o takdirde bunu yuapmak da bir kerahet yoktur. Hanefiler yine şöyle demişlerdir: Farz veya nafile olsun namazda mutlak olarak ayet sure ve tesbihleri el parmakları ile saymak da mekruhtur. Çünkü bu namaza ait amellerden değildir. Namaz dışında ise bunu yapmakta bir kerahet yoktur. Konuşan ve ses, gürültü çıkaran veya bir takım işlerle meşgul olan veya uyuyan ve bu esnada gülünç bir durumun ortaya çıkması ihtimali bulunan kimseler önünde namaz kılmak mekruhtur. Alın yere değmek şartıyla sarığın kıvrımı üzerine secde etmek mekruhtur. Eğer alın yere değmezse namaz sahih olmaz. İticar, yani sarığın sadece başın etrafına sarıp ortasını açık bırakmak mekruhtur. Gösteriş olmamak şartıyla tesbih kullanmakta beis yoktur, **32)** Yanmakta olan bir ateşe doğru namaz kılmak mekruhtur. Çünkü bu şekilde namaz kılmak, ateşe tapan Mecusilere benzemektir. Bunun kerahati ittifakla tenzihidir. Ancak, Şafiiler bunu mekruhlardan saymamışlardır, **33)** Namazda Sedl, yani elbise ve ridanın, giyilmeksizin omuzlar üzerine atılması mekruhtur. Malikilere göre eğer bu özürsüz olarak yapılırsa mekruhtur. Eğer özür varsa mekruh değildir. Hanefilere göre bu meseledeki kerahet tahrimidir. Malikilere göre ridanın omuzlar üzerine atılması menduptur. Belki mescidin tanınmış olan imamı için bunu yapmak daha kuvvetli bir menduptur, **34)** Baştan aşağı bedenin namazda elbise ile örtülmesi, (İştimâlü's-samma) ellerin çıkarılacağı bir yerin bırakılmaması tarzında giyinilen bir elbise ile namaz kılmak mekruhtur. Fakihler bu tür elbiseyi şöyle tefsir etmişlerdir. Kişinin üzerinde başka bir elbise bulunmadan sadece tek bir parça kumaş ile vücudunun tamamını örtmesi, sonra bir ucunu kaldırıp omuzlar üzerine atılması durumunda avret yerlerinin görülmesine imkan veren elbisedir. Bu açıklamaya hadisteki yasaklama haramlık için olup bu durumda namaz kılan kişinin namazı bozulur. Eğer böyle bir elbiseyi giymekle avret yerlerinin hiç biri görünmez ve iki elin dışarı çıkarılacağı bir delik bırakılmazsa bu gibi elbise ile namaz kılmak ittifakla mekruh olur. Hanefilere göre, mekruhluk tahrimidir. Şirazi el-Muhezzeb şöyle demiştir: Tek bir elbise giyinip bu elbisenin göğüs kısmından ellerini dışarı çıkarmak mekruhtur, **35)** Hanbelilere göre: Kırmızı elbise ile namaz kılmak mekruhtur. Nitekim erkeklerin kırmızı elbise giymeleride mekruhtur. Hanefilere göre: Erkeklerin kırmızı ve sarı elbise giymeleri tenzihen mekruhtur. Kadınlar için diğer renklerde elbise giyinmekte bir beis yoktur. İmam Malik'e göre: Süslenmek ve şöhretlenmek maksadı ile kırmızı elbise giyinmek mekruhtur. Ev elbiseleri ile iş elbiseleri kırmızı olabilir. İmam Şafii kırmızıya boyanmış elbise giyinmeyi mübah kabul etmiştir, **36)** Malikilere göre: İnce ve dar olduğu için veya bütün uzuvları kapladığı için avret yerlerini belli edecek elbise giyinmek namaz dışında da olsa mekruhtur. Çünkü bu gibi elbiseler selef-i sâlihinin giyindikleri elbiselerden değildir, **37)** Iztıba, yani bedenin üstüne giyilen ridayı sağ koltuğunun altından geçirip ucunu sol omuz üzerine atmak ve sol omuzu açık bırakmak. Bu türlü kıyafet de daha önce yasaklandığı belirtilmiş iştimalus samma'ya dahildir, **38)** Tekbir, tahmid ve tesmi gibi zikirlerin asıl yerlerinden başka yerlerden yapılması da mekruhtur. Mesela, rükûsunu tamamladıktan sonra rükû için tekbir almak veya kıyamı tamamladıktan sonra "Semiallahu limen hamideh" demek gibi. Çünkü sünnet olan, bu zikirlere intikallerin başında başlamaktır. Hanbelilere göre, eğer kasten yapılmış olursa bunu yapmak namazı iptal eder. Malikilere göre bunu yapmak mendubun tersini yapmak olur, **39)** Namaz kılanın önünde sütre edinmeyi terk etmesi mekruhtur. **2) Namaz Kılmak İçin Mekruh Olan Yerler:** Hanbeliler bu yerlerde namaz kılmayı haram, Şafiiler ile Hanefiler mekruh kabul etmişlerdir. Çünkü bununla ilgili nehiy sünnetle sabittir. **A) Yol kenarlarında namaz kılmak:** Hanefiler ile Şafiilere göre: Yolun üst ve aşağı kısmında namaz kılmak mekruhtur. Ayrıca Şafiiler şu hususu zikretmişlerdir: Sokaklarda, mescidin dışındaki sahalarda namaz kılmak mekruhtur. Malikilere göre: Yol ortasında, çöplükte, kabristanda, hamamda, mezbahada namaz kılmak kerahetsiz olarak caizdir. Ancak buraların necis olmadığından emin olma şarttır. Eğer temizliğinden emin olunmazsa, yani necis olduğu muhakkak veya şüpheli ise namaz batıl olur. Hanbelilere göre: Yol kenarlarında namaz kılmak haram olup sahih olmaz. Bunun gibi çöplüklerde, mezbahada, hamamda, deve ağıllarında kılınan namaz sahih olmaz. Kabristan ve kabristanın sathında cenaze namazı kılmayı istisna etmişlerdir. Bu namaz sahihtir. Evlere giden sokaklarla ana caddenin sağ ve sol kısmında namaz kılmayıda istisna etmişlerdir. Buralarda namaz kılmak kerahetsiz olarak sahihtir, **B) Hamam içinde namaz kılmak:** Hanefi, Şafii ve Hanbelilere göre mekruhtur, **B) Deve ağıllarında namaz kılmak develerin sidiklerinin ve dışkılarının necis olduğunu söyleyenlerce mekruhtur:** Bunlarda Hanefiler ile Şafiilerdir. Malikilere göre de deve ağıllarında namaz kılmak mekruhtur. Fakat koyun ve sığırların ahırlarında ve ağıllarında namaz kılmak mekruh değildir. Bunun delili ise: Ebu Hureyre (ra) rivayet ettiği hadistir. "Koyun ağıllarında namaz kılın, deve ağıllarında namaz kılmayın." Koyun ağıllarında namaz kılmanın mekruh olmadığı hususunda ittifak vardır, **C) Çöplükler ile mezbahada namaz kılmak Malikilerin dışındakiler göre mekruhtur, Ç) Kilise, havra ve benzeri kafirlerin ibadet ettikleri yerlerde namaz kılmak, cumhur ile İbni Abbas'a göre mekruhtur.** Hanbelilere göre temiz olan kiliselerde namaz kılmakta beis yoktur. Nevevi, el-Mecmu' adlı kitabında şöyle demiştir: Şeytanların barınağı olan meyhane ve bunun benzeri fahiş kötülüklerin işlendiği yerlerde namaz kılmak mekruhtur, **D) Kabristanda namaz kılmak:** Malikiler dışındaki cumhura göre mekruhtur, **E) Kâbe'nin üstünde namaz kılmak mekruhtur:** Çünkü bu, emredilen tazimi ihlal etmektir. Aynı zamanda namaz kılan kimsenin önünde bulunması gereken sütrede bulunmamaktadır. Çünkü bu kişi

(403) İKİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(404) Namazın Rükünlerinin Delilleri

(405) Namaza Niyet Etmenin Delili

Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. «Halbuki onlar Allah'ın (varlığına) birliğine inanarak ve dini yalnız ona has kılarak ibadet etmeleriyle emr olunmuşlardı.» [676] Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır. Ameller niyetlere göredir kişi için ancak niyet ettiği vardır. [677]

Beytullah'ta namaz kılıyor, Betullah'a doğru değil. Fakat Kâbe'nin tavanın da veya içinde namaz kılmak sahihtir. Ancak bu eğer nafile bir namaz ise ittifakla sahihtir. Maliki ve Hanbelilere göre: Kâbe'nin içinde farz namaz kılmak sahih değildir. Hanefiler ile Şafiilere göre: Kâbe'nin içinde mutlak olarak namaz kılmak sahihtir. Bu namazın farz yahut nafile olması arasında bir fark yoktur. çünkü Hz. Peygamber (sav) Beytullah'ın içinde iki rekat namaz kılmıştır. **3) Namazda Yapılması Mekruh Olmayan Şeyler:** Hanefilere göre aşağıdaki durumlarda namaz kılmak mekruh olmaz, **A)** Ayakta duran veya oturmakta olan bir insanın sırtına karşı namaz kılmak mekruh değildir, **B)** Bir kimsenin önünde asılı duran Mushaf veya kılınca karşı namaz kılınmasında bir beis yoktur, **C)** Üzerinde canlı resimleri bulunan bir yaygı üzerinde secde etmek mekruh değildir, **Ç)** Âlimlerin ittifakı ile yılan, akrep ve benzeri öldürücü haşerelerin iki darbe ile de olsa, namaz esnasında öldürmesinde bir beis yoktur, **D)** Rükûda bedene yapışmasın diye kişinin namaz esnasında az bir iş ile elbisesini silkelemesinde beis yoktur, **E)** Bütün fakihlerin ittifakı ile unutulan yanılan veya okurken imamın okuyuşunun cemaat tarafından açılmasında veya yanlışın düzeltilmesinde bir beis yoktur, **F)** Zaman zaman iki ayaktan biri üzerine dayanarak nöbetle dinlendirmek, bazen bir ayak üzerinde durmak, bazen diğeri üzerine dayanmak. Çünkü bu durum uzun sure ayakta durmaya sebeptir ve yardımcıdır. Çok yapıldığı zaman ise mekruhtur. Çok olmasa usanca delalet eder. Bu da mekruhtur. **4) Namaz Kılmak İçin Haram Olan Yerler (Gasbedilen Toprakta Namaz Kılmak):** Bütün fakihlerin icması ile, gasbedilen bir toprak üzerinde namaz kılmak haramdır. Çünkü bu gibi topraklarda namaz dışında eğleşmekte haramdır. Namaz dışında haram olanın namazda haram olması daha kuvvetlidir. Hanbeliler dışındaki cumhura göre, böyle bir toprakta kılınan namaz sahihtir. Çünkü yasak, namazın kendisine ait değildir, dolayısıyla namazın sıhhatine engel değildir. Bu mesele, boğulmak üzere olan birini gördüğü halde onu kurtarmak mümkün iken kurtarmayan kişinin veya yanmakta olan birini namaz kılarken gördüğü halde ateşini söndürmeyen kimsenin namazına benzer. Günahkar olmakla beraber, böyle bir kimsenin kıldığı namaz sahih olur, bununla farz düşer ve sevap hasıl olur? Namazından ötürü sevap kazanır, fakat gasbedilmiş bir yerde kaldığı veya üzerinde namaz kıldığı için günahkar olur. **Gazaba uğramış toprak üzerinde namaz kılmak:** İlahi gazabın indiği toprakta veya üzerine azap inen Babil, Semud kavminin ülkesi gibi topraklarda namaz kılmak sahihtir. Hıcr ve Mescid-i dırar gibi. Buralarda namaz kılmak mekruhtur. Çünkü bu mescid üzerine gazap olunmuştur. Hz. Peygamber (sav) Semud kavminin diyarı olan Hıcr bölgesinden geçtiği gün şöyle buyurmuştur: "Bu azaba uğrayanların bulunduğu yere onlara isabet eden azabın size de isabet etmesinden korkmanızdan ötürü ağlayarak girin" **5) Namazdaki Giyilen Elbise:** Şafii ve Hanefiler namazdaki giysileri için dört tür zikretmişlerdir. **A) Namaz için gerekli elbise:** Bu elbise tek olup avret yerinin bütünü veya Hanbelilere göre, bir kısmını örtecek kadar olan elbisedir veya avret yerlerinin dışında bütün azaları örten elbisedir, **B) Fazilet elbisesi:** Bu da namazda kişinin iki veya daha çok kat elbise giymesidir. Böyle elbiseler daha çok örtünmeye sebeptir. Kadınlar için müstahap olan üç elbise içinde namaz kılmalarıdır. **C) Mekruh olan elbisler:** Baştan aşağı bedenin namazda elbise ile örtülmesi, (İştimâlü's-samma) ellerin çıkarılacağı bir yerin bırakılmaması tarzında giyinilen bir elbise ile namaz kılmak mekruhtur. Fakihler bu tür elbiseyi şöyle tefsir etmişlerdir. Kişinin üzerinde başka bir elbise bulunmadan sadece tek bir parça kumaş ile vücudunun tamamını örtmesi, sonra bir ucunu kaldırıp omuzlar üzerine atılması durumunda avret yerlerinin görülmesine imkan veren elbisedir. Bu açıklamaya hadisteki yasaklama haramlık için olup bu durumda namaz kılan kişinin namazı bozulur. Eğer böyle bir elbiseyi giymekle avret yerlerinin hiç biri görünmez ve iki elin dışarı çıkarılacağı bir delik bırakılmazsa bu gibi elbise ile namaz kılmak ittifakla mekruh olur. Hanefilere göre, mekruhluk tahrimidir. Şirazi el-Muhezzeb şöyle demiştir: Tek bir elbise giyinip bu elbisenin göğüs kısmından ellerini dışarı çıkarmak mekruhtur, **Ç) Giyinilmesi ve namaz kılınması haram olan elbiseler:** Bu elbiseler iki kısma ayrılır: Birinci kısmı erkeklere de kadınlara da şamildir. Bu da iki türlüdür: Biri necis olan elbisedir. Böyle bir elbise ile namaz kılmak sahih değildir. Çünkü temizlik şartlarından biridir. İkincisi gasbedilen elbiselerdir. Cumhura göre, gasbedilen elbise ile veya bu elbise üzerinde namaz kılmak sahihtir. Hanbelilere göre namaz sahih olmaz. İkinci kısmı da sadece erkekler için haram olan elbiselerdir: Bunlar ipek elbiseler ile altınla karışık olarak dokunmuş elbiseler, yaldızlı elbiselerdir. Bu gibi elbiselerin giyilmesi, yaygı olarak kullanılması namazda ve namaz dışında kullanılması, yayılması haramdır. Çünkü Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "İpek ile altının giyinilip kuşanılması ümmetimin erkeklerine haram olup kadınlarına helal kılınmıştır". Başka bir hadiste ise şöyle buyrulmuştur: "İpek elbise giyinmeyin. Dünyada ipek elbise giyinen bunu ahrette giyinmeyecektir". (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 86-111).

[676] Beyyine suresi ayet, 5.

[677] Tecridi sarih, 1, 12, Bedei vahyi; Müslim, 1, 1515, 1516, bab, 45, had, 1409, İmare; Buhari, 1, 2, Bedei vahyi; Ebu Davud, 2, 651, bab, 11, had, 2201, Talak; Nesai, 1, 58, bab, 60, had, 75, Taharet.

(406) Namazda Gücü Varsa Ayakta Durmanın Delili

İmran b. Hüseyin diyor ki bende mayasıl vardı oturamıyordum. Peygamber (s.a.v)'den sordum dedi ki ayakta namazını kıl. Eğer oturamıyorsan yanın üzerine dur.[678] Nesai de şu ziyade vardır. Eğer uzanarak gücün yetmiyorsa. Allah kimseye zorluk dilemez kolaylık diler.

(407) İftitah Tekbirini Almanın Delili

İhram tekbiri (Yani Allahu ekber deyip namaza başlangıç tekbiri demek) Hz. Ali (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. «Namazın anahtarı abdest almak. Onun tahrimi (namazda bazı şeylerin haram kılınmasına sebep) tekbir almak (yani tekbir almakla yemek, içmek, ve konuşmak gibi şeyleri yapmak haram olur.) tahlili (namazdan sonra namazda haram kılınan şeylerin helal kılınması ise) selam vermektir.» [679]

(408) Besmele İle Beraber Fatihayı Okumanın Delili

Ubade b. Samit (r.a)'den Efendimiz (s.a.v). Namazda fatiha'tul kitabı okumayanın namazı yoktur, buyurdu. [680] Ümmi Seleme (r.a)'den rivayet edildiğine göre. Hz. Peygamber (s.a.v) besmeleyi fatihadan bir ayet saymıştır. İbni Huzeymeden sahih bir isnatla rivayet etmiştir. [681] Bunun en açık ve canlı delili ise Kur'an'ın her suresinde besmele vardır. Ancak tevbe suresi hariç. Ayrıca Neml suresinin otuzuncu ayeti bunun daha canlı delilidir. Besmele konusunda başka hadislerde vardır. Bunlardan biri, Buhari, Müslim, ve İbn Huzeymenin sahih bir isnatla yukarıda geçen Ümmi Selemenin hadisidir. Bu hadisi Darekutni rivayet etmiş mevkuf olduğunu doğrulamıştır. [682]

(409) Fatiha Suresinin Metni Ve Manası

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ ﴿١﴾ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَ ﴿٢﴾ اَلرَّحْمٰنِ
الرَّح۪يمِ ﴿٣﴾ مَالِكِ يَوْمِ الدّ۪ينِ ﴿٤﴾ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَع۪ينُ ﴿٥﴾ اِهْدِنَا
الصِّرَاطَ الْمُسْتَق۪يمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذ۪ينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالّ۪ينَ ﴿٧﴾

1- Rahman ve rahîm olan Allah'ın adıyla.

---

678 Tezhib fi edilletühü, 53; Kifayetul ağyar, 1, 64,den naklen; Buhari, 1066.
679 Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 1, 119, 120; Ebu Davud, 1, 39, 40, bab, 31, hd, 61, Taharet; Tirmizi, 2, 3, bab, 62, hd, 238; İbn Mace, 1, 101, bab, 3, hd, 275; Darimi, 1, 140, 141, bab, 22, hd, 693, Vudu; Müsnedi Ahmed, 1, 123, 3, 340.
680 Buhari, 1, 184, bab, 95, Ezan; Müslim, 1, 290, bab, 11, had, 394.
681 Büyük Şafii fıkhı tercümesi, 1, 157; Muhezzeb, 1, 138.
682 Sübülü's Selam, 1, 173; Fıkhu'l İslami we edilletühü, 2, 835, den naklen; Tirmizi, 2, 16.

2- Hamd (övme ve övülme), âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.
3- O, rahmandır ve rahîmdir.
4- Ceza gününün mâlikidir.
5- (Rabbimiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız.
6- Bize doğru yolu göster.
7- Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğun kimselerin yolunu; gazaba uğramışların ve sapmışların yolunu değil! Âmin.

(410) Rükua Varmak Ve Tuma'nine Yapmanın Delili

Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Rüku edin» [683] «Rüku edenlerle beraber rüku edin.»[684] Ebu Hureyre (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. «Sonra rükua varıp mutmain oluncaya kadar dur» [685]

(396) Rükudan Doğrulmak Ve İ'tidalın Delili

Ebu Hureyre (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Sonra rükudan tam doğrul. [686] Diğer bir rivayette ise Hz. Aişe (r.anha)'nın şu rivayetidir. Hz. Peygamber (s.a.v) başını rükudan kaldırdığında dümdüz dikilmedikçe secdeye gitmezdi. [687] Diğer bir rivayette ise peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Sonra başını rükudan kaldır ve dimdik ayakta duruncaya kadar secdeye gitme. [688]

(411) Secdelere Gitmenin Ve Tuma'nine'nin Delili

Secdenin delili ise şunlardır. «Ey iman edenler! Rüku edin, secde edin.» [689] Hadisi şerifteki delil ise şöyledir. «Hz. Peygamber (s.a.v) Alın (alnını gösterirken burnu üzerine işaret etti), eller, dizler, ve ayak uçları olmak üzere yedi kemik (yedi aza) üzerine secde etmekle emr olundum.» [690] Diğer bir hadisi şerifte ise şöyledir. «Ebu Hureyrenin rivayet ettiği hadisi şerifte Peygamber (s.a.v) Mescide girerken bir adam mescide girdi namaz kıldı ve efendimiz (s.a.v) ona dön namazını kıl senin namazın olmadı dedi. Adam namaz kıldı Peygamber (s.a.v) geldi selam verdi. Peygamberimiz onu tekrar geri çevirdi ona dön namazın olmadı. Bunu üç kere tekrarladı. Adam dedi ki seni hak olarak gönderen Allah'a yemin olsun ki ben bundan daha iyisini bilmiyorum bana (namazın nasıl kılınacağını) öğret dedi: Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdu.namaza kalkacağın zaman tekbir al. Sonra Kur'an dan kolayına geleni (fatiha) ile beraber oku. Sonra rükua varıp mutmain oluncaya kadar dur. Sonra başını rükudan kaldır ve dimdik ayakta duruncaya kadar secdeye gitme. Sonra secdeye git ve azaların yatışıncaya kadar otur. Sonra yine secdeye git ve azaların yatışıncaya kadar bekle. Sonra bütün namazlarının hepsini böyle yap buyurdu.» [691] Hadiste geçen kolayınıza geleni okuyun ibaresi.ibn Hibban o

---

683 Hac suresi ayet, 77.
684 Bakara suresi ayet, 43; A'li İmran suresi ayet, 43.
685 Buhari, 1, 184, bab, 95, Ezan; Müslim, 1, 298, bab, 11, hd, 397, Salât;
686 Buhari, 1, 184, bab, 95, Ezan; Müslim, 1, 198, bab, 11, hd, 397, Salât.
687 Müslim, 498.
688 Buhari, 724; Müslim, 397.
689 Hac suresi ayet, 77.
690 Buhari, 779; Müslim, 490.
691 Buhari, 1, 184; Müslim, 1, 298, 357. bab, 11, 46, hd, 397, 498, Salât.

ümmül kitap Kur'an da ki fatiha suresidir. Bunun delili. Namazda fatiha'tul kitabı okumayanın namazı yoktur. Hadisidir.[692]

(412) Ka'de'i Ahire'ye Oturmanın Delili

Ebu Hümeydi Saidiyden rivayet edilmiştir. Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdu. Peygamberimiz ne zaman ki namaza son oturuşa oturduğunda sol ayağını sağın önüne geçirir ve sağ ayağını dikerdi makadı üzerine otururdu. [693]

(413) Ka'de'i Ahire'de Et-Tahiyatı Okumanın Delili

İbn Abbas (r.a)'dan Hz. Peygamber (s.a.v) bize Kur'andan bir sure öğretir gibi teşehhüdü (et-tahiyyatı) öğretirdi. Hz. Peygamber (s.a.v) teşehhüdü şu lafızlarla söylerdi. Bütün tayyibeler (sözlü ibadetler. Fiili ibadetler ve mali ibadetler. Allah'a mahsustur.) ve bereketler, salavatlar ve güzel şeyler Allah'ındır. Ey Nebi! Allah'ın selamı ve bereketi senin üzerine olsun. Bize ve Allah'ın Salih kullarına selam olsun. Şahadet ederim ki Muhammed Allah'ın resulüdür.[694]

(414) Tahiyyat Lafızları Ve Manaları

اَلتَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لاَإِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ.

«Her türlü selamlar, bol hayır ve bereketler, bütün ibadetle ve güzel sözler Allah içindir. Selam, Allah'ın rahmet ve bereketi sana olsun ey Nebi! Selam, bizim ve Allah'ın Salih kullarının üzerine olsun. Şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın kulu ve resulüdür.»[695]

اَلتَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ، وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، اَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

«Selamlar, dualar ve bütün güzel şeyler ancak Allah'a dır. Ey Nebi! Selam sana Allah'ın rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun. Selam bize ve Allah'ın Salih kullarına.. Allah'tan

---

[692] Buhari, 1, 184, bab, 95, Ezan; Müslim, 1, 29, bab, 11, hd, 394.
[693] Buhari, 1, 201, bab, 145, Ezan; Ebu Davud, 1, 590, 591, bab, 176, 177, hd, 964.
[694] Müslim, 1, 302, bab, 16, hd, 403, Salât; Nesai, 2, 242, bab, 103, hd, 1172; İbn Mace, 1, 291, bab, 24, hd, 900, 901; Tirmizi, 2, 83, bab, 100, hd, 290; Müsnedi Ahmed, 1, 292; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 4, 20; Ebu Davud, 1, 596, 597, bab, 177, hd, 974.
[695] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 4, 21, hd, 974; Müslim, 60, Salât; Tirmizi, 100, Salât; Nesai, 103; İbn Mace, 24, İkame; Ahmed b. Hanbel, 1, 292,

başka ilah olmadığına şahadet ederim. Ve yine şahadet ederim ki Muhammed Onun kulu ve Resulüdür.» [696]

(415) Tahiyyattan Sonra Okunacak Duaların Lafızları Ve Manaları

اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

Manası: Allah'ım! İbrahim'e ve İbrahim'in ailesine salat ettiğin gibi Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine de salat eyle. Şüphesiz sen; çokça hamd edilen, şan ve şeref sahibisin.[697]

اَللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيد

Manası: Allah'ım! İbrahim'i ve İbrahim'in ailesini mübarek kıldığın gibi Muhammedi ve Muhammed'in ailesini de mübarek kıl. Şüphesiz sen; çokça hamd edilen, şan ve şeref sahibisin.[698]

رَبَّنَاٱغفِرْلِى {رَبَّنَآ اتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى ٱلآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ} وَلِوَالِدَىَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ.

Manası: (Ey Rabbimiz! Bize dünyada iyilik ver, âhirette de iyilik ver. Bizi Cehennem azabından koru.) [699]

Ey Rabbimiz; beni, ana ve babamı ve bütün mü'minleri hesap gününde bağışla.[700]

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُبِكَ مِنَ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ .اَللَّهُمَّ أُعِنِّ عَلَى ذِكْرِكَ, وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

Manası: "Allah'ım! Kabir azabından, cehennem azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden, Mesih Deccal'ın fitnesinin şerrinden sana sığınırım.[701] Allah'ım! Seni zikretmek sana güzelce ibadet etmek için bana yardım et.[702]

(416) Birinci Selamı Vermenin Delilleri

---

[696] Müslim, 1, 301, bab, 16, hd, 404, Salât; Buhari tercümesi, 2, 819, bab, 67, Salât.
[697] Müslim, 1, 305, bab, 17, hd, 405, 406, 407, Salât.
[698] Müslim, 1, 305, bab, 17, hd, 405, 406, 407, Salât; Buhari, 10, Enbiya: 31, 32 Deawat; Nesai, 49, 50, 51, 54; Tirmizi, tefsiru sure, (33), 34; Darimi, 85, Salât; Muwatta, 66, 67, sefer; Ahmed b. Hanbel, 1, 162; 3, 47, 4, 118, 5, 274, 434; İbn Mace, 25, İkame.
[699] Bakara suresi ayet, 201.
[700] En güzel dualar. Ali Eren,36.
[701] Buhari, 2, 102; Müslim, 1, 412. Lafızlar Müslim'indir.
[702] Ebu Davud, 2, 86; Nesai, 3, 53; el-Elbani, "hadis sahihtir" der. Bk. Sahih-i Ebi Davud, 1, 284. Hısnu'l Müslim tercümesi, 53.

Hz. Aişe (r.anha)'dan Hz. Peygamber (s.a.v) Namazı bir tekbirle başlardı. Bir selamla bitirirdi. [703]

(417) Namazda Çıkmaya Niyet Etmenin Delilleri

Sahih görüşe göre rükün değil. Lakin sünnettir. Burada ki kavle göre rükündür. [704] Mühezzeb kitabında da rükünleri sayarken bu rüknü de zikretmiştir.[705]

(418) Tertibe Riayet Etmenin Delilleri

Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet ettiği hadis şöyledir. Efendimiz (s.a.v) mescide girerken bir adam mescide girdi namaz kıldı ve efendimiz (s.a.v) ona dön namazını kıl senin namazın olmadı dedi. Adam namaz kıldı Peygamber (s.a.v) geldi selam verdi. Peygamberimiz (s.a.v) onu tekrar geri çevirdi ona dön namazını kıl senin namazın olmadı. Bunu üç kere tekrarladı. Adam dedi ki seni hak olarak gönderen Allah'a yemin olsun, ben bundan daha iyisini bilmiyorum, bana (namazın nasıl kılındığını) öğret dedi. Efendimiz şöyle buyurdu. Namaza kalkacağın zaman tekbir al. Sonra Kur'an'dan kolayına geleni (fatiha) ile beraber (bir sure) oku. Sonra rükua varıp mutmain oluncaya kadar dur. Sonra başını rükudan kaldır ve dimdik ayakta duruncaya kadar bekle. Sonra secdeye git ve azaların yatışıncaya kadar bekle. Sonra yine secdeye git ve azaların yatışıncaya kadar bekle. sonra bütün namazlarının hepsini böyle yap. Buyurdu. [706]

Aynı zamanda bu sıralama sahih nakillerle nakledilmiştir. Bu tertip Resulallah (s.a.v)'ın yaptığı ameller üzerine atfedilir. Çünkü bu tertip Peygamber (s.a.v)'in sahih hadisleriyle nakledilmiştir. [707]

(419) NAMAZA GİRMEDEN ÖNCEKİ SÜNNETLERİN DELİLLERİ

(420) Ezan Okumak

Bu ezan ile kamet farz olan namazlarda olur, onun meşruiyeti şu delillerle sabittir. Allah şöyle buyuruyor. «Birbirinizi namaza çağırdığınız zaman onu bir eğlence ve oyun edinirler. Bu kendilerinin hakikaten akıllarını kullanmaz bir güruh olmalarındandır.» [708] «Ey iman edenler, Cuma günü namaz için çağrıldığınız zaman hemen Allah'ı zikretmeğe gidin. Alış verişi bırakın. Bu bilirseniz sizin için çok hayırlıdır.» [709]

---

[703] Müslim, 1, 358, bab, 46, had, 498; Ebu Davud, 1, 39, 40, bab, 31, hd, 61; Ebu Davud, 1, 119, 120; Tirmizi, 2, 3, bab, 62, hd, 238; İbn Mace, 1, 101, bab, 3, hd, 275; Darimi, 1, 140, 141, bab, 22, hd, 693, Vudu; Müsnedi b. Hanbel, 1, 123, 3, 340.
[704] Et-tezhib fi edilletühü, 57;
[705] Muhezzeb, 1, 155.
[706] Buhari, 1, 184; Müslim, 1, 298, 357, bab, 11, 46, hd, 397, 498, Salât.
[707] Et- tezhib fi edilletühü, Metni gayeti ve takrib, 57,
[708] Maide suresi ayet, 58.
[709] Cuma suresi ayet, 9.

Malik b. Huveyris (r.a)'den rivayet ettiği hadisi şerifte Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdu. Ne zaman ki namaza hazırlanırsanız sizden biriniz ezan okusun ve imam olsun tekbir getirsin.[710]

İbn Umer (r.a) şöyle der idi: Müslümanlar Medine'ye geldikleri zaman bir araya toplanırlar da, namaz vakitlerini gözetlerlerdi. O ilk zamanda namaz için nida (çağrı ,ezan okunmazdı) edilmezdi. Bir gün bu hususta konuştular. Bazıları: Hıristiyanların çanları gibi çan edinin, dediler. Diğer bazıları da çan olmasında Yahudilerin nefiri gibi boru olsun, dediler. Umer: Namaza çağıracak bir adam niye göndermiyorsunuz? Dedi. Resulallah (s.a.v) bunu üzerine: Ya Bilal, kalk, namaz için nida et (yani ezan oku) buyurdu. [711]

Enes (r.a)'den şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v) Bilal'a ezanı çift ikameti (kamet getirmeyi) tek okumasını emretti. Ancak kad kaameti's salat lafızları müstesna. [712] (bunlar çift okunur)

(421) Ezan Ve Lafızları Ve Manaları

Abdülmelik b.Ebi Mahzure (babası) Ebu Mahzure'yi (şöyle) derken, işitmiştir. Rasulullah (s.a.v) bana ezanı harf harf öğretti. (o ezanda şöyledir.)

اَللَّهُ أَكْبَرُ، اَللَّهُ أَكْبَرُ، اَللَّهُ أَكْبَرُ، اَللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلاَحْ، اَلصَّلاَةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ، اَلصَّلاَةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ.

Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Allah en büyüktür.

Ben Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik ederim. Ben Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik ederim.

Ben Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik ederim. Ben Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik ederim.

Haydi namaza. Haydi namaza. Haydi kurtuluşa. Haydi kurtuluşa. (Sabah namazında ise şu ilave yapılır). Namaz uykudan hayırlıdır. Namaz uykudan hayırlıdır.[713]

(422) Ezan Zikirleri

Müezzinin dediği tekrarlanır yalnız "Hayye ala's- Salah" ve "Hayye ala'l felah" dediğinde.

---

[710] Buhari, 1, 154, 155, bab, 17, Ezan; Müslim, 1, 465, 466, bab, 53, hd, 674; Fethu'l bari şerhi Buhari, 2, 319, bab, 17, hd, 628, 630, 658, 685, 719, 2848, 6008, 7246.

[711] Buhari, 1, 150, bab, 1, Ezan; Tirmizi, 1, 363, bab, 25, hd, 190; Ebu Davud, 1, 337, 338, bab, 28, hd, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506.

[712] Buhari, 1, 150, bab, 1, 3, Ezan; Müslim, 1, 286, 287, bab, 2, 3, Salât; Tirmizi, 1, 358, bab, 25, hd, 189, Salât, Nesai, 2, 3, bab, 2, hd, 626, Ezan; Darimi, 1, 216, bab, 6, hd, 1195, 1196, 1197, Salât; İbn Mace, 1, 241, bab, 6, hd, 729, 730, 731, 732; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 3, 103, 189.

[713] Sünen-i Ebu Davud tercümesi, 2, 296, bab, 28, hd, 504, 503, 502, 501, 500, 499; Ahmed b. Hanbel, 3, 408, 409; Tirmizi, 26, Salât; Nesai, 3, 5, Ezan; İbn Mace, 2, Ezan.

لاَحَوْلَ وَلاَقُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ

"la havle we la kuvvete illa billah" denilir. [714]
Müezzinin şahadeti okumasından hemen sonra şu dua okunur.[715]

وَأَنَا أَشْهَدُ أَنْ لاَإِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً، وَبِالإِسْلاَمِ دِينًا.

"Ve bende Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ederim. O tektir ve ortağı yoktur. Muhammed Onun kulu ve Resulüdür. Rabb olarak Allah'ı, Resul olarak Muhammedi, ve din olarak İslam'ı kabul ettim (razı oldum).[716]

Müezzinin (ezan) sözlerini tekrarlamayı bitirdikten sonra Peygamber (s.a.v) üzerine salavat getirir. [717]

اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ.

Ezan ve kamet arasında kendisi için dua eder. Çünkü dua, o vakitte reddedilmez. [718]

(423) Ezan Duasının Metni Ve Manası

اَللَّهُمّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلاَةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُدًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، [إِنَّكَ لاَ تُخْلِفُ الْمِيعَادَ].

Bu eksiksiz davetin ve kılınacak namazın Rabbi olan Allah'ım! Muhammed'e vesileyi ve fazileti ihsan eyle. Ve Onu va'dettiğin Makam-ı Mahmud'a eriştir. (Şüphesiz, sen vaadinde dönmezsin.) [719]

(424) Kamet Getirmek

...İbn Umer (r.a)'den demiştir ki. "Resulallah (s.a.v) zamanında ezan ikişer ikişer, ikamet ise birer birer okunurdu. Fakat (müezzin) iki kere, kad kaameti's- Salah, kad kaameti's- Salah derdi. Biz ikameti duyunca abdest alır, sonra camiye giderdik." [720]

---

[714] Buhari tercümesi, 2, 664, bab, 7, Ezan; Müslim, 1, 289, bab, 7, hd, 385.
[715] İbn'i Huzeyme, es-Sahih, 1, 220; Hısnu'l Müslim, 26.
[716] Müslim, 1, 290, bab, 7, hd, 386, Salât.
[717] Müslim, 1, 288, bab, 7, hd, 384, Salât.
[718] Tirmizi, Ebu Davud, Ahmed; Bk, İrvau'l Galil, 1, 262; Hısnu'l Müslim, 31.
[719] Buhari, 1152, Bk, Buhari tercümesi, 2, 665. Tırnak içindeki kısım Beyhaki'den, 1, 410, Allame Abdullah b. Baz (Tuhfetu'l Ağyar, 38, Bu ziyadenin sahih olduğunu söyler. Hısnu'l Müslim, 26.
[720] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 2, 314, bab, hd, 510, Salât; Nesai, 2, 28, Ezan; Buhari, 2, Ezan; İbn Mace, 6, Ezan; Darimi, 6, Salât; Ahmed b. Hanbel, 2, 87; 5, 232, 246.

(425) Kamet Lafızları

اَللَّهُ اَكْبَرُ، اَللَّهُ اَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ, حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ، قَدْ قَامَتِ الصَّلاَةُ، قَدْ قَامَتِ الصَّلاَةُ، اَللَّهُ اَكْبَرُ، اَللَّهُ اَكْبَرُ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّه.

(426) NAMAZA GİRDİKTEN SONRAKİ SÜNNETLERİN DELİLLERİ

(427) İlk Et-Tehiyyatüyü Okumanın Delili

Rifaa b. Rafi (r.a)'den dedi ki Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Namazın ortasında oturduğun zaman önce istikrar bul sol ayağını yay. Sonra (ilk) teşehhüdü oku. (yani tahiyyatı ilk oku. [721] Bu dört rekatlı namazlarda olup. İlk oturuşta okunur.)

(428) Sabah Namazında Kunuttu Okumanın Delili

Hakim Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet ediyor. Peygamber (s.a.v) ne zaman ki başını sabah namazının ikinci rekatında rükuda kaldırdığında kunut duası okurdu. [722]

(429) Sabah Namazında Ve Vitirde Okunan Kunut Duaları Ve Manaları

اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلاَيُقْضَى عَلَيْكَ، إِنَّهُ لاَيَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ، [723] فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا قَضَيْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ [724] وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى نَبِيِّ مُحَمَّدٍ [725] وَعَلَى أَلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ [726]

Manası: Allah'ım! Hidayet verdiklerin arasında bana hidayet ver. Afiyet verdiklerinin arasında bana da afiyet ver. Dost edindiklerin arasında beni dost edin. Verdiğini benim için bereketli kıl, takdir ettiğin şeylerin şerrinden beni koru. Şüphesiz yalnız Sen hükmedersin ve sana hükmedilmez. Kimi dost edinirsen zelil olmaz. Rabbimiz, mübareksin ve yüceler yücesisin. Her neye hüküm ve kazanç taalluk ederse hamd sana. Her ne ettimse senden mağfiret

---

[721] Ebu Davud, 1, 538, bab, 144, hd, 860; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 3, 356.
[722] Et-Tezhib fi edilletühü metni gayeti vet- takrib, 59.
[723] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5, 349, bab, 5, hd, 1425, Vitir; Nesai, 51, Kıyamu'l-leyl; Tirmizi, 10, Vitir; İbn Mace, 117, İkame; Darimi, 214, Salât; Ahmed b. Hanbel, 1, 199, 200; Sahih-i Tirmizi, 1, 144; Sahih-i İbn Mace, 1, 194; İrvau'l Galil, 2, 172.
[724] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5, 353.
[725] Nesai, 3, 248, bab, 51, hd, 1745.
[726] Tenvirul Kulub tercümesi, 195.

dilerim, sana tövbe eder ve rücu ederim. Salat ve selam Peygamber efendimiz ve onun ailesinin, ve ashabının üzerine olsun. (Amin Allah'ım kabul buyur.)

اَللَّهُمَّ إِناَّ نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ نُؤْمِنُ بِكَ وَنَتُوبُ إِلَيْكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِى عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ نَشْكُرُكَ وَلاَنَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ.

Manası: İlahi! Biz muhakkak senden yardım diler, senden mağfiret diler, senden hidayet isteriz. Seni tasdik eder, sana tövbe eder, sana itimat eyleriz. Ve seni bütün hayır ile senada, zikirde bulunur, nimetlerini itiraf ile sana şükrederiz. Seni inkar etmeyiz. Sana isyan edenleri hal,ederiz, terk ederiz , alakamızı keseriz.[727]

اَللَّهُمَّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّى وَنَسْجُدُ وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ

Manası: Ya Rabbi! Biz ancak sana ibadet eder ve senin için namaz kılar ve secde ederiz. Sana manen yaklaşmak için (koşar senin için) çalışırız. İbadetlerini sevinçle yapar, rahmetini ümit eder, azabından da korkarız. Şüphe yok ki, senin azabın kafirlere erişicidir. [728]

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُذُوبِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُبِكَ مِنْكَ، لاَ أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَن اَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ.

Manası: Allah'ım! Öfkenden rızana, cezalandırmandan bağışlamana sığınırım. Senden sana sığınırım. Sana olan övgüleri sayamam. Sen kendini övdüğün gibisin. [729]

(430) Vitir Kunutunun Okunuşu Delili

...Hz. Hasan b. Ali (r.anhuma)'dan demiştir ki: Resulallah (s.a.v) bana vitir namazında, İbn Cevvas'ın dediğine göre vitrin kunutunda okuyayım diye şu sözleri öğretti: "Ey Allah'ım!, hidayete erdirdiklerin içerisinde beni de hidayete erdir. Afiyet verdiklerin arasında bana da afiyet ver. Gözettiklerinin içinde beni de gözet. Verdiğin şeylerde benim için bereket kıl. Hüküm (takdir) ettiklerinin şerrinden beni koru. Şüphesiz sen hüküm (takdir) edersin. Senin takdirine karşı gelinmez senin işini üzerine aldığın kişi alçalmaz ve senin düşman olduğunda şeref bulamaz. Rabbimiz, senin hayrın pek çoktur ve sen sana layık olmayan şeylerden münezzehsin." [730] Tirmizi kunutta bundan daha güzel bir şey bilmiyorum diyor. [731] Bu hadisin metni yukarıdan geçti.

(431) Ramazan Yarısından Sonra Okunan Kunutun Delili

---

[727] En güzel dualar. Ali Eren, 37.
[728] En güzel dualar. Ali Eren, 37.
[729] Sünen sahipleri, Ahmed, bak. Sahih-i Tirmizi, 3, 180, Sahih-i İbn Mace, 1, 194; İrvau'l Galil, 2, 175; Hisnu'l Müslim tercümesi 103, Guraba yay İst.
[730] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5, 350, Ebu Davud, 2, 133, 134, bab, 5, hd, 1425, Vitir; Nesai, 3, 248, bab, 51, hd, 1743, 1744; İbn Mace, 1, 372, bab, 117, hd, 1178; Tirmizi, 1, 328, bab, 10, hd, 464.
[731] Tirmizi, 1, 329, Müsnedi Ahmed, 1, 199, 200.

Ramazanın yarısından sonra okunan kunuttun delili ise şöyledir. Ali, İbn Sirin, Said b. Ebi'l- Hasen, Zühri, Yahya b. Sabit, İmam Malik, ve Şafii kunuttun sadece ramazan ayının ikinci yarısında yapılacağı görüşündedirler. Delilleri İbn Ömer'in sadece ramazanın ikinci yarısında sabah ve vitir namazlarında kunut yaptığını bildiren Muhammed b. Nasr'ın rivayetidir. [732]

(432) Kunut Rükudan Doğrulduktan Sonra Yapılır

Buna delil ise şu rivayettir. Said b. Cübeyr, Ahmed b. Hanbel, ve Şafiilerin meşhur olan görüşüne göre kunut rükudan kalktıktan sonra yapılır. Bunlar Beyhaki ve Hakimin Hasan b. Ali (r.a)'den rivayet ettikleri şu habere dayanırlar: "Resulallah (s.a.v) bana vitrimde başımı kaldırdığım ve geriye secdeden başka bir şey kalmadığı zaman اَللَّهُمَّ اهْدِنِى diye dua etmemi, emretti." Görüldüğü gibi bu haber kunuttun rükudan doğrulduktan sonra okunacağı ön görmektedir. Hulefa-i Raşidinin de bu şekilde yaptıkları rivayet edilir. [733]

(433) NAMAZIN HEY'AT SÜNNETLERİNİN DELİLLERİ

(434) İftitah Tekbirinde Elleri Kaldırmanın Delili

İbn Umer (r.a)'den Hz. Peygamber (s.a.v) namaza durduğu zaman ellerini omuzları hizasına kadar kaldırır, sonra tekbir alırdı. Rükua gitmek istediği zaman böyle yapardı. Fakat secdeye gittiğinde ve secdede kalktığında böyle yapmazdı.[734]

(435) Rükua Giderken Ve Kalkarken Elleri Kaldırmanın Delili

İbn Umer (r.a)'den Hz. Peygamber (s.a.v) namaza durduğu zaman ellerini omuzları hizasına kadar kaldırır, sonra tekbir alırdı. Rükua gitmek istediği zaman böyle yapardı. Fakat secdeye gittiğinde ve secdede kalktığında böyle yapmazdı.[735]

(436) İftitah Tekbirinden Hemen Sonraki İftitah Duası

اَللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِى وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اَللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ مِنْ خَطَايَايَ، كَمَا يُنْقَّى الثَّوْبُ الْأَضْبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اَللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ، بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ.

Allah'ım! Doğu ve batının arasını uzaklaştırdığın gibi beni günahlarımdan uzaklaştır. Allah'ım! Beyaz elbisenin kirden temizlenişi gibi beni günahlarımdan temizle. Allah'ım beni günahlarımdan kar, su ve dolu ile arındır. [736]

---

[732] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5, 351,
[733] Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 5,351.
[734] Buhari, 1, 189, 190, bab, 84. Ezan; Müslim, 1, 292, bab, 9, hd, 390; Fethu'l bari şerhi Buhari, 1, 458.
[735] Buhari, 1, 189, 190, bab, 84. Ezan; Müslim, 1, 292, bab, 9, hd, 390; Fethu'l bari şerhi Buhari, 1, 458.
[736] Buhari, 1, 181, bab, 89, Ezan; Müslim, 1, 419.

(437) Sağ Eli Sol Üzerine Koymak

Vail b. Hucr (r.a)'den Haz Peygamber (s.a.v) namaza başladığı zaman ellerini kaldırıp tekbir alır, sonra sağ elini sol bileğin üzerine koyardı. [737]

(438) Weccehtüyü Okumanın Delili

Hz. Ali (r.a)'den Peygamberimiz (s.a.v) namazda weccehtü başlardı. [738]

(439) Weccehtünün Metni Ve Manası

وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلاَتِي، وَنُسُكِين وَمَحْيَايَ، وَمَمَا تِيْ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لاَشَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ.

Yüzümü,hakka yönelerek, gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ben, Ona ortak koşanlardan (Putlara tapanlardan) değilim. [739] Namazım ve diğer ibadetlerim, hayatım ve ölümüm alemlerin rabbi olan Allah içindir. Onun ortağı yoktur. Bununla emr olundum[740] ve ben Müslümanlardanım.[741]

(440) Sübhaneke'nin Metni Ve Manası

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ،[وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ] وَلاَإِلَهَ غَيْرُكَ.

Allah'ım! Sana hamd ederek seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. İsmin mübarektir. (Azamet ve celalin çok yüksektir) [742] Senden başka ilah yoktur. [743]

(441) Eûzüyü Okumanın Delili

اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

---

[737] Müslim, 1, 301, bab, 15, hd, 401, Salât; Buhari, 1, 180, bab, 87, Ezan; Nesai, 2, 125, 126, bab, 9, 10, 11, hd, 885, 886, 887.
[738] Müslim, 1, 534, 535, bab, 26, hd, 771.
[739] Enam suresi ayet, 78.
[740] Enam suresi ayet, 162,163.
[741] Müslim, 1, 534, 535, bab, 26, had, 771;
[742] Bu parantez içindeki (ve celle senauke). Cenaze namazlarında okunur. En güzel dualar, Çile yay,35.
[743] Sünen sahipleri Bk, Sahih-i Tirmizi, 1,77; Sahih-i İbn Mace, 1, 135; Hısnu'l Müslim tercümesi, 32.

Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Kur'an okuduğun zaman kovulmuş şeytandan Allah'a sığın» [744] (Yani Eûzü billahi mineş şeytanir racim) diye oku.

(442) Açık Okunacak Yerde Açık Okumanın Delili

Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Namazda (kur'an okurken) pek bağırma, sesini o kadar da kısma ikisi arasında bir yol tut.» [745]

Açık okunan namazlar sabah, akşam, ve yatsının ilk iki rekatı, Cuma ve iki bayram (yani ramazan ve kurban bayramları) yağmur namazı ve ay tutulması namazı. Ramazanda teravih namazı ve vitir namazları açık okunur. Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. İbn Abbas (r.a)'den Hz Peygamber (s.a.v) ashabına namaz kıldırıyordu. Onlar namazda okuduğu Kur'anı'ı işitince kulak verdiler. [746]

(443) Gizli Okunacak Yerde Gizli Okumanın Delili

Önceki maddede saydığımız namazlar açıkça okunan namazlardır. Bunun dışındaki namazlarda da gizli okunur. Mesela öğlen namazının son iki rekatı, ikindi namazının son iki rekatı, akşam namazının son rekatı, ve yatsının son iki rekatı gizli olarak okunur. Bunun delili ise şöyledir.

Bir kişi Hz. Habbab (r.a)'dan sordu. Hz. Peygamber (s.a.v) öğlen ve ikindi namazlarında okuyor muydu?. Evet. Peki nasıl anlıyordunuz. Sakalının hareketinden anlıyorduk. [747] (Yani okuma esnasında sakalları titrerdi. Bu da gizli okuduğunun delilidir).

(444) Fatihayı Bitirdikten Sonra Amin Demenin Delili

Ebu Hureyre (r.a)'den Hz. Peygamber (s.a.v) ğayril meğdubi aleyhim weleddallin dediği zaman, birinci saftakilerin işitebileceği kadar (açıktan) amin derdi. [748]

Diğer bir rivayette ise şöyledir. Hz. Peygamber (s.a.v) amin dediği zaman mescit adeta sallanıyordu. [749]

(445) Fatihadan Sonra Bir Sure Okumanın Delili

Ebi Katade (r.a) dedi ki Peygamber (s.a.v) ilk iki rekatta fatiha ile beraber bir sure okurdu. [750]

(446) Rüku Ve Secdelerde Kalkarken Tekbir Getirmenin Delili

Ebu Hureyre (r.a)'den Peygamber (s.a.v) rükua eğilirken ve kalkarken tekbir getirirdi. [751]

---

[744] Nahl suresi ayet, 98.
[745] İsra suresi ayet, 110.
[746] Buhari, 1, 187, bab, 105, Ezan; Müslim, 1, 331, bab, 33, hd, 449.
[747] Buhari, 1, 185, bab, 96, Ezan.
[748] Ebu Davud, 1, 575, bab, 168, hd, 934.
[749] İbn Mace, 1, 278, bab, 14, hd, 853, İkame; Darimi, 1, 228, bab, 39, hd, 1250.
[750] Müslim, 1, 333, bab, 34, hd, 451, Salât; Buhari, 1, 189, bab, 110, Ezan; Ebu Davud, tercümesi ve şerhi, 3, 281; Ebu Davud, 1, 515, bab, 132, hd, 823, 824, Salât; Nesai, 2, 141, bab, 29, 30, hd, 918, 919.
[751] Buhari, 1, 191, bab, 115, Ezan; Müslim, 1, 293, bab, 10, hd, 392.

اَللّٰهُ اَكْبَرُ Allah'u ekber (Allah en büyüktür) demek

(447) Semi' Allah'u Limen Hamideh Sözünü Dedikten Sonra Rabbena Lekel Hamd Demek

Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre. Haz Peygamber (s.a.v) Rükua giderken ve kalkarken tekbir alırdı. Sonra semi Allah'u limen hamideh derdi secdeye secde ye gitmeden önce Rabbena ve lekel hamd (derdi) secdeye inerken ve başını kaldırırken Allah'u ekber derdi.

(448) Rükuda Doğrulurken Yapılan Dualar

سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

(Semi' Allah'u limen hamideh)
Manası: Allah kendisine hamd edeni işitti. [752] (hamd edenin hamdini kabul etti)

رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ.

Manası: "Rabbimiz! Hamd sanadır; çok, temiz ve mübarek bir hamd..." [753]

مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءَ الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَاقَالَ الْعَبْدُ وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ. اَللّٰهُمَّ لاَمَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مضنعْتَ، وَلاَيَنْفَعُ ذَاجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.

Manası: "Gökler dolusu, yer ve göklerle yer arasındaki mesafe dolusu ve bundan sonra dilediğin şeyler dolusunca (hamd sanadır) ey övgü ve şeref sahibi! Bir kulun ki hepimiz senin kulunuz söylediği en doğru söz şudur: Allah'ım! Senin verdiğine mani olacak kimse yok, senin vermediğini de verecek yoktur. İtibar sahiplerine senin yanında itibarları fayda vermez.[754]

(449) Rükularda Secdelerde Tesbih Etmenin Delili

Huzeyfe (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) ile birlikte namaz kıldığını. Peygamber (s.a.v)'in rükuda iken Sübhane Rabbiyel Azim, secdede iken Sübhane Rabbiyel A'la dediğini rivayet etmiştir. [755]

(450) Rükuda Yapılacak Dualar Ve Manaları

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

(Sübhane Rabbiyel Aziym)

---

[752] Buhari, 128, Ezan; Müslim, 28, 30, Salât; Nesai, 94, Tatbik; Darimi, 40, Salât; Ahmed b. Hanbel, 2, 270.
[753] Buhari, Bk. Fethu'l Bari 2, 284; Hısnu'l Müslim tercümesi, 41.
[754] Müslim, 1, 346; Hısnu'l Müslim tercümesi, 42.
[755] Ebu Davud, 1, 543, bab, 146, 147, hd, 871, Salât; Müslim, 1, 536, bab, 27, hd, Salât; Nesai, 2, 176, bab, 77, hd, 1006; Darimi, 1, 241, bab, 69, hd, 1311, 1312; Müsnedi Ahmed. B. Hanbel, 5, 382, 384, 6, 24.

Manası: Üç kere "Yüce Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim." [756]

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْلِي.

"Rabbimiz olan Allah'ım! Sana hamd ederek seni noksanlıklardan tenzih ederim. Allah'ım! Beni bağışla" [757]

سُبُّوحٌ, قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلاَئِكَةِ وَالرُّوحِ

Manası: "(O) çokça tesbih ve takdis edilendir, meleklerin ve Ruhun rabbidir." [758]

اَللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ خَشَعَ لَكَ سَمْعِي، وَبَصَرِي، وَمُخِّي، وَعَظْمِي، وَعَصَبِي، وَمَااسْتَقَلَّ بِهِ قَدَمِي.

Manası: "Allah'ım! Sana rüku ettim. Sana iman ettim ve sana teslim oldum. Kulağım, gözüm, beynim, kemiğim, sinirim ve ayağımın taşıdığı (bedenim) senin için eğildi."[759]

(451) Secdelerde Yapılacak Dualar

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى

(Sübhane rabbiyel a'la)

Manası: Üç kere "En yüce olan Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim." [760]

سُبْحَاكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْلِي

Manası: "Rabbimiz olan Allah'ım! Sana hamd ederek seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Beni bağışla." [761]

سُبُّوحٌ، قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَئِكَةِ وَالرُّوحِ

Manası: "(O), çokça tesbih ve takdis edilendir. (O), meleklerin ve Ruhun rabbidir."[762]

اَللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِيَ لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

Manası: "Allah'ım! Sana secde ettim. Sana inandım ve sana teslim oldum. Yüzüm; kendisini yaratan ve şekil veren, kendisinde göz ve kulak açan (Allah'a) secde etti. Yaratanların en güzeli olan Allah, yüceler yücesidir." [763]

سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ، وَالْمَلَكُوتِ، وَالْكِبْرِيَاءِ، وَالْعَظَمَةِ

---

756 Sünen sahipleri ve Ahmed, Bk, Sahih-i Tirmizi, 1, 83; Hısnu'l Müslim tercümesi, 39.
757 Buhari, 1, 99; Müslim, 1, 350; Hısnu'l Müslim tercümesi, 39.
758 Müslim, 1, 353; Ebu Davud, 1, 230; Hısnu'l Müslim tercümesi, 39.
759 Müslim, 1, 534; İbn Mace dışında diğer sünen sahipleri; Tirmizi, Ebu Davud, Nesai tahriç etmiştir; Hısnu'l Müslim, tercümesi, 40, Guraba yay, İst.
760 Sünen sahipleri ve Ahmed tahriç etmiştir. Bk, Sahih-i Tirmizi, 1, 83; Hısnu'l Müslim, 35.
761 Müslim, 1, 534; İbn Mace dışında diğer sünen sahipleri tahric etmiştir; Tirmizi, Ebu Davud, Nesai, tahriç etmiştir. Hısnu'l Müslim, 33.
762 Müslim, 353; Ebu Davud, 1, 230; Hısnu'l Müslim, 33 ve tercümesi, 43.
763 Müslim, 1, 534 ve diğerleri; Hısnu'l Müslim, 36 ve tercümesi, 44.

Manası: "Kudret, hükümranlık, büyüklük ve yücelik sahibini tüm noksanlıklardan tenzih ederim." [764]

اَللَّهُمَّ اغْفِرْلِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دِقَّهُ وَجِلَّهُ وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ وَعَلاَنِيَتَهُ وَسِرَّهُ

Manası: "Allah'ım! Günahlarımın hepsini; küçüğünü ve büyüğünü, ilkini ve sonunu, gizlisini ve aşikarını." [765]

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُبِكَ مِنْكَ، لاَ أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

Manası:"Allah'ım! Gazabından rızana cezalandırmandan affına; Senden yine sana sığınırım. Sana olan övgüleri sayamam. Sen kendini övdüğün gibisin."[766]

(452) İki Secde Arasındaki Oturuşta Yapılacak Dualar

رَبِّ اغْفِرْلِي رَبِّ اغْفِرْلِي

Manası: "Rabbim! Beni bağışla. Rabbim! Beni bağışla." [767]

اَللَّهُمَّ اغْفِرْلِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِين وَاجْبُرْنِي، وَعَافَانِي وَارْزُقْنِي، وَارْفَعْنِي.

Manası: "Allah'ım! Beni bağışla ve bana merhamet et. Beni doğru yola ilet ve bana ihsan eyle. Bana afiyet ve rızık ver. Ve beni yücelt." [768]

(453) Tilavet Secdesinde Yapılacak Dualar

سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ، [فَتَبَارَكَ اللَّهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ].

Manası: "Yüzüm, yaratanına, gücü ve kuvveti ile onda göz ve kulak açan (Allah'a) secde etti. En güzel yaratıcı olan Allah'ın şanı yücedir." [769]

اَللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهَاعِنْدَكَ أَجْرًا، وَضَعْ عَنِّي بِهاَ وِزْرًا، وَ اجْعَلْهَا لِي عِنْدَكَ ذُخْرًا وَتَقَبَّلَهاَ مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَهاَمِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ.

Manası: "Allah'ım! Bununla katında benim için bir ecir yaz ve benden bir günahı sil. Bunu benim için katında muhafaza eyle ve kulun Davud'dan kabul ettiğin gibi benden de bunu kabul eyle." [770]

---

764 Ebu Davud, 1,230, Ahmed, Nesai, el-Elbani, "Sahihtir" demiştir; Bk, Sahih-i Ebu Davud, 1, 166; Hısnu'l Müslim, 36 ve tercümesi, 44.
765 Müslim, 1, 350; Hısnu'l Müslim, 36 ve tercümesi, 45.
766 Müslim, 1, 532; Hısnu'l Müslim, 37 ve tercümesi, 45.
767 Ebu Davud, 1, 231, Bk, Sahih-i İbn Mace, 1, 148; Hısnu'l Müslim, 37 ve tercümesi, 45.
768 Nesai dışında diğer sünen sahipleri tahriç etmiştir. Bk, Sahih-i Tirmizi, 1, 90; Sahih-i İbn Mace, 1, 148; Hısnu'l Müslim, 37, 38ve tercümesi, 46.
769 Tirmizi, 2, 474; Ahmed, 2, 30; Hakim "hadis sahihtir" demiş ve İmam Zehebi de buna muvafakat etmiştir, 1, 220 lafızdaki ziyade Hakimin rivayetine aittir. Hısnu'l Müslim, 38 ve tercümesi, 46.

(454) Ellerini Dizlerinin Üzerine Koymak

Ellerini dizlerinin üzerine koymak sol elini kapatıp yumruk gibi yapmak. Yalnız şehadet parmağını açık tutup şehadet getirdiğinde onunla işaret etmek. Bunun delili şu hadisi şeriftir. İbn Umer (r.a)'den rivayet edilen bir hadisi şerifte şöyle rivayet ediyor. Hz. Peygamber (s.a.v) namazda oturunca ellerini dizleri üzerine koyardı. Sağ elinin işaret parmağını kaldırır onunla Allah'ın birliğine işaret ederdi. Sol elini de parmaklarını uzatarak sol dizi üzerine koyardı.[771]

(455) Bütün Oturuşlarda İftiraş, Son Oturuşta Tevveruk Etmek

Ebu Humeydi es-Saidi şöyle rivayet ediyor. Ben Haz Peygamber (s.a.v) ikinci rekatın sonunda sağ ayağını dikip sol ayağı üzerine otururdu. (İftiraş ederdi) Son oturuşta ise sol ayağının altında çıkarıp sağ ayağını dikerek makatı üzerine otururdu.[772] (Yani teverrük ederdi)

(456) İkinci Selamı Vermek

Hz. Sa'd şöyle rivayet ediyor. Ben Hz. Peygamber (s.a.v)'i sağ ve sol tarafına selam verirken gördüm. Hatta yanağının beyazlığını dahi görürdüm. [773]

(457) Selam Verdikten Sonra Yapılacak Dualar

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ، وَمِنْكَ السَّلاَمُ، تَبَارَكْتَ يَاذَا الْجَلاَلِ وَالإِكْرَامِ. لاَإِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لاَمَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَامَنَعْتَ، وَلاَيَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ. لاَإِلَهَ إِلاَّاللَّهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لاَحَوْلَ وَلاَقُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ، لاَإِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، وَلاَنَعْبُدُ إِلاَّ إِيَّاهُ، لَهُ النِعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لاَإِلَهَ إِلاَّاللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ لاَإِلَهَ إِلاَّاللَّهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

---

[770] Tirmizi, 2, 473; Hakim "hadis sahihtir" demiş ve imam Zehebi de buna muvafakat etmiştir. 1, 219; Hısnu'l Müslim, 38 ve tercümesi, 47.
[771] Müslim, 1, 408, bab, 21, hd, 580.
[772] Buhari, 794; Büyük Şafii fıkhı tercümesi, 1, 179.
[773] Müslim, 1, 409, bab, 22, hd, 582; Ebu Davud, 606, 607, bab, 183, 184, had, 996; Tirmizi, 1, 89, 90, bab, 105, hd, 295, Salât. Tirmizi bu hadis için hasen ve sahih demiştir.

Manası: "Allah'tan mağfiret dilerim. Allah'ım Sen Selamsın, selamet sendendir. Ey celal ve ikram sahibi! Sen yüceler yücesisin." [774] **"**Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Mülk Onundur, hamd Onadır. O, her şeye gücü yetendir. Allah'ım! Verdiğine mani olabilecek, vermediğini de verebilecek yoktur. İtibar sahibine itibarı senin katında fayda vermez." [775] "Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Mülk Onun ve hamd Onadır. O, her şeye gücü yetendir. Güç ve kuvvet ancak Allah'tandır. Allah'tan başka ilah yoktur. Ancak ona ibadet ederiz. Nimet Onun, fazilet onundur. Güzel övgüler Onadır. Allah'tan başka ilah yoktur. Kafirler hoşlanmasa da dini yalnız Ona mahsus kılarız." [776] Otuz üçer kere "Sübhanallah/Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Elhamdülillah/Hamd, tümüyle Allah'a mahsustur. Allahu ekber/Allah en büyüktür." "Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Mülk Onundur. Hamd Onadır. O her şeye gücü yetendir." [777]

(458) Her Namazdan Sonra Okunacak Sureler

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِۜ مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۜ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ
وَمَا خَلْفَهُمْۚ وَلَا يُح۪يطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِه۪ٓ اِلَّا بِمَا شَٓاءَۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَۚ وَلَا يَؤُ۫دُهُ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظ۪يمُ ﴿٢٥٥﴾

2/255. Allah, O'ndan başka tanrı yoktur; O, diridir, kayyûmdur. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerde ve yerdekilerin hepsi O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. (O'na hiçbir şey gizli kalmaz.) O'nun bildirdiklerinin dışında insanlar O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır, onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O, yücedir, büyüktür. [778]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

---

[774] Müslim, 1, 414.
[775] Buhari, 1, 255; Müslim, 414.
[776] Müslim, 1, 415.
[777] Müslim, 1, 418; Her namazın arkasından böyle söyleyenin günahları, denizköpüğü kadar bile olsa affedilir. Hısnu'l Müslim tercümesi, 61.
[778] Bakara suresi 2/255.

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ﴿١﴾ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ ﴿٤﴾

De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur. [779]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِى الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

De ki: Yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden, düğümlere üfürüp büyü yapan üfürükçülerin şerrinden ve kıskandığı vakit kıskanç kişinin şerrinden sabahın Rabbine sığınırım! [780]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ اِلٰهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ اَلَّذِى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

De ki: İnsanların kalplerine vesvese sokan, (insan Allah'ı andığında) pusuya çekilen cin ve insan şeytanının şerrinden insanların Rabbine, insanların Melikine (mutlak sahip ve hakimine) insanların İlâhına sığınırım! [781]

(459) Sabah Ve Akşam Namazından Sonra Onar Defa Okunan Dua

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلى كُلِّ شَيْءٍ قدِيرٌ.

Manası: "Allah'tan başka ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk Onundur ve hamd Onadır. O, yaşatır ve O öldürür. O, her şeye gücü yetendir." [782]

(460) Sabah Ve Akşam Namazında Konuşmadan Yedi Kere Okunan Dua

---

[779] İhlas Suresi 112/1-4
[780] Felak Suresi 113/1-5
[781] Nas Suresi 112/1-6
[782] Tirmizi, 5, 515; Ahmed, 4, 227; Bk Zadü'l-Mead, 1, 300. Hısnu'l Müslim, 65.

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَسْئَلُكَ الْجَنَّةَ، اللَّهُمَّ أَجِرْنِي مِنَ النَّارِ.

Manası: "Allah'ım! Senden cenneti istiyorum. Beni cehennemden koru" derse, o gece öldüğü zaman Allah onu cehennemden korur. [783]

(461) Sabah Namazında Selamdan Sonra Okunan Dua

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نافِعًا، وَرِزْقًا طَيِّبًا، وَعَمَلاً مُتَقَبَّلاً.

Manası: Allah'ım! Senden, faydalı bir ilim, temiz bir rızık ve makbul bir amel dilerim."[784]

(462) Namazın Rükünleri Sünnetleri Ve Fıkıh Kitaplardaki Yerlerin Listesi

Bundan sonra namazın rükünleri ve sünnetleri ile alakalı fıkıh kitaplarındaki yerleri ve kitapların isimleri siz değerli kardeşlerime araştırmaları kolay olsun diye kayıt etmeğe çalışacağım inşallah. Bu kaynak arama ve kaynak bulma işi ne kadar zaman aldığı, ancak bu işe kendilerini verenler bunu bilirler. Biz sadece Allah'ın rızasını gözeterek hiç kimseden bir şey beklemeksizin bu zamanlarımızı buna hasrettik, çünkü şuna inanıyoruz her bir zahmetin arkasında bir rahmet, ve her bir zorluğun arkasında da bir kolaylık vardır. Bu hususta da ve her anımızda da yüce Allah'ın yardımını dileyerek ona yalvarıp yakararak bu işte bizi muvaffak etmesini diliyor ve inanıyoruz ki başarıya ulaştıran, ancak Allah'tır, çünkü her şey onun dilediği ile olur. O bir şeyi dilemişse kainatın hepsi O dilediği şeyi engellemeye çalışsa bile, onu engelleyemezler, O, bir şeyi dilememişse kainatın hepsi bir araya gelir o iş hususunda yapmaya kalkarlarsa yine Allah (c.c)'ın dediği olur. Bizde O yüce Mevla'nın yardımına güvenerek yola koyulduk. O yüce Allah'tır ki Hz. İbrahim Kabe'yi yaptıktan sonra insanları hacca çağır diye emir verdiğinde, Hz. İbrahim ya rabbi! Bu vadide, bu çölde, bu kumluk bölgede, bu yol güzergahı olmayan bir yerde benim sesimi kim duyar, ben bunu kime ulaştıracağım, dediğinde ya İbrahim! Sen çağır onları ben onlara duyururum, ve Hz. İbrahim çağırdı. Allah'ta duyurdu, bugün her sene milyonlarca insanların o kumluk ve bir vadinin içinde yol güzergahı olmayan o mübarek beldeye insanlar akın ediyor. Bundan dolayıdır ki bizde diyoruz Ya Rabbi! Senin sözüne güvendik ve yola çıktık çalışma bizde başarıya ulaştırmak ve onu duyurtmakta sana aittir. Çünkü bunu duyurtmak için ne o yola harcayacak veya reklam yapacak bir paramızda yoktur. Ama senin gücün her şeye yettiği için, biz ancak senin, gücün ve kuvvetine güvenerek çalışmaya başladık. Ya Rabbi bu ufak çalışmayı Ahiret gününde bize bir azık olmasını nasip ve müyesser eyle. Çünkü o gün ne mal nede mevki ve nede makam ve nede evlatlar hiçbir fayda vermeyecekler. Ancak sana itaat eden ve sana teslim olan kimse o gün fayda görecektir, bizde kainata duyuruyoruz ve diyoruz ki, bizde yüce olan Rabbimize teslim olduk. Ya rabbi! Teslimiyetimizi kabul ve bizi bize bırakmadan daima sana kulluk etmek için o meşguliyeti bize ihsan eyle. Amin konu ile ilgili eserler şöyledir. [785]

---

[783] Ahmed ve Ebu Davud rivayet etmiştir. Fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 188.

[784] İbn Mace ve diğerleri. Bk, Sahih-i İbn Mace, 1, 152, Mecmeu'z – Zevaid, 10, 11.Hısnu'l Müslim 65

[785] Muğnil Muhtac, 206–254; Şerhi İbn'i Kasım, 16–18; Merakil felah, 37, 42, 44,46; ed-Dürer, 1, 65; Tahtawi, 1, 66, 199; Mecmu', 3, 276, 286, 292, 310, 313, 322, 326,3 32, 360, 380, 398, 406, 411, 432, 440, 473, 504, 507; Umm, 1, 198, 203, 210, 214, 217, 220, 221, 24, 225, 226, 228, 232; Mebsut, 1, 11, 12, 13, 15, 19, 20,22, 29, 30, 62, 63, 64; Beycuri, 1, 123, et-Tezhib fi edilletühü, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, 2, 807, 808, 815, 819, 830, 840, 842, 849, 857, 861, 862, 865, 869, 873, 878, 879, 882, 899, 906, 915; Bidayetul Müctehid, 1, 235, 236, 239, 240, 248, 250, 252, 256, 260, 264, 266; Mezahibul Erbaa, 1, 199, 200, 209, 217, 218, 220,221, 223, 224, 227, 228, 230, 237, 240, 241, 242, 245, 250, 251; Reddul Muhtar, 2, 127, 130, 133,

(463) İKİNCİ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Namazın Rükünleri, Şartları Ve Sünnetlerin Hükmü

Soru-14-Namazın kaç tane rüknü (şartı) vardır?

Cevap-14-Namazın onsekiz tane rüknü vardır.

1- Niyet etmek. (Namaza girmekle beraber hangi namazı kılıyorsa o namazın niyetini yapmak)
2- Kıyam ayakta durmağa gücü varsa. (Ayakta durmağa gücü yoksa oturarak kılar ona da gücü yetmezse yatarak veya uzanarak kılar. Yani gücü yettiği şekilde namazını eda edecek. Namazın kılınması için kolaylık vardır ama terk etmesine cevaz yoktur).
3- İhram tekbiri getirmek. (Yani Allahu Ekber demek).
4- Fatiha'yı besmele ile (Bismillahirrahmanirrahim) Fatihanın bir ayetidir.
5- Rükûa varmak.
6- Rükû'da tuma'nine yapmak.(Yani sukunet bulmak, duraklamak, iki hareket arasını ayırmak gibi.)
7- İ'tidala kalkmak. (Yani rükû'dan kalkıp doğrulmak).
8- İ'tidalda tuma'nine yapmak.
9- Secdeye varmak.
10- Secdede tuma'nine yapmak.
11- İki secde arasında oturmak.
12- İki secde arasında tuma'nine yapmak.
13- Culusul ahire oturmak (Yani son oturuşa oturmak).
14- O son oturuşta et-tehiyyat'ı okumak.
15- Son et-tehiyyatüyü okurken salavat getirmek.
16- Birinci selamı vermek. (Çünkü birinci selam vacip olup rükündür, ikinci selam ise sünnettir.)
17- Namazda çıkmağa niyet etmek (Tercih edilen görüşte bu şart namazın rüknü değil, yalnız niyet etmek ise sahihtir.)
18- Rükünlerin tertibine riayet etmek. (Yani rükünleri sırası ile yapmak.)

Soru -15- Namazın dışındaki sünnetler kaç tanedir.

Cevap-15- Namazın dışındaki sünnetler iki tanedir.

1- Ezan okumak. (Bu ezan farz olan vakitlerde okunur.)
2- Kamet getirmek. (Bu kamet her farz olan namazlarda getirilir.)

Soru-16- Namazın içindeki sünnetler kaç tanedir?.

Cevap-16- Namazın içindeki sünnetlerde iki tanedir.

1- Birinci teşehhüt. (Yani dört rekatlı namazların ilk iki rekatında birinci tahiyyatı okumak.)

134, 146, 168, 192,218, 224, 226, 227, 255, 257; Muğni, 1, 537, 540, 542, 543, 547,549, 553, 559, 560, 562, 573, 577, 580, 582, 598, 606, 613, 623; Mecmu'u Fetewa, 22, 157, 221, 230, 232, 234, 237, 238, 241, 253, 256, 260, 263, 265; Cevhere, 1, 63; Kifayetul Ağyar, 1, 63; Halebî sağır, 163, 226; Hidaye, 1, 28, 29; Lubab, 1,79; Kuduri, 11; Mülteka, 29; et-Teshiddu-daruri, 1, 52, 53; Büyük Şafii fıkhı tercümesi, 1, 155, 169; Fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 136, 145; Açıklamalı Şafii İlmihali, 112, 114,116; Din görevlisinin el kitabı, 286, 287; Nimeti İslam Osmanlıcalı,317,379, 403; Dört mezhebin fıkhı, 1, 83, 204, 206; Emanet ve ehliyet, 1, 208, 218, 220; Zadul Mead, 1, 239; Tenvirul Kulub, 184, 192, 194; İhyau ulumud'din, 1, 375, 378; Kuduri tercümesi, 12; Büyük İslam ilmihali, 113; Büyük Şafii ilmihali, 88, 103; İslam fıkhı ansiklopedisi, 1, 591, 496, 2, 12; İzahlı kadın ilmihali, 234, 281, 282; Nurul izah tercümesi, 48, 52; Mülteka tercümesi, 1, 136, 137, 140, 143; İslam dini, 143, 152; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 1, 134, 157, 208; Şafiiler için namaz hocası, 31, 32.

2- Sabah namazında kunutu okumak. (Yani sabah namazının ikinci rekatından sonra rükua eğilip kalktıktan sonra bu kunut duası okunur. Hanefilerde sabah namazında kunut duası okunmaz.) Bir de vitir namazının son rekatında ve ramazan ayının son ikinci yarısında sonra okunur.

Soru-17- Heyat olan sünnetler kaç tanedir?

Cevap-17-Heyat olan sünetler on beş tanedir.

1- İhram (iftitah) tekbirinde rükua giderken ve kalkarken ellerini kaldırmak.
2- Sağ eli sol el üzerine koymak.
3- Veccehtu'yu okumak. (İftitah duası)
4- Euzuyu çekmek. (Yani Euzu billahi mineş şeytanir racim demek.)
5- Açık okunacak yerde açık okumak. (Sabah akşam ve yatsı namazlarda ilk iki rekatını açık okumak.)
6- Gizli okunacak yerde gizli okumak. (Yani Öğlen, İkindi, Akşam, ve Yatsı namazlarının son rekatlarını gizli okumak.)
7- Amin demek. (Yani fatiha bittikten sonra hemen ardında amin demek).
8- Fatihadan sonra bir sure okumak.
9- Rükua eğildiğinde tekbir getirmek. (Yani Allahu Ekber demek.) Doğrulduğunda Semi Allahu limen hamideh demek.
10- Rükuda tesbih etmek. (Yani Sübhane Rabbiyel azim demek)
11- Secdede tesbih etmek. (Yani Sübhane Rabbiyel a'la demek.)
12- Otururken ellerini dizlerinin üzerine koymak. Sol elini yaymak, sağ elini yumruk gibi yapmak, şehadet parmağını açık tutmak, şehadet getirildiğinde onunla işaret etmek.
13- Bütün oturuşlarda ayağını yayıp oturmak. (Yani sol ayağını yayıp üzerine oturmak sağ ayağında dikmek)
14- Son oturuşlarda teverrük yapmak. (Yani sol kalçasını tam yere yapıştırarak sol ayağını yayıp sağ ayağının altında çıkarmak.)
15- İkinci selamı vermek. (Yani sağa verilen selam farzdır, sola verilen selam ise sünnettir.)

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(464) İKİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[4 فصل] وَالْمَرْأَةُ تُخَالِفُ فِي خَمْسَةِ أَشْيَاءَ الرَّجُلُ يُجَافِي مِرْفَقَيْهِ عَنْ جَنْبيهِ وَيُقِلُّ بَطْنَهُ عَنْ فَخِذَيْهِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَيَجْهَرُ فِي مَوْضِعِ الْجَهْرِ وَإِذَا نَابَهُ شَيْءٌ فِي الصَّلاَةِ سَبَّحَ وَعَوْرَةُ الرَّجُلِ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتِهِ وَالْمَرْأَةُ تَضُمُّ بَعْضَهَا إِلَى بَعْضَ وَتَخْفِضُ صَوْتَهَا بِحَضْرَةِ الرِّجَالِ الأَجَانبِ وَإِذَا نَابَهَا شَيْءٌ فِي الصَّلاَةِ صَفَّقَتْ وَجَمِيعُ بَدَنِ الحُرَّةِ عَوْرَةٌ إِلاَّ وَجْهَهَا وَكَفَّيْهَا وَالْأَمَةُ كَالرَّجُلِ.

(465) İKİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[4 فصل] وَالْمَرْأَةُ تُخَالِفُ فِي خَمْسَةِ أَشْيَاءَ الرَّجُلُ يُجَافِي مِرْفَقَيْهِ عَنْ جَنْبَيْهِ وَيُقِلُّ

Dört-üncü Fasıl Kadın-dan Muhalefet olunur Beş Şey-ler Erkek-e Kaldırır Dirseklerini Yanlarından Kaldırır (yapıştırmaz)

بَطْنَهُ عَنْ فَخِذَيْهِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ وَيَجْهَرُ فِي مَوْضِعِ الْجَهْرِ وَإِذَا نَابَهُ شَيْءٌ فِي

Karnını Dizlerinden Rükularda Secdelerde Açık okur Yer-ler-de Açık Ne zaman ki Onda peydah oldu O erkek Bir şey

الصَّلَاةِ سَبَّحَ وَعَوْرَةُ الرَّجُلِ مَا بَيْنَ سُرَّتِهِ وَرُكْبَتِهِ وَالْمَرْأَةُ تَضُمُّ بَعْضَهَا إِلَى بَعْضٍ

Namazda Sübhanallah demek Avret-i Erkek-in avret ki Arası Göbek Erkek-in Diz Erkek-in O Kadın-a gelince Yapıştırır Aza-sını O kadının Azalarını

وَتَخْفِضُ صَوْتَهَا بِحَضْرَةِ الرِّجَالِ الأَجَانِبِ وَإِذَا نَابَهَا شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ صَفَّقَتْ

Gizler Ses-ini O kadın Hazır (yanında) Erkekler-in Yabancıların Ne zaman ki Peydah oldu O kadın Bir şey Namazda Çırpacak (Vuracak)

وَجَمِيعُ بَدَنِ الْحُرَّةِ عَوْرَةٌ إِلاَّ وَجْهَهَا وَكَفَّيْهَا وَالأَمَةُ كَالرَّجُلِ.

Tamam-ı Bedenin (vücüdun) Hür olanın Avret-i Ancak O kadının yüzü Onun elleri Cariye Erkek gibidir

(466) İKİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(467) Namazda Kadın Ve Erkeğin Arasındaki Farkların Hükmü
(468) Namazda Kadın Ve Erkeğin Arasındaki Farklar

Erkek namazda beş yerde kadına muhalefet eder

(1) Erkek dirseklerini yanlarından kaldırır. (Yani ayırır yapıştırmaz.

(2) Erkek secdelerde ve rükularda karnını dizlerinden kaldırır. (Yani ayırır dizlerine yapıştırmaz.)

(3) Aşikare (yani açık) okunacak yerlerde açık okur.

(4) Namazda iken bir şey peydah olursa, Sübhanallah der. (Bu kelimenin şartı zikir ve uyarmakla beraber olur, eğer kasıt zikirle beraber olmazsa sadece uyarmak olursa bu durum namazı bozar. Mütercim)

(5) Erkeğin avreti, (yani kapanması farz olan yer) göbek ile diz kapağı arasıdır.

(469) Namazda Kadının Erkekten Ayrıldığı Yerler

(1) Kadın (namazda) azalarını birbirine yapıştırır. (Yani namazda iken dirseklerini yanlarına yapıştırır, ve karnını da dirseklerine yapıştırır. Yani erkeğin tam tersini yapar, çünkü erkek bu gibi yerlerde ayırırdı.)

(2) Eğer yanlarında yabancı erkekler varsa seslerini [786] gizleyecekler. [787] (Eğer yanlarında yabancı olmayan biri yani kendisine nikahı düşmeyen biri olursa veya tek başına iseler açık okuyabilirler.)

(3) Namazda iken bir durum meydana gelir, peydah olursa ellerini çırpacaklar. [788]

(4) Hür olan bir kadının bütün bedeni avrettir. (Yani tepeden tırnağa kadar kapanması lazımdır.) Ancak namazda iken o kadının elleri ve yüzü avret değildir. [789]

(5) Cariye olan bir kadının avreti ise o da erkek [790] gibidir. **[791]**

---

[786] **Kadının sesinin avretliği konusunda,** ne Kur'ân-ı Kerim'de, ne de Efendimizin hadîslerinde bir açıklık vardır. Bazı Hanefî bilginler bu konuyu şöyle açıklamışlardır: Allah Kur'ân-ı Kerîm'inde, kadınlar, başkalarına duyurmak için ayaklarını yere vurup ses çıkarmasınlar buyuruyor. Ayaklarının sesini duyurmaları haram olursa, kendi sesleri öncelikle haram olur. Ayrıca Peygamberimiz (s.a.s.); Imam namazda yanılırsa onu, erkekler "subhanellâh" diyerek, kadınlar da el çırparak uyarır, buyurur. (Örnek olarak bk. Buhârf, sehv9; Nesâî, Imamet7) Hac sırasında okunan "telbiye" duâsını erkeklerin yüksek sesle okuması sünnetken, kadınların seslerini yükseltmeleri yasaklanmıştır. Bunlar da kadının sesinin avret olduğunu gösterir. (bk. Ibn Âbidîn I/406)

[787] **Kadınların sesi: Cumhura göre, kadınların sesi avret değildir.** Çünkü Sahabe, dinin hükümlerini öğrenmek için Hz. Peygamber (sav)'in hanımlarının seslerini işitirlerdi. **Fakat kuran okumak şeklinde de olsa, coşkulu ve nağmeli olarak okumakta iken seslerini işitmek haramdır.** Çünkü bunda fitneye sebep olma korkusu vardır. Hanefilerde racih olan görüşe göre, kadınların sesi avret değildir. Şafiilere göre ise: Kadınlar eğer yabancı erkeklerin yanında namaz kılıyorlarsa, yanında bulunan kimselerin işitemeyeceği şekilde seslerini alçaltırlar. Bunun sebebi fitneyi defetmektir. Fakat en sahih olan görüşe göre, sesleri avret değildir. Âlimler iki uzvun (ferç ve dübürün) avret olduğu, göbeğin avret yeri olmadığı, erkeklerin avret yerlerinin diz kapağı ile göbek arası olduğu, kadınların namaz kılarken yüz ve elleri dışındaki bütün vücutlarının avret olduğu (Hanefilere göre iki ayaklar da avret yeri değildir), namaz dışında kadınların bütün bedenlerinin avret olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Dizin avret yeri olup olmadığı hususunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Hanefilere göre diz kapağı avrettir. Cumhura göre diz kapağı avret yeri değildir. Fakat bunun bir kısmı ile göbeğin bir kısmının örtülmesi vaciptir. Çünkü bunlar vacip olan örtünün başlangıcıdır. Vacibi tamamlayan şeyde vaciptir. **Kadının mahremleri ile Müslüman hanımlar önünde avret yerleri:** Hanefiler ile Şafiilere göre diz kapağı ile göbek arasıdır. Malikilere göre ise baş, boyun, iki el, ve iki ayak dışında bütün bedenidir. Hanbelilere göre yüz, boyun, baş, iki el, iki ayak ve baldır dışında bütün vücududur. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 467; c, 2, sh, 66).

[788] Yani uyarma kasdı ile ellerini çırpacak, eğer uyarma kastı değilse oyun için yapıyorsa bunun haram olduğunun biliyorsa bu namazı bozar.

[789] Bu namaza mahsustur. Namazın dışında ise kadının tüm bedeni avrettir.

[790] Yani cariye bir kadının elbise bulmayıp namazdaki farz olan avreti göbek ile diz kapağı arasıdır. Bu hal namaza mahsustur. Namazın dışında tüm bedeni avrettir. Cariye bile olsa, eğer o hal normal o namazdaki gibi olursa onun o vaziyeti toplum arasında fitne olmaya sebebiyet verdiği için namazdaki durum ile dışarıda ki durum değişir, nasıl ki namazda hür olan bir kadının yüzü ve elleri avret değilse, ama namazın dışında ise tüm bedeni avrettir, şu kadar var ki cariye ile hür arasında cariye her istediği elbiseyi bulmadığı için, hür ise bunu bulma imkânına sahiptir. Tabii ki bugün günümüzde cariye ve köle diye bir şey yoktur, bundan dolayı da bize biraz garip gelebilir.

[791] **KADININ ERKEKTEN AYRILDIĞI NOKTALAR** : **1) YIKANMADA:** Yıkanmayı (guslü) gerektiren durumlarda kadının erkekten ayrıldıgı noktalar vardır. Âdetin ve lohusalığın sona ermesi bunlardandır. Ihtilam (rüyada şehvetle boşalma)'dan dolayı kadına da erkeğe de yıkanma gerekir. Çünkü Allah Resülû (s.a.s.): "Kim rüyada cinsel ilişkide bulunduğunu görür de uyandığında yaşlık bulmazsa yıkanması gerekmez; ama kim uyandığında yaşlık bulursa, rüya görmemiş olsa bile yıkanması gerekir" (Ibn Kutluboga, Tahrîcu ehadîsi-l Ihtiyâr 14.) buyurur. Ancak bu noktada kadın erkekten biraz farklıdır, şöyle ki; kadın rüyada cima ettiğini görür de uyandığında yaşlık bulamazsa; uyandığı andaki durumuna bakar uyandığında sırtüstü yatıyor idiyse yıkanması gerekir. Çünkü kadından gelen akıntı bu tür yatışlarda

geri kaçabilir ve rüyadaki cimalarda genellikle akma olayı olur. Kadın uyandığında eğer sırtüstü yatmiyor idiyse yıkanması gerekmez. Çünkü akma olayı olmamıştır. Bu sebeple yıkanmanın kadına farz olması için menisinin fercinin dışına çıkması şarttır, çıkmazsa yıkanması gerekmez, diyenler de vardır. Ister elle, isterse herhangi bir aletle olsun, uyanıkken şehvetle boşalma, erkeğin kamışının sünnet yerine kadar olan kısmının, kadının fercine ya da dübürüne girmesi, ölüm ve kâfirin müslüman olması gibi durumlarda yıkanmanın gerekmesinde ise kadın ve erkek eşittir. Kadının fercine, erkeğin kamışından başka bir şey sokulması halinde, seçkin görüşe göre kadın şehvet duymuş, ya da bundan şehveti kastetmiş ise yıkanması gerekir. Kadının menisi sarı ve berraktır, erkeğin menisi ise beyaz ve koyudur. Buna göre kadın cima edip yıkandıktan sonra fercinden meni gelirse, kesinlikle kendi menisi olduğu takdirde tekrar yıkanır, ama kıldığı namazı iade etmez, şüpheli olduğu, ya da erkeğin menisi geldiği takdirde ise bir şey gerekmez, sadece abdest alır. Erkek, kamışına bir bez sararak organlar birbirinin sıcaklığını duymayacak şekilde kamışın ferce sokulması halinde yıkanmak, şehvet duymalarına bağlıdır. Duyuyorlarsa yıkanmaları gerekir, duymuyorlarsa gerekmez. Fakat ihtiyat olarak yıkanmalıdırlar. Ancak günümüzde korunma aracı olarak kullanılan kılıf ya da prezervatiflerle sokulması durumunda ise, şehvet duysun ya da duymasınlar, yıkanmaları gerekir. Çünkü o sıcaklığı olduğu gibi ileten ince ve hassas bir zardan ibarettir. Kadın yıkanmada iç fercini değil, dış fercini yıkamakla mükelleftir. Buna göre parmağını fercine sokmaz. Yıkanırken kadın, erkeğin zıddına, örük halinde saçını çözmek ve içine kadar suyu ulaştırmak zorunda değildir. Saçının dibini ıslatması yeterlidir. Ancak saçı dağınık olur, ya da tomar halde bağlı bulunursa tamamını ıslatmak zorundadır. Diplerini ıslattıktan sonra kadın sarkan saçlarını yıkamak zorunda değildir, diyenler de vardır. Kadın yıkanırken, kullanılmakta olan küpe deliğine ve küpe atılmışsa suyun kolaylıkla girecegi küpe deliğine suyu ulaştırmak zorundadır. Ulaşmada kalbin kanaatine itibar edilir. Ancak delik kapanmış ve suyun girmesi sivri birşey sokmadan mümkün olmaz hale gelmişse bunu yapmakla mükellef değildir. Kadının başını yıkaması kendisine zarar veriyorsa yıkanmada başını sadece meshetmekle yetinir. Yoksa bunu bahane ederek kocasının arzusunu geri çeviremez. Dimağında ya da dudağındaki oje, ruj v.s. boyalar, suyu altlarına geçirmeyen bir tabaka oluşturduklarından ötürü yıkanmaya engeldirler. Kına ve saç boyası ise böyle değildir. Ancak dudak boyası da altına su geçirmeyen bir tabaka oluşturmuyorsa o da yıkanmaya engel değildir. Zeytinyağı gibi yağlı olması zarar vermez. Bâkire olsun olmasın, bir kadına fercinin üzerinden cima yapılsa ve fercin üzerine akan meni rahimine ulaşsa bu kadının yıkanması gerekmez. Çünkü fercine birşey girmiş değildir. (Ama bu durumda kadın da tahrik olur ve orgazma ulaşırsa yıkanması gerekir, çünkü bu durumda kadının menisi de akar. Menisi aktıktan sonra yıkanması kesindir.) Kadınların organlarının kendileri ya da bir başkası târafından tahrik edilmesiyle doyuma ulaşmaları hali de aynıdır. Onda da boşalma olacağından bu yolla boşalan kadının da yıkanması gerekir. Ancak iki önceki maddede anlatılan ilişki sonucunda kadın hamile kalırsa o ilişkiden dolayı yıkanması gerektiği anlaşılmış olur, yaptığı ibâdetleri iade eder. Çünkü hamile kalmakla kadında da boşalma olduğu anlaşılmış olur. Kadın on yaşlarındaki bir çocukla cima ederse kadının yıkanması gerekir. Çocuğun yıkanması da tavsiye edilir. Cin geliyor, cima ediyoruz ve kocamla cima ederken duyduğum tadı onunla cima ederken de duyuyorum, diyen kadının yıkanması gerekmez. Çünkü yıkanmayı gerektiren şey idhal (girdirme) ya da ihtilamdır. Bunlar onda yoktur. (cinin yaptığı olsa olsa beynin cinsel ilişkiler merkezini uyarmak suretiyle ona cima ediyor izlenimini vermektir). Ancak boşalma (orgazm) olur ve menisi akarsa yıkanması gerekir. Husyelerle (çekirdekler) cima yapılsa yapanın da yapılanın da yıkanması gerekir. Yıkanmayı gerektiren iki sebepten ötürü bir yıkanma yeterlidir. Meselâ âdeti sona erdikten sonra yıkanmadan kocasıyla cima eden kadının bir defa yıkanması yeterlidir. Ihtilam olma (rüyada boşalma) ya da eşiyle cima etme sebebiyle cünüb olan ve yıkanması gereken kadının, yıkanmadan âdet görmesi halinde yıkanmaması ve yıkanmayı âdetin sonuna bırakması câizdir. Yıkanma ile ilgili olarak burada söylediklerimiz çoğunlukla sadece kadını ilgilendiren konulardır. Yoksa, yıkanma için söylenecekler bunlardan ibaret değildir. Her iki tarafı da ilgilendiren genel hükümler için bundan önceki "Yıkanma" bölümüne bakılmalıdır. **2) ABDESTTE:** Abdestin niteliği (keyfiyeti) aslında kadın için de erkek için de aynıdır, ancak abdest için gerekli olan şeyleri de abdestten sayarsak, bir noktada erkeklerin kadınlardan ayrıldığını söyleyebiliriz. Bu nokta Islâm Fıkhında "istibra" denen eylemdir. Kelime anlamı, berati, yani kurtulmuş olmayı istemektir. Bununla, idrarını yaptıktan sonra damlama ihtimalini ortadan kaldırmak için alınacak tedbirler kastolunur ve erkekler için kuvvetli bir vaciptir. Kadınların istibra yapmalarına gerek yoktur. Çünkü onlarda idrardan sonra damlama ihtimalı olmaz. Abdestte kadınla erkek arasında fark gibi görünen bir nokta da avreti örtme meselesidir. Kadının kolları, bacakları ve saçı da avret olduğu için o, abdestte avretini mahremi olmayanlara göstermeyeceği bir tarz ve bir yer seçmek zorundadır. **3) NAMAZDA:** Kadınlar ezan okumazlar. Okurlarsa mekruh olur. Çünkü kadının sesi avret değilse de fitneye sebep olabilir. Yani aslında Allah için kıyama çağrı olan ezan, kadının okuması halinde bazıları için duyguların bozulmasına ve gıcıklamaya çağrı olabilir. Kadının okuduğu ezanı tekrarlamak bir görüşe göre güzel (müstehap), diğer bir görüşe göre ise vaciptir. Kadınlar âdetli ve lohusa iken okunan ezana icabet etmezler. Yani, ezan okunurken, söylenecek şeyleri söylemezler. Halbuki, cünüp, ezana icabet eder. Kâmet getirmek de kadınlar için ezan gibi mekruhtur. Kadının avreti erkeğinkinden değişik olduğu ve avreti örtmek namaz için gerekil (farz) olduğu için bu noktada da kadınlar erkeklerden ayrılırlar. Kadının ve erkeğin avretleri aynı başlıkaltında incelendiğinden oraya bakılmalıdır. Kadınlar âdetli ve lohusa oldukları zaman namaz kılmazlar ve bu sebeple kılmadıkları namazları sonradan kaza da etmezler. Halbuki erkekler için imkân bulunduğu sürece namaz kılmamak diye bir şey düşünülemez. Namaza başlarken alınan tekbirde elleri kaldırma sünnetini erkekler kulaklara kadar kaldırmakla yaparken kadınlar omuzlarına kadar kaldırmakla yaparlar. Çünkü kadınların kolları da avrettir, fazla kaldırmakla bu emir yerine getirilmemiş olabilir. Ayrıca kadınlar tekbirde ellerini yenlerinden de çıkarmazlar. Namazın kıyamında (ayakta) erkekler ellerini göbek altında birleştirip sağ elleriyle sol ellerini tutarlarken kadınların göğüsleri üzerinde el bağlamaları ve sağ ellerini sol ellerin üzerine, tutmaksızın koymaları sünnettir. Bunun sebebi de avretin böylece daha iyi bir tarzda kapatılmasıdır. Namazın rukû'unda, erkekler dizlerini gergin tutar ve parmakları açık şekilde elleriyle kavrarken kadınların, dizlerini bükük bulundurup, ellerini, parmaklar aralıksız şekilde sadece dizlerinin üzerine koymaları ve sırtlarını erkeklerin tersine meyilli bulundurmaları ve dirseklerini yanlarına yapıştırmaları da sünnettir. Bunlar da bunun örtünmeye daha elverişli olmasındandır. Secdede kadınlar karınlarını uyluklarına

yapıştırırlar, erkekler ise ayrı tutarlar. Namazdaki oturuşta kadınlar erkeklerin tersine, "teverrük" tarzında; sol kalçası üzerine oturup, iki ayağını birden sağ tarafından çıkararak, uylukları biraz birbiri üzerine, sağ bacak da sol bacak üzerine gelecek şekilde otururlar. Kadın erkeğe imam olamaz. Kadının kadına imam olması da mekruh (nahoş)'tur. Buna rağmen kadın kadına imam olursa önde değil, orta yerde olmak üzere aynı safta bulunur. Namazların sesli okunması gereken ya da câiz olan yerlerinde kadınların sesli, yani, açıktan okumaları da caiz değildir. Sabah namazını ortalığın iyice seçileceği aydınlığa kadar geciktirme demek olan "isfâr", erkekler için müstehap (hoş) olmakla beraber, kadınlar için müstehap değildir. Kadınların namazı cemaatle kılmak için camilere gitmeleri de hoş bir davranış değildir. Halbuki bu, erkekler için kuvvetli bir sünnettir. **Kadınların camiye gitmelerinde** iki sakınca vardır: **a) Fitneye sebep olmaları** yani, kem göz ve kem düşüncelere konu olmaları, **b) Allah'ın "evlerinizde oturun!"** (Ahzâb (33) 33.) emrine ters düşmeleri. Allah Rasûlü: "Kadının odasında kıldığı namazı, evinde kıldığı namazından daha iyidir. Odasının gizli bir köşesinde kıldığı namazı da odasında kıldığı namazından daha iyidir." (Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ NI/131.) buyurmuştur. Yani ne kadar çok sakınırsa o kadar iyi olur demektir. Bu konuda farzlarla nafileler arasında fark yoktur. Yani teravihe gitmeleri de hoş değildir. Yalnız bazı Islâm alimleri, giriş çıkış kapıları ayrı olduktan sonra özellikle yaşlı kadınların camiye gitmelerinde sakınca olmamalıdır, demişlerdir. Ancak gitmeleri halinde onların da edeplerine son derece dikkat etmeleri, "cilbab" denen koyu ve süssüz dış elbiselerini mutlaka üzerlerine almaları gerekir. Cenaze namazı için evlerinden çıkmaları ise mekruh değildir. Çünkü cemaatle kılınmayınca onun yerini alacak bir namaz yoktur. Kadınların camiye gitme meselesini ayrıca ele alacağız. Namaz kıldırmakta olan birisine, imamlığa niyet etmiş olsun ya da olmasın, bir erkeğin uyması ve namazı cemaatle kılmaları caizdir. Halbuki, kadına da kıldırmayı niyet etmemiş olması halinde kadın ona uyup namazı beraber kılamazlar. Kadınların cuma ve bayram namazlarını kılmaları farz değildir, ama kılarlarsa olur. Cemaatle namaz kılınması halinde kadınlar erkeklerin ve varsa çocukların arkasında saf tutarlar. Eğer aynı namazı beraberce kılmak şartıyla kadın erkeklerin bulunduğu safta namaza durursa, sağındaki solundaki ve arkasındaki erkeklerin namazı boşa gider (fâsit olur). **4) ORUÇTA:** Oruç, sabahtan akşama kadar, yememek, içmemek ve cinsel ilişkide bulunmamak demek olduğundan, kadınla erkeğin oruçları arasında bir fark yoktur. Bu yüzden farkı sadece kadınların özel halleri ile ilgili konularda görebiliriz. Meselâ kadın, âdetli yada lohusa olduğu günlere rastlayan farz oruçlarını, sonradan kaza etmek üzere bırakır. Kadının tutacağı nafile oruç kocasının iznine bağlıdır. Çünkü o, kocasını haramdan koruyan bir kalkandır. Bazan kocasının istekleri gündüze rastlayabilir. Bu yüzden onun müsaadesi gerekir. (Aynı şey karşı taraf için de geçerli değil midir? Bu konuda bir açıklama görmedim. Bakara Sûresi 228. âyetinde: "Erkeklerin kadınlar üzerindeki hakları gibi kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır." buyurulur. Bu âyetin ifadesine göre, kadınların da kocalarına nafile oruç için izin verme, ya da vermeme hakkıvardır, denilebilir. Fakat bu tür ani istekler ve böyle bir ihtiyaç konusunda kadınların erkekler gibi olmaması, onlara böyle bir hak verilmemesine sebep olmuş da olabilir. Mesele araştırmaya muhtaçtır.) Ramazan,da kuvvetli ve kifâye bir sünnet olan "îtikâf" konusunda da kadınlar erkeklerden ayrılır. Itikâf, Allah'ın rızasını kazanmak niyyetiyle cuma kılınan bir camide kalmak demektir. Kadınların evlerinde namaz kılmak için ayırdıkları bir yerleri varsa ancak orada itikafa girebilirler. Böyle bir yer ayırmış değillerse onların itikafları sahih olmaz. Evlerinde itikafa girmeleri halinde de zaruri ihtiyaçları dışında dışarı çıkamazlar. **5) HACDA:** Hac için en az bir yolculuk (sefer) mesafesi kadar yol gitmek zorunda olan kadının yanında kocası, ya da, nikâhı kendisine ebediyyen haram olan bir mahremi bulunmalıdır. Mahreminin de güvenilir, ergin, akıllı olması, mecusî ve fâsık olmaması, kadın ihtiyar bile olsa mahreminin kadın düşkünü birisi olmaması gerekir. Kendisine hac farz olan ve böyle bir mahrem bulan kadını, kocası hacca gitmekten alıkoyamaz. Çünkü Allah'a itaat, kocasının hakkından önce gelir. Kocasından boşanmış ya da kocası ölmüş olan kadının hacca gidebilmesi için iddetinin bitmiş olması gerekir. (Iddet bahsine bak.) Bunun için kendi memleketinden hacca gidenlerin ayrılış tarihleri geçerlidir. O anda iddeti sona ermeyen kadın o sene hacca gidemez. Kadının, bir mahremiyle hacca gitmesi halinde mahreminin masraflarını da karşılamak da ona düşer. Kadınlar ihrama kendi elbiseleri içerisinde ve sadece niyyetle girerler, erkekler gibi iki parça bez kullanmaları ve dikissiz elbise giymeleri şart değildir. Ihrama girdikten sonra söylenecek "telbiye" cümlesini erkekler yüksek sesle söylerken kadınlar içlerinden okurlar. Hac eylemleri sırasında kadınlar, erkeklerin aksine başlarını örtmek zorundadırlar. Mina'dan Mekke-i Mükerreme'ye inildiginde yapılan ve "veda tavafı" da denen, taşralı için vacip tavafta, kadınlar âdetli bulunurlarsa bu tavaf onların üzerinden düşer. Haccın asıl unsurlarından (rükünlerinden) olan "ifâda tavafi" da denen Ziyaret tavafında kadınlar, erkekler gibi, "iztiba" denilen eylemi yapmazlar. "iztiba" erkeklerin tavafa başlamadan önce omuzlarına almış olduklan örtülerin birer ucunu sağ koltuklarının altından alarak sol omuzlarının üzerine atmalarıdır. Kadınlar yine ziyaret tavafının ilk üç dönüşünde (savt), erkekler gibi "remel" de yapmazlar. Remel; adımları kısaltıp, omuzlan silkerek çalımlı bir sürat gösterişi yapmaktır. Safâ ve Merve tepeleri arasında sa'y yaparken erkekler için gerekli olan iki yeşil direk arasında koşmak, kadınlar için gerekli değildir. **6) CİHADDA:** Cihad'ın kelime anlamı yorucu gayret ve çaba demektir. Bir yorum yapılmadan ve bir nitelik belirtilmeden tek başına cihad dendiğinde, Allah'ın dinini yüceltmek amacıyla dine karşı olanlarla yapılacak sıcak savaş anlaşılır. Fıkıh kitaplarımızın hepsi, bu anlamdaki cihadın, çok kuvvetli bir farz olduğunu söylerler. Farz oluşu en güçlü delillerle sabit olduğu için cihadı kabullenmeyenlerin kâfir olacaklarında söz birliği ederler. Yine Islâmî kaynakların ittifakına göre cihad toptan savaş emri verildiğinde herkese farz olur. Böyle bir seferberlik bulunmadığı zamanlarda ise sadece savunmaya yetecek kadar kişiye farz olur. Bu açıklamalarla cihadın bir güç ve kuvvet işi olduğu anlaşıldığına göre o öncelikle erkekler üzerine bir farz olmuş olur. Ancak sözü edilen seferberlik durumunda kadınlar da cihada çıkmakla yükümlüdürler. Bizim Istiklâl (kurtuluş) Harbimizde kadınların çok büyük rolü olmuştur. Bu savaşta tırpanıyla, baltasıyla savaşan, cephelere omuzunda mermi taşıyan Nene Hatun'lar, Kara Fatma'lar dünyaca meşhur olmuşlardır. Inançlarının ve namuslarının simgesi olan örtülerini Moskofa, Yunan'a çiğnetmemek için çoğu erkeklerden daha erkek olmuşlardır. Işte bu genel durumda, kadın da cihad'a çıkar ve bunun için kocasının iznine gerek duymaz. Ama böyle genel durumlar söz konusu olmadığında kadın evinin kraliçesi olarak kalır. Savaşa çıkmaz. Ancak her savaşta kadınların da bulunması ve özellikle geri hizmetlerinde, tedavi ve pansuman işlerinde görev almaları caizdir. Peygamber Efendimiz'in savaşlarında kadınlar da bulunmuştur. Düşman tarafta bulunan deli, çocuk, âma, kötürüm,

(470) İKİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(471) Dördüncü Bölüm Namazda Kadın Ve Erkek Arasındaki Farkların Delilleri

(472) Erkekler Namazda İken Dirseklerini Yanlarında Ayırırlar

Abdullah b. Malik (r.a)'den Peygamber (s.a.v) namaz kıldığı zaman secde esnasında, koltuklarının aklığı görünecek derecede pazılarının arasını açardı. [792]

(473) Erkekler Rüku Ve Secdelere Giderken Karnını Dizlerinden Ayırır

Ebu Humeyd (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) secdeye vardığı zaman karnını uyluklarının her hangi bir tarafına dayandırmadan uylukların arını açardı. [793]

(474) Erkek Namazda Açık Okunduğu Yerde Açık Okuyacak

Yüce Allah şöyle buyuruyor. Namazda (Kur'an'ı okurken) pek bağırma, sesini o kadarda kısma ikisi arasında bir yol tut. [794] Hadisi şerifte ki delili ise şöyledir. İbn Abbas (r.a)'den Hz. Peygamber (s.a.v) ashabına namaz kıldırıyordu. Onlar namazda okuduğu Kur'anı'ı işitince kulak verdiler. [795] Bu ayet ve hadis namazın açık olduğu yerden açık okunacağına bir delildir. Gizli okunduğuna delil ise şu hadisi şeriftir. Bir kişi Habbab (r.a)'den sordu. Hz. Peygamber (s.a.v) öğlen ve ikindi namazlarında okuyor muydu?. Evet. Peki nasıl anlıyordunuz. Sakalının hareketinden anlıyorduk. [796] Bundan da anlaşılıyor ki gizli okunacak yerde de gizli okunur, çünkü resulüllah'ın uygulamasında bu görülmüştür.

(475) Erkek Namazda Yanılan İmamı Uyarmak İçin Sübhanallah Der

---

kesik kollu ve ihtiyar öldüiülmediği gibi kadın da öldürülmez, hakaret edilmez. Ama bunlar da fiilen savaşa katılır veya komutan olarak bulunurlarsa müstesna. Kadınların cihad'a çıkmaları müslümanların kamu yararına zarar getirecekse çıkmalarına izin verilmez. Süngü harbi gibi yakın savaşta kadınların vurucu güç olarak çıkmaları uygun değildir. Düşman eline geçme ihtimalı olabilir, ya da mahremiyetlerine zarar gelebilir. Aynı sebeple genç kadınların ve kızların savaşa katılmaları da uygun görülmemiştir. Kadının bu konumundan ötürü, "Kadınlara da cihad var mıdır?" diye soran Aişe annemize, Peygamber Efendimiz, "Kadınların cihadı öyle bir cihaddır ki, onda vuruşma ve çâtışma yoktur. Evet kadınların cihadı, şartlarına uygun olarak yapılmış hacdır" buyurmuştur. (Buharî, cezâu's-sayd 28; Nesâî, menâsik 4.) Bir başka hadislerinde de Efendimiz: "Erkekler cihad yapıp fazla sevap alıyor, bize cihad yok mu?" diye soran bir kadına, "Kadınların cihadının, kocalarının hakkına riayet etmek, bu arada, bir zorunluluktan ötürü, birden fazla kadınla evlenirlerse buna tahammül etmek olduğunu bildirmiştir. (Suyûtî, el-câmiu's-sağîr (Feyzu'I-Kadîr ile) I/71 (Taberânî'den).) Gerçekten de erkeklere farz olan cihadla, kadınların üzerine evlenmek arasında büyük benzerlikler vardır. Öncelikle her ikisi de katlanılması çok zor olaylardır. Cihad'da erkek, canını pazara sürmüş durumdadır. Çok evlilikte de kadın buna yakın duygular yaşar. Cihad'la çok evlilik arasındaki bir yakınlık da, çok evliliğin genellikle erkeklerin şehit olduğu ve azaldığı cihad dönemlerinde gündeme gelmesidir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi)

[792] Buhari, 1, 197, bab, 130, Ezan; Buhari tercümesi, 2, 803; Müslim, 1, 356, bab, 47, hd, 495, Salât; Ebu Davud, 1, 471, bab, 115, 116, hd, 734, Salât; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 3, 129, 130; Tirmizi, 2, 59, bab, 86, hd, 270.

[793] Ebu Davud, 1, 471, bab, 115, 116, hd, 734, Salât; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 3, 129, 130; Tirmizi, 2, 59, bab, 86, hd, 270;

[794] İsra suresi ayet 110.

[795] Buhari, 1, 187, bab, 105, Ezan; Müslim, 1, 331, bab, 33, hd, 449.

[796] Buhari, 1, 185, bab, 96, Ezan.

Sehl b. Sa'd Sadiyy (r.a)'den Efendimiz (s.a.v). kime namazda bir şey isabet ederse tesbih etsin (yani sübhanallah desin). Muhakkak ki tesfik (el çırpma) kadınlar içindir. [797]

(476) Erkeğin Avret Yeri Göbek Ve Diz Kapağı Arasıdır Ve Delilleri

Darekutni ve Beyhaki'nin Merfu olarak rivayet ettiği bir hadisi şerifte. Göbeğin üstü ile dizin altı avrettendir. [798] Diğer bir hadisi şerifte şöyledir. Hz. Cabir (r.a)'den. Ben Hz. Peygamber (s.a.v)'i bir elbise içinde namaz kılarken gördüm. [799] Diğer bir hadiste Muhammed İbnil.Muktedir (r.a)'den. Cabir elbiseleri sehpa üzerine konulmuş olduğu halde bir tek izarını boynunun gerisine bağlamış olarak namaz kıldı. [800] İzar genelde ise vücudun ortasını örter. Yani göbek ile diz kapağının arası demektir.[801]

(477) KADIN NAMAZDA ERKEKTEN AYRILDIĞI YERLERİN DELİLLERİ

(478) Kadınlar Namazda Azalarını Birbirine Yapıştırır

Beyhaki'nin rivayetine göre. Peygamber (s.a.v) Namaz kılan iki kadına uğradı ve dedi ki. Ne zaman secdeye giderseniz azalarınızı birleştirin. Ancak bunda (secdede) kadın erkek gibi değildir. [802]

(479) Kadınlar Yabancı Erkeklerin Yanında Seslerini Gizlerler

Yüce Allah şöyle buyuruyor. «Eğer (Allah'tan) korkuyorsanız. (size yabancı olan yani nikahı düşen erkeklere karşı) yumuşak (söz) söylemeyin. Sonra kalbinde hastalık bulunanlar (size karşı) tamah (kötü bir ümide) düşer(ler)» [803]

Bu ayette şuna delalet eder kadının sesi fitneyi uyandırır onun için kadının yabancı erkeğe yabancı erkeğe karşı sesini yükseltmemesi istenir. [804] Bunun illeti fitnedir, fitne ise katilden beterdir. [805]

(480) Erkek Namazda Yanılan İmamı Uyarmak İçin Ellerini Çırparlar

---

[797] Buhari, 1, 168, bab, 48, Ezan; Müslim, 1, 316, 317, bab, 22, hd, 421, Salât; Ebu Davud, 1, 578, bab, 168, 169, hd, 938, Salât; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 3, 480; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 2, 261, 317, 376, 432, 440, 473, 479, 507, 529, 3, 348, 357, 5, 336, 338; Nesai, 3, 11, bab, 14, hd, 1204; Tirmizi,2, 205, bab, 155, had, 369, Salât; İbn Mace, 1, 329, bab, 65, had, 1034, İkame.

[798] Darekutni, 1, 231; Beyhaki, 2, 229.

[799] Buhari, 1, 93, bab, 3, Salât.

[800] Buhari, 1, 93, bab, 3, Salât.

[801] Et-Tezhib fi edilletühü, 66.

[802] Beyhaki, 2, 23; et-Tezhib fi edilletühü, 66.

[803] Ahzab suresi ayet, 32.

[804] Et-Tezhib fi edilletühü, 66.

[805] Zamanımızda fitne fesadın baş gösterdiği bir zaman olduğu için buna şiddetle ihtiyaç duyulur. Aslı itibari ile kadının sesi mahrem olmamakla beraber sadece yabancı erkeklere karşı sesinin yükselmemesi fitnenin uyanışına sebebiyet verdiği içindir. Bundan dolayı Müslüman bacılarıma avazımın çıktığı kadar sesleniyorum, ve diyorum ki değerli bacılarım Allah'ınızı ve Peygamberinizi seviyorsanız. Günümüzde tüm İslam'i değerlerin tamamen kaybolduğu açıkça İslam'a ve onun yüce buyruklarına saldırıların olduğu bir günde, küfrün ve dinsizliğin rüzgarların estiği bir günde Müslüman bacılarım bu İslam ve din düşmanlarına en güzel cevabı yaşayarak ve hayatın her alanında, Dinin üstün prensiplerini kendine rehber edinerek o kaybolan değerleri canlandırmalıdırlar. Şunu bilmelidirler bir toplumun içinde eğer o toplumun kadınlarında İslam'ın şahsiyeti Kaybolmuşsa o toplum tamamen kaybolmuş demektir. Çünkü toplum aileden meydana gelir.

Sehl b. Sa'd Sadiyy (r.a)'den Efendimiz (s.a.v). kime namazda bir şey isabet ederse tesbih etsin (yani sübhanallah desin). Muhakkak ki tesfik (el çırpma) kadınlar içindir. [806]

(481) Kadının Bütün Vücudu Avrettir

Bu durum namazda olan haldır. Namazın dışında ise kadının tüm vücudu avrettir. [807] Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Ziynetlerini göstermesinler. Ancak görünen hariç.» [808] Meşhur olanı cumhura göre. Ziynetlerden murad görünen eller ve yüzdür. [809] Hadisi şerifte ise şöyledir. Ümmü Seleme'nin (r.anha)dan' şöyle rivayet edilmiştir. Peygamber (s.av)'e; kadın yalnız başörtüsü ve gömleği ile eteklik olmadan namaz kılabilir mi? Diye sordum da. Gömlek[810] ayaklarının üstünü örtecek şekilde uzun olursa kılabilir, buyurdular. [811]

(482) Kadının Namazda Elleri Ve Yüzü Avret Değil Namazın Dışında Avrettir

Bu durum namazda olan haldır. Namazın dışında ise kadının tüm vücudu avrettir. [812] Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Ziynetlerini göstermesinler. Ancak görünen hariç.» [813] Meşhur olanı cumhura göre. Ziynetlerden murad görünen eller ve yüzdür. [814] Hadisi şerifte ise şöyledir. Ümmü Seleme'nin (r.anha)dan' şöyle rivayet edilmiştir. Peygamber (s.av)'e; kadın yalnız başörtüsü ve gömleği ile eteklik olmadan namaz kılabilir mi? Diye sordum da. Gömlek[815] ayaklarının üstünü örtecek şekilde uzun olursa kılabilir, buyurdular. [816]

(483) Cariyenin (Namazdaki) Avreti Erkeğin Avreti Gibidir

Bu hüküm cariye olan kimsenin namazdaki durumudur. Namazın dışında ise hür kadının avreti nasılsa cariyenin de öyledir. [817]

(484) İKİNCİ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Namazda Kadın Ve Erkeğin Arasındaki Farkların Hükmü

---

[806] Buhari, 1, 168, bab, 48, Ezan; Müslim, 1, 316, 317, bab, 22, hd, 421, Salât; Ebu Davud, 1, 578, bab, 168, 169, hd, 938, Salât; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 3, 480; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 2, 261, 317, 376, 432, 440, 473, 479, 507, 529, 3, 348, 357, 5, 336, 338; Nesai, 3, 11, bab, 14, hd, 1204; Tirmizi, 2, 205, bab, 155, hd, 369, Salât; İbn Mace, 1, 329, bab, 65, hd, 1034, İkame.
[807] Beycuri, 1, 261.
[808] Nur suresi ayet, 31.
[809] Et-Tezhib fi edilletühü, 66; İbn'i Kesir, 3, 274.
[810] Gömlek denildikçe günümüzde bir metre uzunlukta olan gömlek değildir. Peygamberin burada kast ettiği gömlek, günümüzün Müslüman Kadınların giydiği entari dediğimiz uzun elbiseden ibaret olan elbise demektir. Yoksa günümüzde giydiğimiz gömlekler kalçadan aşağı gömleklerdir. Yalnız sadece bu gömleklerle namaz kılınmaz, çünkü kadının mahrem bölgesini kapatacak kapasitede değildir.
[811] Ebu Davud, 1, 420, bab, 83, hd, 640.
[812] Beycuri, 1, 261.
[813] Nur suresi ayet, 31.
[814] Et-Tezhib fi edilletühü, 66; İbn'i Kesir, 3, 274.
[815] Gömlek denildikçe günümüzde bir metre uzunlukta olan gömlek değildir. Peygamberin burada kast ettiği gömlek, günümüzün Müslüman Kadınların giydiği entari dediğimiz uzun elbiseden ibaret olan elbise demektir. Yoksa günümüzde giydiğimiz gömlekler kalçadan aşağı gömleklerdir. Yalnız sadece bu gömleklerle namaz kılınmaz, çünkü kadının mahrem bölgesini kapatacak kapasitede değildir.
[816] Ebu Davud, 1,420, bab, 83, had, 640.
[817] Et-Tezhib fi edilletühü, 67; Beycuri, 1, 261.

Soru-18-Namazda kadın erkeğin arasındaki farklar nelerdir. Erkek namazda iken kaç yerde kadına muhalefet eder?

Cevap-18-Erkek namazda beş yerde kadına muhalefet eder.

(1) Erkek dirseklerini yanlarından kaldırır. (Yani ayırır yapıştırmaz.
(2) Erkek secdelerde ve rükularda karnını dizlerinden kaldırır. (Yani ayırır dizlerine yapıştırmaz.)
(3) Aşikare (yani açık) okunacak yerlerde açık okur.
(4) Namazda iken bir şey peydah olursa, Sübhanallah der. (Bu kelimenin şartı zikir ve uyarmakla beraber olur, eğer kasıt zikirle beraber olmazsa sadece uyarmak olursa bu durum namazı bozar.)
(5) Erkeğin avreti (Yani kapanması farz olan yer) göbek ile diz kapağı arasıdır.

Soru-19-Namazda kadının erkekten ayrıldığı yerler kaç tanedir?

Cevap-19-Namazda kadının erkekten ayrıldığı yerler beş tanedir.

(1) Kadın (namazda) azalarını birbirine yapıştırır. (Yani namazda iken dirseklerini yanlarına yapıştırır, ve karnını da dirseklerine yapıştırır. Yani erkeğin tam tersini yapar, çünkü erkek bu gibi yerlerde ayırırdı.)
(2) Eğer yanlarında yabancı erkekler varsa seslerini gizleyecekler. (Eğer yanlarında yabancı biri yani kendisine nikahı düşmeyen biri olursa veya tek başına iseler açık okuyabilirler.)
(3) Namazda iken bir durum meydana gelir, peydah olursa ellerini çırpacaklar.
(4) Hür olan bir kadının bütün bedeni avrettir. (Yani tepeden tırnağa kadar kapanması lazımdır.) Ancak namazda iken o kadının elleri ve yüzü avret değildir.
(5) Cariye olan bir kadının avreti ise o da erkek gibidir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(485) İKİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[5 فصل] وَالَّذِي يُبْطِلُ الصَّلَاةَ أَحَدَ عَشَرَ شَيْئًا الْكَلَامُ الْعَمْدُ وَالْعَمَلُ الْكَثِيرُ وَالْحَدَثُ وَحُدُوثُ النَّجَاسَةِ وَانْكِشَافُ الْعَوْرَةِ وَتَغْيِيرُ النِّيَّةِ وَاسْتِدْبَارُ الْقِبْلَةِ وَالْأَكْلُ وَالشُّرْبُ وَالْقَهْقَهَةُ وَالرِّدَّةُ.

(486) İKİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[5 فصل] وَالَّذِي يُبْطِلُ الصَّلَاةَ أَحَدَ عَشَرَ شَيْئًا الْكَلَامُ الْعَمْدُ وَالْعَمَلُ الْكَثِيرُ

Çok | Hareket etmek | Kasten | Konuşmak | Şey-ler | On | Bir | Namaz | Bozulur | O şey ki | Fasıl | Beş-inci

وَالْحَدَثُ وَحُدُوثُ النَّجَاسَةِ وَانْكِشَافُ الْعَوْرَةِ وَتَغْيِيرُ النِّيَّةِ وَاسْتِدْبَارُ الْقِبْلَةِ وَالأَكْلُ

Abdestsizlik — Vaki olması (düşmesi) — Necaset — Açılması — Avret — Değişmesi — Niyet-in — Arkasını çevirmesi — Kıble-ye — Yemek

وَالشُّرْبُ وَالْقَهْقَهَةُ وَالرِّدَّةُ.

İçmek — Kahkaha ile gülmesi — Dinden dönmek

(487) İKİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(488) Namazı Bozan Şeylerin Hükmü

Namazı bozan şeyler on bir tanedir

(1) Namazda kasden konuşmak.

(2) Namazda çok hareket etmek.[818]

(3) Namazda abdestin bozulması.

(4) Namazda iken kendisine necaset isabet ederse.[819]

(5) Namazda avret mahallinin açılması.

(6) Namazda niyetin değişmesi.

(7) Namazda arkasını kıbleye çevirmesi.

(8) Namazda yemek yemesi.

(9) Namazda (içecek gibi bir şeyi) içmesi.)

(10) Namazda kahkaha ile gülmesi. (Hanefilerde hem namazı ve hem de abdesti bozar.)

(11) Namazda dinden dönmesi. (mürted olması.) [820]

---

818 Namaz fiilinde olmayan bir şeyi. Peş peşe üç kere hareket etmek gibi.

819 Yani üzerine necaset düşerse veya namaz kıldığı yere necaset düşerse fark etmez namazı bozar.

820 **MEZHEPLERE GÖRE: Namazı Bozan Şeylerin Hükmü:** Hanefilere göre namazı ifsat eden şeyler altmışsekiz, Malikilere göre otuz, Şafiilere göre yirmiyedi, Hanbeliler ise otuzaltı civarında meseleler zikretmişlerdir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 139). **Namazı bozan şeylerin başlıcaları şunlardır:** Hz. Peygamber (s.a.s)'in tarif ettiği şekilde sahih olması için namazın rükün ve şartlarına uyularak kılınması gerekir. Çünkü Allah'ın Rasûlü; "Namazı benden gördüğünüz şekilde kılınız" buyurmuştur. Namaz şart veya rükünlerden biri bulunmadığı takdirde fâsid veya bâtıl olur. Namaz sırasında ortaya çıkan ve namazın mahiyeti ile bağdaşmayan bir takım söz, fiil ve haller sebebiyle de namaz bozulabilir. İbadetler konusunda fâsid olma ile bâtıl olma kavramları eş anlamda kullanılır. Bu konuda mezheplerin görüş birliği vardır. Biz burada fesat ve butlan yerine "bozulma" sözcüğünü kullanacağız. Ancak Hanefilere göre alış-veriş, nikah, şirket gibi muamelat konularında fâsid ve bâtıl terimleri farklı anlamlarda kullanılmıştır. Bir ibadet fâsid veya bâtıl olduğu zaman iadesi yani yeniden yapılması gerekir. Çünkü bu durumda ortaya çıkan bazı önemli eksiklikler sebebiyle ibadet ibadet olmaktan çıkmış bulunur. Şart ve rükünlerine uyularak başlanan bir namazı bozan şeylerin başlıcaları şunlardır: **1 - Namazda Konuşmak:** Namazda bilerek veya bilmeyerek, yanılarak, unutarak veya tehdit altında olsun "kı-koru" harflerinde olduğu gibi anlaşılır bir ifade ile bir veya iki harf söylemekle namaz bozulur. Ashab-ı Kiramdan Zeyd b. Erkam (r.a) şöyle der: "Biz namazda konuşurduk, bizden biri yanıbaşındaki arkadaşı ile konuşurdu. "Gönülden boyun eğerek Allah için namaza durun" ayeti inince, susmakla emrolunduk ve namazda konuşmaktan menedildik." Muaviye b. Hakem es-Sülemî şöyle haber veriyor: "Hz. Peygamber ile beraber namaz kılarken cemaatten biri aksırdı. Ben de; "yerhamükellah (Allah sana merhamet etsin)" dedim. Bunun üzerine cemaat gözlerini bana dikti. Ben ise; "size ne oluyor ki bana böyle bakıyorsunuz?" dedim. Bu defa ellerini uylukları üzerine vurmaya başladılar. Beni susturmak istediklerini anlayınca sustum. Hz. Peygamber namazı tamamlayınca "anam-babam ona feda olsun, ben ne bundan önce ve ne de bundan sonra ondan daha güzel eğitici bir muallim görmedim. Allah'a yemin ederim ki, ne

yüzünü ekşitti, ne dövdü ve ne de beni azarladı" şöyle buyurdu: "Bu namazda insan sözlerinden birşey konuşmak uygun olmaz. Namaz ancak tesbih, tekbir ve Kur'an okumaktan ibaret bir ibadettir." Bu hadis-i şeriflerin ışığında namaz kılarken konuşma sayılıp sayılmayan sözler ve sesler şu şekilde belirlenmiştir: **a)** Aksıran kimseye namazda "yerhamükellah" denilmesi veya başkasının "Rahimekellah" demesi üzerine "Âmin (ey Rabbim kabul buyur)" denilmesi namazı bozar. Ancak aksıran kimsenin kendi nefsine karşı "yerhamükellah" demesi namazı bozmaz. Çünkü bu sonuncuda, başkasına cevap niteliği yoktur. **b)** Bir hastalıktan veya bir malın ya da arkadaşın kaybolması gibi musibetten dolayı harfler belli olacak şekilde sesle ağlamak veya "ah, uf, of" gibi sesler çıkarmak yahut bir toza üflemek veya bir şeye bezginlik göstermek için "uf, tuh" demek namazı bozar. Ancak kendine hakim olamayacak durumdaki hastanın inlemesi, ah, of demesi namazı bozmaz. Çünkü bu durumdaki hastanın inlemesi, elde olmayan sebeplerle aksırmak, öksürmek ve esnemek gibidir. Bu gibi durumlarda zaruret bulunduğu için bazı harfler telaffuz edilmiş olsa bile namaz bozulmaz. Allah Teâlâ'nın korkusundan veya cennet ya da cehennemi hatırlamaktan dolayı ağlamak, inlemek ve ah demek namazı bozmaz. **c)** Özürsüz olarak iki harf belli edecek şekilde öksürmekle namaz bozulur. Ancak bu öksürük kendiliğinden ve tabii bir şekilde meydana gelmişse namaza zarar vermez. Nitekim sesini güzelleştirmek, imamın yanlışını düzeltmek veya kendisinin namazda bulunduğunu bildirmek gibi bir amaçla yapılırsa sağlam olan görüşe göre namaz bozulmaz. Yine bir özür sebebiyle öksürmek de namazı bozmaz. **d)** İmamın okuduğu Kur'an-ı Kerim hoşuna gittiği için ağlayan kimsenin durumuna bakılır. Eğer bu bir huşu eseri ise namazı bozulmaz. Fakat mücerret olarak ses güzelliğinden aldığı zevk sebebiyle ağlamışsa namazı bozulur. Yine imamın Kur'an okuyuşu sırasında cennet veya cehennemi hatırlayarak huşudan ötürü "belâ (öyle)", "neam (evet)" diyerek ağlayan cemaatin de namazı bozulmaz. **e)** Namaz kılarken işitilen kötü bir habere; (Biz Allah'a aidiz ve sonunda O'na dönücüleriz)" (el-Bakara, 2/156) diye cevap verilmesi namazı bozar. Çünkü bu ifade, namaz dışındaki bir habere cevap verme niteliğindedir. **f)** Namazda meydana gelen şeytanî bir vesveseden dolayı; "Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh" denilse, eğer bu vesvese ahiretle ilgili bir şey hakkında ise namaz bozulmaz, dünyaya ait bir vesvese ise bozulur. Çünkü vesvese bir elem ve acıdır. Bu takdirde dünyevi bir elemden ötürü "Lâ havle" sözü söylenilmiş olur. **g)** Namaz kılan kişi, Allah'ın adını duyunca cevap vermeyi kasderek "Lâ ilâhe illâllah (Allah'tan başka hiç bir ilâh yoktur)" veya "Celle celâlühü (O'nun şanı yüce oldu)" derse, yahut Hz. Peygamber'in adı anılınca "salavat" getirse yahud da imam okurken; "Sadaka'llahü'l-azîm (Yüce Allah doğru söyledi)" gibi sözleri söylese namazı bozulur. Ancak bu sözleri ile dışarıdaki bir kimseye cevap vermeyi kastetmeyip, belki Allah ve Rasûlünü övmeyi ve onlara saygıda bulunmayı kastederse namazı bozulmaz. Çünkü Allah Teâlâ'ya tazim göstermek, Rasûlüne salât ve selâmda bulunmak namaza ters düşmez. **h)** Namaz kılan kimse, kendini çağıran veya içeri girmek için izin isteyen bir kimseye, namazda bulunduğunu anlatmak için; "Elhamdülillah", "Allahu Ekber" veya "Sübhanellah" dese veya okuyuşunu sesli hale getirse namazı bozulmaz. **i)** Kur'an-ı Kerim veya hadis-i şeriflerde bulunan bir duayı namaz içinde okumak, namazı bozmaz. Namazda; "Allahümme ekrimnî (Ey Allahım! Bana ikram et)", "Allahümme en'ım aleyye (Ey Allahım! Bana nimetlerini ver)", "Allahümme'ğfirlî ve li valideyye ve li'l-müminine yevme yekûmu'l-hısâb (Allahım! Beni, ana-babamı ve bütün müminleri hesabın görüleceği kıyamet gününde mağfiret et)" duaları gibi. Ancak; "Allahümme'ğfir liammi (Allahım! Amcamı bağışla)" veya "Allahümme'ğfir lihâlî (Allahım! Dayımı bağışla)" gibi bir dua namazı bozar. Çünkü böyle bir dua Kur'an ve hadiste bulunmamaktadır. Namaz dışında ise, Kur'an ve sünnette örneği bulunsun veya bulunmasın meşrû olan istekler için her çeşit duanın yapılması mümkün ve caizdir. İnsanların sözlerine benzeyen, yani Kur'an ve sünnette örneği bulunmayıp da, insanlardan istenmesi mümkün olan bir şeyin Allah'tan istenilmesi namazı bozar. "Allahümme et'ımnî lahmen (Allahım! Bana et ver)", "Allahümme akdı deynî (Allahım! Borcumu öde)", "Allahümme'rzuknî zevceten (Allahım! Bana bir eş ver)" diye dua edilmesi gibi. **j)** Bir kimseye diliyle selâm vermek veya başkasının selâmını diliyle almak yahut musafaha suretiyle selâmlaşmak namazı bozar. Bu selâmlaşmanın bilerek veya unutarak yahut yanılarak yapılması sonucu değiştirmez. Namazda el veya baş ile selâm alınsa veya istenilen bir şey için baş, göz veya kaş ile işarette bulunulsa namaz bozulmaz. **k)** Namaz kılana "ileri git" veya "başkasına safta yer ver" denilip de, bu kimse emre uyarak harekette bulunsa namazı bozulur. Çünkü namazda Allah Teâlâ'dan başkasının emrine uymuş olur. Ancak kendi kendisine biraz yana çekilerek, başkasına yer vermesi namazı bozmaz. **l)** Namazda yazılmış bir şeye bakıp onu anlamakla namaz bozulmazsa da bunu yapmak mekruhtur. Ebu Hanife'ye göre, namaz kılarken Mushaftan bakarak okumak namazı bozar. Çünkü mushafı taşımak, ona bakmak ve yapraklarını çevirmek "amel-i kesir"dir. Bu durum aynı zamanda başkasının dışarıdan telkinde bulunmasına da benzer. Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'e göre ise namaz bozulmaz, sadece mekruh olur. Çünkü Mushaftan okumak bir ibadet olup, namaz kılarken yapılırsa, başka bir ibadete ilave olmuş sayılır. Bunun mekruh oluşu ise ehl-i kitaba benzeme yüzündendir. **m)** İmam kıraat sırasında yanılır veya okuyuşunda tereddüt gösterirse, başka bir âyete intikal etmeden önce, cemaatin onun kıraatini düzeltmesi ve önünü açması caizdir. Ancak imamın hatasını düzeltmede cemaatin acele etmemesi gerekir. İmam takılır takılmaz onun önünü açmak mekruh olur. Bunun gibi imamın cemaate sığınıp yardım beklemesi de mekruhtur. İmam, zorlanınca eğer namaz sahih olacak kadar okumuş durumda ise ya rukû etmeli veya başka bir âyete geçmelidir. İmam başka âyete geçtikten sonra, önceki takıldığı yeri düzelten cemaatın namazı bozulur. İmam başka âyetlere geçtikten sonra, yeniden okuyuşunu düzelten kişinin sözünü alır ve ona göre okumaya devam ederse imamın da namazı bozulur. Çünkü bu durumda, zaruret olmaksızın telkinde bulunmak ve telkini kabul etmek söz konusudur. Misver b. Yezîd el-Mekkî (r.a) şöyle demiştir: "Hz. Peygamber namaz kıldırdı ve okurken bir âyeti atladı. Cemaatten biri kendisine; "Ya Rasûlallah! Falan falan âyetleri okumadınız" uyarısında bulununca, Hz. Peygamber; "Keşke bana hatırlatsaydın" buyurdu." Namazda kıraat hatasını düzeltmenin caiz olduğunu gösteren ikinci bir delil İbn Ömer (r.a)'in naklettiği şu hadistir: "Hz. Peygamber (s.a.s) namazı kıldırdı ve namazda Kur'an okurken bir yerde takıldı. Namazdan ayrılınca babama: "Sen namazda bizimle beraber miydin?" diye sordu. Babam da: "Evet" cevabını verdi. Bunun üzerine Allah elçisi (s.a.s): "O halde takıldığım yeri, bana hatırlatmaktan seni alıkoyan şey ne idi?" buyurdu. Bir kimse namazda kendi imamından başka bir zatın okuduğu Kur'an'daki yanlışlığı düzeltse ve önünü açsa namazı bozulur. Cünkü bu bir talim ve teallüm sayılır. Talim ve teallüm ise amel-i kesirdir. Fakat imama yol göstermek değil de, kıraat kasdıyla okuyup da, bunun sonucunda imam okuyuşunu düzeltse namazı bozulmaz. **2 - Yemek - İçmek:** Namazda iken bilerek veya unutarak yemek-içmekle namaz bozulur. Yenilen şey az olsun çok olsun

hüküm değişmez. Çünkü yemek-içmek namazla ilgili şeylerden değildir. Dişlerin arasında kalmış bulunan nohut tanesinden büyük yiyecek maddesi namazda iken yutulsa namaz bozulur. Nohut tanesinden küçük olursa namazı bozmaz. Çünkü bu gibi durumlardan kaçınma zorluğu vardır. Dişler arasında kalan yemek artığını çokca çiğnemek de namazı bozar. Çok çiğnemenin sınırı peşpeşe üç defa çiğnemektir. Ağızda erimiş bulunan şeker, çikolata ve helvayı yutmak da namazı bozar. **3 - Peşpeşe çok iş görmek (amel-i kesir):** Namaza ve namazı ıslaha ait olmayan ve amel-i kesir sayılan her hareket namazı bozar. Az amel (amel-i kalil) bozmaz. Dışardan bakanın, bu işi yapan kimsenin namazda olmadığı hususunda hiç şüpheye düşmediği işe çok amel (amel-i kesir) denir. Eğer bu işi yapana bakan kimse, namazda olup olmadığı hususunda şüpheye düşerse bu iş de amel-i kalil sayılır. Amel-i kesir sayılan bazı hareketler şunlardır: **a)** Bir kimse namazda iken, yerden bir taş alarak bir kuşa veya bir hayvana atacak olsa namazı bozulur. Çünkü bu hareket amel-i kesirdir. Fakat yanında bulunan bir taşı bir eliyle atacak olsa bozulmaz. Çünkü bu bir amel-i kalil olur. Ancak bu namaz içinde başka bir şeyle uğraşmış olmaktan ötürü kötü bir iş işlemiş (isâette bulunmuş) olur. **b)** Bir kimse namazda vücudunu bir kere veya peşpeşe iki kere yahut başka başka rekatlarda birer, ikişer kere kaşısa namazı bozulmaz. Fakat bir rekatta peşpeşe üç kere kaşısa bozulur. Bir uzvu, elini kaldırmadan bir kaç defa kaşıma, bir defa kaşıma sayılır. **c)** Namazda özürsüz yere birbiri ardınca hiç durmadan en az üç adım atmak namazı bozar. Ancak kıbleye doğru, her adımdan sonra bir rükün eda edecek kadar (üç defa sübhanellah diyecek kadar) ara vererek yürürse, mekân değişmediği sürece çok da yürüse, bundan dolayı namaz bozulmaz. Diğer yandan, bir şahsın çarpması veya namaz kılınan yerden çıkarılma gibi sebeplerle namaz kılınan yerden kendi iradesi dışında üç adım kadar yürümek de namazı bozar. **d)** Namazda, tekrarlanmaksızın bir eli ile baştan sarığı veya takkeyi kaldırıp yere koymak veya bunları yerden kaldırıp başa koymak namazı bozmaz. Ancak bunları yerden alıp başa koymak çokca hareketi gerektirirse namaz bozulur **e)** Namaz kılanın bir kimseye bir el veya kırbaç ile vurması namazı bozar. Çünkü bu, bir amel-i kesirdir. Fakat hayvan üzerinde namaz kılanın bu hayvana bir veya iki defa vurması bozmaz. Yine, hayvanın yürümesi için bir ayağı iki kere hareket ettirmek namazı bozmaz. İki ayağı hareket ettirmek ise bozar. Çünkü iki ayak, iki el mesabesindedir. **f)** Namazda iken hayvana binmek namazı bozar, fakat hayvandan inmek bozmaz. Hayvanlarla ilgili olan bu hükümleri motorlu nakil araçlarına da uygulamak mümkündür. **g)** Namaz kılarken bir ayakkabıyı iki el ile giyinmek namazı bozar. Fakat ayakkabıları ayaktan kolaylıkla çıkarıvermek namazı bozmaz. **h)** Bir kimse, namazda bilerek veya bilmeyerek az-çok birşey yese, biraz su içse, bir uzvuna veya saçlarına yağ, kırem vb.'ni sürse, saçını tarasa veya örse namazı bozulur. Çünkü bunlar birer amel-i kesirdir. Fakat bir elinde bulunan bir koku veya yağı, diğer eline almaksızın başına veya başka bir uzvuna sürse, bununla namaz bozulmaz. Çünkü bu bir amel-i kalildir. **i)** Namazda çocuğu alıp süt emzirmek namazı bozar. Çocuk kendiliğinden gelip emerse bakılır, eğer süt çıkmaksızın bir iki kere emmiş olursa namaz bozulmaz. Fakat süt çıkarsa, veya süt çıkmaksızın iki kereden fazla emerse namaz fâsid olur. **j)** Namaz içinde olan bir erkeğin namazı, hanımının öpmesi veya okşamasıyla bozulmaz. Yeter ki, erkekte şehvet meydana gelmiş olmasın. Fakat bir kadının namazı, kendisini kocasının şehvetle okşaması veya şehvetle olsun, olmasın öpmesiyle bozulur. Çünkü cinsel temas hususunda kocanın fail oluşu asıldır. **k)** Namaz kılmakta olan bir kimse kaç rekat namaz kıldığına dair bir soruya cevap olarak, bir elinin iki veya üç parmağı ile işaret edecek olsa namazı bozulmaz. Yine üç kelimeden az olmak üzere bir yazı yazsa namazı bozulmaz. Ancak bu hareketler amel-i kesir derecesinde olursa namazı bozulur. **4) Kıbleye sırtını çevirmek:** Hanefi ve Şâfiîlere göre, özürsüz olarak kıbleye sırt çevirmek namazı bozar. Özür sebebiyle sırtını kıble tarafına çevirirse, namazı bozulmaz. Çünkü bu gibi hareketler bağışlanmıştır. **5) Avret yerinin açılması:** Namaz kılarken bilerek avret yerini açmak veya baş örtüsünün rüzgâr ve benzeri sebeplerle kayması sonucu başın açılması ve bir rükün eda edecek süreyle açık kalması namazı bozar. Hanefilere göre, avret yeri olan bir uzvun en az dörtte birinin açılması namazın bozulması için yeterlidir. **6) Namaz kılmakta olan kimsenin abdestinin bozulması:** Namaz kılmakta olan kimseden burun kanaması veya kusma gibi irade dışı abdesti bozacak bir şey ortaya çıksa muhayyer olur. İsterse abdest alıp namazı yeniden kılar. Faziletli olan budur. Veya dilerse, namazla bağdaşmayan birşeyle uğraşmaksızın en yakın yerdeki su ile abdest alır, tek başına namaz kılan birisi ise bu abdest aldığı yerde veya daha önce namaza başlamış bulunduğu yerde namazının kalan kısmını tamamlar. Eğer cemaatle namaz kılıyorsa, önceki yerine dönüp orada namazını tamamlar. Cemaatle namaz kılınıp bitmiş olursa, bu takdirde tek başına namaz kılan kimse gibi hareket eder. Böyle bir kimse, abdest almak için yakın suyu bırakıp uzağa gitse veya gidip gelirken Kur'an okusa yahut da bu sırada avret yeri açılsa artık namazı, önceden kılınan kısım üzerine bina edemez, yeniden kılması gerekir. Namazı bozulan bir imamın yerine, başkasını geçirmesi caizdir. Bu konuda icma vardır. Şöyle ki; bir imam, burun kanaması gibi semâvî bir hadesle abdesti bozulsa, cemaatten imamlığa elverişli birisini işaretle veya elbisesinden tutarak mihraba geçirir. İmam ile beraber yalnız bir kişi bulunmuş olsa, bu kişi imamlığa elverişli ise, mihraba geçmek için taayyün etmiş olur. İmam bu şekilde kendi yerine birini geçirmeden mescitten çıksa veya sahrada ise saflardan uzaklaşsa cemaatin namazı bozulur. Bu durumda imam, tek başına namaz kılan kimse gibi olur. İsterse abdest alıp, namazın kalan kısmını tamamlar, isterse namazını yeniden kılar. Cemaatın çoğunlukla durumu kavrayamaması halinde, imamın kendi yerine başkasını geçirmesi yoluna gidilmeyip, namazın yeniden kılınması daha faziletlidir. Aksi halde cemaat arasında bazı karışıklıklara yol açılmış olabilir. Hanefilere göre, son oturuşta teşehhüt miktarı oturduktan sonra,abdestin irade dışında bozulması halinde namaz sahih olur. Diğer üç mezhebe göre, selâm namazın farzlarından olduğu için, son oturuşta teşehhüt miktarı oturmak namazı sona erdirmek için yeterli olmaz. **7) Kahkaha ile gülmek:** Kahkaha; hem namaz kılanın kendisinin, hem de yakınındakilerin işiteceği şekilde yüksek sesle gülmektir. Bu hem namazı hem de abdesti bozar. Tebessüm ise sessiz olarak görülen gülme şekli olup, bundan dolayı namaz bozulmaz. Kahkaha ile gülmenin namaza etkisi ile ilgili delil Allah Rasûlünün şu hadisleridir: Ebû Mûsâ el-Eş'ârî (r.a)'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Bir gün Rasûlullah (s.a.s) insanlara namaz kıldırırken, bir adam mescide girerek, mescit içindeki bir çukura düşmüştü. Bu adamın gözleri kör idi. Namazdaki cemaatin çoğu buna güldüler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s) gülen cemaatin namazları ile birlikte abdestlerini de yenilemelerini emretti." Yine Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur: "Sizden her kim kahkaha ile gülerse hem namazı hem de abdesti birlikte iade etsin." **8) Bayılmak, çıldırmak ve ölmek:** Bu durumlarda, artık irade yok olacağı için namaz bozulur. **9) Namaz içinde niyet değiştirmek:** Kılmakta olduğu bir namazdan başka bir namaza geçmeye niyet edip tekbir al-

makla, önceki kılınan namaz bâtıl olur. Meselâ; öğle namazının bir rekatı kılındıktan sonra, tekbir alarak ikindi namazına veya nafile bir namaza geçilse, ilk başlanan öğle namazı bozulmuş olur. Bir kimse bir namazın farzını tek başına kılmaya başlasa, daha sonra imamın başladığı namaza uymaya niyet ederek yeniden tekbir alsa veya başladığı namazda kadınlara imam olmaya niyet etse, başladığı birinci namaz fâsid olup, devam ettiği ikinci namaz başlamış olur. **10) Namazın bir rüknünü veya özürsüz olarak bir şartını terketmek:** Namazın bir rüknünü kaza etmeksizin terketmekle namaz bozulur. Namazın bir rekatının secdesini terketmek ve bunu kaza etmeksizin selâm vermek gibi. Yine namazın şartlarından birisini özürsüz olarak terketmekle de namaz bozulur. Avret yerini örtecek bir elbise bulamama, beden üzerindeki pisliği temizleyecek su temin edememe veya kıble tarafına dönemeyecek kadar hasta bulunma gibi özürler bulunmadığı takdirde bu şartları terketmekle namaz bozulur. **11) Bir rüknü imamdan önce yapmak:** Bir kimse yanılarak bile olsa, bir rüknü imamdan önce yapsa, bu rüknü imamla birlikte veya imamdan sonra iade etmez ve imamla birlikte selâm verirse namazı bâtıl olur. Eğer bu rüknü imamla birlikte veya imamdan sonra iade eder ve imamla birlikte selâm verirse bu takdirde namazı bâtıl olmaz. Şâfiîlere göre, unutma gibi bir özür bulunmaksızın fiilî olarak iki rüknü imamdan önce yapmadıkça, cemaatin namazı bozulmaz. **12) Arada boşluk olmaksızın erkeğin kadınla aynı hizada namaz kılması:** Arada namaz kılan bir kişinin sığabileceği kadar aralık bulunmaksızın veya perde, duvar, korkuluk vb. bir engel olmaksızın erkeklerin kadınlarla aynı hizada namaz kılmaları, namazı bozan hallerdendir. **13) Teyemmümle namaz kılan kişinin suyu görmesi:** Teyemmümle namaz kılmakta olan bir kimse, kullanmaya gücü yetecek şekilde suyu görürse namazı bozulur. Meselâ, namaz sırasında musluklara suyun geldiğinin su sesinden anlaşılması gibi. Ancak Hanefîlere göre, son oturuşta, teşehhüt miktarı oturduktan sonra, suyun bulunması namazı bozmaz. Çünkü artık namaz tamamlanmış sayılır. **14) Namaz tamamlanmadan bilerek selâm vermek:** Dört rekatlı bir namazı bilmeksizin iki rekat sanarak, birinci oturuşun sonunda selâm veren kimsenin namazı bozulur. Yatsının farzını teravih, öğlenin farzını cuma veya sabah namazı sanarak birinci oturuşta selâm vermek gibi. Ancak namazın dört rekatlı olduğunu ve hangi namazı kıldığını bilerek yanlışlıkla birinci oturuştan sonra selâm verildiği takdirde namaz bozulmaz. Selâmdan sonra amel-i kesir veya konuşma olmadıkça, namazın geri kalan kısmı tamamlanır. Geciktirmeden dolayı sonunda da sehiv secdesi yapılır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi) **Hanefilere göre namazı bozan şeyler:** Namazı bozan şeyler altmış sekiz olup şunlardır: **(1)** Yanlışlıkla veya **(2)** unutarak da olsa (herhangi bir) sözj söylemek, **(3)** bizim sözlerimize benzeyen duada bulunmak, **(4)** unutarak da olsa selâm vermek ve **(5)** (verilen selâma) sözle veya **(6)** musafahayla karşılık vermek, **(7)** (namazla ilgili olmaksızın) fazlaca hareketler yapmak, **(8)** göğsü kıbleden çevirmek, **(9)** az da olsa ağıza dışarıdan birşey (alıp) yemek, **(10)** dişlerin arasında bulunan nohut büyüklüğündeki birşeyi yemek, **(11)** (aynı şekilde dışarıdan) birşey içmek, **(12)** özürsüz olarak öksürmek, **(13)** "uf demek, **(14)** inlemek ve **(15)** "âh" demek, **(16)** cennet veya cehennemin anılmasından değil de bir acı veya **(17)** musibetten dolayı yüksek sesle ağlamak, **(18)** aksırana "yerhamukellah" diye karşılık îfsâd ve fesâd aynı kökten gelmekte olup lügat itibariyle fesad, (uygunluk ve düzgünlük manasına gelen) salâhın zıddıdır. Hanefî fıkıh ulemasına göre ise ibadetler konusunda butlan (geçersizlik) ile aynı manaya gelir. Bu namaz, bu hac, bu oruç batıldır, denildiği gibi fâsiddir de denir. Ama muamelât konularında durum daha farklı olup bâtıl ile fâsîd burada ayrı ayrı değerlendirilir. Bir misâl vermek gerekirse: Mülkiyeti size âit, murdar olmayan aynî birşey sattınız diyelim, müşteriye de herhangi bir şart ileri sürmediniz... Böyle bir satış doğrudur. (Öte yandan) meselâ, size âit bir evi sattınız ve müşteriye de (bu evi) kendinize kiralamasını şart koştunuz... Aslında böyle bir satış meşrudur, ama koşulan şart meşru değildir, dolayısıyla bu satış fâsiddir. Farzedeîim ki, ölü bir hayvan sattınız... Bu satış, temelinden gayri meşru ve bâtıldır- Bu (Örnekler)den de anlaşılmıştır ki, muamelât konusunda fâsid: Esas itibariyle meşru iken, vasıf (biçim) itibariyle bozuk olan şeye denir. Bâtıl ise; muamelâtta hem asıl, hem de vasıf itibariyle meşru ve uygun olmayan şeydir. vermek, **(19)** (Allah Teâlâ'nın) benzeri (olup olmadığı) hakkında bilgi almak isteyen kimseye "Lâ ilahe illallah=Allah'tan başka tanrı yoktur" diye cevap vermek, **(20)** kötü bir habere karşılık: "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" demek, **(21)** sevindirici bir ha bere: "el-Hamdülillah" demek, **(22)** beğendiği (ve tuhaf bulduğu bir şeye: "Lâ ilahe illallah" veya "Sübhanallah" demek, **(23)** (kita ve benzeri bir şey isteyene) "Yâ Yahya huzi'l-kitâbe Yahyâ kitab al" gibi cevap mâhiyetinde söylenen her şey; **(24)** teyemmümlünüı suyu görmesi, **(25)** mest üzerine mesheden kimsenin mesl müddetinin sona ermesi, **(26)** mestin (ayaktan) çıkarılması, **(27** (okuma yazma bilmeyen) ümmînin bir âyet öğrenmesi, **(28)** çıplak olanın örtünecek bir şey bulması, **(29)** imâ ile namaz kılanın rük ve secde etmeye gücü yeter hâle gelmesi, **(30)** tertib sahibinin geçirdiği bir namazı hatırlaması, **(31)** (imamın) kendi yerine imamlığı uygun olmayan birini geçirmesi, **(32)** sabah (namazım kılarken) güneşin doğması, **(33)** bayram namazlarını kılarken güneşin zeval (çizgisin)e gelmesi, **(34)** cuma namazım kılarken ikindi vaktinin girmesi, **(35)** iyileşen yaranın sargısının düşmesi, **(36)** özürlünün özrünün sona ermesi, **(37**) kendi isteğiyle veya **(38)** başka bir sebeple (namaz kılanın) abdestinin bozulması, **(39)** bayılma, **(40)** delirme **(41)** bakma sebebiyle veya ihtilâm olmak suretiyle cünüp olmak; **(42)** imamın kadınlar için de niyet ettiği (rükûlu ve secdeli) mutlak1 bir namazda perdesiz olarak aynı mahalde, arzu uyandıran bir kadınla, (aynı imamın ardında) müşterek iftitah tekbiri alarak,[820][5] aynı hizada bulunmak; **(43)** abdesti bozulan kimsenin, avret mahallinin -kadının abdest için kollarını açması gibi bir mecburiyetten dolayı da olsa- açılması; **(44)** (abdesti bozulan kimsenin) abdest almaya giderken ve gelirken (Kur'an) okuması, **(45)** abdesti bozulduktan sonra bir rükün edâ edecek kadar uyanık olarak beklemesi, **(46)** (abdesti bozulan kimsenin) yakınındaki suyu bırakıp (daha ötedeki) bir başka suya gitmesi, **(47)** abdestinin bozulduğu zannıyla namaz kılan kimsenin camiden çıkması ve **(48)** yine aynı sebeple cami dışında saflardan (öne) geçmesi; **(49)** (namaz kılan kimsenin) camiden çıkmamış olsa dahi abdestsiz olduğunu zannederek veya **(50)** mesh müddetinin bittiğini yahut, **(51)** üzerinde geçmiş bir namaz, yahut pislik bulunduğunu zannederek yerinden ayrılması; **(52)** ihtilâftan kurtulmak için en iyisi (namazı) yeniden kılmaktır; **(53)** (kendi) imamından başkasına (unuttuğunu) hatırlatmak, **(54)** kılınmakta olan namazdan başka bir namaza geçmek için tekbir alınması, [bütün bu zikrolunanların, (namazların) sonunda teşehhüd miktarı oturmadan evvel meydana gelmesi halinde.namaz bozulur.] Mutlak namaz, rükûlu, secdeli namazlar olup, bu ifadeyle cenaze namazı is tisna edilmiş oluyor ki, cenaze namazında (kadınla) aynı hizada bulunmak namazı bozmaz. **(55)** Tekbirlerdeki (Allahü kelimesinin başındaki)

(489) İKİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(490) Namazı Bozan Şeylerin Delilleri

---

hemzeyi uzatmak, **(56)** ezberinde bulunmayan şeyi Mushaftan okumak, **(57)** avret mahalli açık iken veya üzerinde (namaza) mâni olan bir pislikle (namazın rükünlerinden) bir rükün eda etmek veya **(58)** eda edebilecek kadar bir zamanın geçmesi; **(59)** (imama) uyan kimsenin, imamdan evvel ve ondan ayrı bir rükün eda etmesi, **(60)** (cemaatla kılınan) namaza sonradan yetişen kimsenin sehiv secdesinde imama uyması, **(61)** oturduktan sonra (yapmadığını), hatırladığı aslî secdeyi yaptıktan sonra yeniden son oturuşu eda etmemek, **(62)** uykulu olarak yerine getirilen bir rüknün yeniden | edâ edilmemesi, **(63)** namaza sonradan yetişen kimsenin uyduğu imamın, kahkahayla gülmesi ve **(64)** son oturuştan sonra imamın kasden abdestini bozması; **(65)** ikili olmayan (dört rek'ath) namazlarda, seferi (yolcu) olduğunu zannederek, **(66)** yahut cuma (namazı) zannıyla, **(67)** yahut yatsı namazını teravih zannederek, **(68)** yahut da İslâm'a yeni girmiş olduğundan kıldığı farz, namazını iki rek'atlı zannederek iki rek'atın sonunda selâm vermek. **Namazı Bozmayan Şeyler:** **(1)** Namaz kılan kimse bir yazıya bakıp anlasa, **(2)** yahut fazla bir hareket yapmadan dişlerinin ar asındaki nohuttan küçük bi şeyi yese, **(3)** yahut secde ettiği yerden bir kimse geçse namaz bozulmaz; ama geçen kimse günahkâr olur. **(4)** Şu (aşağıdaki davranış) ile (kocaya) dönüş tescil edilse bile boşadığı bir kadının (yahut yabancı bir kadının) fercine şehvetle bakmak namazı bozmaz. (Nurul İzah Tercümesi) **Şafiilere göre namazı bozan şeyler:** Yirmiyedi sebepten ötürü namaz bozulur: **1)** Kasıtsızda olsa büyük ve küçük abdestsizliğin meydana gelmiş olması, **2)** Affedilemeyecek kadar pisliğin bedene, elbiseye, namaz kılınacak yere bulaşmış olması. Ancak hemen temizlenirse zarar vermez, **3)** İnsana hitap edilen sözleri iki harf ile, yahut anlaşılır bir tek harf ile söylemek, **4)** Oruçlu kimse namaz kılarken az veya çok bir şey yer veya içerse, tehdit altında bile yapılmış olsa bu namazı bozar, **5)** Namazın hareketlerinden olmayan peşpeşe çok iş görmek de namazı bozar, **6)** Kahkaha ile (sesli olarak) gülmek, **7)** Namaz esnasında mürted olmak, **8)** Namaz esnasında deli olmak, **9)** Korku namazı dışında göğsünü döndürmek suretiyle kıbleye yönelmeyi terk etmek, **10)** Örtmeğe gücü yettiği halde bilerek yahut ile avret yerini açmak ve hemen örtmemek. Şayet namaz kılan kişinin avret yerini rüzgar açar ve açılan kısmı hemen örterse namazı bozulmaz, **11)** Çıplak olarak namaz kılarken uzak yerde elbise bulunduğunu almış bulunmak, **12)** Namazın rükünlerinden birini şüpheye girmiş olarak yapmak, **13)** Namaz kılarken niyet değiştirerek başka namaza niyetlenmek, **14)** Tamamlamadan veya kesmeye azmetmeden namazdan çıkmaya niyet etmek, **15)** Namaz kesmek ile devam etmek arasında tereddüt göstermek, **16)** Âdetten mümkün olmayan bir iş de olsa namazını kesmeyi bir şeye bağlamak, **17)** Sözlü de olsa bilerek namazın rükünlerinden birini terk etmek, **18)** Fiili olan bir rüknü kasten eğlence olsun diye tekrarlamak veya aynı düşünce ile onu başka bir rükünden önce yapmak. Çünkü bu durum namazın şeklini ihlal eder, **19)** Fakat fatiha ve teşehhüd gibi sözlü bir rüknü bile bile tekrarlamak ve onu başka rükünlerde öne almak, yahut fiili bir rüknü yanılarak tekrarlamak, **20)** Ayağın bir kısmının mestler dışında görünmesi yahut mestlerde yırtık ortaya çıkması, **21)** Mestler üzerine alınan meshin müddetinin sona ermesi. Mesh vaktinin çıkması ile abdestin bir kısmı batıl olmaktadır. Bu sebeple namaz bozulur, **22)** Kafir olduğu için veya başka sebeplerle kendisine uyulması caiz olmayan imama uymak, **23)** Bile bile kısa olan bir rüknü uzatmak, **24)** Yeri gelmeden bilerek selâm vermek, **25)** Özürsüz olarak fiili olan iki rüknü imamdan önce yapmak yahut imamdan sonraya bırakmak, **26)** Namaza başlamak niyeti ile iftitah tekbirini ikibci kere tekrarlamak, **27)** Haram olduğunu bildiği halde ayağa kalktıktan sonra birinci teşehhüd için geri dönmek. Çünkü bu şekilde davranan kimse kasten oturma hareketini namaza ilave etmiştir. Eğer bu hareketi namazda olduğunu unutarak yaparsa yahut geri dönmenin haram olduğunu bilmeyerek yaparsa en sahih görüşe göre namaz batıl olmaz. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 163-166). **İmam Nevevi namazı bozan şeyleri şöyle sıralıyor.** Mana ifade eden bir veya iki harf kadar konuşmak namazı bozar. Keza en sahih kavle göre, telaffuz edilen harften sonra sesi uzatmak da namazı bozar. En sahih kavle göre tenahnüh (öksürerek boğazı temizlemek), gülmek, ağlamak, inlemek ve üfürmek gibi fiillerle iki harf meydana gelirse namaz bozulur. Aksi halde bozulmaz. Dili sürçen, namazda olduğunu unutan veya İslâm'a yeni girmiş olması sebebiyle namazda konuşmanın haram olduğunu bilmeyen kimse az konuşursa mazur sayılır ve namazı bozulmaz. En sahih kavle göre çok konuşursa namazı bozulur. Tenahnüh, öksürerek boğazı temizlemek ve benzeri durumlar kişiye galebe çalar ve kıraati yapmak için mazur duruma düşerse, namazı bozulmaz. En sahih kavle göre, kıraati açıkta yapmak için öksürmek namazı bozar. En zahir kavle göre, namaz kılan kişi zorla az konuşturulursa namazı bozulur. Namaz kılmakta olan kimse, başkasına bir şey anlatmak maksadıyla Kur'ân nazmı ile konuşursa, meselâ yanındaki kitabı alması için ismi Yahya olan bir kişiye: "Ey Yahya kitabı kuvvetle tut." mealindeki ayeti okur ve bununla kıraati kast ederse namazı bozulmaz. Kıraati kast etmezse namazı bozulur. Namazda okunan zikir ve dualarla namaz bozulmaz. Yalnız aksırana: "Yerhamükallah" şeklinde hitap edenin namazı bozulur. Bir kasıt olmaksızın uzun bir rükünde yapılan uzun bir sessizlik en sahih kavle göre namazı bozmaz. Namaz kılmakta iken kendisine bir şey isabet eden kişinin; meselâ imamının düştüğü hatayı düzeltmek, içeriye girmek isteyene izin vermek veya tehlikeye girecek âmâyı ikaz etmek için "Sübhânallah" demesi sünnettir. Kadının ise tasfık yapması, yani sağ elinin içi ile sol elinin üstüne vurarak ikazda bulunması sünnettir. Bir kimse namazla ilgisi olmayan veya namaz cinsinden olan (fazla rükün gibi) bir davranış yaparsa namazı bozulur. Unutarak işlenen davranış namazı bozmaz. Az olan değil, çok olan davranış namazı bozar. Bir davranışın az veya çok olması örf ile bilinir. İki adım atmak veya iki darbe vurmak az, arka arkaya atılan üç adım ise fazla davranış sayılır. Fahiş görünen esneme namazı bozar. En sahih kavle göre, arka arkaya yapılan hafif hareketler namazı bozmaz.Tesbihat için parmakları hareket ettirmek gibi. Sehven işlenen çok fiilin hükmü, en sahih kavle göre kasten işlenen fiilin hükmü gibidir. Namazda az bir şey yemek namazı bozar. Ben diyorum ki; kişi namazda olduğunu unutarak veya namazda yemenin haram olduğunu bilmeden bir-şey yerse namazı bozulmaz. Allah daha iyi bilir. Namaz kılan kimse ağzındaki şekeri eritip yutarsa en sahih kavle göre namazı bozulur. (İmam Nevevi, Açıklamalı Minhâc Tercümesi, Kahraman Yayınları)

(491) A) Namazda Konuşmanın Delilleri

Ebu Amr (r.a) şöyle demiştir. Zeyd zeyd b. Erkam bana şöyle dedi. Muhakkak ki biz, Peygamber zamanında namaz içinde iken kelam ederdik (konuşurduk). Bizim herhangi birimiz (yanındaki arkadaşına kendi hacetini, "ihtiyacını") söylerdi. Sonunda «Namazlara ve orta namazı muhafazaya devam edin. Tam huşu ve itaat ediciler olarak Allah için divan durun.» [821] ayeti indide bize namazda susmak emrolundu. [822] Diğer bir hadiste ise şöyledir. İbn Hakim Sulemi (r.a)'den. Muhakkak ki namazda insan kelamı uygun olmaz. Ancak o namaz tesbih tekbir ve Kur'an okumaktan ibarettir. [823]

(492) B) Namazda Çokça Hareket Yapmanın Delilleri

Çünkü çokça hareket etmek namazın nizamıyla beraber nefyetilmiştir. [824] (Yani o hareketler namazın nizam ve intizamını bozar bunu bozduğu için namazı da bozar. Bu yapılan hareketler namaz cinsinde değilse namazı bozar. Çünkü daha önce ki hadiste geçtiği gibi). Namaz tesbih tekbir ve Kur'an okumaktan ibarettir.[825] (Nasıl ki konuşmak insan kelamı ise namazda nehy edildiğine göre namaz cinsinden olmayan ameli kesirden olan şeyler de bu nehyin içine girmiştir.)

(493) C) Namazda İken Abdestin Bozulmasının Delilleri

Ebu Hureyre'den (r.a) rivayet edilen hadisi şerifte Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır. Kendisinde abdestsizlik meydana gelen namazı, o kimse abdest almadıkça kabul olunmaz. [826]

(494) Ç) Namazda İken Necasetin İsabet Etmesinin Delilleri

İbn'i Abbas (r.a)'den rivayet edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v) iki kabrin yanına uğradı da "Bunlar azap olunuyorlar. Azap olunmaları da büyük bir şey için değildir. Bunların biri sidikten sakınmazdı. Diğeri ise koğuculuk ederdi" buyurdu. [827] Görüldüğü gibi sidikte necasetlerin bir çeşididir. İnsanın bir yerine isabet ettiği zaman onunla namaz kılınamaz.

(495) D) Namazda Avret Mahallinin Açılmasının Delilleri

---

[821] Bakara suresi ayet, 238.

[822] Buhari, 2, 59, bab, 2, Ameli fis' Salât; Müslim, 1, 383, bab, 7, hd, 539, Mesacid; Buhari tercümesi, 3, 1140, Ötüken yay İst.

[823] Müslim, 1, 381, bab, 7, hd, 537, Mesacid.

[824] Et-Tezhib fi edilletühü, 68; Müslim, 1, 381, hd, 537.

[825] Müslim, 1, 381, hd, 537.

[826] Buhari, 1, 43, bab, 2, Vudu; Müslim, 1,203, bab, 3, hd, 224, Taharet; Ebu Davud, 1, 49, bab, 31, had, 60, Taharet; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 1, 118; Sahihi Buhari tercümesi, 1, 288; Tirmizi, 1, 110, bab, 56, hd, 75, Taharet; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 2,308, 318.

[827] Sahihi Buhari tercümesi, 1, 348; Buhari, 1,161, bab, 57,58, Vudu; Buhari, 7, 80, bab, 35, 80, Edeb; Müslim, 1, 236, bab, 30, hd, 284, Taharet; Nesai, 1, 47, bab, 45, hd, 45, Taharet; Nesai, 2, 175 hd, 53, Miyah; İbn Mace, 1, 176, bab, 78, hd, 528, Taharet; Darimi, 1, 153, bab, 62, Vudu; Muwatta, 1, 65, bab, 31, hd, 111, Taharet; Müsnedi Ahmed. B. Hanbel, 2, 282; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 2, 94; Ebu Davud, 1, 263, 264, bab, 136.

Kadının namazda ki avret mahalli yüz ve eller hariç vücudun tamamıdır. Namazın ışında ise bedenin tümü avrettir. Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Ziynetlerini göstermesinler. Ancak görünen hariç.»[828]

Meşhur olanı cumhura göre. Ziynetlerden murad görünen eller ve yüzdür.[829] Hadisi şerifte ise şöyledir. Ümmü Seleme'nin (r.anha)dan' şöyle rivayet edilmiştir. Peygamber (s.av)'e; kadın yalnız başörtüsü ve gömleği ile eteklik olmadan namaz kılabilir mi? Diye sordum da. gömlek ayaklarının üstünü örtecek şekilde uzun olursa kılabilir, buyurdular. [830]

Erkeğin avretine delil ise aşağıda ki delillerdir. Gerek erkek ve gerekse kadın olsun. Eğer avret mahalli namazda açılırsa namazı bozulur.

Darekutni ve Beyhaki'nin Merfu olarak rivayet ettiği bir hadisi şerifte. Göbeğin üstü ile dizin altı avrettendir. [831] Diğer bir hadisi şerifte şöyledir. Hz. Cabir (r.a)'den. Ben Haz Peygamber (s.a.v)'i bir elbise içinde namaz kılarken gördüm. [832] Diğer bir hadiste Muhammed İbnil Muktedir (r.a)'den. Cabir elbiseleri sehpa üzerine konulmuş olduğu halde bir tek izarını boynunun gerisine bağlamış olarak namaz kıldı.[833] İzar genelde ise vücudun ortasını örter. Yani göbek ile diz kapağının arası demektir. [834]

(496) E) Namazda Niyetin Değişmesinin Delilleri

Eğer namazda iken namazdan çıkmaya niyet ederse namazı bozulur. [835]

(497) F) Namazda Sırtını Kıbleye Çevirmenin Delilleri

Çünkü böylesi bir iş namazın şartlarından bir şarttır. Bu şart terk edildiğinde ise o zaman namaz bozulur. Nasıl ki namazın rükünlerinden bir rükün terk edilirse namaz bozulduğu gibi buda aynıdır. [836] Çünkü kıbleye yönelmek namazın şartlarında bir şarttır. O şart olmadığı zaman namaz olmaz. Delili ise şöyledir. Allah azimüşşan Kur'anı'ı azimde şöyle buyuruyor.

«Biz yüzünü çok kere göğe doğru evirip çevirdiğini muhakkak görüyoruz. Şimdi seni her halde hoşnut olacağın kıbleye döndürüyoruz yüzünü artık mescidi haram tarafına çevir.» [837] Başka bir ayette ise şöyledir. «Yüzünüzü mescidi haram tarafına çevirin.» [838] Hadisi şerifte ise şöyledir. Ebu Hureyrenin rivayet ettiği bir hadiste. Namaza kalktığınız zaman ab destini tam aldıktan sonra kıbleye yönel ve tekbir al. [839]

(498) G) Namazda Bir Şey Yemek Ve Bir Şey İçmenin Delilleri

İbni Münzir şöyle demiştir. Alimlerin icmaı ile kasten farz olan namazlarda yiyip içmenin namazı iade etmesi icap eder. Alimlerin çoğunluğuna göre nafile namazlarda da durum

---

[828] Nur suresi ayet, 31.
[829] Et-Tezhib fi edilletühü, 66; İbn'i Kesir, 3, 274.
[830] Ebu Davud, 1,420, bab, 83, hd, 640.
[831] Darekutni, 1, 231; Beyhaki, 2, 229.
[832] Buhari, 1, 93, bab, 3, Salât.
[833] Buhari, 1,93, bab, 3, Salât.
[834] Et-Tezhib fi edilletühü, 66.
[835] Et-Tezhib fi edilletühü, 66; Büyük Şafii Fıkhı, 1, 193.
[836] Et-Tezhib fi edilletühü, 67.
[837] Bakara suresi ayet, 114.
[838] Bakara suresi ayet, 150.
[839] Müslim, 1, 298, bab, 11, hd, 397, Salât; Ayrıca Müslim, 1, 374, bab, 2, hd, 525, 526, 527, Mesacid; Buhari, 1, 102, bab, 28, 31, 32.

aynıdır. [840] Namazda olduğunu bilerek azda olsa bir şey yiyen veya içen kimsenin namazı bozulur. [841]

(499) Ğ) Namazda İken Kahkaha İle Gülmenin Delilleri

Cumhur ulemaya göre Hanefiler dışında iki veya daha fazla harf çıkaracak şekilde (sesli olarak) gülmek namazı bozar. Fakat tebessüm (sessiz gülmek) namazı bozmaz. [842]

(500) H) Dinden Dönüp (Mürted) Olmanın Delilleri

Mürtedlik, [843] Riddet, [844] odur ki söz ile veya her hangi bir işle İslam ile alakayı kesmektir. (Bununla namaz bozulduğu gibi). Ölüm delilik ve baygınlık gibi [845] (hallerde namazı bozar)

(501) Beşinci Bölüm Namazı Bozan Şeylerin Fıkıh Kitaplarındaki Yerlerin Listesi[846]

(502) İKİNCİ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Namazı Bozan Şeylerin Hükmü

Soru-20-Namazı bozan şeyler kaç tanedir ve nelerdir?.
Cevap-20-Namazı bozan şeyler on bir tanedir.

1- Namazda kasden konuşmak.
2- Namazda çok hareket etmek.
3- Namazda abdestin bozulması.

---

840 Fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 280.
841 Büyük Şafii fıkhı tercümesi, 1, 193.
842 Fıkhu'l İslami we edilletühü, 2, 1034; Aynı kitabın tercümesi olan. İslam fıkhı ansiklopedisi. 2, 150.
843 Mürtedlik namazın şartlarından birisini ortada kaldırdığı için dolayısı ile İslam ile alakası kalmamıştır. Halbuki namaz Müslüman olan kişiye farzdır. Mürtet ise herhangi bir söz ve iş sebebi ile İslam ile alakasını kesmiştir. İslam ile alakası olmayanın ise namazı makbul değildir. Çünkü o kişi İslam'ı küçük görerek Dini mü bini terk etmiştir. Dolayısı ile İslam hukukuna göre bu kişiye hayat hakkı bile tanınmamıştır. Ancak böylesi kişilerin çoğalmaması için Din bunlara hayat hakkı tanımamıştır. Çünkü onun mal, can ve nesil emniyeti İslam'ı tanımakla garantileşir. Allah'ın izniyle bu konuyu ileride kitabımızın, mürtet faslını beyan fasılda bunu daha detaylı açıklayacağız.
844 Daha önce Müslüman iken Dini (hâşâ) bırakıp dinden dönen kimse mürtet denilir, onun bu haline ise riddet denilir ki bu şu gibi hallerde gerçekleşir. Mesela Kâfirleri Müslümanlardan üstün görmek veya dinin hükümlerini hafif görüp bu dini hükümleri günümüze kâfi gelmez deyip o hükümlerle alay etmek Veya Hz. Peygambere o Araplara gönderilmiş diyerek (hâşâ) onunla alay etmek. Veya Kur'an asrımızın ihtiyaçlarını karşılayamaz, O Kur'an (hâşâ) bizi geriye götürür. Veya sözün gelişi Kur'an yüce ve mukaddes bir kitaptır. Ama onun hükümleri günümüze kâfi miktarda değildir, o bizi idare edemez. Onun ibadet bölümüne bir şey diyemeyiz onu kabul ederiz ama onun ekonomi sistemi bizi geriye götürür ve ya ben Kuran'ın şu veya şu ayetlerini kabul ediyorum. Ama şu ayetler bana ters gelir (hâşâ) Mesela namaz kılan kişiye bu gericidir, yobazdır diyerek o namazla alay etmek veya Müslüman kadınların tesettürü ile alay etmek veya Müslümanların sarıkları ve sakalları ile alay etmek veya hacca giden kişi ile alay ederek o haccın bir (hâşâ) turistik gezisi gibi algılayarak alay etmek veya faizi helal görüp bunun ticaretle hiçbir farkının olmadığını söyleyip, hafife almak, gibi söz ve hareketlerden ibarettir. Bu verdiğimiz misaller sadece birkaç taneden ibarettir. Allah tüm ehli iman ve ehli İslam'ı ve hepimizi bu mürtetlik belasından muhafaza etsin. Âmin.
845 İslam fıkhı ansiklopedisi, 2, 151; Beycuri, 1,267.
846 Şerhi İbn'i Kasım, 19; El-Muhezzeb, 1, 164; Beycuri, 1, 262; Muğnil Muhtac, 1, 269; Mebsut, 1, 77, 79, 89; Mecmuu', 4, 73, 74, 75, 74, 76, 77, 79; Merakil felah, 57; ed-Dürer, 1, 100; Tahtawi, 260, 275; et-Tezhib fi edilletühü, 67; Fıkhu'l İslami we edilettuhu; 2, 1021, 1022, 1030, 1031, 1033, 1034, 1035; el-Muğni, 735; 739, 741, 749; Reddü'l Muhtar, 2, 370; Mezahibul Erbaa, 1, 276; 281, 289; Bidayetü'l Müctehid, 1, 346, 349; Cevhere,1, 80, 81, 82, 83, 84, 85; et-Teshiduddaruri, 1, 71; Mülteka, 35; Kuduri, 11; Lubab, 96,97; Kifayetul Ağyar, 1,75; Halebî, 209; Hidaye, 1, 41; Halebî sağır, 209; Hidaye, 1,41; Kuduri tercümesi, 15; Büyük İslam ilmihali, 33; Tenvirul Kulub, tercümesi, 208; Din görevlisinin el kitabı, 290; Emanet ve ehliyet, 1, 249, 151; Dört mezhebin fıkhı tercümesi, 1, 250, Fıkhu's Sünne, 1, 280; Büyük Şafii Fıkhı tercümesi, 1, 191; Açıklamalı Şafii İlmihali, 119; İslam fıkhı ansiklopedisi, 2, 139; Büyük Şafii ilmihali, 106; Nimeti İslam, 516; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 2, 209; İslam dini, 158; Mülteka tercümesi, 1, 193; Nurul İzah, 62, 63; İzahlı kadın ilmihali, 284; Şafiiler için namaz ilmihali, 40.

4- Namazda iken kendisine necaset isabet ederse.
5- Namazda avret mahallinin açılması.
6- Namazda niyetin değişmesi.
7- Namazda arkasını kıbleye çevirmesi.
8- Namazda yemek yemesi.
9- Namazda (içecek gibi bir şeyi) içmesi.)
10-Namazda kahkaha ile gülmesi. (Hanefilerde hem namazı ve hem de abdesti bozar.)
11-Namazda dinden dönmesi. (mürted olması.)

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(503) İKİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[6 فصل] وَرَكَعَاتُ الفَرَائِضُ سَبْعَ عَشَرَ رَكْعَةً فِيهَا اَرْبَعٌ وَثَلاثُونَ سَجْدَةً وَاَرْبَعٌ وَتِسْعُونَ تَكْبِيرَةً وَتِسْعُ تَشَهُّدَاتٍ وَعَشْرُ تَسْلِيمَاتٍ وَمِائَةٌ وَثَلاثٌ وَخَمْسُونَ تَسْبِحَةً وَجُمْلَةُ الْأَرْكَانِ فِي الصَّلَاةِ مِائَةٌ وَسِتَّةٌ وَعِشْرُونَ رُكْنًا فِي الصُّبْحِ ثَلاثُونَ رُكْنًا وَفِي الْمَغْرِبِ اثْنَانِ وَأَرْبَعُونَ رُكْنًا وَفِي الرُّبَاعِيَّةِ أَرْبَعَةٌ وَخَمْسُونَ رُكْنًا وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الْقِيَامِ فِي الْفَرِيضَةِ صَلَّى جَالِسًا وَمَنْ عَجَزَ عَنِ الْجُلُوسِ صَلَّى مُضْطَجِعًا.

(504) İKİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN KELİME MANASI

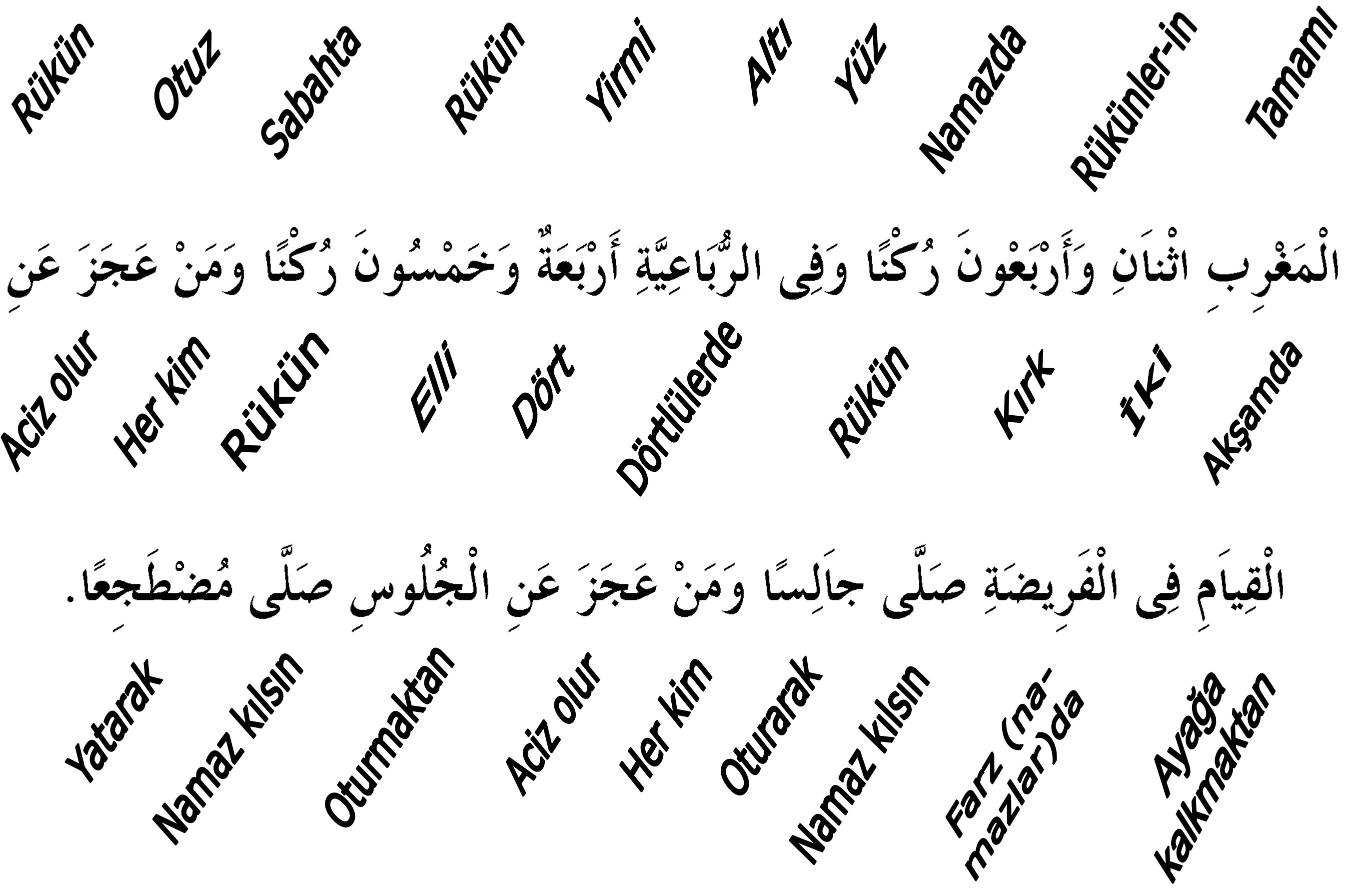
[6 فصل] وَرَكَعَاتُ الفَرَائِضُ سَبْعَ عَشَرَ رَكْعَةً فِيهَا اَرْبَعٌ وَثَلاثُونَ سَجْدَةً وَاَرْبَعٌ

Dört Secde Otuz Dört O farzda Rekat On Yedi Farz olan Rekat-lar Fasıl Altı-ncı

وَتِسْعُونَ تَكْبِيرَةً وَتِسْعُ تَشَهُّدَاتٍ وَعَشْرُ تَسْلِيمَاتٍ وَمِائَةٌ وَثَلاثٌ وَخَمْسُونَ تَسْبِحَةً

Tesbihat Elli Üç Yüz Selamlar On Tahiyyat Dokuz Tekbir Doksan

وَجُمْلَةُ الْأَرْكَانِ فِي الصَّلَاةِ مِائَةٌ وَسِتَّةٌ وَعِشْرُونَ رُكْنًا فِي الصُّبْحِ ثَلاثُونَ رُكْنًا وَفِي

(505) İKİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(506) Beş Vakit Namazın Rekatları Ve İçindeki Fiiller

Farz olan rekatların sayısı on yedidir. (Bu on yedi rekatın için fiiller şunlardır.) O rekatlarda otuz dört tane secde vardır. Doksan dört tane tekbir vardır. Dokuz tane tahiyyat vardır. On tane selam vardır. Yüz elli üç tane tesbih vardır.

Namazdaki rükünlerin tamamı yüzyirmialtı tanedir. (Yani beş vakit namazdaki rükünlerin toplamı.) [847]

Sabah namazında otuz rükün vardır. Akşam namazında kırk iki rükün [848] vardır. Dört rekatlı namazlarda elli dört rükün vardır. [849]

---

[847] Sabah namazında otuz rükün vardır. Akşam namazında kırkiki rükün vardır. Dört rekâtlı namazlarda ellidört rükün vardır. (Yani her rekâtta oniki tane rükün vardır. Mesela, 1,Kıyam, 2,Kıraat, 3,Fatiha, 4,Rükû, 5,Tuma'nine, 6,İtidal, 7, İ'tidalda tuma'nine, 8,İlk secde, 9,O secdede tuma'nine, 10, İki secde arasında oturmak, 11, İki secde arasında tuma'nine yapmak, 12,İkinci secdeye varmak, gibi. Konunun uzamaması. Daha fazla bilgi için, bakınız. Beycuri haşiyesi, c,1, s, 270. Darul fikir.

[848] **RÜKN**: Bir şeyi oluşturan asıl parçalardan her biri; direk, dayanak, maddî ve mânevî destek; bir ibadet veya muamelenin varlığı kendisine bağlı bulunan ve onun esas unsur ve parçalarını teşkil eden temeller. Çoğulu "erkân" ve "erkün" gelir. İbadet ve muâmelelerde "rukn"ün benzeri başka bir terim "şart"tır. Şart; varlığı kendisinin varlığına bağlı bulunan, fakat onun gerçek varlığından ve mahiyetinden ayrı olan şeydir. Namazın rükünleri; kıyam, kıraat, rukû, secdeler ve son rekatta teşehhüd miktarı oturmaktır. Şartları ise; abdest alma, avret yerlerini örtme, kıbleye doğru dönme ve vakit gibi dışında olan şeylerdir. Bu şartlar bulunmadan da namaz kılınabilir, fakat geçerli olmaz. Fakat namazda, kıyam veya rukû gibi bir rukün eksik olsa, namaz ibadeti fasit olur. Nikâh akdinde icab ve kabul, rükün; şahitlerin bulunması ise şartlardandır. Bu rükünlerden birisi eksik olsa akit bâtıl olur, fakat şahitsiz evlilik fasit olur. Şahitlerin önünde nikâhı yenileyerek bu eksikliği gidermek mümkün bulunur. Yine alım-satımda icap-kabul ve malın mevcut bulunması rükünlerden olup; bunlardaki bir eksiklik akdi ortadan kaldırır. Veresiye satışta vadenin belirtilmesi gibi bir şartın eksik olması ise akdi fasit kılar. Böyle bir akitte taraflar için akdi bozma hakkı doğar, kabzla mülkiyet alıcıya geçer ve yeni bir vade belirlenince de akdin eksikliği ortadan kalkmış olur. Hanefiler dışındaki çoğunluk fakihlere göre akitlerde fasit ile batıl arasında bir fark bulunmaz. Çünkü bir akdin rükün veya şartlarında eksiklik, Allah veya Rasûlünün emir veya nehyine isyan demektir. Bu yüzden böyle bir akid hiç bir sonuç doğurmaz.

Her kim ki farz olan namazda ayakta durmağa gücü yetmiyorsa, oturarak namazını kılsın. Eğer oturmaktan da aciz ise yatarak namazını kılsın. [850]

Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Kim, bizim emrimize uymayan bir iş yaparsa, hu reddedilınıştir; kim, dinimize, onda olmayan bir iş sokarsa bu reddedilmiştir" (Buhâri, İ'tisâm, 20, Büyü', 60, Sulh, 5). Çoğunluğa göre, meselâ, hakkında yasak bulunan faiz ve müşriklerle yapılan evlenme akdi bâtıl sayılmıştır. Çünkü âyetlerde şöyle buyurulmuştur: "Allah alış-verişi helal, faizi de haram kılınıştır" (el-Bakara, 2/275);"İman etmedikçe müşrik kadınlarla evlenmeyin; mü'min bir cariye, hoşunuza giden müşrik bir kadından daha iyidir. İman etmedikçe müşriklerle mü'min kadınları evlendirmeyin; mü'min bir köle, hoşunuza giden müşrik bir erkekten daha üstündür" (el-Bakara, 2/221). Hanefilere göre, ibadetler konusunda "batıl" ve "fasit", eş anlamda kullanılır. Akitlerde ise, rükünleri veya bunları tamamlayan şartları eksik olan akit batıldır. Eğer hükmü tamamlayan veya hükümle ilgili olan bir şart eksikse, akit fasit olur, batıl olmaz. Sonuç olarak, Hanefiler, akitleri sahih, batıl ve fasit olmak üzere üçe ayırır. Rükün ve şartları tam olan akitler sahih; rükünleri eksik olan akitler bâtıl; şartlarında eksiklik bulunan akit ise fasit olur. Fasit akitte rükünler tam olduğu için, akit eksik de olsa var sayılır, fakat iki taraf için bunu feshetmek vacib olur. Böyle bir akidde, bir kimse satın aldığı şeyi kabz etse, buna malik olur ve konuşulan parayı değil, kıymetini vermekle yükümlü tutulur. Buradaki mülkiyet kesin olmadığı için, feshi gerekir (Ebû Zehra, Usûlül-Fıkh, t.y., 1377/1958, s. 66 vd.; el-Mülkiyyetü ve Nazariyyetül-Akd, Kahire 1938, s. 355 vd. "Namaz" maddesi; Hamdi Döndüren, Delilleriyle İslâm İlmihali, İstanbul 1991, s. 222 vd.). Hamdi DÖNDÜREN (Şamil İslam Ansiklopedisi)

[849] **Namazların Rekâtları:** Namazların rekatlarını şu şekilde sıralayabiliriz: Sabah namazının iki rek'at sünneti, iki rek'at da farzı vardır. Öğle namazının dört rek'at ilk sünneti, dört rek'at farzı, iki rek'at da son sünneti vardır. İkindi namazının dört rek'at sünneti, dört rek'at da farz vardır. Akşam namazının üç rek'at farzı, iki rek'at da sünneti vardır. Yatsı namazının dört rekat ilk sünneti, dört rekat farzı, iki rekat da son sünneti. Vitir namazı üç rekattır. Bayram namazları ise ikişer rekattan ibarettir. Teravih namazı yirmi rekattır. Diğer nafile namazlar da en az ikişer rekat olur. (İqra İslam Ansiklopedisi)

[850] **KIYÂM (NAMAZDA) GÜÇ YETMİYORSA:** Ayakta durmak, ayağa kalkmak, isyan etmek. Namazın rükünlerinden birisi. Farz namazlarda, ayakta durabilen için kıyam farz; adak ve sabah namazının sünneti gibi bazı namazlarda sacip hükmündedir. Nâfile namazlarda ise bazı ruhsatlar vardır. Namazın ayakta kılınacağına dair Kur'an ve sünnetten delil vardır. Kur'ân-ı Kerîm'de "Gönülden boyun eğerek, Allah'ın huzuruna durun" (el-Bakara, 2/238) buyurulur. İmran b. Hüseyin'den (Ö. 52/672) rivâyete göre, Hz Peygamber, namazın kılınış şekliyle ilgili bir soruya şöyle cevap vermiştir: "Namazı ayakta kıl. Buna gücün yetmezse oturarak, buna da gücün yetmezse yan üstüne yatarak kıl". Nesâî'de Hadis-i şerife şu ilâve vardır: "Buna da gücün yetmezse sırt üstü yatarak kıl. Allah hiçbir kimseye gücünün yereceğinden fazlasını yüklemez" (Buhârî, Taksir, 19; Tirmizî, Mevâkît, 157; Ebû Dâvud, Salât, 175; Zeylaî, Nasbu'r-Raye, II, 175; ayrıca bk. el-Bakara, 2/286). Nâfile namazlarda kıyam şart değildir. Ancak gücü yetenin bunları da ayakta kılması gereklidir. Çünkü nâfile ibadetler çok olduğu için bunlarda kolaylık ve müsâmaha esası vardır. Farz namaz olsun, nâfile olsun ayakta duramayan hastalar için de aynı kolaylık söz konusudur. Hanefîlere göre kıyamın farz olan süresi, ayakta ifa edilmesi gereken kırâat süresine denktir. Bu da Fâtiha, bir sûre ve iftitah tekbîri okuyacak kadar bir zamanı kapsar. Çoğunluk İslâm hukukçularına göre ise, yalnız iftitah tekbîri ile Fâtiha okuyacak kadardır. Çünkü onlara göre sûre ilâvesi sünnettir. İki elini uzattığı zaman, dizlerine ulaşmayan kimse ayakta sayılır. Mâlikî ve Hanbelîlere göre, rukû'da olmayan, oturmamış veya öne eğilmemiş durumda bulunan kimse kıyâm hâlindedir. Başın eğik olması kıyama zarar vermez. Şâfiîler ise, kıyâm için sırtın dik tutulmasını gerekli görürler. Çünkü öne, sağa veya sola eğilmiş duran kimseye "ayakta duruyor" denilmez. Boynun dik durması şart değildir. Çünkü başı eğmek müstehaptır. Özürsüz olarak öne veya yanlara eğik duran kimsenin namazda kıyamı geçerli sayılmaz. Farz namazlarda kıyâmın bir şeye dayanmaksızın yapılması gerekir. Baston, duvar vb. bir şeye dayanan kimse, bu şey çekildiği zaman düşecek durumda olursa, bu kimsenin namazı sahih olmaz. Herhangi bir özür sebebiyle bir şeye dayanmışsa namazı sahihtir. Tatavvu' veya nâfile namazlarda ise özürlü olsun veya olmasın kıyâmda bir şeye dayanmadan durmak şart değildir. Ancak özürsüz olarak bir şeye dayanma hâlinde namaz sü-i edeb yüzünden mekruh olur ve sevabı azalır. Şâfiîlere göre, bir şeye dayanılarak kılınacak namaz mekruh olmakla birlikte yeterlidir. Çünkü bu kimse ayakta sayılır. Ancak iki ayağını yerden kesebilecek şekilde bir şeye dayanırsa namazı sahih olmaz. Çünkü bu kimse artık ayakta sayılmaz. İslâm hukukçuları farz ve nâfile namazlarda, ayakta duramayacak derecede hasta olandan kıyâm'ın düştüğü konusunda görüş birliği içindedir. Delil; İmrân b. Husayn'dan nakledilen; "Namazı ayakta kıl, gücün yetmezse oturarak, buna da gücün yetmezse yanın üzerinde kıl" (Buhârî, Taksîr, 19) hadisidir. Kırâatın bir kısmını, bir âyet bile olsa, ayakta yapabilene, bu kadar ayakta durmak gerekli olur. Şâfiîler dışında çoğunluk İslâm hukukçularına göre, çıplak olan kimseden kıyam zorunluluğu kalkar. Bu kimse, örtünecek bir şey bulamazsa, namazını oturarak îmâ ile kılar. Ayakta durma zorunluluğunu kaldıran özürlerden bazıları şunlardır: Ayağa kalkarsa; yarasından kan akacak veya eğilince gözleri zarar görecek olan kimseler, ayağa kalkarsa büyük veya küçük abdestini tutamayanlar, düşman korkusu yüzünden ayağa kalkamayanlar. Bunlar namazı oturarak kılabilirler (el-Kâsânî Bedâyîu's-Sanâyî', Beyrut 1328/1910, I, 105 vd.; İbnü'l-Hümâm, Fethu'l Kadîr, Kahire, t.y, I, 192, 304, 378; ez-Zeylaî Tebyinü'l-Hakâik, Emiriyyetab'ı, I, 104; es-Şirâzî, el-Mühezzeb, I, 70, 199-204; el-Meydânî, el-Lübâb, I, 100 vd.). Oturarak namaz kılmada rükû ve secdeler güç yettiği ölçüde yapılır. Eğer belin eğilmesi mümkün değilse veya sakıncalı olacaksa, başıyla imâ yapar. İmâda baş secde için rükûdan biraz daha fazla eğilir. Böylece ikisi birbirinden ayrılmış olur. Rükû ve secdelerde tam eğilemeyen veya basıyla imâ yaparak namaz kıları kimsenin secde için yüksek bir şey koymasına gerek yoktur. Hatta bu, hadisle yasaklanmıştır. Câbir b. Abdillâh (r.a)'tan rivayete göre, Hz. Peygamber bir hasta ziyaretine gitmiş namaz kılarken, önüne koyduğu bir yastık üzerine secde yapmaya çalıştığını görünce, yastığı almış ve şöyle buyurmuştur: "Gücün yeterse toprak üzerinde namaz kıl. Bu mümkün değilse imâ ile kıl ve secdeni rükûundan daha fazla eğilerek yap" (Zeylaî, a.g.e., II, 175 vd.). Hasta oturamazsa sırtı üstüne yaslanarak yatar, ayaklarını kıbleye doğru getirerek rükû ve secdeleri imâ ile yapar. Yüzü kıbleye gelecek şekilde yanı üzerine yaslanırak imâ yapsa bu da yeterli olur. Başı

(507) İKİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(508) Beş Vakit Namazın Rekatları Ve İçindeki Fiillerin Hükmü
(509) Namazda Ayakta Durmaya Gücü Yetmeyen Kimsenin Durumu

Bunun delili şu hadisi şeriftir. İmran b. Hüseyin (s.a.v)'den rivayet edilmiştir. Bende basurlar vardı. Peygamber (s.a.v)'e namazdan sordum "Ayakta kıl, gücün yetmezse oturarak; ona da gücün yetmezse yan üstü yatarak kıl buyurdu". [851]

(510) İKİNCİ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Beş Vakit Namazın Rekatları Ve İçindeki Fiillerin Hükmü

Soru-21-Beş vakit namazın içindeki rekatları kaç tanedir?
Cevap-21-Beş vakit namazın içindeki rekatların sayısı on yedi tanedir.
Soru-22- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda kaç tane secde vardır?
Cevap-22-Beş vakit namazın içindeki rekatlarda. Otuz dört tane secde vardır.
Soru-23- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda kaç tane. Tekbir vardır?
Cevap-23- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda. Doksan dört tane tekbir vardır.
Soru-24- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda kaç tane tahiyyat vardır?
Cevap-24- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda. Dokuz tane tahiyyat vardır.
Soru-25- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda kaç tane selam vardır?
Cevap-25- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda. On tane selam vardır.
Soru-26- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda kaç tane tesbih vardır?
Cevap-26- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda. Yüz elli üç tane tesbih vardır.
Soru-27- Beş vakit namazın içindeki rekatların tamamında kaç tane rükün vardır?

---

ile de imâ yapamayacak durumda olan felçli veya boynuna tasına takılmış vb. hastalar namazını geri bırakır, gözüyle veya kalbiyle imâ yapmaz. Çünkü İmrân ve Câbir'in naklettiği hadislerde yalnız imâ ile namazdan söz edilmiştir. İmâ ise, başın hareketi ile olur. Başka kıyas yapmak da geçerli değildir. Çünkü, şer'an vâcip olan namaz şeklinin yerine ictihadla bedel ikâmesi caiz değildir. Namazın ruknü başla ifa edilir. Göz kaş veya kalble değil. Çoğunluk İslâm hukukçularına göre ise, başı ile îmâ yapamayan kimse gözü ile (taraf) hatta kalbiyle imâ yaparak namazını kılar. Aklı başında olduğu sürece namazını kazaya bırakamaz. Hanefilere göre, başı ile imâ yapamayacak derecede hasta olan kimsenin namazı kazaya kalır. Aklı başında olduğu ve ilâhî hitabı anladığı sürece bu böyle devam eder. Ancak bazı Hanefî hukukçuları bu durumda kazaya kalan namazları çok olursa, aklı başında bile olsa, kazanın gerekmediğini söylemişlerdir. Onlar bu konuda güçlüğü kaldırma prensibine dayanırlar (el-Kâsânî, a.g.e., I, 105 vd.; ez-Zühaylî, el-Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletuh, Dimaşk, 1404/1984, I, 639). Hasta, rukû ve secde yapamayacak durumda iken ayakta durmaya gücü yetse bile oturduğu yerden başı ile imâ yaparak namazını kılabilir. İmâ'da fazîletli olan oturarak yapılanıdır. Toprağa yakın olduğu için imâ secdeye daha çok benzer. Namazın içinde hastalanan kimse, geri kalan rekatleri gücünün yettiği şekilde, gerektiğinde imâ ile tamamlar (ez-Zühaylî, a.g.e., I, 639). Sonuç olarak hastanın namazında kolaylığın sınırı; Hanefilere göre başıyla ima, Mâlikilere göre, göz veya sadece niyetle ima, Şafii ve Hanbelilere göre ise, rükünlerin kalble izlenerek ifasıdır. (Kıyâmın başkaldırma anlamı için bk. isyan maddesi). Hamdi DÖNDÜREN (Şamil İslam Ansiklopedisi)

[851] Sahih-i Buhari, 3, 1075; Sahih-i Buhari, 2, 41, bab, 19, Taksiri's Salât; et-Tezhib fi edilletühü metni gayeti wet takrib, 68;

Cevap-27- Beş vakit namazın içindeki rekatlarda. Namazdaki rükünlerin tamamı yüz yirmi altı tanedir.

Soru-28- Sabah namazında kaç tane rükün vardır?

Cevap-28- Sabah namazında otuz rükün vardır.

Soru-29- Akşam namazında kaç tane rükün vardır?

Cevap-29- Akşam namazında kırk iki rükün vardır.

Soru-30- Dört rekatlı namazlarda kaç tane rükün vardır?

Cevap-30- Dört rekatlı namazlarda elli dört rükün vardır.

Soru-31- Ayakta durmağa gücü yetmeyen kimse namazını nasıl kılar?

Cevap-31- Her kim ki farz olan namazda ayakta durmağa gücü yetmiyorsa, oturarak namazını kılsın. Eğer oturmaktan da aciz ise yatarak namazını kılsın.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(511) İKİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[7 فصل] وَالْمَتْرُوكُ مِنَ الصَّلاَةِ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ فَرْضٌ وَسُنَّةٌ وَهَيْئَةٌ فَالْفَرْضُ لاَيَنُوبُ عَنْهُ سُجُودُ السَّهْوِ بَلْ إِنْ ذَكَرَهُ وَالزَّمَانُ قَرِيبٌ أَتَى بِهِ وَبَنَى عَلَيْهِ وَسَجَدَ لِلسَّهْوِ وَالسُّنَّةُ لاَيَعُودُ إِلَيْهَا بَعْدَ التَّلَبُّسِ بِالْفَرْضِ لَكِنَّهُ يَسْجُدُ لِلسَّهْوِ عَنْهَا وَالْهَيْئَةُ لاَيَعُودُ إِلَيْهَا بَعْدَ تَرْكِهَا وَلاَيَسْجُدُ لِلسَّهْوِ عَنْهَا وَإِذَا شَكَّ فِى عَدَدِ مَا أَتَى بِهِ مِنَ الرَّكَعَاتِ بَنَى عَلَى الْيَقِينِ وَهُوَ الْأَقَلُّ وَسَجَدَ لِلسَّهْوِ وَسُجُودُ السَّهْوِ سُنَّةٌ وَمَحَلُّهُ قَبْلَ السَّلاَمِ.

(512) İKİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[7 فصل] وَالْمَتْرُوكُ مِنَ الصَّلاَةِ ثَلاَثَةُ أَشْيَاءَ فَرْضٌ وَسُنَّةٌ وَهَيْئَةٌ فَالْفَرْضُ لاَيَنُوبُ عَنْهُ

Yedi-nci
Fasıl
Terkedilmiş
Namazda
Üç
Şey-ler
Farz
Sünnet
Hey'at
Farza gelince
O namazdan Yeterli olmaz

سُجُودُ السَّهْوِ بَلْ إِنْ ذَكَرَهُ وَالزَّمَانُ قَرِيبٌ أَتَى بِهِ وَبَنَى عَلَيْهِ وَسَجَدَ لِلسَّهْوِ وَالسُّنَّةُ

Secde olunması
Sehiv (Yanılma)
Bilakis
Eğer
Onu hatırladı
Zaman
Yakın
Getirdi
O namazı
Bina etsin
O namazın üzerine
Secde etti
Sehiv için
Sünnete gelince

لاَيَعُودُ إِلَيْهَا بَعْدَ التَّلَبُّسِ بِالْفَرْضِ لَكِنَّهُ يَسْجُدُ لِلسَّهْوِ عَنْهَا وَالْهَيْئَةُ لاَيَعُودُ إِلَيْهَا بَعْدَ

İade edemez / O namazın sünnetini / Sonra / Ulaşırsa / Farzla / Lakin o / Secde eder / Sehiv için / O sünnetten / Hey'at'a gelince / İade edemez / O namazın Hey'atını / Sonra

تَرْكِهَا وَلاَيَسْجُدُ لِلسَّهْوِ عَنْهاَ وَإِذَا شَكَّ فِي عَدَدِ مَا أَتَى بِهِ مِنَ الرَّكَعَاتِ بَنَى عَلَى

Onu terket-mesinden / Secde edemez / Sehiv için / O hey'attan / Ne zaman ki / Şüphe ederse / Sayısında / Getirdi O sayı ki / Onunla / Rekatlardan / Bina etti / Üzeri-ne

الْيَقِينِ وَهُوَ الأَقَلُّ وَسَجَدَ لِلسَّهْوِ وَسُجُودُ السَّهْوِ سُنَّةٌ وَمَحَلُّهُ قَبْلَ السَّلاَمِ.

Yakin / O yakin / En azı / Secde etti / Sehiv için / Secde-si / Sehiv / Sünnettir / O secde-nin yeri / Önce / Selam-dan

(513) İKİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(514) Namazda Yanıldığında Sehiv Secdesinin Yapıldığı Yerler

Namazda terk edilen şeyler üç tanedir

(1) Farz.
(2) Sünnet.
(3) Hey'at. [852]

---

[852] **SECDE-İ SEHİV:** Secde, alnı yere koyma; aşırı saygı gösterme; sehiv, dalma, gaflet etme, bilmeyerek terk etme demektir. Sehiv secdesi ise, yanılmak suretiyle namazın rükünlerinden birisini geciktirme veya bir vacibi terk ya da geciktirme halinde, namazın sonunda yapılması gereken iki secde demektir. Bir rüknün tehiri veya bir vacibin terk yahut tehiri halinde son oturuşta yalnız Tahiyyat okunduktan sonra iki tarafa selâm verilir, daha sonra "Allahu ekber" denilerek secdeye varılıp, üç kere "Sübhane Rabbiyel a'lâ" okunur; sonra "Allahu ekber" denilerek oturulur, bir tesbih miktarı celseden sonra yeniden "Allahu ekber" diye, ikinci secdeye varılır; yine üç defa "Sübhane Rabbiyel-a'lâ" okunduktan sonra "Allahu ekber" denilerek oturulur. Tahiyyat, Allahümme salli ve Allahümme barik ve Rabbenâ âtinâ duaları okunduktan sonra önce sağ tarafa, sonra da sol tarafa selâm verilir. Yalnız sağ tarafa selâm verildikten sonra sehiv secdelerinin yapılması daha faziletli ve ihtiyata daha uygundur. Nitekim cemaatla kılınan namazlarda cemaatin

yanlışlıkla dağılmasına meydan vermemek için, yalnız sağ tarafa selâmdan sonra sehiv secdelerinin yapılması gerekli görülmüştür. Hanefilerin sağlam görülen görüşüne göre sehiv secdesi vacib, genel olarak diğer mezheplere göre ise sünnettir (İbnül-Hümâm, Fethul-Kadîr, Mısır 1316/1898, I, 355, 374; el-Kâsânî, Bedâyiu's-Sanâyi', Beyrut 1394/1974, I,163-179; el-Meydânî, el-Lübâb, İstanbul t.y., I, 95 vd.; ez-Zühaylî, el-Fıkhul-İslâmî ve Edilletüh, Dımaşk 1405/1985, I, 87 vd.). Hanefilerin bu konuda dayandığı delil, Abdullah b. Mes'ud (r.a)'den nakledilen şu hadistir: "Sizden birisi namazında şüpheye düşerse, doğrusunu araştırsın ve namazını kanaatine göre tamamlasın, sonra selam verip sehiv secdesi yapsın, yani yanıldığı için iki secde daha yapsın " (Buhârî, Salat, 31; Müslim, Mesâcid, 88, 89; Ebû Dâvud, Salât, 190, 191, 193; Nesâî, Sehv, 24, 25; İbn Mâce, İkâme, 132, 133; Mâlik, Muvatta', Nidâ, 61-63; Ahmed b. Hanbel, I, 190, 193, 204-206). Ebû Saîd el-Hudrî (r.a) de Allah elçisinin şöyle buyurduğunu nakleder: "Sizden biri namazı üç rek'at mı yoksa dört rek'at mı kıldığında şüpheye düşerse, şüphesini atsın ve kesin olarak bildiği ne ise, onun üzerinden namazı tamamlasın. Selâm vermeden önce de iki secde yapsın. Eğer beş kılmış ise, bu secdeler namazına şefaatçi olur, tam kılmış durumda ise, bu iki secde şeytanın kendisinden uzaklaşmasına vesile olur" (Buhârî, Sehv, 6, 7; Müslim, Salât, 19, 20; Ahmed b. Hanbel, III, 12, 37, 42). Hz. Peygamber ile Ashab-ı kiramın gerektiği durumda sehiv secdesi yapmaları bu secdenin vacib olduğunu gösterir. Haccın vaciblerinden birisinin eksik kalması halinde, bunu telâfi için kurban kesilmesi gibi, sehiv secdesi de, namazdaki eksiklerin tamamlanması için vacib kılınmıştır. Hanefilere göre; Namaz kılan kişi bu secdeyi terketmekle günahkâr olur, fakat namazı fasit olmaz. Çünkü sehiv secdesi kaybolmuş bir şeyin tazminidir. Bir şeyin tazmini ise ancak vacib olur. Sehiv secdesi, teşehhüdü okumak ve selâm vermek gibi vacib olan işlerin yapılmasından doğan günahı kaldırır, fakat bir rükün olan, meselâ bir rükuu yapmamaktan doğan eksikliği kaldırmaz. Sehiv secdesi imama ve tek başına namaz kılana vacibtir. İmama uyan kişi namazında yanılırsa onun üzerine sehiv secdesi vacib olmaz. Eğer İmam yanılmışsa cemaatin ona uyması vacib olur. Eğer imama uyan kişi müdrik veya mesbuk ise, onun da imamın sehiv secdesine katılması gerekir. Eğer imam sehiv secdesini yapmazsa bu secde cemaatten de düşer. Çünkü cemaatin imama uyması gerekir. Fakat mesbuk, yalnız secdelerde imama uyar, selâmda ona uymaz (bk. "Müdrik"; "Mesbûk", "Lâhik" mad.). Sehiv secdesi vakit namazı kılmaya elverişli olduğu zamanlarda ve durumlarda vacibtir. Meselâ; sabah namazını kılarken selâm verdikten sonra güneş doğsa veya ikindi namazında güneşin ufuktaki kırmızılığı iyice ortaya çıksa bu kimseden sehiv secdesi düşer. Cuma ve bayram namazlarında kalabalık bir cemaat varsa karışıklığa meydan verilmemesi için sehiv secdesinin terkedilmesi daha uygun görülmüştür. Bir kimse sehiv secdesini yaparken yanılsa, ayrıca bir sehiv secdesi daha yapması gerekmez. Farz, vacib veya sünnet bir namazın kendi içinde kıyam, kıraat, rükû ve secde gibi farzları; Fâtiha, süre ilâvesi, tertibe uymak gibi vacibleri; oturuşlarda Allahümme Salli-Allahümme bârik duaları gibi sünnetleri vardır. Bunlara tam olarak riayet edilince eksiksiz namaz kılınmış olur. Herhangi bir namazda bir farzın kasten veya yanılarak terk edilmesi o namazın iadesini gerektirir. Bu büyük eksikliği tamamlamak için sehiv secdeleri yeterli olmaz. Bir vacibin kasten terk veya tehiri ise kötü bir iş olup, bundan dolayı sehiv secdesi gerekmezse de; böyle bir namazı yeniden kılmak daha uygundur. Bir vacibin yanılarak terk veya tehir edilmesi ise sehiv secdelerini gerektirir. Bu yolla o eksiklik telâfi edilmiş olur. Bir sünnetin kasten veya yanılarak terki ise sehiv secdesini gerektirmez, fakat böyle bir hareket bir kusurdur, sevap ve faziletten mahrum kalmaya sebep olur. **Sehiv secdesinin sebepleri şunlardır: 1) Kasten yapılan işlerden dolayı üç yerde sehiv secdesi yapmak gerekir.** İlk oturuşu terketmek yahut birinci rekâttan bir secdeyi namazın sonuna bırakmak yahut da bir rükün eda edecek kadar bir süre tefekküre dalarak bir şey yapmamak. **2) Namazın vaciblerinden birini yanılarak terketmekle sehiv secdesi gerekir.** Bu da ya o vacibi terketmek, geri bırakmak, öne almak, namaza bir şey eklemek veya bir şeyi eksiltmek şekillerinde ortaya çıkabilir. **Terk veya tehir halinde sehiv secdesini gerektiren bu vacibler on bir tanedir. Bunlardan altı tanesi aslî olup şunlardır: a)** Farz namazların ilk iki rek'atında Fâtiha süresinin tamamını veya çoğunu terketmek. **b)** Farz namazların ilk iki rek'atında Fâtiha'dan sonra üç kısa âyet veya uzun bir âyet okumayı terketmek. **c)** Namazlarda açıktan veya gizli okuma esasına uymamak. İmamın akşam namazında gizli, öğle namazında açıktan okuması gibi, namazı yalnız kılan kimse de aynı hükme tabi olur. Bu durumda namazın sonunda sehiv secdesi yapılarak bu eksiklik giderilir. Gizli okunacak yerde Fâtiha'nın çoğu açık okunsa geri kalanı gizli okunur. Bunun aksine açık okunacak bir namazda Fâtiha'nın bir bölümü gizli okunsa, yeni baştan açıktan okunması gerekir. Böylece, açık ve gizli okuyuş, tek namazda birleşmemiş olur. Başka bir görüşe göre, yeniden başlamak gerekmez, yanlışlıkla sessiz okuduğu anlaşılınca, geri kalan kısım sesli okunmakla yetinilir. **d)** Üç veya dört rekatlı namazların ilk oturuşunda teşehhüdü terketmek. **e)** Son oturuşta teşehhüdü terketmek, **f)** Bir rekâtın içinde tekrarlanması gereken bir işi yapmakta sırayı gözetmemek. Bu fiil her rekâtın ikinci secdesidir. Meselâ; bir kimse, bir rekâtta ilk secdeden sonra yanılarak sonraki rekâta kalkar ve o rekâtı iki secdesi ile yerine getirdikten sonra, namazın sonunda terkettiği bu secdeyi hatırlayıp, o secdeyi de yerine getirse, sıraya uymadığından dolayı bu kimseye sehiv secdesi yapmak vacib olur. **g)** İftitah tekbirinden sonra rükuya gidip, yanıldığını anlayarak geri dönüp Fâtiha ve ilâve süre okuyan kimse, rükuu yeniler, tertibe riayet etmediği için de sehiv secdesi yapar. Bunun gibi tilâvet secdesini yerinde yapmayıp terk etmek de sehiv secdesini gerektirir. Diğer yandan ayakta duracak yerde oturmak, oturacak yerde ayağa kalkmak durumlarında olduğu gibi bir farzın yerini değiştirmek veya tehir etmek de sehiv secdesini gerektirir. h) Rükû ve secdede ta'dili erkânı terketmek. Sahih görülen görüşe göre, yanılarak ta'dili erkânı terkeden kimsenin sehiv secdesi yapması vacib olur. **i)** Farz namazlarda kıraatin yerini değiştirmek. Meselâ; ilâve süreden sonra Fâtiha okumak veya dört rekâtlı namazların son iki rekâtında süre okumak gibi durumlarda sehiv secdesi yapmak gerekir. **j)** Vitir namazının kunutunu terketmek. Bu da kunutu okumadan rükûya varmakla gerçekleşir. Kunutu terk eden kimse sehiv secdesi yapar. **k)** Kunut tekbirini terk etmek. **I)** Bayram tekbirlerinin tamamını veya bir bölümünü terketmek, yahut bayram namazının ikinci rekâtının rükû tekbirini terketmek gibi durumlarda da sehiv secdesi yapmak gerekir. Çünkü bunlar vacib tekbirlerdir. Birinci rekâtın rükû tekbiri böyle değildir. **3) Namaza, namaz cinsinden olmayan bir şeyi ilâve etmek.** İki kere rükû etmek gibi. Bu durumda namazın sonunda sehiv secdesi gerekir. **4) Yanılarak terkedilen fiile geri dönmek:** Bir kimse yanılarak birinci oturuşu yapmasa, sonra bu durumu hatırlasa bakılır; eğer oturma haline daha yakın ise, geri döner ve oturup teşehhütte bulunur. Eğer ayakta durma haline daha yakın ise, geri

(515) Farz Terk Edildiğinde Sehiv Secdesi Onu Telafi Eder Mi?

Farza gelince. Farzın (bir rüknü) terk edilirse sehiv secdesi ile yerine gelmez. Fakat yakın bir zamanda (terk ettiğini) hatırlarsa hemen (o farzı) yerine getirecek (sonrada) sehiv secdesini yapacak. (Eğer terk edilen bir rüknü hatırlayıp da o rüknü yerine getirmezse namazını baştan kılacak, çünkü o sırada tertip terk edildiği için, o tertip ise rükündür ve dolayısı ile bir rüknün terki ancak yerine getirmekle tamamlanır. Mütercim)

(516) Sünnet Terk Edildiğinde Sehiv Secdesi Onu Telafi Eder Mi?

Sünnete gelince. O sünneti terk ederse (Mesela ilk tahiyyat, veya sabah namazının kunutu gibi.) o terk ettiği sünneti iade etmesine gerek yoktur. Yalnız farza ulaştıktan sonra, sehiv secdesini yapar. [853]

---

dönmez, namazın sonunda sehiv secdesi yapar. Son oturuşu yanılarak terkedip beşinci rekâta kalkan kimse, beşinci rekâtın secdesini yapmamışsa geri döner ve oturur, sonunda da sehiv secdesi yapar. Eğer bu kimse, beşinci rekâtın secdesini yapmışsa farzı bâtıl olur ve kıldığı namaz nâfileye dönüşür. Böyle bir kimsenin bu namazı altıya tamamlaması menduptur. Bu hüküm Ebû Hanîfe ile İmam Muhammed'e göredir. Eğer son oturuşta teşehhüt miktarı oturduktan sonra yanılarak ayağa kalkarsa, bu oturuşu birinci oturuş sanarak selâm vermemişse bakılır: Beşinci rekâtın secdesini yapmadıysa tekrar oturur. Eğer beşinci rekâtın secdesini yapmışsa müstehap olarak bu namaza bir rekât daha ilâve eder. Bu kimsenin kıldığı farz namaz tamam olur. Çünkü son oturuş, kendi mahallinde olmuştur. Fazla olarak kılınan iki rekât ise, bu kimse için nafile hükmünde olmuş olur. **5) Namazda rekât sayısında şüphelenmek:** Bir kimse namazında şüphelenerek üç mü yoksa dört mü kıldığını hatırlamasa, eğer yanılma olayı bu kişinin başına ilk defa gelmişse, yani bu gibi şüphelenmeler o kişide devamlı bir âdet hâline gelmemişse namazını yeniden kılmalıdır. Bunu yeniden kılmak için oturarak selâm vermesi daha uygundur. Çünkü Allah elçisi; Sizden biri namazında kaç rekât kıldığı hususunda şüpheye düşerse namazını yeniden kılsın " (Zeylaî, bu hadis için "garib" demiştir. bk. Nasbu'r-Râye, II, 173) buyurmuştur. Eğer böyle bir kimseye çoğu kez şüphelenme durumu geliyorsa, galip olan kanaatine göre namazına devam eder. Üç veya dört rekâttan hangisi hakkındaki kanaatı ağır basıyorsa o tarafı tercih eder. Çünkü sık sık vesveseye düşen kimsenin namazını yeniden kılmasında güçlükler vardır. Hz. Peygamber (s.a.s) bu konuda şöyle buyurmuştur: "Sizden biri şüphelendiği zaman doğruyu araştırsın ve namazını tamamlasın " (Buhârî, Salât, 31; Müslim, Mesâcid, 88, 89, Ebû Davud, Salât, 190, 191, 193; Nesâi, Sehv, 24, 25) Namazda şüphelenip, kaç rekât kıldığı hususunda kesin bir kanaata varamayan kimse en az rekâtı esas alarak namazına devam eder. Çünkü en azı hakkındaki bilgi kesindir. Böyle bir kimse oturması lâzım geldiğine kanaat getirdiği her yerde oturmalıdır. Böylece farz veya vacib olan bir oturuşu terketmemiş olur. Meselâ; dört rekâtlı bir namazda, kılmakta olduğu rekâtın birinci mi, yoksa ikinci mi olduğu hususunda şüphe eden kimse araştırmasına göre amel eder. Eğer araştırması bir sonuç vermezse en az olan bir rekatı esas alarak namaza devam eder. Ancak bunun ikinci rekâtında oturmak vaciptir. Sonra kalkıp bir rekât daha kılar ve oturur. Bu konuda delil Allah elçisinin şu hadisidir: "Sizden biri namazında şüphe eder, üç mü yoksa dört mü kıldığını bilemezse, şüpheyi atsın ve en az rekâtı esas alarak namazına devam etsin " (Zeylaî, Nasbü'r-Râye, II, 174). Bir kimse namazda iki defa veya daha fazla yanılırsa, hepsi için namazın sonunda bir tek sehiv secdesi (iki secde) yapması yeterlidir. Çünkü Rasûlüllah (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Sizden biri yanıldığı zaman iki defa secde etsin " (İbn Mâce, İkâme, 129). Bu hadis iki kere yanılmayı da kapsamaktadır. Diğer yandan bu son hadis, rukûlu ve secdeli olan bütün vacib, sünnet ve diğer nafile namazlardaki yanılmaları da kapsamına almaktadır. Tek başına namaz kılanın açıktan veya gizlice okumasından dolayı zâhiru'r-rivâye'ye göre, sehiv secdesi gerekmez. Ancak gizlice okunacak yerde, meselâ; öğle namazında açıktan okuması kasta dayanıyorsa kötü bir iş sayılır. Tek başına namaz kılanın gündüz kılacağı nâfile namazlarında açıktan kıraatta bulunması mekruhtur. İmam, meselâ sabah namazında Fâtiha'yı yanılarak gizlice okuyup, sonra hatırlasa, ilâve edeceği süreyi açıktan okur, Fâtiha'yı yeniden okumaz. Dört veya üç rekâtlı farz veya vitir namazlarında birinci oturuşta, Tahiyyat okunduktan sonra, yanılarak "Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed" denilmesi ve Ebû Hanîfe'den bir rivayete göre bu Tahiyyattan sonra bir harf bile ziyade edilmesi sehiv secdelerini gerektirir. Fakat son oturuşlarda Tahiyyattan sonra Kuran okunması, dua edilmesi, sehiv secdelerini gerektirmez. Çünkü son oturuş dua ve senâ mahallidir. Kuran ise dua ve senâyı içine alır. İmam yanıldığı zaman, yanıldığını hatırlatmak konusunda, Allah elçisi şöyle buyurmuştur: "Erkeklerin sübhanellah demesi, kadınların ise el çırpması gerekir" (eş-Şevkani, Nehyül-Evtâr, II, 320 vd.) İmam Şafii de Ahmed b. Hanbele göre, sehiv secdeleri iki tarafa selâm verilmeden yapılmalıdır. İmam Mâlike göre ise, secde namaza bir ilâve yüzünden yapılacaksa bunun selâmdan sonra; bir eksiklik yüzünden ise selâmdan önce yapılmalıdır. Hamdi DÖNDÜREN (İqra' İslam Ansiklopedisi)

[853] Sonra o sünnete dönemez, eğer terk edilen sünnetten sonra ki farza ulaşmamışsa onu yerine getirir. Sonra sehiv secdesini yapar.

(517) Namazın Hey'atı Terk Edildiğinde Sehiv Secdesi Onu Telafi Eder Mi?

Hey'at'a gelince. O hey'at'ı terk ederse iade etmeye de sehiv secdesi yapmaya da gerek yoktur. [854]

(518) Namazın Rekatlarının Adedinden Şüpheye Düşen Kimse Ne Yapar?

Ne zaman ki kişi namazın rekatlarının adedinden şüpheye düşerse yakinen en azına namazını bina etsin.[855] sehiv secdesini yapsın.

(519) Sehiv Secdesi Nedir Yeri Neresidir

Sehiv secdesi ise sünnettir. (O sehiv secdesinin yapılacağı) yer ise selamdan öncedir.

(520) İKİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(521) Namazda Yanılan Yerler Farz, Sünnet Ve Hey'atın Delilleri
(522) Farz (Rükün) Terk Edildiğinde Ne Gerekir Ve Delilleri

Rükünlerden birisinin terk edilmesi ile sehiv secdesi onu tamamlayamaz. Ancak terk edilen rüknü yerine getirdikten sonra sehiv secdesi yapar. Sadece sehiv secdesi kafi gelmez. Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet edilen bir hadisi şerifte. Bir defa Peygamber (s.a.v) bize öğlen veya ikindi namazını kıldırıp iki rekatta selam verdi. Zu'l yeden isimli sahabe hemen: Ya Resulallah, namaz kısaldı mı? dedi. Peygamber (s.a.v) sahabelerine hitaben Zu'l yedeyn'in söylemekte olduğu doğrumu?...diye sordu. Sahabeler evet dediler. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v), sonuncu iki rekatı da kıldırdı sonra (yanılmadan dolayı) iki secde yaptı. [856]

Dikkat edilirse Peygamber (s.a.v)'in uygulamasında durum hemen fark ediliyor. Peygamber terk edilen farzı kendisine hatırlatıldıktan sonra diğerlerine soruyor. Onlar evet dedikten sonra. Hemen geriye kalan iki rekat rekatı kılıp tamamladıktan sonra,ardında sehiv secdesini yapıyor. Bu mübarek uygulamada bize bir kaynaktır.

(523) Sünneti Terk Etmekle Sehiv Secdesi Gerekmenin Delilleri

Namazda sünneti terk edenin eğer farza ulaşmamışsa iade etmesine gerek yoktur. İşte delilleri şunlardır. Abdullah b. Buhayne (r.a)'den. Resulallah (s.a.v) bize namazların birinden iki rekat kıldırdı. Sonra (birinci teşehhüt için) oturmadan ayağa kalktı. Cemaatte Onunla beraber ayağa kalktı. Resulallah (s.a.v) namazını tamamladığında biz selam vermesini beklerken, selam vermeden evvel Allahu Ekber, dedi ve oturduğu halde (yanılmadan dolayı) iki secde yaptı,sonrada selam verdi.[857] Diğer bir hadisi şerifte. Muğire b. Şu'be (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. İmam iki rekatta (n sonra oturmadan) kalktığı zaman, eğer

---

[854] Yalnızca o terk edilen hey'atın sevabından mahrum kalır.
[855] Yani namazda acaba üç rekât mı kıldım veya dört rekât mı kıldım gibi, şüpheli durumlarda namazını en azı üzerine tamamlasın, bundan sonrada sehiv secdesini yapsın.
[856] Buhari, 2, 65, bab, 1, Sehiv; Buhari tercümesi M. Sofu oğlu, 3, 1162, 1163.
[857] Buhari, 2, 65, bab, 1, Sehiv; Müslim, 1, 399, bab, 19, hd, 570, Mesacid; Buhari tercümesi, 3, 1160, 1161,

iyice doğrulmadan önce hatırlarsa otursun. İyice doğrulursa oturmasın (sonunda) iki defa sehiv yapsın. [858]

(524) Hey'at Sünnetleri Terk Edildiğinde Ne Gerekir Ve Delilleri

Çünkü bu hey'atler müekked olmadığı için onda sehiv secdesi varid olmamıştır. [859]

(525) Rekatların Sayısında Şüpheye Düşen Kişi Ve Delilleri

Rekatların sayısında şüpheye düşen kişinin yakinen en azı üzerine bina etsin. Sehiv secdesi yapsın. Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. Ebu Said Hudri (r.a)'den Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Biriniz namazında şek edipte üç mü yoksa dört mü kıldığını bilmezse. Şüpheyi atsın ve namazı yakinen bildiği aded üzerine tamamlasın. Sonra selam vermeden önce iki secde yapsın. Eğer beş rekat kılmışsa bu iki secde onun namazını altı rekat yapar ve eğer dört rekatı tamamlayıcı olarak kıldıysa bu iki secde şeytanın burnunu yere sürtmek (onu zelil etmek) için olur. [860]

(526) Sehiv Secdesi Sünnet Olduğunun Delili

Abdullah b. Buhayne (r.a)'den rivayet edilen hadisi şerif şöyledir. Resulallah (s.a.v) namazını tamamladığında biz selam vermesini beklerken, selam vermeden evvel Allahu Ekber, dedi ve oturduğu halde (yanılmadan dolayı) iki secde yaptı, sonrada selam verdi.[861]

(527) Sehiv Secdesi Selamdan Önce Oluşunun Delili

Abdullah b. Buhayne (r.a)'den rivayet edilen hadisi şerif şöyledir. Resulallah (s.a.v) namazını tamamladığında biz selam vermesini beklerken, selam vermeden evvel Allahu Ekber, dedi ve oturduğu halde (yanılmadan dolayı)iki secde yaptı,sonrada selam verdi.[862]

(528) İKİNCİ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Namazda Yanıldığında Sehiv Secdesinin Yapıldığı Yerlerin Hükmü

Soru-32- Namazda yanılmadan dolayı terk edilen şeyler kaç tanedir?

Cevap-32- Namazda terk edilen şeyler üç tanedir.

(1) Farz.
(2) Sünnet.
(3) Hey'at.

---

[858] Ebu Davud, 1, 629, bab, 194,195, hd, 1036; İbni Mace, 1, 381, bab, 131, hd, 1208; Beyhaki es- Sünenül Kübra, 2, 343; Darekutni Sünen, 1, 378; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 4, 100.

[859] Et- Tezhib fi edilletühü, 69; Şerhi İbni Kasım, 20; Beycuri, 1, 279.

[860] Müslim, 1, 400, Mesacid.

[861] Buhari, 2, 65, bab, 1, Sehiv; Müslim, 1, 399, bab, 19, hd, 570, Mesacid; Buhari tercümesi, 3, 1160, 1161,

[862] Buhari, 2, 65, bab, 1, Sehiv; Müslim, 1, 399, bab, 19, hd, 570, Mesacid; Buhari tercümesi, 3, 1160, 1161,

Soru-33-Namazda iken bir rüknü (bir farzı) terk edenin durumu nasıl olur. Sehiv secdesi o terk edileni telafi edermi?

Cevap-33-Farza gelince. Farzın (bir rüknü) terk edilirse sehiv secdesi ile yerine gelmez. Fakat yakın bir zamanda (terk ettiğini) hatırlarsa hemen (o farzı) yerine getirecek (sonrada) sehiv secdesini yapacak. (Eğer terk edilen bir rüknü hatırlayıp da o rüknü yerine getirmezse namazını baştan kılacak, çünkü o sırada tertip terk edildiği için, o tertip ise rükündür ve dolayısı ile bir rüknün terki ancak yerine getirmekle tamamlanır.)

Soru-34-Sünneti terk edenin ne yapması lazımdır?

Cevap-34-Sünnette gelince. O sünneti terk ederse (Mesela ilk tahiyyat, veya sabah namazının kunutu gibi.) o terk ettiği sünneti iade etmesine gerek yoktur. Yalnız farza ulaştıktan sonra, sehiv secdesini yapar.

Soru-35-Hey'atı terk edenin ne yapması lazımdır?

Cevap-35-Hey'at'a gelince. O hey'atı terk ederse iade etmeye de sehiv secdesi yapmaya da gerek yoktur.

Soru-36- Namazın rekatlarının adedinden şüpheye düşen bir kimsenin ne yapması lazımdır?

Cevap-36- Ne zaman kişi namazın rekatlarının adedinden şüpheye düşerse yakinen en azına namazını bina etsin. Sehiv secdesini yapsın.

Soru-37- Sehiv secdesi nasıl bir secdedir yeri neresidir?

Cevap-37- Sehiv secdesi ise sünnettir. (O sehiv secdesinin yapılacağı) yer ise selamdan öncedir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(529) İKİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[8 فصل] وَخَمْسَةُ أَوْقَاتٍ لاَيُصَلَّى فِيهَا إِلاَّ صَلاَةٌ لَهَا سَبَبٌ بَعْدَ صَلاَةِ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَعِنْدَ طُلُوعِهَا حَتَّى تَتَكَامَلَ وَتَرْتَفِعَ قَدْرَ رُمْحٍ وَإِذَا اسْتَوَتْ حَتَّى تَزُولَ وَبَعْدَ صَلاَةِ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ وَعِنْدَ الْغُرُوبِ حَتَّى يَتَكَامَلَ غُرُوبُهَا.

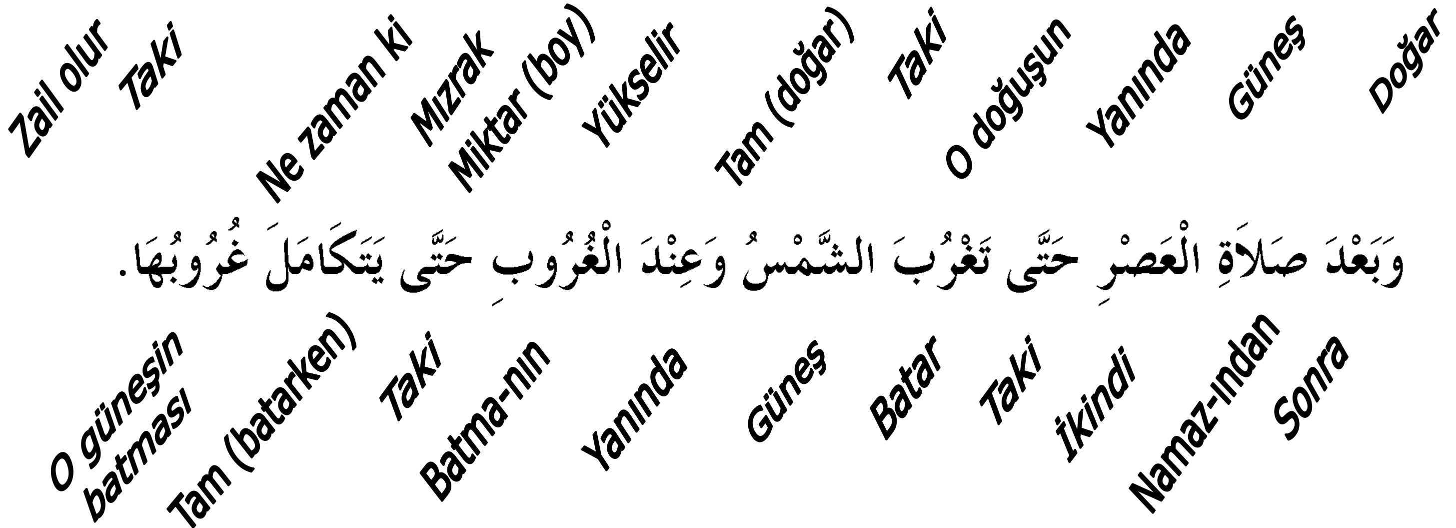
(530) İKİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[8 فصل] وَخَمْسَةُ أَوْقَاتٍ لاَيُصَلَّى فِيهَا إِلاَّ صَلاَةٌ لَهَا سَبَبٌ بَعْدَ صَلاَةِ الصُّبْحِ حَتَّى

Taki / Sabah / Namaz / Sonra / Sebeb-li / O vakit için / Namaz / Ancak / O vakitlerde / Namaz kılınmaz / Vakit-ler / Beş / Fasıl / Sekiz-inci

تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَعِنْدَ طُلُوعِهَا حَتَّى تَتَكَامَلَ وَتَرْتَفِعَ قَدْرَ رُمْحٍ وَإِذَا اسْتَوَتْ حَتَّى تَزُولَ

Tam tepe (gök ortası)

(531) İKİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜM TOPLU MANASI

(532) Namazın Kılınmasında Mekruh [863] Olan Vakitler

Sebebli namazlar mekruh olan vakitlerde kılınır mı?

Beş vakit vardır ki bu vakitlerde namaz kılınmaz. [864] Ancak sebepli namazlar bu vakitlerde kılınabilir. [865]

---

[863] **Kerahet, Mekruh:** İğrenme, nefret, tiksinme, zorla, mecburiyet yüzünden yapma. Harama yakın sayılan fiil veya şey. Kerâhiye ve hazr da eş anlamlı mastarlardır. Bunların zıddı istihsan ve ibâha'dır. Aynı kökten ism-i mef'ûl olan "mekrûh"; Allahü Teâlâ ve Rasûlü tarafından kesin olmayarak istenilen bir iştir. Temelde mekruh işler yasaktır. Ancak kesin haram anlamında bir yasak olmadığına dair bir işaret bulunur veya delilin kesin olmayışı böyle bir hükme neden olur. Kerih işin niteliği; sevimli olmaması ve hakkında rızasının bulunmamasıdır (İbnü'l Hümâm, Fethu'l-Kadîr, Mısır 1318, VIII, 79, 80). Kur'ân-ı Kerim'de çirkin görülen fiil ve davranışlarla ilgili birçok âyet vardır. Bazıları şunlardır: "Ey iman edenler! Size açıklanınca hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın"(el-Mâide, 5/101). "Onlar Allah'ın nûrunu ağızlarıyla söndürmek isterler. Allah ise, kafirler hoş görmese de, kendi nûrunu tamamlamaktan başkasına razı olmaz" (et-Tevbe, 9/32). "Sizin hoşunuza gitmese de, düşmanla savaşmanız size farz kılındı. Bir şey sizin hoşunuza gitmez de, o şey sizin için hayırlı olur. Bir şey de sizin hoşunuza gider, fakat o şey sizin için şer olabilir. Allah bilir, siz bilmezsiniz" (el-Bakara, 2/216). "Onlar, Allah'a kendilerinin bile hoşlanmadıkları şeyleri isnat ederler, dilleri de yalan yere, en güzel sonucun kendilerine ait olduğunu söyler. Hiç şüphe yok ki, onların hakkı ateştir ve onlar cehennemin öncüleridir" (en-Nahl, 16/62). Hz. peygamber'in hadislerinde de sevilmeyen, hoşa gitmeyen, Allah ve Rasûlünün razı olmadığı amellere yer verildiği görülür. Ashab-ı kiramın hoşa gitmeyen davranışları olursa Allah elçisi onları uyarır ve doğru olan davranışı da gösterirdi. Buna şu hadisler örnek verilebilir: Hacc'ın, farz kılındığını bildiren âyet inince (bk. Âlu İmrân, 3/97), Rasûlüllah (s.a.s), ashabına; "Şüphesiz Allah (c.c) size haccı farz kıldı, artık hac yapınız", buyurdu. Birisi; "Her yıl mı?" diye sordu. Hz. Peygamber sustu. Üç defa soru tekrar edilince ise şöyle buyurdu: "Eğer evet deseydim, hac her yıl farz olurdu. Ben sizi kendi halinize bıraktığım sürece, siz de beni kendi halime bırakın. Çünkü sizden öncekiler, peygamberlerine çok soru sormaları ve verilen cevaplara uymamaları yüzünden helâk oldular" (Müslim, Hacc, 412). Başka bir hadiste de şöyle buyurulur: "Allah sizin için dedikoduyu, çok soru sormayı ve malı boşa harcamayı hoş görmedi" (Buhârî, İstikrâz, 19). Hanefilere göre, kesin delille sabit olan yasağa haram, zannî bir delille sabit olan yasağa ise mekrûh adı verilir. Meselâ; âyette şöyle buyurulur: "O, size murdar ölmüş hayvan etini, kanı, domuz etini, bir de Allah'tan başkası için kesilen hayvanın etini kesinlikle haram kıldı. Ancak kim darda kalırsa, saldırmamak ve sınırı da aşmamak şartıyla bunlardan zaruret miktarınca yemesinde bir sakınca yoktur" (el-Bakara, 2/173). Burada, sübutu ve delâleti kesin olan âyetle konan yasak "haram" niteliğindedir. Haram; mütevatir veya meşhur hadisle de sabit olabilir. Mekruh, bazı âyetlerde hoşa gitmediği bildirilen, fakat kesin haram olmadığına dair işaret bulunan fiiller olabileceği, bunlar âhâd haber veya mürsel hadis gibi zannî deliller de sabit olabilir. Delilin durumuna göre, mekruh ikiye ayrılır. Tahrimen mekruh, tenzîhen mekruh. Birincisi, harama yakın mekruhlar olup, zannî bir delil ile yapılmaması kesin olarak istenilen bir şey olup, vâcibin karşıtıdır. Erkeklerin ipekli giymesi, altın yüzük takması, karısına karşı adaletli davranamayacağına dair kuvvetli bir zanna sahip olan kimsenin evlenmesi bu tür mekruhlar arasındadır. İkincisi ise, helâle yakın mekruh olup, hoşa giden, beğenilen fiilin (mendub) karşıtıdır. Tahrimen mekruhu işleyen kimse kınanır, tenzihen mekruhu işleyen kınanmaz. Her iki mekruhu terkeden ise övülür (İbnü'l-Hümâm, a.g.e., VIII, 80-91 vd.; Ebû Zehra, Usûlü'l-Fıkh, Dâru'l-Fikri'l-Arabî tab'ı, t.y, s.45, 46). (İqra' İslam Ansiklopedisi)

(1) Sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar. [866]

---

[864] **Kerahat (Yani mekruh olan) vakitlerde nafile namaz kılmanın hükmü: Hanbelilere göre:** Beş vakitte nafile namaz kılmak haramdır. **Malikilere göre:** Sacede üç vakitte nafile namaz kılmak haram olup diğer iki vakitte namaz kılmak tenzihen mekruhtur. **Hanefilere göre:** Beş vakitte namaz kılmak tahrimen mekruhtur. **Şafiilere göre:** Üç vakit içini itimat edilen görüşte budur. Şafii mezhebinin meşhur olan görüşe göre, diğer iki vakitte namaz kılmak tenzihen mekruhtur. **Mekruh namazların çeşidi hakkında Âlimler arasında farklı görüşler vardır:** Hanefilere göre: **1) Üç vakit:** A) Güneşin doğma, B) Batma, C) İstiva vakti hakkında şöyle demişlerdir. **Bu vakitlerde mutlak olarak namaz kılmak tahrimen mekruhtur:** İster namaz nafile, ister farz, ister vacip olsun. Zimmette vacip olan bir namazın kazası, cenaze namazı yahut tilavet secdesi yahut sehiv secdesi de bu hükme dahildir. Ancak mutemet ve sahih görüşe göre, Cuma günü bu hükmün dışındadır. **2) Sabah ve ikindi namazlarından sonra sabah namazı ile ikindi namazının sünnetleri,** yahut tahiyyetü'l-mescid namazı veya adanmış bir namaz ya da tavafın iki rekat namazı yahut sehiv secdesi yahut bozulmuş bir nafile namazın kazası da olsa kılmak tahrimen mekruhtur. Fakat kılınacak olsalar namaz geçerli olur. Bu iki vakitte kaçırılmış bir farz namazın kazası veya vitir namazının kılınması yahut tilavet secdesinin yapılması ya da cenaze namazının kılınması mekruh değildir. **Malikiler göre: Üç vakitte nafile namaz kılmak haramdır,** fakat farz namaz kılmak mekruh değildir.kaçırılmış olan farz namazların kazası bu vakitlerde de başka vakitlerde de caizdir. **Malikilere göre** cenaze namazı, adanmış namaz, bozulmuş bir nafile namaz, namazdan sonraki sehiv secdesi de nafile namazlardandır. Çünkü onlara göre bu sayılanlar sünnettir. Diğer iki vakitte, yani sabah vakti güneş doğduktan sonra bir mızrak boyu yükselinceye kadar ve ikindi namazı kılındıktan sonra akşam namazı kılınıncaya kadar nafile namaz kılmak tenzihen mekruhtur. Ancak cenaze namazının, sabah namazından sonra sabah vakti ışımadan önce kılmak, tilavet secdesini ikindi sonra güneş sararmadan önce kılmak mekruh değildir. Belki menduptur. Sabah namaznın iki rekat sünneti bunun dışındadır. **Şafiilere göre: Üç vakitte nafile namaz kılmak tahrimen mekruhtur,** iki vakitte ise tenzihen mekruhtur. Her iki durumda da kılınan namaz sahih olmaz. Çünkü ibadetin kendisi için yahut ibadete bağlı olan bir sebeple geri geldiği zaman namazın bozulmasını gerektirir. Bu kerahet ister tahrimi olsun, ister tenzihi olsun fark etmez. Yine her iki durumda namaz kılan kişi günahkar olur. Çünkü tenzihi kerahet her ne kadar genelde günahkar olmayı gerektirmiyorsa da bu durumda namaz kılan kişi, fasit bir ibadete benzemesi sebebiyle, günahkar olur. Yasaklanmış vakitlerde namaz kılan kimse tazir cezasına çarptırılır. **Hanbelilere göre:** Yasaklanmış bulunan bütün vakitlerde ve diğer vakitlerde kaza namazları kılmak caizdir. Yasaklanmış vakitte adanmış bulunan namazı kılmak da caizdir. Fakihlerin cumhuruna göre, sabah namazı ile ikindi namazından sonraki vakitlerde cenaze namazı kılmak caizdir. Fakat güneşin doğması, batması ve gün ortasında caiz değildir. Ancak, cenazeye bir zarar geleceği korkusu ile veya başka korkularla cenaze namazının zaruri olarak söz konusu üç vakitte kılınması caiz olur. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 402-413).

[865] **Şafiiler namaz kılmakta kerahet bulunmayan şu hususları istisna etmişlerdir: 1) Cuma günü:** Cuma günü güneşin tepe noktasında bulunduğu istiva vaktinde namaz kılmak mekruh değildir, en kuvvetli olan görüş, bu vakitte namaz kılmanın caiz olmasıdır. İster Cuma namazında bulunulsun ister bulunulmasın hüküm değişmez. **2) Mekke haremi:** Sahih olan görüşe göre, bu zikredilen mekruh vakitlerde Mekke hareminde namaz kılmak mekruh değildir. Buhari ve Müslimde: Geceden veya gündüzden dilediği saatte şu Beyti tavaf edecek veya namaz kılacak olan bir kimseye engel olmayınız. Bu hadis yanında bir delilde şudur. Mekke hareminde kılınan namazın fazileti büyüktür. Hiçbir şekilde buarada kılınan namaz mekruh olmaz. **3) Sebebi bulunan tehir edilmemiş namaz:** Kaçırılmış bulunan namaz ile küsuf namazı, tahiyyetü'l-mescid namazı, abdest sünnetini yerine getirmek için kılınan namaz, şükür secdesi namazı gibi namazların kılınmasında kerahet yoktur. Çünkü kaçırılmış bulunan namaz ile tahiyye namazı ve abdest için kılınan iki rekat namazındaha önce geçen sebebleri vardır. Güneş ve ay tutuşması namazı, yağmur duası namazı, cenaze namazı ve tavafın iki rekat olan namazının kendilerini gerektiren sebebleri vardır. Kaza namazı ister farz ister nafile hangi vakitte olursa olsun kaza edilir. Bunun dayandığı delil, hadisin nassıdır. Buhari ve Müslim'de: Her kim bir namazı unutursa, onu hatırladığında kılsın. O namazın bundan başka kefareti yoktur. Buhari Hz. Aişe (r.anha)'dan. Peygamber (s.a.v) ikindi namazının sonraki iki rekatı benim hücremde hiç terk etmezdi, dedi. Buhri ve Müslim'de: Başka rivayette bu iki rekat için sormuşlar insanlar beni meşgul etti öğleden sonra kılmadığım iki rekattır dedi. Ay ve güneş tutulması ile tahiyyetü'l-mescid namazları ve benzeri namazlar kaçırılmaya maruzdurlar. Buhari ve Müslim'de: "Hz. Peygamber (sav) Bilal'e: İslam'da yapmış olduğun en mutlu bir amelini bana söyle, çünkü ben nalinlerinin sesini cennette işittim." Buyurdu. Bilal'de: "Bence umutlu bir amel işlemedim. Ancak gece veya gündüzün bir saatinde her ne zaman abdest almış temizlenmişsem mutlaka bununla, Allah'ın bana müyesser kıldığı kadar namaz kılmış olmamdan daha ümitli bir amel işlemedim." Şükür secdesi konusunda yine Buhari ve Müslim'de Ka'b b. Malik (ra)'ın tevbesi hakkında şöyle haber gelmiştir: "Ka'b, güneş doğmadan önce, sabah namazından sonra Allah'a şükretmek için secde etti." (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 406-407).

[866] **Nafile namazı kılmanın mekruh olduğu diğer vakitler:** Hanefiler ile Malikiler, aşağıda zikredilen diğer vakitlerde de nafile namaz kılmayı mekruh kabul etmişlerdir. Hanefilere göre kerahet tahrimidir. Bu vakitler şunlardır: **1) Fecir doğduktan sonra sabahın farzını kılmadan:** Hanefilere göre, bu vakitte sabah namazının iki rekat sünnetinden başka bir namaz kılmak tahrimen mekruhtur. Şafiilerden bir kısmı bu vakitte namaz kılmanın tenzihen mekruh olduğunu söylemişlerdir. Şafii mezhebinde meşhur olan görüş bunun tersidir. Yani mekruh değildir. Nitekim Hanbelilere göre debu vakitte namaz kılmak caizdir. **2) Akşam namazından önce:** Hanefi ve Malikilere göre, akşam namazından önce nafile kılmak mekruhtur. Şafiilerde meşhur olan görüşe göre, akşam namazından önce iki rekat nafile namaz kılmak müstehaptır. Bu namaz sünnet-i gayri müekkededir. Hanbelilere göre, akşam namazında önce iki rekat namaz kılmak caiz olup sünnet değildir. İbni Hibban'da: "Hz. Peygamber (sav) akşam namazından önce iki rekat namaz kılmıştır." Kaydı vardır. Ahmed, Buhari ve Ebu Davud'da: "Hz. Peygamber (sav) döneminde güneş battıktan sonra akşam namazı kılınmadan önce iki rekat namaz kılardık." Şevkani şöyle demiştir: Gerçek şudur ki, akşam namazından önce iki rekat nafile namazın meşruluğu konusunda hadisler, akşam namazının hemen kılınmasının

(2) Güneşin doğuşundan bir mızrak boyu yükselen kadar.
(3) Güneş tam tepede iken batıya meyledinceye kadar.
(4) İkindi namazından sonra güneş batıncaya kadar.
(5) Güneş batmak üzere olup tam batıncaya kadar. [867]

(533) İKİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(534) Sekizinci Bölüm Mekruh Olan Vakitlerin Delilleri

---

müstehap olduğuna delalet eden umumi hadisleri tahsis edici niteliktedir. **3) Cuma günü, bayram günleri hac ve nikah, ay ve güneş tutulması namazı, yağmur dualarında imam hutbe okurken:** Hanefiler ile Malikilere göre, imam hutbeye çıktığı andan itibaren Cuma namazını kıldırıncaya kadar her hangi bir nafile namaz kılmakla meşgul olmak mekruhtur. Malikiler şunu da ilave etmişlerdir: Cuma namazından sonra da insanlar mescitten ayrılıncaya kadar nafile namaz kılmak mekruhtur. Şafii ve Hanbelilere göre, bu durumda iftitah tekbirinin kaçırılmasından korkulmuyorsa, tahiyyetü'l-mescit dışında nafile kılmak tenzihen mekruhtur. Tahiyye namazının sadece vacipleri yerine getirecek şekilde hafif kılınması vaciptir. Eğer bu kişi Cuma namazından önceki sünneti kılmamışsa, tahiyye namazı ile birlikte bu sünnete niyet eder. Çünkü bu durumda iki rekattan başka bir namaz kılmak sahih değildir. Bunların dayandıkları delil Buhari ile Müslim'de rivayet edilen şu hadistir: "Sizden biri mescide girdiği zaman iki rekat namaz kılmadıkça oturmasın." Bu hadis-i şerif, yasak hakkındaki umumi hadisi tahsis edicidir. Cabir (ra)'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Hz. Peygamber (sav) hutbede iken Süleyk el-Gatafani geldi. Hz. Peygamber (sav) ona: Ey Süleyk! Kalk iki rekat namaz kıl ve hafif kıl" buyurdu. **4) Bayram namazlarından önce ve sonra:** Hanefi, Maliki ve Hanbelilere göre, bayram namazlarından önce ve sonra nafile namaz kılmak mekruhtur. Hanbeliler bu görüşe şunu ilave etmişlerdir: Kişi bayram namazı kılınan yerden çıkıp ayrıldığı zaman namaz kılmasında bir sakınca yoktur. Hanefiler ile Hanbelilere göre, imam ve cemaat için kerahet eşittir. İster mescitte kılınsın, ister bayram namazı kılınan yerde kılınsın, fark etmez. Fakat Malikilere göre kerahet, sadece bu namazın bayram namazı kılınmaya mahsus yerlerde kılınması halindedir. Mescitte kılınmasında her hangi bir sakınca yoktur. Şafiilere göre, bayram namazından önce ve sonra imam için nafile namaz kılmak. Çünkü Müslim ve dört sünende: "Hz. Peygamber (sav) bayram günü iki rekat namaz kıldırdı. Bu namazdan önce ve sonra her hangi bir namaz kılmadı." Kaydı vardır. **5) Farz namaza durulduğu zaman:** Hanefilere göre faraz namaza durulduğu zaman bir kimsenin nafile namaz kılmakla meşgul olması tahrimen mekruhtur. Şafiiler ile cumhura göre, farz namaza durulduktan sonra nafile bir namaza başlamak mekruhtur. Bu nafile ister farzlara bağlı olan sünnet namazlar olsun, ister olmasın hüküm değişmez. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 409-413).

[867] **Kerâhet vakitleri:** Beş vakit vardır ki, bunlara kerâhet veya mekruh vakitler denir. Bunlarda bazı ibadetlerin yapılması yasaklanmıştır. Ukbe b. Âmir el-Cühenî'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Rasûlüllah (s.a.s) bize üç vakitte namaz kılmayı ve ölülerimizi defnetmeyi yasaklıyordu. Güneşin doğmasından itibaren bir veya iki mızrak boyu yükselmesine kadar, güneşin gök yüzünde tam dik oluşundan batıya yönelmesine kadar ve güneşin sararmasından itibaren batmasına kadar" (Müslim, Müsâfirîn, 293; Ebû Dâvud, Cenâiz 51; Tirmizî, Cenâiz, 41; Nesaî, Mevâkît, 31, 34, Cenâiz, 89; İbn Mâce, Cenâiz, 30; Dârimî, Salât, 142). Bu hadiste belirtilen üç vakit şunlardır: **a.** Güneşin doğmasından itibaren, 40-50 dakika sonrasına kadar. **b.** Güneşin, başımızın üzerinde, tam dik bulunduğu vakit. **c.** Batmazdan önce, güneşin gözleri kamaştırmaz hale gelmesinden, batmasına kadar olan vakit. Bu üç kerâhet vaktinde ne kazaya kalmış farz namazlar, ne vitir gibi vacip namaz, ne de daha önce hazırlanmış bulunan bir cenaze namazı kılınamadığı gibi, daha önce okunmuş bir secde âyetinden dolayı "tilâvet secdesi" de yapılamaz. Aksi takdirde iâde edilmeleri gerekir. Ancak o günün ikindi namazına güneş batmazdan önce başlanmışsa, yarıda bırakılmayarak tamamlanır. Sabah namazını kılarken güneşin doğması ise, namazın bozulmasına sebep olur. Böyle bir namaz daha sonra iâde edilir. Bunların dışında iki vakit daha vardır ki, yalnız nâfile namazları etkiler. Ebû Said el-Hudrî'den şöyle dediği nakledilmiştir: " Rasûlüllah (s.a. s)'i şöyle derken işittim: Sabah namazı kılındıktan sonra, güneş doğuncaya kadar başka namaz yoktur. İkindi namazından sonra, güneş batıncaya kadar başka namaz yoktur" (Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 19, II, 42, III, 95). Bu iki vakitte yalnız nâfile namaz mekruhtur. Farz ve vacip bir namaz kılmak mekruh değildir. Cenaze namazı kılınabilir, tilâvet secdesi de yapılabilir. Hamdi DÖNDÜREN (İqra' İslam Ansiklopedisi)

Bu beş vakitte namaz kılmak mekruhtur. Bunun delilleri ise şu hadisi şeriflerdir. Ebu Hureyre (r.a)'den. Ben Resulallah (s.a.v)'den işittim. Sabah namazından sonra güneş yükselinceye kadar hiçbir namaz olmaz; İkindi namazından sonrada güneş kayboluncaya kadar hiçbir namaz olmaz, buyuruyordu. [868] Başka bir hadisi şerifte ise şöyledir. Ukbe b. Amir el Cüheni (r.a)'den. Hz. Peygamber (s.a.v) üç vakitte bizi namaz kılmaktan ve ölülerimizi gömmekten nehyetti. Güneş doğmaya başladığında bir mızrak boyu yükselinceye kadar, güneş tam tepeden biraz batıya meyledinceye kadar, güneş batmaya meyledip batıncaya kadar. [869]

(535) Sebepli Namazlar Kerahet Vaktinde Kılınabilir Ve Delilleri

Yüce Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Beni anmak için namaz kıl.»[870] Dikkat edilirse beni anmak için namaz kıl demek bu Allah'ı anmaya sebep namaz kılmaktır dolayısı ile bu vakitlerde sebepli namazları kılmak caizdir. Bunun diğer delilleri ise şunlardır.

Enes (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Her kim bir namazı unutursa, onu hatırladığında kılsın. O namazın bundan başka kefareti yoktur. [871]

Hz. Aişe (r.anha)'dan şöyle demiştir: Resulullah'ı vefat ettiren Allah'a yemin olsun ki, Resulallah (s.a.v) o iki rekatı Allah'a kavuşuncaya kadar terk etmezdi. Bunu ikindi namazında sonra iki rekatı kast ediyordu. Peygamber (s.a.v) bu iki rekatı kılardı. Lakin ümmete ağır gelir korkusu ile bunları mescid'de kılmazdı. Ümmetten hafifletmeyi gerektiren şeyleri (yapmayı pek) severdi. [872] Diğer bir rivayette yine. Hz. Aişe (r.anha)'dan. Peygamber (s.a.v) ikindi namazının sonraki iki rekatı benim hücremde hiç terk etmezdi, dedi. [873] Başka rivayette bu iki rekat için sormuşlar insanlar beni meşgul etti öğleden sonra kılmadığım iki rekattır dedi. [874]

Cübeyr b. Mutim (r.a)'dan merfu olarak rivayet ettiğine göre Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Geceden veya gündüzden dilediği saatte şu Beyti tavaf edecek veya namaz kılacak olan bir kimseye engel olmayınız. [875]

Buhari ve Müslim'de: "Hz. Peygamber (sav) Bilal'e: İslam'da yapmış olduğun en mutlu bir amelini bana söyle, çünkü ben nalinlerinin sesini cennette işittim." Buyurdu. Bilal'de: "Bence umutlu bir amel işlemedim. Ancak gece veya gündüzün bir saatinde her ne zaman abdest almış temizlenmişsem mutlaka bununla, Allah'ın bana müyesser kıldığı kadar namaz kılmış olmamdan daha ümitli bir amel işlemedim." Şükür secdesi konusunda yine Buhari ve Müslim'de Ka'b b. Malik (ra)'ın tevbesi hakkında şöyle haber gelmiştir: "Ka'b, güneş doğmadan önce, sabah namazından sonra Allah'a şükretmek için secde etti." [876]

(536) Namazın Mekruh Vakitlerinin Fıkıh Kitaplarındaki Yerleri Ve Kitap Listesi [877]

---

[868] Buhari, 1, 145, 146, bab, 31, 32, Mevakitus Salât; Müslim, 1, 567, bab, 51, hd, 827, Salatu misafirine we kasruha; Buhari tercümesi, 2, 641.
[869] Müslim, 1, 568, bab, 51, hd, 831, Salatu müsafirine we kasruha.
[870] Taha suresi ayet 14.
[871] Buhari, 1, 148, bab, 37, Mevakit; Müslim, 1, 477, bab, 55, hd, 684, Mesacid; Buhari tercümesi, 2, 648, Ötüken yay İst.
[872] Buhari, 1, 146, bab, 33, Mevakit.
[873] Buhari, 1, 146, bab, 33, Mevakit, Buhari tercümesi, 2, 642, 643.
[874] Buhari, 1176; Müslim, 834.
[875] Ebu Davud, 1, 449, bab, 52, hd, 1804; Tirmizi, 3, 220, bab, 42, hd, 868; Hac; Nesai, 1, 284, bab, 41, hd, 583, Mevakit; İbni Mace, 1, 8, bab, 2, hd, 16; Darimi, 1, 396, bab, 79, hd, 1932, Menasik; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 4, 80.
[876] İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 1, sh, 406-407.
[877] Et-Tezhib fi edilletühü metni gayeti wet takrib, 70, 71, 72; Şerhi İbni Kasım, 21; Beycuri, 1, 282; Muhezzeb, 1, 174, 175; Tahtawi, 148; Merakil felah, 34; Mecmuu', 3, 103; el- Umm, 1, 265; el- Mebsut, 1, 150; Muğnil Muhtac, 1, 180; Bidayetü'l Müctehid, 1, 199; Mezahibu'l Erbaa, 1, 178; Reddul Muhtar, 2, 29; el-Muğni, 1, 783, 786; Fıkhu'l

(537) İKİNCİ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Namazın Kılınmasında Mekruh Olan Vakitlerin Hükmü

Soru-38- Beş vakit vardır ki bu vakitlerde namaz kılınmaz. Buda kerahat vakitleridir, bu vakitlerde sebebli namazlar kılınabilir mi?

Cevap-38-Beş vakit vardır ki bu vakitlerde namaz kılınmaz. Ancak sebepli namazlar bu vakitlerde kılınabilir.

Soru-39- Namazın kılınmasında mekruh olan vakitler hangilerdir.

Cevap-39- Namazın kılınmasında mekruh olan vakitler şunlardır.

(1) Sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar.
(2) Güneşin doğuşundan bir mızrak boyu yükselen kadar.
(3) Güneş tam tepede iken batıya meyledinceye kadar.
(4) İkindi namazından sonra güneş batıncaya kadar.
(5) Güneş batmak üzere olup tam batıncaya kadar.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(538) İKİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[9 فصل] وَصَلاَةُ الْجَمَاعَةَ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ وَعَلَى الْمَأْمُومِ أَنْ يَنْوِىَ الْإِئْتِمَامَ دُونَ الْإِمَامُ وَيَجُوزُ أَنْ يَأْتَمَّ الْحُرُّ بِالْعَبْدِ وَالْبَالِغُ بِالْمُرَاحِقِ وَلاَتَصُحُّ قُدْوَةُ رَجُلٍ بِامْرَأَةٍ وَلاَقَارِئٍ بِأُمِّيٍّ وَأَىُّ مَوْضِعٍ صَلَّى فِى الْمَسْجِدِ بِصَلاَةِ الْإِمَامِ فِيهِ وَهُوَ عَالِمٌ بِصَلاَتِهِ أَجْزَأَهُ مَا لَمْ يَتَقَدَّمْ عَلَيْهِ وَإِنْ صَلَّى فِى الْمَسْجِدِ وَالْمَأْمُومُ خَارِجَ الْمَسْجِدِ قَرِيبًا مِنْهُ وَهُوَ عَالِمٌ بَصَلاَتِهِ وَلاَحَائِلٌ هُنَاكَ جَازَ.

(539) İKİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN KELİME MANASI

İslami we edilletühü, 1, 646; Cevhere, 1, 88; Kuduri, 16; et-Teshid-duddaruri, 1, 45; Halebî sağır, 153; Kifayetul Ağyar, 1, 80; el-Lubab, 1, 97; el-Hidaye, 1, 25; Büyük Şafii fıkhı tercümesi, 1, 133; Fıkhu's Sünne, 1, 110, Nimeti İslam, 284; Dört mezhebin fıkhı, 1, 327; Emanet ve ehliyet, 1, 195; Tenvirul kulub, 183; Büyük İslam ilmihali, 214; Kuduri tercümesi, 16; İzahlı kadın ilmihali, 240; Nurul izah tercümesi, 240; Mülteka tercümesi, 1, 119; İslam dini, 138; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 1, 374; Büyük Şafii ilmihali, 78; İslam fıkhı ansiklopedisi, 1, 402; Şafiiler için namaz ilmihali, 30.

[9 فصل] وَصَلاَةُ الْجَمَاعَةِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ وَعَلَى الْمَأْمُومِ أَنْ يَنْوِىَ الْإِئْتِمَامَ دُونَ الْإِمَامُ

Dokuz-uncu Fasıl Namaz Cemaat-ile Sünnet-tir Müekked (kuvvetli) Üzeri İmama tabi olan Eğer Niyet eder Uydum imama Başka İmam-dan

وَيَجُوزُ أَنْ يَأْتَمَّ الْحُرُّ بِالْعَبْدِ وَالْبَالِغُ بِالْمُرَاحِقِ وَلاَتَصُحُّ قُدْوَةُ رَجُلٍ بِامْرَأَةٍ وَلاَقَارِئٍ

Caiz olur Eğer Tabi olur Hür Köleye Baliğ olan Baliğ olmayan Sahih olmaz İktida etmek (tabi olmak) Erkek-in Kadın-a Okumuş tabi olamaz

بِأُمِّيٍّ وَأَىُّ مَوْضِعٍ صَلَّى فِى الْمَسْجِدِ بِصَلاَةِ الْإِمَامِ فِيهِ وَهُوَ عَالِمٌ بِصَلاَتِهِ أَجْزَأَهُ مَا لَمْ

Okumamışa Herhangi Yer-inde Namaz kılar Mescid de Namaz-da İmam ile O mescid-in içinde Bilicidir Onu namazda Ona kafidir O imama uyandır ki

يَتَقَدَّمْ عَلَيْهِ وَإِنْ صَلَّى فِى الْمَسْجِدِ وَالْمَأْمُومُ خَارِجَ الْمَسْجِدِ قَرِيبًا مِنْهُ وَهُوَ عَالِمٌ

Ön geçmesi olmaz Onun üzerine Eğer Namaz kılar Mescid de İmama tabi olan Dışında Mescidin Yakın O imama tabi olandan O tabi olan Bilicidir

بِصَلاَتِهِ وَلاَحَائِلَ هُنَاكَ جَازَ.

Onu namazda Engelsiz Burada Caiz olur

(540) İKİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(541) Cemaatle Namaz Kılmanın Hükmü
(542) Cemaatle Namaz Kılarken Kimin Kime Tabi Olması Caizdir

Cemaatle namaz kılmak sünneti müekkededir. İmama tabi olan kişi uydum imama diye niyet getirir. İmamın (cemaata imam oldum) demesi gerekmez. [878] (Yani vacip olmaz belki sünnet olur.)

(543) Hür Olanın Köleye Tabi Olması

Hür olan bir kişinin köleye tabi olması, caizdir [879]

(544) Baliğin Baliğ Olmayana Tabi Olması

Baliğ olanın baliğ olmayana tabi olması caizdir.

(545) Erkeğin Kadına Tabi Olması Caiz Midir?

Erkek olan bir kişinin kadına tabi olması caiz değildir. [880]

(546) Okumuşun Okumamışa Tabi Olması Caiz midir?

Okumuşun okumamışa tabi olması caiz değildir

(547) Cemaat İmama Nasıl Tabi Olur?

Caminin herhangi bir yerinde imamla namaz kılan kişi imamı namazda olduğunu biliyor (yani görüyor) ve imamın önüne geçmemişse imama tabi olmak için bu kafidir. Eğer imam camide namaz kılıyor, imama tabi olanlar ise, [881] caminin dışında veya yakın bir yerde ise engelde [882] yoksa, imamı namazda olduğunu biliyorsa ona tabi olması caiz [883] olur. **[884]**

---

[878] **Muktedî cemaat için veya iktida için niyet etmelidir.** Niyetin ihram tekbiriyle beraber olması şarttır. Eğer imam'a uymaya niyet etmeden, uzun bir zaman bekler, beklemesi de örfen uzun olursa namazı bozulur. İmam'a uyması tesadüfen olur da imam'ı beklemesi kısa sürerse namazı sahih olur. İmam'ın ise imamet için niyet etmesi vacib değildir, fakat cemaat sevabını elde etmesi için imamete niyet etmesi müstehab'dır. Eğer imamete niyet etmezse cemaat sevabını elde edemez. Zira kişi niyetle beraber yaptığı amelinde sevap elde eder. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: Ameller niyetlere göredir. Kişiye ancak niyet ettiği vardır. (Buharî/l; Müslim/1908) (Büyük Şafii fıkhı)

[879] Hür bir kişinin bir köleye, ergenlik çağına girmiş bir kişinin bir mürahika uyması caizdir. (Kadı Ebu Şuca', Ğayet'ül-İhtisar ve Şerhi , Ravza Yayınları: 193-194.)

[880] Cemaat erkek olduğu halde imam kadın olmamalıdır. Cemaat kadınlardan oluşursa, kadınların biri diğerine uyabilir. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: Sakın bir kadın, bir erkeğe imamlık yapmasın. (îbn Mâce) İmam'da Bulunması Müstehab Olan Sıfatlar İmam'ın, cemaattekilerden daha iyi fıkıh bilmesi, daha güzel Kur'an okuması, daha ahlâklı olması ve daha yaşlı olması mendub'dur. Bu sıfatların tümünün kendisinde bulunduğu imamın arkasında kılınan namaz, diğer imamların arkasında kılınan namazdan daha üstün ve sevabı daha fazladır. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: Allah'ın Kitabı'nı en iyi bilen imamlık yapsın. Allah'ın Kitabi'nı bilmekte eşit iseler Sünnet'i daha iyi bilen imamlık yapsın. Sünnet'i bilme hususunda eşit iseler daha önce hicret eden imamlık yapsın. Eğer hicrette de eşit iseler yaşlı olan imamlık yapsın. (Müslim/613, (İbn Mes'ud'dan)

[881] İmam ile imam'a uyanların arası, üç zira'dan fazla olmamalıdır. (Buradaki zira, normal bir zira'dır. Normal bir kişinin zira'ı ise yaklaşık 40-50 cm'dir). Her safın arası da üç zira'dan fazla olmamalıdır. Cemaat erkek ve kadınlardan oluşuyorsa önce erkekler, sonra da kadınlar saf tutmalıdır. İmam'a uyanların biri kadın, diğeri de erkek ise kadın, imam'ın soluna, erkek de sağına durmalıdır. İmam ve imam'a uyan kişi çölde veya benzeri açık alanlarda iseler aralarındaki mesafe 150 metreden fazla olmamalıdır. (Büyük Şafii Fıkhı)

[882] **İmama Uymaya Engel Olan Daha Çok Üç Sebep Vardır : 1.** İmamla ona uyan arasında umuma ait, araba ve benzeri vasıtaların gelip geçtiği yol. (Şerh-i Tahavî.) Bu tarife göre, yol dar olur, gelip geçen araba ve benzeri şeyler

bulunmazsa, o takdirde imama uymaya engel "bir neden sayılmaz. Çünkü namazın huzurunu bozacak, imamla cemaat arasına başka şeylerin girmesiyle cemaatten amaç ve gaayeyi yok edecek bir engel kalmamış oluyor. (Fetâvâ-yi Kaadıhan - El-Hulasa.) Bununla beraber yol geniş olur da imama uyan saflar yolu tamamen saf halinde doldurup açık yer bırakmıyacak olurlarsa, o takdirde de imama uymaya engel bir sebep kalmamış demektir. İmam umuma ait yol üzerinde namaz kıldırmak için durursa arkasında saf bağlayan cemaat yolu uzunlamasına tutmuşsa, bakılır. Bir araba geçecek kadar açıklık kalmışsa, iktida sahih olmaz, yani imamla cemaat arasındaki açıklık bu Ölçüde olursa, imama uymaları sahih olmaz. Bunun gibi birinci saf ile ikinci saf, ya da ikinci saf ile üçüncü saf arasında da belirtilen ölçüde bir açıklığın kalmaması gerekir. Aksi halde iktida sahih olmaz. (El-Muhit / Radıyüddin Serahsî - Fetâvâ-yi Kaadıhan.) Açık yerlerde, kır ve bayırlarda, iktidaya engel olan açıklık ise, iki saf sığabilecek kadar bir mesafenin boş tutulmasıdır. O halde açık havada, çöl, tarla ve mer'alarda imamla cemaat arasında belirtilen ölçüde bir boşluk kalırsa, iktida sahih olmaz. Ancak Bayram namazının kılındığı açık yerlerdeki namazlarda sözü edilen açıklığın bulunması, iktidanm sıhhatma engel sayılmaz. Cenaze namazı kılman yerlerdeki durum hakkında farklı görüşler vardır. En-Nevazil'de bu tür namazgahların mescid gibi kabul edilmesi o hükmü taşımasıdır, bu hususta. Çünkü sözü edilen yerler Özellikle cenaze namazına, ya da bayram namazına ayrılmıştır. O halde mescid hükmünü bir bakıma almaktadır. (Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 1/304.)

[883] Aralarında engel olup birbirlerini göremiyorlarsa o zaman tabi olamaz çünkü imamın nerede olduğunu bilmiyor

[884] **Cemâat;** topluluk ve toplanma, bir araya gelme demektir. Cemâat namazı; bir araya gelen müslümanların bir imama uyarak topluca kıldıkları namaza denilir. "Dinin direği" olarak tanımlanan ve İslâm'ın beş şartından birisi olan beş vakit namazın, İslâm'ın cemâate verdiği önemden dolayı, toplu olarak edâ edilmesi gerekmektedir. Cemâatla namaz kılmak Kitap, Sünnet ve İcmâ ile sabittir. Cenâb-i Hak Peygamberimiz'e hitaben şöyle buyurur: "Sen müminler arasında bulunup onlara namaz kıldıracağın zaman onlardan bir kısmı seninle beraber olsun." (en-Nisâ, 4/102). Hz. Peygamber (s.a.s.) de cemâatle namazın faziletini şöyle açıklamıştır. "Cemâatle kılınan namaz, bir insanın tek başına kıldığı namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir. " (Buhârî, Ezan 30; Salât 87; Müslim, Mesâcid 245; Ebû Davud, Salât 48; Tirmizî, Salât 47). Başka bir rivayette bu fazilet yirmibeş derece olarak ifade edilmiştir. (İbn Mâce, Mesâcid, 16). Ayrıca Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurur: "Bir kimse güzelce abdest alır, sırf namaz için câmiye giderse, camiye varıncaya kadar atmış olduğu her adıma mukabil bir derece yükselir ve bir günahı silinir." (Ebû Davud,'Salât,8). Cemâatın teşekkül etmesi için en az iki kişi gereklidir. Bu da imamla birlikte bir kişinin daha bulunmasıyla olur. Peygamber (s.a.s.)'in "İki ve daha yukarısı cemâattır. " (Buhârî, Ezan 35) sözünden bunu anlıyoruz. Cemâatın gerçekleşmesi için bu iki kişiden birinin imam olması, diğerinin de buna uyması gerekir. İmama uyan şahıs ister erkek, ister kadın, isterse âkil çocuk olsun farketmez. Çünkü Peygamber (s.a.s.) iki kişiyi "cemâat" diye adlandırmıştır. Deli ve âkil olmayan çocuk cemâat olarak kabul edilmez. Zira bu ikisi namaz kılmakla yükümlü değildirler ve adetâ yok hükmündedirler. (el-Kâsânî, Bedâiu's-Sanayi, Beyrut 1394/1974, I, 156). Beş vakit farz namaz ile teravih ve küsûf namazları gibi sünnetler cemâatle kılınabileceği gibi münferid olarak da kılınabilir. Ancak cuma namazı ile bayram namazlarının cemâatle kılınması şarttır. Zira bu iki namazın sıhhatinin şartlarından biri de cemâattir. Bayram namazları için imamla birlikte bir kişinin daha bulunması yeterlidir. Cuma namazı için ise bu sayı -imam hariç- ikiden az olamaz. Kadınların kendi aralarında cemâatle namaz kılmaları caiz olmakla birlikte mekruhtur. Bu durumda imam olan kadın ön safın ortasında yer alır. (el-Mergînânî, a.g.e., I, 56). Genç kadınların, erkeklerle kılınan cemâat namazına gitmeleri de (fitneye sebep olduğu takdirde) mekruhtur. Ancak ihtiyar kadınlar için bir sakınca yoktur. (el-Merginânî, a.g.e., I, 57). Cemâatle namaz kılan sadece iki erkek ise, imam kendisine uyan kişiyi sağ tarafında durdurur. İki kişiye imam olduğu takdirde onların önüne geçer. İmamdan başka bir erkek ve bir kadın bulunursa erkek imamın sağında, kadın imamın arkasında biraz geride durur. İki erkek ve bir kadın bulunursa, erkekler imamın arkasında saf olur, kadın da bu iki erkeğin arkasında durur. Erkeklerin bir kadına veya çocuğa uymaları, arkalarında namaz kılmaları caiz değildir. (Merginânî, I, 56). Safların sık ve düzgün olması, omuzların birbirine bitiştirilmesi, Peygamberimiz (s.a.s.)'in üzerinde önemle durduğu bir husustur. Bunun için imamın namaza başlamadan önce safları kontrol etmesi gerekir. İmam olan kimsenin normal olarak orta bir sürede namazı kıldırması gerekir. Uzatarak cemâatı bıktırması veya kısaltarak acele etmesi uygun değildir. Ancak belli bir cemâatin, namazlarının uzatılmasını istemeleri halinde namazın uzatılmasında bir beis yoktur. Cemâat namazında kadınlarla küçük çocuklar bulunursa, sırasıyla en önde erkekler, sonra kadınlar, en arkada da çocuklar dizilir. Erkek imama uyan kadının, aralarında bir perde vs. olmadan imamın yanında durması erkeğin namazını bozar. (el-Mergînânî, a.g.e., I, 57). Rasûlullah (s.a.s.) cemâat namazının faziletini çeşitli vesilelerle dile getirmiş, kendisinden bu konuda bir çok hadis işitilmiştir. Bunlardan bazıları: "Adamın cemâatle kıldığı namaz, evinde veya çarşısında kıldığı namazdan yirmi küsür derece fazladır." (İbn Mâce, Mesacid, 16). "Adamın cemâatle kıldığı namaz, kendi başına kıldığı namazdan yirmiyedi derece üstündür. " (Buhârî, Ezân 29; Müslim, Mesâcid, 249; el-Muvatta, Cemâa, 1; İbn Mâce, Mesâcid, 16). "Eğer halk yatsı ve sabah namazlarındaki fazileti bilselerdi, emekleyerek dahi olsa cemâate gelirlerdi. " (İbn Mâce, Mesâcid, 18)"Kim yatsıyı cemâatle kılarsa, gecenin yarısını ibadetle geçirmiş gibi olur. Kim hem yatsı hem de sabahı cemâatle kılarsa, bir geceyi ibadetle geçirmiş gibi olur" (Ebû Davûd, es-Salâ, 45). Peygamber (s.a.s.), bir taraftan cemâatle namaza teşvik ederken, diğer yandan cemâati terkedenleri şöyle yermektedir: "Vallahi içimden öyle arzu ediyorum ki, namaza durulmasını emredeyim de ikâme edilsin, sonra bir adama emredeyim halka namaz kıldırsın. Bu emirden sonra beraberinde odun demetleri olan bir kaç' adamı, cemâate gelmeyen gurüha götürüp de üzerlerine evlerini cayır cayır yakayım. " (el-Muvattâ', Cemâa 3; İbn Mâce, Mesâcid, 17). "Vallahi bazı kavimler cemâatleri terketmekten vaz geçecekler ya da Allah onların kalblerini mühürleyecektir. Sonra da muhakkak gafillerden olacaklardır. " (İbn Mâce, Mesâcid, 17). Peygamber Efendimiz (s.a.s.) zamanından günümüze kadar namaz bu üstün faziletinden dolayı cemâatle edâ edilmiş, bu maksat için inşa edilen camiler de, ifâ ettikleri daha bir çok fonksiyonlarıyla birlikte sosyal birer kurum haline gelmişlerdir. **Cemâatle namaz,** Hanefi mezhebine göre **sünnet-i müekke'de;** Şâfiî mezhebine

(548) İKİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(549) Cemaatle Namaz Kılmanın Hükmünün Delilleri
(550) Cemaatle Namaz Kılmak Sünneti Müekkede Oluşunun Delilleri

Bunun delili ise şu hadisi şeriflerdir. Abdullah b. Umer (r.a)'den. Resulallah (s.a.v) cemaatle kılınan namaz yalnız kılındığı namazdan yirmi yedi derece faziletli olur. [885]

Et- tezhip fi edilletuhu yazarı diyor ki. Essah olan cemaatle namaz kılmak. Farzı kifayedir.[886]

Ebu Hüreyre (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Andolsun ki namazın kılınması ve birinin geçip onlara namaz kıldırması için emir vermeyi, sonrada beraberlerinde odun bulunan bir kısım insanlarla gidip namaza iştirak etmeyenlerin evlerini cayır cayır yakmayı arzu ettim. [887] İbni Hibban bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir. [888]

(551) İmama Uyan Kişinin Durumunun Delili

İmama uyan kişi uydum imama diye niyet eder. İmamın (imam oldum) demesi gerekmez. Çünkü uydum imama demesi lazım gelir ki cemaat sevabı sahih olsun. [889] Bu hususta ameller niyetlere göredir hadisi mevcuttur. [890]

(552) Hür Olanın Köleye Baliğ Olanın Baliğ Olmayana Uymasının Delili

---

göre, **farz-ı kifâye -sünnet-i müekke'de-;** Mâliki mezhebine göre, **sünnet-i müekke'de-farz-ı kifâye:** Hanbeli mezhebi ve Dâvud ez-Zahirî'ye göre ise; **farz-ı ayın'dır.** (Tecrid-i Sarih Tercümesi, II, 604). Cemâata katılmak için; başkalarıyla namaz kılmağa gücü yetmek, çıplak olmamak ve mûkim olmak şartları aranmaktadır. Bir kimse evinde hanım ve çocuklarına imamlık yaparsa, cemâatın faziletini elde edebilir ve sevap kazanabilir. Fakat camide cemâtla kılmak daha çok sevabı gerektirir. Cemâat,herhangi bir yerde alenen edâ edilmediği takdirde, evlerde ve dükkânlarda ilân edilmeden kılınan namaz gibi,halkı cemâat sorumluluğundan kurtaramaz. Cemâatla namaz kılmayan bir yöre halkını önce ezân ile cemâat olmaya dâvet etmek gerekir. İslâm'ın hakim olduğu toplumda müslümanlar eğer bu davetle cemâate gelmezlerse, onları cemâate katılmaya zorlamak için şiddete başvurmak gerekir. Cemâati çok olan câmide cemâatle namaz kılmak daha efdâldir. Ancak imamı ehl-i bid'attan olursa, yani onun küfrünü değil, fıskını gerektiren bir hal bulunursa o zaman cemâati az olan câmiye gitmek daha iyidir. Cemâatla namaz kılmak için camiye gitmeye engel olan bazı mazeretler vardır ki bunlara fıkıhta: "Cemâate gitmemeyi mübah kılan özürler" denilir. Bu mazeretler şunlardır: -Yürüyemiyecek kadar hasta olmak, felçli olmak, ihtiyar olmak, kör olmak, kolu, ayağı kesik olmak. Bunların dışında herkesin kendi durumuna göre meşrû sayılan önemli mazeretleri de cemâata gitmemeyi mübah kılabilir. Evde hastasının başında bulunması gereken kişi v.s. gibi. Cemâatle namazda kendisine uyulan kimseye imam; vazifesine imamet; cemâatin imama uymasına iktida; imama uyanlara muktedi; muktedilerin meydana getirdiği düzgün sıraya da saf denir. Cemâat saf halinde namaz kılarken hareketlerini imamdan sonra yapmak zorundadır. Meselâ rükûa varışta, rükûdan kalkışta, secdeye varışta vb. imamı takip eder. İmamdan başka bir kişi bile olsa cemâatla namaz kılınabilir. Şüphesiz cemâat namazı, ferdî olarak kılınan namazlardan sevap bakımından daha üstündür. Müslümanları bir araya getirmesi, onlara dayanışma ruhu aşılaması, faziletlerinden bazılarıdır. Bu faziletleri maddeler halinde şu şekilde sıralamak mümkündür. **1-** Vaktin evvelinde namaza gitmek, **2-** İslâm şiârını açığa vurmak, **3-** İbadet üzerinde toplanarak yardımlaşmakla şeytanı çileden çıkarmak, **4-** İbadete karşı gevşekliği olanın canlanması, **5-** Münâfıklık vasfından ve süizandan selâmette bulunmak, **6-** Komşular arasında kaynaşma düzeninin kurulması, **7-** Namaz vakitlerinde semt sakinlerinin buluşmaları, **8-** Müslümanlar arasında bulunması gerekli olan birlik ve beraberliğin örnek bir misâlini vermek ve pekiştirmek. (İbn Mâce Terceme ve Şerhi, II, 632). Halid ERBOĞA (İqra' İslam Ansiklopedisi)

[885] Buhari, c, 1, sh, 158, bab, 30,Ezan; Müslim, c, 1, sh, 650, bab, 42, hd, 650.
[886] Et- Tezhip fi edilletühü, s, 71.
[887] Ebu Davut, c, 1, sh, 371, 372, bab, 46, hd, 548.
[888] İbni Hibban, 425; et- Tezhip fi edilletühü, 71; Sahihi Buhari, c, 1, sh, 158, bab, 29, Ezan; Ebu Davut tercümesi ve şerhi, c, 1, 372; Müslim, c, 1, sh, 450, bab, 42, hd, 651, Mesacid; İbni Mace, c, 1, sh, 259, bab, 17, hd, 791; Tirmizi, c, 1, sh, 422, bab, 48, hd, 217.
[889] Et- Tezhip fi edilletühü, 71.
[890] Sahihi Buhari; Müslim; Tecridi sarih.

Hür olan birinin köleye tabi olması, baliğ olanın baliğ olmayana tabi olması caizdir. Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. Buharinin yapmış olduğu rivayette. Amr b. Seleme, yedi veya sekiz yaşında iken kavmine imamlık yapardı. [891] Bu hadis baliğ olmayanın baliğe imamlık yapmasının delilidir. Çünkü yedi veya sekiz yaşındaki çocuk daha baliğ olmadan imamlık yapmıştır. Kölenin hüre olan birisine imamlık yapmasının delilide şu hadisi şeriftir.

...İbn Umer (r.a) şöyle demiştir: İlk muhacirler, Kübâ'da bir yer olan el-Usbate denilen mevkie geldikleri zaman, Resulallah (s.a.v)'in (hicret edip) gelmesinden önce, kendilerine Huzeyfe'nin himayesinde olan Sâlim imamlık eder idi. Sâlim onların, Kur'anı'ı en çok belleyip okuyanları idi. [892] (Halbuki) Sâlim azat edilmeden önce (köle iken) o cemaate imamlık etmesidir. Huzeyfe ailesi, sonra Sâlimi azat edip oğul edinmişlerdi. [893] Diğer bir hadiste ise şöyledir.

...Hz. Enes (r.a)'den. Peygamber (s.a.v): "Üzerinize, başı kuru üzüm tanesi gibi olan Habeşli bir kölede âmil (vali ve kumandan) tayin edilmiş olsa, onu dinleyiniz ve itaat ediniz, buyurmuştur. [894]

(553) Erkeğin Kadına Tabi Olması Caiz Olmadığının Delili

Malik b. Huveyris (r.a)'ın rivayet ettiği bir hadiste o dedi ki ben Resulallah (s.a.v)'den işittim şöyle buyurdu. Her kim bir topluluğu ziyaret ederse onlara imama olmasın. Onlar kendilerinden biri imam olsun. [895] Tirmizi bu hadisin hasen ve sahih olduğunu söylemiştir. [896] Bundan anlaşılan şudur ki bir kadın bir kavme imama olamaz. Ancak o kavmin erkeklerinden biri imam olur. [897] İbni Mace de şöyle rivayet etmiştir. Peygamber (s.a.v) Sakın bir kadın bir erkeğe imamlık yapmasın, buyurmuştur. [898] Buharini rivayetinde de şöyledir, ez- Zühri. Biz kurtuluş olmayan bir zaruretten dolayı olmak müstesna, kadınlığa özenen kimse arkasında namaz kılmasını doğru görmeyiz demiştir. [899]

(554) Okumuşun Okumamışa Tabi Olması Caiz Olmadığının Delili

Ebu Mes'ud el Bedri (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Cemaate Allah'ın Kitabını en iyi okuyanları ve okumada en kıdemlileri (en çok ezberleyenler) imam olur. Eğer okumada eşit iseler, hicret bakımından en kıdemlileri, eğer hicrette de eşit iseler, hicret bakımından en kıdemlileri yaşça en büyükleri onlara imam olsun. Kişiye evinde ve idaresi altında bulunan yerde (makamında) imam olunmaz, evinde tekrimesi (yatağı) üzerinde oturulmaz. Ancak (imam olmaya veya yatağında oturmaya) izin verirse [900](bunda sakınca yatağında oturmaya ve imam olmaya bir sakınca yoktur).

---

[891] Et- Tezhip fi edilletühü metni gayeti wet-takrib, 7; Buhari, 1, 170, bab, 54, Ezan.
[892] Buhari, 1, 170, bab, 54, Ezan.
[893] Buhari tercümesi, 2, 721.
[894] Buhari, 1, 170, bab, 54, Ezan.
[895] Ebu Davut, 1, 399, bab, 65, 66, hd, 596; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 5, 53; Tirmizi, 2, 187, bab, 147, hd, 357, Salât.
[896] Tirmizi, 2, 187, bab, 147, hd, 357, Salât.
[897] Et- Tezhip fi edilletühü, 72.
[898] Büyük Şafii fıkhı, 1, 202.
[899] Buhari, 1, 170, 171, bab, 56, Ezan; Buhari tercümesi, 2, 723.
[900] Ebu Davut tercümesi ve şerhi, 2, 419, 420; Ebu Davut, 1, 390, 391, bab, 60, hd, 582, Salât; Buhari, 1, 170, bab, 54, Ezan; Müslim, 1, 465, bab, 53, hd, 673, Mesacid; Tirmizi, 1, 458, bab, 60, hd, 235, Salât; 5, 99, bab, 24, Hd, 2772; Bu hadis hasen ve sahihtir; Nesai, 2, 76, bab, 3, 11, 43, hd, 778, 787, 838; İbni Mace, 1, 313, 314, bab, 46, hd, 980, İkame; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 3, 51, 84, 4, 118, 121, 5, 272.

Çünkü okumuş kişi fatihayı güzel okur. Ama okumamış ümmi kişi okuduğu harfleri birbirine karıştırır, onun için ona tabi olunmaz. Çünkü fatihayı okumak tam bir rükündür. Bu rükün tam yapılmadığı zaman ona tabi olunmaz, onun kendisine zaruretten namazı sahihtir, çünkü onun gücü onu öğrenmeye (o esnada) yetmez (dolayısı ile kendi namazı sahih olur, fakat kendisine tabi olunmaz.)[901]

(555) Caminin Her Hangi Bir Yerinde İmama Tabi Olmanın Delili

Caminin her hangi bir yerinde imamla namaz kılan kişi, imamı namazda olduğunu biliyor ve imamın önüne geçmemişse, imam tabi olmak için bu kafidir. Bunun manası şudur, yani o imamı namazda görüyor, veya onu duyuyor, veya daha açık bir şekilde onu duyuyor, veya safların bir kısmını görüyor, imama uyulması için bu kafidir.[902]

Enes b. Malik (r.a) şöyle rivayet etmiştir. Peygamber (s.a.v) imam ancak kendisine uyulması için imam olmuştur.[903]

(556) İmam Camide İmama Uyanlar Caminin Dışında İse Ve Delilleri

Eğer imam camide namaz kılıyor, imama uyanlar ise caminin dışında veya yakın bir yerde olupta engel yoksa, imamı namazda olduğunu biliyorsa imama tabi olması caiz olur. Yani imama uyan kimse ya imamı görmeli veya imamın arkasında ki saffın bir kısmını görmeli, veya imamın sesini işitmesi gibi. Veya mübelliğ (tebliğ edenin) sesini işitmeli. [904] İmam ile imama uyanların arası üç zir'adan fazla açık olmamalıdır.[905]

(557) Cemaatla Namaz Kılmanın Fıkıh Kitaplarındaki Yerleri [906]

(558) İKİNCİ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Cemaatle Namaz Kılmanın Hükmü

Soru-40- Cemaatle namaz kılmak nasıldır?

Cevap-40- Cemaatle namaz kılmak sünneti müekkededir.

Soru-41- İmama tabi olan kişi ne demesi lazım ve imamın ne demesi lazımdır?

Cevap-41-İmama tabi olan kişi uydum imama diye niyet getirir. İmamın (cemaata imam oldum) demesi gerekmez. (Yani vacip olmaz belki sünnet olur.)

Soru-42- Hür olan bir kişinin köleye tabi olması caiz midir?

---

901 Et- Tezhip fi edilletühü, 72.
902 Et- Tezhip fi edilletühü metni gayeti wet- takrib,72.
903 Müslim, 1, 308, bab, 19, hd, 311, 312; Buhari, 1, 195, bab, 128; Buhari tercümesi, 2, 79.
904 Beycuri, 1, 296.
905 Büyük Şafii fıkhı, 1, 203.
906 Şerhi İbni Kasım, 21. Beycuri. 1, 286, Et tezhib fi edilletühü, 75, 76, Muhezzeb, 1, 176, 183, 188, Muğnil muhtaç, 1, 325, 336, 345, 349, 354, El Mebsut, 1, 37, 38, 41, 166, 177, 180, El Umm, 1, 277, 292, 295, 299, El mecmuu, 4, 282, 312, 338, Merakil felah, 51, 54, 55, Ed Dürer, 1, 80, Tahtavvi, 231, 241, 242, 250, El muğni, 600, 601, 729, 781, Reddul muhtar, 2, 39, 165, 276, 288, 340, Mezahibül Erbaa, 1, 206, 280, 285, 291, 314, Bidayetü'l Müctehid, 1, 271, 278, Fıkhu'l İslami ve edilletühü, 2, 912, 1027, 1075, Mecmuu Fetewa, 23, 129, 130, 138, 140, 193, Hidaye, 1, 37, El Lubab, 1, 89, Kifayetul Ağyar, 1, 81, Halebî sağır, 305, 306, Et teshi duddaruri, 1, 76, 77, Mülteka 22, Kuduri, 16, Cevhere, 63, Nimeti İslam, 436, 487, Büyük Şafii fıkhı, Trc, 1, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, Fıkhı sünne Trc, 1, 237, 244, 245, 249, 254, Açıklamalı Şafii fıkhı, Trc, 126, Kuduri, Trc, 14, Büyük İslam ilmihali, 146, 162, İhyau ulum id din, Trc, 1, 435, Tenvirul kulub, Trc, 220, 222, 224, Din görevlisinin el kitabı, , 305, 306, 311, Emanet ve ehliyet, 1, 231, 233, 234, 238, Dört mezhebin fıkhı, 1, 364, 367, 371, 374, İslam fıkhı ansiklopedisi, Trc, 2, 267, 290, 291, Büyük Şafii ilmihali, 117, 122, Mukayeseli ibadetler ilmihali, 2, 1, 6, 8, 15, 22, İslam dini, 164, Nurul izah, 57, 58, Mülteka Trc, 1, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, İzahlı kadın ilmihali, 288,

Cevap-42- Evet: Hür olan bir kişinin köleye tabi olması caizdir.

Soru-43- Baliğ olanın baliğ olmayana tabi olması caiz midir?

Cevap-43-Evet. Baliğ olanın baliğ olmayana tabi olması caizdir.

Soru -44- Erkek olan bir kişinin kadına tabi olması caiz midir?

Cevap -44-Hayır. Erkek olan bir kişinin kadına tabi olması caiz değildir.

Soru-45- Caminin herhangi bir yerinde imamla namaz kılan kişi imamı namazda olduğunu biliyor (yani görüyor) ve imamın önüne geçmemişse imama tabi olmak için yeterli midir?

Cevap-45-Evet. Caminin herhangi bir yerinde imamla namaz kılan kişi imamı namazda olduğunu biliyor (yani görüyor) ve imamın önüne geçmemişse imama tabi olmak için bu kafidir.

Soru-46- Eğer imam camide namaz kılıyor, imama tabi olanlar ise, caminin dışında veya yakın bir yerde ise engelde yoksa, imamı namazda olduğunu biliyorsa ona tabi olması caiz olur mu?.

Cevap-46-Evet. Eğer imam camide namaz kılıyor, imama tabi olanlar ise, caminin dışında veya yakın bir yerde ise engelde yoksa, imamı namazda olduğunu biliyorsa ona tabi olması caiz olur.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(559) İKİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[10 فصل] وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ قَصْرُ الصَّلَاةُ الرُّبَاعِيَّةِ بِخَمْسِ شَرَائِطَ أَنْ يَكُونَ سَفَرُهُ فِي غَيْرِ مَعْصِيَةٍ وَأَنْ تَكُونَ مَسَافَتُهُ سِتَّةِ عَشَرَ فَرْسَخًا وَأَنْ يَكُونَ مُؤَدِّيًا لِلصَّلَاةِ الرُّبَاعِيَّةِ وَأَنْ يَنْوِيَ الْقَصْرَ مَعَ الْإِحْرَامِ وَأَنْ لَايَأْتَمَّ بِمُقِيمٍ وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فِي وَقْتِ أَيِّهِمَا شَاءَ وَبَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ فِي وَقْتِ أَيِّهِمَا شَاءَ وَيَجُوزُ لِلْحَاضِرِ فِي الْمَطَرِ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَهُمَا فِي وَقْتِ الْأُولَى مِنْهُمَا.

(560) İKİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[10 فصل] وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ قَصْرُ الصَّلَاةُ الرُّبَاعِيَّةِ بِخَمْسِ شَرَائِطَ أَنْ يَكُونَ سَفَرُهُ

Onun seferi — Olur — Eğer — Şartla — Beş — Dörtlü-lerde — Namaz-ı — Kısaltmak — Misafir için — Caiz olur — Fasıl — On-uncu

فِي غَيْرِ مَعْصِيَةٍ وَأَنْ تَكُونَ مَسَافَتُهُ سِتَّةِ عَشَرَ فَرْسَخًا وَأَنْ يَكُونَ مُؤَدِّيًا لِلصَّلَاةِ

Namaz için Hazır olan Olur Eğer Fersah (mesafe) On Altı Onun mesafesi Olur Eğer Günah Değil

الرُّبَاعِيَّةِ وَأَنْ يَنْوِىَ الْقَصْرَ مَعَ الْإِحْرَامِ وَأَنْ لاَيَأْتَمَّ بِمُقِيمٍ وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يَجْمَعَ

Birleştirir Eğer Misafir için Caiz olur Mukim-e Tabi olamaz Eğer İhram-la (iftitah) Beraber Kısaltma-ya Niyet eder Eğer Dörtlü

بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فِى وَقْتِ أَيِّهِمَا شَاءَ وَبَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ فِى وَقْتِ أَيِّهِمَا شَاءَ

Dilerse O ikisi Her hangi Vakitte Yatsı Akşam Arası Dilerse O ikisi Her hangi Vakitte İkindi Öğle Arası

وَيَجُوزُ لِلْحَاضِرِ فِى الْمَطَرِ أَنْ يَجْمَعَ بَيْنَهُمَا فِى وَقْتِ الْأُولَى مِنْهُمَا.

O iki vakti Birinci Vakitte O ikisi arası Birleştirdi Eğer Yağmur da Hazır için Caiz olur

(561) İKİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(562) Namazı Kasretmek (Kısaltmak) Cem Etmek (Birleştirmek) Hükmü

(563) Misafir için dört rekatlı namazları, beş şartla kasretmek (kısaltmak) caiz olur

1. Günah işlenecek bir seferin (yolculuğun) olmaması.
2. Yolculuğun mesafesi on altı fersah [907]
3. Hazır eda edilecek dört rekatlı namazların olması. [908]
4. Kısaltma niyetini iftitah (başlangıç) tekbiri ile beraber getirmek.

---

[907] Bir fersah üç mildir. Bir mil ise yaklaşık dört bin adımdır. Yani bir fersah on iki bin adımdır. 12000'i 16 ile çarpılırsa = 192000 adım eder. Bir adım takriben 50 cm buda 96 km eder. Tabi ki bu da normal adımlarla böyle bir sonuç çıkar. Fakat kimisinin adımları daha geniştir. Biz ortalama olarak böyle bir hesap çıkardık. Birde fersah denildikçe hem bize ve hem de dilimize yabancı olduğu için, bu hesaplamayı yaptık ki okuyan kardeşimiz sıkıntı çekmeden rahat bir şekilde meseleyi anlasın ve gelecek yeni nesil için hayırda ortaklaşa bir mirasımız olsun.

[908] Yani daha önce kazaya kalmış her hangi bir namazı yolculuk esnasında kısaltamaz, o namazlarını dört rekât olarak eda edecekler.

5. Mukim imama tabi olmamak. [909]

(564) Yolcular Namazlarını Cem'i Takdim Ve Cem'i Tehir Yapabilirler

Yolcu için öğlen ve ikindi namazını istediği vakitte birleştirip (cem edebilir).[910] Akşam ve yatsı namazı da yine dilediği vakitte kılabilir. [911]

(565) Yolcu Olmayan Cem'i Takdim Ve Cem'i Tehir Yapabilir Mi?

Mukim (seferde olmayan yani yolcu olmayan) kimse için şiddetli yağmurlarda iki namazı birinci vakitte cemetmek **[912]** caiz [913] olur. [914]

---

[909] Çünkü mukim imam namazları dört rekat olarak kıldığı için. İmama tabi olursa namazını kısaltamaz dört rekat olarak kılar. Şayet seferde olan, imam olursa mukim olanlarda ona tabi olurlarsa o imam ben seferiyim. İki rekat kıldıktan sonra selam vereceğim siz namazını tamamlayın diyebilir.

[910]İsterse öğlen ile ikindiyi öğlen vaktinde önce öğleni sonra ikindiyi, veya namazını tehir ederek ikindi vaktinde önce öğleni ve sonra ikindiyi kılabilir. Eğer öğlen ile ikindiyi öğlen vaktinde cem ederse, buna cem'i takdim denir. Eğer tehir eder ve ikindi vaktinde iki namazı beraber kılarsa buna da cem'i tehir denir.

[911] Aynı şekilde yukarda ki tarif edildiği gibidir. Yani ister akşam vaktinde akşamla yatsıyı veya yatsı vaktinde tehir ederek iki vakti beraber kılabilir.

[912] **CEM'İ TAKDÎM VE CEM'İ TE'HÎR:** Namazın geciktirilmesi veya öne alınması ile ilgili bir fıkıh terimi.Cem'; sözlükte birleştirmek, toplamak, biraraya getirmek demektir. Takdîm; öne almak, öne geçirmek, tehîr ise; geri bırakmak, geciktirmek anlamına gelir. Bir fıkıh terimi olarak cem'-i takdîm, hacc yapanların vakfe için Arafat'a çıktıklarında güneşin zevalinden sonra, yani öğle namazının vakti içinde, önce öğle namazını; hemen arkasından da ikindi namazını birleştirerek kılmalarıdır. Cem'i tehîr ise, yine hacıların güneş battıktan sonra Arafat'tan Müzdelife'ye geldiklerinde; önce, vakti geciken akşam namazını kılmaları, hemen arkasından da yatsı namazını edâ etmeleridir. Burada öğle ile ikindi ve akşamla yatsı namazları, aynı vakitte birleştirilerek kılındıkları için buna "camii's-salâteyn" yani "iki namazı birleştirme" terimi de kullanılmıştır. Ebû Hanîfe ile bazı Şâfiîlere göre, bu iki namazı birlikte kılmanın sebebi hacc; Şâfiîlerin çoğunluğuna göre ise yolculuktur. (Ahmet Davudoğlu, Sahih-i Müslim Terceme ve Şerhi, VI, 438-439). Her namazı kendi vaktinde kılmak farzdır. Zira vakit, namazın şartlarındandır. Ayetlerde şöyle buyurulur: "Namaz müminlere vakitli olarak farz kılındı" (en-Nisa, 4/103) "Namazlara ve orta namaza (ikindiye) devam ediniz..." (el-Bakara, 2/238) "Gündüzün iki ucunda ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl... " (Hûd,11/1 14) Yine, Hz. Peygamber'e, güneşin eğilmesinden gecenin karanlığına kadar ve bir de, tan yeri ağarırken namaz kılması emredilir. (el-İsrâ,17/78-79) Hz. Peygamber (s.a.s.) namaz vakitlerini genel olarak bildiren bu ayetlerin uygulamasını ve beş vakit namazın vakitlerini bizzat açıklamış, ümmete göstermiş ve böyle kılmıştır. (Müslim, Mesâcid, 31, 174; Ebû Dâvud, Tahare, 60; Nesâî, Ezân, 12; Tirmizî, Mevâkît, 4.) Her namazın kendi vakti içinde kılınması prensibinin istisnası, hacc yapanların Arafat'ta öğle ile ikindi namazını, öğle vaktinde; Müzdelife'de de akşamla yatsı namazını yatsı vaktinde birleştirerek kılmalarıdır. Bu konuda fakîhler arasında görüş birliği vardır. Çünkü Veda Haccı sırasında Hz. Peygamber'in uygulaması ve sözleri, namazın vakitleriyle ilgili ayet ve hadisleri tahsis edecek kuvvettedir. Abdullah b. Mesud (r.a.)'den, şöyle dediği nakledilmiştir: "Ben Rasûlullah (s.a.s.)'ın bir namazı kendi vaktinden başka bir vakitte kıldığını görmedim. Ancak iki namaz müstesna: Arafat'ta öğle ile ikindiyi, Müzdelife'de ise akşamla yatsıyı birlikte kılmıştır." (Buhârî, Hacc, 99; Müslim, Hacc, 288; Tecrid-i Sarîh Tercümesi, II, 487, 488, VIII, 374; A. Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercemesi, İstanbul 1977, IV, 136) Yine Abdullah b. Mesud, Hz. Peygamber'in vefatından sonra yaptığı bir hacc sırasında, Müzdelife'de akşamla yatsı namazlarını birleştirerek kılmış, sabah namazını da erkence kıldırdıktan sonra, Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir: "Akşamla yatsıdan ibaret olan Şu iki namazın, Şu Müzdelife mevkiinde mutat olan vakitleri değiştirilmiştir. Sakın insanlar yatsı vakti girmeden Müzdelife ye gelip de bu iki namazı erkenden birleştirmesin. " (Buhârî, Hacc, 97; Ahmed b. Hanbel, V, 202; Asım Köksal, İslâm Tarihi, İstanbul (t.y.), XVII, 273, 274). Hz. Peygamber'in Arafat ve Müzdelife dışında bazı yolculuk ve meşakkatli zamanlarda da öğle ile ikindiyi, akşamla yatsıyı birleştirerek kıldığı olmuştur. Sâlim b. Abdillah, babasından şöyle nakletmiştir: "Rasûlullah (s.a.s.) sefere acele ettiği zaman akşam namazını geciktirerek, yatsı ile birlikte kılmıştır." (Müslim, Salâtü'l Müsâfirîn, 45) Yine Muaz b. Cebel'den rivayete göre,o şöyle demiştir: "Hz. Peygamber ile beraber Tebük savaşına çıktık. Hz. Peygamber, öğle ile ikindiyi birlikte, akşam ile yatsıyı da birlikte kılardı." (Müslim, II, 10; Ebu Davud, I, 285; İbn Mâce, I, 340) Bu ve benzeri hadîsler Hanefî mezhebince, Rasûlullah'ın bunlarda birinci namazı vaktinin sonunda kılmış olduğu, ikinci namazı da vaktinin evveline aldığı; ancak her iki namazı bir vakitte kıldığı şeklinde anlaşılmıştır. İbn Abbas'ın naklettiği hadîs de bu manayı destekler: "Rasûlullah (s.a.s.) Medine'de korku veya yağmur yokken, öğle ile ikindiyi, akşamla yatsıyı da birlikte kıldı." İbn Abbas'a Rasûlullah'ın bununla ne yapmak istediği

sorulmuş, o şu cevabi vermiştir: "Ümmetine meşakkat vermemeyi kastetti..." (Sahîh-i Müslim Trc., IV,136,137) İslâm âlimlerinden hiçbirisi, hazarda, iki namazı birleştirmenin caiz olduğunu söylememiştir. Bu yüzden yukarıdaki İbn Abbas hadîsi birinci namazın vaktinin sonunda, ikinci namazın da ilk vaktinde kılınması anlamına gelir. Buradan anlaşılan şudur: Arafat ve Müzdelife dışında iki namazın birleştirilmesi sadece şeklen olmuştur. Aslında iki namaz ayrı ayrı kendi vakitleri içinde kılınmış; ancak birinci namaz vaktinin sonuna geciktirilmiş, ikinci namaz ise ilk vaktinde edâ edilmiştir. Bu konudaki hadisler, Hanefilerce namazın şartlarından olan vakti tahsis edecek güçte kabul edilmemiştir. Yolculukta namazın vaktinden önce cem'i takdîm (öne alınarak birleştirme) şeklinde kılınacağına delâlet eden, Hz. Muaz'dan naklen Ebû't-Tufeyl'in rivayet ettiği hadisten başka açık hadis yoktur. Bu hadîste şöyle denilmektedir: "Hz. Peygamber, Tebük savaşında, güneş battıktan sonra yola çıkarsa, yatsıyı öne alır ve onu akşamla birlikte kılardı." (Ebû Dâvud, II, 18) Tirmizî bu hadîsin "garîb" olduğunu söylemiş, Hâkim ise, "Bu hadîs uydurmadır" demiştir. Ebû Dâvud namazın vaktinden önce kılınacağını bildiren sabit bir hadîs olmadığını belirtir. (Şevkânî, Evtâr, III, 262; Sahîhi Müslîm Tercemesi, IV,136 vd.; İbn Âbidin, Reddü'l Muhtar, (çev. A. Davudoğlu) İstanbul 1982, II, 62-63) İmam Mâlik de, Arafat ve Müzdelife dışında iki namazı birleştirmeyi şekil bakımından mümkün görür. O şöyle der: "Yolculuk zorlamadıkça, kişinin seferde iki namazı birleştirerek kılmaması caiz değildir. Öğle ile ikindi arasında kişiyi yolculuk zorlarsa, öğleyi vaktin sonuna kadar geciktirerek öyle kılar, sonra ikindiyi vaktin ilk cüzünde kılar. Akşam namazını da vaktin sonuna şafak batmadan öncesine kadar geciktirerek bu vakitte kılar. Sonra yatsıyı ilk vaktinde kılar." (Mâlik, el-Müdevvenetü'l Kübrâ, I, 116-117) Abdullah b. Abbas'tan, Rasûlullah (s.a.s.)'in Medine'de öğle ile ikindiyi ve akşamla yatsıyı yedi ve sekiz rekat olarak bir arada kıldığı rivayet edilmiştir. Ebû Eyyûb, "Sanırım bu yağmurlu bir gecede olmuştur" demiş, İbn Abbas da "Olabilir" karşılığını vermiştir. Amr da der ki: "Ben, ey Ebu'ş Şa'sa sanırım Hazret-i Peygamber öğleyi ertelemiş ikindiyi vaktin başında kılmış, akşamı ertelemiş yatsıyı vaktin başında kılmıştır dedim. O da ben de öyle sanıyorum dedi." Müslim şöyle der: "Rasûlullah, korku ve yolculuk olmaksızın öğle ve ikindi ile akşam ve yatsıyı bir arada kıldı." Müslim'in bir diğer rivayetinde: "Korku ve yağmur olmaksızın..." denilmiştir. (Buhari, Mevâkît,12; Müslim, Müsâfîrîn, 54; Ebû Dâvud, Sefer, 5; Nesâî, Mevâkit, 47; Malik Muvatta; Sefer, 5). Sonuç olarak hacc farizası dışında normal yolculuk, hastalık ve benzeri darlık zamanlarında öğle ve akşam namazlarını son vakitlerinde, hemen arkasından da ikindi ve yatsı namazlarını ilk vakitlerinde kılmak mümkündür. Böylece iki namaz birlikte fakat kendi vakitlerinde kılınmış olur. Bu uygulama, İslâm'ın müslümanlara getirdiği bir kolaylıktır. Hamdi DÖNDÜREN. (İqra' İslam Ansiklopedisi)

[913] Yani öncekinin tam tersi, yani dilediği vakitte değil de ilk birinci vakitte birleştirilmesi caiz olur. Yani öğlen ile ikindiyi öğlen vaktinde, akşam ile yatsıyı da akşam vaktinde cem edebilir.

[914] **Hanefilere göre: YOLCU NAMAZI: (İbâdetle İlgili) Hükümleri Değiştiren Yolculuk:** (İbâdetle ilgili) hükümlerin değişmesine sebep olan en az yol-uluk müddeti, yılın en kısa günleriyle ve dinlenerek orta (karar dr) yürüyüşle en az üç gün süren bir yolculuktur. Orta hızdaki bir ürüyüşle deve yürüyüşü, karadaki yaya yürüyüşü ve dağda da muadil olan yürüyüş (kasdolunmakta)dır. Deniz (yolculuğun)da ise (orta karar bir seyir için) mutedil bir rüzgâr(da alman nesafe esas)tır. **Namazı Kısaltma**: Yolculuğa niyetlenenler, günah ve isyan mahiyetinde olan bir iş için de olsa ikâmet ettiği mahallin evlerinden ve bu evlerin devamı sayılan uzantılarından ayrılınca dört rek'atlı farz namazları kısaltırlar. Eğer ikâmet edilen bu mahal ile uzantıları birbirinden ekim ve dikim sahalarıyla ayrılıyor veya bu iki yer arasında üç yüz ilâ dört yüz adımlık bir mesafe bulunuyor ise, (namazı kısaltmak için) ikâmet edilen bu mahallin uzantılarını geçme şartı ortadan kalkar. Uzantı, hayvanları sürmek ve koşuşturmak, Ölüleri defnetmek gibi belde (halkı)nın yararlanması için ayrılmış yerlerdir. **Yolculuğa Niyetin Doğru Olmasının Şartları:** Yolculuğa niyetin doğru olabilmesi için (vereceği) hüküm (ve kararlar)de müstakil (ve hür) olmak, erginlik çağında bulunmak ve yolculuk müddetinin üç günden az olmaması olmak üzere üç şartı vardır. İkâmet edilen yerin yerleşim mahallini (henüz) geçmeyenler; yahut henüz erginlik çağına gelmeyen çocuklardan, yahut da, yolculuğa niyet etmeyen kocalarının yanındaki kadınlardan, efendilerinin yanındaki kölelerden, komutanlarının yanındaki askerlerden (yani âmiri yolculuğa niyet etmeyenlerden), yahut üç günden az bir müddet için niyet etmiş bulunan şahıslardan bu mahalli geçenler namazlarını kısaltmazlar, ikâmet ve yolculukta emir altında bulunanların değil, eğer biliniyorsa, âmir olan asıl (şahıs)ların niyeti esas alınır. (Diğer görüşler içinde) en doğrusu budur. **(Namazı) Kısaltmanın Hükmü:** (Namazı) kısaltmak bize göre azimettir. (Yolcu olanların) birinci tahiyyâta oturduktan sonra (namazlarını) dörde tamamlamaları kerahetle caizdir. Aksi halde (yani ikinci tahiyyâta oturmadan dörde tamamlamaları) doğru olmaz. Ancak üçüncü rek'ata kalkınca, mukîm olmaya niyet edildiği takdirde (kılman dört rek'atlı namaz) caiz olur. **(Namazı) Kısaltma Süresi:** (Yolcu, ikâmet ettiği kendi) beldesine yahut on beş gün kalmaya niyet ettiği beldeye, köye varıncaya kadar namazını kısa kılmaya devam eder. Aynı şekilde, on beş günden daha az bir müddet için kalmaya niyet ettiği veya (hiç) niyet etmeden yıllarca ikâmet ettiği bir yerde de namazını kısa kılar. **Ne Zaman İkâmete Niyet Doğru Olmaz:** Hangisinde kalacağını tayin etmeden iki beldede ikâmet etmeye niyet etmek, göçebe olmayanların çölde kalmaya, askerlerimizin dâr-ı harbde ve (Müslüman devlet reisine) başkaldıranj (âsi)lerin muhasarası altında bulunan İslâm topraklarında ikâmete niyet etmeleri doğru olmaz. **Yolcunun Mukîme ve Mukîmin Yolcuya Uyması:** Vakit içinde yolcular mukîm olanlara uyabilirler ve namlarını da dörde tamamlarlar. Vakit (çıktık)tan sonra uymaları doğru olmaz. Aksine (mukîm olanların, gerek) vaktin içinde ve (gerekse vakit çıktıktan) sonra (yolcu olanlara uymaları) caizdir. İmamın, "Namazınızı tamamlayınız, çünkü ben yolcuyum" demesi menduptur. Bunu namaza başlamadan söylemesi (daha) uygun dur. Mukîm olanlar, yolcu olan imamlarından ayrıldıktan sonr. (dörde) tamamlamak üzere kılacakları rek'atlarda herhangi birse; okumazlar. (İleri sürülen görüşler içinde) en doğrusu budur. **Kılınmayan Namazların Kazası:** Yolculukta kılınamayan namazlar iki, mukîm iken kılmayanlar ise dört rek'at olarak kaza edilir. Bu hususta (yolcunun ve mukîm olan kimsenin) vaktin sonundaki (durumları) göz önünle bulundurulur. **Vatan Çeşitleri:** Asıl vatanı, (ancak) kendisi ayarında bir başka vatan, ikâmet vatanını da aynı şekilde kendisi gibi bir başka ikâmet vatanı hükümsüz ve geçersiz kılar. (Öte yandan ikâmet vatanı), yola çıkmak ve asıl vatanına dönmekle de geçersiz hâle gelir.

Asıl vatan; (insanın) doğduğu, evlendiği yahut evlenmemekle beraber, ayrılmak niyetiyle değil de geçimini temin ve hayatım sürdürmek maksadıyla kaldığı yerdir. **İkâmet vatanı, on beş gün ve (geçici olarak) daha fazla müddetle kalmaya niyet edilen yerdir.** Konaklama vatanı ise on beş günden az bir müddet için kalmaya niyet edilen yerdir ki, araştırmacılar bunu (vatan olarak) kale almamışlardır. **NURUL İZAH TERCÜMESİ.**

Şafiilere göre: YOLCU NAMAZI: Mubah ve uzun yolculukta dört rekâtlı namazları kısaltarak eda etmek caizdir. Evde geçirilen namazlar yolculukta kısaltılarak kaza edilemez. Bir kimse yolculukta geçirdiği namazları en zahir kavle göre yolculukta kısaltarak kaza edebilir, ancak mukim halde kısaltarak kaza edemez. Bir beldeden yolculuğa çıkan kimsenin yolculuğu, beldenin suru aşıldıktan sonra başlar. Sur kendi yolunun yönünde ise ve surun arkasında binalar varsa, en sahih kavle göre bu binaları da geçmesi şarttır. Ben diyorum ki; seferin başlangıcı için surun arkasındaki binaları geçmek şart değildir. Allah daha iyi bilir. Beldenin suru bulunmazsa, yolculuk gidilen yöndeki binalar aşıldıktan sonra başlar. Harabeleri ve bostanları geçmek şart değildir. Seferin başlangıç noktası konusunda köy de belde hükmündedir. Çadırda oturan için yolculuk; konaklama, küllük ve çocukların oyun yeri gibi çadırların müştemilâtını aştıktan sonra başlar. Yolcunun yolculuğun başlangıç noktasına dönmesiyle yolculuğu sona erer. Yolcu gideceği yerde dört gün kalmaya niyet ederse, oraya ulaştığı zaman yolcu olmaktan çıkar. En sahih kavle göre, sefere gidiş ve seferden dönüş günü bu dört günden sayılmaz. Yolcu, misafir olduğu beldeden ayrılacağına niyet eder de işinin tamamlanması günden güne kalırsa, giriş ve çıkış günleri dışında on sekiz gün namazını kısaltarak kılabilir. Zayıf kavle göre bu süre, çıkış ve giriş günleri dışında dört gündür. Bir kavle göre ise işi tamamlanıncaya kadar namazını kısaltarak kılabilir. Zayıf kavle göre bu ihtilaf, (yolcunun dört günden fazla namazını kısaltarak kılması hakkındaki ihtilaf) öldürülmekten korkan kimse hakkındadır. Tüccar ve benzeri kimseler hakkında değildir. Yolcu, işinin uzun bir sürede (dört güde) biteceğini bilirse, mezhep alimlerince kabul edilen rivayete göre namazını kısaltamaz. **1. Namazı Kısaltmanın Şartları:** Sefer mesafesi kırk sekiz Haşimi mili uzunluğunda olmalıdır. Ben diyorum ki, bu mesafe yüklü bir devenin normal yürüyüşü ile iki merhale (90 km.) olmalıdır. Mesafe konusunda deniz yolculuğu kara yolculuğu gibidir. Yolcu bu milleri bir saat gibi daha az bir sürede alsa da, namazım kısaltarak kılması sahihtir. Allah daha iyi bilir. Yolcu, mesafesi en az iki merhale olan belli bir yere gitmeyi kast etmelidir. Şu halde, nereye gideceğini bilmeyen ve yolculuğunun hangi tarafa olacağına bir türlü karar veremeyen, yeri belli olmayan borçluyu veya efendisinden kaçmış köleyi aramaya çıkan ve bulunduğu zaman geri dönen kişi namazım kısaltamaz. Bir kimse gitmek istediği yöne doğru biri kısa diğeri uzun iki yol olur da kolay ve güvenilir olan uzun yolu tercih ederse, namazını kısaltabilir. Aksi halde böyle bir sebep olmadan uzun yolu tercih ederse, en zahir kavle göre namazını kısaltamaz. Köle efendisi ile kadın kocası ile asker de komutanı ile beraber sefere çıkar da bağlı bulundukları kişilerin ne kadar yol alacaklarını bilmezlerse, namazlarını kısaltamazlar. Tâbi oldukları kişiler sefere niyet etmedikleri halde kendileri niyet ederlerse, sadece askerin niyeti geçerli olup namazını kısaltabilir. Bir kimse uzun bir yolculuğa çıkar da sözgelimi yolun yarısında geri dönmeye niyetlenirse, yolcu olmaktan çıkar. Tekrar yoluna devam etmek isterse, kararını verdiği yerden itibaren seferi sayılır. Yolculuğunda asi olan kişi seferin kolaylıklarından faydalanamaz. Meselâ, efendisinden kaçıp yola çıkan köle ve kocasına küsüp yola çıkan kadın seferin kolaylıklarından faydalanamaz. Bir kimse mubah bir yolculuğa çıkar da sonra bir günah (zina veya yol kesmek gibi) işlemeye yönelirse, en sahih kavle göre seferin kolaylıklarından faydalanamaz. Fakat günah işlemek üzere yola çıkar ve sonra bu niyetinden vazgeçip tövbe ederse, tövbe ettiği yerden itibaren seferi sayılır. Seferi olan kimse namazını tam olarak kılan kimseye iktida ederse -bir anlık olsa bile- namazını tam olarak kılması lazımdır. Seferi olan imamın burnu kanar ve yerine mukim birini geçirirse, misafir olanlar namazlarını tam olarak kılarlar. Keza seferi imam geri döner ve imametliğe geçerse, seferi olan muktedilerin namazlarım tam olarak kılmaları gerekir. Namazı tam olarak kılmaya niyetlenen misafirin veya imamının namazı bozulur veya imamın abdestsiz olduğu anlaşılırsa, kendisi namazı tam olarak kılar. Yolcu seferi olduğunu zannettiği imama uyar da sonra mukim olduğu anlaşılır veya imamın seferi olup olamadığını bilmiyorsa, namazım tam olarak kılmalıdır. Şayet imamın seferi olduğunu bilir de namazını kısaltarak kılmaya niyet edip etmediğinden şüphe ederse, namazını kısaltarak kılar. Ancak imamın namazını kısaltarak kılmaya niyet edip etmediğinden şüphe eder ve kendi kendine: "İmam namazını kısaltarak kılarsa ben de kısaltarak kılarım aksi halde tam kılarım." derse, en sahih kavle göre namazını kısaltarak kılar. Namazı kısaltarak kılan kişi, ihram tekbiri alırken namazı kısaltarak kılacağına niyet etmeli ve namaz boyunca niyeti bozacak şeylerden sakınmalıdır. Şöyle ki; seferi olan kişi namazı kısaltarak kılmaya niyet ederek tekbir alır da sonra kısaltmak veya tam olarak kılmak konusunda tereddüt ederse veya namazı kısaltmaya niyet edip etmediği hususunda şüphe ederse veya imam üçüncü rekâta kalktığı zaman, imam mukim midir yoksa yanıldı mı diye şüpheye düşerse, bütün bu hallerde namazını tam olarak kılması lazımdır. Namazı kısaltarak kılan kimse, gerekmediği halde tam kılmak için bilerek ayağa kalkarsa namazı batıl olur. Ancak sehven üçüncü rekâta kalkarsa geri döner, sehiv secdesi yapar ve selâm verir. Şayet kıyamda iken namazı tam olarak kılmak isterse; geri döner, oturur ve namazı tam olarak kılmak niyetiyle kalkarak namazına devam eder. Namazı kısaltarak kılan yolcunun, namazını bitirinceye kadar seferi olması şarttır. Şayet namazda iken mukim olmaya niyet eder veya gemisi ikamet ettiği yere ulaşırsa namazı tam olarak kılar. Seferi kimsenin seferde namazı kısaltmanın caiz olduğunu bilmesi şarttır. Yolculuk mesafesi üç konak uzunluğunda ise, meşhur kavle göre namazı kısaltarak kılmak, tam olarak kılmaktan faziletlidir. Bir zararı yoksa, yolculuk esnasında ramazan orucunu tutmak iftar etmekten faziletlidir. **2. Cem-İ Takdim Ve Cem-İ Te'hir:** Öğle veya ikindi namazını birleştirerek birinci veya ikinci vakitte kılmak caizdir. (İkindi namazım öğle vaktinde öğle namazı ile birlikte kılmaya cem-i takdim; öğle namazını ikindi vaktinde ikindi namazı ile birlikte kılmaya cem-i te'hir denir.) Akşam ve yatsı namazını da, öğle ve ikindi namazı gibi uzun yolculukta bir arada kılmak caizdir. Keza bir kavle göre, kısa mesafeli yolculukda da iki namazı bir arada kılmak caizdir. Yolcu öğle vaktinde hareket halinde ise, öğle namazını geciktirerek ikindi namazının vaktinde kılması; öğle vaktinde istirahat halinde ise, ikindiyi öne alarak öğle vaktinde kılması daha faziletlidir. Vakit namazlarını öne alarak kılmanın üç şartı vardır: **1-** Önce birinci vaktin namazını kılmaya başlamak. İki namazı bir arada kılan kimse, birinci namazın bozulduğunu anlarsa, ikinci namaz da bozulmuş sayılır. **2-** Namazları bir arada kılmaya niyet etmek. Niyet, birinci namazı kılmaya başlarken söylenmelidir. En zahir kavle göre, niyeti namaz arasında söylemek caizdir. **3-** İki namazın arasına uzun bir fasıla girmemelidir. Bir mazeret sebebiyle de olsa

(566) İKİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(567) Namazı Kasretmenin (Kısaltmanın) Cem Etmenin (Birleştirmenin) Hükmü
(568) Misafir Ve Yolculukta Namazları Kısaltmanın Delilleri

Misafir için dört rekatlı namazları, beş şartla kasır etmek (kısaltmak) caiz olur.

Yüce Allah (c.c)şöyle buyuruyor. Yolculuğa çıktığınız zaman eğer kafirlerin size kötülük yapmasından saldırmasından korkuyorsanız, namazı kısaltmanızda bir günah yoktur, buyuruyor.[915]

Başka bir ayette, "O size dinde hiçbir güçlük kılmadı" [916]

Ya'la b. Umeyye şöyle diyor. Ömer bin Hattab'a Allahu teala "Yer yüzünde sefere çıktığınız zaman, eğer kafirlerin size zarar vermelerinden korkarsanız, namazı kısaltmanızda üzerinize bir günah yoktur"[917] buyurdu. Şimdi ise insanlar emniyet içindedir. (fakat biz hala seferde namazı kısaltıyoruz), dedim. Ömer şöyle dedi. Bu senin şaştığın şeye vaktiyle bende şaşmıştım da Hz. peygambere sormuştum. Hz. Peygamber (s.a.v) bu Allah'ı tealanın size verdiği bir sadakadır. Bu bakımdan Allah'ın sadakasını kabul ediniz, buyurdu, dedi. [918]

Diğer bir hadisi şerifte ise şöyledir. Hz. Enes (r.a)'den. Hz. Peygamber (s.a.v) öğle namazını Medine'de dört rekat olarak kıldırdı. İkindi namazını ise Zu'l Huleyfe'de iki rekat olarak kıldırdı. [919]

(569) Günah İşleyecek Bir Seferin Olmamasının Delilleri

Yani yapılan yolculukta, adam öldürmek, yol kesmek, hırsızlık yapmak, gibi seferler (yolculuklar) bundan dolayı bu ruhsattan yararlanması caiz değildir. Çünkü burada ki masiyette (günahta) yardımlaşma vardır. Onun için günahta yardımlaşma caiz değildir. [920]

Yüce Rabbimiz yüce kitabında şöyle buyuruyor. "İyilikte ve takva üzere yardımlaşın. Kötülük ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın"[921] Diğer bir ayeti kerimede ise şöyle

---

namazlar arasına uzun bir fasıla girerse, ikinci namaz kendi vaktinde kılınması lazımdır. Kısa fasılanın ise zararı olmaz. Fasılanın kısa veya uzun olması örf ile bilinir. En sahih kavle göre, teyemmümle namaz kılan kişi de namazlarını bir arada kılabilir. Suyu aramak gibi namazın maslahatı için araya hafif bir fasıla girerse zararı olmaz. Bir kimse, namazını cem' eder de sonra, birinci namazın bir rüknünü terk ettiğini anlarsa, her iki namazı batıl olur ve ikisini bir arada iade etmesi lazımdır. İkinci namazın bir rüknünü terk etmiş ve araya uzun bir fasıla girmemişse, onu yeniden kılar. Fasıla uzun olursa namaz batıl olur ve cem' yapamaz. Şayet hangi namazın rüknünü terk ettiğini bilemezse, her bir namazı vaktinde eda etmesi lazımdır. Birinci namazı te'hir ederse, en sahih kavle göre niyet, tertip ve muvalata riayet etmesi vacib değildir. Vakit namazlarını geciktirerek kılarken birinci namazın vakti çıkmadan namazları bir arada kılmaya niyet etmek vacibtir. Bir arada kılmaya niyet etmeden namazını geciktiren günahkar olur ve namazı kazaya kalır. Namazları geciktirerek kılmada yolculuğun namazın sonuna kadar devam etmesi şarttır. Namazı cem-i takdim ile kılan kişi, iki namaz arasında mukim olursa, artık cem' yapamaz. İkinci namazı kılmakta iken veya namazı bitirdikten sonra mukim olursa, en sahih kavle göre cem-i takdim geçerli sayılır. Namazları cem-i te'hir yaparak kılan kimse namazları bitirdikten sonra mukim olursa, namaza bir tesiri olmaz. Fakat daha ikinci namazı bitirmeden mukim olursa birinci namazı kaza sayılır. Mukim olan kimsenin, yağmur sebebiyle ikindiyi öne alarak öğle namazı ile birlikte kılması caizdir. İmamın son kavline göre, yağmur sebebiyle namazları vaktinden te'hir ederek kılmak caiz değildir. Namazları cem-i takdim ile kılmak için yağmurun her iki namazın evvelinde mevcut olması şarttır. En sahih kavle göre yağmurun, birinci namazın selâmı esnasında olması şarttır. Eriyen kar ve dolunun hükmü de yağmurun hükmü gibidir. Yağmur sebebiyle namazları öne alarak bir arada kılmak, en zahir kavle göre uzak camide cemaatle namaz kılan veya yağmurdan dolayı yolda eziyet gören kimseye mahsus bir ruhsattır. **İMAM-I NEVEVİ MİNHÂCÜ'T-TALİBİN AÇIKLAMALI MİNHAC TERCÜMESİ**

[915] Nisa suresi ayet, 101.
[916] Hac suresi ayet, 78.
[917] Nisa suresi ayet,101,
[918] Müslim, 1, 478, bab, 1, hd, 686.
[919] Müslim, 1, 480, bab, 1, hd, 690; Sahihi Buhari, 2, 36, bab, 5; Buhari tercümesi, 3, 1059.
[920] Muhezzeb, 1, 193; Şerhi İbni Kasım, 22; Beycuri, 1, 301, 302; Kifayetul Ağyar, 1, 86, 87; el-Mecmu', 4, 343, 344, 345, 346, 428.

buyurmaktadır. "Ey iman edenler! Allah'tan, gereği üzere korkun, kötülük yapmaktan sakının". [922] Bu kasır yukarıda geçen ayeti kerime ve hadisi şerifte Müslümanlara bir sadakadır. Bunda ancak mubah seferilik yapan faydalanır. Mesela sılayı rahim, cihat, meşru bir ticaret gibi seferlerde yolculuk yapanlara bir ruhsattır. Günah ve masiyet için ruhsat olarak kullanılamaz. Hem (haşa) Allah'a isyan edecek, hem de onun verdiği ruhsatı da kullanacak, bu iki zıtlaşma bir arada olmaz, en doğrusunu Allah bilir.

Bakınız bir hadisi şerifte şöyledir. Hz. Ali (r.a)'den rivayet olunmuştur. O der ki Neccar oğullarından bir topluluk. Ey Allah'ın elçisi! Bizler yola çıkarız. O zaman namazları nasıl kılacağız? Diye Peygamber (s.a.v)'e sormuştu. Bunun üzerine Allah. Sefere çıktığınız zaman, ayeti celilesini inzal buyurdu. Sonra vahiy kesiliverdi. Bu ayetin inişinden bir yıl sonra. Hz. Peygamber (s.a.v) gazaya çıkmıştı. Öğlen namazını kıldırdığı sırada, yakınlarında bulunan müşrikler. Hz. Muhammed (s.a.v) ve ashabına saldırabilmemiz için işte bir fırsat çıktı. Haydi gelin onlara bir baskın yapalım dediler. İçlerinden biri. Acele etmeyelim bu namazın arkasında aynı şekilde bir namaz daha kılacaklar, dedi. Bunun üzerine Allah (c.c) iki namaz arasında. Eğer kafirlerin size saldırıda bulunmasından korkarsanız, onlar için alçaltıcı bir azap hazırlanmıştır. [923] Ayetine kadar inzal buyurdu. Böylece korku ayeti nazil olmuş oldu. [924]

Yukarıda görüldüğü gibi ayetin nüzul sebebi mubah olan bir gazada yüce Rabbimiz inzal buyuruyor. Ayetin akışında mubah bir sebep vardır. Bakınız bu hususta İmam Kurtubi ahkam tefsirinde bu konuyu şöyle açıklamada bulunuyor. Masiyet seferine gelince bunda namazları kısaltmak caiz değildir. Çünkü bunda masiyet üzerine yardımlaşmak vardır. Yüce Allah bu hususta şöyle buyuruyor. "İyilik ve takva üzerine yardımlaşın. Kötülük ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın".[925]

İmamı Şafii bu hususu şöyle açıklıyor. Bir Müslüman üzerine saldırıya, karşılıklı yeminleşen, yol kesen, yeryüzünde fesat çıkaran, köle olupta efendisinden veya işlediği bir suçun kanla ödenmesi gereken cezasından kaçanın v.s. durumlarda veya daha başka şekillerde isyan özelliğini taşıyan bir yolculuğa çıkanın namazının kısaltmasına izin verilmemiştir. Namazını kısaltırsa, onları tekrar kılması gerekir. Çünkü namazları kısaltma bir ruhsat (izin)'tır. Ruhsat sadece asi olmayan içindir. Çünkü Allah (c.c) "Darda kalanın taşkınlık yapmaz ve haddi aşmaz ise ona günah yoktur" buyurmuştur.[926]

Allah'ın kitabında korku anında ve yolculukta olduğu için açık bir şekilde belirtilmiştir.[927]

(570) Yolculuğun Mesafesi Onaltı Fersah Olmasının Delilleri

Bunun delili ise şöyledir. Peygamber (s.a.v) bir gün bir gecelik müddete sefer adını vermiştir. İbni Umer ile İbni Abbas (r.anhüma) dört beridlik mesafe içindeki bir seferde namazı kısaltırlar, orucu da tutmazlardı. Dört berid onaltı fersahtır. [928]

---

[921] Maide suresi ayet, 2.
[922] Al'i imran suresi ayet, 102.
[923] Nisa suresi ayet,101,102.
[924] Esababu'n Nüzul, 130, 131; Taberi Cami'ul Beyan, 5, 224.
[925] Maide suresi ayet, 2; Camiu'l Ahkâm, 3, 304.
[926] Bakara suresi ayet, 173.
[927] İmam Şafii, Ahkamu'l Kuran, 1, 88, 89, 91; Ahkamu'l Kuran tercümesi, 89, 91.
[928] Buhari, 2, 35, bab, 4.

Bu mesafe yaklaşık takriben 81 km civarına eşit bir mesafedir.[929] Gidilecek yer 81 km veya daha fazla olmalıdır.81 km den az olan sefer, şeran sefer sayılmaz.[930] Kimisi de bu hesabı 89 km olarak hesaplamışlardır. Cumhur Ulemaya göre 89 km dir. Daha ince bir hesap ise 88.704 km tutar.[931] Tenviru'l kulubta da yaklaşık aynı km yi vermiştir.[932]

(571) Yolculukta Dört Rekatlı Namazların Kısaltılmasının Delili

Yani kılınacak olan namazların hazır olan namaz olmalı ve dört rekatlı namazlardan olup sefer halinde olması. Şayet hazer de (sefere çıkmadan) namazı kazaya kalmışsa o namazı kısaltarak seferi namazı gibi kılamaz, kazaya kalmış namazını kıldığında mukim gibi namazını dört rekat olarak kılar. [933]

(572) Kasrederken İftitah Tekbiri İle Beraber Niyet Etmenin Delilleri

Bunun delili ise şöyledir. İbni Abbas (r.a)'den. Seferi olan neden tek başına kıldığı zaman iki rekat, mukim olana uyduğu zaman dört rekat kılıyor? Diye sorulduğunda, İbni Abbas sünnet böyledir demiştir.[934] İmran b. Husayn (r.a)'den demiştir ki. Ben. Resulallah (s.a.v) ile (pek çok) gazvelerde bulundum. (Mekke'nin fethinde onunla beraberdim. Mekke'de onsekiz gece kaldı. Namaz(lar)ı ikişer rekat kılardı ve (kendisine tabi olanlara.) Ey Mekkeliler! Namaz(larınız)ı dörder (rekat olarak) kılınız. Biz(ler) seferiyiz. [935]

Şafii Uleması seferde bir yere ihtiyaç için inildiği zaman orada ikameti niyet etmek, ihtiyaç devam etmek şartı ile dört rekatlı namazları onsekiz gün kısaltarak kılmak caizdir. [936]

(573) Mukim İmama Tabi Olmamasının Delili

Resulallah (s.a.v) Mekke'de onsekiz gece kaldı. Namaz(lar)ı ikişer rekat kılardı ve (kendisine tabi olanlara.) Ey Mekkeliler! Namaz(larınız)ı dörder (rekat olarak) kılınız. Biz(ler) seferiyiz. [937]

İbni Abbas (r.a)'den. Seferi olan neden tek başına kıldığı zaman iki rekat, mukim olana uyduğu zaman dört rekat kılıyor? Diye sorulduğunda, İbni Ab bas sünnet böyledir demiştir.[938] Çünkü mukim imama uymamak kasrın şartlarındandır. Eğer mukim imama uyarsa o zaman iki rekat olarak değil de dört rekat olarak namazını tamamlar.

---

[929] Et- Tezhip fi edilletühü, 73.
[930] Büyük Şafii fıkhı, 1, 211, 212.
[931] Fıkhu'l İslami we edilletühü, 2, 1343.
[932] Tenvirul Kulub, 240.
[933] Et- Tezhip fi edilletühü, 72; Beycuri haşiyesi, 1, 303, 304; Şerhi İbni Kasım, 22; Kifayetul Ağyar, 1, 87, 88; Muhezzeb, 1, 194, 195.
[934] Ahmed b. Hanbel; et-Tezhip fi edilletühü, 74.
[935] Ebu Davut, 2, 23, bab, 1, hd, 1229; Muwatta, 1, 149, bab, 6, hd, 19; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 4, 430, 431, 432.
[936] Ebu Davut tercümesi ve şerhi, 4, 429; Mezahibu'l Erbaa, 1, 480; Dört mezhebin fıkhı, 1, 438.
[937] Ebu Davut, 2, 23, bab, 1, h, 1229; Muwatta, 1, 149, bab, 6, hd, 19; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 4, 430, 431, 432.
[938] Ahmed b. Hanbel; et- Tezhip fi edilletühü, 74.

(574) Yolcuların Namazlarını Cem'i Takdim Ve Cem'i Tehir Etmenin Delilleri

Yolcu için öğlen ve yatsı namazını istediği vakitte cemedebilir. Akşam ve yatsı namazını da yine dilediği vakitte kılabilir. Bunun delili İbni Abbas (r.a)'den. Ben Resulallah (s.a.v) ile beraber öğle ile ikindiyi cem ederek sekiz rekat; akşam ve yatsıyı da yedi rekat kıldım dedi. [939]

Yine İbni Abbas(r.a)'dan. Resulallah (s.a.v) yürüyüş (seferde) olduğu vakitte öğle ile ikindiyi cem ederdi. Ve yine akşam ve yatsı namazların arasını da cem ederdi.[940]

Muaz b. Cebel (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) Tebuk (savaşının) seferinde iken yola çıkmadan önce güneş batıya kayarsa öğle ile ikindiyi bir arada kılardı. Eğer güneş yola çıktıktan sonra batıya kayarsa ikindi namazı için bineğinden inene kadar öğleyi tehir ederdi (ikisini beraber kılardı). Akşamı da aynı şekilde yapardı. Eğer yola çıkmadan güneş batarsa akşam ile yatsıyı bir arada kılardı. Eğer güneş batmadan önce yola çıkarsa, yatsı namazını kılmak için inene kadar akşamı tehir eder, sonra ikisini birleştirerek kılardı. [941]

(575) Mukim Bir Kimsenin Şiddetli Yağmurlarda Namazı Cem Etmesini Delilleri

Mukim bir kimse için şiddetli yağmurlarda iki namazı birinci vakitte cem etmek caizdir. Bunun delili ise şöyledir.

İbni Abbas (r.a)'den. Ben Resulallah (s.a.v) ile beraber öğle ile ikindiyi cem ederek sekiz rekat; akşam ve yatsıyı da yedi rekat kıldım dedi. [942]

Müslim'deki rivayet ise şöyledir. İbni Abbas (r.a)'den. Hz. Peygamber (s.a.v) Tebuk gazvesinde öğle ile ikindiyi birleştirdi, akşam ile de yatsıyı birleştirdi. Said b. Cübeyr derki: İbni Abbas'a Haz Peygamberi (s.a.v) böyle yapmaya sevk eden nedir? Dedim. Ümmetini zorluğa sokmamayı istedi. [943]

Bunu illeti ise yağmura bağlanmıştır. Cemaatle mescitte kılınan namazlar veya uzak yerler içindir. Bunu ikinci vakitte cem etmek caiz değildir. Umulur ki yağmur kesilir o vakitte özürsüz bir şekilde namaza gitme imkanı olur. [944] Burada ki gaye ümmete zorluk olmaması içindir. Bakınız yüce Allah şöyle buyurmakla, konumuzu teyit etmektedir. «Dinde üzerinize bir güçlük yüklemedi.» [945]

(576) Cem'i Takdim Ve Cem'i Tehirin Fıkıh Kitaplarındaki Yerleri [946]

---

[939] Sahihi Buhari, 2, 53, bab, 30, Teheccut.
[940] Buhari, 2, 39, bab, 13, Taksir; Buhari tercümesi, 3, 1068, 1069, 118.
[941] Ebu Davut, 2, 12, 13, bab, 5, hd, 1208, Sefer; Tirmizi, 2, 438, bab, 42, h, 553. Cumua; Buhari, 14, 15, 16; Buhari tercümesi, 3, 1070, 1071.
[942] Sahihi Buhari, 2, 53, bab, 30, Teheccut; Buhari, 2, 39, bab, 13, Taksir.
[943] Müslim, 1, 490, bab, 6, hd,705.
[944] Et-tezhip fi edilletühü, 74; Muhezzeb, 1, 198; Beycuri, 1, 298.
[945] Hac suresi ayet, 78.
[946] Muhezzeb, 1, 192; Beycuri 1, 298; Muğnil Muhtac, 1, 358; Şerhi İbni Kasım, 22; Kifayetul Ağyar, 1, 86; Mecmu', 4, 428; et- Tezhip fi edilletühü, 72; Tahtawi, 340; Dürer, 1, 131; Merakil felah, 78; Mebsut, 1, 103; Fıkhu'l İslami we edilletühü, 2, 1337; Mezahibu'l Erbaa, 1444; Muğni, 2, 87; Reddü'l Muhtar, 2, 599; Bidayetü'l Müçtehit, 1, 320; Mecmuu Fetewa, 24, 20; Halebî Sağır, 249; Lubab, 1, 110; Hidaye, 1, 56; Kuduri, 20; Mülteka, 48; et- Teshi duddaruri, 1, 87; Cevhere, 1, 108; Nimeti İslam, 667; Fıkhu's Sünne tercümesi, 1, 292; Büyük Şafii fıkhı, 1,107; Açıklamalı Şafii ilmihali, 128; Ahkamu'l Kur'an tercümesi, 89; İmamı Şafii, Ahkamu'l Kur'an, 1, 88; İslam fıkhı ansiklopedisi, 2, 413; Emanet ve ehliyet, 1, 303; Zadü'l Mead, 2, 503; Büyük Şafii ilmihali, 153; Tenvirul Kulub, 238; Büyük İslam ilmihali, 176; Kuduri tercümesi, 20; Dört mezhebin fıkhı, 1, 429; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 2, 256; İzahlı adın ilmihali, 296; Mülteka tercümesi, 1, 280; Nurul izah tercümesi, 80; İslam dini 182; Şafiiler için namaz ilmihali, 51.

(577) İKİNCİ KİTAP ONUNCU BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Namazı Kasretmenin (Kısaltmanın) Cem Etmenin (Birleştirmenin) Hükmü

Soru-47- Namazı kasretmek (kısaltmak) cem etmek (birleştirmek) caiz olur mu?

Cevap-47-Evet. Misafir için dört rekatlı namazları, beş şartla kasır etmek (kısaltmak) caiz olur.

Soru-48-Bu namazın kısaltması için ne neler gerekir?

Cevap-48- Misafir için dört rekatlı namazları, beş şartla kasretmek (kısaltmak) caiz olur. (Bu şartlarda şöyledir).

(1) Günah işlenecek bir seferin (yolculuğun) olmaması.
(2) Yolculuğun mesafesi on altı fersah olması.
(3) Hazır eda edilecek dört rekatlı namazların olması.
(4) Kısaltma niyetini iftitah (başlangıç) tekbiri ile beraber getirmesi.
(5) Mukim imama tabi olmaması.

Soru-49-Misafir veya yolcu için öğlen ve ikindi namazını istediği vakitte birleştirip cem edebilir mi? Veya Akşam ve yatsı namazlarını da yine dilediği vakitte kılabilir mi?

Cevap-49-Evet. Yolcu için öğlen ve ikindi namazını istediği vakitte birleştirip (cem edebilir). Akşam ve yatsı namazı da yine dilediği vakitte kılabilir.

Soru-50- Mukim (seferde olmayan yani yolcu olmayan) kimse için şiddetli yağmurlarda iki namazı bir vakitte cem etmek ve bu namazı yukarıdaki kasır ve cem etmesi caiz olur mu?

Cevap-50-Hayır yukarıdaki geçtiği şekilde değilde ancak. Mukim (seferde olmayan yani yolcu olmayan) kimse için şiddetli yağmurlarda iki namazı birinci vakitte cemetmek caiz olur.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(578) İKİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[11 فصل] وَشَرَائِطُ وُجُوبِ الْجُمُعَةِ سَبْعَةُ أَشْيَاءَ الْإِسْلَامُ وَالْبُلُوغُ وَالْعَقْلُ وَالْحُرِّيَّةُ وَالذُّكُورِيَّةُ وَالصِّحَّةُ وَالْإِسْتِيطَانُ وَشَرَائِطُ فِعْلِهَا ثَلَاثَةٌ أَنْ تَكُونَ الْبَلَدُ مِصْرًا اَوْ قَرْيَةً أَنْ يَكُونَ الْعَدَدُ أَرْبَعِينَ مِنْ أَهْلِ الْجُمُعَةِ وَأَنْ يَكُونَ الْوَقْتُ بَاقِيًا فَإِنْ خَرَجَ الْوَقْتُ أَوْ عُدِمَتِ الشُّرُوطُ صُلِّيَتْ ظُهْراً وَفَرَائِضُهَا ثَلَاثَةٌ خُطْبَتَانِ يَقُومُ فِيهِمَا وَيَجْلِسُ بَيْنَهُمَا وَأَنْ تُصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فِي جَمَاعَةٍ وَهَيْآتُهَا أَرْبَعُ خِصَالٍ الْغُسْلُ وَتَنْظِيفُ الْجَسَدِ وَلُبْسُ الثِّيَابِ الْبِيضِ وَأَخْذُ الظُّفْرِ وَالطِّيبُ وَيَسْتَحَبُّ الْإِنْصَاتُ فِي وَقْتِ الْخُطْبَةِ وَمَنْ دَخَلَ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ يَجْلِسُ.

(579) İKİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[11 فصل] وَشَرَائِطُ وُجُوبِ الْجُمُعَةِ سَبْعَةُ أَشْيَاءَ اْلإِسْلاَمُ وَالْبُلُوغُ وَالْعَقْلُ وَالْحُرِّيَّةُ

Onbir-inci Fasıl Şartlar-ı Vacip olmasının Cuma-nın Yedi-dir Şey-ler Müslüman olmak Baliğ olması Akıllı olması Hür olması

وَالذُّكُورِيَّةُ وَالصَّحَّةُ وَاْلإِسْتِيطَانُ وَشَرَائِطُ فِعْلِهَا ثَلاَثَةٌ أَنْ تَكُونَ الْبَلَدُ مِصْرًا اَوْ قَرْيَةً

Erkek olması Sıhhatli olması Vatanında olması Şartlar-ı O cuma fiilinin Üç-tür Eğer Olması-dır Belde-nin Şehir Veya Köy

أَنْ يَكُونَ الْعَدَدُ أَرْبَعِينَ مِنْ أَهْلِ الْجُمُعَةِ وَأَنْ يَكُونَ الْوَقْتُ بَاقِيًا فَإِنْ خَرَجَ الْوَقْتُ أَوْ

Eğer Olur Sayı-ları Kırk Ehlinden Cuma-nın Eğer Olur Vakit Kalır-sa Eğer Çıktı Vakit Veya

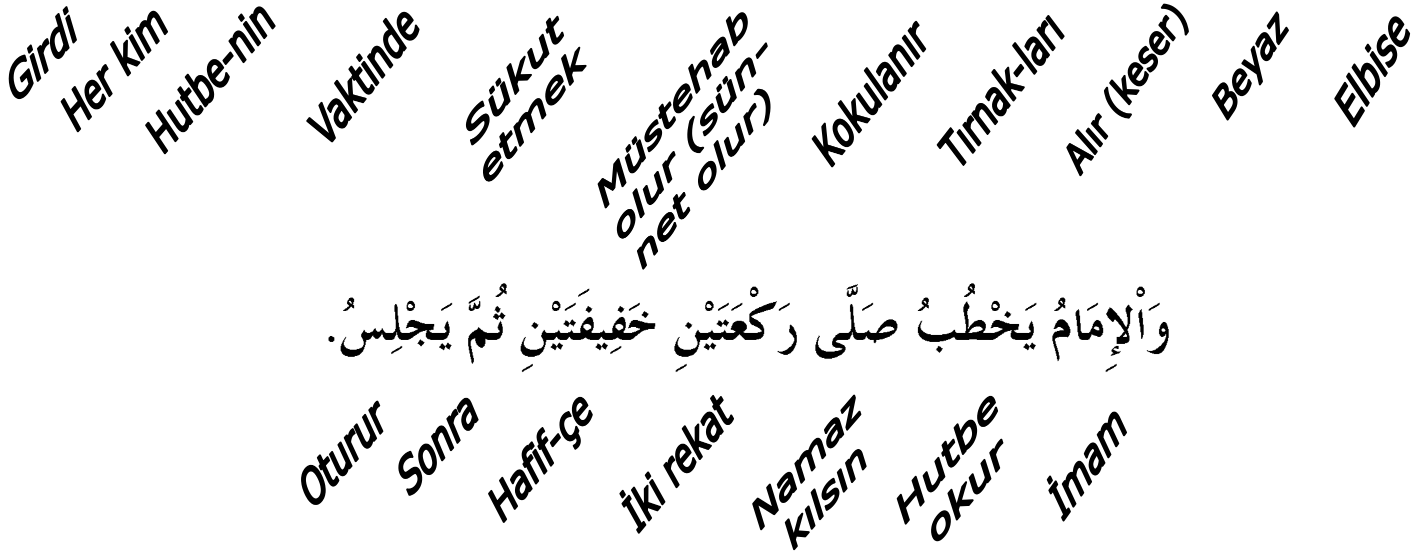
عُدِمَتِ الشُّرُوطُ صُلِّيَتْ ظُهْراً وَفَرَائِضُهَا ثَلاَثَةٌ خُطْبَتَانِ يَقُومُ فِيهِمَا وَيَجْلِسُ بَيْنَهُمَا

Olmazsa Şartlar Namaz kılınır Öğle O cumanın farzları Üç-tür İki hutbe Ayakta (okur) O iki hutbede Oturur O iki hutbe arası

وَأَنْ تُصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فِى جَمَاعَةٍ وَهَيْأَتُهَا أَرْبَعُ خِصَالٍ الْغُسْلُ وَتَنْظِيفُ الْجَسَدِ وَلُبْسُ

Eğer Namaz kılınır İki rekat Cemaatle O cumanın hey'atları Dört Haslet Güsul etmek Temizler Vücudu Giyer

الثِّيَابِ الْبِيضِ وَأَخْذُ الظُّفْرِ وَالطِّيبُ وَيَسْتَحَبُّ اْلإِنْصَاتُ فِى وَقْتِ الْخُطْبَةِ وَمَنْ دَخَلَ

(580) İKİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(581) Cuma [947] Namazının Vacip Olmasının Şartlarının Hükmü

---

947 **CUM'A NAMAZI:** Cum'a Arapça bir isim olup, "toplanma, bir araya gelme, toplu dostluk" anlamlarına gelir. Sözlükte cumua ve cumea şeklinde de okunur. Bir terim olarak perşembe günü ile cumartesi arasındaki günün adı olduğu gibi, aynı gün öğle vaktinde kılınan iki rekat farz namazın da adıdır. Cum'a gününe, müslümanların ibadet için mescidde toplanmaları sebebiyle bu isim verilmiştir (Zebidî, Tâcu'l-Arüs, V, 306; Kurtubî, el-Câmi'li Ahkâmi'l-Kur'ân, XVIII, 97, 98). Hafta günlerine İslâm'dan önce verilen isimler şimdiki isimler olmayıp cum'a gününe "yevmu'l-arube" denirdi (Kurtubî, Tefsir, XVIII, 99). Süheylî'ye göre bu isim süryânîce olup "rahmet" manasına gelmektedir. Cum'a'dan sonraki günler de "şeyar: cumartesi", "evvel: pazar", "ehven: pazartesi", "cebar: salı", "debar: çarşamba", "mûnes: perşembe" idi. Araplar'da günlerin bu eski isimlerinin ne zaman değiştirildiği konusunda şu bilgiler vardır; Arûbe yerine cum'a adını veren, bir rivayete göre Hz. Peygamber'in (s.a.s.) dedelerinden Ka'b İbn Lüeyy'dir. İbn Sîrîn'den gelen bir başka rivayete göre de bu ad cum'a namazı henüz farz kılınmadan evvel Medine'de bulunan müslümanlar tarafından verilmiştir. İbn Sîrîn'in rivayeti şöyledir: "Hz. Peygamber (s.a.s.) Medine'ye hicret etmeden ve cum'a ayeti nazil olmadan önce Medineliler cum'a namazı kılmışlardı." Ensâr: "Yahudilerin bir günü var, her yedi günde biraraya toplanıyorlar, hristiyanların da öyle. Bizim de bir toplanma günümüz olsun, o günde Allah'ı zikredelim; şükredelim." dediler. Bunun üzerine: "sebt: cumartesi günü yahudilerin, ahad: pazar günü hristiyanların, o halde bunu arube: günü yapalım." demişlerdi. Bu suretle Es'ad İbn Zürâre'nin yanında toplandılar, Es'ad b. Zürâre (r.a.) onlara iki rekat namaz kıldırdı ve vaaz etti. Toplandıkları ana "cum'a" adını verdiler. O da onlara bir koyun kesti, ondan kuşluk ve akşam vakti yediler. Daha sonraları da cum'a ayeti nazil oldu (Cum'a Suresi, 62/9) İbn Hazm da: "Cum'a ismi, İslâmî olup, İslâm'dan evvelki günlerde kullanılmazdı. Câhiliyye devrinde o güne arube denilirdi. İslâm döneminde o gün namaz için toplanıldığından "cum'a" ismi verilmiştir." der. İbn Huzeyme'nin Selmân-ı Fârisî'den yaptığı bir rivayete göre, bir defa Peygamberimiz (s.a.s.) Selmân'a: "Selmân, sen Cum'ayı ne zannediyorsun?" diye sorunca o da: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir." der. Bunun üzerine Efendimiz (s.a.s.) "Senin atan Âdem (a.s.)'in yaratılışı işte o gün oldu, yani vücudunun bütün parçaları o gün bir araya getirildi." buyurmuştur. Ebu Hüreyre'den rivayet edilen başka bir hadiste de: "Üzerine güneş doğan günlerin en hayırlısı Cum'a günüdür: Âdem (a.s.) o gün yaratıldı, o gün Cennet'e girdi, yine o gün Cennet'ten çıkarıldı. Bir de kıyamet Cum'a günü kopacaktır." buyurulmuştur. (Müslim, Cumua, 5) Diğer bir rivayette de, yukardaki sözlere ilâveten şu cümleler yer almıştır: "..O gün tövbesi kabul olundu ve o gün vefat etti. Kıyamet de o gün kopacaktır. İns ve Cin'den başka hiçbir mahluk yoktur ki, Cum'a günü tan yeri ağardıktan gün doğuncaya kadar -kıyamet belki bu gün kopar korkusu ile- kulak kabartmasın. Bir de o günün içinde öyle bir saat vardır ki, hiçbir müslüman kul tesadüfen o esnada namaz kılıp Allah'tan bir hacetini dilemez ki, onu Allah O'na vermesin. " İbn Hacer'e göre Cum'a Mekke'de farz olmuştur. Fakat müslümanların azlığı ve açıktan namaz kılacak derecede güçlü olmamaları nedeniyle Mekke'de Cum'a kılmak mümkün olmamıştır. Ancak şartlar tahakkuk etmeden Cum'anın farz kılınması garip görünmektedir. Bu nedenle diğer âlimler, Mekke'de Cum'a için sadece izin verilmiş olabileceği kanaatindedirler. İbn Abbas'ın şu rivayeti de bu görüşü desteklemektedir: "Rasûlullah (s.a.s.), hicret etmeden önce Cum'a namazının kılınması için izin verilmiştir. Fakat Mekke'de Cum'a kıldırmaya gücü olmadı. Onun için, daha önce Medine'deki müslümanlara İslâm'ı öğretmek için gönderilmiş olan Mus'ab İbn Umeyr'e mektup yazarak: "Yahudilerin açıktan Zebur okudukları güne bak, siz de kadınlarınızı ve oğullarınızı toplayın da zeval vaktinden sonra Allah'a iki rekat (namaz) ile takarrub edin." Bu emir üzerine Mus'ab, Medine'de ilk Cum'a kıldıran kişi olmuştur. Bu görevi Peygamber Medine'ye gelinceye kadar sürdürmüştür." (Suyûtî, ed-Dürru'l-Mensûr, VI, 218, Dâre Kutnî'den naklen: İbn Sa'd, Tabakat, III, 118). Mus'ab (r.a.)'ın Cum'a namazı kıldırdığı ilk cemaatin sayısı, oniki idi. İbn Hacer'in Cum'a namazının Mekke'de farz kılındığı halde, orada kılınmayışını sayı azlığına bağlanmasının geçerli olabilmesi ihtimali uzaktır. Çünkü Cum'a namazının kılınabilmesi için kırk kişinin varlığı gerekecek olsa bile, bu sayıda

müslüman o tarihlerde bir araya rahatlıkla gelebilirdi. Ancak Cum'a namazının açık kılınması gereği ve Rasûlullah ile müslümanların o sıralarda gizlenmiş bulunmaları nedeniyle kılamamış olmaları düşünülebilir. Kanaatimize göre bu, sıradan bir izin olarak da değerlendirilemez. Çünkü Yüce Allah'ın ve Rasûlü'nün izinleri bile emir gibi uyulması gerekli hükümlerdir. Özellikle bu konu ibadetlerle ilgili olursa emir durumu daha güçlüdür. Bu konuda cihada izin veren (el-Hacc, 22/39) ayetini gözönünde bulundurabiliriz. Diğer taraftan Cum'a namazının farziyetini bildiren ayet (Cumâ, 62/9-11) bilindiği gibi Medine'de ve Hicret'ten sonraki yıllarda nazil olmuştur. Bu durum ise bizlere abdestin farziyeti ile ilgili ayetin nüzulünü hatırlatmaktadır. Namaz için abdest almak bilindiği gibi peygamberliğin ilk dönemlerinde farz kılındığı halde, ilgili âyet daha sonraları Medine'de nazil olmuştur. Demek oluyor ki bazı hükümler teşrî edilirken, ilgili olan âyet, daha sonra inmiş olabilir. Bu, hükmü pekiştirmek için olabildiği gibi, nüzül için gerektirici bir münasebete kadar bekletilmesi ve böylece daha etkileyici bir hal alması hikmetine de dayalı olabilir. Cum'a'yı ilk kıldıranların Es'ad İbn Zürâre ile Mus'ab İbn Umeyr oldukları hakkındaki rivâyetlerin arasını birleştirmek gerekirse; Mus'ab'ın, Medine'nin merkezinde ve Peygamber'in (s.a.s.) emri üzerine Cum'a namazı kıldırdığı; Es'ad'ın ise Medine yakınında bir yerde ve Peygamber'in (s.a.s.) emri gelmeden kıldırdığı söylenebilir. Hz. Peygamber (s.a.s.)'in kıldırdığı ilk Cum'a namazı, Ranuna' denilen yerde Sâlim İbn Avf mescidindedir. Hz. Peygamber (s.a.s.) Medine'ye hicret buyurduğunda ilk olarak Kuba'da Amr İbn Avfoğullarına misafir oldu. Orada pazartesi, salı, çarşamba ve perşembe günleri kalıp, Kuba Mescidi*nin temelini attı; sonra Cum'a günü Medine'ye gitmek için yola çıktı. Benu Sâlim yurduna gelince Cum'a namazı vakti girmişti. Orada hutbe okuyup ilk defa Cum'a namazını kıldırdı. Bu, Hz. Peygamber'in kıldırdığı ilk Cum'a namazıdır. Cum'a'yı farz kılan âyet bundan önce nâzil olmuştur. Medine haricinde ilk Cum'a namazı kılınan yer de Bahreyn'de "Cevâsa" da Abdi Kays Mescidi'dir. İslâm'da Cum'a gününün dünyanın başlangıcına, sonuna ve âhirete kadar uzanan bir yeri ve değeri vardır. Diğer semâvi dinlerde de Cum'a gününe dikkat çekilmiş, fakat onlar bunu terkederek başka günlere yönelmişlerdir. Ebû Hüreyre'den Allah Rasûlû'nün şöyle dediği nakledilmiştir: "Bizler, bizden önce kitap verilenlere göre en sonuncusuyuz. Kıyâmette ise en öne geçeceğiz. Onlar, Allah'ın kendilerine farz kıldığı bu Cum'a gününde ihtilafa düştüler. Allah onu bize gösterdi. Diğer insanlar bu konuda bize uyuyorlar. Ertesi gün yahudilerin, daha ertesi gün ise hristiyanlarındır. " (Buhârî, Cum'a, 1; Müslim, Cum'a hadis no: 856. Müslim'in lafzı az farklıdır). Yine Ebû Hüreyre'den şöyle dediği rivâyet edilmiştir: "Rasûlullah (s.a.s.)'a Cum'a gününe niçin bu adın verildiği sorulduğu zaman şöyle cevap vermiştir: "Babanız Âdem'in yaratılışı o günde oldu. Kıyâmet o günde kopacak, yeniden dirilme ve insanların hesap için yakalanması o günde olacaktır. Cum'a gününün üç saatinin sonunda öyle bir an vardır ki, o anda dua edenin duası kabul olunur. " (Ahmed b. Hanbel, İstanbul 1981, II, 311) "Her kim Cum'a günü, cenâbetten gusül eder gibi güzelce gusleder, sonra da ilk saatte yola çıkarsa bir deve kurban etmiş gibi olur. İkinci saatte yola çıkarsa bir sığır kurban etmiş gibi olur. Üçüncü saatte yola çıkarsa bir koç kurban etmiş gibi olur. Dördüncü saatte yola çıkarsa bir tavuk kurban etmiş gibi olur. Beşinci saatte yola çıkarsa bir yumurta tasadduk etmiş gibi olur. İmam Cum'a namazı için iftitah tekbiri alınca melekler hazır olur, okunan Kur'ân-ı dinlerler. " (Müslim, Cumua, 2, hadis no: 850) Cum'a namazını terk edenler için de hadis-i şeriflerde şu tehditler varid olmuştur: "Birtakım insanlar ya Cum'a namazını terk etmeyi bırakırlar, yahutta Allah onların kalplerini mühürler artık gafillerden olurlar. " (Müslim, Cumua, 12, hadis no: 865) "Her kim önemsemediği için üç Cum'a yı terk ederse, Allah onun kalbini mühürler. " (Ebû Davûd, Salât 210) "Bir kimse Cum'a günü gusleder, elinden geldiği kadar temizlenir, yağ veya koku sürünür, sonra mescide gider bulduğu yere oturur ve namazını kılar, hutbeyi dinlerse; geçen Cum'a'dan o Cum'a ya kadar işlemiş olduğu günahları affolunur. " (Buhârî, Cumua, 6) Cum'a namazının farziyyeti Kitab, Sünnet ve icmâ-i ümmet ile sabittir. Cum'a sûresinin dokuzuncu âyetinde Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler, Cum'a günü namaz için çağrıldığınız zaman, Allah'ı anmağa koşun; alış-verişi bırakın. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır. " İbn Mâce'de mevcut Hz. Câbir (r.a.)'den rivâyet edilen şu hadis, Cum'a'nın farziyyetinin sünnetle delilidir: "Ey insanlar, ölmeden önce Allah'a tövbe ediniz. (Başka işlerle) meşgul olmadan önce de sâlih ameller işlemeye çalışınız. Allah'ı çokça zikretmek ve gizli ve açık olarak çokça sadaka vermek suretiyle sizin ile Rabbiniz arasındaki bağı güçlendiriniz. (Böyle yaparsanız) hem rızıklanırsınız. hem de (Allah tarafından) hatırınız hoş tutulur. Şunu biliniz ki: Yüce Allah şu bulunduğum makamda, şu günümde, şu ayımda ve şu yılımda sizlere Cum'a'yı farz kılmış bulunuyor. Ve bu kıyâmete kadar böylece devam edecek. Benim hayatımda, ya da benden sonra adaletli yahutta zâlim bir imamı bulunduğu halde, onu hafife alarak yahut ta inkâr ederek kim terkederse; Allah, onun iki yakasını bir araya getirmesin, hiç bir işini mübarek kılmasın. Haberiniz olsun, böyle bir kimsenin ne namazı vardır ne zekâtı, ne haccı, ne orucu ve ne de iyiliği Tâ ki tövbe edinceye kadar. Artık kim tövbe ederse, Allah, onun tövbesini kabul etsin. Şunu da biliniz ki: Hiç bir kadın bir erkeğe imam olmasın. (Okuması düzgün olmayan bir bedevî) Arap, bir muhacirin önüne geçip imam olmasın. Fâcir bir kimse de, kılıcından ya da copundan korktuğu bir zorbanın kendisini zorlaması hali dışında da mü'min bir kimseye imam olmasın. " (İbn Mâce, Sünen, İstanbul 1401, I, 343, Hadis no: 1081). Hz. Peygamber'in Benu Sâlim yurdunda kıldırdığı ilk Cum'a namazında cemaatin kırk veya yüz kişi olduğu söylenir. Bu mescide sonradan "Mescid-i Cum'a" adı verilmiştir. Cum'a âyetinin Mekke'de nâzil olduğu da ihtimal dahilindedir. Peygamber (s.a.s.) Cum'a hutbesi için bir hurma kütüğü edinmiş, ensârdan bir kadının aynı zamanda marangoz olan köleşinin ılgın ağacından yaptığı üç ayaklı minber, mescide konuncaya kadar onun üzerinde Cum'a hutbelerini okumuştur. Yeni minber gelip de Peygamber (s.a.s.) hutbe için üzerine çıkınca eski hurma kütüğünden deve iniltisi gibi bir ses çıkmış, Peygamber de inerek elini üzerine koyunca susmuştur. Bu hâdise Hz. Peygamber'in bir mucizesi olarak "Cizu'n-nahle" adıyla meşhur olmuştur. Peygamber (s.a.s.) camiye girince, cemaata selam verir; minbere çıkınca, onlara döner ve ikinci bir selamdan sonra otururdu. Bu oturuşa "Celsetu'l-istiraha" denir. Bilâl ezan okumağa başlar; bitirince, Peygamber (s.a.s.) kalkarak hamd ve senâdan sonra, vaaz ve nasihatı muhtevî bir hutbe okurdu. Bir müddet oturduktan sonra tekrar kalkıp, ikinci hutbeyi de okur ve minberden inerdi. Kamet getirildikten sonra iki rek'at olarak Cum'a namazını kıldırırdı. Cum'a namazının ilk rek'atında ekseriyetle Cumu'a sûresini ve ikinci rek'atta da Münâfıkun sûresini yüksek sesle okurdu. Cemaat en fazla Cum'a namazında toplandığı için, Cumu'a sûresini okumakla, onlara cum'a'nın âdâb ve erkânını öğretmiş ve Münâfıkûn sûresini okumakla da, münâfıklardan sakınmaları lüzumunu ihtar etmiş oluyordu. Sonraları ilk rek'atta A'lâ ve ikincide de Câşiye sûrelerini okuduğu rivâyet edilmiştir.

(582) Cumanın Namazının Vacip Olmasının Şartları

Cumanın namazının vacip olmasının yedi şartı vardır

1- Müslüman olmak.(Cuma namazı kafire vacip değildir)
2- Baliğ olmak. (Yani erginlik çağına girmiş olmak).
3- Akıllı olmak. (Cuma namazı deliye vacip değildir.)
4- Hür olmak. [948] (Köle olana Cuma namazı vacip değildir, birde hapiste olana da vacip değildir.)
5- Erkek olmak. [949] (Cuma namazı kadına farz değildir.)
6- Sıhhatlı olmak. (Hastaya Cuma vacip değildir.)
7- Vatanında **[950]** olmak.[951]

Halife Hz. Ebû Bekir ve sonra Hz. Ömer (r.a.) zamanında bu şekilde Cum'a namazı kılındı ise de; Halife Hz. Osman (r.a.) zamanında şehrin nüfusunun arttığı ve halkın câmiden uzak yerlerde ikâmet ettiği gözönünde tutularak, namaz vaktinin geldiğini ilân için mescidin dışında bir ezan okutturulmağa başlandı. Bu ezan Zavra'da okunuyordu. Hz. Osman'ın okuttuğu bu ezan (dış ezan) diğer memleketlerde de okunmağa başlandı. Kendisinden seksen sene sonra Hişam b. Abdu'l-Melik de bu dış ezanın hariçte, mesela Medine'nin Zavra'sı gibi şehrin ortasında okunacak yerde, camiin minaresinde okunmasını emretti. Böylece kitap, sünnet ve icmai ümmet ile sabit olan Cum'a namazı gücü yeten ve şartları kendinde bulunan her mükellef müslümana farz-ı ayındır. İki rek'at olan Cum'a namazını herhangi bir sebepten kılamamış olanlar, öğle namazını dört rek'at olarak kılarlar. Bütün namazlarda şart olan İslâm, akıl, büluğ, tahâret şartlarından başka Cum'a namazının farziyet ve edâsının şartları vardır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi).

[948] Hür olan bir Müslüman inancının gereği olan bütün ibadetlerini serbest ve özgür bir şekilde hiçbir kimseden korkmadan, bütün dini hükümlerini özgür bir şekilde yaşayarak ve bundan dolayı her hangi bir kimsenin taarruz ve müdahalesine maruz kalmadan Allah'ın emrettiği gereği üzere ibadet eden. İslam'ı bir bütün olarak korkusuzca yaşayan kişi hür demektir.

[949] Eğer Cuma namazı kadına farz olsaydı bu kadın için bir zorluk ve bir meşakkat olurdu. İslam ise zorlamaz kolaylaştırır dolayısıyla böylesi bir hüküm kadın için bir iyiliktir. Çünkü kadının kendine has bir takım mazeret ve özürleri vardır, bu özür ve mazeretlerden dolayı İslam bu hükmü kadınlar üzerinde kaldırarak yükünü hafifletmiştir. İslam alimleri asırlarca bu konuyu etüt ederek bu konuda hiçbir alim neden kadına Cuma farz olmasın diye bir itirazda bulunmamışlardır. Şu kadar vardır ki Cuma namazı kadına farz olmamakla beraber, şayet bir kadın Cuma cemaatın de hazır bulunursa, bu kadına o kıldığı Cuma namazı öğlenin yerine geçer.

[950] **CUM'A NAMAZININ FARZ OLMASININ ŞARTLARI:** Cum'a namazı; namaz, oruç, hac, zekât kelimeleri gibi, fıkıh usulü açısından "kapalı anlatım (mücmel)" özelliği olan bir terimdir. Bu yüzden onun kılınış şekil ve şartları âyet, hadis ve sahabe açıklamalarına ihtiyaç gösterir. Çünkü Allah elçisi "Namazı benim kıldığım gibi kılınız" (Buhârî, Ezan, 18; Edeb, 27) buyurmuştur. Câbir b. Abdullah'ın naklettiği bir hadiste şartlar şöyle belirlenmişti: "Allah'a ve âhiret gününe inananlara Cum'a namazı farzdır. Ancak yolcu, köle, çocuk, kadın ve hastalar bundan müstesnadır" (Ebû Dâvud, I, 644, H. No: 1067; Dârakutnî, II, 3; Bağavî, Şerhu's-Sünne, I, 225) Bu istisnaların dışında kalan her müslüman erkek bu namazla yükümlü demektir. Buna göre şartlar şöyledir: A) Erkek olmak: Cum'a namazı kadınlara farz değildir. Ancak namazı cemaatle kılarlarsa bu yeterli olup, öğle namazını kılmaları gerekmez (es-Serahsî, II, 22, 23; İbn Abidin, Reddü'l-Muhtâr, I, 591, 851-852). B) Hür olmak: Hürriyetten yoksun bulunan esir ve kölelerle, ceza evindeki hükümlülere, Cum'a günü öğle namazını kılmaları yeterlidir. Cum'a namazı farz değildir. Ancak anlaşmalı (mükâteb) kölelerle, kısmen azad edilmiş kölelere farzdır. Kendisine Cum'a namazı farz olmayan köle esir veya mahkumlar her ne sûretle olursa olsun, Cum'a'yı kılmış olsalar, sahih olur. C) Mukîm olmak: Yolcuya Cum'a namazı farz değildir. Çünkü o, yolda ve gittiği yerlerde genel olarak güçlüklerle karşılaşır. Eşyasını koyacak yer bulamaz veya yol arkadaşlarını kaybedebilir. Bu sebeple ona bazı kolaylıklar getirilmiştir. D) Hasta olmamak veya bazı özürler bulunmamak: Namaza gidince hastalığının artmasından veya uzamasından korkan kimselere Cum'a farz olmaz. Yine, hasta bakıcı, aciz ihtiyar, gözü görmeyen, ayaksız, kötürüm ve müslümanlar Cum'a'yı kılarken onların güvenliğini sağlamakla görevli olan emniyet nöbetçisi gibi özrü bulunanlar, vakit bulunca öğle namazı kılmakla yetinirler. Ancak bu kimseler cemaatle Cum'a namazına katılırlarsa yeterli olur (es-Serahsî, II, 22, 23; İbnü'l-Humam, Fethu'l-Kadir, I, 417) Ayrıca, düşman korkusu, şiddetli yağmur ve çamur, ağır bir hastaya bakma gibi özürler de Cum'a namazını kılmamayı mübah kılan özürlerdir. Körün, elinden tutup camiye götürecek kimsesi olursa, Cum'a'yı kılması İmam Ebu Yusuf ve Muhammed'e göre farz olur. Üzerlerine Cum'a namazı kılması farı olmayan müslüman kimseler, Cum'a'yı kılmaya imkan bularak kılsalar, vaktin farzını eda etmiş olurlar, artık o günün öğle namazını kılmaları gerekmez. Cum'a namazı kılmaları farz olmayan kimseler, bulundukları bölgede Cum'a namazı kılınıyor ise, öğle namazını cemaatle değil, yalnız başlarına kılarlar. Bulundukları bölgede Cum'a namazı kılınmıyor ise, öğle namazlarını cemaatle kılabilirler. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi,).

[951] Yolcuya, misafire Cuma vacip değildir, çünkü yolculuğun meşakkat ve zahmetinden dolayı bu hüküm Müslümanlar için hafifletilerek zorluktan ötürü kaldırılmıştır, bu da yine onların menfaatının gereğidir. Eğer bu kolaylık olmasaydı yolcu için bu durum çok zorlaşırdı.

(583) Cumanın Sıhhat Şartları

Cuma namazının kılınması (eda etmesi) için üç sıhhat şartı vardır

1- Cuma namazının kılınacağı yerin şehir veya köy olması. [952] (Hanefilerde ancak şehirde kılınabilir.)

2- Cemaatın sayıları kırk kişi olması. [953] (Hanefilerde üç kişi olması)

---

[952] **1) Cuma kılınacak yerin şehir veya şehir hükmünde olması:** Bu şart bazı nakillere ve sahabe uygulamalarına dayanır. Hz. Ali'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Cuma namazı, teşrik tekbirleri, Ramazan ve Kurban bayramı namazları, yalnız kalabalık şehir veya kasabalarda kılınır". **İbn Hazm (ö.456/1063)** bu naklin sağlam olduğunu ortaya koymuş, Abdurrazzâk aynı hadisi Ebu Abdirrahman es-Sülemi aracılığı ile Hz. Ali'den rivayet etmiştir. Hz. Ali'nin sözü İslâm hukukçularınca bu konuda yeterli bir delil sayılmıştır. Bu konuda rivayet edilen nakillerde geçen "kalabalık şehir" sözü İslâm hukukçularınca şöyle tarif edilmiştir: **Ebu Hanife (ö.150/767)'ye göre** valisi, hakimi, sokak, çarşı ve mahalleleri olan yerleşim merkezleri "kalabalık şehir" niteliğindedir. **Ebu Yusuf (ö.182/798),** halkı en büyük mescide sığmayacak kadar kalabalık olan yerleri şehir sayarken, İmam Muhammed (ö.189/805), yöneticilerin şehir olarak kabul ettikleri yerleri şehir kabul eder. **İmam Şâfiî (ö.204/819) ve Ahmed b. Hanbel (ö.241/855)** bu konuda nüfus sayısı kriterini getirir. Onlara göre, 40 tane akıllı, ergin, hür ve mukîm erkeğin yaz kış başka beldeye göç etmeksizin oturdukları yerleşim merkezleri şehir sayılır ve kendilerine cuma namazı farz olur. **İmam Mâlik (ö.179/795)'e göre,** mescidi ve çarşısı olan her yerleşim merkezi şehir sayılır. Köy ve şehir kelimeleri eş anlamlıdır. Nüfus az olsun çok olsun hüküm değişmez. **2) Devletin izninin bulunması:** Cuma namazının sahih olması için "devlet temsilcisinin izni" problemi de İslâm hukukçularınca tartışılmıştır. Bu iznin gerekli olduğunu söyleyenler olduğu gibi aksini savunanlar da bulunmuştur. Biz aşağıda her iki görüşü ve delillerini vererek değerlendirmeye çalışacağız. **a) Hanefilerin görüşü:** Hanefi hukukçularına göre, cuma namazı için izin gereklidir. Dayandıkları delil Câbir b. Abdillah ve İbn Ömer'den nakledilen şu hadistir: "Kim cuma namazını ben hayatta iken veya benden sonra adaletli veya câir (zalim) bir imamı (önderi) varken, onu küçümseyerek veya inkar ederek terkederse Allah iki yakasını bir araya getirmesin ve işini bitirmesin." Bu hadiste, cumanın farz olması için adaletli veya adaletsiz bir yöneticnin bulunması öngörülmüştür. Cuma namazı büyük cemaatle kılınacağı ve hutbede topluma hitap edileceği için onun toplum düzeni ile yakından ilgisi vardı. Devletten izin alma şartı aranmazsa fitne çıkabilir. Cuma kıldırmak ve hutbe okumak bir şeref vesilesi sayılarak rekabet doğabilir. Bazı kimselerin çekişme ve ihtirasları cemaatin namazını engelleyebilir. Camide bulunan her grubun namaz kıldırmak istemesi, cumadan beklenen faydayı yok eder. Bir grup kılarak, diğerleri çekilse yine amaca ulaşılmaz. Kısaca hikmet ve toplum psikoloji bakımından da cumanın idarenin kontrolünde kılınması gereklidir. Ancak yöneticiler cumaya ilgisiz kalır ve önemli bir sebep olmaksızın müslümanları namaz kılmaktan men etmek isterse, onların bir imamın arkasında toplanarak cuma namazı kılmaları mümkündür. İmam Muhammed, bu konuda şu delili zikreder: Hz. Osman, Medine'de kuşatma altında iken, dışarıda bulunan sahabiler Hz. Ali'nin arkasında toplanmış ve o da cuma namazını kıldırmıştır. Bilmen, bunun dâru'l-harpte mümkün ve caiz olduğunu belirtir. Devlet başkanı veya valilerin bizzat cuma namazı kıldırmaları gerekli midir? İbnü'l-Münzir şöyle der: "Öteden beri cuma namazını, devlet başkanı veya onun emriyle kıldıracak bir kimsenin kıldırması şeklinde uygulama yapılmıştır. Bunlar bulunmazsa, halk öğle namazı kılar." Ancak bu uygulama giderek terkedilmiş, bunun yerini görevli imam ve hatipler almıştır. el-Fetâvâ'l-Hindiyye'de şöyle denir: "Doğru olan şudur ki, devrimizde zabıta âmiri, vali veya kadı cuma namazı kıldırmazlar. Çünkü onlar bu iş için görevlendirilmedliler. Ancak cumayı bizzat kıldırma görevi, onların kararnamelerinde olur ve fermanlarında yazılı bulunursa, bu durum müstesnadır." Hz. Osman halife olunca kıldırdığı ilk cuma namazı hutbesinde heyecandan dili tutulmuş; bunun üzerine, halkı yönetmek istediğini minbere ise ileride düzgün konuşan hatiplerin geçebileceğini belirtmiştir.400 Yöneticinin kadın veya köle olması halinde bizzat cuma kıldırma prensibinin uygulanamayacağı açıktır. Bu durumda onların emri ile kıldırılacak namaz geçerlidir. **b) Çoğunluğun görüşü:** İmam Şâfiî, Mâlik ve Ahmed b. Hanbel'e göre, cumanın geçerli olması için yönetici izninin bulunması bir şart değil, müstehap yani güzel bir davranıştır. Dayandıkları delil "kıyas"dır. Onlar cuma namazını beş vakit namaza kıyas etmişlerdir. Nasıl ki, farz olan vakit namazlarını cemaatle kılmak için izin gerekmezse, cuma için de gerekmez. Diğer bir delil Hz. Osman kuşatma altında iken, Hz. Ali'nin O'ndan izinsiz cuma namazını kıldırmasıdır. Hanefilere göre, Hz. Ali bu namazı, insanlar kendi arasında toplandığı ve devlet başkanından izin almak mümkün olmadığı için kıldırmıştır. Bu uygulama, cumanın her zaman izinsiz kılınabileceği anlamına gelmez. Sonuç olarak hanefilerin bu konuda, toplum düzenine büyük önem verdikleri anlaşılmaktadır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[953] **3) Cemaat sayısı:** Cuma namazının sahih olması için gerekli olan en az cemaat sayısında da görüş ayrılığı vardır. **a) Ebu Hanife'ye göre,** imam dışında en az üç, Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'e göre ise iki erkeğin bulunması şarttır. Delilleri, "Allah'ın zikrine (cuma namazına) koşunuz"404 ayetinde çoğul sîgasının kullanılmasıdır. Ebu Hanife üç, diğerleri iki kişiyi çoğul kabul etmişlerdir. **b) Şâfiî ve Ahmed b. Hanbel'in meşhur görüşüne göre;** akıllı,hür, ergin ve mukîm (yerleşik) kırk erkeğin bulunması gerekir. Bu kadar yerleşik nüfusu olmayan yerlerde cuma namazı kılınamaz. Delilleri, Es'ad b. Zürâre'nin Medine'de Beni Beyada Harresi'nde kıldırdığı ilk cuma namazında 40 kişinin bulunmasıdır. **c) İmam Mâlik belli bir sayı vermez.** Kırktan az cemaatle, meselâ 12 kişi ile de cuma namazı kılınabilir. Delil şudur: Hz. Peygamber Medine'de bir cuma hutbesinde iken, kıtlık hüküm sürdüğü bir sırada kervan gelmiş, bunu duyan cemaat dağılmış ve mescidde 12 kişi kalmıştır. Cuma ayeti bu sırada inmiştir. Hz. Peygamber ve sahabe uygulamalarında çeşitli sayıda cemaatle cuma namazı kılındığına göre, bunu bir sayı ile sınırlandırmak yerine, hanefilerin

3- Cuma namazı öğlen vaktinin içinde cemaatla namaz kılacak kadar vaktin [954] olması. Eğer öğlen vakti çıkarsa veya bu şartlarda birisi olmazsa. Öğlen namazını kılar. [955]

---

dediği gibi "topluluk (cemaat)" ifade eden en az sayı ile yetinmek daha uygun görünmektedir. Çünkü uygulamada karşılaşılan sayılar bir rastlantı olabilir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[954] 4) Vakit: Cumanın vakti öğle namazının vaktidir. Enes b. Mâlik'ten şöyle dediği nakledilmiştir: "Allah'ın elçisi, cuma namazını güneş batıya meylettiği zaman kılardı." Hz. Peygamber, Mus'ab b. Umeyr'i hicretten önce muallim olarak Medine'ye gönderirken, kendisine güneş batıya meyledince cuma namazı kıldırmasını bildirmiştir. Cuma namazı vaktinde kılınamazsa, o günkü öğle namazı kaza edilir. Ahmed b. Hanbel cumanın öğle vaktinden önce de kılınabileceğini söylerken,İmam Mâlik, vakit çıktıktan sonra da kılınabileceğini belirtir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[955] **CUM'A NAMAZININ SAHİH OLMASI İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR (EDASININ ŞARTLARI):** Kılınan bir Cum'a namazının geçerli olması için aşağıdaki şartların bulunması gerekir: **A) Cum'a Kılınacak Yerin Şehir veya Şehir Hükmünde Olması:** Bu şart, bazı nakillere ve sahabe uygulamalarına dayanır. Hz. Ali'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Cum'a namazı, teşrik tekbirleri, Ramazan ve Kurban Bayramı namazları, yalnız kalabalık şehir veya kasabalarda eda edilir. İbn Hazm (ö. 456/1063) bu naklin sağlam olduğunu ortaya koymuş, Abdurrezzak aynı hadisi Ebû Abdirrahman es-Sülemî aracılığı ile Hz. Ali'den rivâyet etmiştir. Hz. Ali'nin sözü İslâm hukukçularınca bu konuda yeterli bir delil sayılmıştır.(Abdurrezzak, el-Musannef, III,167-168, H. No: 5175, 5177; İbn Ebi Şeybe bunu Abbad b. el-Avvâm'dan, benzerini Hasan el-Basrî, İbn Sîrîn ve İbrahim en-Nehâî'den nakletmiştir; İbnu'l-Hümam, a.g.e., I, 409). Bu konuda rivâyet edilen nakillerde geçen "kalabalık şehir" sözü İslâm hukukçularınca şöyle tarif edilmiştir: **Ebû Hanife (ö. 150/767)'ye göre** valisi, hâkimi, sokak, çarşı ve mahalleleri olan yerleşim merkezleri "kalabalık şehir" niteliğindedir. Ebû Yusuf (ö. 182/798), halkı en büyük mescide sığmayacak kadar kalabalık olan yerleri şehir sayarken İmam Muhammed (ö. 189/805), yöneticilerin şehir olarak kabul ettikleri yerleri şehir kabul eder. **İmam Şâfiî (ö. 204/819) ve Ahmed İbn Hanbel (ö. 241/855)** bu konuda nüfus sayısı kriterini getirir. Onlara göre, kırk adet akıllı, ergin, hür ve mukîm erkeğin yaz kış başka beldeye göç etmeksizin oturdukları yerleşim merkezleri şehir sayılır ve kendilerine Cum'a namazı farz olur (es-Serahsî, a.g.e. II, 24, 25; el-Kâsânî, I, 259; el-Cezerî, Kitabü'l-Fıkh ale'l-Mezâhibi'l-Erbaa, Mısır (t.y.) I, 378, 379; Abdurrahman el-Mavsılî, el-İhtiyâr, Kahire (t.y.) I, 81). **İmam Mâlik (ö. 179/795)'e göre,** mescidi ve çarşısı olan her yerleşim merkezi şehir sayılır. Köy ve şehir kelimeleri eş anlamlıdır. Nüfuz az olsun çok olsun hüküm değişmez. **Cum'a namazının küçük yerleşim merkezlerinde de kılınabileceğini söyleyenlerin dayandığı deliller şunlardır: 1)** Ebû Hüreyre (ö. 58/677), Bahreyn'de görevli iken Hz. Ömer'e Cum'a namazının durumunu sormuş, Hz. Ömer kendisine; "Nerede olursanız olunuz, Cum'a namazını kılınız" şeklinde cevap vermiştir. **2)** Ömer b. Abdülazîz (ö. 101/720), komutanı Adiy b. Adiy'e yazdığı mektupta, (ahalisi) "çadırda yaşamayan herhangi bir köye gelince: orasının halkına Cum'a namazı kıldıracak bir görevli tayin et" demiştir. **3)** İmam Mâlik, ashâb-ı kirâmın Mekke ile Medine arasında su başlarında Cum'a namazını kıldıklarını nakleder ve o yörelerde herhangi bir şehir bulunmadığını belirtir (es-Serahsî, a.g.e., II, 23, Ahmed Naim, Tecrid-i Sarih Terc. ve Şerhi, III, 45, 46). **4)** İbn Abbas, Medine'deki Peygamber mescidinden sonra ilk Cum'a namazının Bahreyn'de "Cuvâsâ" denilen bir köy (karye) de kılındığını söylemiştir (Buhârî, Cum'a, II, (I. s. 215); Bağavî, a.g.e., IV, 218; İbnü'l-Hümâm, a.g.e., I, 409) **Cum'a namazının büyük yerleşim merkezlerinde kılınacağı görüşünde olan İslâm hukukçuları yukarıdaki delilleri şöyle değerlendirmişlerdir: 1)** Hz. Ömer'in sözü, ashâb-ı kirâm arasında çöllerde ve sahralarda Cum'a namazı kılınamayacağı bilindiği için, "hangi şehirde bulunursanız bulunun, Cum'a namazı kılın" şeklinde anlaşılmıştır. **2)** Ömer b. Abdülaziz'in sözü, kişisel bir görüş olduğu için delil sayılmamıştır. **3)** Kendilerinde Cum'a kılındığı bildirilen "Eyle", Bahr-ı Kulzüm üzerinde önemli bir iskele, "Cuvasâ" da Bahreyn'de Abdulkays'a ait bir kaledir. Buraları "köy (karye)" olsalar bile, devletçe tayin edilen yöneticileri ve zabıta kuvvetleri bulunduğu için şehir hükmünde sayılırlar (Ahmed Naim, a.g.e., III, 46). İbn Abbas'ın sözünde, Cüvâsâ için, "köy" denilmesi, o devirlerde buranın "şehir" sayılmasına engel değildir. Çünkü onların dilinde karye kelimesi şehir anlamında da kullanılıyordu. Kur'ân-ı Kerîm'de de bu anlamda kullanılmıştır. Bu Kur'ân, iki köyden ulu bir adama indirilmeli değil miydi?" (Zuhruf, 43/31). Âyetteki "iki köy (karye)" den maksat Mekke ile Tâif'dir. Diğer yandan Mekke şehrine "Ümmü'l-Kura (köylerin anası)" adı verilmiştir (Şûrâ, 42/7). Mekke'nin şehir olduğunda şüphe yoktur. Cuvâsa da bir kale olduğuna göre: hâkimi, yöneticisi ve âlimi vardır. Bu yüzden es-Serahsî (ö. 490/1097), Cuvâsâ için eş anlamlısı olan "şehir (mısr)" kelimesini kullanır (es-Serahsî, a.g.e, II, 23) Abdurrezzak, Hz. Ali'nin Basra, Kûfe, Medine, Bahreyn, Mısır, Şam, Cezire ve belki Yemen'le Yemâme'yi şehir (mısr) kabul ettiğini belirtir (Abdurrezzak, a.g.e., III, 167) Ebû Bekir el-Cassâs (ö. 370/980), "Eğer Cum'a, köylerde câiz olsaydı, şehir hakkında olduğu gibi, insanların ihtiyacı yüzünden, bu da tevatüren nakledilirdi" der ve Hasan'dan, Haccac'ın şehirlerde Cum'a'yı terkedip, köylerde ikâme ettiğini nakleder. (el-Cassâs, Akhâmu'l-Kur'ân V, 237, 238) İbn Ömer (ö. 74/693), "Şehire yakın olan yerler, şehir hükmündedir" derken, Enes b. Mâlik (ö. 91/717), Irak'ta bulunduğu sırada Basra'ya dört fersah uzaklıktaki bir yerde ikâmet eder ve Cum'a namazına kimi zaman gelirken kimi zaman da gelmezdi. Bu durum onların Cum'a'yı yalnız şehir merkezlerinde câiz gördüklerine delâlet eder. (el-Cassâs, aynı yer) **Uygulama örnekleri: a)** Allah elçisi hayatta bulunduğu sürece, Cum'a namazı yalnız Medine şehir merkezinde kılınmış ve çevrede bulunanlar da namaz için merkeze gelmişlerdir. Hz. Âişe (ö. 57/676)'den, şöyle dediği nakledilmiştir: "Müslümanlar Hz. Peygamber devrinde Medine'ye Cum'a namazı için yakın menzil ve avâlilerden nöbetleşe gelirlerdi" Menzil, Medine çevresindeki bağ-bahçe evi de mektir. Avâlî ise, Medine civarında, Necid tarafında, Medine'ye yaklaşık 2-8 mil uzaklıktaki küçük yerleşim merkezleridir. Ashâb-ı Kirâm bu yerlerden nöbetleşe Cum'a namazına geldiklerine göre kendilerine Cum'a namazı farz değildi. Aksi halde kendi yörelerinde Cum'a namazını cemaatle kılmaları veya hepsinin Medine'ye gelmesi gerekirdi. Diğer yandan Allah elçisinin Kubalılar'a, Medine'de Cum'a namazında hazır bulunmalarını emrettiği nakledilir. Kuba, o devirde Medine'ye iki mil

uzaklıktadır. **b)** Hulefâ-i râşidîn döneminde bir takım ülkeler fethedilince, Cum'a'lar yalnız şehir merkezlerinde kılınmıştır. Bu uygulama, onların "şehir (büyük yerleşim merkezi)" olmayı Cum'a'nın sıhhat şartı saydıklarını gösterir. Öğle namazı farz olduğu için, onun Cum'a namazı sebebiyle terkedilmesi kesin bir nass (âyet-hadis) ile mümkün olabilir. Kesin nass ise, Cum'a'nın şehir merkezlerinde kılınması şeklinde gelmiştir. Cum'a İslâmî prensip ve emirin en büyüklerindendir. Bu da en iyi, şehirlerde gerçekleşir. (es-Serahsî, a.g.e., II, 23; el-Kâsânî, a.g.e., l, 259; İbnü'l-Hümâm, a.g.e., II, 51) Kaynaklarda verilen bu bilgiler ışığında konuyu aşağıdaki şekilde netleştirmek mümkündür. **a) Şehir ve kasabalar:** Valisi, müftüsü, İslâmî hükümleri icra edecek ve hadleri infâz edecek güce sahip hâkimi (kadı) ile güvenliği sağlayacak zabıtası bulunan her yerleşim merkezi "şehir"dir. Sonraki İslâm hukukçularının eserlerinde" yolları, köyleri, çarşı ve pazarları bulunma" özelliği üzerinde durulmamıştır. Çünkü bir şehir veya kasabada bu özellikler zaten vardır. Böyle bir kasabanın gerek mescidinde ve gerekse "musallâ (namazgâh)" denen yerlerinde Cum'a namazı kılınabilir. Bunda görüş birliği vardır (İbn Âbidin, a.g.e., I, 546, 547 vd.) Bu tarife göre, vilâyet ve kaza merkezleri şehir sayılır. Bunların durumu, şehir olduklarında şüphe bulunmayan Mekke ile Medine'nin durumuna benzer. **b)** Şehir hükmünde olan yerler: En büyük mescidi, Cum'a namazı ile yükümlü olanları almayacak kadar kalabalık olan yerleşim merkezleri de "şehir" hükmündedir. Bu, Ebû Yûsuf'un şehir tarifine uygundur. Sonraki İslâm hukukçularının çoğu, bu görüşü izlemişlerdir. Bu yerler resmi bir görevli bulununca, İmam Muhammed'in şehir tarifine de uygun düşer (es-Serahsî, a.g.e., II, 23, 24; el-Kâsânî, a.g.e., 259, 260; el-Mavsılî, a.g.e., I, 81; el-Cezirî, a.g.e., I, 378, 379). Bu ölçüye göre, nâhiye merkezleri ile pek çok büyük köyler de şehir hükmünde olur. **B) Devletin İzninin Bulunması:** Cum'a namazının sahih olması için "devlet temsilcisinin izni" problemi de İslâm hukukçularınca tartışılmıştır. Bu iznin gerekli olduğunu söyleyenler olduğu gibi aksini savunanlar da bulunmuştur. Biz aşağıda her iki görüşü ve delillerini vererek, konuyu değerlendirmeye çalışacağız. **1) Hanefilerin görüşü:** Hanefi hukukçularına göre, Cum'a namazı için izin gereklidir. Dayandıkları delil Câbir b. Abdullah ve İbn Ömer'den nakledilen ve yukarıda da daha uzun bir şekilde kaydettiğimiz şu hadistir: "Kim Cum'a namazını ben hayatta iken veya benden sonra adaletli ve câir (zâlim) bir imamı (önderi varken, onu küçümseyerek veya inkâr ederek terkederse Allah iki yakasını bir araya getirmesin ve işini bitirmesin" (İbn Mâce, İkâme, 78) İbn Mâce bu hadisin senedinde bulunan Ali b. Zeyd ve Abdullah b. Muhammed el-Adevî sebebiyle isnâdı zayıf sayar. Heysemî, hadisin benzerini naklettikten sonra şöyle der: Bu hadisi Taberanî, el-Evsat'ında nakletmiştir. Oradaki senedde Musa b. Atıyye el-Bâhilî vardır. O'nun biyografisini bulamadım. Geri kalan râviler güvenilir. (Mecmau'z-Zevâid, II, 169, 170) Bu hadiste, Cum'a'nın farzolması için adaletli veya adaletsiz bir yöneticinin bulunması öngörülmüştür. Cum'a namazı büyük cemaatle kılınacağı ve hutbede topluma hitap edileceği için onun toplum düzeni ile yakından ilgisi vardır. Devletten izin alma şartı aranmazsa fitne çıkabilir. Cum'a kıldırmak ve hutbe okumak bir şeref vesilesi sayılarak rekabet doğabilir. Bazı kimselerin çekişme ve ihtirasları cemaatin namazını engelleyebilir. Camide bulunan her grubun namaz kıldırmak istemesi, Cum'a'dan beklenen faydayı yok eder. Bir grup kılarak, diğerleri çekilse yine amaca ulaşılmaz. Kısaca hikmet ve toplum psikolojisi bakımından da Cum'a'nın İslâm devletinin kontrolünde kılınması gereklidir. Ancak yöneticiler Cum'a'ya ilgisiz kalır ve önemli bir sebep olmaksızın müslümanları namaz kılmaktan alıkoymak isterse, onların bir imamın arkasında toplanarak Cum'a namazı kılmaları mümkündür. İmam Muhammed, bu konuda şu delili zikreder: Hz. Osman, Medine'de kuşatma altında iken, dışarıda bulunan sahabiler Hz. Ali'nin arkasında toplanmış ve o da Cum'a namazını kıldırmıştır. (el-Kâsânî, a.g.e., I, 261; el-Fetâvâ'l-Hindiyye, I,146; İbn Âbidin, a.g.e., I, 540) Bilmen, bunun dâru'l-harpte mümkün ve câiz olduğunu belirtir (Bilmen, Ömer Nasuhi, Büyük İslâm İlmihali, İstanbul 1985, s. 162) Devlet başkanı veya valilerin bizzat Cum'a namazı kıldırmaları gerekli midir?. İbnü'l-Münzir şöyle der: "Öteden beri Cum'a namazını, devlet başkanı veya onun emriyle kıldıracak bir kimsenin kıldırması şeklinde uygulama yapılmıştır. Bunlar bulunmazsa, halk öğle namazı kılar" (Ahmed Naîm Tecrid-i Sarih Tercümesi, III, s. 48) Burada şunu belirtelim ki, yukarıda kaydettiğimiz hadisten imam ya da müslümanların halifesi yoksa, Cum'a namazı kılınamaz, diye bir hüküm çıkarmak mümkün değildir. Bu hadisin ilgili bölümlerinin anlattığı, "ister adil, isterse de zâlim olsun bir imamın varlığına rağmen" Cum'a terk edilecek olursa, belirtilen tehditlerle karşı karşıya kalınacağından ibarettir. Çünkü hadis, "imam yoksa Cum'a namazı kılamazsınız" demiyor, olduğu halde kılınmazsa, son derece tehlikeli tehditlerde bulunuyor. İmamın yokluğu halinde kılınmayacak olursa o takdirde bu hadisten, olsa olsa tehditlerin daha hafif olacağı sonucuna varılabilir. O da en müsamahalı bir istidlâl olur. İçtihada dayalı olarak ileri sürülmüş gerekçelerin dışında, Cum'a namazının kılınması için şart kabul edilen ve eda şartları arasında sayılan imamın varlığı şartının nakli bir delili yoktur. Ayrıca bu şart, yalnızca Hanefî mezhebinde öngörülmüş bir şarttır. Dolayısıyla terki halinde terettüp edeceği bildirilen bir takım tehditlere maruz kalmamak için, en azından ihtiyaten böyle bir şartı öngörmeyen diğer mezhep imamlarının görüşlerine uyularak kılınması gerekir. Diğer taraftan kaynaklarda hadis diye belirtilen: "Dört şey vardır ki, veliyyul emirlere aittir: Cihad'tan elde edilen ganimetlerin paylaştırılması zekât'ın toplanması, hudut (şer'i cezaların tatbiki) ve Cum'a'ları kıldırmak." ifadeleri ise hadis değildir. Fethu'l-Kadir'de (II, 412) bunun İmam Hasan el-Basrî'ye ait bir söz olduğu belirtilmiştir. Son asır alimlerinden Seyyid Sâbık da "Fıkhu's-Sünne" adlı esrinde (1, 306) bunun aynı şekilde Hasan'ü'l Basrî'ye ait bir söz olduğunu kaydetmektedir. O halde böyle bir şartın öngörülmesi için dayanak teşkil edebilecek nakli bir detil elde mevcut değildir. Bu konuda ileri sürülen bu şartın sebebi, yalnızca karışıklık çıkma ihtimaline dayalı bulunmaktadır. **Veliyyü'l-Emr yoksa:** Veliyyü'l-Emr ve izn-i sultânî diye belirtilen hususun gerçekleşebilmesi için, müslümanların başında en azından zâlim de olsa- bir yöneticinin bulunması zorunludur. Başa geçmiş bulunan yöneticinin, İslâm'ı kabul etmesi ise onun, müslümanların veliyyü'l-emr'i olarak görülmesinin asgarî şartıdır. Yani müslümanların İslâmî olmayan yönetimlerin tahakkümü altında yaşamaları halinde, haliyle böyle bir şartın varlığından söz etmek imkânı olamaz. Bu durum günümüzün müslümanlarına; İslâm'ın öngördüğü mânâsıyla bir yöneticiye sahip olmadığımıza göre, kıldığımız Cum'a namazının hükmü nedir? Diye başlayan ve onun etrafında dönüp dolaşan diğer bir takım soruları daha sordurmaktadır. Şunu da belirtelim ki, bu durumu şu anda bir vakıa olarak yaşıyan bizleri, İslâm fakihleri de düşünmüş ve böyle bir durum halinde müslümanların ne şekilde davranabileceklerini, daha doğrusu davranması gerektiğini belirtmişlerdir. Şimdi bu konuda onların neler söylediklerine kısaca bir göz atalım: **Bu konuda İbn Nüceym der ki:** "Şayet hiç bir şekilde kadı veya ölmüş olan halifenin (yerine geçmiş) halifesi yoksa, âmme de bir

(584) Cumanın Farzları [956]

Cumanın farzları üçtür

1- İki hutbe [957] okumak. Bu iki hutbeyi ayakta okumak.

---

kişinin (Cumu'a namazını kıldırmak üzere) öne geçirilmesi üzerinde ictimâ edecek olsalar, zaruret dolayısıyla caizdir." (İbn Nuceym, el-Bahrü'r-Râik, II, I55). Buradaki: "zaruret dolayısıyla caizdir" ifadesi üzerinde kısaca duralım: Anlaşılıyor ki, Cum'a namazı, herhangi bir şartının eksik olması dolayısıyla terk edilmesi tavsiye edilen bir durum değildir. Aksine bu gibi durumlarda -bu şartların gerçekleşme imkânı bulunmadığından- zaruret hükümleri ile amel etmek söz konusudur. İşte halifesiz ve İslâm hükümlerini tatbik eden mahkemelerin varolmaması hallerinde de bu zaruretlerle amel etmeyi engelleyecek herhangi bir durum yoktur. Çünkü bilindiği gibi kadı (yani İslâm hükümlerini tatbik eden hâkim) ile halifenin varlığı, İslâmî hükümlerin yürürlükte olmasının en belirgin gerekleri ve dışa yansıyan yönleridir. Bunların varolmamaları halinde, İslâmî hükümlerin devlet düzeyinde uygulanabilmeleri sözkonusu değildir. Şayet bu durum, Cum'a namazını kılmamayı gerektirecek bir hal olsaydı, İbn Nüceym gibi eşsiz fıkıh çalışmaları olan bir âlim: "Zaruret dolayısıyla caizdir" gibi bir ifade kullanmaz, "Cum'a namazı sâkıt olur" demesi gerekirdi. O zaman da konunun gereğinden, İslâmî olmayan yönetimlerin çatısı altında bulunulan hallerde söz edilmezdi. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi).

[956] **Cumanın Keyfiyeti ve Miktarı: Cuma namazı iki rekat ile ondan önce verilen iki hutbeden ibarettir.** Hz. Ömer (ra) şöyle demiştir: "İki rekat Cuma namazı tamam olup eksik değildir. Farklı söyleyen ziyandadır" (Ahmed İbni Mace ve Nesesi) Cuma namazının iki rüknü vardır. Namaz ve hutbe. Namaz icma ile açıktan kıraatle kılınan iki rekattıt. İki hutbe ise farz olup namazdan önce okunur. En sahih görüşe göre hutbe Cuma namazının sahih olması için şarttır. Hutbenin en azı Allah'a hamd okumaktan ibarettir. Cumadan önce, ittifakla dört rekat, Malikiler dışındaki cumhura göre Cuma namazından sonra yine dört rekat namaz kılmak sünnettir. Cuma namazının sıhhatinin daha önce geçen şartlardan fazla olarak, Hanefilere ve Şafiiler göre yedi, Malikilere göre beş, Hanbelilere göre dört şart daha ilave edilir. Bu şartlar aşağıda zikredilmiştir. **1)** Öğle vaktinin girmiş olması, **2)** Cuma kılınan yerin şehir olması, **3)** Cemaatın bulunması, **4)** İslam, Devlet başkanı veya naibinin imam olması, caminin herkese açık olduğuna dair devlet başkanının izninin bulunması, **5)** Cuma namazı imamla ve camide kılınmalıdır, **6)** Gereksiz olarak bir şehirde birkaç kez Cuma namazı kılınması, **7)** Namazdan önce hutbe okunması. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 376-385).

[957] **Fakihler Cuma namazında hutbenin şart olduğu ve hutbesiz Cumanın sahih olmayacağı hususnda ittifak etmişlerdir.** Hanefilerce en sahih görüşe göre; hutbe iki rekat namaz yerine kaim değildir. Belki sevap bakımından hutbe Cuma namazının yarısıdır. Hutbe ittifakla Cuma namazından önce okunur ve iki tanedir. **Hanefilere göre: Hubenin beş şartı vardır: 1)** Hutbe namazdan önce okunmalıdır, **2)** Hutbe niyeti ile okunmalıdır, **3)** Öğle vaktinde okumalıdır, **4)** Sahih olan görüşe göre hutbeyi, Cuma namazı kendileri ile kılınabilen kimselerden en az bir kişi dinlemelidir. Bir kölenin, hasta kişinin, cünüp de olsa bir yolcunun bulunmasu yeterlidir, **5)** Yalnız bir çocuk yahut sadece kadının dinlemesi ile hutbe sahih olmaz. Hutbeyi bir cemaatin dinlemesi şart değildir. Hutbe ile namaz arasında yemek, yıkanmak gibi namaz dışı işlerle fasıla vermemesi şarttır. **Malikiler göre: Cumanı iki hutbesi için dokuz şart ileri sürmüşlerdir: 1)** Hatip hutbeyi okurken ayakta durmalıdır, **2)** İki hutbe ve zevalden sonra okunmlaıdır. Eğer önce okunursa caiz değildir, **3)** Secili ve süslü cümlelerle de olsa Arapların hutbe diyeceği bir şekilde yapılmalıdır. Mesela: "Emrettiği şeylerden Allah'tan korkun, yasakladığı şeylerden sakının" demek gibi. Hatip hutbesinde eğer tesbih getirir, "Lâ ilâhe illellah" der yahut tekbir getirirse bu kadarı hutbe için yeterli değildir. Hutbede Allah'ı övmek, Peygamberine salavat getirmek, Allah'tan takvayı ve O'na itaati emretmek, mağfiret duası etmek, Kur'an'dan bir şey okumak da menduptur. Dolayısıyla hatip sırasıyla aşağıdaki şekilde okur:

﴿اَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَوةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ. اَمَّا بَعْدُ: اُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللهِ وَطَاعَتِهِ وَاُحَذِّرُكُمْ عَنْ مَعْصِيَتِهِ وَمُخَالَفَتِهِ﴾

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ * وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

Sonra oturur. Daha sonra kalkar. Allah'a hamdu senâ , Resulullah (sav)'a salatu selâmdan sonra şöyle der: "Emmâ Badü. Allah'ın emirleri hakkında ondan sakının, yasakladığı şeylerden sakının. Allah tealâ bizleri ve sizleri mağfiret eylesin" bu şekilde hutbe okunursa, bütün âlimlerin ittifakı ile hutbe kamil bir şekilde yerine getirilmiş olur, **4)** Her iki hutbe, namazda olduğu gibi, mescidin içinde okunmalıdır. Bu hutbeler mescdidin dışında okunacak olursa hutbeler sahih olmaz, **5)** Hutbe Cuma namazından önce okunmalıdır. Hutbelerden önce kılınan Cuma namazı sahih değildir. **6)** Hutbe okunurken cemaat hazır olmalıdır, **7)** Hutbeyi açıktan okumalıdır, **8)** Arap olmayanlar içinde olsa hutbe Arapça okunmalıdır, **9)** Hutbeler peşpeşe yapılmalıdır. **Şafiilere göre: Hutbenin beş rüknü yahut beş farzı vardır: 1)** Allah tealâ'ya hamd etmek, **2)** Resulullah (sav)'a salavat getirmek, **3)** Takvayı tavsiye etmek. Bu üç şeyi yapmak her iki hutbede de farzdır, **4)** İki hutbeden birinde anlaşılır şekilde bir ayet okumak, **5)** Müslümanlara, ahretle ilgili konularda duada bulunmak. İki hutbenin de namazdan önce okunması, bu hutbelerden her hangi bir sebeple ayrılınmaması, sünnete uymak için kudreti olanın hutbeyi ayakta okuması, her iki hutbenin Arapça olması, zevaldan sonra bir vakit içinde okunmuş olması, iki hutbe arasında oturulması iki secde arasında oturuşa benzer şekilde itminan ve sükûnet içerisinde, daha da iyisi ihlas suresini okuyacak kadar bir zaman oturulması, hatibin iki hutbe arasında oturup bir miktar bekleyerek fasıla vermesi, hutbenin Cuma namazı kendileri ile kılınabilecek kadar cemaate duyurulması, öyle ki hatip sesini kendisinden başka tam otuzdokuz kişinin duyacağı kadar yükseltmelidir. Hutbeyi mutlaka bilfiil işittirmek gerekir. Cemaatin hepsi sağır yahut bir kısmı sağır bulunsa hutbe sahih olmaz.hatip kırk kişiye dahil ise, mutlaka hutbeyi kendisine de işittirmesi gerekir. Kendisi sağır ise hutbe yeterli değildir. Her iki hutbenin sözlerinin ve namaz ile hutbenin de arka arkaya olması sünnettir. Hanefilerin dedikleri gibi hutbe ile namaz arasında ara vermek caiz değildir. Küçük ve büyük abdestsizliklerden temizlenmiş olmak, elbise, mekân ve beden de bulunan

2- İki hutbe arasında oturmak.
3- İki rekat Cuma namazını kılmak.

(585) Cuma Namazının Hey'atları

Cuma namazının hey'atları dört haslettir
1- (Cuma namazı için) Gusül etmek.
2- Vücudunu temizlemek.
3- Beyaz elbise giymek.
4- Tırnakları kesmek. [958]

---

necasetin temizlenmiş olması, avret yerinin örtülü bulunması sünnettir. Çünkü hutbe iki rekat namaz yerinde bulunmaktadır. Dolayısıyla namaz gibidir. Hatta hutbe için vaktin girmiş bulunması şart koşulur. Yine hutbe için namazdaki avret yerini örtmek, elbise, beden ve mekân temizliği gibi diğer şartlarda şart koşulur. Her iki hutbede Cuma namazı sahih olacak bir yerde okunmalıdır. Hutbeyi okuyan kişi erkek olmalıdır. Cemaate imamlık yapması sahih olmalıdır. Âlim ise farzı farz, rüknü rükün, sünneti sünnet olarak bilen bir kişi olmalıdır. Âlim biri değil ise, farzı sünnet zannedecek dercede olmamalıdır. **Hanbelilere göre: Cuma namazının şartı, namazdan önce iki hutbenin okunmasıdır.** İki hutbenin öğle namazının farzının iki rekatının yerini tuttupu söylenemez. Çünkü Cuma namazı öğle namazının yerine kılanan bir naz değildir. Belki Cuma namazı kılınmazsa o zaman öğle namazı Cuma namazının yerini tutar. **Her iki hutbenin sahih olması için şu şartlar lazımdır. 1)** "Elhamdülillah" lafzı ile Allah'a hamd etmek. Başka bir ifadenin kullanılması yeterli değildir, **2)** Resulullah (sav)'a, "salat" lafzı ile salavat okumak, **3)** Tam bir ayet okumak, **4)** Allah'tan korkmayı tavsiye etmek. **Hutbenin oniki şartı vardır: 1)** Gücü yeten kimseler için ayakta bulunmak, **2)** İki hutbenin peşpeşe okunması, **3)** Bu hutbelerin kısımlarının peşpeşe okunması, **4)** Hutbe ile namazın peşpeşe olması da hutbenin şartlarındandır, **5)** Hutbe ve hutbe ile namaz arasındaki fasılanın uzunluğu konusunda hüküm için adete müracaat edilir, **6)** Hutbede niyet şarttır, **7)** Hutbenin şartlarından biri, Cuma namazı için muteber olan cemaatin işiteceği şekilde sesi yükseltmektir, **8)** Hutbenin şartlarından biri de Arapça olarak okunmasıdır, **9)** Hutbenin şartlarından biri, Cuma namazı için muteber olan sayıdaki cemaate duyurulmasıdır. Bu sayı kırk kişidir. Bunun sebebi cemaatin hutbeden vacip olan miktarı işittirmesidir. Çünkü namaz için şart koşulmuş bir zikirdir, **10)** Namaz için iftitah tekbiri şart olduğu gibi hutbe içinde sayı şarttır, **11)** Hutbenin şartlarından biri de vakit içinde okunması, **12)** Hatibin Cuma namazı kendisine farz olanlardan olmalıdır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 386-392).

[958] **Mezheplere göre hutbenin sünnetleri: Hanefilere göre hutbenin sünnetleri onüçtür. Onlarda diğer fakihlerin farklı görüşleri ile birlikte** aşağıdaki hususlardır: **1)** Cumhura göre taharet ile avret yerini örtmek sünnet, Şafiilere göre hutbenin sıhhati için şarttır, **2)** Hutbenin minber üzerinde okunması ittifakla sünnettir, **3)** Hutbeye başlamadan önce minber üzerinde oturmak sünnettir. Bu hususta Âlimler müttefiktirler, **4)** Hutbede yüzünü sağa sola döndürmeksizin cemaate doğru dönmek ittifakla sünnettir, **5)** Minbere çıkınca cemaate selâm vermek. Bunu yapmak Şafiiler ve Hanbelilere göre sünnettir. Malikilere göre hutbeye çıkarken selâm vermek sünnettir. Hanefilere göre, hatip cemaate selâm vermez, **6)** Hatip minbere çıkıp oturduğu zaman, onun önünde bir müezzinin ezan okuması gerekir. Bu ezan Hz. Peygamber döneminde okunan ezandır. Bunda ittifak vardır, **7)** Allah'a hamd ve sena ile kelime-i şehadet ve Hz. Peygamber (sav)'e salavat getirerek vaaz ve nasihatle, Kur'an'dan bir ayet okuyarak başlamak, iki hutbe arasında oturmak, ikinci hutbe başında hamd ve senayı Hz. Peygambere salavatı tekrarlamak, mü'minlerin mağfireti, nimetlere kavuşup belâlardan uzak kalmaları, düşmanlarına karşı zafer elde etmeleri, hastalıklardan afiyet bulmaları için dua ve istiğfar etmek. Bunların hepsi Hanefilere göre sünnet, Malikilere göre menduptur. Şafiilere göre beş tanesi rükündür. Hanbelilere göre, dua dışındaki dört tanesi şarttır. Şafiilere göre ikinci hutbenin: "Estağfurullah eli ve leküm". İfadesi ile bitirmek sünnettir, **8)** Cemaate hutbeyi işittirmek için, sesini yükseltmek, cumhura göre sünnet, Malikilere göre menduptur, **9)** Hatibin kıyamı esnasında sol eli ile asa, kılıç, yay gibi şeylere dayanması cumhura göre sünnet, Malikiler göre menduptur, **10)** İki hutbeyi kısa kesmek, ikinci hutbeyi birinci hutbeden daha kısa tutmak, cumhura göre sünnet, Malikilere göre menduptur, **11)** Şafiiler göre: Cuma namazında hazır olanların hutbe esnasında sükut etmeleri sünnet olup bu esnada konuşmak mekruhtur. Yeni mezhebine göre, cemaatın hutbe esnasında konuşması haram değildir. Şafiiler ve Hanbeliler bazı durumlarda konuşmayı mübah görmüşlerdir. Hanbeliler de hatip duaya başladığı zaman konuşmayı mübah kabul etmişlerdir. Maliki ve Hanbelilere göre, imam hutbeye başladığı andan itibaren susmak vaciptir. Ebu Hanife'ye göre imamın minbere çıkması ile susmak vacip olur. Malikilerle Hanbelilere göre, hatipten başkasının konuşması haramdır, **12)** İmam hutbede okurken mescide girince tahiyye namazı kılmak Şafii ve Hanbelilere göre sünnettir. Ebu Hanife ile İmam Malik'e göre, imam minbere çıkınca namaz kılmak da, konuşmak da yasaktır. Tahiyye namazı dahi kılınmaz kılınırsa mekruh olur, **13)** İmamın minberden aşağı inmesi: Şafiilere göre, hatip müezzinin kameti getirmesiyle beraber mihraba geçmek için süratle inmelidir. Bu hutbe ile namazın peşpeşe olmasını temin içindir. Hanbelilere göre, imam hutbeyi bitirince, müezzin: "kad kameti's-salah" dediği zaman minberden iner. İki hutbe esnasında hatibin abdestli olmasını Şafiiler dışındaki cumhur şart olarak değil. Sünnet olarak kabul etmişlerdir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 392-398).

Hutbenin mekruhları: Hanefi ve Malikilere göre, hutbenin mekruhları daha önce sayılan sünnetlerden birini terk etmektir. Bu mekruhların en önemlisi hutbeyi uzatmak ve tahareti terk etmektir. Her ikiside mekruhtur. Hanefilere göre hutbenin mekruhlarından biri de hatibin minbere çıkınca cemaate selâm vermesidir. Âlimlerin ittifakı ile hutbe

(586) Mescide Giren Bir İnsanın İmam Hutbe De İken Ne Yapması Lazımdır?

Her kim ki mescide girdiğinde imam hutbe okuyor, iki rekat hafifçe namaz kılsın. Sonra otursun (hutbeyi dinlesin.) [959]

(587) İKİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(588) Cuma Namazının Vacip Olmasının Şartlarının Delilleri

Cumanın vacip olması için yedi tane şart gerekir. Cumanın vacip olmasının delilleri ise şöyledir. Yüce Allah şöyle buyuruyor. «Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrıldığı (ezan okunduğu) zaman, derhal Allah'ın zikretmeğe koşun alış verişi bırakın. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır.» [960] Sünnetteki delil. "Tarık b. Şihab (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Cuma namazı her Müslüman'a hak ve vaciptir." [961] Başka bir hadiste. Müslim ve diğerlerinin rivayet ettikleri hadiste ise "Ebu Hüreyre (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Bir takım kimseler Cuma namazını terk etmekten vazgeçerler yahutta. Allah kalplerini mühürler, sonra da onlar gafillerden olurlar." [962]

(589) Cuma Namazının Şartlarının Delilleri

Bu şartlar yedi tanedir. Bunların delilleri ise şu hadisi şeriflerde toplanmaktadır. Hz. Ali (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Kalem üç kişiden kaldırılmıştır.

1- Uyanıncaya kadar uykuda olanın.
2- İhtilam olmayıncaya kadar sabi olanın.
3- Akıllanmayıncaya kadar deli olanın.[963]

---

esnasında imam dışındaki kişilerin ve arada bir boşluk bulunması dışında insanların omuzlarından atlayarak ilerlemek (tahatti) mekruhtur. Böyle yapmak oturan cemaate eziyet verir. Ayrıca, Hz. Peygamber (sav) Abdullah b. Busr hadisi ile bunu yasaklamış: "Otur, eziyet verdin" buyurmuştur. Hanefi ve Şafiilere göre kerahet tahrimidir. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 398).

Cuma namazını bozan şeyler: Diğer namazları bozan şeyler Cuma namazını da bozar. Bunlardan başka bazı hususi durumlar da ilave edilir. Onlar şunlardır: **1)** Cuma namazını kılarken öğle vaktinin çıkması cumhura göre cuma namazını bozar. Malikilere göre ise bozmaz. Çünkü Cuma namazı diğer namazlar gibi vakitle belirlenmiş farz bir namazdır. Bu vakit de öğle vakti gibidir. Vaktin çıkması namazı bozmaz. Ebu Hanife'ye göre, teşehhüd miktarı oturduktan sonra vaktin çıkması ile de Cuma namazı bozulur. İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed'e göre bozulmaz, **2)** İmam birinci rekatın secdesini yapmadan önce cemaatin namazdan ayrılması sebebiyle cemaati kaçırmak Ebu Hanife'ye göre Cuma namazını bozar. İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed'e göre bozmaz. Birinci rekatın secdesini yaptıktan sonra cemaat dağılırsa Ebu Hanife ve İmameyn'in ittifakı ile Cuma namazı bozulmaz. Vaktin çıkması yahut cemaatin kaçırılması sebebi ile Cuma namazı bozulunca öğle namazı kılınır. Diğer namazları bozan bilerek abdest bozma, konuşma ve benzeri şeyler sebebi ile Cuma namazı bozulunca, şartları mevcutsa Cuma olarak yeniden kılınır. (İslam Fıkhı Ansiklopedisi, c, 2, sh, 408).

[959] **Cuma günü, bayram günleri hac ve nikah, ay ve güneş tutulması namazı, yağmur dualarında imam hutbe okurken:** Hanefiler ile Malikilere göre, imam hutbeye çıktığı andan itibaren Cuma namazını kıldırıncaya kadar her hangi bir nafile namaz kılmakla meşgul olmak mekruhtur. Malikiler şunu da ilave etmişlerdir: Cuma namazından sonra da insanlar mescitten ayrılıncaya kadar nafile namaz kılmak mekruhtur. Şafii ve Hanbelilere göre, bu durumda iftitah tekbirinin kaçırılmasından korkulmuyorsa, tahiyyetü'l-mescit dışında nafile kılmak tenzihen mekruhtur. Tahiyye namazının sadece vacipleri yerine getirecek şekilde hafif kılınması vaciptir. Eğer bu kişi Cuma namazından önceki sünneti kılmamışsa, tahiyye namazı ile birlikte bu sünnete niyet eder. Çünkü bu durumda iki rekattan başka bir namaz kılmak sahih değildir. Bunların dayandıkları delil Buhari ile Müslim'de rivayet edilen şu hadistir: "Sizden biri mescide girdiği zaman iki rekat namaz kılmadıkça oturmasın." Bu hadis-i şerif, yasak hakkındaki umumi hadisi tahsis edicidir. Cabir (ra)'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Hz. Peygamber (sav) hutbede iken Süleyk el-Gatafani geldi. Hz. Peygamber (sav) ona: Ey Süleyk! Kalk iki rekat namaz kıl ve hafif kıl" buyurdu.

[960] Cuma suresi ayet, 9.

[961] Ebu Davut, 1, 644, bab, 208, 209, hd, 1067.

[962] Müslim, 1, 591, bab, 12, hd, 865.

[963] Tirmizi, Ebu Davud, 4, 56, hd, 4403, bab, 17, K, Hudud; Neylü'l Ewtar, 1, 349.

Diğer bir hadisi şerifte."Hz. Cabir (r.a)'den. Peygamber (s.a.v). Allah'a ve ahret gününe iman edenin üzerine Cuma namazı vardır. Ancak kadın, misafir, hasta ve köle hariç". [964]

Diğer bir hadiste ise şöyledir "Tarık b. Şihab (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Cuma namazı her Müslüman'a hak ve vaciptir. Ancak köle kadın çocuk ve hasta'(nın dışında)"[965]

(590) Cuma'nın Sıhhat Şartlarının Delilleri

Cuma'nın sıhhat şartları Cuma namazının kılınacağı yerin şehir veya köy olması. Şehir olan yerin merkezi alanda olması. Şehirden maksat, kadısı (yani Emiri) olması. O Amir şer'i şerifin hükmünü icra eden Müslüman olupta Müslümanlar tarafında seçilen kişidir. Müslüman olmayıp Müslümanlar tarafından seçilmeyip emir tayin edilse bile Müslümanların emiri olamaz. Çünkü Amire itaat etmek farzdır. Mümin ve Müslümanların kime itaat edeceklerini yüce Allah Kura'n'ı Kerimde şöyle tarif etmektedir.

«Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygambere itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine (idarecilere sizi yönetenlere) itaat edin.» [966]

Ayetin akışına dikkat edildiği zaman cenabı Allah sizden olan emir sahiplerine itaat edin emrini veriyor. Yani sizin gibi iman ettiğiniz Allah'a iman edip onun emir ve yasaklarını uygulayan Amire itaat etmelerini farz kılmıştır. Allah'ın emirlerini çiğneyen yasaklarına aldırış etmeyen kişiye itaat edilmez ve dolayısıyla itaatte zorlansa bile meşru bir itaat olmadığı için, itaat etmek haram olur.

Bakınız emirin kim olduğunu şanı yüce Peygamber (s.a.v) şöyle açıklıyor. "Abdullah b. Mes'ud (r.a) ve İbni Ab bas (r.a)'dan rivayet edildiğine göre. Resul-i Ekrem (s.a.v) dört şey Ulu'lemrin hakkıdır. Had cezalarını tatbik etmek,ganimetleri mücahitler arasında taksim etmek, Cuma namazını kıldırmak ve zekatı toplamak." [967]

Hadisin akışına dikkat edilirse Peygamber (s.a.v) emir olan kişinin kim olduğunu ve o kişinin neler yapması lazım geldiğini açık ve net bir şekilde beyan ediyor. Bu sıfatı taşıyan zata itaat etmek farzdır. Başka bir hadiste ise şöyledir.

"Hz. Ali (r.a)den. Peygamber (s.a.v) (Emire) itaat makul ve meşru olan emirlerde olur".[968] İmamı Kurtubi nisa 59 ayetini tefsir ederken şu ayeti delil olarak getiriyor.

«Peygamber size neyi getirdi ise onu alın. Sizi neden sakınırdı ise ondan sakının.» [969]

Bu ayeti delil ve misal getirdikten sonra, Hz Ali (r.a)'nın hadisini misal olarak kayıt ediyor. [970] Başka bir ayette ise emirliğin kime verileceği o emir ise nasıl hükmedeceği konu ile alakalıdır.

Yüce Allah şöyle buyuruyor. «Allah size emaneti ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adalet ile hükmetmenizi emrediyor. Eğer her hangi bir şeyde çekişir (ihtilafa düşer)'seniz. Onu Allah (c.c)'nın (kitabına kurana) ve Resulallah (s.a.v)'a (onun sünnetine hadisi şeriflerine) götürün. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız.»[971]

---

[964] Darekutni, 2, 3; et- Tezhip fi edilletühü, 75.
[965] Ebu Davut, 1, 644, bab, 208, 209, hd, 1067.
[966] Nisa suresi ayet,59.
[967] Siracüddin. Ebu Hafs Ömer el –Gaz nevi el- Gaz nevi, el-Gurretü'l Münife, Kahire, 1950, sh, 168, vs ve ayrıca İbni Hümam Fethu'l Kadir. Beyrut, 1316, c, 4, sh, 129; Emanet ve ehliyet, 1, 311, 312.
[968] Sahihi Buhari, 5, 107, bab, 59, Meğâzi; Sahihi Buhari tercümesi, 6, 2756.
[969] Haşr suresi ayet, 7.
[970] Camiu'l Ahkamu'l Kur'an, 3, 224, 225.
[971] Nisa suresi ayet, 58, 59.

Böyle yapın ve böyle yapmanız gerekiyor. Ayetin akışı bize şunu tarif ediyor, emaneti ehline vermemizi, ve ihtilaflı bir meselede Kuran ve sünnette müracaat etmemizi şiddetle emrediyor, ve sonunda eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız diye bizi bağlıyor. Çünkü Müslüman'ın yegane baş vuracağı kaynak Allah'ın kitabı Kuranı kerim. Ve peygamber (s.a.v)'in hadisleridir. Bu yüce ve en üstün kaynaklarla tüm meseleler çözülür, ve insanlar ancak bu yüce kaynaklara bağlanmakla huzura kavuşur. Bu yüce kaynakları uygulayan bir emir imam ile ancak bir takım farzlar yerine gelir.

Bakınız İmamı Nesefi bu konuya temas ederek şöyle açıklamada bulunuyor. Üzerimizde İslam devlet başkanı olan imamı görmeden bir gününü geçmesi caiz değildir. İmam devlet başkanı olan halifedir. İmametin hak olduğunu kabul etmeyen kimse kafir olur. Çünkü dini hükümlerden bir kısmının caiz olması için, imamın varlığına bağlıdır. Cuma namazı bayram namazları ve yetimleri evlendirmek gibi. İmamı inkar eden farzları inkar. Farzları inkar eden kafir olur.[972]

Bir hadiste imama ve ulu'lemre itaat edilmesini şöyle tarif eder. "Her kim (Halifeye İslam'i Devlete) itaatten bir el kadar ayrılırsa kıyamet gününde Allah'a(c.c) fiili hususunda lehinde hiçbir hücceti olmayarak kavuşacaktır. Her kim de boynunda (halifeye) bey'atı olmayarak ölürse, cahilliye ölümü ile ölür." [973]

"Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilen bir hadiste. Peygamber (s.a.v) Her kim bana itaat ederse. Allah'a itaat etmiştir. Her kim bana isyan ederse. Allah'a isyan etmiştir. Her kim de benim emirime isyan ederse bana isyan etmiştir." [974]

Diğer bir hadiste ise şöyledir. "Ümmü'l Hüseyin'den Müslim anlatıyor. Allah'ın kitabına göre idare ettikten sonra başınıza Habeşli bir köle de geçse onu dinleyin emrine itaat edin."[975]

Merhum Şehit Seyyid Kutub. Nisa suresinin 59 ayetini tefsir ederken şöyle diyor. Allah (c.c) Hazretleri imanın şartını ve İslam'ın hududunu gayet güzel bir şekilde belirtiyor, aynı zamanda.İslam cemaatinin anayasasını bu nizamdaki ahkam kaidelerini hakimiyetin kaynağını da açıklıyor. Her şey hayat telakisini Allah'tan almakla başlayıp onunla bitiyor. Hakkında kati hüküm bulunmayan zamanla ortaya çıkan ve nesiller değiştikçe değişen feri ve cüzi meselelerde düşünce ve görüş farklılıklarının belirlediği noktalarda Allah'ın emirlerine dönüş ile her şey bitiyor. Bu sırf meydanda muhtelif çapta ki görüşlerin akılların ve düşünüş tarzlarının müracaat ettiği değişmez sabit bir ölçünün bulunması için şarttır. İster büyük ister küçük olsun ister açık ister gizli olsun her hususta hakimiyet yalnız Allah'a mahsustur. Allah Zül Celal şeriat göndermiş ve bunu Kuranı mübin ile belirlemiştir. Bu Kuranı Allah resulüne irsal buyurmuş. Ve insanlara açıklamıştır. O resul kendiliğinden ve arzusundan hiçbir şey konuşmaz. Onun sünneti seniyesi Allah (c.c)'ın vazettiği şeriatın bir bölümü ve parçasıdır.

Allah'a itaat mecburidir. Uluhiyyetin en mühim özelliklerinden birisíde şeriatı vazetmektir. Şeriatı ilahiye yi tatbik etmek mecburiyeti vardır. İman edenler önce Allah'a sonrada bu sıfatından dolayı. Allah'ın verdiği Peygamberlik vazifesini iletme sıfatı Resulüllah'a uymak mecburiyetindedirler. Şu halde Resulüllah'a uymak ona bu şeriatı gönderen ve hadislerle açılattıran Allah'a ittiba demektir. Onun sünneti seniyesi ile verdiği hükümler mecburi olan Allah (c.c)'ın şeriatının bir parçasıdır. Kuranın açıkça beyanına göre imanın varlığı ve yokluğu bu şeriatı tatbik etmeğe, bu şeriatın emirlerine uymaya bağlıdır. "Eğer Allah'a ve ahret gününe inanıyorsanız" Ulu'lemre gelince ayeti kerimede onları belirtiyor.

---

972 Bahru'l Kelam fi akaidi Ehli'l İslam, Konya, 1977. sh, 179; Medeni vahşet, 140.
973 İbni Kesir Tefsiri, 1, 518; Sahihi Buhari, 8, 105, bab, 4, Ahkâm; Müslim, 2, 1478, bab,13, hd, 1851, İmare.
974 Sahihi Buhari, 8, 104, bab, 1, Ahkâm.
975 Fizilal'il Kur'an tercümesi, 3, 292.

"Sizden olan ulu'lemre. Müminlerden olan ulu'lemre yani Allah'a ve Resulüne itaat eden teşri yükünü ve hakimiyet telakisini sade Allah'a bırakmak, bütün hayat telaksini yalnız ondan almak gibi. [976] Merhum şehit Seyyid Kutub'un açıklaması burada bitti.

Ulu'lemr olduğu halde Cuma namazını terk edenlere, Peygamber (s.a.v)'in bedduası ve aynı zamanda Hanefi fukahasına göre ulu'lemr Cuma namazının sıhhat şartlarından olup, o ulu'lemr olmadan Cuma namazının sahih olmadığının delili ve ispatıdır. Böyle bir hadis yoktur diyenlere, Peygamber (s.a.v)'den manevi bir tokat olup hadis şöyledir.

"Cabir b. Abdullah (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Bilmiş olunuz ki Allah'ı Teala (c.c) Cuma namazını bu sene, bu ayda, bu günde , benim şu makamımda kıyamete kadar farz kıldı. Şimdi her kim benim hayatımda ve benden sonra Adil ve Cair bir Ulu'lemrin olduğu halde, Cumayı hakir görerek veya inkar ederek, kılmazsa, Allah Teala onun iki yakasını bir araya getirmesin ve işinde ona bereket vermesin. İyi biliniz ki tövbe edinceye kadar o kimsenin, namazı, zekatı, ve haccı yoktur. Tövbe edenin tövbesini Allah kabul eder."[977]

Dikkat edilirse hadisi şerifte "Welehu imam un adil un ew cair un" hükmü mevcuttur. Yani adil ve cair bir Ulu'lemrin olduğu halde Cuma namazını terk edenlere Allah iki yakasını bir araya getirmesin diye peygamberin bedduasına muhatap olurlar. Cuma namazı konusu ile alakalı diyanet işleri başkanlığı tarafından yayımlanan "Sahihi buhari tecridi sarih" tercümesinden aynen şöyle açıklıyor.

"İmamı Azam Ebu Hanife'nin kavline göre devletin (ulu'lemrin) izni olmadıkça, Cuma namazı sahih olmaz. İmamı Malik ve Şafii ve Ahmed'e göre izinsiz kılmamak müstehab ise de sıhhate mani bir şey yoktur. Meşhur ve Maruf olduğuna göre eimmei selase (üç imam)'ın kavli budur. Lakin İmamı Ahmed'den mervi diğer bir kavle göre Meşarihün ileyhin. Ebu Hanife'ye muvafık olduğunu Ayni iddia ettiği gibi, imamı Malikinde. Devletin (ulu'lemrin) izni olmaksızın biri Cuma'yı kıldırsa elvermez, dediğini ve imamı Şafii'nin kavli kadimine göre (eski görüş). Ancak devletin (ulu'lemrin) veya onun mezun (izinli) kıldığı kimsenin ardında Cuma sahih olabilir diyor." [978]

Diyanet işleri başkanlığı nasıl bir kurumdur görev ve yetkileri nasıldır?. Kendi başına bağımsız mıdır. Sorusuna cevap arayalım.

Diyanet işleri başkanlığı 633 sayılı kanunla kurulmuş. Başbakanlığa bağlı bir kurumdur. [979] Aynı zamanda T.C. Anayasasının 136 maddesinde genel idare içerisinde yer alan. Diyanet işleri başkanlığı, laiklik ilkesi doğrultusunda bütün siyasi görüşlerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek özel kanunda gösterilen görevleri yerine getirir. [980]

Anayasada belirlenen laiklik kimliği ve laiklik yapısı ile görev yapan diyanet işleri başkanlığı bu görevleri yürütürken, Anayasadan nasıl bir görev şekli ve yapısı belirlenmiş ise o görevi yapmakla mükelleftir, bunun dışında her hangi bir yetki ve salahiyeti de dolayısıyla belirlenen yetkiyi aşarken suç işlemiş olur.

Bu paragrafı neden koyduğum duruma gelince ben Müslüman olduğum için diyanet işleri de dini temsil ettiği için, bu görev yetkisini kimden ve nasıl bir şekilde alındığını ve hangi sınırlar içerisinde görev yaptığını belirtmek için bu paragrafı koydum.

Çünkü T.C. Anayasasının, 24 ve 25 maddelerinde herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. Madde 26- Herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim, veya başka

---

[976] Fizilal'il Kur'an tercümesi, 3, 291, 292.
[977] İbni Mace, 1, 343, bab, 78, hd, 1081
[978] Abd'il Latif'iz Zebidi. Sahihi buhari tecridi sarih tercümesi, 3, 47, Diyanet işleri başkanlığı yayınları.
[979] Medeni vahşet, 195.
[980] T.C. Anayasası, 130, 131, madde, 136.

yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak yada vermek serbestliğini de kapsar.[981] Bundan dolayı bunu haber vermiş oldum.

Eğer Cuma'nın sıhhat şartı olan "Ulu'lemr" olmazsa Müslümanlar Cuma namazını nasıl kılarlar, sorusuna "Eski diyanet işleri başkanlığı yapan (30.06.1960) Ömer Nasuhi Bilmen" [982] şöyle cevaplamıştır. İdareci (ulu'lemr) veya onun görevlendirdiği bir şahıs bulunmayan bir yerde Müslüman cemaatin tayini ile içlerinden biri Cuma namazını kıldırabilir. İslam hükümlerinin uygulanmadığı (daru'l harp gibi) yerlerde Cuma namazı böyle kılınır.[983]

İslam hükümlerinin uygulanmadığı ve müminler kafirlerin istilasına uğradığı yerlerde. Cuma namazını kılmak için ne yapmak lazımdır sorusuna İbni Nüceym şöyle açıklamıştır. Müminler kafirlerin ve mürtedlerin istilasına uğrarsa kendi içlerinden emir, kadı, ve Cuma imamı seçebilirler.[984]

Müminler kafirlerin veya mürtedlerin istilasına uğradığı yerlerde o kafirlere ve mürtetlere itaat eder mi? sorusuna cevap arayalım. Bu konuda yüce Allah şöyle buyuruyor.

«Kafirler itaat etme ve onlara karşı Kur'an ile büyük mücadele yap». [985] «Yoksa siz Kur'an'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkar mı? ediyorsunuz» [986] «Onlara Allah'tan başka dost ve şefaatçi olmadığını söyle. Ta ki ittika edip Allah'tan sakınsınlar». [987] «Ey iman edenler! Benimde düşmanım sizinde düşmanınız olanları veli edinmeyin». [988] «Ey iman edenler! Eğer imana karşı küfrü tercih ediyorlarsa babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) veli edinmeyin». [989] «Müminler müminleri bırakıp kafirleri veli (dost) edinmesinler».[990]

Allah'ın hükümlerinin yerine başka hükümler koyanın adına ne denilir? sorusuna cevap arayalım.

El cevap: bunun adına tağut denilir. Tağut. Allah'ın indirdiği hükümlere mukabil olmak ve onun yerine geçmek üzere hüküm icat eden her varlık, Allah'tan başka inanılması ve itaat edilmesi istenen her hangi bir şey ister bilerek, ister bilmeyerek, itaat etsinler, ister zorla tehditle boyun eğsinler, her iki halde de bu uyulan tağuttur.[991]

Bir ayeti kerimede ise şöyle buyrulmuştur. «Tağut un huzurunda muhakeme olmayı isterler. Halbuki onu reddetmekle emr olunmuşlardı» [992] «De ki bu benim yolumdur. Ben Allah'a bir basiret üzere davet ediyorum».[993] Bu ayeti kerimelerden anlaşılan kafirlere itaat edilmediği gibi dost ve sırdaşta edilmez.

(591) Cuma Cemaatınını Sayıları Kırk Kişi Olması

---

[981] T.C.Anayasası, 45, 46, 47, Madde, 24, 25, 26.
[982] Din görevlisinin el kitabı, 40.
[983] Büyük İslam ilmihali, 165.
[984] El- Bahru'l'r Raik Kahire, 1311, c, 6, sh, 298; İbni Hümam Fethu'l Kadir, Beyrut, 1317, c, 6, sh, 365; Emanet ve ehliyet, 1, 312.
[985] Furkan suresi ayet, 52.
[986] Bakara suresi ayet, 85.
[987] Enam suresi ayet, 51.
[988] Mümtehine suresi ayet, 1.
[989] Tevbe suresi ayet, 23.
[990] Al'i İmran suresi ayet, 28.
[991] İbni Cerir et- Taberi Camiul beyan fi tefsir il kuran, 1, 13; Medeni vahşet, 194.
[992] Nisa suresi ayet,60.
[993] Yusuf suresi ayet, 108.

Bunun delili ise "Kab b. Malik (r.a)'den şöyle demiştir. İlk defa Cuma namazını kıldıran Esad b. Zürare idi ve o gün Cuma'ya katılanlar kırk kişi idiler."[994]

(592) Cuma Namazının Öğlen Vaktinde Olması

Cuma namazının öğlen vaktinin içinde kılacak kadar vaktin olması. Eğer öğlen vakti çıkarsa veya bu şartlardan birisi olmazsa öğlen namazını kılar.

Bunun delili ise şöyledir. "Enes b. Malik (r.a) şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v) Cuma namazını, güneş (tam ortadan batıya) meylettiği zamanda kıldırır idi." [995] Başka bir hadiste ise şöyledir. "Seleme b. Ekva şöyle rivayet ediyor. Haz Peygamber (s.a.v) ile birlikte güneş (ortadan batıya) meylettiği zaman Cuma namazını kılardık. Sonra dönüp giderken gölge yerleri araştırırdık." [996] "Sehl b. Sa'd (r.a) Haz. Peygamber (s.a.v) zamanında biz Cuma'yı kılmadan ne kaylule uykusuna yatar, nede yemeğimizi yerdik." [997]

Bu delillerden anlaşılıyor ki Cuma namazı öğlen vakti içinde kılınmalıdır, eğer vakit çıktıysa öğlen namazı kılınır.

(593) Cuma Namazının Şartlarının Delilleri

(594) İki Hutbe Okumanın Delili

İki hutbe okumak, ve bu iki hutbeyi ayakta okumak. Bunun delili "Cabir b. Semure'nin (r.a) rivayet ettiği şu hadisidir. Hz. Peygamber (s.a.v) hutbeleri ayakta okuttu ve aralarında otururdu." [998]

(595) İki Hutbe Arasında Oturmanın Delili

Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. "İbni Umer (r.a)'den şöyle rivayet ediliyor. Hz. Peygamber (s.a.v) birinci hutbeyi ayakta okuduktan sonra oturur, sonra kalkar sizin şu anda yaptınız gibi, ikinci hutbeyi de okurdu."[999]

(596) Cuma Namazı İçin İki Rekat Namaz Kılmanın Delili

Bunun delili ise. "Hz. Ömer (r.a) rivayet edilen şu hadisi şeriftir. Muhammed (s.a.v)'in diliyle. Cuma namazı iki rekattır."[1000]

(597) CUMA NAMAZININ HEY'ATLARININ DELİLLERİ

(598) Gusletmek Ve Vücudunu Temizlemenin Delili

Bu ikisinin delilleri ise şöyledir. "Selman el Farisi (r.a)'den şöyle demiştir. Resulüllah (s.a.v) şöyle buyurdu. Bir kimse Cuma günü yıkanıp elinden geldiği kadar paklanır ve yağından

---

[994] Ebu Davut, c, 1, 645, 646, bab, 209, 210, hd, 1069; İbni Mace, 1, 343, 344, bab, 78, hd, 1082; Ebu Davut tercümesi ve şerhi, 4, 159.

[995] Sahihi buhari, 1, 217, bab, 16; Sahihi buhari tercümesi, 1, 870.

[996] Müslim, 1, 589, bab, 9, hd, 860; Buhari 3935; et-Tezhib fi edilletühü, 76; Büyük Şafii fıkhı tercümesi, 1, 226.

[997] Buhari, 1, 225, bab, 40; Müslim, 1, 588, bab, 9, hd, 859; Buhari tercümesi, 2, 898.

[998] Müslim, 1, 589, bab, 10, hd, 862.

[999] Buhari, 1, 221, bab, 27; Müslim, 1, 861; Sahihi buhari tercümesi, 2, 883.

[1000] Nisai, 3, 111, bab, 37, hd, 1418.

yağlanır yahut evindeki kokudan sürünür, sonra Cuma'ya çıkar, yan yana oturan iki kimsenin arasını açmaz, daha sonra (Allah tarafından) ona takdir olunduğu kadar namaz kılar, daha sonra da imam söze başlayınca (namaz bitinceye kadar) sesini keserse, muhakkak o Cuma ile öteki arasındaki günahları mağfiret olunur.[1001]

(599) Beyaz Elbise Giyip, Koku Sürünmenin Delili

Beyaz elbise giymenin delili şu hadisi şeriftir. "İbn Abbas (r.a)'den Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Beyaz elbise giyin. Çünkü beyaz elbise elbiselerin en hayırlısıdır. Ölülerinizi de beyaz ile kefenleyin." [1002] Koku sürünmenin delili ise şu hadisi şeriftir. "Ebu Hüreyre (r.a) Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Kim Cuma günü yıkanır en güzel elbiselerini giyerse ,eğer varsa vücuduna güzel koku sürüp sonra mescide gider ve hiç kimsenin üzerinde atlayıp rahatsız etmeden yavaş yavaş yürür, sonra yapabildiği kadar ibadet edip imamı beklerse iki Cuma arasında ki günahları bağışlanır." [1003]

(600) Tırnakları Kesmenin Delili

Bunun delili ise şöyledir. "Hz. Peygamber (s.a.v)'in Cuma günü tırnaklarını kesip bıyıklarını kısalttığı rivayet edilmiştir." [1004]

(601) Mescide Giren Kimsenin İmam Hutbeyi Okurken Ne Yapacağının Delili

Her kim ki mescide girdiğinde imam hutbeyi okuyorsa, iki rekat hafif namaz kılar, sonra oturur hutbeyi dinler. Bunun delilide şudur. "Ebu Hüreyre (r.a)'den. Resulüllah (s.a.v) şöyle buyurdu. Cuma günü imam hutbe okurken sen (yanındaki) arkadaşına sus (dinle) desen, yine lağıv (boş söz) etmiş olursun." [1005] Diğer bir hadiste ise. "Cabir b. Abdullah (r.a) Peygamber (s.a.v) Ya filan, sen namaz kıldın mı? diye. O zat: Hayır dedi. Peygamber (s.a.v) (öyleyse) kalk da iki rekat namaz kıl buyurdu."[1006]

(602) Onbirinci Bölüm Cuma Namazı Konusu İle İlgili Eserlerin Yerleri [1007]

[1001] Buhari, 1, 213, bab, 6, Cuma; Buhari tercümesi, 2, 855, 856.
[1002] Tirmizi, 3, 319, 320, bab, 18, hd, 994.
[1003] Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 3, 81.
[1004] Bezzar; Müsned; et- Tezhip fi edilletühü, 77; Büyük Şafii fıkhı, 1, 231.
[1005] Ebu Davut, 1, 637, bab, 203, 204, hd, 1051; Ebu Davut tercümesi ve şerhi, 4, 133; Buhari, 1, 224, bab, 36, Cuma; Müslim, 1, 583, bab, 3, 851; Buhari tercümesi, 2, 894.
[1006] Buhari, 1, 223, bab,33, Cuma; Müslim, 1, 596, bab, 14, hd, 875.
[1007] ET- Tezhip fi edilletühü metni ğayeti wet-takrib, 74; Muhezzeb, 1, 205; Kifayetul Ağyar, 1, 90; Beycuri, 1, 311; Muğnil muhtaç, 1, 375; Mecmuu, 1, 464; Şerhi ibni Kasım, 22; Merakil felah, 95; Dürer, 1, 136; Haşiye tüt Tahtavvi, 409, Mebsut, 2, 21; Muğni, 2, 21; Mezahibül Erbaa, 1, 355; Fıkhu'l İslam'ı ve edilletühü, 2, 1278; Bidayetü'l müctehid, 1, 302; Reddü'l muhtar, 3, 3; Mecmuu Fetewa 24, 91; Umm, 1, 324; Halebî sağır, 310, Kuduri, 21, Hidaye 1, 57; lubab, 1, 113; et –tashidüd daruri, 1, 63; Mültekal ebhur, 50; Cevhere, 1, 113; Fıkhu's sünne trc, 1, 221; Emanet ve ehliyet, 1, 308; Büyük İslam ilmihali, 163; Din görevlisinin el kitabı 338; İslam fıkhı ansiklopedisi 2, 365; Kuduri tercümesi, 21; İhyau ulu midin, 1, 447; Tenvirul kulub, 242, Nimeti İslam 779; Büyük Şafii ilmihali, 130; İslam dini 172; Nurul izah tercümesi 98; Mülteka tercümesi, 1, 287; İzahlı kadın ilmihali, 295; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 2, 152; Dört mezhebin fıkhı tercümesi 1, 335; Şafiler için namaz ilmihali 44;

(603) İKİNCİ KİTAP ONBİRİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Cuma Namazının Vacip Olmasının Şartlarının Hükmü

Soru-51- Cumanın namazının vacip olması için gereken şartlar nelerdir, ve kaç tane şartı vardır.

Cevap-51- Cumanın namazının vacip olmasının yedi şartı vardır.

(1) Müslüman olmak. (Cuma namazı kafire vacip değildir)
(2) Baliğ olmak. (Yani erginlik çağına girmiş olmak).
(3) Akıllı olmak. (Cuma namazı deliye vacip değildir.)
(4) Hür olmak. (Köle olana Cuma namazı vacip değildir, birde hapiste olana da vacip değildir.)
(5) Erkek olmak. (Cuma namazı kadına farz değildir.)
(6) Sıhhatlı olmak. (Hastaya Cuma vacip değildir.)
(7) Vatanında olmak.

Soru-52- Cuma namazının kılınması için kaç tane sıhhat şartı vardır?

Cevap-52- Cuma namazının kılınması için üç sıhhat şartı vardır.

(1) Cuma namazının kılınacağı yerin şehir veya köy olması. (Hanefilerde ancak şehirde kılınabilir.)
(2) Cemaatın sayıları kırk kişi olması. (Hanefilerde üç kişi olması)
(3) Cuma namazı öğlen vaktinin içinde cemaatla namaz kılacak kadar vaktin olması. Eğer öğlen vakti çıkarsa veya bu şartlarda birisi olmazsa. Öğlen namazını kılar.

Soru-53- Cumanın farzları kaç tanedir ve nelerdir?

Cevap-53- Cumanın farzları üçtür.

(1) İki hutbe okumak. Bu iki hutbeyi ayakta okumak.
(2) İki hutbe arasında oturmak.
(3) İki rekat Cuma namazını kılmak.

Soru-54- Cuma namazının hey'atları kaç tanedir?

Cevap-54- Cuma namazının hey'atları dört haslettir.

(1) (Cuma namazı için) Gusül etmek.
(2) Vücudunu temizlemek.
(3) Beyaz elbise giymek.
(4) Tırnakları kesmek.

Soru-55- Mescide giren bir insanın o esnada imam hutbe okuduğunu görse oturması lazım yoksa namaz kılması mı lazım?

Cevap-55- Her kim ki mescide girdiğinde imam hutbe okuyor, iki rekat hafifçe namaz kılsın. Sonra otursun (hutbeyi dinlesin.)

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(604) İKİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[12 فصل] وَالصَلاَةُ الْعِيدَيْنِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ وَهِيَ رَكَعَتَانِ يُكَبِّرُ فِي الْأُولَى سَبْعًا سِوَى تَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ وَفِي الثَّانِيَةِ خَمْسًا سِوَى تَكْبِيرَةِ الْقِيَامِ وَيَخْطُبُ بَعْدَ هَا خُطبَتَيْنِ يُكَبِّرُ فِي الْأُولَى تِسْعًا وَفِي الثَّانِيَةِ سَبْعًا وَيُكَبِّرُ مِنْ غُرُوبِ الشَّمْسِ مِنْ لَيْلَةِ الْعِيدِ إِلَى أَنْ يَدْخُلَ الْإِمَامُ فِي الصَّلاَةِ وَفِي الْأَضْحَى خَلْفَ الصَّلَوَاتِ المَفْرُوضَاتِ مِنْ صُبْحِ يَوْمِ عَرَفَةَ إِلَى الْعَصْرِ مِنْ آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ.

(605) İKİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[12 فصل] وَالصَلاَةُ الْعِيدَيْنِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ وَهِيَ رَكَعَتَانِ يُكَبِّرُ فِي الْأُولَى سَبْعًا

Yedi (tekbir) | Birinci | Tekbir alır | İki rekat-tır | O iki bayram | Kuvvetli | Sünnet-tir | İki bayram | Namaz-lar | Fasıl | Oniki-nci

سِوَى تَكْبِيرَةِ الْإِحْرَامِ وَفِي الثَّانِيَةِ خَمْسًا سِوَى تَكْبِيرَةِ الْقِيَامِ وَيَخْطُبُ بَعْدَ هَا

O-ndan Sonra | Hutbe okur | Kıyam | Tekbir-i | Başka | Beş | İkinci rekatta | İhram (başlangıç) | Tekbir-inde | Başka

خُطبَتَيْنِ يُكَبِّرُ فِي الْأُولَى تِسْعًا وَفِي الثَّانِيَةِ سَبْعًا وَيُكَبِّرُ مِنْ غُرُوبِ الشَّمْسِ مِنْ لَيْلَةِ

Gece-sin-den | Güneş | Batışından | Tekbir getirilir | Yedi tekbir | İkinci hutbede | Dokuz tekbir | Birinci hutbede | Tekbir getirilir | İki hutbe

الْعِيدِ إِلَى أَنْ يَدْخُلَ الْإِمَامُ فِي الصَّلاَةِ وَفِي الْأَضْحَى خَلْفَ الصَّلَوَاتِ المَفْرُوضَاتِ مِنْ

Farz olanlar | Namazlar-ın | Arka-sında | Kurban bayramında | Namazda | İmam | Girer | Eğer | Kadar | Bayram

صُبْحِ يَوْمِ عَرَفَةَ إِلَى الْعَصْرِ مِنْ آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ.

Teşrik tekbirleri Günler-in Sonundan İkindi'ye Kadar Arefe Gün-ün Sabah-ın-dan

(606) İKİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(607) Ramazan Ve Kurban Bayramı Namazlarının Kılınışının Hükümleri
(608) Ramazan Ve Kurban Bayramı Namazlarının Kılınışı [1008]

İki bayram namazı (Ramazan ve Kurban) sünneti müekkededir. Bu namazlar ikişer rekat olarak kılınır. İlk rekatı ihram tekbiri (yani ilk başlanan tekbir) hariç yedi tekbir getirilir. İkinci rekatta ise kıyam tekbiri (yani ikinci rekatta ayağa kalkıp getirilen tekbir) hariç beş tekbir getirecek. (Her iki bayramlar için namazlar aynıdır, yani iki rekattır).Namazdan sonra iki hutbe okunur. Birinci hutbede dokuz tekbir, ikinci hutbe yedi tekbir getirilir. [1009]

[1008] **Mezheplere Göre Bayram Namazı : a)** Hanefîlere göre, vâcibdir. Cuma namazı kimlere farz ise bayram namazı onlara vâcibdir. **b)** Şafiîlere göre, Sünnet-i ayn'dir. yani namaz ile mükellef olan her mü'mine Sünnet'i müekkededir. **c)** Mâlikîlere göre, Sünnet-i Müekkededir; derece bakımından Vitir'den sonra gelir. Cuma kimlere farz ise bayram namazı onlara sünnettir. **d)** Hanbelilere göre, cuma namazı kimlere farz ise bayram namazı onlara farz-ı kifayedir. Yani bir beldede birkaç kişi bu namazı kılacak olursa, diğerlerinin üzerinden kalkmış olur. Hiç kimse kılmazsa, hepsi günahkâr sayılır. (Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 2/6.)

[1009] **Hanefilere göre: İkî Bayram Namazının Bahsi:** Ramazan bayramı günü daha namazgaha gitmeden evvel insanın "bir şey yemesi, gusüi yapması, güzel koku sürünmesi müstehâptır. Ebü-Hanîfe nezdmde, namazgaha, giderken yolda tekbir getirmez. İmamey-ne göre, giderken yolda tekbir getirir, bayram namazından evvel na-mazgahta nafile namaz kılınmaz. Güneşin yükseltmesiyle bayram namazının kılınması helâl olduğu zaman namazın vakti girer, zevale kadar devam eder. Ne zamanki güneş batıya doğru kayarsa (yanı göğün ortasından batıya doğru giderse) o zaman namazın vakti çıkar. **Bayram Namazı Nasıl Kılınır:** İmam cemaatla iki rekât namaz kılar, birinci rekâtta iftitah (açış) tekbirini getirir, ondan sonra üç tekbir daha getirir, sonra fatihatülkitâp (Kur'anın başlangıç sûresi) ve diğer bir sure-i celilei okuduktan sonra bir tekbir getirerek rükûa gider, sonra ikinci rekâtta evvelâ okur, okumaktan sonra üç tekbir alır ve dördüncü tekbiri getirerek onunla rükûa gider. İki bayram tekbirlerinde ellerini kaldırır ve yanına bırakır, bilâhare namazdan sonra iki hutbeyi iradeder, fitrenin hakikat ve ahkâmım o hutbede halka öğretir. İmamla beraber bayram namazına yetişemeyen kişi, onu bilâhare kaza edemez. Eğer hava bulutlu olduğu için ayın görünmesi halk için muşkilleşirse, sonra şahitler devlet reisinin yanında öğleden sonra ay'ı gördüklerini irade ederlerse, bayram namazını ertesi günü kılarlar. Eğer ikinci günde namaz kılmaktan halkı aıakoyan bir özür meydana gelirse, o günden sonra kılamazlar. Kurban bayramı günü, gusül etmek, güzel koku sürünmek ve namazdan sonraya yemeği tehir etmek müstehaptır. Tekbir getirerek namazgaha doğru yol alır. Ramazan bayramı gibi Kurban Bayramını da iki rekât olarak kılar. Namazdan sonra kurbanın ahkâmını ve teşrik tekbirlerini öğretmek gayesiyle iki hutbe okuyacaktır. Eğer' Kurban bayramı günü herhangi bir özürden dolayı halk namazdan men olunursa, ertesi güne veya üçüncü güne tehir edilir. Üçüncü günden sonra kılınmaz. Zira namazın vakti kurban kesme vaktiyle mukayyettir, kui banın zamanı ancak üç gündür.) (Kuduri Metni Tercümesi) **Şafiilere göre Bayram namazı: Bayram namazı müekked sünnettir.** Zayıf kavle göre ise farz-ı kifayedir. Cemaatle kılınması meşru kılınmıştır. Cemaatsiz kılmak da sünnet olduğu gibi, köle, kadın ve misafir için de sünnettir. Vakti, güneşin doğmasıyla başlar zeval vaktine kadar devam eder. Güneş bir mızrak boyu yükselinceye kadar namazı geciktirmek sünnettir. Bayram namazı iki rekât halinde kılınır. İhram tekbirinden sonra iftitah duası okunduktan sonra zevaid denilen yedi tekbir alınır. Her iki tekbir arasında orta uzunlukta bir ayet okunacak kadar bir fasıla verilir. Tekbirler arasında tahlil, tekbir ve Allah'ı yücelten bir lafız okunur. Sonra euzu besmele çekilir, fatiha ve bir sure okunur, ikinci rekâtta ise, kıraatten önce beş tekbir alınır. Tekbirler alınırken eller omuz hizasına kadar kaldırılır. Tekbirleri almak, farz veya eb'ad değildir. Bu itibarla bir kimse, tekbirleri almayı unutur ve kıraate başlarsa tekbirlerin vaktini kaçırmış olur, artık tekbir alamaz. Ancak İmamın ilk kavline göre rükûa varmamışsa tekbirleri alır. Birinci rekâtta fatihadan sonra "Kaf", ikinci rekâtta ise "İkta-rebe" suresinin tümünü cehren okumak ve namazdan sonra iki hutbe okumak sünnettir. Her iki hutbenin rüknü, cuma namazında okunan hutbenin rüknü gibidir. Hatip cemaate Ramazan Bayramı hutbesinde fıtır sadakası, Kurban

(609) Bayramlarda Tekbirler Ne Zaman Getirilir?

(Ramazan bayramında) tekbirler akşam güneş battıktan sonra başlar. İmam namaza girinceye kadar devam eder. Kurban bayramındaki (tekbirler ise) arefe günü sabahtan eyyamı teşrik günlerinde (tekbir getirilen günler, bayramın 1-2-3-4 üncü günün.) ikindi namazına kadar devam eder. Bu tekbirler her farz namazların arkasından getirilir. [1010]

(610) İKİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(611) Bayram Namazlarının Delilleri

(612) İki Bayram Namazı Sünneti Müekkede Oluşunun Delili

Bunun delili ise şöyledir. Ebu Said Hudri (r.a) şöyle demiştir. Resulüllah (s.a.v) Ramazan bayramı günü ile Kurban bayramı gününde namazgaha çıkardı. İlk başladığı şey namaz olurdu. Sonra namazdan çıkar, cemaat (oldukları heyette) saflarında otururlarken ayağa kalkar, onlara yönelerek kendilerine vaaz eder, eder, tavsiyelerde bulunur ve emirler verirdi. Hatta o esnada bir askeri birlik göndermek isterse gönderir, yahut başka bir şeyin yapılmasını emredecek olursa emreder ve ondan sonra namazgahtan Medine'ye dönerdi. [1011]

(613) Bayram Namazların Kılınışı Namazdaki Tekbirlerin Delili

Bayram namazları ikişer rekat olarak kılınır. İlk rekatı ihram tekbiri hariç yedi tekbir getirilir. İkinci rekatta ise kıyam tekbiri hariç, beş tekbir getirilir. Bununla ilgili delilleri ise

---

Bayramı hutbesinde ise Kurban hakkında bilgi verir. Birinci hutbede art arda dokuz, ikinci hutbede ise yedi tekbir alır. Bayram namazı için bilinen şekli ile yıkanmak sünnettir. Yıkanmanın vakti gecenin yarısından itibaren, bir kavle göre ise fecrin doğuşu ile başlar. Cuma namazında olduğu gibi bayram namazına giderken de güzel koku sürünmek ve güzel elbiseleri giyinerek süslenmek sünnettir. Bayram namazını camide kılmak daha faziletlidir. Zayıf kavle göre ise; bir mazeret yoksa sahrada kılmak daha faziletlidir. İmam sahraya çıkarsa, gitmeye gücü yetmeyen zayıf kimselere bayram namazını kıldıracak bir imam tayin eder. Bayram namazına giderken bir yoldan gitmek, dönerken başka bir yoldan dönmek, cemaatin camiye erken gitmesi, imamın ise namaz vaktinde camiye gitmesi sünnettir. Kurban Bayramında acele ederek ilk vakitte namazı kılmak sünnettir. Ben diyorum ki; Ramazan Bayramında namaza gitmeden önce bir şey yemek, Kurban Bayramında ise, yemeği namazdan sonraya bırakmak, namaza yaya olarak ve sükunetle gitmek sünnettir. İmam dışında başkasının Bayram namazından önce nafile namaz kılması mekruh değildir. Allah daha iyi bilir. (İmam-ı Nevevi Minhâcü't-Talibin Açıklamalı Minhac Tercümesi)

[1010] **Hanefilere göre: Teşrik tekbirinin başlangıcı**: Arefe günü sabah namazından sonra başlar, sonu ise «Ebu Hanife'ye göıc; Kurban günü ikindi namazının sonuna kadardır.» Ebû Yusuf ve Muhammed dediler ki; teşrik günlerinden son günün ikindi namazına kadardır, (yani yirmi üç namazdan sonra tekbir okunacaktır.) Farz namazların arkasında getirilmesi lâzım olan tekbir «Allahü ekber, Allahü ekber, Lâ ilahe illâllahü vallahii ckber, Allahu ekber ve lilahil hamd» dır. (Kuduri Metni Tercümesi) **Şafiilere göre: Teşrik tekbirinin başlangıcı**: Her iki bayram arefesinde güneş battıktan sonra evde, yolda, mescitte ve sokakta yüksek sesle tekbir almak sünnettir. En zahir kavle göre imam bayram namazı için iftitah tekbiri alıncaya kadar teşrik tekbirleri almak sünnettir. Hacılar kurban bayramı arefesinde tekbir yerine telbiye getirirler. En sahih kavle göre Fıtır Bayramı arefesinden itibaren farz namazlardan sonra tekbir almak sünnet değildir. Hacılar bayramın birinci günü öğle namazından itibaren tekbir almaya başlarlar ve bayramın son günü sabah namazında buna son verirler. En zahir kavle göre hacıların dışındakiler de hacılar gibi namazlardan sonra tekbir alırlar. Bir kavle göre ise, hacı adayı olmayanlar bayramın birinci günü akşam namazından itibaren namazlardan sonra tekbir almaya başlarlar. Bir kavle göre ise,arefe günü sabah namazından itibaren namazlardan sonra tekbir almaya başlamak ve bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar okumaya devam etmek sünnettir. İslam alemindeki uygulama böyledir. En zahir kavle göre teşrik günlerinde kılman kaza, revâtib ve nafile namazlardan sonra da teşrik tekbirleri alınır. Teşrik tekbirlerinin şu lafzı beğenilmiştir: Tekbirlere şu cümleyi eklemek müstehaptır: Ramazanın otuzuncu günü zevalden önce bir önceki gecenin (ramazanın yirmi dokuzuncu günün) hilâli görüldüğüne tanıklık edilirse, iftar edilir ve bayram namazı kılınır. Eğer guruptan sonra bir önceki gecenin hilâlinin görüldüğü söylenirse, bu şahitlik kabul edilmez. Bir önceki gecede zeval ile gurup arasındaki sürede görüldüğü söylenirse, iftar edilir ancak vakti geçtiği için bayram namazı kılınmaz. En zahir kavle göre, her hangi bir vakitte bayram namazını kaza etmek meşrudur. Denilmiş ki, bir kavle göre bir sonraki günün sabahında eda edilir. (İmam-ı Nevevi Minhâcü't-Talibin Açıklamalı Minhac Tercümesi)

[1011] Buhari, 2, 4, bab, 6, İydeyn; Müslim, 1, 604, hd, 889, İydeyn.

şöyledir. Hz. Umer (r.a) dedi ki. Peygamber (s.a.v)'in dili ile. Ramazan ve bayramı ve Kurban bayramı (namazları) ikişer rekattır. [1012] Bu hadisin hükmü üzerinde icma vardır.[1013] Tekbirlerin hakkındaki deliller ise şöyledir. Amr b. Afv el Müzeni şöyle demiştir. Hz. Peygamber (s.a.v) Bayram namazlarında, birinci rekatta kıraatten önce yedi, ikinci rekattan önce beş tekbir aldı.[1014] Tirmizi hadisin bu hususta gelen hasen (en güzel) hadistir demiştir.

(614) Namazdan Sonra İki Hutbe Okunur Ve Tekbirler Getirilmesinin Delili

Namazdan sonra iki hutbe okunur. Birinci hutbede dokuz tekbir. İkinci hutbede ise yedi tekbir getirilir. Bunun delilleri şöyledir. İbni Umer (r.a) Resulüllah (s.a.v) Ebu Bekir (r.a) ve Umer (r.a) her iki bayram namazını hutbeden evvel kılarlardı, demiştir.[1015] İmam Şafii (r.h) Ubeydullah b. Utbe b. Mes'ud (r.a)'dan şöyle rivayet etmiştir: Sünnet imamın Bayram namazlarında iki hutbe okuması ve aralarında fasıla yapmasıdır. [1016] Beyhaki şöyle diyor. Ubeydullah b. Utbe b. Mes'ud (r.a)'dan şöyle rivayet edilmiştir. Birinci hutbeyi peşpeşe dokuz tekbirle, ikinci hutbeyi peşpeşe yedi tekbir ile başlamak sünnettir.[1017]

(615) Ramazan Bayramı Tekbirlerin Delili

(Ramazan bayramı) Tekbirler (i) akşam güneş battıktan sonra başlar. İmam namaza girinceye kadar devam eder.Bunun delili şöyledir. Yüce Rabbimiz (c.c) şöyle buyuruyor. «O sayıyı (kaza borcunuzu) ikmal etmeniz için, Allah'ı (c.c) sizi muvaffak buyurduğu o şeyden dolayı da büyük tanımanız içindir. Olur ki şükredersiniz.» [1018] Bu tekbir ramazan bayramı tekbiridir derler. Kurban bayramının tekbir ide o ramazan tekbirine kıyas edilir. [1019] Ayette geçen büyük tanımanız içindir. Yani yüceltmek içindir demektir.

(616) Kurban Bayramı Tekbirlerin Delili

Kurban bayramındaki tekbirler ise arefe günü sabahtan eyyamı teşrik günlerinde ikindi namazına kadar devam eder. Bu tekbirler her farz namazın arkasında getirilir. Bunun delili şöyledir. Hz. Ali (r.a) ve Ammar b. Yasir'den şöyle rivayet edilmiştir. Peygamber (s.a.v) arefe günü sabah namazından sonra tekbir getirirdi. Teşrik günlerinin son günü ikindi namazından sonra bırakırdı. [1020] Hakim bu hadisin isnadı sahihtir demiştir. Başka bir hadiste rivayet edildiğine göre. İbni Umer (r.a) Mina'da tekbir getirirdi. Mescid'deki çarşı pazarda ki insanlar onun sesini işitir ve onunla beraber tekbir getirirlerdi. Öyle ki tekbir sesinden her yer inlerdi. İbni Umer Mina'da bütün günlerde namazların arkasında, yatağında, çadırında ve yürürken tekbir getirirdi.[1021]

[1012] Nesai, 3, 111, bab, 38, hd, 1418.
[1013] Et- Tezhib fi edilletühü, 78; Büyük Şafii fıkhı, 1, 245.
[1014] Tirmizi, 2, 416, bab, 34, h,536; Ebu Davud, 1, 680, bab, 242, 245, h, 1149; Muwatta, 1, 180, bab, 4, hd, 9; İbni Mace, 1, 408, bab, 156, hd, 1277, 12278, 1279, 1280.
[1015] Buhari, 2, 5, bab, 8, İydeyn; Müslim, 1, 605, hd, 888, İydeyn.
[1016] Umm, 1, 397; Büyük Şafii fıkhı, 1, 246;
[1017] Beyhaki, 3, 299; et- Tezhib fi edilletühü, 68.
[1018] Bakara suresi ayet, 185.
[1019] Et- Tezhib fi edilletühü, 79.
[1020] Hakim, 1, 299.
[1021] Buhari, 2, 7, bab, 12, İydeyn.

(617) Onikinci Bölüm Bayram Namazları İle İlgili Eserlerin Yerleri [1022]

(618) İKİNCİ KİTAP ONİKİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Ramazan Ve Kurban Bayramı Namazlarının Kılınışının Hükümleri

Soru-56- İki bayram namazı (Ramazan ve Kurban) nasıl bir ibadettir?

Cevap-56- İki bayram namazı (Ramazan ve Kurban) sünneti müekkededir.

Soru-57- Bu bayram namazlarının kılınış şekli nasıldır ve kaç rekattır?

Cevap-57- Bu namazlar ikişer rekat olarak kılınır. İlk rekatı ihram tekbiri (yani ilk başlanan tekbir) hariç yedi tekbir getirilir. İkinci rekatta ise kıyam tekbiri (yani ikinci rekatta ayağa kalkıp getirilen tekbir) hariç beş tekbir getirecek. (Her iki bayramlar için namazlar aynıdır, yani iki rekattır).

Soru-58- Bayram namazlarından sonra hutbe okunur mu?. Ve bu hutbelerde tekbir getirilir mi?

Cevap-58- Her iki bayram namazından sonra iki hutbe okunur. Birinci hutbede dokuz tekbir, ikinci hutbe yedi tekbir getirilir.

Soru-59- Ramazan bayramında tekbir getirilir mi getirilirse ne zaman getirilir.

Cevap-59-Ramazan bayramında tekbirler akşam güneş battıktan sonra başlar. İmam namaza girinceye kadar devam eder.

Soru-60- Kurban bayramındaki tekbirler ise hangi günlerde ve ne zaman başlar?

Cevap-60- Kurban bayramındaki (tekbirler ise) arefe günü sabahtan eyyamı teşrik günlerinde (tekbir getirilen günler, bayramın 1-2-3-4 üncü günün.) ikindi namazına kadar devam eder. Bu tekbirler her farz namazların arkasından getirilir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(619) İKİNCİ KİTAP ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[13 قصل] وَصَلاَةُ الْكُسُوفِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ فَإِنْ فَاتَتْ لَمْ تُقْضَ وَيُصَلَّى لِكُسُوفِ الشَّمْسِ وَخُسُوفِ الْقَمَرِ رَكْعَتَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ قِيَامَانِ يُطِيلَ الْقِرَاءَةَ فِيهِمَا وَرُكُوعَا يُطِيلُ التَّسْبِيحَ فِيهِماَ دُونَ السُّجُودِ وَيَخْطُبُ بَعْدَ هَا خُطْبَتَيْنِ وَيُسِرُّ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ وَيَجْهَرُ فِي خُسُوفِ الْقَمَرِ.

[1022] Umm, 1, 382; Kifayetul Ağyar, 1, 94; Muhezzeb 1, 221; Muğnil muhtaç, 1, 421; Beycuri, 1, 331; Şerhi ibni Kasım, 24; Merakil felah, 99,Mecmuu, 5, 2; Dürer, 1, 141; Tahtavvi, 432; Mebsut, 2, 123; Mecmuu fetevva, 24, 119; Reddü'l muhtar, 3, 44; Bidayetü'l müctehid, 1, 412; Fıkhu'l İslami we edilletühü, 2, 1386; Mezahibül Erbaa, 1, 328; Muğni, 2, 223; Cevhere, 1, 129, Mültekal ebhur, 52; et- Tashidüd daruri, 1, 95, lubab, 1, 117; Hidaye, 1, 60; Kuduri, 22; Halebî sağır, 322; et-Tezhib fi edilletühü, 77; Büyük Şafii fıkhı, 1, 243; Açıklamalı Şafi ilmihali, 136; Fıkhu's sünne, 1, 327; Kuduri, trc, 22; İslam fıkhı ansiklopedisi, 2, 452; Din görevlisinin el kitabı 432; Büyük İslam ilmihali 169; Emanet ve ehliyet, 1, 322; Tenvirul kulub, 265; İhyau ulum iddin, 1, 510; Nimeti İslam 799; Mülteka tercümesi, 299;Nurul izah tercümesi 100; İslam dini, 176; Büyük Şafii ilmihali, 147; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 2, 211; İzahlı kadın ilmihali, 294; Dört mezhebin fıkhı, 1, 314; Şafiiler için namaz ilmihali, 47;

(620) İKİNCİ KİTAP ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[13 فصل] وَصَلاَةُ الْكُسُوفِ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ فَإِنْ فَاتَتْ لَمْ تُقْضَ وَيُصَلَّى لِكُسُوفِ

Tutulması için · Namaz kılınır · Kaza olmaz · Geçerse · Eğer · Kuvvetli (müekked) · Sünnet-tir · Güneş tutulması · Namaz · Fasıl · On üç-üncü

الشَّمْسِ وَخُسُوفِ الْقَمَرِ رَكْعَتَيْنِ فِى كُلِّ رَكْعَةٍ قِيَامَانِ يُطِيلَ الْقِرَاءَةَ فِيهِمَا وَرُكُوعَا

İki rüku · İkisinde de · Okuma-yı · Uzatılır · İki kıyam · Rekat-ında · Her · İki rekat · Ay · Ay tutulması · Güneş

يُطِيلُ التَّسْبِيحَ فِيهِمَا دُونَ السُّجُودِ وَيَخْطُبُ بَعْدَ هَا خُطْبَتَيْنِ وَيُسِرُّ فِى كُسُوفِ

Tutulma-sı · Gizli okur · İki hutbe · O-ndan · Sonra · Hutbe okur · Secde-de · Hariç · İkisinde de · Tesbih-i · Uzatılır

الشَّمْسِ وَيَجْهَرُ فِى خُسُوفِ الْقَمَرِ.

Ay-ın · Tutulmasında · Açık okur · Güneş-in

(621) İKİNCİ KİTAP ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(622) Güneş Ve Ay Tutulması Namazlarının Kılınışının Hükümleri
(623) Güneş Ve Ay Tutulması Namazlarının Kılınış Şekli

Güneş tutulması namazı sünneti müekkededir. Eğer vakti geçerse kaza etmeye gerek yoktur. Güneş ve ay tutulması namazları iki rekâttır. Her rekâtında iki kıyam uzun kıraat, uzun tespih secdenin haricinde (Yani secdedeki tesbihler uzatılmaz). Bundan sonra iki hutbe okunur.

Güneş tutulduğunda kıraati gizli okunur. Ay tutulduğunda ise kıraati aşikâre (yani açık ve sesli) okunur. [1023]

(624) İKİNCİ KİTAP ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN DELİLLLERİ

(625) Güneş Ve Ay Tutulması Namazlarının Kılınışının Hükümlerinin Delilleri

(626) Güneş Ve Ay Tutulmasının Delilleri

Hz. Aişe (r.anha)'dan şöyle demiştir. Resulüllah (s.a.v) zamanında güneş tutuldu. Resulüllah (s.a.v) insanlara namaz kıldırdı. Şöyle ki: Namaza durdu ve ayakta durmayı uzattı, sonra rükudan kalktı ve kıyamı uzattı ise de bu ikinci kıyamı, evvelki kıyamdan az sürdü. Sonra yine rükua vardı ve rükuu uzattı ise de bu ikinci rükuu evvelki rükusundan kısa idi. Sonra secde etti ve secdeyi uzattı. Sonra ikinci rekatta da ilk rekatta yaptığı gibi. Sonra güneş açılmış olduğu halde namazdan çıktı. Akabinde hutbe okudu. Şöyle ki: Allah'a hamd ve sena etti, sonra: Şüphesiz ki güneş ve ay, Allah'ın Ayetlerinden iki ayettir. Bunlar hiçbir kimsenin ölümü ve de hayatından dolayı tutulmazlar. Sizler bu tutulmayı gördüğünüz zaman hemen Allah'a dua edin, tekbir alın namaz kılın ve sadaka verin, buyurdu. [1024]

(627) Güneş Tutulduğunda Kıraat Gizli Okunuşunun Delili

[1023] **Hanefilere göre: Güneş Tutulması Namazı:** Güneş tutulduğu zaman, imam halkla beraber iki rekaat, nafile namazı gibi kılar. Her rekâtta tek bir rükû vardır. Her iki rekâtta da okumayı uzatır. Ebû Hanife'ye göre, gizli okuması lâzımdır. Ebû Yusuf ve Muhammed'e göre, sesli okur. Namazdan -sonra güneş açılıncaya kadar dua eder. Halkın önünde Cuma namazını kıldıran imam, güneş tutulma namazını kıldıracaktır. Eğer halkın toplanması sağlanamazsa "halk teker teker namazı kılarlar. Ayın tutulmasında cemaatla kılınacak namaz yoktur. Ancak herkes tek basma namaz kılar. Güneş tutulması namazından sonra hutbe okumak yoktur. Ahmed Ebu'l-Hasan el-Kuduri el-Bağdadi, Kuduri Metni Tercümesi, Arslan Yayınları. **Husuf Namazı :** Husuf (= ay tutulması) namazı da, iki rek'at olarak kılınır. Serahsî'nin Muhit'inde de böyledir. Keza, korkular şiddetlendiği; çok kuvvetli rüzgar estîiği; şiddetli kar ve yağmur yağdığı; güneşin kızarıp, gecenin çok karanlık olduğu; yaygın bir hastalık zuhur ettiği; zelzele olduğu; yıldırımların düşmeye başladığı; yıldızların söndüğü ve düşman korkusunun arttığı zamanlar da da iki rek'at namaz kılınır. Tebyîn'de de böyledir. Bedâi'de : «Bu namazları, herkes kendi evinde kılar.» denilmiştir. Feteva-i Hindiyye (Feteva-i Alemgiriyye), Akçağ Yayınları: 1/508. **Şafiilere göre: Husuf ve küsûf namazı** Güneş veya ay tutulması namazını kılmak sünnettir. Güneş veya ay tutulması namazına niyet ederek tahrim tekbiri alınır, euzu besmele çekilir, fatiha okunur ve rükû yapılır. Rükûdan kalktıktan sonra tekrar fatiha okunur ve ikinci rükû yapılarak secdeye varılır. Böylece birinci rekât tamamlanmış olur. İkinci rekât da aynı şekilde kılınır. Güneş karartısı devam ederse, üçüncü bir rükû eklemek caiz değildir. Güneş açılırsa rükûların sayısını azaltmak da en sahih kavle göre caiz değildir. Güneş veya ay tutulması namazının tam şekli ise şöyledir: Birinci kıyamda Fatihadan sonra Bakara suresi okunur, ikinci kıyamda yine Bakara suresinden iki yüz kadar ayet okunur. Üçüncü kıyamda yüz elli kadar ve dördüncü kıyamda yüz kadar ayet okunur. Birinci rükûda Bakara suresinden yüz ayete denk, ikinci rükûda seksen ayete denk, üçüncü rükûda yetmiş ayete denk ve dördüncü rükûda takriben elli ayet kadar teşbih okunur. En sahih kavle göre secdeler uzatılmaz. Ben diyorum ki; secdeleri uzatmak Buharî ve Müslimin sahihinde geçen hadisle sabittir. Buveyti, kitabında secdelerin kendilerinden önceki rükû kadar uzatılacağına dair delil göstermiştir. Allah daha iyi bilir. Bu iki namazı cemaatle kılmak ve ay tutulması (husuf) namazında kıraati cehri, güneş tutulması namazında ise gizli yapmak sünnettir. Namaz kılındıktan sonra imam cuma hutbesi için geçerli rükünleri taşıyan iki hutbe okur. İmam hutbede cemaatı tövbe et-meye ve hayır işlemeye teşvik eder. Namazın birinci rükûunda imama tabi bir kimse, birinci rekâta yetişmiş sayılır. En zahir kavle göre ikinci rükûda veya ikinci kıyamda imama tabi olan kimse, imamın içinde bulunduğu rekâta yetişmiş sayılmaz. Güneş açılır veya kapalı durumda iken batarsa namazın vakti geçmiş olur. Ayın açılması veya güneşin doğmasıyla da namazın vakti geçmiş olur. İmamın son kavline göre, fecrin doğ-masiyle namazın vakti geçmiş olmaz. Ay da kapalı iken batarsa namazın vakti geçmiş olmaz. Küsûf (güneş tutulması) ile cuma namazı veya başka bir farz namaz bir araya gelirse, farz namazın vaktinin çıkma endişesi varsa önce farz namaz kılınır. Böyle bir endişe yoksa, en zahir kavle göre önce küsûf namazı kılınır. Küsûf vaktinde cuma namazı kılıınmışsa, küsûf namazında okunan hutbenin aksine cuma için iki hutbe okunur ve cuma namazı kılınır. Cuma namazından sonra küsûf namazı kılmırsa, cuma hutbesi bu namaz için de geçerli sayılır. İkinci bir hutbe okunmasına gerek yoktur. Bayram, küsûf ve cenaze namazları bir araya gelirse, önce cenaze namazı kılınır. İmam-ı Nevevi Minhâcü't-Talibin Açıklamalı Minhac Tercümesi.

[1024] Buhari, 2, 24, bab, 2, Küsuf; Müslim, 1, 620, bab, 1,901, Küsuf.

Semure b. Cündüb, (r.a)'den rivayet edilen. Hadisi şerifte Hz. Peygamber (s.a.v) bize küsuf (güneş tutulması) namazını kıldırdı. Biz onun sesini işitmedik. [1025] Hz. Aişe (r.anha)'dan.Peygamber (s.a.v) ay tutulması namazının kıraatını açıktan okudu. [1026]

(628) Ay Tutulduğunda İse Aşikare Okunuşunun Delili

Semure b. Cündüb, (r.a)'den rivayet edilen. Hadisi şerifte Hz. Peygamber (s.a.v) bize küsuf (güneş tutulması) namazını kıldırdı. Biz onun sesini işitmedik. [1027] Hz. Aişe (r.anha)'dan.Peygamber (s.a.v) ay tutulması namazının kıraatını açıktan okudu. [1028]

(629) İKİNCİ KİTAP ONÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Güneş Ve Ay Tutulması Namazlarının Kılınışının Hükümleri

Soru-61- Güneş ve ay tutulması namazları nasıl bir namazdır?

Cevap-61- Güneş ve ya tutulması namazları sünneti müekkededir.

Soru-62- Güneş ve ay tutulması namazlarının vakti geçiren kimseye kaza etmeye gerek var mıdır?

Cevap-62- Eğer bu iki namazın vakti geçerse kaza etmeye gerek yoktur.

Soru-63- Güneş ve ay tutulması namazları kaç rekattır. Kılınışları nasıldır?.

Cevap-63- Güneş ve ay tutulması namazları iki rekattır.Her rekatında iki kıyam uzun kıraat, uzun tesbih secdenin haricinde (Yani secdedeki tesbihler uzatılmaz). Bundan sonra iki hutbe okunur.

Soru–64- Güneş ve Ay tutulduğunda kıraatleri nasıl okunur bu kıraatler seslimi veya sessiz mi okunur?

Cevap–64- Güneş tutulduğunda kıraati gizli okunur. Ay tutulduğunda ise kıraati aşikâre (yani açık ve sesli) okunur.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(630) İKİNCİ KİTAP ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[14 فصل] وَصَلاَةُ الْإِسْتِسْقَاءِ مَسْنُونَةٌ فَيَأْمُرُ هُمُ الْإِمَامُ بِالتَّوْبَةِ وَالصَّدَقَةِ وَالْخُرُوجِ مِنَ الْمَظَالِمِ وَمُصَالَحَةِ الْأَعْدَاءِ وَصِيَامِ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ ثُمَّ يَخْرُجُ بِهِمْ فِي الْيَوْمِ الرَّابِعِ فِي ثِيَابِ بِذْلَةٍ وَاسْتِكَانَةٍ وَتَضَرُّعٍ وَيُصَلِّى بِهِمْ رَكْعَتَيْنِ كَصَلاَةِ الْعِيدَيْنِ ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدَ هُمَا وَيُحَوِّلُ رِدَاءَهُ وَيُكْثِرُ مِنَ الدُّعَاءِ وَالْإِسْتِغَارِ وَيَدْعُو بِدُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

[1025] Tirmizi, 2, 451, bab, 45, h, 562, Cumua.

[1026] Buhari, 2, 31, bab, 19, Küsuf; Buhari tercümesi, 3, 1038; Müslim, 1, 620, bab, 1, hd, 901, Küsuf.

[1027] Tirmizi, 2, 451, bab, 45, hd, 562, Cumua.

[1028] Buhari, 2, 31, bab, 19, Küsuf; Buhari tercümesi, 3, 1038; Müslim, 1, 620, bab, 1, hd, 901, Küsuf.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ اللَّهُمَّ اجعلْهَا سُقْيَا رَحْمَةٍ وَلاَتَجْعَلْهَا سُقْيَاَ عَذَاب وَلاَمَحْقٍ وَلاَبَلاَءٍ وَلاَهَدْمٍ وَلاَغَرَقٍ اللَّهُمَّ عَلَى الظِّرَابِ وَالْآكَامِ وَمَنَابتِ الشَّجَرَ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ اللَّهُمَّ حَوَلَيْنَاَ وَلاَعَلَيْنَاَ اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثاً مغِيثاً هَنيئًا مَرِيئًا مَرِيعًا سَحًّا عَامًا غَدَقًا طَبقًا مُجَلِّلاً دَائمًا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ اللَّهُمَّ اسْقِنَا الْغَيْثَ وَلاَتَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانطِينَ اللَّهُمّ إِنَّ بالْعِبَادِ وَالْبلاَدِ مِنَ الْجَهْدِ وَالْجُوعِ وَالضَّنْكِ مَالاَ نَشْكُو إلاَّ إِلَيْكَ اللَّهُمَّا أَنْبتْ لَنَا الزَّرْعَ وَ أَدِرَّلَنَا الضَّرْعَ وَأَنْزِلْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأَنْبتْ لَنَا مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ وَاكْشِفْ عَنَّا مِنَ الْبَلاَءِ مَالاَيَكْشِفُهُ غَيْرُكَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَغْفِرُكَ إِنَّكَ كُنْتَ غَفَّارًا فَأَرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْنَا مِدْرَارًا وَيَغْتَسِلُ فِي الْوَادِى إِذَا سَالَ وَيُسَبِّحُ لِلرَّعْدِ وَالْبَرْقِ.

(631) İKİNCİ KİTAP ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[14 فصل] وَصَلاَةُ الْإِسْتِسْقَاءِ مَسْنُونَةٌ فَيَأْمُرُ هُمُ الْإِمَامُ بِالتَّوْبَةِ وَالصَّدَقَةِ وَالْخُرُوجِ

Çıkarır, Sadaka vermekle, Tevbe etmekle, İmam, Onlar-a, Emreder, Sünnet-tir, Yağmur isteme, Namaz, Fasıl, Ondört-üncü

مِنَ الْمَظَالِمِ وَمُصَالَحَةِ الْأَعْدَاءِ وَصِيَامِ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ ثُمَّ يَخْرُجُ بِهِمْ فِى الْيَوْمِ الرَّابِعِ فِى

Dördüncü, Günde, Onlarla, Çıkar, Sonra, Gün-ler, Üç, Oruç tutar, Düşmanları, Barıştırır, Zalimden

ثِيَابِ بِذْلَةٍ وَاسْتِكَانَةٍ وَتَضَرُّعٍ وَيُصَلى بِهِمْ رَكْعَتَيْنِ كَصَلاَةِ الْعِيْدَيْنِ ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدَ

Sonra, Hutbe okur, Sonra, İki bayram, Namaz gibi, İki rekat, Onlarla, Namaz kılınır, Yalvarmakla, Sükunetle, Zilletli, Elbisede

هُمَا وَيَحُوِّلُ رِدَاءَهُ وَيُكثِرُ مِنَ الدُّعَاءِ وَالْإِسْتِغَارِ وَيَدْعُو بدُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

O iki rekat namazdan / Çevirir / Cübbe-sini / Çoğalır / Duadan / Mağfiret dilemek / Dua eder / (yaptığı) duası ile / Resul-ü / Allah-ın / Salat-ı / Allah-ın

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا سُقْيَا رَحْمَةٍ وَلاَتَجْعَلْهَا سُقْيَا عَذَابٍ وَلاَمَحْقٍ وَلاَبَلاَءٍ

Onun üzerine olsun / Selam-ı / O dua / Ey Rabbimiz! / Onu yap / Sulama / Bir rahmet / Onu yapma / Sulama / Azap / Helak etme / Bela yapma

وَلاَهَدْمٍ وَلاَغَرَقٍ اللَّهُمَّ عَلَى الظِّرَابِ وَالْآكَامِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ اللَّهُمَّ

Yıkıcı yapma / Boğucu yapma / Ey Rabbimiz! / Üzeri / Küçük tepeler / Yüksek tepeler / Bitkileri çıkar / Ağaç-lar / İçlerini doldur / Dereler-in / Ey Rabbimiz!

حَوَلَيْنَا وَلاَعَلَيْنَا اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثاً مغِيثاً هَنِيئًا مَرِيئًا مَرِيعًا سَحًّا عَامًا غَدَقًا طَبَقًا مُجَلِّلاً

Etrafımıza / Aleyhimize değil / Ey Rabbimiz! / Bizi sula / Yağmur / Suya gark et / Afiyetli (Yararlı) / Hoş kolay / Otluk yeşillik / Peşpeşe / Umumi / Bol yağmur / Tabaka halinde / Yerin kaplaması

دَائِمًا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ اللَّهُمَّ اسْقِنَا الْغَيْثَ وَلاَتَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ اللَّهُمَّ إِنَّ بِالْعِبَادِ

Daim olarak / Kadar / Gün-üne / Din (Kıyamet) / Ey Rabbimiz! / Bizi sula / Yağmur-la / Bizi yapma / Ümit kes-enlerden / Ey Rabbimiz! / Muhakkak ki / Kullarınla

وَالْبِلاَدِ مِنَ الْجَهْدِ وَالْجُوعِ وَالضَّنْكِ مَالاَ نَشْكُو إِلاَّ إِلَيْكَ اللَّهُمَّ أَنْبِتْ لَنَا الزَّرْعَ وَ

Beldelerde / Meşakkatten / Açlıktan / Darlıktan / Şikayet-imiz yoktur / Ancak şik-ayetimiz / Sanadır / Ey Rabbimiz! / Bitir (çıkar) / Bize / Ziraatlarımızı

أَدِرَّلَنَا الضَّرْعَ وَأَنْزِلْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَأَنْبِتْ لَنَا مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ

Yer-in Bereketinden Bize yeşert Gök-lerin Bereketinden Üzerimize İndir (yağdır) Süt memeleri Bize şişir

وَاكْشِفْ عَنَّا مِنَ الْبَلَاءِ مَالَايَكْشِفُهُ غَيْرُكَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَغْفِرُكَ إِنَّكَ كُنْتَ غَفَّارًا فَأَرْسِلِ

Gönder Bağışlayıcı Olursun Muhakkak sen Mağfiret dileriz Muhakkak biz Ey Rabbimiz! Senden başkası O belayı Kaldıramaz Belalardan Bizden Kaldır

السَّمَاءَ عَلَيْنَا مِدْرَارًا وَيَغْتَسِلُ فِي الْأَوْدِيَةِ إِذَا سَالَ وَيُسَبِّحُ لَكَ الرَّعْدُ وَالْبَرْقِ.

Parlarsa çakarsa Şimşek için Tesbih eder Sel olursa Ne zaman ki Vadilerde Yıkansın Dolu olarak Üzerimize Gök-ten

(632) İKİNCİ KİTAP ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(633) Yağmur Namazı Ve Duası İle İlgili Hükümler

Yağmur namazını kılmak sünnettir. İmam tevbe etmekle sadaka vermekle mazlumun hakkını zalimden almakla (Yani zulümden kaçınmakla) düşmanları barıştırmakla üç gün oruç tutmayı emreder. Dördüncü gün mütevazi bir elbise ile sükunetle ve vakarla yalvarmakla (Halk çoluk çocuk, kadın, erkek, genç, ihtiyar, demeden sahraya çıkmakla dua eder). İmam cemaatla iki rekat namaz kılar. Bayram namazlarında olduğu gibi. İki rekat namazı kıldıktan sonra hutbe okur. İmam cübbesini ters çevirir dua ve istiğfarı çoğaltır. Resulüllah (s.a.v)'in yaptığı gibi dua eder. (Dua şöyledir).

Ey Rabbimiz! bizi rahmetinle sula. Azap, helak, yıkım, meşakkat, boğma ile bizi sulama.

Ey Rabbimiz! Yüksek tepelerin nebatat biten yerlerin, ağaçların, vadilerin içlerini ve üzerini sula, aleyhimize çevirme. (Yani o sudan bize zarar gelmesin)

Ey Rabbimiz! Bize yararlı ve afiyetli hoş yeşillikli peş peşe gelen, daima yağmuru bol ve umumi olarak beldeleri kaplayan, tabaka halinde daim olarak kıyamet gününe kadar bizi sula.

Ey Rabimiz! Bizi yağmurla sula. Bizi (rahmetinden) umut kesenlerden eyleme (Yani umutsuz etme)

Ey Rabbimiz! Muhakkak ki şehirlerde (kırlarda köylerde) kulların. Meşakkat açlık ve darlıktan şikayet etmiyorlar, şikayetleri ancak sanadır. (senden istiyorlar başkasından istemiyorlar.)

Ey Rabbimiz! Ziraatlarımızı (ekinlerimizi yeşert) bitir. (Hayvanlarımızın) memelerini süt ile doldur. Göklerin ve yerlerin bereketi ile nebatatlarımızı yeşert. Senden başkasının kaldıramayacağı belaları bizden kaldır.

Ey Rabbimiz! Senden af dileriz sen çok bağışlayıcısın. Gökten üzerimize dolu yağmur gönder vadiler sel olsun. Şimşek çakıldığında tesbih edilir. [1029]

(634) İKİNCİ KİTAP ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(635) Yağmur Namazının Delilleri
(636) Yağmur Namazını Kılmanın Sünnet Oluşunun Delili

1029 **Hanefilere göre: İSTİSKA (= YAĞMUR DUASI)** İmâmı Azam Ebû Hanîfe (R.A.) : «İstiskâ'da (=yağmur duasında) cemaatle kılınacak, sünnet bir namaz yoktur.» demiştir. Hidâye'de de böyledir. İstiska'da hutbe okumak da yoktur. İstiska, ancak dua ve istiğfardır. Fakat, istiska'da namaz kılmakta da bir beis yoktur. Ze-hıyre'de de böyledir. İmâmı A'zam Ebû Hanife (R.A.)'ye göre, istiska namazında, cübbeyi ters çevirmek de yoktur. Tebyîn'de de böyledir. Ebû Yûsuf ve İmâm Muhammed (R.A.): «îstiska'da, cemaat, imâmla birlikte çıkar ve iki rek'at namazı imam, cemaatlf beraber, açıktan okumak suretiyle kılar.» denıişüerdir. Muzmarât' ta da böyledir. Bu namazda, birinci rek'atte «Sebbihisme Rabbt kel - a'Iâ» sûresini, ikinci rek'atte de «Hel etâke hadisü'l - ğâsiyeh» suresini okumak daha fedaidir. Aynî'de de böyledir. îstiska namazından sonra, ayakta olarak iki hutbe okunur. Hatip yönünü cemaate çevirir. Yerde durur; minbere çıkmaz. Hatip, iki hutbe arasında biraz oturur. Fakat, hatip dilerse, tek bir hutbe de okuyabilir. Cenâb-ı Hakka dua eder; teşbihte bulunur ve mü'min erkekler mü'min kadınlar için istiğfarda bulunur. Hâtip- yayına dayanır; hutbe okumak için ileri geçince, cubbesini ters çevirir. Bu, İmâm Muhammed (R.A.) 'in kavlidir, fetva da bu kavle göredir. Muzmarât'ta da böyledir. Imâm'ın, cubbesini ters çevirmesinin şekli : Eğer, imâmın üzerinde ridâ varsa ve bu ridâ dört köşeli ise, imâm bunun altını üstüne, üstünü altına çevirir. Eğer ridâ, müdevver = yuvarlak) ise, imâm, bunun sağını soluna, solunu sağma çevirir. Fakat, bu durumda cemaat, ridâlarım çevirmezler. Muhıyt'te, Kâfî'de, Sirâcü'l Vehhâc'da ve Tuhfe'de de böyledir. İmâm hutbeyi bitirince, arkasını cemaate ve yönünü kıbleye döner. Hutbe'de de, duada da, imâm, ayakta olarak; cemaat de oturdukları yerde dua ve istiğfarda bulunurlar. Tekrar istiğfar ve tev-be ederler. Dua esnasında, ellerini semaya doğru kaldırırlar. Güzel olan budur. Fakat, ellerini bu duada semaya doğru kaldırmasalar da olur. Şahadet parmaklan ile işaret etmek ve böylece cemaatin ellerini kaldırmış olmaları da güzeldir. Çünkü, duada, sünnet olan, elleri açmaktır. Muzmarât'ta da böyledir. İstiskâ hutbesi okunurken, cemaat susar ve hutbeyi dinler. Muhıyt'te de böyledir. îstiska'da, imâmın cemaatle birlikte, üst üate üç gün duaya çıkmaları müstehaptır. Zâd'da da böyledir. Ekseriyet, bu «üç gün üst üste çıkma» yi nakletmemiştir. İmâm, istiska duası için, minbere çıkmaz. Yağmur duasına çıkan cemaat,.yaya olarak ve eski elbisalerini giyerek çıkarlar. Veya yıkanmış elbiselerini veya yamalı elbiselerini giyerler. Bunları, Aziz ve Celil olan Allahû Teâlâ'ya karşı tevazu', huşu ve tezellül maksadı ile yaparlar. Yağmur duasına, boyunları büyük bir vaziyette çıkarlar. Ve, yağmur duasına çıkmadan önce, sadaka dağıtılır. Zahîriyye'de de böyledir. Tecrîd'de : «Cemaat, yağmur duasına çıkmayacak olursa, imâm, onlara, çıkmalarım emreder. Cemaatın, yağmur duasına, imâmdan izin almadan çıkmaları da caizdir. Zimmîler, müslümanlarla birlikte, yağmur duasına çıkamazlar. Şayet, zimmîler kendi başlarına, kiliselerinde veya havraların da yağmur duası yaparlar veya bu maksatla sahraya çıkarlarsa, buna mani olunmaz. Aynî'de de böyledir. Yağmur duası, ancak derelerin bulunmadığı, nehirlerin olmadığı, kuyuların yok olduğu yerlerde yapılır. Bunlar bulunur fakat ihtiyaca kafi gelmezse, yine yağmur duasına çıkılabilir. Fakat, dereleri, nehirleri ve kuyuları bulunup, bunların ihtiyaca kafi geldiği yerlerde, yağmur duasına çıkılmaz. Çünkü, yağmur duası, ancak şiddetli ihtiyaç ve zaruret zamanlarında yapılır. Muhıyt'te de böyledir. Feteva-i Hindiyye (Feteva-i Alemgiriyye), Akçağ Yayınları: 1/509-510. **Şafiilere göre: ISTISKA (YAĞMUR) NAMAZI:** İhtiyaç olduğu zaman yağmur namazına çıkmak sünnettir. Yağmur yağmazsa namaz ikinci ve üçüncü defa tekrar edilir. Namaz için hazırlık yapılır ve kılınmadan yağmur yağarsa Allah'a şükretmek ve dua etmek üzere cemaat toplanır. En sahih kavle göre ise yağmur namazı kılarlar. İmam namaza çıkmadan halka; önce üç gün oruç tutmalarını, tövbe etmek ve iyilik yapmak suretiyle Allah'a yaklaşmalarını, zulümden sakınıp mazlumların hakkını iade etmelerini emreder. Dördüncü günde oruçlu oldukları halde namazı kılmak üzere eski elbiselerle boyunları bükük şekilde sahraya çıkarlar. Çocukları ve yaşlıları beraberlerinde getirirler. Keza en sahih kavle göre hayvanları da beraberlerinde getirirler. Zımmiler sahraya çıkmak isterlerse kendilerine mani olunmaz. Yalnız cemaatin arasına katılamazlar. İstiska namazı, bayram namazı gibi iki rekâtlı bir namazdır. Zayıf kavle göre, ikinci rekâtta Nuh suresinin 11. ayetinden itibaren okumak sünnettir. En sahih kavle göre, istiska namazı bayram namazı vaktinde kılman bir namaz değildir. İstenilen vakitte kılınabi-lir. Yağmur namazında imam bayram hutbesi gibi iki hutbe okur. Tekbir yerine birinci hutbede dokuz, ikinci hutbede yedi defa istiğfarda bulunur. Birinci hutbede şu duayı da okur: İmam ikinci hutbeye başladıktan sonra kıbleye döner, hem gizli hem de açıktan çokça duada bulunur. İmam kıbleye dönerken cübbesini sağı sola, solu da sağa gelecek şekilde ters çevirir. İmamın son kavline göre, imam cübbesini altı üste gelecek ve üstü de alta gelecek şekilde ters çevirir. Cemaat da imamın yaptığı gibi elbisesini ters çevirir. Ben diyorum ki; halk sahradan eve dönüp elbisesini çıkarmcaya kadar, ters yüz edilen elbise olduğu gibi çevirili kalmalıdır. Şayet beldenin imamı yağmur namazını terk edip kıldırmazsa, halk sahraya çıkmadan kendi başlarına kılarlar. imamın hutbeyi namazdan önce okuması caizdir. Senenin ilk yağmuru yağınca; dışarıya çıkıp yağmurun isabet etmesi için avret mahalli kapalı kalmak şartı ile soyunmak, sel suyu ile yıkanmak veya abdest almak, gök gürlemesi ve şimşek çakması esnasında Allah'ı teşbih etmek sünnettir. Gözleri şimşeğe dikip bakmak ise mekruhtur. Yağmur yağması esnasında: "Allah'ım bunu yararlı yağmur yap."demek ve kişinin dilediği şekilde dua etmesi, yağmur durduktan sonra da: "Allah'ın fazlı ve rahmeti ile üzerimize yağmur yağdı." demek sünnettir. "Şu yıldızdan ötürü üzerimize yağmur yağdı" demek, rüzgara küfretmek mekruhtur. Çok yağmurdan dolayı zarar olunca onun defi için: "Allah'ım, yağmuru üzerimize değil de zarar vermiyeceği yerlere yağdır." şeklinde Allah'a dua etmek sünnettir. Zarar veren çok yağmurdan dolayı namaz kılınmaz. Allah daha iyi bilir. İmam-ı Nevevi Minhâcü't-Talibin Açıklamalı Minhac Tercümesi.

Bunun delili ise şöyledir. Abdullah b. Zeyd b. Asım (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) namazgâha çıktı. Yağmur isteme duası yaptı; akabinde kıbleye yöneldi, ridasını çevirdi ve iki rekât namaz kıldırdı. [1030]

(637) Yağmur Namazına Çıkılmadan Önce Yapılması Gereken Şeylerin delili

İmam tövbe etmekle, sadaka vermekle, mazlumun hakkını almakla, düşmanları barıştırmakla, üç gün oruç tutmakla emreder. Dördüncü günü mütevazı bir elbise ile vakarla yalvarmakla. İmam cemaatle iki rekât namaz kılar. Bayram namazlarında olduğu gibi iki rekât namazı kıldıktan sonra hutbe okur. İmam cübbesini ters çevirir dua ve istiğfarı çoğaltır. Bununla ilgili delilleri ise şöyledir. Çünkü yukarda geçen şeyler yani tövbe etmek, sadaka vermek. Bu tür şeyler duanın kabulüne daha tesirlidir. Düşmanları barıştırmaktan maksat. Müslümanlar arasında dünyevi düşmanlıklardır. [1031] Yani Müslümanlar arasındaki ufak tefek çekişmeler olduğu için bu çekişmelerden dargınlık ve düşmanlık meydana gelir. Bundan dolayı aralarında barış sağlanırsa duanın kabulüne daha tesirli olur.

İbni Abbas (r.a)'den rivayet edilen hadisi şerifte. Hz. Peygamber (s.a.v) mütevazı bir şekilde eski elbiseleriyle, huşu içinde kendini duaya kaptırmış olduğu ve yalvardığı halde. Bayram namazında olduğu gibi iki rekât namaz kıldı. [1032] Diğer bir hadiste ise. Ebu Hureyre (r.a) rivayet ediyor. Peygamber (s.a.v) bir gün isatiskaya (yağmur duasına) çıktı. Bize ezansız ve kametsiz olarak iki rekât namaz kıldırdı. Sonra bize hutbe okudu. Ellerini kaldırıp yüzünü kıbleye döndürerek. Allah'a dua etti sonra ridasını çevirdi, sağ, yanı sol cephesi ve sol yanı sağ cephesi üzerine getirdi. [1033]

Allah (c.c) şöyle buyuruyor. «Rabbinizden mağfiret dileyin. Şüphesiz ki. O, çok bağışlayıcıdır. (ondan mağfiret dileyin)ki üzerine göğü (rahmet yağmurunu) bolca indirsin.» [1034]

(638) Resulallah (S.A.V)'İn Yapmış Olduğu Yağmur Duasının Delili

Ey Rabbimiz! Bizi rahmetinle sula. Azap ile helak ile yıkım ile meşakkat ile boğma ile bizi sulama.[1035]

Ey Rabbimiz! Yüksek tepelerin nebatat biten yerlerin ağaçların vadilerin içlerini ve üzerini sula aleyhimize çevirme.[1036] (Yani o sudan bize zarar gelmesin)

Ey Rabbimiz! Bize yararlı ve afiyetli hoş yeşillikli peşpeşe gelen daima yağmuru bol ve umumi olarak beldeleri kaplayan tabaka halinde daim olarak kıyamet gününe kadar bizi sula.[1037]

Ey Rabbimiz! Bizi yağmurla sula. Bizi (rahmetinden) umut kesenlerden eyleme (Yani umutsuz etme)

[1030] Buhari, 2, 16, bab, 4, İstiska; Buhari tercümesi, 2, 966; Müslim, 1, 611, hd, 894, İstiska; İbni Mace, 1, 403, bab, 153, hd, 1266.
[1031] Et-Tezhib fi edilletühü, 81.
[1032] İbni Mace, 1, 403, bab, 153, hd, 1266, İkame; Ebu Davud, 1, 677, bab, 1, hd, 1165, İstiska; Tirmizi, 2, 445, bab, 43, hd, 558, Cumua; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 4, 311, 312.
[1033] İbni Mace, 1, 403, 404, bab, 153, hd, 1268, İkame.
[1034] Nuh suresi ayet, 10, 11.
[1035] Umm, 1, 417.
[1036] Buhari, 1, 16, bab, 6, İstiska; Müslim, 1, 612, bab, 2, h, 892.
[1037] Ebu Davud, 1, 691, bab, 2, hd, 1169, İstiska; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 4, 317.

Ey Rabbimiz! Muhakkak ki şehirlerde (kırlarda köylerde) kulların. Meşakkat açlık ve darlıktan şikâyet etmiyorlar, şikâyetleri ancak sanadır. (senden istiyorlar başkasından istemiyorlar.)

Ey Rabbimiz! Ziraatlarımızı (ekinlerimizi yeşert) bitir. (Hayvanlarımızın) memelerini süt ile doldur. Göklerin ve yerlerin bereketi ile nebatatlarımızı yeşert. Senden başkasının kaldıramayacağı belaları bizden kaldır.

Ey Rabbimiz! Senden af dileriz sen çok bağışlayıcısın. [1038]

Gökten üzerimize dolu yağmur gönder vadiler sel olsun. Şimşek çakıldığında tesbih edilir. Bunun delili ise şöyledir.

«Gök gürültüsü hamd ile meleklerde korkusunda ona tesbih ederler. Yıldırımları gönderirde onlarla dilediğini çarpar. Onlar hala Allah hakkında mücadele ediyorlar, hâlbuki o pek kuvvetlidir.»[1039]

(639) Ondördüncü Bölüm Yağmur Namazı İle İlgili Eserlerin Yerleri [1040]

(640) İKİNCİ KİTAP ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Yağmur Namazı Ve Duası İle İlgili Hükümler

Soru-65- Yağmur namazını kılmak nasıl bir ibadetti

Cevap–65- Yağmur namazını kılmak sünnettir.

Soru–66- Yağmur namazını kılmadan önce neler yapılmalıdır?

Cevap–66-İmam tövbe etmekle sadaka vermekle mazlumun hakkını zalimden almakla (Yani zulümden kaçınmakla) düşmanları barıştırmakla üç gün oruç tutmayı emreder. Dördüncü gün mütevazı bir elbise ile sükûnetle ve vakarla yalvarmakla (Halk çoluk çocuk, kadın, erkek, genç, ihtiyar, demeden sahraya çıkmakla dua eder).

Soru–67- Bu namaz imam ile beraber mi kılınır ve kaç rekât kılınır, bu namazın hutbesi var mıdır?

Cevap–67-Evet bu namaz imam ile beraber kılınır. İmam cemaatle iki rekât namaz kılar. Bayram namazlarında olduğu gibi. İki rekât namazı kıldıktan sonra hutbe okur.

Soru–68- Bu namazda nasıl dua edilir. Dua ederken imam cüppesini ters çevirir mi?

Cevap–68- Bu namazda İmam cüppesini ters çevirir dua ve istiğfarı çoğaltır. Resulüllah (s.a.v)'in yaptığı gibi dua eder. (Dua şöyledir).

Ey Rabbimiz! bizi rahmetinle sula. Azap, helak, yıkım, meşakkat, boğma ile bizi sulama.

Ey Rabbimiz! Yüksek tepelerin nebatat biten yerlerin ağaçların vadilerin içlerini ve üzerini sula aleyhimize çevirme. (Yani o sudan bize zarar gelmesin)

Ey Rabbimiz! Bize yararlı ve afiyetli hoş yeşillikli peşpeşe gelen daima yağmuru bol ve umumi olarak beldeleri kaplayan tabaka halinde daim olarak kıyamet gününe kadar bizi sula.

[1038] Umm, 1, 416.

[1039] Rad suresi ayet, 13.

[1040] Muğni, 2, 283; et-Tezhib fi edilletühü, 80; Mezahibül Erbaa, 1, 340; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, 2, 1438; Bidayetü'l müctehid, 1, 409; Reddü'l muhtar, 3, 70; Mecmuu Fetewa, 24, 144; Muhezzeb, 1, 230; Kifayetul Ağyar, 1, 97; Umm, 1, 410; Muğnil muhtaç, 1, 435; Merakil felah, 102; Şerhi İbni Kasım 25; Beycuri, 1, 342; Mecmu', 4, 87; Tahtawi, 449; Dürer, 1, 147; Mebsut, 2, 76; Cevhere, 1, 124; Halebî sağır, 248; Kuduri, 23; Hidaye, 1, 62; lubab, 1, 122; et-Tashidüd daruri, 1, 100; Mültekal ebhur, 41; Büyük Şafii fıkhı, 1, 261; Fıkhu's sünne, 1, 225; Açıklamalı Şafii ilmihali, 49; Nimeti İslam, 811; İhyau ulum iddin, 1, 517; Tenvirul kulub, 270; Emanet ve Ehliyet, 1, 332; Büyük İslam ilmihali 211; Dört mezhebin fıkhı 1, 309; Mukayeseli ibadetler ilmihali,2,252; Büyük şafi ilmihali, 151; İslam dini 193; Nurul izah, tercümesi, 105; İslam fıkhı ansiklopedisi, 2, 494; Kuduri, 23;

Ey Rabimiz! Bizi yağmurla sula. Bizi (rahmetinden) umut kesenlerden eyleme (Yani umutsuz etme)

Ey Rabbimiz! Muhakkak ki şehirlerde (kırlarda köylerde) kulların. Meşakkat açlık ve darlıktan şikayet etmiyorlar, şikayetleri ancak sanadır. (senden istiyorlar başkasından istemiyorlar.)

Ey Rabbimiz! Ziraatlarımızı (ekinlerimizi yeşert) bitir. (Hayvanlarımızın) memelerini süt ile doldur. Göklerin ve yerlerin bereketi ile nebatatlarımızı yeşert. Senden başkasının kaldıramayacağı belaları bizden kaldır.

Ey Rabbimiz! Senden af dileriz sen çok bağışlayıcısın. Gökten üzerimize dolu yağmur gönder vadiler sel olsun. Şimşek çakıldığında tesbih edilir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(641) İKİNCİ KİTAP ONBEŞİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[15 فصل] وَصَلاَةُ الْخَوْفِ عَلَى ثَلاَثَةِ أَضْرُبٍ أَحَدُهَا أَنْ يَكُونَ الْعَدُوُّ فِي غَيْرِ جِهَةِ الْقِبْلَةِ فَيُفَرِّقُهُمُ الْإِمَامُ فِرْقَتَيْنِ فِرْقَةً تَقِفُ فِي وَجْهِ الْعَدُوِّ وَفِرْقَةً خَلْفَهُ فَيُصَلِّي بِالْفِرْقَةِ الَّتِي خَلْفَهُ رَكْعَةً ثُمَّ تُتِمَّ لِنَفْسِهَا وَتَمْضِي إِلَى وَجْهِ الْعَدُوِّ تَأْتِي الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى فَيُصَلِّي بِهَا رَكْعَةً وَتُتِمُّ لِنَفْسِهَا وَيُسَلِّمُ بِهَا وَالثَّانِي أَنْ يَكُونَ فِي جِهَةِ الْقِبْلَةِ فَيَصُفُّهُمُ الْإِمَامُ صَفَّيْنِ وَيُحْرِمُ بِهِمْ فَإِذَا سَجَدَ مَعَهُ أَحَدُ الصَّفَّيْنِ وَوَقَفَ الصَّفُّ الْآخَرُ يَحْرُسُهُمْ فَإِذَا رَفَعَ سَجَدُوا وَلَحِقُوهُ وَالثَّالِثُ أَنْ يَكُونَ فِي شِدَّةِ الْخَوْفِ وَالتِحَامِ الْحَرْبِ فَيُصَلِّي كَيْفَ أَمْكَنَهُ رَاجِلاً أَوْ رَاكِبًا مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَغَيْرَ مُسْتَقْبِلٍ لَهَا.

(642) İKİNCİ KİTAP ONBEŞİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[15 فصل] وَصَلاَةُ الْخَوْفِ عَلَى ثَلاَثَةِ أَضْرُبٍ أَحَدُهَا أَنْ يَكُونَ الْعَدُوُّ فِي غَيْرِ

Onbeş-inci Fasıl Namaz-ı Korku Üzere-dir Üç Kısım Bir-incisi O üç kısmın Eğer Olur-sa Düşman Dışında

جِهَةِ الْقِبْلَةِ فَيُفَرِّقُهُمُ الْإِمَامُ فِرْقَتَيْنِ فِرْقَةً تَقِفُ فِى وَجْهِ الْعَدُوِّ وَفِرْقَةً خَلْفَهُ فَيُصَلِّى

Namaza durulur O imamın arkasında Bir gurup Düşman-ın Karşısında Durur Birinci gurup İki guruba İmam Onlar-ı Ayırır Kıble-nin Yön-ünde

بِالْفِرْقَةِ الَّتِى خَلْفَهُ رَكْعَةً ثُمَّ تُتِمَّ لِنَفْسِهَا وَتَمْضِى إِلَى وَجْهِ الْعَدُوِّ تَأْتِى الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى

Öbür Gurup Gelir-ler Düşman Karşısına Gider-ler O rekatı Kendi-leri Tamamlar Sonra Bir rekat O imamın arkasında O gurup ki Bir gurupla

فَيُصَلِّى بِهَا رَكْعَةً وَتُتِمُّ لِنَفْسِهَا وَيُسَلِّمُ بِهَا وَالثَّانِى أَنْ يَكُونَ فِى جِهَةِ الْقِبْلَةِ فَيَصُفُّهُمُ

Onları Saf yapar Kıble-nin Karşısında Olur-sa Eğer İkinci kısım O imamla Selam verilir O rekatı Kendi-leri Tamamlar Bir rekat O imamla Namaz-larını kılarlar

الْإِمَامُ صَفَّيْنِ وَيُحْرِمُ بِهِمْ فَإِذَا سَجَدَ مَعَهُ أَحَدُ الصَّفَّيْنِ وَوَقَفَ الصَّفُّ الْآخَرُ يَحْرُسُهُمْ

Onları korur Öbür Saf Durdu İki saf-tan Birisi O safla beraber Secde etti Ne zaman ki Onlarla İftitah tek-biri alır İki saf İmam

فَإِذَا رَفَعَ سَجَدُوا وَلَحِقُوهُ وَالثَّالِثُ أَنْ يَكُونَ فِى شِدَّةِ الْخَوْفِ وَالتِحَامِ الْحَرْبِ

Savaş Hucum (saldırı) Korku Şiddetli Olur-sa Eğer Üçüncü kısım O imama İkinci saf tabi olur Secde-den Kalktı-lar Ne zaman ki

فَيُصَلَّى كَيْفَ أَمْكَنَهُ رَاجِلاً أَوْ رَاكِبًا مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَغَيْرَ مُسْتَقْبِلٍ لَهَا.

O kıble için / Yönelmiş / Değil / Kıbleye / Yönelmiş / Binici / Veya / Yaya / Onun imkanı / Nasıl / Namaz Kılınır

(643) İKİNCİ KİTAP ONBEŞİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(644) Savaş Esnasında Korku Namazının Kılınışının Hükmü
(645) Savaş Esnasında Korku Namazının Kılınışı

Korku namazı üç şekilde kılınır

Birinci şekli: Eğer düşman kıble tarafında değilse, İmam (o askerleri yani gurubu) iki guruba ayırır. Birinci gurup düşmanın karşısına geçer. (düşmanı gözetler) İkinci gurup imama tabi olur bir rekatı imamla kılar ikinci rekatı kendisi tamamlar ve düşmanın karşısına geçer öteki gurup gelip imamla bir rekata tabi olur öbür rekatı kendisi tamamlar imamla selam verir.

İkinci şekli: Eğer düşman kıble tarafından ise, imam onları iki saf yapar. Onlarla beraber iftitah tekbiri alır. Ne zaman ki (rükudan doğrulduktan sonra) birinci saf imamla beraber secdeye giderler onlar secdeden kalktıklarında, ikinci saf secdeye gider. (İmama yetişir ona tabi olur beraber selam verirler).

Üçüncü şekil: Eğer savaş kızışmış ve korku şiddetli ise (böylesi durumlarda kişiler, yani askerler bulunduğu durumlar içerisinde) imkanlar dahilinde nasıl isterse (öylece namazını kılar). İster yaya olsun, ister atlı olsun, yönü kıbleye doğru olsun, isterse olmasın. (böyle durumlarda kolayına nasıl gelirse öylece namazını kılar). [1041]

[1041] **Hanefilere göre: Korku Namazının Bahsi:** Korku şiddetlendiği zaman, imam halkı iki gruba ayırır. Bir grup düşmanın karşısında durur, diğer bir grup ta imamın arkasında bir rekât, namaz kılarlar, iki secde yapar, imam, başım ikinci secdeden kaldırınca arkasında namaz kılan bu grup düşmanın karşısına gider, orada bekleyen grup gelir imam, onların önünde de bir rekât kılar ve iki -secde yapıp teşehhüd okur selâm verir. Fakat cemaat selâm vermez ve düşmana karşı gider, birinci grup gelir geri kalan bir rekâtlarını teker teker okumaksızm kılar. îkî secde yapar, ve selâm vererek düşmanın önüne giderler. Diğer grup gelip kalan bir rekâtı iki secde ve okumakla kılarlar, teşehhüdü okur selâm verirler., Eğer imam mukim ise, dört rekâtlı namazdan iki rekâti birinci grupla kılar (onlar tamamlar selâm verir harp cephesine giderler) diğer taife ile de, iki rekâtı kılar. Akşam namazında birinci grup ile iki, ikinci grup ile de bîr rekât kılar, namazı kılarken çarpışmazlar, çarpıştıkları takdirde namazları bâtıl olur. Eğer korku 'şiddetlenirse binici oldukları halde teker teker namaz kılarlar...Eğer kıbleye dönmeleri mümkün olmazsa diledikleri tarafa yüzlerini çevirerek rükû ve secdelerini ima (işaret) ederek yaparlar. Ahmed Ebu'l-Hasan el-Kuduri el-Bağdadi, Kuduri Metni Tercümesi, Arslan Yayınları. **Şafiilere göre: KORKU HALİNDE NAMAZ:** Korku halinde kılınan namazın birkaç şekli vardır: **1-** Düşman kıble cihetinde ise; imam cemaatı iki saf halinde dizer ve her iki safla namaza durur. İmam secdeye varınca bir saf onunla birlikte her iki secdeyi yapar. Diğer saf ise nöbet tutar. İmam beraberindeki safla birlikte ayağa kalktığında nöbet tutanlar secde yaparak imama yetişirler. İlk defa nöbet tutanlar imamla beraber ikinci rekâtın secdesini yaparlar. Bu sefer diğer saf nöbet tutar. İmam oturunca nöbet tutanlar da secde ederler. İmam ve cemaat teşehhüdü okur ve selâm verirler. Resûlüllah (a.s.) "Usfan" denilen köyde namazı bu şekilde kildırmıştır. Bir saffm iki grubu her iki rekâtta nöbet tutması da caizdir. Keza en sahih kavle göre bir grubun nöbet tutması da caizdir. **2-** Düşman kıble cihetinde değilse, imam cemaatı iki guruba ayırır ve her guruba ayrı ayrı namaz kıldırır. Resûlüllah (a.s.) "Batn-ı Nahl" denilen yerde namazı bu şekilde kıldırmıştır. Veya bir grup düşmana karşı durur ve imam diğer gruba bir rekâtı kıldırır. İkinci rekât için kıyama kalktıklarında cemaat niyet ederek imamdan ayrılır, namazı yalnız başına tamamlarlar ve düşmana karşı nöbet tutmaya giderler. Nöbet tutanlar da gelip ikinci rekâtta imama tabi olurlar. İmam teşehhüde oturunca kendileri kalkar ikinci rekâtı kendi başlarına kılarak teşehhütte imama yetişirler ve imamla birlikte selâm verirler. Resûlüllah (a.s.) "Zat-ı Rikka" denilen yerde namazı bu şekilde kıldırmıştır. En sahih kavle göre bu şekilde kılman namaz, Batn-ı Nahl'de kılman namazdan faziletlidir. İmam ikinci gurubu beklerken kıraati yapar ve teşehhüdü okur. Bir kavle göre imam, ikinci gurubun kendisine yetişebilmesi için kıraat ve teşehhüdü geciktirir. İmam akşam namazını kıldırdığında önce birinci guruba iki rekâtı kıldırır sonra da ikinci guruba bir rekâtı kıldırır. En zahir kavle göre namazı bu şekilde kıldırmak, birinci guruba bir rekât, ikinci guruba iki rekât kıldırmaktan faziletlidir. İmam namazı kıldırırken ikinci gurup için teşehhütte veya üçüncü kıyamda bekler. En sahih kavle göre kıyamda beklemesi daha faziletlidir. Dört rekâtlı bir namazı kıldırırken de her bir guruba iki rekâtı kıldırır. Şayet her bir gruba birer rekât kıldırırsa, en zahir kavle göre hepsinin namazı sahihtir.Her bir grubun yanılması o gurubun birinci

(646) İKİNCİ KİTAP ONBEŞİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(647) Korku Namazının Delilleri
(648) Düşman Kıble Tarafında Oluşunun Delili

Bunun delilleri de şöyledir. Salih b. Ğawat (r.a) Zat'ur-Rıka günü Hz. Peygamber (s.a.v) ile birlikte bulunan kimselerden şöyle rivayet etmektedir. Hz. Peygamber (s.a.v) korku zamanında ashabına namaz kıldırdı; sahabelerin bir kısmını arkasında saf yaptı. Bir kısmı da düşmanın karşısında bekledi. Sonra kalktı, daha arkada bulunanlar bir rekatı kılıncaya kadar kendisi ayakta kaldı. Sonra arkasındakiler öne geçti, önlerinde bulunanlarda geriye çekildiler. Hz Peygamber (s.a.v) yeni gelenlere de bir rekat namaz kıldırdı. Sonra geri çekilenler bir rekat kılıncaya kadar oturdu, sonra selam verdi.[1042]

(649) Düşman Kıble Tarafında Olmayışının Delili

Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. Abdullah b. Abbas (r.a) şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v) namaza kalktı, insanlarda onunla beraber kalktılar. Peygamber (s.a.v) tekbir aldı, insanlarda onunla beraber tekbir aldılar.peygamber (s.a.v) rükua vardı, insanlardan bir kısmı da rükua vardılar. Sonra peygamber (s.a.v) secdeye etti, rüku edenlerde onunla beraber secde ettiler. Sonra peygamber (s.a.v) ikinci rekat için kalktı, secde etmiş olanlarda kalktılar ve (geriye çekilip) öteki kardeşlerine bekçilik etmeye koyuldular. Bu sırada (Peygamber (s.a.v) ile birinci rekatta rüku ve secde etmemiş olan) diğer taife geldi. Onlarda Peygamber (s.a.v) ile beraber rükua varıp secde ettiler. Bu esnada cemaatın hepsi namaz içindedir, lakin bir kısmı diğerlerine bekçilik ediyorlardı. [1043]

(650) Savaşta Çok Şiddetli Korkunun Varoluşunun Delili

Bunun delil ise yüce Rabbimizin beyan ettiği şu ayetlerdir. «Namazlara (özellikle) orta namaza (ikindiye) devam edin gönülden bağlılık ile Allah'ın huzurunda durun. Eğer (düşman, yahut yırtıcı hayvan gibi bir şeyden) korkarsanız, yaya yahut binek üzerinde kılın. Emniyete kavuştuğunuz zaman, bilmediklerinizi size öğrettiği gibi, Allah'ı zikredin.»[1044]

---

rekâtlarını kapsar. Keza en sahih kavle göre, ikinci grubun yanılması ikinci rekâtı kapsar. Birinci gurubun ikinci rekâttaki yanılmaları birinci gurubu kapsamaz. İmamın birinci rekâtta yanılması ise bütün gurupları kapsar. İkinci rekâttaki yanılması birinci gurupları kapsamaz. Namazı bu şekillerde kılarken silâh taşımak sünnettir. Bir kavle göre ise vacibtir. **3-** Savaş veya korku şiddetlendiğinde kişi süvari olsun yaya olsun imkan bulduğu şekilde namaz kılar. Bu esnada kıbleyi terk etmekte mazur sayılır. Keza ihtiyaç sebebiyle çok davranışta bulunması halinde en sahih kavle göre mazur sayılır. Fakat bağırmak mazeret sayılmamaktadır. Silâh affedilemeyecek derecede kana bulaşmış ise, namaz esnasında bırakılması lazımdır. Bırakma imkanı yoksa namaz onunla birlikte kılınır ve en zahir kavle göre kaza edilmesi gerekmez. Savaş esnasında rükû ve secde yapma imkanı bulamayan, bunları imâ ile yapar ve secde ederken rükûdan daha fazla eğilir. Mubah olan her savaş ve hezimet esnasında, bu şekillerden birine göre namaz kılmak caizdir. Yangın, sel ve yırtıcı hayvandan korkup kaçan veya mali sıkıntı sebebiyle alacaklısı tarafından hapis edilmekten korkup kaçan kimsenin de bu şekillerden birine göre namaz kılması caizdir. En sahih kavle göre, Arafat'ta vakfeyi kaçırmaktan çekinen ihramh kimsenin namazını bu şekillerden birine göre kılması caiz değildir. Uzaktaki bir karartıyı düşman zannederek namazını korku namazı şeklinde kılan, bu karartının başka bir şey olduğu anlaşılırsa en zahir kavle göre, namazını kaza etmesi gerekir. İmam-ı Nevevi Minhâcü't-Talibin Açıklamalı Minhac Tercümesi.

[1042] Müslim, 1, 575, 576, bab, 57, hd, 842, misafirin; Buhari, 5, 52, bab, 31, Meğazi; Buhari tercümesi, 8, 3861; Muwatta, 1, 183, bab, 1, h, 1, Ğawf; Ebu Davud, 2, 27, bab, 12, hd, 1236, Sefer; Tirmizi, 1, 455, bab, 36, h, 565, Cumua; Nesai, 3, 170, 171, bab, 18, hd, 1534, Ğawf; Hadis ansiklopedisi kütübi sitte tercümesi, 8, 499.
[1043] Buhari, 1, 226, bab, 2, Ğawf; Buhari tercümesi, 2, 904, 905; Müslim, 1, 574, bab, 57, hd, 840, misafirin.
[1044] Bakara suresi ayet, 238, 239.

«Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman, eğer kafirlerin size fenalık yapacağından endişe ederseniz, namazdan kısaltmanızda üzerinize bir vebal yoktur. Şüphesiz ki kafirler sizin apaçık düşmanınızdır. Sende içlerinde bulunup ta kendilerine namaz kıldırdığın vakit onlardan bir kısmı seninle birlikte dursun, silahlarını (yanlarına) alsınlar. Bu sûretle secde ettikleri zamanda arka tarafınızda bulunsunlar. (Bundan sonra) henüz namazını kılmamış olan diğer kısmı gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar ve onlarda ihtiyat tedbirlerini ve silahlarını alsınlar. O küfredenler arzu ederler ki siz silahlarınızdan veya eşyalarınızdan gafil olasınızda üstünüze derhal bir baskın yapsınlar. Eğer size yağmurdan bir eziyet olursa, yahut hasta bulunursanız silahlarınızı koymanızda vebal yoktur. (Fakat yine) bütün ihtiyat tedbirlerinizi alın. Şüphe yok ki, Allah kafirlere hor ve hakir edici bir azap hazırlamıştır.»[1045]

"İbni Umer korku namazını vasıflandırdıktan ve sözü geçen iki şekilde namazın kılınmasını zikrettikten sonra şöyle demiştir. Eğer daha şiddetli bir korku varsa veya binekli kıbleye yönelmiş veya yönelmemiş olarak namazınızı kılın. İmam Malik Nafi'nin şöyle dediğini nakleder. Benim kanaatime göre İbni Umer Hz Peygamber (s.a.v)'den duyduğu için böyle demiştir." [1046] Müslim'in rivayetinde ise şöyledir. "İbni Umer (r.a) şöyle demiştir. Korku bundan daha fazla olursa binekli veya yaya olursa ima ile namazını kıl." [1047]

(651) Onbeşinci Bölüm Korku Namazı İle İlgili Eserlerin Yerleri [1048]

(652) İKİNCİ KİTAP ONBEŞİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Savaş Esnasında Korku Namazının Kılınışının Hükmü

Soru-69- Korku namazı kaç şekilde kılınır?

Cevap-69- Korku namazı üç şekilde kılınır.

Soru-70- Birinci şekli nasıldır. Eğer düşman kıble tarafında değilse Müslüman mücahitler nasıl namaz kılacaklar?

Cevap-70- Birinci şekli: Eğer düşman kıble tarafında değilse. İmam (o askerleri yani gurubu) iki fırkaya ayırır. Birinci fırka (gurup) düşmanın karşısına geçer. (düşmanı gözetler) İkinci gurup imama tabi olur bir rekatı imamla kılar ikinci rekatı kendisi tamamlar ve düşmanın karşısına geçer öteki gurup gelip imamla bir rekata tabi olur öbür rekatı kendisi tamamlar imamla selam verir.

Soru-71- İkinci şekli nasıldır. Eğer düşman kıble tarafında ise Müslüman mücahitler nasıl namaz kılacaklar?

Cevap-71- İkinci şekli: Eğer düşman kıble tarafından ise, imam onları iki saf yapar. Onlarla beraber iftitah tekbiri alır. Ne zaman ki (rükudan doğrulduktan sonra) birinci saf imamla beraber secdeye giderler onlar secdeden kalktıklarında, ikinci saf secdeye gider. (İmama yetişir ona tabi olur beraber selam verirler).

[1045] Nisa suresi ayet, 101, 102.
[1046] Buhari, 1, 226, bab, 2, Ğawf; et- Tezhib fi edilletühü, 83; Büyük Şafi fıkhı, 1, 217; Buhari tercümesi, 2, 903, 904.
[1047] Müslim, 1, 574, bab, 57,h, 839, misafirin.
[1048] Et-Tezhib fi edilletühü, 1, 457; Muğni 2, 250; Kifayetul ağyar, 1, 98; Muhezzeb, 1, 198; Mecmuu Fetewa, 1, 65; Reddü'l muhtar 3, 73; Mebsut, 2, 45; Dürer, 1, 148; Tahtawi, 456; Mecmuu, 4, 626; Beycuri, 1, 350; Şerhi İbni Kasım, 26; Merakil felah 103; Muğnil muhtaç, 1, 409; Kuduri, 24; Cevhere, 1, 128; et-Tashidüd daruri, 1, 104; Lubab, 1, 124; Hidaye, 1, 63; Mültekal ebhur, 53; Mezahibül Erbaa, 1, 344; Açıklamalı şafi ilmihali, 144; Dört mezhebin fıkhı, 1, 303; Büyük şafi fıkhı, 1, 215; Fıkhu's sünne, 1, 287; Ahkamu'l kur'an tercümesi, 94; Ahkamu'l kur'an Arapçalı, 95; İslam fıkhı ansiklopedisi, 2, 511; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 2, 250; Nurul izah tercümesi,105; Büyük şafi ilmihali, 160; Kuduri tercümesi, 24; Mülteka tercümesi, 1, 308; Nimeti İslam Osmanlıcalı, 814; İhyau ulum iddin, 1, 516; Tenvirul kulub, 262; Büyük İslam ilmihali, 205; Emanet ve ehliyet, 1, 333; Şafiler için namaz ilmihali, 52.

Soru-72- Üçüncü şekli nasıldır. Eğer düşman çok şiddetli hücüm ediyorsa o esnada kıbleye nasıl yönelecekler ve Müslüman mücahitler bu gibi durumlarda nasıl namaz kılacaklar?

Cevap-72- Üçüncü şekil: Eğer savaş kızışmış ve korku şiddetli ise (böylesi durumlarda kişiler, yani askerler bulunduğu durumlar içerisinde) imkanlar dahilinde nasıl isterse (öylece namazını kılar). İster yaya olsun, ister atlı olsun, yönü kıbleye doğru olsun, isterse olmasın. (böyle durumlarda kolayına nasıl gelirse öylece namazını kılar).

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(653) İKİNCİ KİTAP ONALTINCI BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[16 فصل]وَيَحْرُمُ عَلَى الرِّجَالِ لُبْسُ الْحَرِيرِ وَالتَّخَتُّمُ بِالذَّهَبِ وَيَحِلُّ لِلنِّسَاءِ وَقَلِيلُ الذَّهَبِ وَكَثِيرُهُ فِي التَّحْرِيمِ سَوَاءٌ وَإِذَا كَانَ بَعْضُ الثَّوْبِ إِبْرِيسَمًا وَبَعْضُهُ قُطْنًا أَوْ كَتَّانًا جَازَ لُبْسُهُ مَالَمْ يَكُنِ الْإِبْرِيسَمُ غَالِبًا.

(654) İKİNCİ KİTAP ONALTINCI BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[16 فصل]وَيَحْرُمُ عَلَى الرِّجَالِ لُبْسُ الْحَرِيرِ وَالتَّخَتُّمُ بِالذَّهَبِ وَيَحِلُّ لِلنِّسَاءِ وَقَلِيلُ

Az-ı, Kadın için, Helal olur, Altın-dan, Yüzük takması, İpek, Giyme-si, Erkekler-in, Üzeri-ne, Haram olur, Fasıl, Onaltı-ncı

الذَّهَبِ وَكَثِيرُهُ فِي التَّحْرِيمِ سَوَاءٌ وَإِذَا كَانَ بَعْضُ الثَّوْبِ إِبْرِيسَمًا وَبَعْضُهُ قُطْنًا أَوْ

Veya, Pamuk, Onun bazı-sı, İpek-li, Elbise, Bazı-sı, İdi oldu, Ne zaman ki, Eşittir, Haramlık bakımında, Onun çoğu, Altın-ın

كَتَّانًا جَازَ لُبْسُهُ مَالَمْ يَكُنِ الْإِبْرِيسَمُ غَالِبًا.

Çok, İpeği, Olmazsa, Onu giymek, Caiz-dir, Keten

(655) İKİNCİ KİTAP ONALTINCI BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(656) Giyinmesi Ve Takınması Haram Olan Şeylerin Hükmü
(657) Giyinmesi Ve Takınması Haram Olan Şeyler

Erkeklerin ipekten elbise giymesi altın yüzük takması haramdır. (İpek elbise giymek ve altın takmak). Kadınlar için helaldır. Altının azı veya çoğu haramlık bakımından aynıdır. [1049]

Ne zaman ki elbisenin bazısı ipek bazısı da pamuk veya keten ise onu giymek caiz olur. (yalnız eğer) Çoğu ipekten ise (o zaman giyilmesi haram olur). [1050]

[1049] **ALTIN KULLANMAK:** İslâm dini süslenmeyi mübah görmüş, ve hatta bazen ve gerektiği yerlerde teşvik etmiştir. Cenâb-ı Hak; "De ki Allah'ın kulları için yarattığı ziynet ve temiz rızıkları haram kılan kimdir?" (el-A'râf 7/32) buyurmuştur. Fakat bunların yanında erkeklere haram, kadınlara da helâl gördüğü ziynet eşyaları da vardır. Erkeklere haram olan ziynet eşyaları, altın ve saf ipektir. Hz. Ali ibn Ebu Talib (r.a.)'dan rivayet edilen bir hadisde Resulullah Hz. Muhammed (s.a.s.) şöyle buyurmuşlardır: "Resulullah (s.a.s.), ipeği sağ eline, altını da sol eline alarak buyurdu: "Bu ikisi ümmetimin erkeklerine haramdır." (Tirmîzî, Libâs 1; İbn Mace Libâs 19). Yine bir gün, bir adamın elinde altın yüzük gördüğü zaman, onu çıkarıp attı ve buyurdu ki: "Herhangi biriniz tutuşmuş bir ateş parçasını eline almaya yeltenir mi hiç?" Resulullah (s.a.s.) oradan ayrıldıktan sonra adama, yüzüğü alıp ondan faydalanmasını söylediler. Bunun üzerine adam: "Resulullah onu alıp attıktan sonra vallahi almam" dedi. (Müslim, Libâs 52). İsrafa dalanların yanında gördüğümüz, altın kalem, altın saat, altın çakmak altın sigara kutusu, altın ağızlık ve benzerleri de fakihlerce altın yüzük gibi görülmüştür. Gümüş yüzük kullanmayı ise İslâm helâl görmüştü. Abdullah ibn Ömer'den rivayet edilen bir sünnette, "Resulullah gümüşten bir yüzük edinmiş ve eline takmıştı" (Ebû Dâvud, Hatem 4; Tirmîzî, Libâs 43). Ayrıca sahabe-i kirâmın gümüş yüzükleri vardı. İslâm, altını erkeklere haram kılmakla, ahlâkî ve terbiyevî yüce bir hedefe yönelmiştir. İslâm, erkeğin erkekliğinin korunması gerektiğini, zayıflığın ve başkasının önünde eğilmenin doğru olmadığını belirtmek ister. Perişan olmanın belirtilerinden erkeği muhafaza eder. Allah'ın, kadının terkibinden daha başka bir uzvî bir terkiple yarattığı erkeğe, kadınlara benzemek ve çeşitli süslerle öğünmek yakışmaz. Bu haramlaştırmanın arkasında ayrıca sosyal bir hedef de yatmaktadır. Altın ve gümüş eşyanın kullanılması keyfiyeti, İslâm'ın genel olarak israfa karşı açtığı savaşa ait programın bir parçasıdır. Kur'an nazarında israf, milletleri helâk oluşla tehdit eden çözülme ve bozulmanın bir benzeridir. Zira israf sosyal bozulmanın başlangıcıdır. israf hayırlı ve doğru bütün yolların, prensiplerin düşmanıdır. Kur'an-l Kerim'de: "Bir memleketi yok etmek istediğimiz zaman nimet ve refahdan şımarmış ele başlarına emir veririz Ama onlar yoldan çıkarlar. Artık o memleket yok olmayı hak eder. Biz de onu yerle bir ederiz. " (el-İsrâ 17/16). İslâm, müslümanın hayatındaki israfın bütün belirtilerini haram kılmıştır. Erkeklere altın ve ipekli giymeyi haram kıldığı gibi, erkek ve kadın bütün müslümanlara altın ve gümüş kap kullanmayı da haram kılmıştır. Bundan başka bu hükmün değerli bir iktisadî yönü vardır. Altın, dünya piyasalarında en önemli bir maddedir. Bunun için onun erkeklerin kadınlar gibi süs eşyası veya kap-kacak olarak kullanmasını doğru bulmamıştır. İslâm, kadının doğuştan süse ve ziynet eşyasına karşı meyilli olduğunu gözönüne alarak erkekleri sapıtma ve şehveti kamçılama yolunda kullanmamak şartıyla, yukarda belirtilen haramlaştırma hükmünden kadınları istisna etmiştir. Şâmil İA

[1050] **İPEKLİ GİYİNMEK**: İpek, ipek böceği adıyla anıları ve dut yaprağı ile beslenen bir tırtıl tarafında salgılanan maddedir. İpek böceği tırtılının salgıladığı bu madde havaya değince katılaşarak ipek teli haline gelir. İslâm dini; ipekli kumaşlar hakkında bazı ölçüler ortaya koymuştur. Dinimizde, halis ipek veya malzemesinin çoğu ipekten olan giyecek, süs ve eşyasını erkeğin kullanması haram iken bunlar kadına helâldir. Yine İslâm, sağlık durumundan dolayı, bir ihtiyaca dayandığı takdirde ipekli giymeye müsaade etmiştir. Sahih-i Buhârî'de rivayet edilen bir hadise göre, Hz. Muhammed (s.a.s) Abdurrahman b. Avf ve Zübeyr b. el-Avvam'ın cilt hastalıkları sebebiyle ipekli giymelerine izin vermiştir (Buhârî, Cihâd, 91; Libâs, 29). Diğer bir hadise göre de, ipek giyilmesinin yanısıra ipek sergi üzerinde oturmak da yasaklanmıştır. Sahabeden Huzeyfe (r.a) şöyle diyor: "Resulullah (s.a.s) bizim, altın ve gümüş kaptan yiyip içmemizi, ipek giymemizi ve ipek sergi üzerinde oturmamızı yasakladı ve şöyle buyurdu: "Bunlar dünyada onlar (kâfirler), ahirette ise bizim içindir" (Buhârî, Eşribe, 28; Müslim, Libâs, 4-5). Hz. Peygamber (s.a.s), bir defasında ipekli bir kumaş alarak sağ tarafına koymuş, bir altın parçası da alıp sol tarafına koymuş, sonra bunlara işaret ederek "İşte bu ikisi de ümmetimin erkeklerine haramdır" buyurmuştu (Ebu Dâvûd, Libâs, 4, 9, 11). Yine Peygamber Efendimize siyerâ diye anılan ipekli kumaştan yapılmış, yol yol sarı çubuklu, altlı üstlü bir elbise hediye edilmişti. Hz. Peygamber (s.a.s) bu elbiseyi Hz. Ali'ye gönderdi. Hz. Ali'nin onu giydiğini görünce, peygamberimizin yüzünde kızgınlık alâmeti belirdi. "Ben onu sana giymen için göndermedim" buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ali onu parçalara ayırıp ehl-i beyt kadınları arasında bölüştürdü (M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslâmiyet, İstanbul, ts., XI, 139). Hz. Peygamber, erkekler için yasakladığı halis ipekli giyecekleri çocuklar üzerinde görünce memnuniyetsizliğini ortaya koyup onlara müdahale ederek değiştirmelerini sağlardı. Ancak İslâm hukukçuları, erkeklere haram olan altın ve ipeklinin, erkek çocuklarına mekruh olduğunu bildirmişlerdir. Erkekler için elbiselerinin bir kısmının ipekli ya da ipek işlemeli olmasında sakınca yoktur. İpekten mamul takkelerin kullanılması mekruhtur. Bir kısmı ipekten dokunmuş olan bir seccade üzerinde namaz kılınabilir. Yine Ebû Hanîfe'ye göre yüzleri ipek kumaştan yapılan minderler üzerinde oturmak ve yataklarda yatmak da caizdir. İpeğin bayrak, alem, flama olarak kullanılmasına izin verilmiştir. Ayrıca Ebû Yusuf ve İmam Muhammed, savaş sırasında ipekli elbisenin giyilmesinin helâl olduğunu, çünkü böyle bir giysinin kişiyi düşmana heybetli göstereceğini ifade etmişlerdir. İslâm dini, kadının doğuştan süs ve ziynet eşyasına karşı sevgisini gözönüne alarak; erkekleri yoldan çıkarma ve şehveti kamçılama yolunda kullanmamak şartıyla, erkeklere uyguladığı haram hükmünden kadınları istisna etmiştir. Zira kadını süsten, ziynetten menetmek, onun fıtratına ters düşer ve ağır gelir. Kadınların, tenlerini göstermeyecek kalınlıkta olmak şartıyla, her türlü ipekli kumaşı giymelerinde bir sakınca

(658) İKİNCİ KİTAP ONALTINCI BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(659) Giyinmesi Ve Takınması Haram Olan Şeylerin Delilleri

"Abdullah b. Amr (r.a) anlatıyor. Resulüllah (s.a.v) (bir gün) yanımıza geldiler. Bir elinde ipek bir elbise diğer elinde de altın vardı. İşte bu iki şey ümmetimin erkeklerine haramdır. Kadınlara helaldır buyurdular." [1051]

(660) Elbisenin Bir Kısmı Pamuk Bir Kısmı İpek Oluşunun Delili

"Hz. Ömer (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) halis ipek elbise giymekten nehy etmiştir. Yalnız baş parmağı yanındaki iki parmağı (şehadet ve orta parmaklarıyla) işaret ederek. Şu kadarı müstesna demiştir. Ravi Ebu Usman en-Nedhi. Bizim bildiğimize göre Resulüllah (s.a.v) bu işaretiyle (libasın iki parmak miktarı ipek) alametlerini kasdetmektedir demiştir."[1052]

(661) İKİNCİ KİTAP ONALTINCI BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Giyinmesi Ve Takınması Haram Olan Şeylerin Hükmü

Soru-73- Erkeklerin ve kadınların ipekten elbise giymeyi altın yüzük takmaları helal mıdır?

Cevap-73- Erkeklerin ipekten elbise giymeyi altın yüzük takması haramdır. (ipek elbise giymeyi ve altın takmayı). Kadınlar için helaldır.

Soru-74- Altının azı veya çoğu haramlık bakımından aynı mıdır?

Cevap-74- Altının azı veya çoğu haramlık bakımından aynıdır.

Soru–75- Elbisenin bazısı ipek bazısı da pamuk veya keten ise onu giymek caiz olur mu? Çoğu ipekten olup azı keten veya pamuk olursa o zaman giyilmesi haram olur mu?

Cevap–75- Ne zaman ki elbisenin bazısı ipek bazısı da pamuk veya keten ise onu giymek caiz olur.(Yalnız eğer) Çoğu ipekten ise (o zaman giyilmesi haram olur. Bu erkekler içindir, kadınlara helaldır).

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(662) İKİNCİ KİTAP ONYEDİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[17 فصل] وَيَلْزَمُ فِى الْمَيِّتِ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ غُسْلُهُ وَتَكْفِينُهُ وَالصَّلاَةُ عَلَيْهِ وَدَفْنُهُ وَاثْنَانِ لاَيُغَسَّلاَنِ وَلاَيُصَلَّى عَلَيْهِمَا الشَّهِيدُ فِى مَعْرَكَةِ الْمُشْرِكِينَ وَالسَّقْطُ الَّذِى لَمْ

---

yoktur. Kibirlenme ve başka kadınlara karşı böbürlenme hevesi gütmeksizin bir kadının ipekli giymesi caizdir (İpekli giyinmekle ilgili hadisler için bk. ez-Zebîdî, Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi, Ahmet Naim, Ankara 1983, Hadis no: 245, 483, 619, 1139, 1229, 1230, 1345, 1859, 1892, 1946, 1947, 1948). Mefail HIZLI Şâmil İA

[1051] Hadis ansiklopedisi tercümesi, 17, 478; Buhari, 7, 44, 50, 51, bab, 25, 45, Libas; Müslim, 2, 1654, 1665, bab, 11, 2089, 2900, 2091, Libas; Tirmizi, 4, 217, bab, 22, hd, 1720, Libas; Buhari tercümesi, 13, 5882, 5883, 5906, 5907.

[1052] Buhari, 7, 44, bab, 25, Libas; Müslim, 2, 1641, bab, 2, hd, 2069; Buhari tercümesi, 13, 5880, 5881.

يَسْتَهِلَّ صَارِخًا وَيُغَسَّلُ الْمَيِّتُ وِتْرًا وَيَكُونُ فِي أَوَّلِ غُسْلِهِ سِدْرٌ وَفِي آخِرِهِ شَيْءٌ مِنْ كَافُورٍ وَيُكَفَّنُ فِي ثَلاَثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلاَعِمَامَةٌ وَيُكَبِّرُ عَلَيْهِ أَرْبَعَ تَكْبِرَاتٍ يَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ بَعْدَ الْأُولَى وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمَ بَعْدَ الثَّانِيَةِ وَيَدْعُو لِلْمَيِّتِ بَعْدَ الثَّالِثَةِ فَيَقُولُ اللَّهُمَّ هَذَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدَيْكَ خَرَجَ مِنْ رَوْحِ الدُّنْيَا وَسِعَتِهَا وَمَحْبُوبُهُ وَأَحْبَاؤُهُ فِيهَا إِلَى ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَمَا هُوَ لاَقِيهِ كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لاَإِلَهَ إِلاَّ انْتَ وَحْدَكَ لاَشَرِيكَ لَكَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا اللَّهُمَّ إِنَّهُ نَزَلَ بِكَ وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ وَاصْبَحَ فَقِيرًا إِلَى رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ عَذَابِهِ وَقَدْ جِئْنَاكَ رَاغِبِينَ إِلَيْكَ شُفَعَاءَ لَهُ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ وَلَقِّهِ بِرَحْمَتِكَ رِضَاكَ وَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَعَذَابَهُ وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ وَجَافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنْبَيْهِ وَلَقِّهِ بِرَحْمَتِكَ الْأَمْنَ مِنْ عَذَابِكَ حَتَّى تَبْعَثَهُ آمِنًا إِلَى جَنَّتِكَ بِرَحْمَتِكَ يَاأَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَيَقُول فِي الرَّابِعَةِ اللَّهُمَّ لاَتَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلاَتَفْتِنَّا بَعْدَهُ وَاغْفِرْلَنَا وَلَهُ وَيُسَلِّمُ بَعْدَ الرَّابِعَةِ وَيُدْفَنُ فِي لَحْدٍ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَيُسَلُّ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ بِرِفْقٍ وَيَقُولُ الَّذِي يُلْحِدُهُ بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُضْجَعُ فِي الْقَبْرِ بَعْدَ أَنْ يُعَمَّقُ قَامَةً وَبَسْطَةً وَيُسَطَّحُ الْقَبْرُ وَلاَيُبْنَى عَلَيْهِ وَلاَيُجَصَّصُ وَلاَبَأْسَ بِالْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ مِنْ غَيْرِ نَوْحٍ وَلاَشَقِّ جَيْبٍ وَيُعَزُّ أَهْلُهُ إِلَى ثَلَثَةِ أَيَّامٍ مِنْ دَفْنِهِ وَلاَيُدْفَنُ اثْنَانِ فِي قَبْرٍ إِلاَّ لِحَاجَةٍ.

(663) İKİNCİ KİTAP ONYEDİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[17 فصل] وَيَلْزَمُ فِي الْمَيِّتِ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ غُسْلُهُ وَتَكْفِينُهُ وَالصَّلاَةُ عَلَيْهِ وَدَفْنُهُ

Onu defin etmek / Onun üzerine / Namazını kılmak / Onu kefenlemek / Onu yıkamak / Şey-ler / Dört / Ölüye / Lazım olur / Fasıl / Onyedi-nci

وَاثْنَانِ لاَيُغَسّلاَنِ وَلاَيُصَلَّى عَلَيْهِمَا الشَّهِيدُ فِي مَعْرَكَةِ الْمُشْرِكِينَ وَالسَّقْطُ الَّذِى لَمْ

O çocuktur ki Düşük Müşriklerin Savaşta Şehit O iki ölü üzerine Namazları kılınmaz Yıkanmazlar İki (ölü vardır)

يَسْتَهِلَّ صَارِخًا وَيُغَسَّلُ الْمَيّتُ وِتْرًا وَيَكُونُ فِي أَوَّلِ غُسْلِهِ سِدْرٌ وَفِي آخِرِهِ شَيْءٌ مِنْ

Şey Son yıkanışı Sidr Onun yıkamak İlk yıka-yışında Olur Tek Ölü Yıkanılır Bağır-mıyor Sesi yük-selmiyor

كَافُورٍ وَيُكَفَّنُ فِي ثَلاَثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلاَعَمَامَةٌ وَيُكَبِّرُ عَلَيْهِ أَرْبَعَ

Dört Onun üzerine Tekbir alır Sarık Olmaz Gömlek O kefende Olmaz Beyaz Elbise Üç Kefenlenir Kafurdan

تَكْبِرَاتٍ يَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ بَعْدَ الْأُولَى وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ صَلَى اللَّهُ وَسَلَّمَ بَعْدَ الثَّانِيَةِ

İkinci tekbir Sonra Selam Allah'ın Salat-ı Peygamberin Üzerine Salavat getirir Birinci tekbir Sonra Fatiha-yı Okur Tekbirler

وَيَدْعُو لِلْمَيّتِ بَعْدَ الثَّالِثَةِ فَيَقُولُ اللَّهُمَّ هَذَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدَيْكَ خَرَجَ مِنْ رَوْحِ الدُّنْيَا

Dünya-nın Genişliğinden Çıktı İki kulunun Oğlu Senin kulun Bu Ey Allahım! Der Üçüncü tekbir Sonra Meyyit için Dua eder

وَسِعَتِهَا وَمَحْبُوبُهُ وَأَحْبَاؤُهُ فِيهَا إِلَى ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَمَا هُوَ لاَقِيهِ كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لاَإِلَهَ إِلاَّ

Ancak vardır İlah yoktur Şehadet eder İdi Onu karşılamaz O kabir ki Kabrin Karanlığına Onun Onu Sevenlerinden O dünyada Sevilenlerinden O dünyanın Saadetinden

اَنْتَ وَحْدَكَ لاَشَرِيكَ لَكَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا اللَّهُمَّ إِنَّهُ

Muhak-kak ki o | Ey Allahım! | Bizden | Onu | Daha iyi bilirsin | Sen | Senin resulun | Senin kulundur | Muhammed | Muhakkak ki | Senin için | Ortağın yoktur | Birsin | Sen

نَزَلَ بِكَ وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ وَاَصْبَحَ فَقِيرًا إِلَى رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ عَذَابِهِ وَقَدْ

Muhak-kak ki | Ona | Azab etmekten | Zenginsin | Sen | Senin rahmetine | Fakir (muhtaç) | Sabahladı (dönüldü) | Ona | Misafirperver | Hayırlısın | Sen | Sana | (Misafir) İndi

جِئْنَاكَ رَاغِبِينَ إِلَيْكَ شُفَعَاءَ لَهُ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِى إِحْسَانِهِ وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا

Kötü | İdi | Eğer | O'nun | İhsanını | Artır | Muhsin (Güzel) | İdi | Eğer | Ey Allahım! | Onun için | Yardım diliyoruz | Sana | Ricacı olarak | Sana geldik

فَتَجَاوَزْ عَنْهُ وَلَقِّهِ بِرَحْمَتِكَ رِضَاكَ وَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَعَذَابَهُ وَافْسَحْ لَهُ فِى قَبْرِهِ وَجَافِ

Ayır | Onun kabrini | Onun için | Genişlet | O kabrin azabından | Kabrin Fitnesinde | Onu koru | Senin | Rızanla | Senin | Rahmetinle | Karşılaşsın | Onda | Vazgeç

الْأَرْضَ عَنْ جَنْبَيْهِ وَلَقِّهِ بِرَحْمَتِكَ الْأَمْنُ مِنْ عَذَابِكَ حَتَّى تَبْعَثَهُ آمِنًا إِلَى جَنَّتِكَ

Cennetine | Emin olarak | Onu gön-derirsin | Taki | Senin azabından | Emin olsun | Rahmetinle | Karşılaşsın | Onun iki yanını | Yer-de

بِرَحْمَتِكَ يَاأَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَيَقُول فِى الرَّابِعَةِ اللَّهُمَّ لاَتَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلاَتَفْتِنَّا بَعْدَهُ

Ey Allahım!

Ondan sonra
Bizi fitne-ye düşürme
Onun se-vabından
Bizi
Mahrum eyleme
Dördüncü tekbirde
Der
Merhametlisi
Ey merha-metlilerin
Rahmetinle

وَاغْفِرْلَنَا وَلَهُ وَيُسَلِّمُ بَعْدَ الرَّابِعَةِ وَيُدْفَنُ فِى لَحْدٍ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَيُسَلُّ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ

Başı
Tarafından
Çekilir
Kıble-ye
Yöneltilir
Lahit de
Defin edilir
Dördüncü tekbirden
Sonra
Selam verir
Onu-da
Bizi bağışla

بِرِفْقٍ وَيَقُولُ الَّذِى يُلْحِدُهُ بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Selam-ı
Onun üzerine
Allah-ın
Salavat olsun
Resulallah-ın
Millet-i
Üzeri
Allahın adıyla
Onu lahde koyan
O kimse ki
Söyler
Yavaşça şefkatle

وَيُضْجَعُ فِى الْقَبْرِ بَعْدَ أَنْ يُعَمَّقَ قَامَةً وَبَسْطَةً وَيُسَطَّحُ الْقَبْرُ وَلاَيُبْنَى عَلَيْهِ وَلاَيُجَصَّصُ

Kireçlenmez
Onun üzerine
Bina edilmez
Kabir
Düzeltilir
Ziyade
Bir boy
Derinleştirilir
Eğer
Sonra
Kabirde
Uzatılır

وَلاَبَأْسَ بِالْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ مِنْ غَيْرِ نَوْحٍ وَلاَشَقِّ جَيْبٍ وَيُعَزُّ أَهْلُهُ إِلَى ثَلَثَةِ أَيَّامٍ مِنْ

Gün-ler
Üç
Kadar
Onun ailesine
Taziye edilir
Elbise-yi
Yırtınmadan
Bağırma-nın
Dışından
Ölü-nün
Üzerine
Ağlamakla
Beis yoktur

دَفْنِهِ وَلاَيُدْفَنُ اثْنَانِ فِى قَبْرٍ إِلاَّ لِحَاجَةٍ.

İhtiyaç için
Ancak
Bir kabirde
İki ölü
Defin edilmez
Onun defninden

(664) İKİNCİ KİTAP ONYEDİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(665) Ölünün Yıkanması Kefenlenmesi Namazının Kılınması Ve Defin Edilmesi İle İlgili Hükümler

Ölü için dört şey lazımdır

1- Ölünün (cenazesini) yıkamak.
2- Ölüyü defnetmek.
3- Ölüyü kefenlemek.
4- Ölünün cenaze namazını kılmak.

(666) Yıkanılmayan Ölüler

İki ölü vardır ki ne yıkanır ne de cenaze namazları kılınır. (Öldüğü hal üzere gömülürler.)
Müşriklerle (İ'lay'ı kelimetullah için Allah'ın dini uğruna cihad edip) savaşırken şehit olan.
Düşük olarak doğan bir çocuktur ki doğarken sesi çıkmıyor veya bağıramıyor. (Yani kendisinde yaşantı alameti olmayan bir çocuk).

(667) Ölünün Yıkanması

Ölünün yıkanması tektir. (Yani üç veya beş sefer yıkamak gibi.) İlk yıkanışı sidr denilen (bir nev'i temizlik malzemesi ile) yıkanılacak. Son yıkanması kafur denilen hoş kokulu bitki (suya katılarak) yıkanılacak.

(668) Ölünün Kefenlenmesi

Ölü üç beyaz kefenle kefenlenir. Sarık ve gömlek bunun dışındadır. (Kadınlar beş kefenle kefenlenir.)

(669) Ölünün Cenaze Namazının Kılınması

Cenaze namazında dört tekbir getirilir
Birinci tekbirde fatiha suresi okunur.
İkinci tekbirde Peygamber (s.a.v) efendimize salavat getirilir.
Üçüncü tekbirden sonra meyyit (ölü) için dua edilir. (Dua şöyle yapılır) Allah'ım! Senin kulun, kullarının oğlu (veya kızı) dır. Dünya saadetinin genişliğinden çıkmış. Seveninden sevileninden (ayrılmış) kabir zulmetine (karanlığına doğru gidiyor). "Şahadet ederiz senden başka ilah yoktur" senin şerikin yoktur. Muhammed (s.a.v) senin kulun ve Resulün olduğuna şehadet etti. (Kabir karanlığı ile onu) karşılaştırma sen onu bizden daha iyi bilirsin. Allah'ım! Muhakkak ki o sana misafir olarak geldi. Sen misafirperverlerin en hayırlısısın. Rahmetine muhtaç bir şekilde sana çevrilmiş. Senin ona azap etmeğe ihtiyacın yoktur. Biz de yardım dilemek için sana ricacı olarak geldik. Allah'ım! Eğer kulun Muhsin ise ihsanını artır. Eğer günahkar ise ondan vazgeç. Senin rahmetin ve rızanla karşılaşsın. Onu kabir fitnesinden ve azabından koru. Onun iki yanını yerden ayır. Kabrini genişlet rahmetinle karşılaşsın azabından emin olsun, ta ki emin olarak cennetine gönderesin. Çünkü sen merhametlilerin en merhametlisisin.

Dördüncü tekbirden sonra, (şöyle dua edilir.) Allah'ım! Bizi onun sevabından mahrum etme, ondan sonra bizi fitneye düşürme onu da bizi de mağfiret eyle, dedikten sonra selam verir.

(670) Ölünün Defnedilmesi

Ölünün yönünü kıbleye çevrilerek yumuşak bir şekilde çekilip lahit denilen kabre defnedilir. [1053] Ölüyü kabre indirirken şu dua yapılır. Bismillahi we ala milleti resulillahi (s.a.v) dedikten sonra (ölü sağ tarafı üzerine) uzatılarak kabre konulur.

(671) Kabrin Derinliği Ne Kadardır

Kabrin derinliği bir boy (derinliğinde olmalıdır. Kabrin üzeri düzeltilir. (Hafif tümsek yapılır.

(672) Kabrin Üzerine Bina Veya Duvar Yapmak Kireçlemek Olur Mu?

Kabrin üzerine bina yapılmaz (duvar işlenip) kireçlenmez. (Kayolmaması için bir işaret koymasında bir beis yoktur. Aslında buna da gerek yoktur.) [1054]

(673) Ölünün Üzerinde Ağlama Usulü

Ölünün üzerinden bağırmadan (çağırmadan) elbisesini yırtmadan (kendi halinde isyan etmeden ağıt yakmadan şefkatın gereği olarak yüreği yanan bir insanın böylesi zamanlarda) ağlamakta bir sakınca yoktur. [1055]

(674) Ölünün Taziyesi (Baş Sağlığı)

Taziye üç güne kadar yapılır. (Bunun sebebi ise ölünün yakınlarına unuttukları o ölünün acısını yeniden hatırlamaması için bu müddet uygun görülmüştür. Fakat ölünün uzakta olan yakınları ve dostları için bunda bir sakınca yoktur, çünkü uzakta insan hemen gelme imkanı olmadığı için bu gibi zaruri haller istisna edilmiştir).

(675) İki Veya Daha Fazla Kişi Bir Mezara Konulabilir Mi?

[1053] Lahit kabrin kıble yönüne gelen tarafı alttan kazılıp oyularak ölünün sığabileceği genişlikte olup kazılan yerin adıdır

[1054] Fakat günümüzde ise buna o kadar rağbet gösteriliyor ki, adam öldüğü zaman her şeyden önce sanki ona farzmış gibi ilk etapta hemen kabrinin yapılması hesabını yaparak, bu yaptığını da kendisine sevap olduğunu inanarak yapıyor. Hâlbuki din ise bu konuda kabri şöyle bina edeceksin şöyle süsleyeceksin şöyle görkemli yapacaksın diye bir şey emretmemiştir.

[1055] Fakat günümüzde ise bir kimse daha ölmeden daha önce kendisine değer dahi verilmediği halde, ölüsü üzerine ağıtlar yakarak yüzünü gözünü parçalayarak elbisesini yırtıp bağırıp çağırıp ve çığlıklar atarak hâşâ Allah'ı hedef seçerek ben sana ne yaptım benim şu sevdiğimi aldın gibi sözler sarf ederek isyanda bulunuyor, başkasını bu işe teşvik ederek, bu hareketine karşı çıkana da sen ne kadar şefkatsiz ve merhametsiz bir insansın diyerek onu azarlaması yetmediği gibi üstelik bir nevi düşman gibi olurlar. Böylesi hareketlerin İslam da yeri yoktur. Ancak o insanlar o isyanvari hareketler yerine o ölüye dua etseler hem ölüye iyilik yapmış olurlar ve hem de kendilerine iyilik yapmış olurlar. Çünkü bu gibi hareketler haramdır.

İki kişi (veya daha fazla kişiler) bir mezara defnedilemez. Ancak zaruri bir ihtiyaç varsa defnedilir. [1056]

[1056] **CENÂZE**: Gömülmemiş ve gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü. Ölüyü gömmek için yapılan tören ve işlemler. İslâm bu tören ve işlemler ile ilgili olarak bazı emir ve nehiyler getirmiştir. Genellikle bunlar sünnet ile sabit olan ve Hz. Peygamber (s.a.s.) tarafından bizzat uygulanan ve bize kadar intikal eden hususlardır. Ölüm döşeğinde can çekişme durumunda olan kimseyi -kendine zorluk olmazsa- yüzü Kıbleye karşı gelmek üzere sağ tarafa çevirmek sünnettir. Başını biraz yükselterek sırtı üstüne yatırmak da caizdir. Hasta can çekişiyorken ve gerçekten mümin birisi ise ona yardımcı olmak, yakınları için bir gereklilik ve ayrıca da sevaptır. Onun için yanında "kelime-i şehadet" getirmek ve söylemesine yardımcı olmak sünnettir. Çünkü Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuşlardır: "-Ölülerinize, Lâ ilâhe illallah "ı telkin ediniz. Zira ölüm halinde onu söyleyen (bir mümin)'i bu kelime Cehennem'den kurtarır. " "Son sözü Lâ ilâhe illallah olan kimse Cennet'e girer. " (Müslim, Cenâiz, 1-2; Ebû Davud, Cenâiz, 16) Hastanın yanında şehadet getirilir ki o da hatırlayıp şehadet getirsin. Yoksa ısrar ile sen de yap denilmez. Zira o anda zor bir durumdadır. Ona zorluk çıkarmamalıdır. Bir defa da söylese yeter. Bu telkini, hastayı sevenlerden biri yapmalıdır. Maksat hastada isteksizlik uyandırmamaktır. Hasta vefat edince ağzı kapatılır. Bir bez ile çenesi başından bağlanır. Gözleri yumulur. Eller yanlarına getirilir. Bunu yaparken şu dua okunabilir: "Bismillâhi ve alâ milleti rasülillâh. Allahümme yessir aleyhi emrahu ve sehhil aleyhi mâ ba'dehû ve es'id bi likaike vec'al mâ harace ileyhi hayran mimâ harace anhu. " Manası: "Allah'ın ismiyle ve Rasûlullah'ın milleti (dini) üzerinde olsun. Allah'ım, onun işini kolaylaştır, bundan sonrasını ona kolay eyle, onu seni görmekle mutlu eyle. Dünyadan kendisi için çıkanı, kendisinin çıktığı şeylerden hayırlı eyle." Sonra ölünün üstüne bir örtü çekilir. Öldükten sonra yıkanıncaya kadar yanında Kur'an okumak mekruhtur. Öldüğü iyice anlaşılınca hemen yıkanır. **Cenaze'nin Yıkanması:** Cenazenin yıkanmasından gömülmesine kadar, yapılan işlemlere "teçhiz" (hazırlamak) denir. İslâm'da, ölen kimsenin en kısa zamanda yıkanması, kefenlenmesi ve cenaze namazının kılınarak toprağa verilmesi gerekir. Bu konuda acele davranmak müstehabtır. Ölü şöyle yıkanır: Yıkanacak ölü teneşir veya yüksekçe bir yere sırt üstü konur ve diziyle göbek arası bir örtü ile örtülür. Teneşir, ölülerin yıkanması için yapılmış, sedire benzer yüksekçe bir tahta masadır: Erkek ölüleri erkekler, kadın ölüleri de kadınlar yıkar. Ölüyü yıkayan kişiye birisi su dökerek yardımcı olur. Ölüyü yıkamak, ona gusül abdesti aldırmaktır. Boy abdesti* almasını bilen herkes ölüyü yıkayabilir; ölü yıkamanın gerektirdiği ayrı bir bilgi ve dua yoktur. Yıkayacak kişi eline bir bez sardıktan sonra, ölünün avret yerini yıkayıp temizler. Bundan sonra ölüye bir abdest aldırır. Abdest aldırırken ağzına, burnuna su vermez, parmaklarıyla mesheder. Yüzünü, kollarını yıkar, başını mesheder ve ayaklarını yıkar. Bundan sonra ölünün üzerine su dökülür, başı ile bedeni sabunlu su ile temizce yıkanır, sonra sol tarafına çevrilerek sağ tarafı yıkanır. Bundan sonra sağ tarafına çevrilerek,sol tarafı iyice yıkanır. Her âzâyı yıkarken üç defadan az yıkamamak sünnettir. Suyun zor ulaşacağı organlar yıkanırken ovularak yıkanmalıdır. Bundan sonra yıkayan kimse cenazeyi oturtur gibi kaldırıp, kendisine doğru yaslayarak karnını ovalar; altından bir şey çıkarsa, sadece orasını yıkayıp temizler, tekrar abdest aldırmaz ve yeniden bütün vücudu yıkamaz. Böylece yıkama işlemi biten bir ölü havlu veya benzeri şeylerle kurulanır ve kefenlenir. Sonra başına, yüzüne ve sakalına güzel kokular sürülür, secde yerlerine kâfûr dökülür. Yıkanırken ölünün saç ve tırnakları kesilmez. Ölünün kapalı bir yerde yıkanması daha iyidir. Ölüyü, kendisine en yakın bir kimse veya ahlâki iyi olan ve cenaze yıkamasını iyi bilen birinin yıkaması gerekir. Kadın kocasını yıkayabilir. Fakat, yıkayacak hiçbir kadın bulunmamak gibi bir mecburiyet olmadıkça erkek, ölmüş karısını yıkayamaz. Şişmiş olup dağılmak üzere bulunan ve dokunulması mümkün olmayan bir ölünün üzerine sadece su dökülmesi yeterlidir. Yıkayan, cenazeyi yıkamaya niyet ederek besmele çeker. Yıkama bitince: "Gufrâneke yâ Rahmân" yani, "Ey merhametli Allah'ım bağışlamanı dilerim" der. Müslüman ölünün vücudunun bir parçası bulunması halinde, onu yıkamak konusunda âlimler arasında görüş ayrılıkları vardır. İmam Şâfiî, Ahmed b. Hanbel ve İbn Hazm, "yıkanır, kefenlenir ve üzerine namaz kılınır" demişlerdir. İmam Şâfiî: "Bir kuş, Cemel vakasında Mekke'ye bir el getirip attı. Parmağındaki yüzüğünden Mekkeliler onu tanıdılar. Bu eti yıkayarak namaz kıldılar. Olay sahabenin huzurunda olmuştur" demektedir. Ahmed İbn Hanbel der ki: "Ebû Eyyûb, vücudun bir ayağı varken, Ömer ise bir kemiği varken üzerlerine namaz kılmışlardır." İbn Hazm: "Müslüman ölüsünden bulunan her şey üzerine namaz kılınır; şehit değilse yıkanır, kefenlenir." demiştir. Bulunan parça üzerine namaz kılmaya niyet edilir. Namaz ise hepsine, yani ceset ve ruhu üzerine kılınır. İmam Ebû Hanife ve İmam Mâlik'e göre; "Eğer yarıdan çoğu bulunursa yıkanır ve namazı kılınır; eğer bulunmazsa yıkanmaz ve namazı kılınmaz." **Şehid'in Yıkanması**: Savaş alanında kâfirler tarafından öldürülen şehitler cünüp bile olsalar yıkanmaz, sadece kefen olmayan uygun bir elbiseyle kefenlenir. Elbise eksik gelirse tamamlanır. Sünnet kefeni üzere fazla gelen elbise ise çıkarılır. Kanları ile gömülür. Kanlardan hiç bir şey yıkanmaz. Zira Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Şehitleri yıkamayınız. Çünkü her yara ve her kan damlası kıyamet günü etrafa misk kokusu yayar. " Rasûlullah (s.a.s.), Uhud şehitlerini kanlarıyla defnetmeyi emretti. Onları yıkamadılar ve namaz kılmadılar. İmam Şâfiî şöyle demiştir: "Şehitleri yıkamamanın ve namazlarını kılmamanın nedeni, yaraları ile Allah'a kavuşmaları içindir." Kanlarının kokusu, misk kokusu olunca Allah'ın onlara olan bu ikramı, onları bu namazdan müstağni kılmıştır. Bu durum, yaralar içinde savaşan ve düşmanın geri dönmesinden korkan, bir an önce ailelerine kavuşmayı, ailelerinin de onlara kavuşmasını arzulayan müslümanlara kolaylık sağlamıştır. Şehitlerin namazlarını kılmamaktaki hikmet şudur: Namaz ölülere kılınır. Şehitler ise diridir. Veya namaz bir şefaattir. Şehitlerin de buna ihtiyacı yoktur. Kâfirler tarafından öldürülmeyen fakat cihat sırasında vefat edenler hakkında şehit* sözü kullanılmıştır. Ancak bunlar yıkanır ve namazları kılınır. Rasûlullah (s.a.s.), hayatta iken, bunlardan ölenleri yıkamış; müslümanlar da daha sonra şehid düşen Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali (r. anhum)'yi yıkamışlardır. Eğer su bulunmazsa ölüye teyemmüm verdirilir. Allah'û Teâlâ şöyle buyuruyor: " Eğer su bulamazsanız teyemmüm ediniz." (en-Nisâ, 4/43; el-Mâide, 5/6). Rasûlullah (s.a.s.) "Yeryüzü bana mescid ve temiz kılındı." (Buhârî, Teyemmüm 1, Salat 56; Müslim, Mesâcid, 3; Ebû Dâvud Salat, 24). buyurmuştur. Eğer ölü yıkandığı zaman dağılma tehlikesi varsa yine teyemmüm verdirilir. Yabancı erkekler arasında ölen kadın ile yabancı kadınlar arasında ölen erkeğe de teyemmüm verdirilir. Ebû Dâvud ve Beyhâki'nin de Mekhûl'den rivayet ettiği hadise göre; Rasûlullah (s.a.s.) şöyle

buyurmuştur: "Kadın, kendisi ile beraber başka kadın olmadığı halde erkekler arasında ölürse; erkek de kendisi ile beraber başka erkek olmadığı halde, kadınlar arasında ölürse, her ikisine de teyemmüm ettirilir ve gömülürler. Her iki durumda da su bulunmamış sayılır. " **Cenazenin Kefenlenmesi Ölü, yıkandıktan sonra, kefenin ıslanmaması için kurulanır. Kefen üç çeşittir:** 1- Erkeğe göre, "kamis", boyun kökünden ayaklara kadar olur. Yen ve yakası olmaz. Etrafı uygulanmaz. 2- "İzar" ile "Lifâfe", baştan ayağa kadar uzun olur. Lifâfe en üste geleceği ve baş ve ayak uçlarından düğümleneceği için izardan daha uzun tutulur. Kadında baş örtüsü ile göğüs örtüsü fazla olacağından kadında sünnet olan kefen beş kattır. 3-Yeterli sayılan kefendir ki erkeğe göre izar ile lifâfe'den ibaret olmak üzere iki kat, kadına göre ise bir de baş örtüsü ile üç kattır. Ancak zarurete binaen kadın ve erkek için "setre"; yeterli ne bulunursa ona sarılacak şeydir. Nitekim sahabeden bir kısmı zarûretden dolayı sahip oldukları elbiseleriyle kefenlenip defnolunmuşlardır. Malın azlığı ve varislerin çokluğu söz konusu olunca ikinci kefenleme; mal çok varisler az ise birinci tür kefenleme yapmak sünnettir. Kefen-i zarûret ise hiçbir malı olmayan için düşünülebilir. Zarûret olmadıkça tek kefene sarılmaz. Kefenin beyaz pamuklu bezden olması daha faziletlidir. Yenisi veya yıkanmış olmasında fark yoktur. Kefenler, içine ölü sarılmadan önce tütsülenir. Ancak beşten fazla tütsülenmez. Kadının saçları örgü edilerek göğsü üstünde toplanır. Onun üzerine başörtüsü yüzüyle beraber örtülür. **Cenaze Namazı:** Gusledilmiş, yıkanmış, temizlenmiş, musalla taşına konulmuş müslüman bir ölü için müslümanların, abdestli ve Kıble tarafına yönelerek kıldıkları bir namaz ve ölü için yapılan bir duadır. Cenaze namazı farz-ı kifâyedir. Yani bir beldede bir kısım müslümanların bu namazı kılmalarıyla, diğerlerinin üzerinden yükümlülük kalkar. Cenaze namazı hiç kılınmazsa, o beldedeki bütün müslümanlar sorumlu ve günahkâr olur. Cenaze namazının şartı niyettir. Bu niyette, ölünün erkek veya kadın, küçük erkek veya kız çocuğu olduğu belirtilir. İmam olan kimse; Allah Teâlâ'nın rızası için hazır olan cenaze namazını kılmaya ve o cenaze için dua etmeye niyet ederek, namaza başlar. Ayrıca imamlığa niyet etmesi gerekmez. Cemaatten her biri de Allah rızası için o cenaze namazını kılmaya ve onun için duaya ve imama uymaya niyet eder. Ölü, erkek ise: "şu hazır erkek için", kadın ise; "şu hazır kadın için" diye niyet edilir. Çocuklar için de bu şekilde niyet edilir. Cemaatten biri, cenazenin erkek mi, kadın mı olduğunu bilmezse, "üzerine imamın namaz kılacağı ölüye, imam ile beraber namaz kılmaya ve dua etmeye" niyet eder. **Cenaze namazının rüknü tekbirler ve kıyâm'dır.** Bu namazda rukû ve secdeler bulunmadığı gibi Kur'an okumak ve teşehhüd de yoktur. **Şartları altıdır: 1)** Ölünün müslüman olması, **2)** kendisinin ve konulduğu yerin temiz olması, **3)** cemaatin önünde bulunması, **4)** vücut azalarının çoğunun veya başıyla beraber yarısının mevcut olması, **5)** arz üzerine konulmuş olması, **6)** namaz kılacak kimsenin özürsüz olarak bir şeye binmiş veya oturmuş olmaması. Cenaze namazında cemaat şart değildir. Yalnız bir müslüman erkek yahut bir müslüman kadının kılması ile farz yerine getirilmiş olur. **Cenaze namazının sünnetleri dörttür. 1-**İmam cenazenin göğsü hizasına durur. Bu namazda erkek, kadın, büyük ve küçük arasında fark yoktur. **2-** Birinci tekbirden sonra "sübhâneke allâhümme" duasının "ve celle senâüke" kısmı ile birlikte okunması lâzımdır. Dua kasdıyla fatiha okunması da caizdir. İbn Abbâs cenaze namazında Fâtiha okumuş ve "bunun sünnet olduğunu" bildirmiştir. (Buhârî, Cenâiz, Kıraetu Fâtihati'l-Kitab). İmam Şâfiî'ye göre Fâtiha okumak farzdır. **3-** İkinci tekbirden sonra, Peygamber (s.a.s.)'e salât getirmek: "Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, Kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîme inneke hamîdun mecîd." Sonra "bârik" duâsı okunur. **4-** Üçüncü tekbirden sonra ölüye, kendi nefsine ve müslümanlara dua etmek. Duânın ahirete ait olmasından başka bir şart yoktur. Fakat Hz. Peygamber'den nakledilen duâları yapmak daha güzeldir. Bu duâ da şudur: "Allâhumma'ğfirlî hayyina ve meyyitinâ veşâhidinâ ve gâibinâ ve zekerinâ ve unsânâ ve sağîrinâ ve kebîrinâ. Allâhumme men ahyeytehû minnâ fe ahyihî ale'lislâm ve men tevef feytehü minnâ feteveffehû ale'l-imân ve hussa hâza'l-meyyite birravhi ve'rrâhati ve'f-mağfireti ve'r-rıdvân. Allâhümme in kâne muhsinen fezid fî ihsânihî ve in kâne musîen fetecâvez anhu ve lakkıhi'l-emne ve'l-büşrâ ve'lkerâmete ve'z-zülfâ bi rahmetike yâ erhame'r-râhimîn." Manası: "Allah'ım, dirimizi, ölümüzü, burada olanımızı, olmayanımızı, erkeğimizi, kadınımızı, küçüğümüzü, büyüğümüzü bağışla. Allah'ım, bizden yaşattığını İslâm üzerine yaşat; öldürdüğünü iman üzerine öldür. Bu ölüye de sevinç, rahat, mağfiret ve rıza ihsan eyle. Allah'ım, eğer (bu kimse) iyi idiyse iyiliğini artır, eğer kötü idiyse kötülüklerinden geç. Onu güven, müjde, ikram ve rahmetine yaklaştır. Ey merhametlilerin en merhametlisi." Eğer cenaze kadınsa, "ve hussa dan sonraki zamirler müennes okunur." Hâzihi'l-meyite... in kânet muhsineten fe-zid fr-ihsânihâ ve in kânet musîeten fe-tecâvez an seyyiâtihâ ve lakkîhâ'l-emne... " gibi. Duâyı bilmeyen kimse, sadece "Allâhümmağfirlî ve lehû ve li'lmü'minîne ve'l-mü'minât (Allâhım, beni, onu ve bütün inananları bağışla" der. Akıl hastası ve küçük çocuklar için istiğfar edilmez. Çünkü onların günahı yoktur. Onlara Feteveffehû ale'l-imân "dan sonra şu duâ ilâve edilir. "Allâhümme'c'alhu lenâ feratan ve'c'alhulenâ ecran ve zuhran ve'c'alhu lenâ şâfian müşeffean" Manası: "Allah'ım, onu bize ecir; mükâfat, ahiretimiz için yararlı kıl, onu bize âhirette sözü geçen bir şefaatçı eyle." Bu duâlardan sonra imam dördüncü tekbiri alır, sonra önce sağ tarafa, sonra da sol tarafa sesli olarak, cemaat ise gizlice selâm vererek namaza son vermiş olurlar. Bu vacip olan selâm ile ölüye, cemaate ve imama selâm verilmesine niyet edilir. Cenaze namazının başına yetişmeyen kimse hemen iftitah tekbirini alıp imama uyar ve diğer tekbirleri imamla beraber almaya devam eder. İmam selâm verdikten sonra geçirdiği tekbirleri birbiri ardınca kaza eder, bu tekbirler esnasında herhangi bir dua okunmaz. Birkaç cenaze varsa hepsine ayrı ayrı namaz kılma daha iyidir. En erken getirilenin namazı önce kılınır. Hepsi birlikte gelmiş ise halk nazarında daha faziletli olanın ki önce kılınır. Hepsine bir tek namaz kılmak da yeterli olur. Bu takdirde cenazeler, geniş bir sıra halinde dizilir ve imam bunlardan birisinin göğsü karşısında durarak namaz kıldırır. Yahut cenazeler tek sıra hâlinde kıbleye doğru uzunlamasına da konulabilir. **Namaz kılmak mekruh olan üç vakitte,** yani; güneş doğarken, tam tepedeyken ve batarken cenaze namazı kılınmaz. Ancak, bu vakitlerde kılınmışsa kazası da gerekmez. Kabristanda ve cami içinde cenaze namazı kılınmaz, ancak; imam ve cemaatin bir kısmı cami dışında, bir kısmı da cami içinde olarak kılmalarında bir mahzur yoktur. **Namazı bozan şeyler cenaze namazını da bozar.** Sağ doğup ölen çocuğun adı konulur, yıkanıp kefenlenir ve namazı kılınır. Ölü doğan çocuğun adı konulur, yıkanıp bir bezle sarılır ve cenaze namazı kılınmadan defnedilir. Ölen gebe kadının karnındaki çocuk hareket ederse, kadının karnı yarılarak çocuk alınır. Kasden ve zulmen ana veya babasını öldürenlerin, öldürülmüş eşkıya ve yol kesicilerin namazları kılınmaz. Cenazede cemaat şartı olmamakla birlikte, cemaat sayısı ne kadar çok olursa, sevap da çoğalır. Hz. Âişe,

(676) İKİNCİ KİTAP ONYEDİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

Ölünün Yıkanması Kefenlenmesi Namazının Kılınması Ve Defin Edilmesi İle İlgili Deliller

Ölü için dört şey lazımdır.

(1) Ölünün (cenazesini) yıkamak.
(2) Ölüyü defnetmek.
(3) Ölüyü kefenlemek.
(4) Ölünün cenaze namazını kılmak.

Bunun delili ise şöyledir. Bu dört şey bütün Müslümanların icmaı ile kifayeten vaciptir. [1057]

(677) Yıkanılmayan İki Ölünün Delili

"Cabir b. Abdullah (r.a) dedi. Resulüllah (s.a.v) onları yıkamadığı ve üzerlerine cenaze namazı kılmadığı halde, şehitlerin kanları içinde gömülmelerini emretti. Ben bu şehitler üzerine

---

Rasûlullah (s.a.s.)'ın şöyle dediğini nakletmiştir: "Bir cenazenin namazını yüz müslüman kılarak hepsi ona şefaat dilerse, kendilerine o kimse hakkında şefaate izin verilir. " (Müslim Cenâiz, 58). İbn Abbas (r.a.), Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Bir müslüman öldüğü zaman, cenazesini, Allah'a hiç bir şeyi ortak koşmayan kırk kişi tutup kaparsa, Allah kendilerine o kimse hakkında şefaate izin verir. " (Müslim, Cenâiz, 59). Namaz kılınıncaya kadar cenazede hazır olan kimseye bir kırat, gömülünceye kadar hazır bulunana da iki kırat sevap vardır. " İki kırat nedir?" diye sorulunca, Hz. Peygamber (s.a.s.) "İki büyük dağ gibi" diye cevap verir, yani iki büyük dağ kadar sevap verilir. (Müslim, Cenâiz, 52). "Cenaze defninde acele ediniz. Eğer bu ölü iyi bir kişi ise, bu bir iyiliktir. Onu (bir an evvel kabirdeki) hayır ve sevabına ulaştırmış olursunuz. Eğer bu cenaze iyi bir kişi değilse, bu da bir ferdir. Bir an evvel omuzlarınızdan atmış olursunuz. " (Buhârî, Cenâiz, 52). "Ey mü'minler! Siz ölüyü teşyî ediyorsunuz. Onun önünde, arkasında sağında, solunda yürüyünüz." Yukarıda naklettiğimiz hadislerden de anlaşılacağı gibi, cenazeyi bekletmeden en kısa zamanda toprağa vermek gerekir. Ölü hakkında iyi ve kötü şahitliği Cenâb-ı Allah kabul eder. Bu münasebetle ölüleri hayırla anmak sünnettir. Bir müslümanın cenazesinde bulunmak herkese farz-ı ayın değilse de; mümkün mertebe çok sayıda cemaatin bulunması ölü için rahmet ve bağışlanma vesilesidir. Ayrıca cenazeye katılan müslümana da çok büyük bir sevap vardır. Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, **"**Peygamber (s.a.s.), Necâşî'nin vefat haberini öldüğü gün vermiş, ashabını namazgâha çıkartarak saf bağlatmış ve dört defa tekbir almıştır." (Buhârî, Müslim), Burada Necaşi, Habeş imparatoru Ashama olup, Hicret'in dokuzuncu yılında vefat etmiş ve Allah Rasûlü Medine-i Münevvere'de onun için ashabıyla, gıyabında cenaze namazı kılmıştır. Bu uygulama, zaruret sebebiyle vukû bulmuştur. Hanefî ve Mâlikilere göre gâibin cenaze namazını kılmak mutlak olarak caiz değildir. Hanefilere ve bazı fâkîhlere göre ölüm haberini hısım ve akrabaya, eşe dosta bildirmek caizdir. Günümüzde bu duyuru, müezzinlerin "salâh" okuyuşları ile yapılmaktadır. **Cenazenin Taşınması ve Defni:** Cenazeyi kabre kadar taşımak bir mümine yapılacak en son hizmetlerdendir. Bu taşıma aynı zamanda bir ibadettir. Bilhassa namaz kılınan yerlerde, mezarlıkla namaz kılınan yerin yakınlığı durumlarında cenazeyi vasıta ile taşımak bu ibadeti terk etmek olur. Sünnet üzere, cenazeyi tabutun dört tarafından dört kişi tutarak taşır. Tabutun dört tarafından onar adım taşımak müstehaptır. Daha çok taşımanın sevabı da çoktur. Önce cenaze sağ ön tarafından, sonra sağ arka tarafından taşınır. Sonra sol tarafına geçilerek sol ön ve sol arka tarafından omuzlanır. Böylece her tarafından onar adım olmak üzere kırk adım taşınmış olur. cenazeyi acele götürmek de müstehaptır. Zira o iyi bir kişi ise kabirde karşılaşacağı iyi hâle bir an önce kavuşturulmuş olur. Kötü bir kişi ise bir an önce şerrinden ve yükünden kurtulmuş olunur. Cenazeyi takip edenler, yolda lüzumsuz lâkırdı etmezler. Yüksek sesle konuşmazlar. Hatta yüksek sesle zikretmez ve Kur'an okumazlar. Ölümü ve ahireti düşünürler. Cenaze kabre konacağında, kabre inen bir kaç kişi cenazeyi alarak yüzü kıbleye karşı, başı batıya gelmek üzere sağ yanına yatırırlar. Bu esnada: "Bismillahi ve ala milleti Rasûlillahi" (Allah'ın adı ile ve Rasûlullah'ın milleti (dini) üzere derler. Kefenin bürgüsünün baş ve ayak tarafındaki bağları çözerler. Kadını kabre mahreminin indirmesi evlâdır. Cenazenin arkasına, cesedi toprağın sıkıştırmasından koruyacak taş, tahta gibi şeyler dizilir. Sonra kabir, toprakla doldurulup örtülür. Bu arada kabir başında Kur'an'dan bazı sûrelerin okunması mümkündür. Bu arada salih bir kişi kalkıp ölünün baş tarafında ve yüzü hizasında durup ölünün anasının adı ve ölünün adı ile üç defa "Yâ filan oğlu -kızı- filân" der ve aşağıdaki telkinatı yapar: "Ey filân oğlu -kızı- filân... Dünyada iken Allah'tan başka ilâh yoktur, Muhammed Allah'ın elçisidir, Cennet haktır, Cehennem de haktır, öldükten sonra dirilmek de haktır. Şüphesiz kıyamet günü gelecektir. Allah, kabirde olanları diriltecektir" diye yaptığın şahitliği hatırla. Sen, Rab olarak Allah'a din olarak İslâm'a, Rasûl olarak Muhammed'e önder olarak Kur'an'a, kıble olarak Kâbe'ye, kardeşlerin olarak müminlere razı olmuştun. De ki: "Allah'tan başka ilâh yoktur, ona dayandım O, ulu arşın sahibidir." Ey Allah'ın kulu de ki, "Allah'tan başka ilâh yoktur. De ki, Rabbim Allah'tır, dinim İslâm'dır, Rasûlüm Muhammed (s.a.s.)'dir. Yâ Rabbi onu yalnız bırakma. Sen, mülk verenlerin en hayırlısısın." Ölünün evinde yemek vermek, ölü sahibine başsağlığı dilemek, kabirleri zaman zaman ziyaret etmek sünnettir. Başsağlığı dilemek üç gün içinde müstehaptır, sonrası sünnete aykırıdır. Hamdi DÖNDÜREN Şamil İslam Ansiklopedisi.

[1057] Umm, 1, 441; et- Tezhib fi edilletühü, 86.

bir şahidim." [1058]. Yıkanılmayan diğer ölünün delili ise şöyledir. Yine "Hz. Cabir (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Çocuk canlı olarak dünyaya gelmedikçe onun cenaze namazı kılınmaz ve de varis (miras alan) ne de müverris (miras bırakan) olur." [1059] Başka bir hadiste ise. "Hz. Cabir (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Çocuk doğarken hayat belirtisi gösterdiği zaman, namazı kılınır ve mirasçı olur. [1060]

(678) Ölünün Yıkanışının Delili

Bunun delili ise Ümmü Atiye'nin rivayet ettiği şu hadistir. "Biz kızını yıkamakla meşgul bulunurken. Hz. Peygamber (s.a.v) yanımıza girip şöyle buyurdu. Kızımı su ve sidir ile üç yahut beş hatta gerekiyorsa bundan fazla da yıkayınız. En son yıkanışta kâfur ve yahutta kâfur nevinde bir koku kullanınız. Yıkamaya sağ tarafı ile ve abdest azalarıyla başlayınız." [1061]

(679) Ölünün Kefenlenmesinin Delili

Bunun delili ise şudur. "Hz. Aişe (r.anha)'dan. Resulüllah (s.a.v) pamuktan dokunmuş sahûlliye denilen üç parça beyaz içinde ne gömlek ve nede başlık (sarık) vardı." [1062]

(680) Ölünün Cenaze Namazının Kılınmasının Delili

Bunun delili ise şudur. "Ebu Hüreyre (r.a)'den şöyle demiştir. Peygamber (s.a.v) vefat etmiş olduğu gün içinde Necaşi'nin bildirdi ve sahabeleri musallaya çıkardı., onları sıralayıp saff yaptı ve Necaşi üzerine dört tekbir aldı." [1063] Fatiha suresinin delili ise. "Talha b. Abdullah b. Avf (r.a)'den haber verdi. Talha: Ben İbni Abbas'ın arkasında cenaze namazını kıldım; bu namazda İbni Abbas Fatihatu'l kitabı okudu da: Cenaze namazında Fatihatu'l kitabı okumak sünnet olduğunu bilsinler dedi, demiştir." [1064]

(681) Ölü İçin Şöyle Dua Edilmesinin Delilleri

"Allah'ım! Senin kulun kullarının oğlu (veya kızı)dır. Dünya saadetinin genişliğinden çıkmış. Seveninden sevileninden (ayrılmış) kabir zulmetine (karanlığına doğru gidiyor). Şahadet ederiz senden başka ilah yoktur senin şerikin yoktur. Muhammed (s.a.v) senin kulun ve Resulün olduğuna şahadet etti. (Kabir karanlığı onu) karşılaştırma sen onu bizden daha iyi bilirsin. Allah'ım! Muhakkak ki o sana misafir olarak geldi. Sen misafirperverlerin en hayırlısısın. Rahmetine muhtaç bir şekilde sana çevrilmiş. Senin ona azap etmeğe ihtiyacın yoktur. Bizde yardım dilemek için sana ricacı olarak geldik. Allah'ım! Eğer kulun Muhsin ise ihsanını artır. Eğer günahkâr ise ondan vazgeç. Senin rahmetin ve rızanla karşılaşsın. Onu kabir fitnesinde ve azabından koru. Onun iki yanını yerde ayır. Kabrini genişlet rahmetinle karşılaşsın azabından emin olsun, ta ki emin olarak cennetine gönderesin. Çünkü sen merhametlilerin en merhametlisisin." Bu duaları, İmamı Şafii bir takım rivayetlerden seçmiştir.

[1058] Buhari, 2, 83, 94, bab, 73, 75, 76, Cenaiz; Buhari tercümesi, 3, 1266, 1267, 1269.
[1059] Tirmizi, 3, 350, bab, 43, h,d 1032, Cenaiz.
[1060] İbni Mace, 1, 483, bab, 26, hd, 1508, Cenaiz.
[1061] Buhari, 2, 73, bab, 9, 10, Cenaiz; Müslim, 1, 636, 647, bab, 12, hd, 939, Cenaiz; Buhari tercümesi, 3, 1189.
[1062] Buhari, 2, 77, bab, 24, Cenaiz; Müslim, 1, 649, 650, bab, 13, hd, 941; Buhari tercümesi, 3, 1200.
[1063] Buhari, 2, 91, bab, 65, Cenaiz; Müslim, 1, 656, bab, 22, hd, 951, Cenaiz.
[1064] Buhari, 2, 91, bab, 66, Cenaiz; Buhari tercümesi, 3, 1255, 1256; Nesai, 4, 75, bab, 78, hd, 1895, Dua.

Çoğu zaman aynı manayı ifade eden lafızları kendisi kullanmıştır. İmam Şafii'nin arkadaşları öğrencileri de bunları güzel görmüştür. [1065]

Bir hadisi şerifte ise şöyledir. "Avf b. Malik (r.a) şöyle rivayet etmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v) bir cenaze üzerine namaz kıldırdı. Bende onun duasında şunları işittim. Allah'ım! Ona mağfiret et ona merhamet eyle ve onu her türlü bela kötülüklerden selamette kıl. Onu affet, vardığı yerde ona ikram eyle, girdiği yeri (kabrini) geniş kıl. Onu su, kar ve dolu ile yıka ve ona beyaz elbiseyi kirden temizlediğin gibi hatalardan temizle ona dünyadaki mekânı karşılığında ondan daha hayırlı bir mekân, aile ve akrabası yerine dünyadakilerden daha hayırlı bir aile ve akraba eşinden de daha hayırlı bir eş ver! Onu cennete koy ve kabir fitnesiyle cehennem azabından koru! Avf b. Malik şöyle demiştir. Bu duayı işitince bu ölünün yerinde ben olaydım diye temennide bulundum. [1066]

"Ebu Hüreyre (r.a)'den dedi ki. Peygamber (s.a.v) bir cenaze namazını kıldırdı. Allah'ım dirimizi ölümüzü küçüğümüzü büyüğümüzü, erkeğimizi kadınımızı burada olanımızı olmayanımızı bağışla. Allah'ım bizden yaşattığını iman üzerine öldür. Ey Allah'ım! Bizi onun (ölümüne sabretme ve cenazesinin katlanma) ecrinden mahrum etme ve on(un vefatın)dan sonra bizi saptırma diyerek dua etti." [1067]

"Abdullah b. Mes'ud (r.a)'den rivayet ediliyor. Peygamber (s.a.v), cenaze namazında diğer namazlarda ki selam gibi veriyordu."[1068]

(682) Ölünün Defin Edilmesinin Delili

Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. "Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a) ölüm hastalığı esnasında şöyle demiştir. Hz. Peygamber (s.a.v) kabrine yapıldığı gibi benim kabrime de lahd yapın üzerime tuğla koyun." [1069] "Haris cenaze namazını Abdullah b. Zeyd'in kıldırmasını vasiyet etmişti. Abdullah onun cenaze namazını kıldırdı. Sonra onun ayakların geldiği taraftan kabre soktu ve bu sünnettendir dedi." [1070]

Başka bir hadiste ise. "İbni Umer Hz. Peygamber (s.a.v) ölüyü mezara koyarken "Bismillahi we ala milleti Resulüllah" derdi(Yani Resulüllah (s.a.v)'in yolu ve dini üzere kabre koyuyorum) [1071]

(683) Kabrin Derinlik Miktarının Delili

Bunun delili ise şöyledir."Haşim b. Amir (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Kabri derin kazın genişletin ve güzelleştirin.[1072]

(684) Kabrin Üzerine Bina Veya Duvar Yapılmayacağına Kireçlenmeyeceği Delili

[1065] Büyük Şafii fıkhı, 1, 272; et- Tezhib fi edilletühü, 88, İmam Şafii, Umm, 1, 455.
[1066] Müslim, 1, 662, 663, bab, 26, hd, 963, Cenaiz.
[1067] Ebu Davud, 1, 3, 539, bab, 54, 56, hd, 3201, Cenaiz; Tirmizi, 3, 343, bab, 38, hd, 1023, Cenaiz; İbni Mace, 1, 480, bab, 23, hd, 1498, Cenaiz; Nesai, 4, 74, bab, 77, h, 1984, Cenaiz; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 2, 368, 4, 170, 5, 299, 308; Ebu tercümesi ve şerhi, 12, 83, 84.
[1068] Beyhaki, 4, 43; et-Tezhib fi edilletühü, 89; Büyük Şafii fıkhı, 1, 273.
[1069] Müslim, 1, 665, bab, 29, hd, 966, Cenaiz.
[1070] Ebu Davud, 3, 551, bab, 61, 63, hd. 3211; Ebu tercümesi ve şerhi, 12, 102.
[1071] İbni Mace, 1, 494, 495, bab, 38, hd, 1550, Cenaiz; Ebu Davud, 3, 546, bab, 63, 65, hd, 3213; Tirmizi, 3, 364, bab, 54, h, 1046, Cenaiz; Müsnedi Ahmed b. Hanbel, 2, 40, 41, 5, 254.
[1072] Tirmizi, 4, 213, bab, 34, hd, 1713, Cenaiz; Ebu Davud, 3, 546, bab, 62, 65, hd, 3215, Cenaiz; Nesai, 4, 81, bab, 87, hd, 2008, Cenaiz; İbni Mace, 1, 497, bab, 41, hd, 1559; Ebu Davud tercümesi ve şerhi, 12, 112, 113.

Bunun delili ise şu hadisi şeriftir. "Hz. Cabir (r.a)'den Peygamber (s.a.v) Kabri kireçlemeyi onun üzerinde oturmayı ve onun üzerinde bina yapmayı menetti." [1073]

(685) Ölünün Üzerinde Ağlama Usulünun Delili

Bunun delili ise şu hadisi şeriflerdir. "Ebu Malik Eş'ari (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Ölünün arkasında feryadı figanla ağlayan kadın, ölümünden önce tövbe etmezse kıyamet gününde üzerinde katranlı bir elbise ve adeta uyuz (yaraların)'dan oluşmuş bir gömlek olduğu halde kaldırılır." [1074]

Başka bir hadiste. " Abdullah b. Mes'ud (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Yanaklarını döven yakalarını yırtan ve cahiliyet çağrısı ile bağırıp çağıran bizden değildir." [1075]

Başka bir hadiste. "Enen b. Malik (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) oğlu İbrahim'i can çekişirken gördüğünde gözlerinden yaşlar akmış ve buna müteakip şöyle buyurmuştur. Gözler ağlar kalp mahzun olur. Biz Rabbimizin razı olacağı sözden başka bir kelime söylemeyiz. Vallahi ya İbrahim! Biz senin ayrılığınla hakikaten pek hüzünlü pek kederliyiz." [1076]

(686) Ölünün Taziyesi (Baş Sağlığı) Delili

Bunun delili şöyledir."Amr b. Hazm (r.a)'den. Peygamber şöyle buyurdular. Bir musibet nedeni ile din kardeşine taziyette bulunan hiçbir mü'min yoktur ki Allah kıyamet gün ona keramet elbiselerinden bir elbise giydirmesin." [1077]

Taziye üç günden sonra yapılması mekruh olur. Misafir için hariç. Çünkü taziyeyi çok kere yenilemek sünnet olmamıştır, onun tekrarı mekruhu tekrarlamak gibidir. Evla olan definden sonra olan taziyedir. Çünkü ölü sahipleri o esnada ölünün teçhizi ile meşguldürler, orta yolu budur. Ancak üç günden sonra olan taziye onların hüzünlerini şiddetlendirir, onun için mekruh görülmüştür.[1078]

(687) İki Veya Daha Fazla Kişi Bir Mezara Konulmanın Delili

"Cabir b. Abdullah (r.a) şöyle haber vermiştir. Peygamber (s.a.v) Uhud harbi şehitlerinden iki kişiyi bir kabirde birleştiriyordu." [1079]

(688) Onyedinci Bölüm Cenaze Namazı İle İlgili Eserlerin Yerleri [1080]

[1073] Müslim, 1, 667, bab, 32, hd, 970, Cenaiz.
[1074] Müslim, 1, 644, bab, 10, hd, 934.
[1075] Buhari, 2, 82, bab, 36, 39, 40, Cenaiz; Buhari tercümesi, 3, 1223, 1224.
[1076] Buhari, 2, 84, bab, 44, Cenaiz; Müslim, 2, 1807, 1808, bab, 15, hd, 2315, 2316, Feda il; Buhari tercümesi, 3, 1229, 1230.
[1077] İbni Mace, 1, 511, bab, 57, hd, 1601,
[1078] Et- Tezhib fi edilletühü, 91.
[1079] Buhari, 2, 94, bab, 74, Cenaiz.
[1080] Et-Tezhib fi edilletühü, Metnül ğayeti vet-takrib, 86; İmamı Şafii Umm, 1, 441; Tahtawi, 458; Mebsut, 2, 56; Dürer, 159; Merakil felah, 104, Şerhi İbni Kasım, 27, Beycuri, 1, 360; İmamı nevevi mecmu' 5, 104; Muğnil muhtaç 1, 457; Halebî sağır, 320; Kuduri, 25; et-Tashidüd daruri, 1, 105; Cevhere, 130; Mültekal ebhur, 51; Hidaye, 1, 63; Lubab fi şerh il kitap, 1, 126; Mecmuu Fetewa, 147; El Muhezzeb fi fıkhı Şafii, 1, 235; Kifayetul Ağyar, 1, 100; Fıkhu'l İslami ve edilletühü, 2, 1471; Reddü'l muhtar, 3, 77; Mezahibül Erbaa, 1, 471; Bidayetü'l müctehid, 1, 431; Muğni ve şerhül kebir, 2, 302; Büyük şafi fıkhı, 1, 265; Fıkhu's sünne trc, 1, 337; Ğayetül ihtisar trc, 150; Mukayeseli ibadetler ilmihali, 2, 259; Mülteka trc, 1, 312; Kuduri trc, 25; Büyük şafi ilmihali, 166; İslam fıkhı ansiklopedisi, 3, 9; Dört mezhebin fıkhı, 1, 462; İslam dini, 195; Nurul izah trc, 109; Nimeti İslam Osmanlıcalı, 818; Büyük İslam ilmihali,

(689) İKİNCİ KİTAP ONYEDİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Ölünün Yıkanması Kefenlenmesi Namazının Kılınması Ve Defin Edilmesi İle İlgili Hükümler

Soru–76- Müslüman biri öldüğü zaman kendisine neler yapılması lazımdır?

Cevap–76- Ölü için dört şey lazımdır. Bunlar şöyledir.

(1) Ölünün (cenazesini) yıkamak.
(2) Ölüyü defnetmek.
(3) Ölüyü kefenlemek.
(4) Ölünün cenaze namazını kılmak.

Soru–77- Yıkanılmayan ölüler kimlerdir ve kaç tanedir?

Cevap-77- İki ölü vardır ki ne yıkanır nede cenaze namazları kılınır. (Öldüğü hal üzere gömülürler. O ölüler şunlardır).

(1) Müşriklerle (İlay'ı kelimetullah için Allah'ın dini uğruna cihad edip) savaşırken şehit olan kişi.
(2) Düşük olarak doğan bir çocuktur ki doğarken sesi çıkmıyor veya bağıramıyor. (Yani kendisinde yaşantı alameti olmayan bir çocuk).

Soru-78- Ölünün yıkanması nasıl olur?

Cevap-78- Ölünün yıkanması tektir. (Yani üç veya beş sefer yıkamak gibi.) İlk yıkanışı sidr denilen (bir nev'i temizlik malzemesi ile) yıkanılacak. Son yıkanması kafur denilen hoş kokulu bitki (suya katılarak) yıkanılacak.

Soru-79- Ölü nasıl bir kefenle kefenlenir ve kefenin rengi nasıl olur?

Cevap-79- Ölü üç beyaz kefenle kefenlenir. Sarık ve gömlek bunun dışındadır. (Kadınlar beş kefenle kefenlenir.)

Soru-80- Cenaze namazında kaç tekbir getirilir?

Cevap-80- Cenaze namazında dört tekbir getirilir.

Soru-81- Cenaze namazının birinci tekbirinde ne suresi okunur?

Cevap-81- Cenaze namazının birinci tekbirinde fatiha suresi okunur.

Soru-82- Cenaze namazının ikinci tekbirinde ne okunur?.

Cevap-82- Cenaze namazının ikinci tekbirde Peygamber (s.a.v) efendimize salavat getirilir.

Soru-83- Cenaze namazının üçüncü tekbirinde ne okunur?

Cevap-83-Üçüncü tekbirden sonra meyyit (ölü) için dua edilir. (Dua şöyle yapılır) Allah'ım! Senin kulun kullarının oğlu (veya kızı) dır. Dünya saadetinin genişliğinden çıkmış. Seveninden sevileninden (ayrılmış) kabir zulmetine (karanlığına doğru gidiyor). Şehadet ederiz senden başka ilah yoktur senin şerikin yoktur. Muhammed (s.a.v) senin kulun ve Resulün olduğuna şahadet etti. (Kabir karanlığı ile onu) karşılaştırma sen onu bizden daha iyi bilirsin. Allah'ım! Muhakkak ki o sana misafir olarak geldi. Sen misafirperverlerin en hayırlısısın. Rahmetine muhtaç bir şekilde sana çevrilmiş. Senin ona azap etmeğe ihtiyacın yoktur. Bizde yardım dilemek için sana ricacı olarak geldik. Allah'ım! Eğer kulun Muhsin ise ihsanını artır. Eğer günahkar ise ondan vazgeç. Senin rahmetin ve rızanla karşılaşsın. Onu kabir fitnesinde ve azabından koru. Onun iki yanını yerde ayır. Kabrini genişlet rahmetinle karşılaşsın azabından

---

248; Emanet ve ehliyet, 1, 335; İhyau ulum iddin trc, 1, 518; Tenvirul kulub trc, 280; Zadul mead, 2, 568; Şafiler için namaz ilmihali, 54.

emin olsun, ta ki emin olarak cennetine gönderesin. Çünkü sen merhametlilerin en merhametlisisin.

Soru-84- Cenaze namazının dördüncü tekbirinde ne okunur?

Cevap-84- Dördüncü tekbirden sonra (şöyle dua edilir.) Allah'ım! Bizi onun sevabından mahrum etme ondan sonra bizi fitneye düşürme onu da bizi de mağfiret eyle dedikten sonra selam verir.

Soru-85- Ölünün yönünü defin esnasında hangi tarafa çevrilir. Nasıl bir kabre defin edilir?

Cevap-85-Ölünün yönünü kıbleye çevrilerek yumuşak bir şekilde çekilip lahit denilen kabre defin edilir.

Soru-86- Ölüyü kabre indirirken nasıl bir dua yapılır?

Cevap-86- Ölüyü kabre indirirken şu dua yapılır. Bismillahi we ala milleti resulillahi (s.a.v).

Soru-87- Yukarıdaki duayı okuduktan sonra ölüyü hangi tarafı üzerine kabre konulur?.

Cevap-87- Bismillahi we ala milleti resulillahi (s.a.v). dedikten sonra (ölüyü sağ tarafı üzerine) uzatılarak kabre konulur.

Soru-88- Kabrin derinliği ne kadar olmalıdır?

Cevap-88- Kabrin derinliği bir boy (derinliğinde) olmalıdır.

Soru-89- Kabrin üzeri yükseltilir etrafı çevrilir mi?.

Cevap-89- Hayır kabir yükseltilmez. Kabrin üzeri düzeltilir. (Hafif tümsek yapılır).

Soru-90- Kabrin üzerine bina veya duvar yapmak onu yükselterek kireçlemek olur mu?

Cevap-90-Hayır. Kabrin üzerine bina yapılmaz (duvar işlenip) kireçlenmez. (Kayıp olmaması bir işaret koymasında bir beis yoktur. Asıl itibari ile buna da gerek yoktur.)

Soru-91- Ölünün üzerinde ağlama nasıl olur?. Bu ağlamada ağıt yakarak elbisesini yırtarak bağırıp çağırarak ağlamak nasıldır?

Cevap-91-Ölünün üzerinden bağırmadan (çağırmadan) elbisesini yırtmadan (kendi halinde isyan etmeden ağıt yakmadan şefkat ın gereği olarak yüreği yanan bir insanın böylesi zamanlarda) ağlamakta bir sakınca yoktur.

Soru-92- Ölünün taziyesi (baş sağlığı).Kaç gün devam edebilir?

Cevap-92-Taziye üç güne kadar yapılır. (Bunun sebebi ise ölünün yakınlarına unuttukları o ölünün acısını yeniden hatırlamaması için bu müddet uygun görülmüştür. Fakat ölünün uzakta olan yakınları ve dostları için geç gelmesi durumlarında bunda bir sakınca yoktur, çünkü uzakta insan hemen gelme imkanı olmadığı için bu gibi zaruri haller istisna edilmiştir).

Soru-93- İki veya daha fazla kişi bir mezara konulabilir mi?

Cevap-93-İki kişi (veya daha fazla kişiler) bir mezara defin edilmez. Ancak zaruri bir ihtiyaç varsa defnedilir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(690) Dört Mezhebe Göre Namazın Kılınışını Gösteren Tablo [1081]

Dört Mezhebe Göre Namazın Kılınışını Gösteren Tablo

[1081] Din Görevlisinin El Kitabı, S, 291-304, Mevlüt ÖZCAN Sabır Yayınları Zeytinburnu-İstanbul Mayıs 1987.

Amelin nev'i	Hanefiler göre	Şafiiler göre	Mâlikiler göre	Hanbelilere göre
1-Müslüman olmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
2-Peygamber (sav) Efendimizin daveti kendine ulaşması	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
3-Akıllı olmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
4-Baliğ olmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
5-Namaz kılma kudretine sahip olmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
6-Kadınların hayız- nifastan temizlenmiş olmaları	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
7-Hadesten taharet	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
8-Necasetten taharet	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
9-Avret mahallinin örtülü olması	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
10-Erkeğin tembellikten başı açık namaz kılması	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
11-Başa giyilen takke, sarık gibi şeylerin alnı örtmesi ve böylece secde yapılması	**Caiz**	**Namaz batıl olur**	**Caiz**	**Caiz**
12-Namazda elbise ile oynamak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
13-Namazda elbiseyi önünden veya arkasından yukarı kaldırmak. (Secdeye varırken pantolan çekmek gibi)	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
14-Kollar sıvalı vaziyette namaza durmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Caiz**	**Mekruh**
15-Kâbe'ye yönelmek	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
16-Sağa sola bakmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
17-Namazda gözleri yummak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
18-Namazda gözleri göğe kaldırmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
19-Ateşe karşı durup namaz kılmak	**Mekruh**	**Caiz**	**Mekruh**	**Mekruh**
20-Yanan sobadaki ateş görülmese de sobaya karşı dönüp namaz kılmak	**Mekruh**	**Caiz**	**Mekruh**	**Mekruh**
21-Vakit	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
22-Ezan (namaz için)	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Farz**
23-Niyet (Bu kast etmektir. Mahalli kalptır)	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
24-Niyetin dil ile yapılması	**Bid'at**	**Mendub**	**Bid'at**	**Mendub**
25-Kaç rekat kılacağına niyet edilmesi			**Mendub**	
26-Namazda eda mı kaza mı olduğunu bilmek			**Mendub**	
27-Kıyamda iki ayak arasını dört parmak miktarı açık tutmak	**Sünnet**			
28- Kıyamda iki ayak arasını bir karış miktarı açık tutmak		**Sünnet**		
29-Kıyamda iki ayak arasını birazcık			**Mendub**	**Sünnet**

açık tumak (4 parmak ile bir karış arasındaki bir açıklık miktarı)				
30-Kıyamda ayağın birini diğerinden önde tutmak		**Mekruh**		
31-İçinde suret bulunan bir odada namaz kılmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
32-Kamet getirmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	
33-Kadınların kamet getirmesi			**Mendub**	
34-İftitah tekbiri	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
35-Tekbirde "Allah-u Ekber" lafzının kullanmak	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
36-Tekbiri kendi duyacak sesli almak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
37-Tekbiri ayakta almak (Nafileler hariç)	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
38-Tekbirin ibtida nihayeti esnasında itidal	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
39-İftitah tekbirin de elleri omuz hizasına kadar kaldırmak (Fazlası mekruhtur)		**Sünnet**	**Mendub**	
40-İftitah tekbirin de elleri kulak yumuşaklarına kadar kaldırmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mekruh**	**Sünnet**
41-Kulak yumuşaklarına başparmaklarını değdirmek	**Sünnet**		**Mekruh**	
42-Kadınların ellerini omuz hizasına kadar kaldırmaları	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
43-Tekbirde elleri kaldırırken parmakları olduğu gibi tutmak (ne açılacak, ne kapanacak)	**Sünnet**	**Sünnet**		
44-Avuçlar kıbleye çevrilecek	**Sünnet**	**Sünnet**		**Sünnet**
45-Ellerin içi açık, parmakların yumuk olması				**Sünnet**
46-Ellerin içi açık olup dış tarafları göğe, içlerini yere çevirmek			**Sünnet**	
47-Kıyamda erkeklerin sağ ellerini sol elleri üzerinde bulundurmak suret iyle göbek altında tutmaları	**Sünnet**			**Sünnet**
48-Göğsün altından göbeğin üstünden sol tarafa yakın bir yere koymak		**Sünnet**		
49-Kadınların ellerini göğüsleri üzeri ne koymaları	**Sünnet**	**Sünnet**		**Sünnet**
50-Kıyamda kadın erkek elleri yana salmak			**Sünnet**	**Sünnet**
51-Nafile namazlar da kıyamda elleri yana salmak			**Mendub**	
52-Kıyamda sağ elin baş ve son par	**Sünnet**	**Sünnet**		**Sünnet**

mağıyla sol elin bileğini sıkmak ve diğer üç parmağın dirsek istikametini göstermesi				
53-Kıyamda secde mahalline bakmak 54-Farz'da namaza kıyam 55-Kıyamdayken dimdik durmak	**Mendub Farz Sünnet**	**Sünnet Farz**	**Sünnet Farz**	**Sünnet Farz**
56-İstiftah duasını (Sübhaneke'yi) (Şafiilere göre Veccehtü'yü) okumak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mekruh**	**Mekruh**
57-İstiftah duasını gizli okumak	**Sünnet**	**Sünnet**		**Sünnet**
58-Eûzü'yü (gizli) okumak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mekruh**	**Sünnet**
59-Eûzü'dan sonra besmele (gizlice) çekmek	**Sünnet**	**Farz**	**Mekruh**	**Sünnet**
60-Her rekatta fati haya başlarken besmele çekmek	**Sünnet**	**Farz**	**Mekruh**	**Sünnet**
61-Kıraat	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
62-Fatiha okumak (Bütün rekatlarda)		**Farz**	**Farz**	**Farz**
63-Farzlarda ilk iki rekatta nafilelerde her rekatta fatiha okumak	**Vacib**			
64-Kıyamda fatiha için kıyam			**Farz**	
65-Fatihanın sonunda amin demek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
66-"Amin"i gizli-aşikar kıratlarda sesizce söylemek	**Sünnet**		**Mendub**	
67-"Amin"i gizli kıratlarda sessiz söylemek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
68-"Amin"i aşikar kıratlarda aşikar söylemek		**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
69-Nafile namazların her rekatında farz namazlarının ilk iki rekatında fatiha suresini okumak	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
70-Fatih'yı zammı sureden önce okumak	**Vacib**			
71-Fatiha ile zammı sure arasında besmele çekmek	**Mendub**			
72-Kıyamda zammı sure okumak	**Vacib**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
73-Zammı sure için kıyam			**Sünnet**	
74-Vitir namazı ile nafile namazların ilk iki rekatında zammı sure okumak	**Vacib**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
75-Farz namazların 4 veya 3 rekatlı ise ilk iki rekatından sonrakilerde Fatiha'ya zammı sure eklememek	**Vacib**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
76-Kıraatın mufassal surelerden olması	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
77-Öğle-sabah namazlarında kıraatı uzun tutmak			**Mendub**	
78-İkindi akşam namazlarında kıraati			**Mendub**	

kısa tutmak				
79-Yatsı namazlarında kıraatı orta tutmak			**Mendub**	
80-Kıraatın tertil üzere ifası				**Sünnet**
81-Kıraatı okuyan kişinin duyacak kadar okuması	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
82-Aşikar kıraat edilen namazlarda kıraati aşikar okumak. (Cemaatle kılındığı zaman)	**Cehri hafi okumakta muhayyer**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Cehri hafi okumakta muhayyer**
83-Kadınların gizli okumaları	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
84-Kıraatin gizli okunduğu namazlarda kıraatı gizli okumak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
85-Öğle-ikindi namazlarının üçüncü rekatlarında gündüz kılınan bütün nafile namazlarda kıraati gizli okumak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
86-Kıraatın rükû'dan önce ifası	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
87-Birinci rekatta ikinciden fazlaca kıraati uzatmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
88-Cuma bayram namazlarında ikinci rekatı birinciden daha çok uzatmak	**Sünnet**	**Sünnet**		
89-Zammı sureyi okuduktan sonra hafif bir sekte yapmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
90-Zammı sureyi rükû'da tamamlamak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
91-Rükû'ya eğilirken Allah-u Ekber demek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**
92-Bütün intikal tekbirleri	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**
93-Rükû	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
94-Rükû'da ellerle dizleri kavramak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
95-Rükû tekbirleri esnasında kulaklara kadar kaldırmak		**Sünnet**		**Sünnet**
96-Dizleri kavrarken parmakları açık bulundurmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
97-Rükû'da bacakları dikmek, dizleri bükmemek, kolları düz tutmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
98-Rükû'da başı çokça aşağı indirmek	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
99-Rükû'da sırtı düz tutmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
100-Rükû'da kadınlar bellerini hafifçe eğerler	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
101-Rükû'da erkeklerin baş ile kuyruk sokumunu bir hizada bulundurmaları	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
102-Rükû'da itidal	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
103-Rükû'da ayakların üst kısmına bakmak	**Mendub**			

104-"Sübhane Rabbiyelazim" demek (bir defa)	**Sünnet**			**Vacib**
105-"Sübhane Rabbiyelazim" demek (3-5-7-9-11 defa)	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
106-Rükû'da tam doğrulmak (kalkmak)	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
107-Rükû'da tam doğrulurken "Semiallahülimen-hamideh" demek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
108-Rükû'dan doğrulurken "Allah-u Ekber" demek			**Mendub**	
109-Rükû'dan doğrulunca itidal	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
110-Rükû'dan doğrulunca tam düz durup "Rabbenalekel-hamd" veya "Allahümme Rabbena velekelhamd" demek, bunu sessizce söylemek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Vacib**
111-Rükû'dan kalktıktan sonra secdeye gitmeden elleri omuz hizasına kadar kaldırmak		**Sünnet**		**Sünnet**
112-Secdeye yatarken "Allah-u Ekber" demek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**
113-Secde	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
114-Secdede itidal	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
115-Secdeye inerken önce dizleri sonra elleri sonra da alnı ile burnu yere koymak	**Sünnet**	**Sünnet**		**Sünnet**
116-Secdeyi yedi âzâ ile yapmak (=iki ayaklar, iki dizler, iki eller, alın ve butun ile)	**Vacib**	**Farz**	**Sünnet**	**Farz**
117-Secdede alın ile burnu da yere koymak	**Vacib**	**Farz**	**Sünnet**	**Farz**
118-Secdede kolları yere koymak (Kadınlara)	**Vacib**			
119-Secdede kolları yere koymak (Erkeklere)	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
120-Secdede el parmaklarını bitiştirip kıbleye yöneltmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
121-Secde halinde yüzünü iki elin arasına gelir şekilde koymak	**Sünnet**		**Mendub**	
122-Secdede elleri omuz hizasına koymak	**Sünnet**			**Sünnet**
123-Secdede erkekler, karınlarını uyluklarından uzak tutup hafif köprü halinde durmaları, kollarını hafifçe yandan uzak tutup bilekleri de yerden tamamen kesmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**

124-Secdede kadınların, karınlarını uylukları ile birleştirmeleri (yumulmuş vaziyette secde yapmaları)	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
125-Secdeleri ayakların ucları üzerine, dizler ve ayak mafsalları üzerine yapmak			**Sünnet**	
126-Kuyruk sokumunu secdede ayırmak			**Mendub**	
127-Secdede dizleri ayrı tutmak				**Sünnet**
128-Kadınların secdede dizleri bitişik tutmaları				**Sünnet**
129-Secdelerde ayakları dikmek				**Sünnet**
130-Secdede ayak parmaklarının altını yere koymak				**Sünnet**
131-Secdelerde burnun yumuşaklarına bakmak	**Mendub**			
130-Secdelerde bir defa "Sübhane Rabbiyel a'lâ" demek	**Sünnet**	**Sünnet**		**Vacib**
132-Secdelerde 3-5-7-9-11 defa "Sübhane Rabbiyel a'lâ" demek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
134-Secdelerde dua etmek			**Mendub**	
135-Birinci secdeden kalkarken "Allah-u Ekber" demek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**
136-Birinci secdeden kalkmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
137-İki secde arasında oturmak	**Sünnet**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
138-İki secde arasında oturduğu zaman bir kere "Rabbiğfirli" sözünü söylemek				**Vacib**
139-"Rabbiğfirli" sözünü iki üç kere söylemek				**Sünnet**
140-Birinci secdeden kalkıp oturunca oturuşu hafif uzatmak	**Sünnet**	**Sünnet**		
141-Oturuşta elleri uyluklara koymak, parmakların dizleri üzerine gelip kıbleye dönük olması	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
142-Oturuşlarda uyluklara bakmak	**Sünnet**			
143-İkinci secdeye yatmak	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
144-Secdeye yatarken "Allah-u Ekber" demek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**
145-Secdeleri ard arda yapmak	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
146-İkinci secdeye yatarken önce elleri sonra alnı ve burnu yere koymak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
147-İkinci secdeden sonraki rekat için kalkmak	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
148-İkinci secdeden kalkarken "Allah-u	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**

Ekber" demek				
149-Secdeden tam bir kalkışla doğrulmak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
150-Secdeden sonraki rekat için kalkarken önce başı sonra elleri sonra da dizleri kaldırmak	**Sünnet**			**Sünnet**
151-Secdeden sonraki rekat için kalkarken elleri dizlerden sonra kaldırmak ve ellere dayanarak kalkmak		**Sünnet**	**Mendub**	
152-Bu kalkıştan dizlere dayanmak				**Sünnet**
153-İkinci rekatın başında eûzü çekmek		**Sünnet**	**Mekruh**	**Sünnet**
154-Fatiha suresini okumak	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
155-Besmele çekmek	**Mendub**			
156-Zammı sure okumak	**Vacib**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
157-Zammı sureyi okumak için kıyam			**Sünnet**	
158-Zammı sureyi birinci rekatında kısa okumak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Mendub**
159-İki sure arasında bir sure ayırmak (İhlas'tan nas'a geçmek gibi)	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
160-Bir sureyi bütün rekatlarda tekrar etmek	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
161-Farz namazlarda zammı surede aynı surenin tekrarı	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
162-Sabah namazının farzından her iki rekatta da akşam ve yatsı namazlarının ilk ikişer rekatlarında münferidin de kıraati aşikar okuması	**Caiz**	**Caiz**	**Caiz**	**Caiz**
163-Gündüz kılınan namazlarda kıraati gizli okumak	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
164-Sabah namazının farzında kunutun ikinci rekatın rükû'undan önce olması			**Mendub**	
165-Sabah namazının farzında ikinci rekatın rükû'undan kalkıldığında kunut duası okumak		**Sünnet (Vacib hükmünde)**		
166-Kunut duası için ayakta doğrulup durmak (=Kıyam)		**Sünnet (Vacib hükmünde)**		
167-Kunuttan sonra Peygamber (sav) Efendimize salavat getirmek		**Sünnet (Vacib hükmünde)**		
168-Salavat için kıyam		**Sünnet (Vacib hükmünde)**		
169-Peygamber (sav) Efendimizin		**Sünnet**		

Al'ine ve ashabına selâm		**(Vacib hükmünde)**		
170-Peygamber (sav) Efendimizin Al'ine ve ashabına selâm için kıyam		**Sünnet (Vacib hükmünde)**		
171-Rükû'a varmak (Rükû ve secde birinci rekattaki gibi yapılır)	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
172-İki rekatlı namazlarda ikinci rekattın ikinci secdesinden sonraki oturuş kade-i ahiredir. Hükümleri için o bölüme bakınız (Biraz teferuatlıdır)	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
173-Dört ve üç rekatlı namazlarda ikinci rekattan sonraki oturuş	**Vacib**	**Sünnet (Vacib hükmünde)**	**Sünnet**	**Vacib**
174-Secde aralarındaki oturuşlarda 3-4 rekatlı namaz-ların ilk ve son oturuşlarında oturunca uyluklara bakmak	**Sünnet**			
175-Namazlardaki bütün oturuşlarda elleri uyluklara koymak, parmakların dizlerin üzerine gelip kıbleye dönük olması	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
176-Oturmada ikli uyluğun arasını açmak (Kadınlar uyluklarını birleştirirler)			**Mendub**	
177-İlk oturuşta teşehhüdü (ettehiyatü'yü) okumak	**Vacib**	**Sünnet (Vacib hükmünde)**	**Sünnet**	**Sünnet**
178-Teşehhüdden sonra Peygamber (sav) Efendimize salavat getirmek		**Sünnet (Vacib hükmünde)**		
179-Bu salavat için oturmak		**Sünnet (Vacib hükmünde)**		
180-Üçüncü rekatta kalkmak (3-4 rekatlı namazlarda)	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
181-Tahiyyattan sonra beklemeden kalkmak	**Vacib**			
182-Birinci teşehhüdden üçüncü rekata kalkarken ellerin kulaklara kadar kaldırılması		**Sünnet**		
183-Üçüncü rekata kalkarken "Allah-u Ekber" demek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**
184-Eûzü çekmek		**Sünnet**	**Mekruh**	**Sünnet**
185-Besmele çekmek	**Sünnet**	**Farz**	**Mekruh**	**Sünnet**

186-Fatiha okumak	**Sünnet**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
187-Farz namazların 4 veya 3 rekatlı ise 3-4 cü rekat-larında Fatiha suresine zammı sure eklemek	**Vacib**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
188-Vitir namazı ile nafile namazların bütün rekat-larında zammı sure okumak	**Vacib**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Sünnet**
189-Vitir namazında zammı sureden sonra rükû'ya varmadan tekbir almak	**Sünnet**			
190-Kunut tekbirinde elleri kulaklara kadar kaldırmak ve baş parmağı kulak yumuşağına değdirmek. (İlk tekbirin aynısını yapmak)	**Sünnet**			
191-Vitirde rükû'ya varmadan kunut okumak Not: Rükû', secdelerle dördüncü rekatlı ve bu rekatın rükû', secdelerini de öncekiler gibi kılındıktan sonra kadei ahireye oturulur. Kade-i ahire (son oturuş) (Oturuş şekilleri daha önce geçti)	**Farz**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
191-Kade-i ahirede teşehhüd okunacak miktar oturmak	**Farz**		**Sünnet**	
192-Kade-i ahirede selâm verme miktarına kadar oturmak	**Sünnet**	**Farz**	**Sünnet**	**Farz**
193-Kade-i ahirede teşehhüdü (ettehiyatü'yü) okumak (Mezheplerde teşehhüdün lafızları farklıdır.)	**Vacib**	**Farz**	**Sünnet**	**Farz**
194-Teşehhüd ve sonraki salât ve duaların gizli okunması	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
195-Son oturuşta teşehhüdden sonra salâvat okumak (salli-bârik) okumak	**Sünnet**	**Farz**	**Sünnet**	**Farz**
196-Salâvattan sonra kitap ve sünnetin elfazına uygun cümlelerle Peygamber (sav) Efendimize dua etmek (Rabbena Atina…)	**Sünnet**	**Mendub**	**Mendub**	**Mesnun**
197-Duanın umumi olması	**Sünnet**	**Mesnun**	**Mendub**	**Mesnun**
198-Salâvatlar ve dua için oturmak	**Sünnet**	**Mesnun**	**Mendub Sünnet**	**Mesnun**
199-Selâm	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
200-Selâm miktarı oturmak			**Farz**	**Farz**
201-İki tarafa selâm	**Sünnet**			**Farz**
202-Birinci selâmda namazdan çıkmaya niyet		**Sünnet**		
203-Selâmda başı önce sağa sonra sola çevirmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**

204-Selâmda omuzlara bakmak	**Mendub**			
205-Selâmda sağa selâm verirken sağ yanağın, sola selâm verirken sol yanağın görüneceği kadar dönmek	**Sünnet**	**Sünnet**	**Mendub**	**Sünnet**
206-Bir kere selâm vermek	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	
207-İki kere selâm vermek				**Farz**
208-Namazda tertip	**Vacib**	**Farz**	**Farz**	**Farz**
209-Namazda tadil-i erkân	**Vacib**		**Farz**	**Farz**
210-Namazda huşû		**Sünnet**		**Sünnet**
211-Namazdan meşgul eden şeye bakmamak	**Mendub**			
212-Namaz için okunan secde âyeti için tilâvet secdesi yapmak	**Vacib**			
213-Yanılmalarda sevh-i secde yapmak	**Vacib**	**Sünnet**	**Sünnet**	**Vacib**
214-Namazda bir hadise sebebiyle uyarmak için "Sübhanelleh" demek		**Sünnet**		
215-Öksürüğü defetmeye çalışmak	**Mendub**			
216-Esnemeyi defetmeye çalışmak	**Mendub**			
217-Namazda parmakları çıtlatmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
218-Namazda parmakları kenetlemek	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
219-Namazda elleri koltuk altlarına koymak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
220-Namazda elleri böğüre koymak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
221-Namazda kaş-gözle işaret etmek	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
222-Namazda alınan tekbirleri belirtilen yerlerinden başka yerlerde getirmek. Örnek: Rükû'ya varıp bel eğildikten sonra "Allah-u Ekber" demek. Rükû'dan kalkıp ayakta dikildikten sonra "Semiallahülimen-hamideh" demek. O halde Rükû' tekbiri Rükû'ya varılmadan, secde tekbiri secdeye varılmadan, yani tekbirin bitimiyle secdeye varılmış olunur veya Rükû'ya varılmış olunur.	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
223-Yol ortasında namaz kılmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
224-Çöplükte namaz kılmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
225-Kabristanda namaz kılmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
226-Yemek hazırken namaz kılmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**
227-Bevl ve gait sıkıntılarıyla namaz kılmak	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**	**Mekruh**

ÜÇÜNCÜ KİTAP

ZEKÂT KİTABI

(691) ÜÇÜNCÜ KİTAP ZEKÂT KİTABI

(692) Kur'an'ı Kerim'de Zekâtı Konu Eden Ayetler

Kur'an'ı kerim'de zekâtı konu eden ayetler: Toplam onsekiz surede yirmi dokuz defa tekrar edilmiştir.

2-Bakara suresinde: 2/43. Ve namazı kılınız, zekâtı da veriniz ve rükû edenler ile beraber rükû ediniz.

2/110. Ve namazı dosdoğru kılın, zekâtı da verin, nefisleriniz için evvelce hayırdan her ne gönderirseniz onu Allah indinde bulursunuz. Şüphe yok ki. Allah Teâlâ İşlediğiniz şeyleri tamamıyla görücüdür.

2/177. İyilik -takva- yüzlerinizi Doğu ve Batı tarafına çevirmeniz değildir. Fakat İyilik, o kimsenin iyiliğidir ki: Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere iman etmiş

olur. Ve malını seve seve akrabalara, yetimlere, yoksullara, yolculara, dilenenlere verir. Ve köleleri azat etmek hususunda sarfeder. Ve namazını kılar, zekâtını verir. Bir de anlaşma yaptıkları zaman ahidlerini yerine getirirler ve ihtiyaç, hastalık ve şiddetli savaş hallerinde de sabırlı bulunurlar. İşte sadık olanlar onlardır. Takva sahibi olanlar da onlardan ibarettir.
2/277. O kimseler ki iman ettiler ve iyi amellerde bulundular ve namazlarını doğruca kıldılar, zekâtlarını da verdiler, işte onlar için Rableri katında mükâfatları vardır ve onlar için hiç bir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.
4-Nisa suresinde: 4/77. O kimseleri görmez misin ki, onlara: Ellerinizi çekiniz ve namaz kılınız, zekât veriniz denilmişti. Vaktaki üzerlerine cihat yazıldı, o zaman içlerinden bir takımı. Allah Teâlâ'dan korkarcasına veya daha fazla insanlardan korkar oldular. Ve onlara: Ey Rabbimiz! "Ne için üzerimize cihadı yazdın? Ne olurdu bizi yakın bir müddete kadar tehir etseydin" dediler. De ki: Dünyanın faidesi pek azdır, âhiret ise takva sahibi olanlar için elbette hayırlıdır. Ve siz kıl kadar zulme uğramayacaksınızdır.
4/162. Fakat onlardan ilimde mütehassıs olanlar ve mü'min olanlar sana indirilmiş olana ve senden evvel indirilmiş olana inanırlar ve namazı dosdoğru kılanlar ve zekâtı verenler ve Allah Teâlâ'ya ve âhiret gününe iman edenler, var ya işte onlara elbette büyük bir mükâfat vereceğizdir.
5-Maide suresinde: 5/12. Ve yemin olsun ki, Allah Teâlâ İsrail oğullarının ahdini almıştı ve onlardan oniki müfettiş göndermiştik. Ve Allah Teâlâ buyurmuştu ki: Ben sizinle beraberim. Eğer namazı kılar ve zekâtı verir ve Peygamberlere inanır ve onlara kuvvetle yardımda bulunursanız ve Allah Teâlâ'ya güzel bir ödünç verirseniz elbette sizden kusurlarınızı örterim ve sizi mutlaka altlarından ırmaklar akar cennetlere girdiririm. Fakat bundan sonra her kim kâfir olursa muhakkak ki, dümdüz yol ortasında sapıtmış olur.
5/55. Sizin dostunuz ancak Allah Teâlâ'dır. Ve onun Peygamberidir ve iman etmiş olanlardır. O iman edenler ki, namazı dosdoğru kılarlar ve zekâtı verirler ve onlar rükû'a varanlardır.

7-Araf suresinde: 7/156. Ve bizim için bu dünyada da ve âhirette de bir iyilik yaz. Biz muhakkak ki, sana döndük. Buyurdu ki: Azabımdır. Buna dilediğimi uğratırım. Rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır. Onu sakınanlar ve zekâtlarını verenler ve bizim ayetlerimize iman edenler için elbette yazacağım.
9-Tevbe suresinde: 9/5. Artık haram olan aylar çıkınca, -o diğer- müşrikleri nerede bulursanız öldürünüz ve onları yakalayınız ve onları hapsediniz ve onlar için bütün geçit yerlerine oturunuz. Fakat tövbe ederler, namaz kılarlar, zekâtı da verirlerse artık yollarını açık bırakınız. Şüphe yok ki. Allah Teâlâ çok bağışlayan, pek esirgeyendir.
9/11. Eğer onlar daha sonra tövbe ederlerse ve namaz kılarlar ve zekâtı da verirlerse artık sizin dinde kardeşlerinizdir ve biz ayetlerimizi bilenler olan bir kavim için genişçe beyan ederiz.
9/18. Allah Teâlâ'nın mescitlerini ancak Allah Teâlâ'ya ve ahiret gününe iman eden ve namaz kılan ve zekâtı veren ve Cenabı Hak'tan başkasından korkmayan kimse imar eder. Artık umulur ki, bunlar hidayete ermiş olanlardan olacaklardır.
9/71. İman sahibi olan erkekler ile kadınlar ise bazıları bazılarının velileridir. İyiliği emir ederler, kötülükten alıkorlar ve namazı dosdoğru kılarlar ve zekâtı verirler. Ve Allah Teâlâ'ya ve peygamberine itaatte bulunurlar. İşte bunları elbette ki, Allah Teâlâ rahmetine nail buyuracaktır. Şüphe yok ki. Allah Teâlâ güçlüdür, hikmet sahibidir.
19-Meryem suresinde: 19/31. Ve beni nerde olsam mübarek kıldı ve bana hayatta olduğum müddetçe namaz ile ve zekât ile emretti.

19/55. Ve hanedanına namaz ve zekât ile emir ederdi ve Rabbinin katında uzaya nail olmuştu.

21-Enbiya suresinde: 21/73. Ve onları imamlar kıldık ki, bizim emrimizle hidayet rehberi bulunurlar ve onlara hayırlı işleri yapmayı, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik ve bize ibadet edenler oldular.

22-Hac suresinde: 22/41. Onlar ki, eğer onları yeryüzünde yerleştirirsek - bir iktidar makamına getirirsek- namazı dosdoğru kılarlar ve zekâtı verirler ve iyiliği emir ederler ve kötülükten mert eylerler ve bütün işlerin akıbeti ise Allah Teâlâ'ya aittir.

22/78. Ve Allah yolunda hakkiyle cihad ile mücahedede bulununuz. O sizi seçti ve sizin üzerinize dinde hiçbir güçlük kılmadı. Babanız İbrahim'in milleti gibi. O bundan evvel size Müslümanlar ismini vermişti ve bunda da: Ta kî: Resul sizin üzerinize şahit olsun ve siz de insanlar üzerine şahitler olasınız. Artık namazı dosdoğru kılınız ve zekâtı veriniz ve Allah'a sığınınız. O sizin mevlânızdır. İşte ne güzel Mevlâ ve güzel yardımcı,

23-Mü'minun suresinde: 23/4. Ve o müminler ki, onlar zekâtı ifa edenlerdir.

24-Nur suresinde: 24/37. Birçok erler ki, onları ne bir ticaret ve ne de bir alım satım Allah Teâlâ'nın zikrinden ve namazı hakkıyla kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoymaz. Onlar, kalplerin ve gözlerin muztarip olacağı bir günden korkarlar.

24/56. Ve namazı dosdoğru kılın ve zekâtı verin ve Peygambere itaat edin ta ki rahmete erdirilesiniz.

27-Neml suresinde: 27/3. Öyle -mümîn- kimseler ki: Namazı doğruca kılarlar ve zekâtı verirler ve onlar ahirete de -evet- onlar kat'i surette inanırlar.

30-Rum suresi: 30/39. insanların mallarında artsın diye faiz kabilinden verdiğiniz şey Allah indinde gelişip artmaz ve Allah'ın rızasını dilediğimiz hâlde verdiğiniz zekât ise böyle değildir. İşte -mallarını- kat kat arttıranlar ancak onlardır.

31-Lokman suresi: 31/4. Onlar ki, namazı dosdoğru kılarlar ve zekâtı verirler ve onlar ahirete kesin şekilde inanırlar.

33-Ahzab suresinde: 33/33. Ve hanelerinizde oturunuz ve evvelki cahiliye zamanındaki açılış gibi açılıvermeyiniz ve namazı dosdoğru kılınız ve zekâtı veriniz ve Allah'a ve Peygamberine itaat ediniz ve ey ehli beyt! Allah sizden ancak kiri götürmek ve sizi tertemiz kılmak dilemektedir.

41-Fussilet suresinde: 41/7. O müşrik kimseler ki, zekâtı vermezler ve onlar ahireti inkâr ederler, onlar.

58-Mücadele suresinde: 58/13. Ya maruzatta bulunmadan önce sadakalar takdim etmenizden korktunuz mu? Mademki, yapmadınız ve Allah da sizi affetti, artık namazı kılın ve zekâtı verin ve Allah'a ve Peygamberine itaat eyleyin ve Allah yapar olduğunuz şeylerden haberdardır.

73-Müzemmil suresinde: 73/20. Muhakkak senin Rabbin biliyor ki: Şüphe yok sen gecenin üçte ikisinden biraz eksik ve yarısı ve üçte biri kadar kalkıyorsun ve seninle beraber olanlardan bir gurup da ve Allah geceyi ve gündüzü takdir eder, bildiği siz bunu sayıp başaramayacaksınız. Artık sizi bağışladı, imdi Kur'an'dan kolay geleni okuyun. Bilmiştir ki: Sizden hasta olanlar, olacaktır, başkaları da Allah'ın fazlından bir kâr aramak için yeryüzünde yol tepeceklerdir ve başkaları da Allah yolunda cihadda bulunacaklardır. Artık ondan kolay olanı okuyunuz ve namazı dosdoğru kılınız ve zekâtı veriniz ve Allah için güzelce ödünç vermekle ödünç veriniz ve nefsiniz için hayırdan ne takdim eder iseniz onu Allah katında daha hayırlı ve mükâfatça daha büyük olarak bulursunuz ve Allah'tan mağfiret isteyin, şüphe yok ki: Allah; Gafurdur, Rahîmdir.

(693) ÜÇÜNCÜ KİTABIN ARAPÇA METNİ

[3 كتاب] أحكام [الزكاة]

تَجِبُ الزَّكَاةُ فِى خَمْسَةِ أَشْيَاءَ وَهِيَ الْمَوَاشِى وَالأَثْمَانُ وَالزُّرُوعُ وَالثِّمَارُ وَعُرُوضُ التِّجَارَةِ فَأَمَّا الْمَوَاشِ فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِى ثَلاَثَةِ أَجْنَاسٍ مِنْهَا وَهِيَ الإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ وَشَرَائِطُ وُجُوبِهَا سِتَّةُ أَشْيَاءَ الإِسْلاَمُ وَالْحُرِّيَّةُ وَالْمُلْكُ التَّامُّ وَالنِّصَابُ وَالْحَوْلُ وَالسَّوْمُ وَأَمَّا الأَثْمَانُ فَشَيْئَانِ الذَّهَبُ وَالْفِضَّةُ وَشَرَائِطُ وُجُوبِ الزَّكَاةِ فِيهَا خَمْسَةُ اَشْيَاءَ الإِسْلاَمُ وَالْحُرِّيَّةُ وَالْمِلْكُ التَّامُّ وَالنِّصَابُ وَالْحَوْلُ وَأَمَّا الزُّرُوعُ فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِيهَا بِثَلاَثَةِ شَرَائِطَ أَنْ يَكُونَ مِمَّا يَزْرَعُهُ الآدَمِيُّونَ وَأَنْ يَكُونَ قُوتًا مُدَّخَرًا وَأَنْ يَكُونَ نِصَابًا وَهُوَ خَمْسَةُ أَوْسُقٍ لاَقِشْرَ عَلَيْهَا وَأَمَّا الثِّمَارُ فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِى شَيْئَيْنِ مِنْهَا ثَمَرَةُ النَّخْلِ وَثَمَرَةُ الْكَرْمِ وَشَرَائِطُ وُجُوبِ الزَّكَاةِ فِيهَا أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ الإِسْلاَمُ وَالْحُرِّيَّةُ وَالْمِلْكُ التَّامُّ وَالنِّصَابُ وَأَمَّا عُرُوضُ التِّجَارَةِ فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِيهَا بِالشَّرَائِطِ الْمَذْكُورَةِ فِى الأَثْمَانِ.

(694) ÜÇÜNCÜ KİTABIN KELİME MANASI

[3 كتاب] أحكام [الزكاة]

تَجِبُ الزَّكَاةُ فِى خَمْسَةِ أَشْيَاءَ وَهِيَ الْمَوَاشِى وَالأَثْمَانُ وَالزُّرُوعُ وَالثِّمَارُ وَعُرُوضُ

Eşyalarda
Meyvelerde
Ziraat-ta
Paralarda
Hayvanlar-da
O beş şey
Şeyler
Beş
Zekat
Vacip olur

التِّجَارَةِ فَأَمَّا الْمَوَاشِ فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِى ثَلاَثَةِ أَجْنَاسٍ مِنْهَا وَهِيَ الإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ

Koyun
İnek
Deve
O zekatta
O cinslerde
Cinslerde
Üç de
Zekat
Vacip olur
Hayvanlara gelince
Ticaret

وَشَرَائِطُ وُجُوبِهَا سِتَّةُ أَشْيَاءَ اْلإِسْلاَمُ وَالْحُرِّيَّةُ وَالْمُلْكُ التَّامُّ وَالنِّصَابُ وَالْحَوْلُ

Senesi olmak Nisap (miktar) Tam Mülkiyet Hürriyet Müslüman olmak Şeyler Altı Vacip ol-masının Şartları

وَالسَّوْمُ وَأَمَّا اْلأَثْمَانُ فَشَيْئَانِ الذَّهَبُ وَالْفِضَّةُ وَشَرَائِطُ وُجُوبِ الزَّكَاةِ فِيهَا خَمْسَةُ

Beş O altın ve gümüşte Zekat Vacip olmasının Şartları Gümüş Altın İki şey Semenlere (Paralar) Gelince Ağzı ile otlamak

اَشْيَاءَ اْلإِسْلاَمُ وَالْحُرِّيَّةُ وَالْمِلْكُ التَّامُّ وَالنِّصَابُ وَالْحَوْلُ وَأَمَّا الزُّرُوعُ فَتَجِبُ الزَّكَاةُ

Zekat Vacip olur Ziraat malla-rına gelince Sene Nisap Tam Mülkiyet Hür olmak Müslüman olmak Şey-ler

فِيهَا بِثَلاَثَةِ شَرَائِطَ أَنْ يَكُونَ مِمَّا يَزْرَعُهُ الآدَمِيُّونَ وَأَنْ يَكُونَ قُوتًا مُدَّخَرًا وَأَنْ يَكُونَ

Olursa Eğer Zahire Yiyecek Olur Eğer İnsanlar Onu ekiyor O şey ki Olur Eğer Şartla Üç ile O zekatta

نِصَابًا وَهُوَ خَمْسَةُ أَوْسُقٍ لاَقِشْرَ عَلَيْهَا وَأَمَّا الثِّمَارُ فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِي شَيْئَيْنِ مِنْهَا ثَمَرَةُ

Meyve O iki şeyde İki şeyde Zekat Vacip olur Meyvelere gelince Onun üzerinde Kabuksuz Vesk yük Beş O miktar Nisap miktar

النَّخْلِ وَثَمَرَةُ الْكَرْمِ وَشَرَائِطُ وُجُوبِ الزَّكَاةِ فِيهَا أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ الْإِسْلَامُ وَالْحُرِّيَّةُ

Kuru hurma / Meyve / Kuru üzüm / Şartlar / Vacip olmasının / Zekat-ın / O zekatta / Dört / Şey-ler / Müslüman olmak / Hür olmak

وَالْمِلْكُ التَّامُّ وَالنِّصَابُ وَأَمَّا عُرُوضُ التِّجَارَةِ فَتَجِبُ الزَّكَاةُ فِيهَا بِالشَّرَائِطِ الْمَذْكُورَةِ فِي الْأَثْمَانِ.

Mülkiyet / Tam / Nisap / Mallarına gelince / Ticaret / Vacip olur / Zekat / O ticaret mallarında / Şartlar ile / Zikredilmiş / Semenlerde

(695) ÜÇÜNCÜ KİTABIN TOPLU MANASI

(696) Zekâtın Verilmesini Vacip Kılan Şeylerin Hükmü [1082]

[1082] **Zekâtı Vermeyenin Cezası:** Zekâtı vermeyen için iki yönlü müeyyide vardır. Dünyada ceza, âhirette azap. Allah Teâlâ âhiretteki azabı şöyle haber verir: "Altın ile gümüşü biriktirip Allah yolunda harcamayanları yakıcı bir azapla müjdele. Bu mallar kıyamet gününde cehennem ateşinin içinde kızdırılacak, sahiplerinin alınları, ve sırtları bu ateş ile dağlanacak ve: "Bu sizin sadece kendiniz için biriktirdiklerinizdir. Biriktirdiklerinizin acısını tadın" denilecek." Hz. Peygamber (s.a.s.) de şöyle buyurmuştur: "Allah Teâlâ bir kimseye mal verir o da, bunun zekâtını ödemezse, zekâtını ödemediği bu mal kıyamet günü, gözleri üzerinde iki siyah benek bulunan başı kel yılan şekline girip o kişinin boynuna sarılacak ve iki çenesinden tutup şöyle diyecek: "Ben senin malınım, ben senin biriktirdiğinim." Hz. Peygamber daha sonra şu âyeti okumuştur: "Allah'ın fazl u kereminden ihsan ettiği malları vermekte cimrilik edenlerin bu cimriliğinin kendileri için hayırlı olduğunu sanma. Aksine bu onlar için kötülüktür. Kıyamet gününde, cimrilik yaparak vermedikleri bu mallar boyunlarına halka yapılacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah yaptıklarınızdan haberdardır." Zekât farîzasını yerine getirmeyenlerin dünyaya ait cezası, zekâtın İslâm Devleti tarafından zorla alınması ve kendilerine de devletin koyacağı bir cezanın (ta'zîr) uygulanmasıdır. Behz b. Hakîm (r.a.)'ın babası yoluyla dedesinden rivayet ettiği bir hadis-i şerifte şöyle buyurulur: "Karşılığını Yüce Allah'tan bekleyerek malının zekâtını ödeyene ecri verilir. Zekâtını vermeyenin zekâtını ve devesinin yarısını, Rabbimizin bir alacağı olarak alırız. Zekâttan hiç bir şey **Muhammed'in aile fertlerine helâl değildir.**" Bu hadisin başka bir rivayetinde, "ceza olarak malın yarısı alınır" ifadesi vardır. **Ebû Hanîfe, İmam Şâfiî ve İmam Mâlik'e göre** bu durumda İslâm devleti yalnız verilmeyen zekâtı alır, gerek görürse ta'zîr cezası uygular. Malî ceza uygulanmaz. Çünkü Hz. Peygamber döneminde böyle bir ceza uygulanmamış, Hz. Ebû Bekir devrinde zekât vermeyenlere karşı savaş yapılması öngörülmüş, fakat mallarının müsaderesi yoluna gidilmemiştir. eş-Şîrâzî gibi bazı bilginler ise malî cezanın önceleri var olduğunu, daha sonra neshedildiğini ileri sürmüşlerdir. **Hanefîlerden yalnız İmam Züfer** bu durumda malın yarısına kadar müsadere edilebileceği görüşündedir. İnkâr sebebiyle zekâtı ödemeyen topluluklara karşı savaş açılır. Nitekim ilk halîfe Ebû Bekir (r.a.)'ın zekât vermek istemeyenlere karşı tutumu bu şekilde olmuştur. Bu konuda önceleri tereddüt eden Hz. Ömer, halife Hz. Ebû Bekir'e şöyle demiştir: Rasûlûllah (s.a.s.) : "Allah'tan başka ilâh yoktur; deyinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Bunu söylerlerse hak etmeleri dışında canlarını ve mallarını benden korumuş olurlar. Hesapları da Allah'a kalmıştır" dediği halde bunlarla nasıl savaşırsın?" Hz. Ebû Bekir şu cevabı verdi: "Allah'a yemin ederim ki, namaz ile zekâtı birbirinden ayıranlarla elbette savaşacağım. Çünkü zekât malın hakkıdır. Allah'a yemin ederim ki, Hz. Peygamber'e ödemekte oldukları dişi bir keçi yavrusunu bana vermezlerse bundan ötürü onlarla savaşacağım". Bu hadis başka bir rivayette: "Rasûlûllah (s.a.s.)'e ödemekte oldukları devenin bağını ödemeyecek olurlarsa..." ifadesiyle nakledilmiştir. Bunun üzerine Hz. Ömer şöyle demiştir: "Yemin ederim, ki, Yüce Allah, savaşmak için Ebû Bekir'in gönlüne bir genişlik vermiştir. Bu konuda onun hak üzere olduğunu anladım." İslâm bilginleri bu delillere dayanarak şöyle demişlerdir: Bir kimse veya topluluk zekâtı vermezler veya bu konuda İslâm devletine karşı çıkarlarsa kendileriyle savaşılır. Ancak cimrilik veya hükmü bilmeme yüzünden ödemezlerse dinden çıkmazlar, fakat günahkâr olurlar. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

(697) Zekâtın Verilmesini Vacip Kılan Şeyler

Zekât beş şey ile vacip olur

1- Mevaşi'lerde: (Yani hayvanların zekâtı).
2- Esman (paralar) altın ve gümüşün zekâtı.
3- Zuruu: (Yani ziraat mallarının zekâtı).
4- Simar: (Yani meyvelerin zekâtı).
5- Urudu't ticareti: (Yani ticaret mallarının zekâtı).

(698) Zekâtın Verilmesi Gerekli Olanlar Ve Şartları

A) Mevaşi: Hayvanların zekâtına gelince, (Bunlar) üç cins (hayvanda) verilmesi vacip olur

1- Deve.
2- İnek.(sığır)
3- Koyun. (ve keçi)

(Bu hayvanların) zekâtı farz olması için altı şart gerekir

1- Müslüman olmak. [1083]
2- Hür olmak.
3- Tam mülkiyet sahibi olmak (Yani mülkiyeti kendisine ait olmak). [1084]

[1083] **Mükellef Olmak:** Zekât verecek kimsenin müslüman, hür, akıllı ve ergin olması gerekir. Gayr-i müslimlere, köle ve cariyelere, akıl hastalarına ve çocuklara zekât farz değildir. Şöyle ki: Bir gayri müslim zekât ile yükümlü değildir. Çünkü zekât temizleyici bir ibadettir. Müslüman olmayan kimse ise temizlenmeye ehil değildir. Hatta bir müslüman bir süre irtidat edip, daha sonra yeniden İslâm'a dönse irtidat süresi için zekât gerekmeyeceği gibi, irtidattan önceki süreye ait zekât borçları da düşer. Çünkü müslüman bulunmak, zekâtın farz olması için şart olduğu gibi, devamı için de şarttır. **Şâfiîlere göre,** bir kimsenin irtidat etmesi, daha önceye ait zekât borçlarını düşürmez. Hanefîlere göre, zekâtla yükümlülük için,akıllı olmak ve erginlik çağına ulaşmış bulunmak şarttır. Çünkü akıl hastaları ve çocuklar namaz ve oruç gibi ibadetlerle yükümlü olmadıkları gibi zekâtla da yükümlü değildirler. Zekât bir ibadettir. İbadette sorumluluk ise erginlik ve temyiz çağına ulaşmakla başlar. **Hanefîler dışındaki mezhep imamlarına göre ise,** zekâtın farz olması için ergin ve akıllı olmak şart değildir. Bu yüzden çocuğun ve akıl hastasının mallarından da zekât vermek farzdır. Zekâtı bunlar adına veli veya vasileri öder. Dayandıkları delil şu hadistir: "Malı bulunan bir yetimin velisi olan kimse, bu malı ticaretle çalıştırsın, malı bırakıp da zekât onu yemesin." Başka bir rivayette şöyle gelmiştir: "Yetimlerin mallarını işletin ki, zekât onu yiyip tüketmesin" Bu müctehidlere göre zekât mala bağlı bir yükümlülük olup, akrabalık nafakasında olduğu gibi, malın sahibinde ehliyet şartları aranmaksızın gerekli olur. **Hanefîlere göre** akıl hastası, çocukluktan beri devam etmekte ise kendileri zekâtla yükümlü olmazlar. Fakat büluğ çağından sonra iyileşirlerse, bu iyileşme tarihinden itibaren zekâtla yükümlü olurlar. Büluğ çağından sonra ortaya çıkan akıl hastalığı ise bir yıldan uzun sürerse, o yılın zekâtı düşer. Çünkü bu süre içinde dini emirlerle yükümlü olmazlar. Fakat bu yıl içinde bir ara, mesela; bir iki gün iyileşecek olsalar üzerlerine zekât gerekir. Bu görüş İmam Muhammed'e aittir. Ebu Yûsuf'a göre ise, yılın yarısından fazla süreyle iyileşmedikçe o yılın zekâtı gerekmez. Baygınlık ve koma hali zekât engeli sayılmaz. Çünkü bu halin uzun sürmesi mutat değildir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1084] **Mala Tam Olarak Sahip Olmak:** Zekâtı verilecek malın mülkiyetine sahip olmak yanında, bu malın zilyedi bulunmak da gereklidir. Zilyedlik; malın fiilen mülk sahibinin elinde bulunması veya onun hüküm ve tasarrufu altında olması demektir. Buna göre, mülkiyet bulunup zilyedlik olmayan veya zilyedlik bulunup mülkiyet olmayan şeylerden zekât gerekmez. Mesela; kocasından mehir alacağı olan bir kadın bunu teslim almadıkça zekâtla yükümlü olmaz. Çünkü o, mehre mâlik ise de henüz zilyed değildir. Yine rehin alanın elindeki rehin mala da zekât gerekmez. Çünkü bu borca karşılıktır. Bunda mülk sahibinin zilyedliği yoktur. Borçlu olan bir kimse de, borcuna karşılık olan bir malından dolayı zekât ile yükümlü olmaz. Çünkü bu mala zilyedliği varsa da hükmen mal sahipliği yok demektir. Ancak satın alınmış olup da henüz teslim alınmamış mallar zekât nisabına girer. Sağlam görüşe göre bunlardan da zekât vermek gerekir. Yolcu olmak zekât engeli değildir. Çünkü yolculuğa çıkan kimse, her ne kadar malının zilyedi değilse de, vekil aracılığı ile malında tasarruf edebilir. Bu yüzden de zekâtla yükümlü olur. Mülkiyetin aslı devam etmekle birlikte, fiilen yararlanma imkânı bulunmayan mallardan da zekât vermek gerekmez. Bunlara dımâr mal denildiğini yukarıda belirtmiştik. Mesela; kaybolan hayvanlar, kaybolmuş mal, denize düşen mal, devletin müsadere ederek zulmen aldığı mal, elde bir belge bulunmadığı halde inkâr edilmiş, fakat üzerinden bir yıl geçtikten sonra insanların önünde ikrar edilmek suretiyle delil bulunmuş olan mal zekâta tabi değildir. **Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelîlere göre,** zekât verilecek malda aranan şart, mülkiyetin aslının olması ve tasarruf yetkisinin bulunmasıdır. **Mâlikîler, Hanefîlerden** farklı olarak vakıf malın mütevelliliğini sahibi üstlenirse, bu malda da zekâtı gerekli görürler. Çünkü onlara göre, bir malı vakfetmek onu mülkiyet-

4- Nisap miktarına ulaşmış olmak. [1085]
5- Senesi dolmuş olmak. [1086]

---

ten çıkarmaz. Şâfiîlere göre, ödünç alınan mal alanın elinde bir yıldan fazla kalırsa, onun zekâtını ödemesi gerekir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1085] **Nisap Miktarı Mala Sahip Olmak:**Temel ihtiyaçlardan ve borçtan başka nisap miktarı veya daha fazla bir mala mâlik bulunmak gerekir. Bu kadar malı olmayan kimseye zekât farz değildir. Nisap, İslâm'ın bir şey hakkındaki ölçü, sınır ve alamet tayin etmiş olduğu miktardır. Servetin zekâtı gerektiren mikdarını ifade eder. Zekât konusunda altının nisabı yirmi miskal, gümüşün nisabı iki yüz dirhem, koyun ile keçinin nisabı kırk, sığır ile mandanın nisabı otuz, devenin nisabı da beştir. Tarım ürünlerinden de beş vesk (yaklaşık bir ton) nisap olarak alınmıştır. Bu miktarlara ulaşmayan mallar için zekât gerekmez. Nisap miktarları bu çeşit mallara sahip olanlar bakımından zenginlik sınırını ifade eder. Şah Veliyyullah ed-Dehlevî (ö.1176H.) zekât nisap miktarlarının Hz. Peygamber döneminde karı, koca, çocuklar ve hizmetçiden oluşan çekirdek ailenin bir yıllık geçim harcamalarına denk olduğunu belirtir. Zekâta tabi malların nisap miktarları ve ödenecek zekât miktarları hadis-i şeriflerle belirlenmiştir. Aşağıda zekât miktarlarını açıklarken bu delillere de temas edeceğiz. Zekât dışı bırakılan asli ihtiyaçlar; zekât yükümlüsünün oturduğu ev, bu ev için gerekli eşya, kışlık yazlık elbise, gerekli silah, alet, kitap, binek hayvanı ile hizmetçi, köle ve cariye, bir aylık -sağlam görülen başka bir görüşe göre bir yıllık- ihtiyaç maddeleri veya aile masraflarından ibarettir. Borca karşılık olan nakit paralar da bu hükümdedir. Buna göre asli ihtiyaçları şu maddelerde toplayabiliriz: **a)** Mesken olarak kullanılan ev, bağ, bahçe ve tarım yapılan arazilerin kendisi. **b)** Binek ve koşum hayvanları ile günümüzde bunların yerine geçen otomobil, servis aracı, traktör, su motoru veya zanaatkârların iş aletleri, üretim için kullanılan makineler, tezgâhlar, fabrika vb. aletler. Bunlar kıymeti üzerinden değil, geliri üzerinden zekâta tabi olurlar. Hz. Peygamber: "Müslümana atı ve kölesinden dolayı zekât yoktur" buyurmuştur. **c)** Örfe uygun giyim ve ev eşyası. Halı, kilim, mobilya takımı, altın ve gümüşten olmayan yemek takımları, buzdolabı, çamaşır makinesi ve diğer kullanılagelen her türlü elektrikli aletler. **d)** Bilim adamlarının özel kütüphanesi. **e)** Bir kimsenin kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu aile bireylerinin bir aylık -sağlam görülen başka bir görüşe göre bir yıllık- mutat masrafları. **f)** Nisap miktarına ulaşmayan altın, gümüş, nakit para ve ticaret malları ile borca karşılık tutulan mallar. İbnü'l-Hümam (ö.861/1457) bunları şöyle özetlemiştir: "Oturulacak ev, giyilecek elbise, ev eşyası, binilecek hayvanlar ve kullanılan silahlar için zekât yoktur." İlim adamlarının meslek kitapları veya zanaatkarların iş aletleri temelde büyüyen ve gelişen mallar değildir. Bu yüzden kendi kıymetleriyle zekâta tabi olmazlar. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1086] **Malın Üzerinden Bir Yıl Geçmiş Olmak:** Oruç ve hac ibadetinde olduğu gibi zekât konusunda da kameri ay esası uygulanır. Zekâtın farz olması için nisap miktarı malın üzerinden bir kameri yılın geçmesi gerekir. Buna "havli havelân" denir. Delil şu hadis-i şeriftir: "Üzerinden bir yıl geçmedikçe bir maldan zekât vermek gerekmez." **Ebu Hanîfe'ye göre,** üzerinden bir yıl geçmesi bakımından mallar ikiye ayrılır: a) Nakit para, altın, gümüş ve ticaret malları ile yılın yarısından fazla bir süreyle mer'ada yayılan (sâime) hayvanlar, b) Tarım ürünleri ve madenler. Birinci maddedeki malların zekâtında, nisaba mâlik olduktan sonra bir yıllık sürenin geçmesi şarttır. Toprak ürünleri ile madenlerde ise bir yıllık süre şartı aranmamıştır. Çünkü pek çok ürünün hasadı birkaç ayda yapılabildiği gibi, bazı topraklardan yılda birden çok ürün de alınabilmektedir. Bu gibi durumlarda yıl sonunu beklemek yoksulun zararına olur. İbn Kudâme (ö.620/1223), yıllanma şartı bulunan ve bulunmayan mallar arasındaki farkı şöyle belirtir: Bir yıl geçmesi şartına bağlı olan mallar, gelişmesi için elde bulundurulan ve saklanan mallardır. Hayvan; sütü, yünü, yavrulaması veya besi alması için bekletilir. Nakit para ve ticaret malları kâr amacıyla saklanır. Bunların üzerinden bir yıl geçmesi şartı konulmuştur. Çünkü bunlar artış ve üremenin beklendiği mallar olup, zekâtının kârdan çıkması amaçlanır. Çünkü bu daha kolay olup, malın tükenmemesini ve yoksullara yardımın sürekliliğini sağlar. Toprak ürünleri ve meyveler ise bizzat kendileri gelişme halindeki gelirlerdir. Zekâtı verileceği zaman gelişmesini tamamlamış olur. Bundan sonra artık gelişmeye değil eksilmeye doğru gider."30 Olgunlaşan meyve ve sebzelerin bekletilmesi halinde kuruması ve çürümesi gibi. Diğer yandan toprak ürünleri, meyve ve madenlerin yıllanma şartı dışında tutulması üreticiler bakımındandır. Bunlardan tarım ürünleri için şartları gerçekleşince onda bir (öşür) veya sulama yapılan yerlerde yirmide bir nispetinde zekât verilir. Madenlerde ise işletmeci zekâtı beşte birdir. Ancak tarım ürünlerini veya madenleri satın alıp, elinde ticaret amacıyla bulunduran kimseler bunların zekâtını diğer ticaret malları gibi verirler. Yani bu takdirde bunlar nisabı aşınca ve yıllanma da varsa kırkta bir zekâta tabi olurlar. Ebu Hanîfe'ye göre, öşür arazide insan eliyle yetiştirilen buğday, arpa, pirinç, darı, karpuz, hıyar, patlıcan, yonca, çay, şeker kamışı gibi toprak ürünlerine nisap ve yıllanma aranmaksızın öşür hükümleri uygulanır. Yani topraktan ne çıkarsa onda bir veya sulama yapılan yerlerde yirmide bir zekât gerekir. **Ebu Yûsuf ve İmam Muhammed'e göre ise,** yaklaşık bir tona ulaşmayan hububattan ve insanların ellerinde bir yıl kadar kalmayan dayanıksız meyve ve sebzelerden öşür alınmaz. Zekâta tabi malın üzerinden bir yıl geçmesinde, nisap miktarı hem yılın başında, hem de sonunda bulunmalıdır. Bu miktarın yıl içinde eksilmesi süreyi kesmez. Buna karşılık yıl içinde artan mal da, yıl sonunda diğer mal ile birlikte zekâta tabi olur. Mesela; bir kimsenin Ramazan ayının ilk günü, asli ihtiyaçları dışında üç yüz gram altını bulunsa, yıl ortasında bu altının miktarı elli grama düşse veya dört yüz grama çıksa, bir yıl sonra yine Ramazan'ın ilk günü iki yüz gram altını bulunsa beş gram altın zekât yükümlülüğü bulunur. Eğer yıl sonunda şer'i ölçüye göre seksen gramın altına düşmüş olsa nisap miktarı bulunmadığı için zekât gerekmez. Ancak eksik nisabı kalan, tamamlamak için gümüş, nakit para, döviz veya ticaret malı bulunsa, hepsi birlikte kırkta bir zekâta tabi olur. Yıl başında altmış gram altın olsa, yıl sonunda bu miktar iki yüz grama çıksa veya yıl başında iki yüz gram iken, yıl sonunda altmış grama düşse zekât lazım gelmez. Belki seksen gram miktarına ulaştığı günden itibaren başlayacak bir yıllık süre sonunda yine ayni miktarda veya daha fazla bulunacak olursa zekât gerekir. **İmam Züfer'e göre,** nisap miktarı yılın başlangıcından sonuna kadar tam olarak bulunmalıdır. **Şâfiîlere göre** yıl içinde bağış, satış, miras ve benzeri yollarla, malın kendisi dışında, başka nedenlerle elde edilen mallar için, asıl maldan ayrı olarak yeni bir yıllanma süresi başlatmak gerekir. Burada mülkiyet yenilendiği için yıl da yenilenir. Bunlar yılın başında bulunan zekâta tabi diğer mallarla toplanarak aynı yıla mahsup edilemez. Ancak yıl içinde yavrulayan hayvanla-

6- Ağzı ile otlamış [1087] olmak.

(699) Semenlerin Zekât Şartları

B) Semenlerin zekâtı (yani altın ve gümüşün) şartları beş tanedir
1- Müslüman olmak.
2- Hür olmak.
3- Tam mülkiyet sahibi olmak, [1088]
4- Nisap miktarına ulaşmış olmak.
5- Senesi dolmuş olmak.

(700) Ziraat Mallarının Zekâtı Şartları

C) Ziraat mallarının zekâtı farz olması için üç şart gerekir
1- Ziraat mallarının insanlar tarafından ekilmiş olması.
2- Yiyecek olarak dayanıklı mallardan olması.
3- Nisap miktarı kabuksuz[1089] olarak vesk'[1090]e ulaşmış olması.

---

rın yavruları ile ticaret mallarının kârı asla tabi olarak değerlendirilir. Zekâta tabi bir mal bir yıl geçtikten sonra artacak olsa, bu artan kısmı arttığı günden itibaren bir yıl geçmedikçe zekâta tabi olmaz. Mesela; bir kimse Ramazanın ilk günü nisaba mâlik olsa, bir yıl sonunda üç yüz gram altın veya bu kıymette ticaret malına sahip bulunsa, yedi buçuk gram altın zekât gerekir. Bundan iki gün sonra altın miktarı dört yüz grama yükselse, artan kısım için yeni yıllanma süresi başlamış olur. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1087] Yani o hayvanın meralarda otlama imkânı olmadığı halde, sahibi o hayvanı para ile saman ve ot gibi şeyleri satın alarak besliyor olmamak. Ağzı ile otlayan hayvanın ise zekâtı verilir.

[1088] **Temlik:** Verilecek zekâtın geçerli olması için temlik şarttır. Temlik; zekât olarak verilecek mal veya nakit paranın mülkiyetini zekâtı alan kimseye nakletmek demektir. Bu yüzden mübah kılmak mesela sofrasına alıp ikramda bulunmak temlik niteliği taşımadığı için zekât yerine geçmez. Nafile sadaka olur. Zekât akıl hastasına veya temyiz gücüne sahip olmayan çocuğa verilemez. Ancak onlar adına anne, baba, vasi veya veli gibi, onu temsil eden kimselere verilebilir. Zekâtta temlik şartının dayandığı delil "Zekâtı veriniz" anlamındaki ayetlerdir. Bu ayetlerdeki vermek, malın mülkiyetini karşı tarafa geçirmek demektir. Diğer yandan "Sadakalar, (zekâtlar) ancak fakirlerin, miskinlerin... hakkıdır." ayetinde sayılan sekiz sınıfın başına getirilen "Lâm" harf-i cerri temlik ifade eder. Yani zekâtın mülkiyetinin bu sekiz sınıfa veya bu sınıflardan birisine nakledilmesi gerekir. Mâlikîler zekâtın ödenmesi için ayrıca üç şart daha ileri sürmüşlerdir. **a)** Zekâtın, farz olduktan sonra ayırılıp verilmesi, **b)** Zekâtın onu hak eden kişilere verilmesi, **c)** Zekâtın, malın aynından yani kendisinden olması. **Zekâtın Farz Olma ve Ödenme Zamanı:** Aslî ihtiyaçları ve borçları dışında nisap miktarı, zekâta tabi ve üzerinden bir yıl geçmiş bir mala sahip olan kimsenin bunun zekâtını geciktirmeden vermesi gerekir. Zekâtla yükümlü olan kişi, özürsüz olarak zekâtını geciktirirse günahkar olur. Çünkü zekât, insana harcanması gereken bir haktır, yoksulun ihtiyacını karşılamak amacıyla farz kılınmıştır. Ödenme devresinden geri bırakılırsa, farz kılınmasının maksadı tam olarak gerçekleşmemiş olur. **Zekâtı ödeme vakitleri malın türüne göre belirlenir. 1)** Altın, gümüş, para ve her çeşit ticaret eşyasının zekâtı ile otlak hayvanlarının zekâtı her yıl bir kere kameri yıl tamamlandıktan sonra ödenir. **2)** Ziraî ürünler ve meyvelerin zekâtı, yıl içinde ürünün tekrarına göre ürününden verilir. Bunlarda bir yıl geçme şartı yoktur. **Ebu Hanîfe'ye göre,** nisap miktarına ulaşma şartı da aranmaz. **Fakihlerin çoğunluğuna göre ise,** ziraî ürünlerin zekâtında nisaba ulaşmak şarttır. **Ebu Hanîfe ve İmam Züfer'e göre,** ürün ve meyve ortaya çıkıp bozulmasından emin olunacak noktaya gelince, hasat edilecek durumda olmasa bile zekât gerekir. **Ebu Yûsuf'a göre,** hasat edilecek duruma gelince, **İmam Muhammed'e göre ise** hasat edilip harman yapılınca zekât farz olur. **Şâfiî ve Hanbelîlere göre,** hububatta tanelerin kuvvetlenmesi meyvelerde ise olgunlaşma zamanında zekât farz olur. **3)** Balın zekâtı, zekât verecek kadar balın meydana gelmesi, madenlerin zekâtı ise, zekât verecek kadar maden çıkarmakla farz olur. Nisaba Mâlik olan kimsenin zekâtını yılı dolmadan önce kendi isteği ile önceden vermesi caizdir. Çünkü bu kimse zekâtı farz olma sebebi gerçekleştikten sonra ödemiştir. Hz. Ali (r.a)'den rivayet edildiğine göre; "Hz. Abbas, Rasûlullah (s.a.s)'a, vakti gelmeden önce malının zekâtını peşin ödemeyi sormuş, Hz. Peygamber bu konuda ona ruhsat vermiştir." Zekât ödemesinin yıl sonuna bırakılması mal sahiplerine kolaylık içindir. Bu yüzden fakirin biran önce yararlanmasını sağlamak amacıyla vakti gelmeden önce de verilebilir. Bu durum bir borcu henüz vadesi gelmeden ödemeye benzer. **Şâfiîlere göre,** peşin zekât vermenin yeterli olması için, sene içinde mal sahibinin yıl sonuna kadar zekâtın farz olmasına ehil olarak kalması gerekir. Diğer yandan zekâtı alanın yıl sonunda da zekât almaya ehil olması şarttır. Bu iki şart gerçekleşmezse peşin verilecek zekât yeterli olmaz. **Mâlikî ve Zahirilere göre ise,** yıl dolmadan zekâtı vermek caiz değildir. Çünkü zekât namaza benzer. Bu yüzden vakti girmeden önce verilmesi yeterli olmaz. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1089] Mesela fındık fıstık ve ceviz gibi. Bunların zekâtı verilirken üzerindeki yeşil kabukları aldıktan sonra o hali ile nisap miktarına ulaşmış ise öylece kabuksuz bir şekilde de zekâtı verilmesi gerekir.

(701) Meyvelerinin Zekâtı Şartları

Ç) Meyvelerin zekâtına gelince bunlar iki çeşit meyveye vacip olur
1- Kuru hurma.
2- Kuru üzüm.

Meyvelerin zekâtının şartları dört tanedir
1- Müslüman olmak.
2- Hür olmak.
3- Tam mülkiyet sahibi olmak,
4- Nisap miktarına ulaşmış olmak.

(702) Ticaret Mallarının Zekâtı Şartları

D) Ticaret mallarına gelince. Bunların vacip olması için gereken şartlar. Altın ve gümüşte geçen şartların aynısıdır
1- Müslüman olmak.
2- Hür olmak.
3- Tam mülkiyet sahibi olmak.
4- Nisap miktarına ulaşmış olmak.
5- Senesi dolmuş olmak.

(703) ÜÇÜNCÜ KİTABIN DELİLLERİ

(704) Zekâtın Verilmesini Vacip Kılan Şeylerin Hükmünün Delilleri
(705) Zekâtın Vacip Oluşunun Delilleri

Zekât beş şey ile vacip olur
1- Mevaşi'lerde: (Yani hayvanların zekâtı).
2- Esman (paralar) altın ve gümüşün zekâtı.
3- Zuruu: (Yani ziraat mallarının zekâtı).
4- Simar: (Yani meyvelerin zekâtı).
5- Urudu't ticareti: (Yani ticaret mallarının zekâtı).

Bunun delili şu hadisi şeriftir: Atta b. Esid (r.a)'den demiştir ki. Resulullah (s.a.v) ağaçtaki hurma tahmin edildiği gibi asmadaki üzümün de tahmin edilmesini ve ağaçtaki hurmanın zekâtı kuru hurma olarak alındığı gibi üzümün zekâtında kuru üzüm olarak alınmasını emretti. [1091]

Ayeti kerimedeki delili; 6/141. Ve o, o zattır ki, yeryüzüne döşenmiş ve döşenmemiş bostanları ve yenilmesi muhtelif hurmaları ve ekinleri ve birbirine benzer ve benzemez bir halde zeytin ve nar ağaçlarını yaratmıştır. Onlardan her birinin meyvelendiği zaman

---

[1090] Vesk: 60 sa' . Beş vesk zekâtın nisabıdır. Bu da İmam Ebu Hanife hariç cumhur (ulemaya) göre bir sa' 2175 gr. takdir edilerek 653 kg. yapar. Yahut 1200 müdd; ya da dört irdeb ile mevcut Mısır kilesinden iki kile veya 50 Mısır kilesi eder. Kile: 24 müddür. Şimdiki Mısri irdebi 96 kadeh; yâda 288 müdd; ya da 198 litre; yâda 156 kg. veya 192 rıtl veya 72 sa'dır. Mısır kilesi: 6 sa' ya da 32 rıtl eder. Prof. Dr. Vehbe Zühayli. El Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c,1, s, 144, dördüncü baskı, m, 1997,h, 1418, darul fikir di meşk Suriye. Ayrıca Aynı eserin Türkçe tercümesi. İslam fıkhı ansiklopedisi, c,1, s, 59, Zaman.

[1091] Sünen-i Ebu Davud trc ve şerhi, c,6,sh,212; Ebu Davud, c, 2, sh, 257, bab, 14, hd, 1603, K, Zekât; Tirmizi c, 3, sh, 36, bab, 17, hd, 644, K, Zekât; Nesai, c, 5, sh, 109, bab, 100, hd, 2616, K, Zekât; İbni Mace, c, 1, sh, 582, bab, 18, hd, 1819, K, Zekât; Darekutni, es-Sünen, c, 2, sh, 132.

meyvesinden yiyiniz, biçildiği gün de hakkını veriniz ve israfta bulunmayınız, şüphe yok ki, Allah Teâlâ israf edenleri sevmez.[1092]

"Onlardan her birinin meyvelendiği zaman meyvesinden yiyiniz, biçildiği gün de hakkını veriniz".[1093] Ayeti kerimesinde, bu hak üzerinde ihtilaf vardır; İbni Abbas, Enes bin Malik (r.anhüma) ikisine göre bu hak farz olan zekâttır.

2/267. Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin ve yerden sizin için çıkarmış olduğumuz şeylerin temizlerinden harcayınız. Ve öyle kötüsünü vermek kastinde bulunmayınız ki, siz ondan harcarsınız da kendiniz ise onun hakkında göz yummadıkça alıcısı olmazsınız. Ve biliniz ki, şüphe yok Allah Teâlâ zengindir, övülmüştür.[1094]

Mücahid bu ayet ticaret hakkında inmiştir dedi.[1095] "Kazandığınız şeylerin ve yerden sizin için çıkarmış olduğumuz şeylerin temizlerinden harcayınız, (veriniz)"[1096] ayetinin ticaret mallarındaki zekâtın vucubiyeti için delildir. [1097]

(706) Ticaret Malları Zekâtının Delili

2/267. Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin ve yerden sizin için çıkarmış olduğumuz şeylerin temizlerinden harcayınız. Ve öyle kötüsünü vermek kastinde bulunmayınız ki, siz ondan harcarsınız da kendiniz ise onun hakkında göz yummadıkça alıcısı olmazsınız. Ve biliniz ki, şüphe yok Allah Teali zengindir, övülmüştür.[1098]

İmam'ı Kurtubi diyor ki bu ayette ihtilaf vardır. Bundan kasıt infaktır. Burada Ali bin Ebi Talib (r.a) ve Abidete-s Selmani (r.a) ve İbni Sirin (r.a) bu zekâtın farziyeti hakkındadır demişlerdir.[1099]

Sünnetteki delili ise şöyledir. Semure b. Cündüb (r.a)'den demiştir ki. Hz. Peygamber (s.a.v) bize satış için hazırladığınız mallardan sadaka (zekât) vermemizi emrediyordu. [1100]

(707) ÜÇÜNCÜ KİTABIN SORULARI VE CEVAPLARI

Zekâtın Verilmesini Vacip Kılan Şeylerin Hükmü

Soru: Zekât kitabında kaç tane bölüm vardır?
Cevap: Zekât kitabında dokuz fasıl (bölüm) vardır.
Zekât bölümü: Zekâtın verilmesini vacip kılan şeyler.
Birinci bölüm: Develerin zekâtı,
İkinci bölüm: Sığırların zekâtı,
Üçüncü bölüm: Koyunların zekâtı,
Dördüncü bölüm: Ortaklı olan malların zekâtı,
Beşinci bölüm: Altın ve gümüşün zekâtı,
Altıncı bölüm: Ekin ve meyvelerin zekâtı,
Yedinci bölüm: Ticaret mallarının zekâtı,

[1092] En'am suresi 6/141;
[1093] En'am suresi 6/141;
[1094] Bakara suresi 2/267;
[1095] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 94;
[1096] Bakara suresi 2/267;
[1097] Nesefi tefsiri, c, 1, sh, 139;
[1098] Bakara suresi 2/267;
[1099] Cami'ul Ahkam'ul Kur'an, c, 2, sh, 292;
[1100] Ebu Davud Trc ve Şerhi, c, 6, sh, 112; Ebu Davud, c, 2, sh, 211, 212, bab, 3, hd, 1562, K, Zekat; Darekutni Sünen, c, 2, sh, 128;

Sekizinci bölüm: toplu manası. Sadakaı fıtır.
Dokuzuncu bölüm: Zekât ve fitre kimlere verilir.

Soru-1- Zekatın verilmesini vacip kılan şeyler kaç tanedir. Ne gibi şeylerde zekat vacip olur?

Cevap–1- Zekât beş şey ile vacip olur.

1- Mevaşi'lerde: (Yani hayvanların zekâtı).
2- Esman (paralar) altın ve gümüşün zekâtı.
3- Zuruu: (Yani ziraat mallarının zekâtı).
4- Simar: (Yani meyvelerin zekâtı).
5- Urudu't ticareti: (Yani ticaret mallarının zekâtı).

Soru-2-Hayvanların zekatı nasıl olur ve hangi cins hayvanlarda verilmesi lazım gelir?

Cevap–2-Mevaşi: Hayvanların zekâtına gelince.(Bunlar) üç cins (hayvanda) verilmesi vacip olur.

1- Deve.
2- İnek.(sığır).
3- Koyun. (ve keçi).

Soru–3-Bu hayvanların zekatının farz olması için kaç şart gerekir?.

Cevap–3-Bu hayvanların zekâtının farz olması için altı şart gerekir.

1- Müslüman olmak.
2- Hür olmak.
3- Tam mülkiyet sahibi olmak.(Yani mülkiyeti kendisine ait olmak).
4- Nisap miktarına ulaşmış olmak.
5- Senesi dolmuş olmak.
6- Ağzı ile otlamış olmak.

Soru-4- Semenlerin zekatı(yani altın ve gümüşün) zekatlarının kaç tane şartı vardır?

Cevap-4- Semenlerin zekâtı(yani altın ve gümüşün) şartları beş tanedir.

1- Müslüman olmak.
2- Hür olmak.
3- Tam mülkiyet sahibi olmak,
4- Nisap miktarına ulaşmış olmak.
5- Senesi dolmuş olmak.

Soru–5- Ziraat mallarının zekâtının kaç tane şartı vardır?

Cevap–5- Ziraat mallarının zekâtı farz olması için üç şart gerekir.

1- Ziraat mallarının insanlar tarafından ekilmiş olması.
2- Yiyecek olarak dayanıklı mallardan olması.
3- Nisap miktarı kabuksuz olarak vesk'e ulaşmış olması.

Soru-6- Meyvelerinin zekatı nasıl olur ve kaç çeşit meyve ile vacip olur?

Cevap-6- Meyvelerin zekâtına gelince bunlar iki çeşit meyveye vacip olur.

1- Kuru hurma.
2- Kuru üzüm.

Soru-7- Meyvelerin zekatının şartları kaç tanedir?

Cevap-7- Meyvelerin zekatı dört şart ile vacip olur.

1- Müslüman olmak.
2- Hür olmak.
3- Tam mülkiyet sahibi olmak,

4- Nisap miktarına ulaşmış olmak.

Soru-8- Ticaret mallarının zekâtı şartları kaç tanedir?

Cevap-8-Ticaret mallarına gelince. Bunların vacip olması için gereken şartlar. Altın ve gümüşten geçen şartların aynısıdır.

1- Müslüman olmak.
2- Hür olmak.
3- Tam mülkiyet sahibi olmak,
4- Nisap miktarına ulaşmış olmak.
5- Senesi dolmuş olmak.

(708) ÜÇÜNCÜ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[1 فصل] وَأَوَّلُ نِصَابُ الْإِبِلِ خَمْسٌ وَفِيهَا شَاةٌ وَفِي عَشْرٍ شَاتَانِ وَفِي خَمْسَ عَشَرَةَ ثَلَاثُ شِيَاهٍ وَفِي عِشْرِينَ أَرْبَعُ شِيَاهٍ وَفِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ بِنْتُ مَخَاضٍ وَفِي سِتٍّ وَثَلَاثِينَ بِنْتُ لَبُنٍ وَفِي سِتٍّ وَأَرْبَعِينَ حِقَّةٌ وَفِي إِحْدَى وَسِتِّينَ جَذَعَةٌ وَفِي سِتٍّ وَسَبْعِينَ بِنْتَا لَبُونٍ وَفِي اِحْدَي وَتِسْعِينَ حِقَّتَانِ وَفِي مِائَةٍ وَاْحدَى وَعِشْرِينَ ثَلَاثُ بَنَاتِ لَبُونٍ ثُمَّ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ وَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ.

(709) ÜÇÜNCÜ KİTAP BİRİNCİ BİRİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[1 فصل] وَأَوَّلُ نِصَابُ الْإِبِلِ خَمْسٌ وَفِيهَا شَاةٌ وَفِي عَشْرٍ شَاتَانِ وَفِي خَمْسَ

Beş (deve) de
İki koyun
On tanede
Koyun
O beş devede
Beş
Deve
Nisap
İlki
Fasıl
Bir-incisi

عَشَرَةَ ثَلَاثُ شِيَاهٍ وَفِي عِشْرِينَ أَرْبَعُ شِيَاهٍ وَفِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ بِنْتُ مَخَاضٍ وَفِي

Meğad (2 yaşında deve)
Bir bintu (Bir dişi)
Yirmi beş devede
Koyunlar
Dört
Yirmi tanede
Koyunlar
Üç
On

سِتٍّ وَثَلَاثِينَ بِنْتُ لَبُنٍ وَفِي سِتٍّ وَأَرْبَعِينَ حِقَّةٌ وَفِي إِحْدَى وَسِتِّينَ جَذَعَةٌ وَفِي سِتٍّ

Altı devede

Bir ciz'a (5 yaşında deve)
Altmış bir devede
Bir hıkka (4 yaşında deve)
Kırk altı deve de
Lebun (3 Yaşıda deve)
Bir bintu (Bir dişi)
Otuz altı devede

وَسَبْعِينَ بِنْتَا لَبُونٍ وَفِي اِحْدَي وَتِسْعِينَ حِقَّتَانِ وَفِى مِائَةِ وَاْحدَى وَعِشْرِينَ ثَلاَثُ بَنَاتِ

Benat (dişi develer)
Üç
121 devede
Yirmi
Bir
Yüz de
İki hıkka (4 yaşında iki deve)
Doksan bir devede
Lebun (3 Yaşıda deve)
Yetmiş altı devede

لَبُونٍ ثُمَّ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ وَفِى كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ.

Bir hıkka (4 yaşında deve)
Her elli devede
Lebun (3 Yaşıda deve)
Bir bintu (Bir dişi)
Her kırkta bir devede
Sonra
Lebun (3 Yaşıda deve)

(710) ÜÇÜNCÜ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

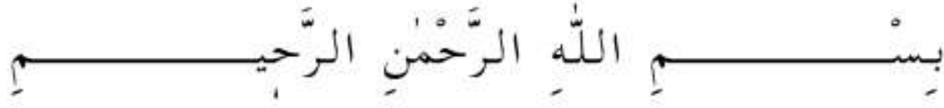
(711) Develerin Zekâtının Hükmü

Develerin ilk nisabı beş (tane deve)dır. Bu beş devede bir tane bir yaşını doldurmuş koyun veya iki yaşını doldurmuş keçiden zekât verilir. On devede iki tane bir yaşını doldurmuş koyun veya iki yaşının doldurmuş keçiden zekât verilir. On beş deveden üç tane koyun veya keçiden zekât verilir. Yirmi devede dört tane koyun veya keçi zekât olarak verilir. Yirmi beş devede bir tane bir yaşını doldurmuş dişi bir deve zekât olarak verilir. Otuz altı devede iki yaşını doldurmuş bir deve zekât verilir. Kırk altı devede üç yaşını doldurmuş bir deve zekât verilir. Altmış bir devede dört yaşını doldurmuş bir deve zekât verilir. Yetmiş altı devede iki yaşını doldurmuş iki tane dişi deve zekât verilir. Doksan bir devede üç yaşını doldurmuş iki tane deve zekât verilir. Yüz yirmi bir devede iki yaşını doldurmuş üç tane dişi deve zekât olarak verilir.(Bu sayılardan) sonra her kırk devede iki yaşını doldurmuş bir dişi deve zekât olarak verilir. Her elli devede ise üç yaşını doldurmuş bir deve zekât olarak verilir.

(712) ÜÇÜNCÜ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(713) Develerin Zekâtının Delilleri

Yine Enes İbn-i Malik radiya'llâhu anh'den Ebû Bekr radiya'llâhu anh'in, kendisini Bahreyn'e (zekât amili olarak) gönderirken şu mektubu verdiği rivayet edilmiştir:

Sana verilen şu mektup, Allah'ın, Resulüne emrettiği ve Resûlullâh salla'llâhu aleyhi ve sellem'in Müslümanlar üzerine takdir ve tayin buyurduğu fariza-i zekât (ahkâmını muhtevi bir nüsha)dır. Her hangi bir Müslüman'dan bu kitabda bildirilen miktarı veçhile zekât talep edilirse, o Müslüman bu zekâtını versin! Bundan fazla istenilirse (ziyadeyi) vermesin!

Deveden yirmi dört (tanesi)nde ve bundan aşağısında koyun olarak (vâcib olan zekât,) her beş devede bir koyundur. Deve sayısı:

25 şe irişince,	35 şe kadar		dişi bir bint-i mahad,	
36 ya	"	45 şe	"	bir bint-i lebun,
46 ya	"	60 şa	"	böğür basacak bir hıkka
61 re	"	75 şe	"	bir cezea,
76 ya	"	90 na	"	iki bint-i lebun,
91 re	"	120 ye	"	böğür basacak iki hıkka.

Zekât vermek vacip olur.

Deve sayısı yüz yirmiden fazla olunca, her kırk devede bir "bint-i lebûn", ve her elli devede bir hikka zekât vardır. Kim ki, dört deveden fazla hayvana malik değildir, bu miktarda sadaka yoktur. Meğerki deve sahibi (tetevvuan) vere. Deve sayısı beşe baliğ olunca da bir koyun zekât vacip olur.

Senin birçok günleri yaylakta güdülen koyunun _zekât_ı, kırk olunca, yüz yirmiye kadar bir koyundur. Yüz yirmiden ziyadede de iki yüze kadar iki koyundur. Koyun iki yüzü geçerse üç yüze kadar, üç koyundur, üç yüzü geçince her yüz koyunda bir koyun vacip olur. Bir kimsenin de yayılır koyunu, kırktan bir koyun noksan olursa, bu noksan koyunda zekât yoktur. Meğerki koyun sahibi (nafile olarak) vermek dileye.

(İki yüz dirhem) gümüşte de rub'u öşür (miktarı) zekât vaciptir. Gümüş miktarı yüz doksan dirhem olursa, bundan da zekât yoktur. Meğerki gümüş sahibi (tetavvuan) vermek isteye.[1101]

(714) ÜÇÜNCÜ KİTAP BİRİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Develerin Zekâtının Hükmü

Soru–9- Develerin ilk nisabı kaç (tane deve)dır?

Cevap–9- Develerin ilk nisabı beş (tane deve)dır.

Soru–10- Develerin sayısı beş olursa. Bu beş devede kaç tane koyun verilir?

Cevap–10- Bu beş devede bir tane bir yaşında koyun veya iki yaşında bir keçi zekât olarak verilir.

Soru–11- Develerin sayısı on olursa. On devede kaç tane koyun verilir?

Cevap–11- Develerin sayısı on olursa. On devede iki tane koyun veya iki yaşında iki tane keçi verilir.

Soru–12- Develerin sayısı onbeş olursa. Onbeş deveden kaç tane koyun verilir?

Cevap–12- Develerin sayısı on beş olursa. On beş deveden üç tane koyun veya iki yaşında üç tane keçi verilir.

Soru–13- Develerin sayısı yirmi olursa. Yirmi devede kaç tane koyun verilir?

[1101] Sahih-i Buhari tecridi-i sarih hd, 720; Sahih-i Buhari, c, 2, sh, 123,124, bab, 39; K, Zekât; Buhari tercümesi ötüken yay, c, 3, sh, 1380;

Cevap–13- Develerin sayısı yirmi olursa. Yirmi devede dört tane koyun veya iki yaşında dört tane keçi verilir.

Soru–14- Develerin sayısı yirmi beş olursa. Yirmi beş devede kaç tane deve verilir?

Cevap–14- Develerin sayısı yirmi beş olursa. Yirmi beş devede bir yaşını doldurmuş bir deve zekât olarak verilir.

Soru–15- Develerin sayısı otuz altı olursa. Otuzaltı devede kaç tane deve verilir?

Cevap–15- Develerin sayısı otuzaltı olursa. Otuzaltı devede iki yaşını doldurmuş bir deve zekât olarak verilir.

Soru–16- Develerin sayısı kırk altı olursa. Kırk altı devede kaç tane deve verilir?

Cevap–16- Develerin sayısı kırk altı olursa. Kırk altı devede üç yaşını doldurmuş bir deve zekât olarak verilir.

Soru–17- Develerin sayısı altmışbir olursa. Altmışbir devede kaç tane deve verilir?

Cevap–17- Develerin sayısı altmış bir olursa. Altmışbir devede dört yaşını doldurmuş bir deve zekât olarak verilir.

Soru–18- Develerin sayısı yetmiş altıbir olursa. Yetmişaltı devede kaç tane zekât olarak verilir?

Cevap–18- Develerin sayısı yetmişaltı olursa. Yetmiş altı devede iki yaşını doldurmuş bir deve zekât olarak verilir.

Soru–19- Develerin sayısı doksan bir olursa. Doksanbir devede kaç tane zekât olarak verilir?

Cevap–19- Develerin sayısı doksan bir olursa. Doksan bir devede üç yaşını doldurmuş iki deve zekât olarak verilir.

Soru–20- Develerin sayısı yüz yirmi bir olursa. Yüz yirmi bir devede kaç tane zekât olarak verilir?

Cevap–20- Develerin sayısı yüzyirmibir olursa. Yüzyirmi bir devede üç tane iki yaşını doldurmuş deve zekât olarak verilir.

Soru–21- Develerin sayısı yüz yirmi bir olursa. Yüz yirmi bir deveden sonra her kaç devede birkaç tane deve verilmesi lazımdır?

Cevap–21- Develerin sayısı yüz yirmi bir olursa. Bu sayılardan sonra her kırk devede bir tane iki yaşını doldurmuş bir deve. Her elli devede bir tane üç yaşını doldurmuş deve, zekât olarak verilir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(715) ÜÇÜNCÜ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[2 فصل]وَاَوَّلُ نِصَابِ الْبَقَرِثَلاَثُونَ وَفِيهَاتَبِيعٌ وَفِى اَرْبَعِينَ مَسِنَّةٌوَعَلَى هَذَاأَبَدًا فَقِسْ.

(716) ÜÇÜNCÜ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[2 فصل]وَاَوَّلُ نِصَابِ الْبَقَرِثَلاَثُونَ وَفِيهَاتَبِيعٌ وَفِى اَرْبَعِينَ مَسِنَّةٌوَعَلَى هَذَاأَبَدًا فَقِسْ.

O 30 taneden

Kıyas et
Daima
Bu-nun
Üzeri-ne
1 müsinne (3 yaşında bir dana)
40 tanesinde
Bir tebiy'i (2 yaşında bir dana)
30 tanedir
İnek sığır
Nisap (miktar)
İlki
Fasıl
İki-nci

(717) ÜÇÜNCÜ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(718) Sığırların Zekâtının Hükmü

Sığırların(zekâtının) ilk nisabı otuz (tane inek ve sığır)dır. (Bu otuz tanede) bir yaşını doldurmuş bir dana zekât verilir. Sığırların (sayısı) kırk olunca iki yaşını doldurmuş bir sığır zekât verilir. Daima bunun üzerine kıyas et.[1102]

(719) ÜÇÜNCÜ KİTAP İKİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(720) Sığırların Zekâtının Delilleri

Ebu Vail, Muaz (r.a)'dan, Peygamber (s.av) onu Yemen'e (Vali olarak) göndereceği zaman, her otuz sığırdan bir yaşını bitirip iki yaşına girmiş bir erkek dişi sığır, her kırk sığırdan da iki yaşını bitirip üç yaşına basmış bir dişi sığır ve her baliğ olan buluğ çağına erenden (baliğden kasıt zimmet ehli olan zımmide alınan cizyedir ki onun vermesi gerekli çağı buluğ olan zamandır bu çağdan itibaren her baliğ olandan) bir dinar veya onun değerinde Meâfir (Yemen'de bulunan bir elbisedir) alınmasını emretmiştir. [1103]

(721) ÜÇÜNCÜ KİTAP BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Sığırların Zekâtının Hükmü

Soru–22- Sığırların zekâtının ilk nisabı kaç tane inek veya sığırdır?

Cevap–22- Sığırların zekâtının ilk nisabı otuz tane inek veya sığırdır.

Soru–23-Bu otuz tane inek veya sığırda. Kaç tane sığır zekât verilir?

Cevap–23-Bu otuz tane inek veya sığırda bir tane bir yaşını doldurmuş dana zekât olarak verilir.

Soru–24- Sığırların sayısı kırk olunca. Kaç tane sığır zekât olarak verilir?

Cevap–24- Sığırların (sayısı) kırk olunca bir tane iki yaşını doldurmuş sığır zekât olarak verilir. Daima bunun üzerine kıyas et.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

[1102] Yani ister her otuz sığırda bir yaşını doldurmuş bir dana zekât olarak ver veya her kırk sığırda iki yaşını doldurmuş bir sığır zekât olarak ver. Bunlar senin için bir ölçüdür.

[1103] Ebu Davud, c, 2, sh, 234, bab, 5, hd, 1576, K, Zekât; Ebu Davud trc ve Şerhi, c, 6, sh, 164; Tirmizi, c, 3, sh, 20; bab, 5, hd, 623, K, Zekât; Nesai, c, 5, sh, 25, 26, bab, 8, hd, 2448, K, Zekât; İbni Mace c, 1, sh, 576, 577, bab, 12, hd, 1803,1804, K, Zekât;

(722) ÜÇÜNCÜ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[3 فصل] وَأَوَّلُ نِصَابِ الْغَنَمِ أَرْبَعُونَ وَفِيهَا شَاةٌ جَذَعَةٌ مِنَ الضَّأْنِ أَوْ ثَنِيَّةٌ مِنَ الْمَعْزِ وَفِي مِائَةٍ وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ شَاتَانِ وَفِي مِائَتَيْنِ وَوَاحِدَةٍ ثَلَاثُ شِيَاهٍ وَفِي أَرْبَعِمِائَةٍ أَرْبَعُ شِيَاهٍ ثُمَّ فِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ.

(723) ÜÇÜNCÜ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[3 فصل] وَأَوَّلُ نِصَابِ الْغَنَمِ أَرْبَعُونَ وَفِيهَا شَاةٌ جَذَعَةٌ مِنَ الضَّأْنِ أَوْ ثَنِيَّةٌ مِنَ الْمَعْزِ

Üç-üncü — Fasıl — İlki — Nisap (miktar) — Koyun — 40 tanedir — O 40 koyunda — 1 şat (1 koyun) — Cezee (1 ya-şında koyun) — Koyundan — Veya — İki yaşında — Keçiden

وَفِي مِائَةٍ وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ شَاتَانِ وَفِي مِائَتَيْنِ وَوَاحِدَةٍ ثَلَاثُ شِيَاهٍ وَفِي أَرْبَعِمِائَةٍ

Yüz de — Yirmi bir — İki koyun — İki yüz — Bir — Üç — Koyun-lar — 400 tanede

أَرْبَعُ شِيَاهٍ ثُمَّ فِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ.

Dört — Koyun-lar — Sonra — Her (ko-yun) da — Her yüz tanede — Bir koyun

(724) ÜÇÜNCÜ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(725) Koyunların Zekâtının Hükmü

Koyunların ilk nisabı kırk (tanedir bu kırk koyunda). Bir koyun veya iki yaşında bir keçi verilir. Koyunların sayısı yüz yirmiye ulaşınca iki koyun verilir. Koyunların sayısı iki yüz bire ulaşınca üç koyun verilir. Koyunların sayısı dört yüze ulaşınca dört koyun verilir. Bundan sonra her yüz koyundan bir koyun verilir.

(726)) ÜÇÜNCÜ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(727) Koyunların Zekâtının Delilleri

Yine Enes İbn-i Malik radiya'llâhu anh'den Ebû Bekr radiya'llâhu anh'in, kendisini Bahreyn'e (zekât amili olarak) gönderirken şu mektubu verdiği rivayet edilmiştir:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Sana verilen şu mektup, Allah'ın, Resulüne emrettiği ve Resûlullâh salla'llâhu aleyhi ve sellem'in Müslümanlar üzerine takdir ve tayin buyurduğu fariza-i zekât (ahkâmını muhtevi bir nüsha) dır. Her hangi bir Müslüman'dan bu kitabda bildirilen miktarı veçhile zekât talep edilirse, o Müslüman bu zekâtını versin! Bundan fazla istenilirse (ziyadeyi) vermesin!

Deveden yirmi dört (tanesi)nde ve bundan aşağısında koyun olarak (vacip olan zekât,) her beş devede bir koyundur. Deve sayısı:

25 şe irişince, 35 şe kadar dişi bir bint-i mahad,
36 ya " 45 şe " bir bint-i lebun,
46 ya " 60 şa " böğür basacak bir hıkka
61 re " 75 şe " bir cezea,
76 ya " 90 na " iki bint-i lebun,
91 re " 120 ye " böğür basacak iki hıkka.

Zekât vermek vacip olur.

Deve sayısı yüz yirmiden fazla olunca, her kırk devede bir "bint-i lebûn", ve her elli devede bir hikka zekât vardır. Kim ki, dört deveden fazla hayvana malik değildir, bu miktarda sadaka yoktur. Meğerki deve sahibi (tetevvuan) vere. Deve sayısı beşe baliğ olunca da bir koyun zekât vacip olur.

Senin birçok günleri yaylakta güdülen koyunun zekâtı, kırk olunca, yüz yirmiye kadar bir koyundur. Yüz yirmiden ziyadede de iki yüze kadar iki koyundur. Koyun iki yüzü geçerse üç yüze kadar, üç koyundur, üç yüzü geçince her yüz koyunda bir koyun vacip olur. Bir kimsenin de yayılır koyunu, kırktan bir koyun noksan olursa, bu noksan koyunda zekât yoktur. Meğerki koyun sahibi (nafile olarak) vermek dileye.

(İki yüz dirhem) gümüşte de rub'u öşür (miktarı) zekât vaciptir. Gümüş miktarı yüz doksan dirhem olursa, bundan da zekât yoktur. Meğerki gümüş sahibi (tetavvuan) vermek isteye.[1104]

(728) ÜÇÜNCÜ KİTAP ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Koyunların Zekâtının Hükmü

Soru–25- Koyunların ilk nisabı kaç tanedir?

Cevap–25- Koyunların ilk nisabı kırk tanedir.

Soru–26- Koyunların ilk nisabı kırka ulaşınca bu kırk koyunda kaç tane koyun veya keçi verilir?

[1104] Sahih-i Buhari tecridi-i sarih hd, 720; Sahih-i Buhari, c, 2, sh, 123, bab, 38; K, Zekât; Buhari tercümesi ötüken yay, c, 3, sh, 1381;

Cevap–26- Koyunların ilk nisabı kırk tanedir bu kırk koyunda. Bir koyun veya iki yaşında bir keçi verilir.

Soru–27-Kırk koyundan yüz yirmi koyuna kadar kaç tane koyun zekât olarak verilir?

Cevap–27- Koyunların sayısı yüz yirmiye ulaşınca iki koyun zekât olarak verilir.

Soru–28- Koyunların sayısı yüz yirmiyi geçip o koyunların sayısı iki yüz bire ulaşınca kaç koyun verilir?

Cevap–28- Koyunların sayısı iki yüz bire ulaşınca üç koyun zekât olarak verilir.

Soru–29- Koyunların sayısı dört yüze ulaşınca kaç tane koyun zekât olarak verilir.

Cevap–29- Koyunların sayısı dört yüze ulaşınca dört tane koyun zekât olarak verilir.

Soru–30-Koyunların sayısı dört yüze ulaşınca dört tane koyun zekât olarak verildiği halde dört yüzü geçtikten sonra kaçtan kaçı zekât olarak verilir?

Cevap–30- Koyunların sayısı dört yüze ulaşınca dört tane koyun zekât olarak verilir. Bundan sonra her yüz koyundan bir koyun zekât olarak verilir.

(729) ÜÇÜNCÜ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[4 فصل] وَالْخَلِيطَانِ يُزَكِّيَانِ زَكَاةَ الْوَاحِدِ بِسَبْعِ شَرَائِطَ إِذَا كَانَ الْمُرَاحُ وَاحِدًا وَالْمَسْرَحُ وَاحِدًا وَالْمَرْعَى وَاحِدًا وَالفَحْلُ وَاحِدًا وَالْمَشْرَبُ وَاحِدًا وَالْحَالِبُ وَاحِدًا وَمَوْضِعُ الْحَلْبِ وَاحِدًا.

(730) ÜÇÜNCÜ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[4 فصل] وَالْخَلِيطَانِ يُزَكِّيَانِ زَكَاةَ الْوَاحِدِ بِسَبْعِ شَرَائِطَ إِذَا كَانَ الْمُرَاحُ وَاحِدًا

Bir-dir
Kaldığı yer ahır
Oldu
Ne zaman ki
Şart-lar
Yedi ile
Bir-dir
Zekat
Zekatları verilir
İki karışık
Fasıl
Dört-üncü

وَالْمَسْرَحُ وَاحِدًا وَالْمَرْعَى وَاحِدًا وَالفَحْلُ وَاحِدًا وَالْمَشْرَبُ وَاحِدًا وَالْحَالِبُ وَاحِدًا

Bir-dir
Süt sağıcıları
Bir-dir
Su içtik-leri yer
Bir-dir
Koç-ları
Bir-dir
Otladık-ları yer
Bir-dir
Toplandık-ları yer

وَمَوْضِعُ الْحَلْبِ وَاحِدًا.

Bir-dir
Süt-ün
Yer-i kab-ı

(731) ÜÇÜNCÜ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(732) Ortaklı Olan Malların Zekâtının Hükmü

Ortaklı olan malların zekâtı yedi şart ile bir kişinin malı gibi zekâtı verilir. (Şartlar sırası ile şöyledir).

1- Yattıkları(istirahat)ettikleri (ahırları) bir olacak.
2- Toplanıp sevk edildikleri yerleri bir olacak.
3- Meraları(otladıkları yerleri) bir olacak.
4- Koçları bir olacak.
5- Su içtikleri yerleri bir olacak.
6- Süt sağıcıları bir olacak.
7- Süt sağdıkları kapları bir olacak.

(733) ÜÇÜNCÜ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(734) Ortaklı Olan Malların Zekâtının Delilleri

Yine Enes İbn-i Malik radiya'llâhu anh'den şöyle rivayet edilmiştir:

Ebû Bekr radiya'llâhu anh Resûlullâh salla'llâhu aleyhi ve sellem'in takdir buyurduğu zekât miktarına dair Enes İbn-i Malik'e yazdığı bir mektubunda: zekât (artar veya eksilir) korkusiyle müteferrik (yani karışık zekât malı) bir araya toplanmaz, müctemi' (toplu bir arada) bulunanların arası da tefrik edilmez. (yani ortaklı malların arası ayrılmaz)[1105]

Yine Enes İbn-i Malik radiya'llâhu anh'den şöyle rivayet edilmiştir:

Ebû Bekr radiya'llâhu anh, Resûlullâh salla'llâhu aleyhi ve sellem'in takdir buyurduğu zekât miktarına dair Enes'e (şunu da) yazmıştır: her hangi iki halitadan (ortaklı iki veya daha fazla kişiden) müteşekkil müşterek bir sürünün zekâtı hususunda bu halita, (şirket, yani ortak malların) sahipleri aralarında ber-mûcib-i adalet yekdiğerine müracaat ederler.[1106] (Yani adalet gereğince birbirlerine müracaat ederler).

(735) ÜÇÜNCÜ KİTAP DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Ortaklı Olan Malların Zekâtının Hükmü

Soru–31- Ortaklı olan mallarının zekâtı kaç şart ile bir kişinin malı gibi zekâtı verilir?

Cevap–31- Ortaklı olan mallarının zekâtı yedi şart ile bir kişinin malı gibi zekâtı verilir. (Şartlar sırası ile şöyledir).

(1) Yattıkları(istirahat)ettikleri (ahırları) bir olacak.
(2) Toplanıp sevk edildikleri yerleri bir olacak.
(3) Meraları(otladıkları yerleri) bir olacak.
(4) Koçları bir olacak.
(5) Su içtikleri yerleri bir olacak.
(6) Süt sağıcıları bir olacak.
(7) Süt sağdıkları kapları bir olacak.

[1105] Sahih-i buhari Tecridi- i sarih, hd, 716; Sahih-i buhari, c, 2, sh, 124, bab, 38, K, Zekât; Buhari tercümesi ötüken yay, c, 3, sh, 1381;

[1106] Sahih-i buhari Tecridi- i sarih, hd, 717; Sahih-i buhari, c, 2, sh, 122, 123, bab, 35, K, Zekât; Buhari tercümesi ötüken yay, c, 3, sh, 1376;

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين26)

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(736) ÜÇÜNCÜ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[5 فصل] وَنِصَابُ الذَّهَبِ عِشْرُونَ مِثْقَالاً وَفِيهِ رُبْعُ الْعُشْرِ وَهُوَ نِصْفُ مِثْقَالٍ وَفِيمَا
زَادَ بِحِسَابِهِ وَنِصَابُ الْوَرِق مِائَتَا دِرْهَمٍ وَفِيهِ رُبْعُ الْعَشْرِ وَهُوَ خَمِسَةُ دَرَاهِمَ وَفِيهَا
زَادَ بِحَسَابِهِ وَلاَتَجِيبُ فِى الْحُلِيِّ الْمُبَاحِ زَكَاةِ.

(737) ÜÇÜNCÜ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[5 فصل] وَنِصَابُ الذَّهَبِ عِشْرُونَ مِثْقَالاً وَفِيهِ رُبْعُ الْعُشْرِ وَهُوَ نِصْفُ مِثْقَالٍ وَفِيمَا

Beş-inci / Fasıl / Nisap / Altın / Yirmi / Miskal / O miskallarda / Çeyrek / On-un / O çeyrekler / Yarı-sı / Miskal / O miskaller ki

زَادَ بِحِسَابِهِ وَنِصَابُ الْوَرَق مِائَتَا دِرْهَمٍ وَفِيهِ رُبْعُ الْعَشْرِ وَهُوَ خَمِسَةُ دَرَاهِمَ وَفِيهَا

Fazlalaştı / Onu hesap-lamak ile / Nisap / Gümüş / İki yüz / Dirhem / O dirhemlerde / Çeyrek / On-un / O çeyrekler / Beş / Dirhem-ler / O dirhemler ki

زَادَ بِحَسَابِهِ وَلاَتَجِيبُ فِى الْحُلِيِّ الْمُبَاحِ زَكَاةِ.

Fazlalaştı / Onu hesap-lamak ile / Vacip olmaz / Ziynet takı / Mübah / Zekat

(738) ÜÇÜNCÜ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(739) Altın Ve Gümüşün Zekâtının Hükmü [1107]

[1107] **Altın, Gümüş ve Paraların Zekâtı:** Altın ve Gümüşte Nisap: Altının nisabı yirmi miskal, gümüşün nisabı ise iki yüz dirhemdir. Borcundan ve asli ihtiyaçlarından fazla olarak yirmi miskal altına veya iki yüz dirhem gümüşe yahut bunların karşılığı kadar para ya da ticaret malına sahip olan kimse, üzerinden bir yıl da geçmişse zekâtla yükümlü olur. Altın, gümüş ve parada zekât nisbeti kırkta bir, yani yüzde iki buçuktur. Buna göre, yirmi miskal altında yarım miskal, iki yüz dirhem gümüşte ise beş dirhem zekât gerekir. Miskalin sikkeli altın para şekline dinar denir. Bir miskal, yirmi kırat olup yüz arpa ağırlığında, bir dirhem ise dört kırat olup yirmi arpa ağırlığındadır. Bir kırat= beş arpa= 0,2 gr. dır. Zekâtta esas olan ölçü şer'i dirhemdir. Günümüz ölçü birimine göre, 1 şer'i dirhem= 2,8 gramdır. 200 dirhem

Altın zekâtının nisap[1108]ı yirmi mıskaldır [1109]. O miskalin on da çeyreği(iki tane on da çeyrek) yarım[1110] miskal eder. Miskallerde bir fazlalaşma olursa o fazlalık hesap edilerek zekâtı verilir. [1111]

---

x 2,8= 560 gram olur. 1 miskal= 20 kırat olup, 20 kırat x 0,2= 4 grama denk olur. Buna göre, 20 miskal x 4=80 gram, altının nisabı olur. Bu ölçüye göre, ağırlık bakımından yedi miskal altın, on dirhem gümüşe denk olur. Altın ve gümüş arasındaki bu denklik, piyasada tedavülde bulunan ve standard olmayan, dinar ve dirhemleri bir esasa bağlamak amacıyla Hz. Ömer'in halifeliği sırasında belirlenmiştir. Şer'i ölçüye göre altının nisabı 80 gram, gümüşün nisabı ise 560 gramdır. Ancak dirhem ağırlığı ülkelerin örfüne göre bazı değişiklikler gösterdiği için, İslâm âlimleri zekâtın, ülkelerin örfî dirhemleri üzerinden verilebileceğine hükmetmişlerdir. Osmanlıların uygulamasında 20 miskal altın 96 grama; 200 dirhem gümüş de 640 grama denk kabul edilmiştir. Bu örfî ölçüye göre, altında zekâtın nisabı 96 gram, gümüşte ise 640 gram olur. **Altın ve gümüşün nisap miktarları hadis-i şeriflerle sabittir.** Hz. Ali (r.a)'nin naklettiği bir hadiste Rasûlullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Altında yirmi dinara kadar bir şey yoktur. Senin yirmi dinarın bulunduğu ve üzerinden bir yıl geçtiği vakit, ondan yarım dinar zekât vermen gerekir" Hz. Ömer'in rivayet ettiği başka bir hadiste, Allah elçisi: "Yirmi miskalden az altında zekât yoktur" buyurmuştur. Abdullah b. Ömer ve Hz. Aişe, Rasûlullah (s.a.s)'in altınla ilgili zekât uygulaması hakkında şöyle demişlerdir: "Hz. Peygamber her yirmi dinarda yarım dinar ve kırk dinarda da bir dinar alıyordu." Gümüşün nisap miktarıyla ilgili olarak Ebu Saîd el-Hudrî (r.a)'den rivayet edildiğine göre Allah Rasulü şöyle buyurmuştur: "Beş ukiyye'den az gümüşte, beş zevd'den az devede ve beş vesk'ten az hububatta zekât yoktur". Beş ukiyye'nin iki yüz dirheme denk olduğu Hz. Ali'nin rivayet ettiği şu hadisle sabittir. Rasûlullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "At ile kölenin zekâtını affettim. Siz her kırk dirhemde bir dirhem zekât verin. 199 dirhemde zekât yoktur. Fakat gümüş 200 dirheme ulaştığında, bundan beş dirhem zekât vermek gerekir." İbn Ömer ve Hz. Ali şöyle demişlerdir: "Sahabeden gümüşün nisabının 200 dirhem olduğuna karşı çıkan olmamıştır." **Ebu Hanîfe'ye göre,** altın ve gümüş nisap miktarını aşarsa, yirmi miskalden fazla altın, dört miskale ve iki yüz dirhem gümüşten fazla olan miktar kırk dirheme ulaşmadıkça bu fazla için ayrıca zekât lazım gelmez. Ancak bu fazla ile birlikte başka bir ticaret malı bulunursa, bunlar birbirine eklenerek hesaplanır. Çünkü Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Gümüşün zekâtını kırk dirhemde bir dirhem olarak ödeyin." Fakat altın ile gümüşten nisabın üstündeki miktar kıymet olarak dört miskale veya kırk dirheme eşit olursa, bu fazlalıktan da zekât gerekir. Ebu Yûsuf, İmam Muhammed ve Hanefîler dışındaki çoğunluk fakihlere göre ise, iki yüz dirhemden fazla gümüşün veya yirmi miskali aşan altının zekâtı yüzde hesabı ile verilir. Bu fazlalık az da olsa yüzde iki buçuk zekât gerekir. Delil şu hadis-i şeriftir: "Her kırk dirhemde bir dirhem zekât verin. İki yüze tamamlanıncaya kadar size birşey vermek gerekmez. Miktar iki yüz dirhem olunca beş dirhem zekât vermek gerekir. Fazlası artık bu hesaba göre zekâta tabidir." Mesela; bir kimsenin iki yüz otuz dokuz dirhem gümüşü bulunsa, **Ebu Hanîfe'ye göre,** yalnız iki yüz dirhem için beş dirhem zekât verilir. Geri kalan otuz dokuz dirhem için zekât gerekmez. Bu küsurlar kırka ulaşmadıkça zekâttan muaftır. **Diğer imamlara göre ise,** nisap miktarını aşınca bütünü üzerinden kırkta bir zekât uygulanır. Yine bir kimsenin yalnız iki yüz yetmiş dirhem gümüşü bulunsa, **Ebu Hanîfe'ye göre** iki yüz kırk dirhem için altı dirhem zekât vermesi gerekir. Geri kalan otuz dirhem zekâttan muaftır. **Diğer imamlara göre** bunun için de zekât gerekir. Altın cinsinde de nisaptan sonraki dörder dinarlık fazlalıklar için bu prensip uygulanır. Altın ile gümüşün nisap miktarına ulaşıp ulaşmadığını belirlemek için kıymetlerine değil, ağırlıklarına bakılır. Bunda görüş birliği vardır. Buna göre, altından yapılmış bir vazonun ağırlığı nisaptan az, mesela, on sekiz miskal olduğu halde kıymeti, kendisinde bulunan sanat değeri dolayısıyla yirmi beş miskal altına denk bulunsa ittifakla zekâta tabi olmaz. Ancak bununla birlikte zekâta tabi başka bir mal bulunup da toplamının nisaba ulaşması durumu müstesnadır. Kendilerine riba cereyan etmeyen, yani ölçü veya tartı ile alınıp satılmayan kıyemî mallardan zekât verilmesinde kıymetlerine bakılır, vezin veya sayılarına bakılmaz. Buna göre, orta büyüklükte iki koyun zekât yükümlülüğü bulunan kimse, bunların kıymetlerini para olarak verebileceği gibi, bu ikisinin kıymetine denk iyi bir koyun da vererek zekâtını ödeyebilir. Çünkü koyunlar kıyemî olup, bunlardan birinin yerine başkasını vermekte riba söz konusu olmaz. Fakat riba cereyan eden mislî (standard) malların kendi cinsinden verilecek zekâtında miktarlara uyulması gerekir. Mesela; zekât olarak verilmesi gereken beş kile adi buğday yerine dört kile kaliteli buğday verilemez. Yine iki miskal altın yerine, san'at değerinden dolayı buna denk olan bir miskal altın verilemez. Çünkü bu durumlarda faiz söz konusu olur. Bu görüş Ebu Hanîfe, Ebu Yûsuf ve İmam Muhammed'e aittir. İmam Züfer'e göre ise verilebilir. Çünkü kıymetleri eşittir. Faiz ise Allah ile kulu arasında bulunamaz. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1108] Nisap: Zekâtın farz olması için gerekli olan miktar.

[1109] **Miskal:** Günümüzdeki hesaba göre yirmi miskal 85 gr altına denktir. Yani 85 gr altından aşağı olmaz. Bu miktara ulaşan altının zekâtını vermek farzdır.

[1110] Yani yirmi miskal altında yarım miskal zekât verilir.

[1111] **Nisap Tamamlama:** Altın, gümüş, para ve ticaret malları nisap tamamlamada biri diğerine eklenir. Buna göre, bir kimsenin bir miktar altın ile gümüşü, bir miktar da ticaret malı bulunup da, bunların toplamının kıymeti bir nisap miktarına, mesela 80 gram altına denk bulunsa, kırkta bir nisbetinde zekât gerekir. **Ebu Hanîfe'ye göre,** nisapların birbirini tamamlaması kıymet, Ebu Yûsuf ve İmam Muhammed'e göre ise cüz bakımından olur. Buna göre, bir kimsenin mesela; yüz dirhem gümüş ile yüz dirhem gümüş kıymetinde on miskal altını bulunsa, bunun için ittifakla beş dirhem miktarı zekât gerekir. Fakat yüz dirhem gümüşle, yüz dirhem gümüş kıymetinde beş miskal altını veya elli dirhem gümüş ile yüz elli dirhem gümüş kıymetinde on miskal altını bulunsa Ebu Hanîfe'ye göre beş dirhem miktarı zekât gerekirse de, Ebu Yûsuf ve İmam Muhammed'e göre, cüz bakımından nisaplar tamamlanmadığı için zekât gerekmez. Diğer yandan yüz elli dirhem gümüş ile elli dirhem kıymetinde beş miskal altın bulunsa yine ittifakla beş dirhem zekât gerekir. Çünkü kıymetleri tam gümüş nisabına denktir. Ayrıca birinin nisabı dörtte üç, diğerinin nisabı da dörtte bir nisbetinde bulunmakla, tamamı bir nisaba denk olmuş olur. İmam Şâfiî'ye göre altın ile gümüş nisap tamamlamak için

Gümüş zekâtının nisabı iki yüz dirhemdir [1112]. O dirhemlerin on da çeyreği(bunun toplam zekâtı)beş dirhem eder. Dirhemlerde fazlalaşma olursa o fazlalık hesap edilerek zekâtı verilir.[1113] Kadınların mubah olarak takındıkları(takı) ziynetlerinde zekât yoktur. [1114]

---

birbirine eklenemez. Çünkü cinsleri farklıdır. Belki her birinde ayrıca nisabın tam olması aranır. **Ayarı Düşük Altın ve Gümüşün zekâtı:** Değeri daha düşük madenle karışık bulunan altın veya gümüşe "mağşûş" denir. Altının gümüşle veya gümüşün bakırla karıştırılması gibi. Altın ve gümüş başka bir madenle karışık bulununca, altını çoksa altın, gümüşü çoksa gümüş hükmünde olur. Eğer karışık maden yarıdan fazla ise altın veya gümüş kısmı nisap miktarına ulaşırsa veya ulaşmadığı takdirde başka parası yahut ticaret malı bulunursa, ona göre zekâtı hesap edilerek verilir. Bunlar ticaret mallarından ise diğer maden kısmı da ayrıca dikkate alınır. Bunların altın veya gümüş kısmı nisap miktarına ulaşmazsa tamamı ticaret malı hükmünde olur. Altın ile gümüş rayiç para niteliğinde olmamak üzere karışık bir halde bulunursa bakılır. Eğer altın kendi başına nisap miktarında ise veya ikisi bir nisap miktarında olup altın gümüşe tartı veya kıymetçe galip veya eşit ise hepsi altın sayılır, ona göre zekât gerekir. Fakat altın nisap miktarında olmayıp kendisine gümüş galip ise hepsi de gümüş sayılır. Mesela; altın ve gümüş karışımı bir tabloda altın yirmi miskal, gümüş iki veya üç yüz dirhem olsa hepsi altın sayılır. Yine altın on miskal olduğu halde, iki üç yüz dirhem olan gümüş kısmından kıymetli bulunsa yine hepsi altın sayılır. Fakat altın yine on miskal olduğu halde gümüş kısmı yüz, iki veya üç yüz dirdem kadar olup kıymetçe on miskal altından yüksek bulunsa hepsi gümüş sayılır. Rayiç olan mağşûş paraların altınları veya gümüşleri, karışık maddelere galip veya eşit olursa altın veya gümüş gibi zekâta tabi olurlar. Mağlub olursa ticaret malları hükmünde olup yıl sonundaki kıymetlerine göre zekâtları verilir. Bunlarda ticaret niyeti aranmaz. Çünkü nakit para yerindedir. Altın ile gümüş karışımı rayiç para, akça veya ticaret malı kabilinden olmayınca tartıları esas alınır, bunlar nisap miktarına ulaşırsa veya ulaşmadığı halde zekâta tabi başka bir mal ile birlikte bulunursa ona göre zekâtları hesaplanır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

1112 **Dirhem:** Günümüzdeki hesaba göre iki yüz dirhem 595 gr gümüşe denktir. Yani 595 gr gümüşten aşağı olmaz. Bu miktara ulaşan gümüşün zekâtını vermek farzdır. Ayrıca 595 gr gümüş 85 gr altına denktir. Bu altın ve gümüşün miktarını daha teferruatlı öğrenmek isteyenler için şu kitaplara bakmalarını tavsiye ederiz. Dr. Yusuf el Kardavi. İslam hukukunda zekât,1,270; Prof. Dr. Vehbe Zuhayli. İslam fıkhı ansiklopedisi, 3, 272; Halil Gönenç. Büyük Şafii ilmihali,201; Muhammed Emin İrbili. Tenviru'l Kulub, 302.

1113 **Alacakların Zekâtı:** Başkalarının zimmetinde olup, nisap miktarına ulaşan nakit para türünden alacaklar, zekâta tabi olup olmama bakımından üçe ayrılır. **a) Kuvvetli alacak:** Borç olarak verilen paralar, veresiye satılan ticaret mallarının bedeli olan alacaklar, borçlu borcunu kabul ediyorsa veya borç sağlam belgelerle ispat edilebilecek durumda ise kuvvetli alacaklardır. Bunlar tahsil edildiği zaman geçmiş yıllara ait zekâtları verilir. Kuvvetli olan ve üzerinden bir yıl geçmiş bulunan bir alacaktan nisabın en az beşte bir miktarı tahsil edilirse, bu miktarın zekâtı hemen verilir. Bundan az tahsil edilirse, sahibinin zekâta tabi başka bir malı bulunmadığı takdirde zekâtını hemen vermesi gerekmez. Diğer yandan İmam Muhammed'e göre böyle bir alacak, borçlu tarafından inkâr edilmekte ise, alacaklının ispat edici belgeleri bulunsa bile, tahsil edildiği zaman geçmiş yıllara ait zekâtı lazım gelmez. Sağlam görülen görüş de budur. Çünkü her belge hakim tarafından geçerli sayılmaz ve herkes dava açma imkânını bulamayabilir. **b) Orta derecede alacaklar:** Ticaret mallarının veya yılın yarıdan fazlasında merada otlayan hayvanların satışından doğan alacaklar niteliğinde olmayıp, kira alacağı veya adi bir elbisenin satışından doğan alacaklar orta alacaklardır. Bu gibi borçlarda yıllanma süresi kiracının veya müşterinin zimmetinde borç meydana geldiği tarihten itibaren başlar ve geçecek yıllar için zekât vermek gerekir. Ancak tam nisap miktarı kadar tahsil edilmedikçe, sahibinin zekâta tabi başka malı bulunmadığı taktirde, zekâtını hemen vermesi gerekmez. Ebu Hanîfe'den daha sağlam görülen bir rivayete göre, bu tür alacakların geçmiş yıllara ait zekâtları lazım gelmez. Belki nisap miktarı kabzedilip bir yıl geçince veya zekâta tabi başka mal varsa, yıl geçmesi beklenmeksizin buna eklenerek zekâtı verilir. **c) Zayıf alacaklar:** Bir şeyin karşılığı olmaksızın başkasının üzerinde olan alacaktır. Mehir, miras, vasiyyet, anlaşmalı boşanmada kadından alınacak muhâlea bedeli ve diyet alacağı gibi alacaklar bu niteliktedir. Çünkü mehir, bir mal mübadelesinden doğmuş bir borç değildir. Boşanma bedelinin de bir mal olarak karşılığı yoktur. Vasiyet borcu diyet ve sulh bedelleri ile miras malları da, bir malın karşılığı olan alacaklar değildir. Bu gibi alacaklardan nisap miktarı elde edilip üzerinden bir yıl geçmedikçe zekât vermek gerekmez. **Alacakların bu şekilde sınıflandırılması Ebu Hanîfe'ye göredir.** Sonuç olarak; bu alacakların her birinden zekât vermek farzdır. Ancak ödeme teslim alma sırasında farz olur. Kuvvetli alacaklarda nisabın beşte biri alınınca, orta ve zayıf alacaklarda ise nisabın tamamı kadar alınınca zekât vermek gerekir. Diğer yandan bir bedel karşılığı olmayan zayıf alacaklar yeni bir kazanç elde etme niteliği taşıdığı için bunların üzerinden bir yıl süre geçmesi gerekir. Zekâta tabi başka bir mal bulunması halinde ise bunlar birbirine eklenerek zekâtı verilir. Ebu Yûsuf ve İmam Muhammed'e göre, diyet dışındaki tüm alacaklar eşit olup kuvvetli alacak niteliğindedir. Üzerinden bir yıl geçsin veya geçmesin tahsil edilen alacağın zekâtı verilir. Çünkü borçlunun yanında iken geçen süre alacaklının yanında geçmiş gibidir. Şâfiîlere göre, altın, gümüş veya ticaret malının karşılığı olan alacaklar için, elde etmeye güç yetince geçmiş yılların zekâtını vermek de gerekir. Ancak alacak hayvan cinsinden veya hurma, üzüm gibi yiyecek maddeleri kabilinden olursa zekât gerekmez. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

1114 **Zinet Eşyasının Zekâtı:** Altın veya gümüşten yapılmış zînet takımları, tablo, kap, kaşık, çatal ve benzerleri için nisap miktarına ulaşınca zekât gerekir. Çünkü altın ile gümüş büyüyen mallar olup, bunlar yaratılış olarak ticaret için hazırlanmıştır. Ayrıca bunların özünde satış bedeli olma (semen) niteliği vardır. Bu yüzden ister külçe, ister döküm, isterse insanlar için süs eşyası olarak elde bulunsun, sahibi bunların zekâtını vermekle yükümlü bulunur. Zînet altınlara zekâtın farz oluşu şu hadise dayanır: Amr b. Şuayb babası yolu ile dedesinden şöyle bir rivâyet nakletmiştir: "Yemen'li bir kadın kızı ile birlikte Hz. Peygamber'in yanına geldi; kızının elinde iki tane altın bilezik vardı. Hz. Peygamber kadına: "Bunların zekâtını veriyor musun?" diye sordu. Kadın: "Hayır" dedi. Hz. Peygamber: "Kıyamet gününde Yüce Allah'ın bu iki bileziği senin koluna ateşten bilezik olarak takmasını ister misin?" buyurdu. Bunun üzerine kadın, bilezik-

(740) ÜÇÜNCÜ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(741) Altın Ve Gümüşün Zekâtının Delilleri

Hz. Ali (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. İkiyüz dirhemin olup ta üzerinde bir yıl geçmişse, onda beş dirhem[1115] (zekât) vardır. Yirmi dinar[1116]ın olmadıkça senin üzerinde altında zekât olarak bir şey yoktur. Yirmi dinarın olup ta üzerinde bir sene geçerse onda yarım dinar (zekât) vardır fazla(sının zekâtı) hesabına göredir. [1117]

Ebu Said el-Hudri (r.a)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: Beş Ukiyye'[1118]den (yani ikiyüz dirhemden) az miktardaki gümüşte zekât yoktur.[1119]

(742) Ziynet Takılarının Delilleri

Hz. Cabir (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Ziynet eşyasında zekât yoktur. [1120]

Başka bir hadiste; Hz. Aişe (r.anha)'dan Hz. Aişe kardeşinin kızlarının velisi idi. Bu yetimler onun yanında idi Hz. Aişe onların takılarından zekât vermiyordu. [1121]

Diğer bir hadiste; Abdullah b. Ömer (r.anhuma)'dan: Abdullah b. Ömer kızlarına ve cariyelerine altın takılar yaptırırdı ve bunlardan zekât vermezdi. [1122]

Bir kişi Cabir b. Abdullah'a sordu takıda zekât var mı? Hayır, yok dedi.[1123]

(743) ÜÇÜNCÜ KİTAP BEŞİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

---

leri kızının kolundan çıkarıp Allah elçisinin önüne bıraktı ve şöyle dedi: "Bilezikler Allah ve Rasulü'ne aittir." Ancak altın ve gümüşten olmayan zînet takımlarından yakut, inci, zümrüt, elmas gibi huliyyattan dolayı zekât lazım gelmez. Çünkü bunlar "nâmî (üreyici)" değildir. Şu kadar var ki, bunlar aslî ihtiyaçların dışında olup, en az nisap miktarına ulaşınca sahipleri zengin sayılır. zekât ile yükümlü olmazlarsa da fıtır sadakası ve kurban ile yükümlü olurlar. Kendilerinin zekât almaları caiz olmaz. **Hanefîler dışındaki mezhep imamlarına göre de genel olarak altın ve gümüş** dışındaki madenlerden yapılmış zînet eşyasına zekât gerekmez. Altın ve gümüş zînetlere gelince; **Hanefîler dışındaki üç mezhebe göre** bunların hükmü şöyledir: **Mâlikîlere göre** kullanılmakta olan mübah zînetlere zekât gerekmez. Çünkü Abdullah b. Ömer'in kızlarına ve cariyelerine taktığı zînet eşyasından zekât vermediği rivayet edilmiştir. Diğer yandan ticaret veya ihtiyaç zamanı için elde tutulan zînet eşyasına ise zekât gerekir. Burada kıymet değil ağırlık esas alınır. **Şâfiîlere göre,** sahibinin yanında bir yıl kalmış mübah olan halhal, bilezik, zincir, küpe ve benzeri zînetler için zekât vermek gerekmez. Ancak erkeğe zînet yasak olduğu için, erkeğe ait bu tür zînetlerle, kadının aşırı zînet eşyasına zekât gerekir. **Hanbelîlere göre** kullanılan altın ve gümüş zînet eşyasının zekâtı yoktur. Eğer kullanılmıyorsa, tartısı nisaba ulaşınca zekât gerekir. Diğer yandan haram zînet eşyasına zekât gerektiği gibi, tartısı nisaba ulaşan altın ve gümüş kaplara da zekât gerekir. **Ebu Hanîfe ile Ebu Yûsuf'a göre,** altın ve gümüşten yapılan zînet eşyasına veya ibrik, tablo, kaşık, çatal gibi ev eşyasına nisap miktarına ulaşınca kendi cinslerinden zekât verilecekse sanat değerlerine bakılmaksızın tartıları esas alınır. **İmam Züfer'e göre** kıymetlerine, **İmam Muhammed'e göre** ise fakirin lehine olana itibar edilir. Fakat bu zekât kendi cinslerinden olmayan bir mal ile ödenecekse bu takdirde tartılarına değil, kıymetlerine göre işlem yapılır. Mesela; yirmi miskal ağırlığında olan bir altın bilezik, kendisindeki sanat değeri bakımından yirmi beş miskal kıymetinde bulunsa, eğer zekâtı başka cinsten verilecekse, mesela gümüş, para veya buğdaydan verilecekse, ağırlığı olan yirmi miskale göre değil, kıymeti olan yirmi beş miskale göre vermek gerekir. Fakat kendi cinsi olan altından verilecekse **Ebu Hanife ve Ebu Yûsuf'a göre** yirmi miskal altına göre verilmesi yeterlidir. **İmam Muhammed ve İmam Züfer'e göre ise** kıymeti dikkate alınarak beş miskalin zekâtını da ayrıca vermek gerekir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1115] Bir dirhem, 3.17 gramdır, ikiyüz dirhem takriben altıyüzotuzdört gram gümüş eder. Buna beşyüzdoksanbeş gram diyenlerde var, bu miktarda gümüşü olan bir kimseye zekât farz olur.

[1116] Yirmi dinar, yirmi mıskal'a denktir; bir miskal 4.25 gramdır takriben seksenbeş gram altın eder, bu miktarda altını olan bir kimseye zekât farz olur.

[1117] Ebu Davud c, 2, sh, 230, 231, bab, 5, hd, 1573, K, Zekât; Ebu Davud trc ve şerhi, c, 6, sh, 154;

[1118] Ukiyye İslam'a göre bir ağırlık ölçüsüdür, ikiyüz dirhem'e denktir: bir ukiyye (okka) 126,8 gramdır takriben altıyüzotuzdört gram gümüş eder.

[1119] Sahih-i buhari tecridi-i sarih, hd, 692; Sahih-i buhari, c, 2, sh, 121, bab, 32, K, Zekât; Müslim c, 1, sh, 675, hd, 980; Sahih-i buhari tercümesi, c, 3, sh, 1370.

[1120] Beyhaki, c, 4, sh, 148; et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 98; Büyük Şafii fıkhı tercümesi, c, 1, sh, 296;

[1121] Muwatta, c,1, sh, 250, bab, 5, hd, 10;

[1122] Muwatta, c,1, sh, 250, bab, 5, hd, 11;

[1123] İmam Şafii; el-Umm, c, sh, 55;

Altın Ve Gümüşün Zekâtının Hükmü

Soru–32- Altın zekâtının nisabı ne kadardır?

Cevap–32- Altın zekâtının nisabı yirmi mıskaldır.

Soru–33- Yirmi mıskaldır Altının zekâtı Günümüzdeki hesaba göre ne kadardır?

Cevap–33- Yirmi miskal altının. Günümüzdeki hesaba göre yirmi mis kal 85 gr altına denktir.

Soru–34- Yirmi miskal altında ne kadar zekât verilmesi lazımdır.

Cevap–34- O miskalin on da çeyreği(iki tane on da çeyrek) yarım miskal eder. O yirmi mıskal altının zekâtı yarım mıskal altındır.

Soru–35- Günümüzdeki hesaba göre yarım miskal altının hesabını nasıl buluruz?

Cevap–35- Günümüzdeki hesaba göre yirmi mis kal 85 gr altına denk olduğu için o yarım miskal altını kırkta bir olarak hesaplar veririz. Yani 85 gr altının zekâtı 2 gr altın olarak verilir.

Soru–36- Miskallerde bir fazlalaşma olursa yani yirmi mis kal veya 85 gr dan dan fazla olursa o fazlalığın hesabına zekâtı verilir mi?

Cevap–36-Evet o miskallerde bir fazlalaşma olur veya o 85 gr dan fazlalık olursa hesap edilerek zekâtı verilir.

Soru–37- Gümüş zekâtının nisabı kaç dirhemdir?

Cevap–37- Gümüş zekâtının nisabı iki yüz dirhemdir.

Soru–38- Bu gümüş zekâtının nisabı olan iki yüz dirhem: Günümüzdeki hesaba göre kaç gr gümüş yapar?

Cevap–38- Bu gümüş zekâtının nisabı olan iki yüz dirhem: Günümüzdeki hesaba göre 595 gr gümüş yapar.

Soru–39- Bu gümüş zekâtının nisabı olan iki yüz dirhemine ne kadar dirhem zekâtı verilmeli. Günümüzdeki hesaba göre 595 gr gümüşten kaç gr gümüş zekât verilmelidir?

Cevap–39- O dirhemlerin on da çeyreği(bunun toplam zekâtı)beş dirhem eder. Günümüzdeki hesaba göre 595 gr gümüşten kırkta bir olarak hesaplayıp buda takriben 15 gr gümüş zekât verilmelidir?

Soru–40-İki yüz dirhemde veya 595 gr gümüşten fazlalaşma olursa o fazlalık hesap edilerek zekâtı verilir mi?

Cevap–40-Evet iki yüz dirhemde veya 595 gr gümüşte fazlalaşma olursa o fazlalık hesap edilerek zekâtı verilir.

Soru–41- Kadınların mubah olarak takındıkları(takı) ziynetlerinde altında zekât var mıdır?

Cevap–41- Kadınların mubah olarak takındıkları(takı) ziynetlerinde zekât yoktur.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(744) ÜÇÜNCÜ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[6 فصل] وَنِصَابُ الزُّرُوعِ وَالثِّمَارِ خَمْسَةُ أَوْسُقٍ وَهِيَ أَلْفٌ سِتُّمِئَةِ رِطْلٍ بِالْعِرَاقِيِّ وَمَا زَادَ فَبِحِسَابِهِ وَفِيهَا إِنْ سُقِيَتْ بِمَاءِ السَّمَاءِ اَوِ السَّيْحِ الْعَشْرُ وَإِنْ سُقشيَتْ بِدُولاَبٍ أَوْ نَضْحٍ نِصْفُ الْعُشْرِ.

(745) ÜÇÜNCÜ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[6 فصل] وَنِصَابُ الزُّرُوعِ وَالثِّمَارِ خَمْسَةُ أَوْسُقٍ وَهِيَ أَلْفٌ سِتُّمِئَةِ رِطْلٍ بِالْعِرَاقِيِّ

Altı-ncı, Fasıl, Nisap, Ekinler, Meyveler, Beş, Vesk (ölçü), O vesk, Bin, Altı, Yüz, Rıtl, Irak ile

وَمَا زَادَ فَبِحِسَابِهِ وَفِيهَا إِنْ سُقِيَتْ بِمَاءِ السَّمَاءِ اَوِ السَّيْحِ الْعَشْرُ وَإِنْ سُقشيَتْ

O rıtl ki, Arttı, Onu hesap eder, O zekat malında, Eğer, Sulandırılır, Su ile, Gök, Veya, Nehir akan su, On-da bir, Eğer, Sulandırılır

بِدُولاَبٍ أَوْ نَضْحٍ نِصْفُ الْعُشْرِ.

Dolap ile, Veya, Çekmek ile, Yarı-sı, On-un

(746) ÜÇÜNCÜ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(747) Ekin Ve Meyvelerin Zekâtının Hükmü

Ekinin ve meyvenin nisap miktarı beş vesk'[1124]dir, o beş vesk ise binaltıyüz Irak rıtlıdır.[1125] O beş rıtıldan daha fazla olursa, fazlalık hesap edilecek ve zekatı verilecek. Eğer

[1124] Vesk: 60 sa' . Beş vesk zekâtın nisabıdır. Bu da İmam Ebu Hanife hariç cumhur (ulemaya) göre bir sa' 2175 gr. takdir edilerek 653 kg. yapar. Yahut 1200 müdd; yâda dört irdeb ile mevcut Mısır kilesinden iki kile veya 50 Mısır kilesi eder. Kile: 24 müddür. Şimdiki Mısri irdebi 96 kadeh; yâda 288 müdd; ya da 198 litre; yâda 156 kg. veya 192 rıtl veya 72 sa'dır. Mısır kilesi: 6 sa' ya da 32 rıtl eder. Prof. Dr. Vehbe Zühayli. El Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c,1, s, 144, dördüncü baskı, m, 1997,h, 1418, darul fikir di meşk Suriye. Ayrıca Aynı eserin Türkçe tercümesi. İslam fıkhı ansiklopedisi, c,1, s, 59, Zaman.

[1125] Rıtl: 128.4/7 dirhemdir. 130 dirhem diye de rivayet edilmiştir. 408 gr. gelir. Bir ölçek birimidir. Her memleketin kendisine ait bir takım ölçekleri olduğu gibi, rıtl da İslami bir ölçektir.

ekin ve meyve, yağmur suyu veya akar çay suyu ile sulanıyorsa onun zekatı 1/10 dir[1126]. Eğer ekin dolapla çevirmek veya(herhangi bir hayvanla) çekmek ile sulanılıyorsa onun zekatı 1/20'dir. [1127]

(748) ÜÇÜNCÜ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(749) Ekin Ve Meyvelerin Zekâtının Delilleri

Ebû Saîd-i Hudrî radiya'llâhu anh'den, Resûlullâh salla'llâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurdu, dediği rivayet edilmiştir:

Beş vesak[1128] miktarının madununda (ki hurma, üzüm ve hububatta) dahi zekât vacip değildir. (Yani beş vesaktan az olan mahsulde zekât yoktur). [1129]

Beş vesak ise binaltıyüz Irak rıtlıdır, takriben yediyüzonbeş kilograma eşittir.[1130] Bu beş vesak imameyn ile cumhura göre altıyüzelliüç kilogramdır. [1131]

Ayeti kerimedeki delili; 6/141. Ve o, o zattır ki, yeryüzüne döşenmiş ve döşenmemiş bostanları ve yiyilmesi muhtelif hurmaları ve ekinleri ve birbirine benzer ve benzemez bir halde zeytin ve nar ağaçlarını yaratmıştır. Onlardan herbirinin meyvelendiği zaman meyvesinden yiyiniz, biçildiği gün de hakkını veriniz ve israfta bulunmayınız, şüphe yok ki, Allah Teâlâ israf edenleri sevmez.[1132]

"Onlardan her birinin meyvelendiği zaman meyvesinden yiyiniz, biçildiği gün de hakkını veriniz".[1133] Ayeti kerimesinde, bu hak üzerinde ihtilaf vardır; İbni Abbas, Enes bin Malik (r.anhüma) ikisine göre bu hak farz olan zekâttır.

2/267. Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin ve yerden sizin için çıkarmış olduğumuz şeylerin temizlerinden harcayınız. Ve öyle kötüsünü vermek kastinde bulunmayınız ki, siz ondan harcarsınız da kendiniz ise onun hakkında göz yummadıkça alıcısı olmazsınız. Ve biliniz ki, şüphe yok Allah Teâlâ zengindir, övülmüştür.[1134]

Gök suyu ile sulanan ziraatlarında ne kadar zekât verilmeli bunun delilleri ise şöyledir.

Abdullah İbni Ömer (r.a)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Sem↓'nın ve pınarların suladığı yahut sulanmaksızın kendi ince damarlarıyla su emip yetişmiş olan yer mahsullerinde öşür, yani onda bir zekât; kuyulardan kova ve dolapla sulananlarda ise yirmide bir zekât vardır. [1135] Başka bir hadiste ise Hz. Cabir (r.a)'den. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Nehir ve yağmur sularının suladığı şeylerden (zekât olarak) öşür (onda bir) alınır. Hayvanla sulananlardan öşrün yarısı (yani yirmi de bir) zekât alınır. [1136]

(750) ÜÇÜNCÜ KİTAP ALTINCI BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

[1126] Çünkü bunda zahmet ve meşakkat olmadığı için, ayrıca herhangi bir ücret verip de o suyu almıyor. Bundan dolayı onun zekâtı onda bir olarak verilir.

[1127] Çünkü bunda meşakkat ve zahmet vardır. Ayrıca maddi bir külfet vardır, bundan dolayı onun zekatı yirmide bir verilir.

[1128] Vesak bir ölçü birimidir; bir vesak 165.060 kg. Bu takriben 825300 kg eder.

[1129] Sahih-i buhari, tecridi-i sarih, hd, 792; Buhari, c, sh, 133, bab, 56, K, Zekât; Müslim c, 1, sh, 673, bab, 1, hd, 979, K, Zekât;

[1130] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 98;

[1131] Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c, 3, sh, 1890; Muğnil muhtac, c, 1, sh, 518, 519;

[1132] En'am suresi 6/141;

[1133] En'am suresi 6/141;

[1134] Bakara suresi 2/267;

[1135] Buhari, c, sh,133, bab, 55, K, Zekât; Buhari trc ötüken, c, 3, sh, 1412;

[1136] Müslim, c, 1, sh, 675, bab, 1, hd, 981, K, Zekât; Hadis ansiklopedisi Kütübi sitte trc, c, 6, sh, 394; Ebu Davud, c, 2, sh, 253, bab, 12, hd, 1579, K, Zekât; Ebu Davud trc ve şerhi, c, 6, sh, 205; Nesai, c, 5, sh, 41, bab, 25; Müsnedi Ahmed, c, 3, sh, 341;

Ekin Ve Meyvelerin Zekâtının Hükmü

Soru–42- Ekinin ve meyvenin nisap miktarı ne kadardır?

Cevap–42- Ekinin ve meyvenin nisap miktarı beş vesk'dir, o beş vesk ise bin altı yüz Irak rıtlıdır.

Soru–43- Ekinin ve meyvenin nisap miktarı beş vesk denilen şeyin ne olduğunu açıklar mısınız?

Cevap–43- Vesk: 60 sa'. Beş vesk zekâtın nisabıdır. Bu da İmam Ebu Hanife hariç cumhur (ulemaya) göre bir sa' 2175 gr. takdir edilerek 653 kg. yapar. Yahut 1200 müdd; yâda dört irdeb ile mevcut Mısır kilesinden iki kile veya 50 Mısır kilesi eder. Kile: 24 müddür. Şimdiki Mısri irdebi 96 kadeh; yâda 288 müdd; yâda 198 litre; yâda 156 kg. veya 192 rıtl veya 72 sa'dır. Mısır kilesi: 6 sa' ya da 32 rıtl eder. Prof. Dr. Vehbe Zühayli. El Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c,1, sah, 144, dördüncü baskı, m, 1997, h, 1418, darul fikir dimeşk Suriye. Ayrıca Aynı eserin Türkçe tercümesi. İslam fıkhı ansiklopedisi, c,1, sah, 59, Zaman.

Soru–44- O nisaptan beş rıtıldan daha fazla olursa, o fazlalık hesap edilecek ve zekâtı verilecek mi?

Cevap–44-Evet O beş rıtıldan daha fazla olursa, o fazlalık hesap edilecek ve zekâtı verilecek.

Soru–45- Eğer o ekin ve meyve, yağmur suyu veya akar çay suyu ile sulanıyorsa onun zekâtı ne kadardır?

Cevap–45- Eğer o ekin ve meyve, yağmur suyu veya akar çay suyu ile sulanıyorsa onun zekâtı 1/10 dur.

Soru–46- Eğer o ekin dolapla çevirmek veya(herhangi bir hayvanla) çekmek ile sulanılıyorsa onun zekâtı ne kadardır?

Cevap–46- Eğer o ekin dolapla çevirmek veya(herhangi bir hayvanla) çekmek ile sulanılıyorsa onun zekâtı 1/20'dir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(751) ÜÇÜNCÜ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[7 فصل] وَتُقَوَّمُ عُرُوضُ التِّجَارَةِ عِنْدَ آخِرِ الْحَوْلِ بِمَا اشْتُرِيَتْ بِهِ وَيُخْرَجُ مِنْ ذَلِكَ رُبُعُ الْعُشْرِ وَمَا اسْتُخْرِجَ مِنْ مَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ يُخْرَجُ مِنْهُ رُبْعُ الْعُشْرِ فِى الْحَالِ وَمَا يُوجَدُ مِنَ الرِّكَازِ فَفِيهِ الْخُمْسُ.

(752) ÜÇÜNCÜ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[7 فصل] وَتُقَوَّمُ عُرُوضُ التِّجَارَةِ عِنْدَ آخِرِ الْحَوْلِ بِمَا اشْتُرِيَتْ بِهِ وَيُخْرَجُ مِنْ

Yedi-nci Fasıl Kıymetlendirilir Eşya mallar Ticaret Yanında Son-unda Sene-nin O şey ile ki Satın alır O mal ile Çıkartılır

ذَلِكَ رُبُعُ الْعُشْرِ وَمَا اسْتُخْرِجَ مِنْ مَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ يُخْرَجُ مِنْهُ رُبْعُ الْعُشْرِ فِي

Bu maldan Çeyrek On O mal ki Çıkartılır Madenlerden Altın-ın Gümüş-ün Çıkartılır O altın ve gümüşten Çeyrek On

الْحَالِ وَمَا يُوجَدُ مِنَ الرِّكَازِ فَفِيهِ الْخُمْسُ.

Hal de O şey ki Bulunuldu Definelerden O definede Beşte bir

(753) ÜÇÜNCÜ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(754) Ticaret Mallarının Zekâtının Hükmü [1137]

[1137] **Ticaret Mallarının Zekâtı:** Ticaret eşyası arapça "urûz" terimi ile ifade edilir. Bunun tekili olan "araz" dünya malı demektir. "Arz" şeklindeki okunuşuyla ise, altın ve gümüş para dışındaki mallar, ev eşyası, akarlar, hayvan türleri, tarım ürünleri, elbiseler ve benzeri menkul ve gayri menkullerden ticaret için hazırlanan mallar kastedilir. Sahibinin satıp kâr etmek amacıyla edindiği ev, dükkân, arsa, tarla, bahçe, ve benzeri akarların hükmü de ticari eşyanın hükmü gibidir. Bu gibi akarlar da ticari eşya gibi zekâta tabidir. Ancak sahibinin oturduğu ev, ticaret için kullanmakta olduğu iş yeri, depo, büro ile sanayi için kullandığı tesislerden zekât gerekmez. **Ticaret Malından Zekât Alınmasının Şartları: a) Ticaret malının nisap miktarına ulaşması:** Yıl başında kıymetleri en az iki yüz dirhem gümüş veya yirmi miskal altın miktarında bulunan ticaret mallarının zekâtı için yıl sonundaki kıymetleri esas alınır. Bu kıymetlere göre zekâtı verilir. Malın kıymeti bulunduğu beldenin piyasa rayicine göre belirlenir. Eğer bu mallar şehir dışında bir yerde ise buraya en yakın şehirdeki kıymetlerine itibar edilir. Zekât nisabını tamamlamak için ticaret mallarının kıymeti altın, gümüş veya paraya ilave edilir. Kısaca bunları birleştirerek toplam üzerinden hesap yapılır. **b) Ticari malın üzerinden bir yıl geçmesi:** Ticaret malına sahip olunduğu tarihten itibaren malların kıymetleri üzerinden bir yıl geçmiş olması şarttır. Malın kendisi üzerinden yıl geçmesi şart değildir. Hanefî ve Mâlikîlere göre bu konuda geçerli olan yılın başı ile sonu olup, ortası değildir. Bir kimse yılın başında nisap miktarı mala sahip olup yıl içinde bu mal azalır, sonra yıl sonunda yeniden nisap miktarına ulaşırsa bu maldan zekât vermek gerekir. Yılbaşında veya yıl sonunda nisaptan eksik olan maldan ise zekât vermek gerekmez. Şâfiîlere göre, ticaret malının yıl sonunda nisap miktarına ulaşması esastır. Çünkü yıl sonu zekâtın farz olma vaktidir. Buna göre, bir kimsenin yılbaşında on miskal altını bulunsa, bunun beş miskali ile bir ticaret malı satın alsa, yıl sonunda bu malın kıymeti on beş miskale ulaşsa, elindeki beş miskalle birlikte toplam yirmi miskal altın karşılığına sahip olduğu için zekâtla yükümlü olur. Hanbelîlere göre ise ticaret malının yıl boyunca nisap miktarının altına düşmemesi gerekir. Ancak yarım gün gibi kısa süreli eksilmeler zarar vermez. **c) Satın alma sırasında ticarete niyet etmek:** Ticaret malları satın alınırken bunlarla ticaret yapmaya niyet etmek gerekir. Eğer bu mallara sahip olduktan sonra niyet edilirse, niyetin ticaret işine yakın olması gereklidir. Satışa arzetmek, satış için ilan vermek veya satış için başkasına yetki vermek gibi bir fiil olmadıkça mücerret bir niyetle bir mal, ticaret malına dönüşmüş olmaz. Diğer yandan kendisiyle ticaret yapılan malın ticarete niyet etmeye elverişli bir mal olması gerekir. Mesela, bir kimse haraç veya öşür arazisini ticaret amacıyla satın alsa, bunu satıncaya kadar ekip biç-

Ticaret malları sene sonunda satın aldığı şeyle kıymetlendirilecek. [1138] O maldan (1/40'nin) zekâtı çıkarılıp verilir.

Madenlerden çıkan altın ve gümüş nisap [1139] miktarına ulaşırsa o halde (yani hemen peşin olarak) kırkta biri verilir. Bulunan definelerde [1140] (ise) beşte biri zekât olarak verilir.

---

se, zekât değil, haraç veya öşür vermesi gerekir. İmam Muhammed'e göre miras, bağış veya vasiyet gibi bir yolla intikal eden bir mal için ticarete niyet edilse, mücerret bu niyetle mal ticaret için olmuş olmaz. Ebu Yûsuf'a göre ise, kişi kabulüne bağlı olan bu gibi malları ticaret yapmak niyetiyle kabul etse, o mal ticaret malı sayılır. Başlangıçta ticaret niyetiyle satın alınmamış olan bir mal, mesela, bir arsa, bir takım eşya, halı veya bir miktar zahire ileride satılmak üzere saklansa, bu bir ticaret malı sayılmaz. Bu yüzden bunun bir yıl geçmekle zekâtı lazım gelmez. Bir kimse şehir kenarındaki bir gayri menkulünü zirai ürünler yetiştirmek veya depo vb. için kullanılmak üzere kiraya vermekte ise, bu yer geliri üzerinden zekâta tabi olur. Fakat burası belediye imar alanına girip, parsellendikten sonra satışa arzedildiği tarihden itibaren ticaret malına dönüşür ve değeri üzerinden kırkta bir zekâta tabi olur. Özet olarak, bir şeyin ticaret malı sayılıp, bundan zekâtın gerekmesi için; malın nisap miktarına ulaşması, üzerinden bir yıl geçmesi, niyetle birlikte fiilî olarak da ticarete başlanılmış olması, ayrıca malların ticaret niyetine elverişli bulunması şarttır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1138] Yani o günün hangi para kuru ile almışsa sene sonunda onunla değer biçecek. Mesela altın ile almışsa onunla o değeri biçecek veya günümüzde geçerli olan dolar mark gibi şeylerle onları almışsa senenin sonunda o paraların değeri ne ise o malı ona göre değerlendirip zekâtını verecek.

[1139] **Maden ve Definelerin Zekâtı:** Allah Teâlâ'nın yeryüzünü yaratırken yerin altında yarattığı bazı ekonomik değerlere "maden", insan eliyle gömülmüş şeylere ise "define" denir. Hanefîlere göre, "rikâz" maden ve defineleri kapsamına alan bir terimdir. Madenler genellikle ateşte eriyip kalıba giren maddelerdir. Hanbelîlere göre ise, katı ve sıvı bütün maden türleri bu çeşide girer. **Madenler üç türlüdür: 1) Katı madenler:** Altın, gümüş, bakır, demir, kurşun, kalay, tunç gibi ateşte eriyen ve kalıba dökülebilen madenler bu gruba girer. Civa da buna ilave edilmiştir. Bunların zekâtı nisap miktarına ulaşınca beşte birdir. **2) Katı maddeler:** Bunlar ateşte erimeyen ve şekil almayan, kireç, alçı taşı, elmas, yakut, fruze, tuz gibi madenlerdir. Bu gibi madenlerden üretici zekâtı alınmaz. Bunların tamamı sahibine, sahibi yoksa bulana aittir. **3) Sıvı maddeler:** Su, zift, katran, petrol gibi katı olmayan maddelerdir. Bunlardan da üretici zekâtı gerekmez. Bunlar tam olarak arazi sahibine aittir. Üretimden sonra ticaret malı olarak zekâta tabi olurlar. Bu duruma göre, beşte bir zekât verilmesi yalnız ateşte eriyip kalıba dökülebilen maden türü olan birinci çeşit için gereklidir. Bu çeşit madenler ister öşür, ister haraç topraklarında bulunsun beşte bir zekât alınır ve ganimetlerin harcanacağı yere sarfedilir. Bunun delili Kitap, Sünnet ve Kıyas'tır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulur: "Biliniz ki, ganimet olarak elde ettiğiniz malların beşte biri, şüphesiz Allah'ın, Peygamber'in ve yakınlarının, yetimlerin, düşkünlerin ve yolcularındır. Allah her şeye kadirdir." Hanefîlere göre madenler ganimet hükmündedir. Çünkü bunlar daha önce ehl-i küfrün elinde bulunan topraklardan çıkarılmaktadır. Ancak müslümanlar bu toprakları daha sonra savaşarak elde etmişlerdir. Sünnetten delil, Hz. Peygamber'in şu hadisidir: "Rikâzda beşte bir zekât vermek gerekir." Rikâz, ister Allah tarafından, ister kullar tarafından olsun, toprak altına yerleştirilen madenler ve kıymetli şeyler demektir. Diğer yandan madenler, İslâm'dan önceki döneme ait olan definelere kıyas edilmiştir. Bir topraktan çıkarılan, bu toprak müslümanların eline geçmezden önceki döneme ait olan define, ganimet hükmünde olup, bundan beşte bir zekât alınır. Buna kıyasla aynı hükümde sayılan madenlerden de beşte bir alınması gerekir. Mâlikîlere göre, madenlerin mülkiyeti İslâm devletine aittir. Madenlerde, elde edilen miktar nisap miktarına ulaşınca kırkta bir zekât gerekir. Ancak altın ve gümüş dışındaki madenler ticaret amacıyla çıkarılırsa zekâta tabi olur. Hanefîlerle Mâlikîler arasında madenlerin zekât miktarı üzerindeki bu görüş ayrılığı "rikâz" teriminin farklı anlaşılmasından doğmuştur. Mâlikîlere göre, rikâz madenleri içine almaz. Bu yüzden madenlerde sadece altın ve gümüşün zekâtı olan 1/40 zekât vermek gerekir ve bu zekâtın verileceği yerlere harcanır. Beşte birden artanın hükmü: Hanefîlere göre, bulunan madenlerle definelerden beşte bir zekât verildikten sonra artan kısım eğer maden ve defineler birinin mülkünde bulunmuşsa, mülk sahibine aittir. Eğer hiç bir kimsenin mülkiyeti altında değilse, artan kısım bulana aittir. Bu duruma göre, devletin mülkiyeti altında bulunan mîrî arazilerde bulunacak madenlerin tam olarak devlete ait olması gerekir. Ebu Hanîfe'den başka bir rivayete göre, öşür ve harac arazisi gibi sahipli mülklerde bulunan madenler mâliklerine aittir, bunlardan beşte bir alınmaz. **Defineler de üçe ayrılır: 1) İslâmî devre ait defineler:** Üzerinde İslâmî döneme ait olduğunu gösteren besmele, kelime-i tevhid, halife mührü ve benzeri işaretler taşıyan gömülmüş altın, gümüş paralar, zînet eşyası gibi şeyler bu gruba girer. Bunlar lukata (kayıp eşya) hükmündedir. Bunları bulanlar yoksulsa kendisine, zenginse başka yoksullara sarfederler veya İslâm devletine teslim ederler. **2) İslâm öncesi devre ait defineler:** Bu, üzerinde haç ve put resmi gibi İslâm öncesine ait bir alâmet bulunan gömülmüş sikke ve benzerleridir. Bunların beşte biri devlete verilir, geri kalanı arazi sahibine, sahibi yok ise bulana ait olur. Dağ ve sahra gibi sahipsiz yerlerde bulunan bu gibi definelerin de beşte biri devlete, geri kalanı bulan kimseye ait olur. Bulan zimmî olsa da hüküm değişmez. **3) Hangi devre ait olduğu şüpheli bulunan defineler:** Üzerinde ne İslâmî devre, ne de İslâm'dan önceki devre ait olduğunu gösteren bir alamet bulunmayan gömülmüş define bir görüşe göre İslâm öncesi devre, başka bir görüşe göre İslâmî devre ait kabul edilerek işlem yapılır. Bir evde bulunan define ev sahibine ait bulunur. Ebu Hanîfe'ye göre bundan beşte bir zekât vermek gerekmez. Çünkü bu, toprak altında bir araya getirilmiş toprak parçaları gibidir. Ebu Yûsuf ve İmam Muhammed'e göre ise böyle bir defineden beşte bir zekât vermek gerekir. Çünkü, "Rikâzdan beşte bir zekât vermek gerekir" hadisi mutlaktır. Evde veya ev dışında bulunan defineler arasında bir ayırım yapılmamıştır. Denizlerden çıkarılan inci, amber, sikkeli paralar ve balıklardan Ebu Hanîfe ile İmam Muhammed'e göre zekât olarak bir şey gerekmez. Ebu Yûsuf'a göre ise denizden çıkarılan nakit altın ve gümüşten, inci ile amberden beşte bir nisbetinde pay alınır. Diğer yandan madenler konusunda şu noktaya da açıklık getirmek uygun olur. Günümüzde, ekonomik hayatta büyük bir önem kazanan, petrolün, veya ateşte erimeyen elmas, firuze, mermer gibi madenlerin zekât dışı kalmış olması dikkati çekebilir Temelde ticari ve ekonomik

(755) ÜÇÜNCÜ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(756) Ticaret Malların Zekâtı Delilleri

Semure b. Cündüb (r.a)'dan. Hz. Peygamber (s.a.v) bize satış için hazırladığımız mallarda sadaka (zekât) vermemizi emrediyordu. [1141]

2/267. Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin ve yerden sizin için çıkarmış olduğumuz şeylerin temizlerinden harcayınız. Ve öyle kötüsünü vermek kastinde bulunmayınız ki, siz ondan harcarsınız da kendiniz ise onun hakkında göz yummadıkça alıcısı olmazsınız. Ve biliniz ki, şüphe yok Allah Teâlâ zengindir, övülmüştür.[1142]

Bunun anlamı ticaret yolu ile kazandığınız mallardan zekât verin demektir. [1143]

Kazandıklarınızın iyisinden verin ayetinin ticaret mallarındaki zekâtı vucubiyeti için delildir. [1144] İmamı Kurtubi derki bu ayette ihtilaf vardır. Bundan kasıt infaktır. Burada Hz. Ali (r.a) ve Abidete es-Selmani ve İbni Sirin (r.a) bu zekâtın farziyeti hakkındadır demişlerdir.[1145]

(757) Madenlerin Zekâtının Delili

Ömer b. Abdülaziz; madenlerden üretilen cevherin her ikiyüz dirhemde beş dirhem zekât almıştır (ki buda kırkta birdir). [1146]

Bu define cahiliye devrinde gömülmüş bir hazinedir. O hazine ya altın veyahut gümüş olabilir o defineyi çıkaranın üzerine acelede zekâtı verilmesi lazımdır. [1147]

(758) Define Zekâtının Delili

Ebu Hureyre (r.a) dan Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Rikaz definde gömülü malda beşte bir zekât vardır. [1148]

(759) ÜÇÜNCÜ KİTAP YEDİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Ticaret Mallarının Zekâtının Hükmü

---

değeri olan şeylerin kullananın veya tüketicinin eline ulaşıncaya kadar zekât dışı kalması sözkonusu olmaz. Petrol üreticisi, elmas veya yakut madencisi sadece beşte bir olan işletme ve üretim vergisinden muaf tutulmuştur. Ürettiği petrolü veya çıkardığı madenleri ham veya işlenmiş olarak piyasaya sürünce bunlar ticaret malı sayılır ve nisap miktarını aştığı zaman, diğer şartlar da bulununca kırkta bir zekâta tabi olur. Depolanıp satışı gecikirse her yıl için kırkta bir zekât borcu yenilenir. Buna göre, bunun işletmeciye veya üreticiye bir defaya mahsus olarak tanınan bir muafiyet olduğu söylenebilir. İmam Şâfiî'ye göre altın ve gümüşten başka madenlerden zekât vermek gerekmez. Altın ve gümüşte kırkta bir zekât verilir. Çünkü altın ve gümüşün zekâtı ile ilgili hadisler umum ifade eder. Ayrıca madenin zekâtında bir yıl geçme şartı yoktur. Çünkü bir yıl geçme şartı mallarda büyümenin gerçekleşmesi için konulmuştur. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1140] Define: Cahilliye döneminde gömülmüş olan hazinedir. Bunu bulan birisi hemen onun beşte biri zekât olarak verilir.

[1141] Ebu Davud, c, 3, sh, 211, 212, bab, 3, hd, 1562, K, Zekât; Sünen-i Ebu Davud trc ve şerhi, c, 6, sh, 112; Darekutni es-Sünen, c, 2, sh, 128;

[1142] Bakara suresi 2/267;

[1143] Büyük Şafii fıkhı trc, c, 1, sh, 299;

[1144] Nesefi tefsiri, c, sh, 139;

[1145] Camiu'l ahkamu'l Kuran, c, 2, sh, 292;

[1146] Buhari, c, 2, sh, 137, bab, 66, K, Zekât; c, 8, sh, 46, 47, bab, 28, K, Diyat; Müslim, c, 2, sh, 1334, bab, 11, hd, 1710, K, Hudud;

[1147] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 99;

[1148] Buhari, c, 2, sh, 137, bab, 66, K, Zekât; c, 8, sh, 46, 47, bab, 28, K, Diyat; Müslim, c, 2, sh, 1334, bab, 11, hd, 1710, K, Hudud; Muwatta, c, 1, sh, 249, bab, 4, hd, 9, K, Zekât; Tirmizi, c, 3, sh, 34, bab, 16, hd, 642; c, 3, sh, 661, bab, 37, hd, 1377, K, Ahkâm; Ebu Davud, c, 3, sh, 462, bab, 38–40, hd, 3085, K, İmare; Nesai, c, 5, sh, 44, bab, 28, K, Zekât; İbni Mace, c, 2, sh, 891, bab, 27, hd, 2673, 2676; Hadis ansiklopedisi Kütübi sitte trc, c, 6, sh, 402;

Soru–47- Ticaret malları sene sonunda satın aldığı şeyle kıymetlendirildiğinde. O maldan ne kadar zekâtı çıkarılıp verilir?

Cevap–47- Ticaret malları sene sonunda satın aldığı şeyle kıymetlendirilecek. O maldan (1/40) zekâtını çıkarılıp verilir.

Soru–48- Madenlerden çıkan altın ve gümüş nisap miktarına ulaşırsa o halde ne kadar zekât olarak çıkarılıp verilir?

Cevap–48-Madenlerden çıkan altın ve gümüş nisap miktarına ulaşırsa o halde (yani hemen peşin olarak) kırkta biri verilir.

Soru–49-Yerde bulunan definelerde ne kadar zekât olarak verilir.

Cevap–49- Bulunan definelerde (ise) beşte biri zekât olarak verilir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(760) ÜÇÜNCÜ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[8 فصل] وَتَجِيبُ زَكَاةُ الْفِطْرِ بِثَلاَثَةِ أَشْيَاءَ الْإِسْلاَمِ وَبِغُرُوبِ الشَّمْسِ مِنْ آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَوُجُودُ الْفَضْلِ عَنْ قُوتِهِ وَقُوتِ عِيَالِهِ فِى ذَلِكَ الْيَوْمِ وَيُزَكِّى عَنْ نَفْسِهِ وَعَمَّنْ تَلْزَمُهُ نَفَقَتُهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ صَاعًا مِنْ قُوتِ بَلَدِهِ وَقَدْرُهُ خَمْسَةُ اَرْطَالٍ وَثُلُثٌ بِالْعِرَاقِيِّ.

(761) ÜÇÜNCÜ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[8 فصل] وَتَجِيبُ زَكَاةُ الْفِطْرِ بِثَلاَثَةِ أَشْيَاءَ الْإِسْلاَمِ وَبِغُرُوبِ الشَّمْسِ مِنْ آخِرِ يَوْمٍ

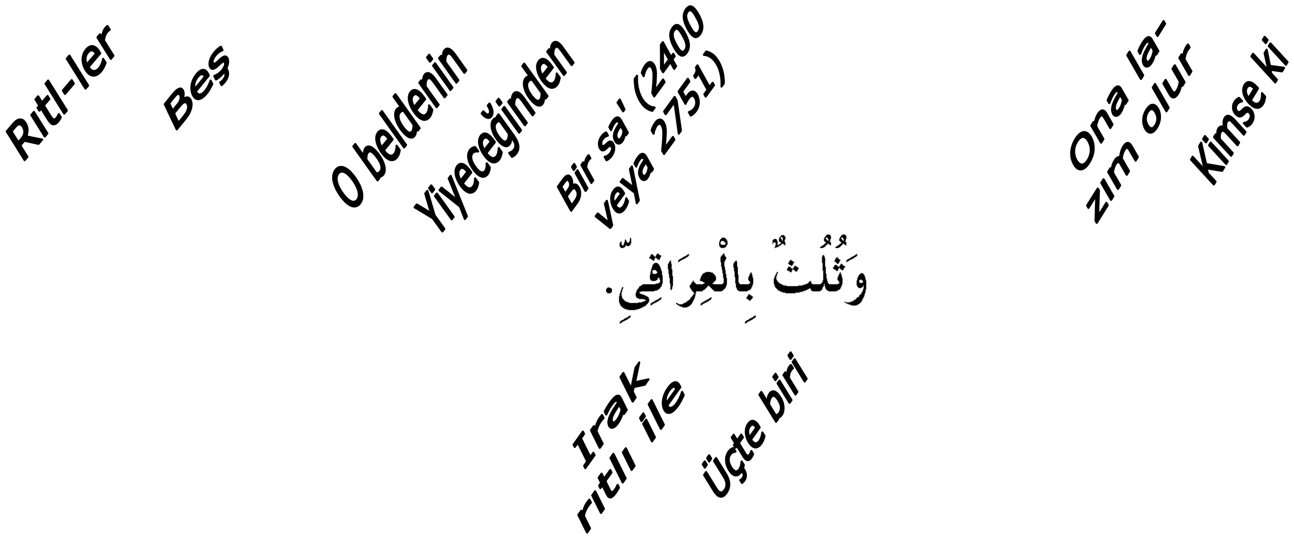
Sekiz-inci, Fasıl, Vacip olur, Zekat, Fitre, Üç ile, Şey-ler, Müslüman olmak, Batması ile, Güneş-in, Sonundan, Gün-ün

مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَوُجُودُ الْفَضْلِ عَنْ قُوتِهِ وَقُوتِ عِيَالِهِ فِى ذَلِكَ الْيَوْمِ وَيُزَكِّى عَنْ

Ayından, Ramazan, Bulunur, Fazla-sı, Yiyeceğinden, Yiyecek, Onun ailesinin, Bunda, Gün, Fitre verilir

نَفْسِهِ وَعَمَّنْ تَلْزَمُهُ نَفَقَتُهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ صَاعًا مِنْ قُوتِ بَلَدِهِ وَقَدْرُهُ خَمْسَةُ اَرْطَالٍ

Onun ...disinden, Onun ...fakası, Müslüman ...nlardan, Onun ...iktarı

(762) ÜÇÜNCÜ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(763) Sadakaı Fıtır'ın Hükmü

Fıtır sadakası üç şey ile vacip olur

1- Müslüman olmak.
2- Ramazan ayının son gününde güneşin batmış olması.
3- O gün kendisinin ve ailesinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin yiyeceğinden fazla olması.

Kendi fitresini ve kendisinden nafakasını vermesi lazım geldiği Müslümanların fitresini bir saa[1149] verecek. Verdiği saa memleketin genelde yediği yiyeceğinden olacak. Bir saa beş rıtıldır bu da Irak rıtlının 1/3'idir. [1150]

[1149] Bir saa: Takriben 2400 gr dır. et-Tezhib fi edilletuhu, sh,100. Cumhur ulemaya göre fitrenin miktarı 2751 gr dır. Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c, 3, s, 2046; İslam fıkhı ansiklopedisi,3,391.

[1150] **FITIR SADAKASI:** Fıtır sadakası, Ramazan ayının sonuna yetişen ve asli ihtiyaçlarının dışında en az nisap miktarı bir mala mâlik bulunan her hür müslüman için verilmesi vacip olan bir sadakadır. Buna kısaca "fitre" denir ki, fıtrat sadakası, yani sevap için verilen yaratılış atıyyesi anlamına gelir. Fitre, hicretin ikinci yılında, Ramazan orucunun farz kılındığı yıl zekâttan önce meşru kılınmıştır. Bu bir yardımlaşma olup, orucun kabulüne, ölüm sırasındaki sıkıntılardan ve kabir azabından kurtuluşa bir vesiledir. Yoksulların ihtiyaçlarını gidermeye ve onların da bayram sevincine katılmalarına bir yardımdır. Fitre Ramazan bayramının birinci günü sabah vaktinin girmesi ile vacip olursa da bundan birkaç gün önce, hatta bir kaç ay veya yıl önce de, sonra da verilebilir. Böylece yoksullar bununla bayram namazından çıkmadan önce ihtiyaçlarını karşılamış olurlar. İbn Abbas (r. anhümâ)'nın rivayet ettiği bir hadis-i şerifte şöyle buyurulur: "Rasûlullah (s.a.s) oruçluları gereksiz ve çirkin sözlerden arındırmak ve yoksullara yiyecek sağlamak için fitreyi farz kılmıştır. Fitreyi kim namazdan önce öderse, bu makbul bir zekât, kim de namazdan sonra öderse, herhangi bir sadaka olur." Abdullah b. Sa'lebe (r.a) şöyle nakletmiştir: "Rasûlullah (s.a.s) Ramazan bayramından bir veya iki gün önce bir konuşma yaparak şöyle buyurdu: "Buğdaydan, arpadan veya hurmadan bir sa'ını hür veya köle, kücük veya büyükler için sadaka olarak veriniz." Ebu Said el-Hudri (r.a)'den rivayet edilen bir hadiste fitre verilebilecek maddeler ve miktarları şöyle belirlenir: "Biz fitre zekâtını, Allah'ın Rasulü aramızda iken, yiyecek maddelerinden bir sa' veya hurmadan bir sa' veya arpadan bir sa' veya kuru üzümden bir sa' yahut keş'den yine bir sa' olarak veriyorduk. Ben yaşadığım sürece vermeye devam edeceğim." Burada yiyecek maddesinden kastedilen buğdaydır. Keş ise; yağı alınmamış sütle karıştırılmış ve kurutulmuş un demektir. Yukarıdaki hadis-i şerifler fitre miktarının buğday, arpa, hurma ve kuru üzümden bir sa' olduğuna delâlet etmektedir. Ancak buğday cinsinin miktarı ibn Abbas'ın ve Amr b. Şuayb'ın babası ve dedesi yoluyla merfû olarak rivayet ettikleri hadislerde yarım sa' şeklinde tahsis edilmiştir. İbn Abbas'ın rivayet ettiği hadis şöyledir: "Fitre sadakası buğdaydan iki müddür." Bir müd, bir sa'lık ağırlık ölçüsünün dörtte birine eşit olup 260 dirheme denktir. Bu da şer'i ölçüye göre 260 x 2,8= 728 gr. olur. Buna göre buğday yarım sa'= 2 müd x 728= 1456 gr. olur. Bir sa' ise 2912 gr. olur. Örfî ölçüye göre bir dirhem 3,2 gr. olup, 1 sa'= 1040 dirhem x 3,2= 3328 gr. olur. Bunun yarısı olan 1664 gr. da buğdayın fitre miktarı olur. **Sonuç olarak; a)** Arpa, kuru hurma ve kuru üzüm fitre miktarı şer'i ölçüye göre yaklaşık üç kg., örfî ölçüye göre ise 3,33 kg. olur. **b)** Buğday ve ayni hükümde bulunan buğday unu ve kavut için ise şer'i ölçüye göre yaklaşık 1,5 kg., örfî ölçüye göre ise 1,66 kg. olur. Bu iki tür ölçekten birisini tercih etmek mümkün olmakla birlikte örfî ölçek daha fazla olduğu için yoksulların yararınadır ve daha çok sevap kazanmaya sebep olur. Hanefîler dışındaki üç mezhep imamına göre fitre buğdaydan da bir sa'dır. Yukarıdaki

(764) ÜÇÜNCÜ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN DELİLLLERİ

(765) Sadakaı Fıtrın Delilleri

İbn-i Ömer radiya'llâhu anhümâ'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Resûlullâh salla'llahu aleyhi ve sellem zekât-ı fıtrı Müslümanlardan köleye, hurre, erkeğe, kadına, küçüğe, büyüğe hurmadan bir sâ', yahut arpadan bir sâ' olarak vacip (farz) kıldı. Ve bu sadakanın, halk bayram namazına çıkmazdan evvel verilmesini emreyledi.[1151]

Başka bir hadisi şerifte ise şöyledir; Ebu Said el-Hudri (r.a)'dan rivayet ediliyor; Biz sadakaı fıtrı bir sâ' yiyecek veya arpa veya bir sâ' hurma veya bir sâ' ekıt (denen yoğurdun kurusu) veya bir sâ' kuru üzümden çıkarırdık. [1152]

---

dört cins gıda maddesi yerine kıymetleri de verilebilir. Ancak yoksullar bu maddelerin kendilerine muhtaç oldukları zaman, fitreyi kendi cinslerinden vermek daha faziletlidir. Hür, müslüman, küçük, büyük, erkek ve kadın, akıllı veya akıl hastası kimseler nisap miktarı mala sahip iseler fitre vermekle yükümlü olurlar. Ancak nisap miktarı malın asli ihtiyaçlardan fazla olması gerekir. Bu temel ihtiyaçlar da mesken, elbise, ev eşyası, binit, silah, hizmetçi, ailenin bir aylık veya daha sağlam görüşe göre bir yıllık geçim masrafları ve borçlarıdır. Nisap miktarı iki yüz dirhem gümüş veya yirmi miskal altın veya bunların kıymetine denk bir maldır. Ancak burada nisabın üzerinden bir yılın geçmesi şart değildir. Ramazan bayramının ilk günü sabah olmazdan önce vefat eden veya yoksul düşen yahut sabah olunca dünyaya gelen veya İslâm'a giren bir müslümana fitre vermek vacip olmaz. Fakat, sabah olduktan sonra ölen zengin bir müslümana vacip olmuş bulunur. Vasiyet etmiş ise mirasın üçte birinden verilir. Bir özür yüzünden oruç tutamayan müslüman da fitre ile yükümlü olur. Hasta, yolcu ve çok yaşlı kimseler gibi.Nisaba mâlik olan hür bir müslüman, hem kendisi hem de yoksul olan bunak veya akıl hastası yahut küçük çocukları ve hizmetcisi için fitre vermekle yükümlüdür. Fakir bir çocuğun babası ölmüş veya fakir düşmüş olursa babasının babası nisaba mâlikse babası yerine geçerek fitre verir. Ancak zahir rivayete göre bu durumda dedenin çocuk için fitre vermesi gerekmez. Bir kimse, karısının ve büyük, akıllı çocukların fitresini vermekle yükümlü olmaz. Çünkü bunlar müstakil velayet sahibi olup her biri nisaba mâlik ise zekât ve fitresini kendi malından verir. Ancak bir erkek karısının veya büyük çocuklarının fitresini izinleriyle verse bu yeterli olur. Hatta bunlar kendi idaresinde olunca izinsiz vereceği fitre de yeterlidir. Bir kimse kendi yanında otursalar bile ana-babasının fitresini vermekle yükümlü değildir. Ancak babasının fakir ve akıl hastası olması durumu müstesnadır. Hanefîler dışında üç mezhep imamına göre fitre Ramazan'ın son akşamı güneşin batmasından itibaren vacip olur. Bayramdan sonraya geri bırakılması haramdır. Ancak özürlü olması durumu müstesnadır. Bununla birlikte geri bırakma fitreyi düşürmez ve kazası gerekir. Fitre, verileceği yerler bakımından her durumda zekâtın benzeridir. Fitre, niyet edilerek fakirlere temlik suretiyle verilir, mübah kılma tarzında fitre olmaz. Niyet, fitreyi ayırırken veya verirken yapılabilir. Ancak fakire verirken bunun fitre olduğunu söylemek gerekmez. Bir kimse fitresini eşine, usul ve füruuna yani anne veya babasına, çocuk ve torunlarına veremez. Ebu Yûsuf ile İmam Şâfiî'ye göre fakir olan zimmîye de verilemez. Fetvaya esas olan görüş budur. Çünkü fitrenin amacı, bayram gününde yoksul müslümanların ihtiyaçlarını karşılamak, onların bayram sevincine katılmalarını sağlamak ve rahat ibadet yapmalarına imkan hazırlamaktır. Zimmîlere fitre vermekle bu amaç gerçekleşmiş olmaz. Bir kimse fitresini bir veya bir kaç fakire verebilir. Birden çok kimseler de fitrelerini bir kaç fakire veya tek fakire verebilirler. Fakat bir görüşe göre bir fitre, birden çok fakire dağıtılamaz. Çeşitli kimselere ait fitreler karıştırılarak da fakirlere dağıtılabilir. Bununla birlikte fitrelerin ayrı ayrı verilmesi tedbir bakımından daha uygundur. Fakihler fitrenin bayram günü sabah vakti girdikten sonra ve namaz kılınmadan önce verilmesinin müstehap olduğu hususunda görüş birliği içindedir. Dayandıkları delil, İbn Ömer (r. anhümâ)'den rivayet edilen şu hadistir: "Hz. Peygamber fitrenin, insanlar bayram namazına çıkmadan önce verilmesini emretmiştir" Fitre yükümlünün bulunduğu yerdeki yoksullara verilmelidir. Başka yerlere gönderilmesi mekruhtur. Fitre için hadis-i şeriflerde dört temel gıda maddesinin belirlenmiş olması, bu yardımlaşmanın her devir ve bölgede uygulanmasını kolaylaştırmıştır. Çünkü bundan maksat fakirin bir günlük ihtiyacını karşılamaktır. O da bu gıda maddeleriyle veya bunları satın alacak kadar bir kıymetle gerçekleşir. Eğer bunların yerine belli bir para tesbit edilseydi, bu derece gerçekçi bir sonuç ortaya çıkmazdı. Çünkü gıda maddelerinin fiyatları sık sık değiştiği için böyle bir meblağ ile fakirin bu miktarda gıda maddesi alması mümkün olmayabilir ve maksat gerçekleşmezdi. Diğer yandan müslümanların zekâtına karşılık gayri müslimlerden aşağıdaki vergiler alınır: **a) Öşür:** Ebu Hanîfe'ye göre, bir İslâm ülkesinde yaşayan zimmîlere ve pasaportlu harbîlerin nisap miktarına ulaşan ticaret mallarına öşür uygulanır. Bunun miktarı zimmîlerde yirmide bir, pasaportlu gayri müslim yabancı mallarında ise onda birdir. Bu uygulama misli ile muamele yani mütekabiliyet prensibine dayanır. Bu öşür, arazi mahsulünden alınan öşürle karıştırılmamalıdır. Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelîlere göre ise, İslâm ülkesinde ticaret yapan zimmî ve harbîler arasında bir ayırım yapılmaksızın, bunlara onda bir (öşür) ticaret vergisi uygulanır. Bu ticaret yılda bir kaç defa tekrarlansa veya ellerinde nisap miktarı mal bulunmasa bile öşür vermeleri gerekir. Ancak Şâfiîlere göre pasaportlu gayri müslim yabancılardan öşür alınabilmesi için bunun önceden şart koşulması gerekir. **b) Zekâtın iki katı vergi uygulaması:** Ebu Hanîfe, Şâfiî ve Ahmed b. Hanbel'e göre özellikle Beni Tağlib Araplarından olan hristiyanlardan zekâtın iki katı vergi alınır. Çünkü bu vergi cizyenin yerini tutmaktadır. Hz. Ömer böyle yapmıştır.Burada söz konusu olan vergi, temelde cizyedir. Sadece vergi konusu ve nispetleri bakımından zekât hükümleri çifte zekât oranında uygulanmaktadır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1151] Sahih-i buhari, hd, 749; Buhari, c, 2, sh, 139, bab, 77, K, Zekât; Müslim, c, 1, sh, 677, bab, 4, hd, 984, K, Zekât;

(766) Sadakaı Fıtrın Günümüzdeki Ölçüsü

Bir saa: Beş rıtıl[1153]dır bu da Irak rıtlının 1/3'idir. Takriben 2400 gr dır.[1154] Cumhur ulemaya göre fitrenin miktarı 2751 gramdır. [1155]

(767) ÜÇÜNCÜ KİTAP SEKİZİNCİ BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Sadakaı Fıtır'ın Hükmü

Soru–50- Fıtır sadakası ne zaman ve nasıl vacip olur?

Cevap–50- Fıtır sadakası üç şey ile vacip olur.

(1) Müslüman olmak.
(2) Ramazan ayının son gününde güneşin batmış olması.
(3) O gün kendisinin ve ailesinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin yiyeceğinden fazla olması.

Soru–51- Kendi fitresini ve kendisinden nafakasını vermesi lazım geldiği Müslümanların fitresini ne kadar verecek?

Cevap–51- Kendi fitresini ve kendisinden nafakasını vermesi lazım geldiği Müslümanların fitresini bir saa verecek.

Soru–52- Verdiği fitre memleketin genelde ne gibi bir yiyecekten olacak?

Cevap–52- Verdiği saa memleketin genelde yediği yiyeceğinden olacak. Bir saa beş rıtıldır bu da Irak rıtlının 1/3'edir.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِى ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.

(768) ÜÇÜNCÜ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN ARAPÇA METNİ

[9 فصل] وَتُدْفَعُ الزَّكَاةُ إِلَى الْأَصْنَافِ الثَّمَانِيَةِ الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِى كِتَابِهِ الْعَزِيزِ فِى قَوْلِهِ تَعَالَى إِنَّمَا لصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِى الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِى سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَإِلَى مَنْ يُوجَدُ مِنْهُمْ وَلاَيَقْتَصِرُ عَلَى أَقَلَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ مِنْ كُلِّ صِنْفٍ إِلاَّ الْعَامِلَ وَخَمْسَةٌ لاَيَجُوزُ دَفْعُهَا إِلَيْهِمْ

[1152] Sahih-i buhari tercümesi ötüken, c, 3, sh, 1436,1437; Buhari, c, 2, sh, 138, bab, 72–76; Müslim, c, 1, sh, 678, bab, 4, hd, 985, K, Zekât; Muwatta, c, 1, sh, 284, hd, 53, K, Zekât; Tirmizi, c, 3, sh, 59, bab, 35, hd, 673, K, Zekât; Ebu Davud, c, 2, sh, 267–269, bab, 19, hd, 1616–1618, K, Zekât; Nesei, c, 5, sh, 51, bab, 37–39, 42, 43, K, Zekât; İbni Mace, c, 1, sh, 585, bab, 21, hd, 1829, K, Zekât;

[1153] Rıtl, 382,5 gramdır; Bu rıtl bölgeden bölgeye değişebilir. Yukarıda geçen rıtl ise Irak rıtlına göre hesaplanmıştır.

[1154] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 100.

[1155] Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c, 3, s, 2046; İslam fıkhı ansiklopedisi,3,391.

الْغَنِىُّ بِمَالٍ أَوْ كَسْبٍ وَالْعَبْدُ وَبَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ وَالْكَافِرُ وَمَنْ تَلْزَمُ الْمُزَكِّى
نَفَقَتُهُ لاَيَدْفَعُهاَ إِلَيْهِمْ بِاسْمِ الْفُقَرَاءِ وَالْمِسَاكِينِ.

(769) ÜÇÜNCÜ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN KELİME MANASI

[9 فصل] وَتُدْفَعُ الزَّكَاةُ إِلَى الْأَصْنَافِ الثَّمَانِيَةِ الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِى كِتَابِهِ

Kur'an'ı kerimde, Yüce, Allah, Onları zikretti, O kimseler ki, Sekiz, Sınıflara, Zekat, Verilir, Fasıl, Dokuz-uncu

الْعَزِيزِ فِى قَوْلِهِ تَعَالَى إِنَّماَ الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمِسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ

Isınanlar için, Onun üzerinde, Çalışanlar için, Miskinler için, Fakirler için, Sadakalar, Muhakkak ki, Yüce, Onun, Sözünde, Aziz

قُلُوبُهُمْ وَفِى الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِى سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَإِلَى مَنْ يُوجَدُ مِنْهُمْ

Onlardan, Bulunur, Kim ki, Kadar, Yol oğlu (Yolda kalanlar için), Allah, Yolunda, Borçlular için, Köleler için, Onların Kalpleri

وَلاَيَقْتَصِرُ عَلَى أَقَلِّ مِنْ ثَلاَثَةٍ مِنْ كُلِّ صِنْفٍ إِلاَّ الْعَامِلَ وَخَمْسَةٌ لاَيَجُوزُ دَفْعُهَا إِلَيْهِمْ

Onlara, Ona vermesi, Caiz olmaz, Beş, Amiller, Ancak, Sınıftan, Her, Üçten, En azı, Üzerine, Kısaltılmaz

الْغَنِىُّ بِمَالٍ أَوْ كَسْبٍ وَالْعَبْدُ وَبَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ وَالْكَافِرُ وَمَنْ تَلْزَمُ الْمُزَكِّى

Verilmiş olması, Lazım olur, Her kim, Kafir-ler, Muttalib, Oğulları, Haşim, Oğulları, Köle, Kazanç, Veya, Mal ile, Zengin

نَفَقَتُهُ لاَيَدْفَعُهاَ إِلَيْهِمْ بِاسْمِ الْفُقَرَاءِ وَالْمِسَاكِينِ.

Miskinler, Fakirler, İsmi ile, Onlara, Ona veremez, Onun nafakası

(770) ÜÇÜNCÜ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN TOPLU MANASI

(771) Zekât Ve Fitrenin Kimlere Verileceği Ve Kimlere Verilmeyeceği Hükmü

(772) Zekât Ve Fitre Kimlere Verilir

Şanı yüce Rabbimizin aziz kitabında olan Kur'an'ı Kerimde beyan buyurdukları zekât (ve fitre) sekiz sınıfa verilir.

1- Fakirler.
2- Miskinler.
3- Amiller (zekâtı toplamakla görevli olanlar).
4- Kalpleri İslam'a ısındırılanlar.
5- Köleler. (Kölelikten kurtulması için zekât verilir).
6- Borçlular.
7- Allah yolunda cihad edenler.
8- Yolda kalanlar. (Tevbe suresi ayet 60).

Bu sınıflardan bulunanlarda en az üç sınıf olacak. Yalnız bir tek sınıf olan amillere de verilebilir. [1156]

[1156] **ZEKÂTIN VERİLECEĞİ YERLER:** Kur'an-ı Kerim'de zekâtın verileceği yerler sekiz sınıf olarak şöyle belirlenmiştir: "Zekâtlar ancak fakirlerin, miskinlerin, zekât tahsili işinde çalışanların, kalpleri İslâm'a ısındırılmak istenenlerin, kölelerin, borçluların, Allah yolunda cihat edenlerin ve yolcuların hakkıdır. Bu Allah tarafından farz kılınmıştır." Abdullah b. Abbas (r. anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.s) Muaz b. Cebel (r.a)'i Yemen'e gönderirken ona şu emri vermiştir: "... Eğer onlar zekâtın farz olduğunu kabul ederek sana itaat ederlerse, Allah'ın kendilerine zekâtı farz kıldığını ve zenginlerden alınıp fakirlerine verileceğini onlara bildir." Bu hadis zekâtın İslâm devleti tarafından müslümanların zenginlerinden alınıp fakirlerine harcanacağına delildir. Diğer yandan Hz. Peygamber Muaz b. Cebel'e Kitap, Sünnet ve bu iki kaynakta bulunmayan konularda kendi ictihadına göre yönetme yetkisi vermiştir. Buna ek olarak malî ve ekonomik muhtariyetin de verildiği dikkate alınırsa, Yemen bölgesinin Rasûlullah (s.a.s) tarafından federatif bir statüye kavuşturulduğu söylenebilir. **Zekâtın Verileceği Sekiz Sınıf:** Zekâta hak kazananlar sekiz sınıftır. Müslüman fakirler, miskinler, zekât işlerinde çalışanlar, kalpleri İslâm'a ısındırılmak istenenler, köleler, borçlular, Allah yolunda cihad edenler ve yolculardır. **1) Fakirler:** Nisap miktarı malı olmayan muhtaç kimselerdir. Bunların temel ihtiyaç olarak evinin, ev eşyasının veya borcuna denk nakit parasının bulunması kendilerini fakirlikten çıkarmaz. Bir işte çalıştığı halde gelir düzeyi temel ihtiyaçlarını karışlamayan kimse de bu sınıfa girer. **2) Miskinler:** Hiç bir şeye sahip olmayıp yiyeceği ve giyeceği şeyler için dilenmeye muhtaç olan yoksul kimselerdir. Kur'an-ı Kerim'de miskin için; "Yahut toprağa yapışmış miskin..."142 ifadesinin kullanılması, miskinin son derece yoksulluk ve sıkıntı içinde bulunduğuna delalet etmektedir. Miskinin kimi zaman kalacak yeri de bulunmaz. **3) Zekât işlerinde çalışanlar:** Bunlar zekâtları toplamak için görevlendirilen memurlardır. Zekât işlerinde çalışanlara verilecek olan miktar, çalışma karşılığında bir ücret yerindedir. Bu çalışan kimse zengin de olsa ona bu fondan ücret verilir. Ancak bu sınıfa yapılacak ödeme, topladığı zekâtın yarısını aşamaz. Zekât memurlarının emeğinin karşılığını topladıkları zekâttan alabilmesi, zekât toplama işinin belli bir yüzde karşılığında uzmanlaşmış kişi veya kuruluşlara yaptırılabileceği anlamına gelir. Buna göre zekât gibi büyük bir sosyal yardımlaşma kurumu İslâm devletine her hangi bir malî yük getirmeden çalışabilecek, üstelik devletin bütçeden yapması gereken harcamaların önemli bir bölümü bu fondan karşılanabilecektir. Zekât memurunun adalet sahibi olması ve zekâtla ilgili hükümleri bilmesi şart koşulmuştur. Buna öşür toplayan memurlar, eksperler, katipler, zekâtı dağıtanlar, toplanan malları koruyanlar ve benzerleri de dahildir. **4) Müellefe-i kulûb:** Bunlar kalpleri İslâm'a ısındırılmak istenen kimselerdir. Hz. Peygamber, Mekke'nin fethinde yeni İslâm'a girmiş bazı kimselere zekâttan pay vermiştir. Bunların içinde henüz İslâm'a girmeyenler de vardı. Bu sınıfa zekât vermenin amacı imanı zayıf olanların imanlarını ve müslümanlıklarını kuvvetlendirmek, diğerlerinden bir kısmını hayra sevketmek, bir kısmının da kötülüğüne engel olmaktır. Hz. Peygamber'in; Ebu Süfyan b Harb, Safvan b. Ümeyye, Uyeyne b. Hısn, el-Akra' b. Habis ve Abbas b. Mirdas'tan her birine yüz'er deve verdiği rivayet edilir. Alkame b. Ulase'ye ise Huneyn ganimetlerinden mal vermiştir. Hz. Ömer devrinde bu sınıfın zekât payı kaldırılmıştır. Kaldırma gerekçesi İslâm'ın artık bunların desteğine ihtiyacının kalmamasıdır. Ancak bazı fakihlere göre ihtiyaç bulunduğu zamanlarda bu sınıfa da zekât verilebilir. Diğer yandan Hanefî ve Şâfiîlere göre hangi amaçla olursa olsun gayri müslime zekât verilemez. Hz. Muhammed (s.a.s) İslâm'ın ilk dönemlerinde müslümanların sayısı az olduğu, düşmanın sayısı ve gücü çok olduğu için müellefe-i kulûba zekât vermiştir. Fakat Allah Teâlâ daha sonra İslâm'ı ve müslümanları üstün kılarak gayri müslimlere zekât vermekten onları müstağni kılmıştır. **5) Köleler:** Kölelikten kurtulmak, hürriyetini para ile satın almak isteyen kimselere de zekât verilir. Günümüzde devletler tarafından kölelik yasaklanıp kaldırıldığı için, bu sınıf da fiilen bulunmamak-

(773) Zekât Ve Fitre Kimlere Verilmez?

(Zekât ve fitre) Beş (sınıfa girenlere verilmez)
1- Malı ve çalışması ile zengin olanlara.
2- Kölelere. (Çünkü kölenin nafakası efendisine aittir).
3- Haşim oğullarına ve Muttalib oğullarına.

---

tadır. **6) Borçlular:** Borcu düşüldükten sonra, nisap miktarı malı kalmayan kimseler bu sınıfa girer. Başkasından malı veya alacağı olup da, bunu alması mümkün olmayan kimse de borçlu sayılır. Bu şekilde borcu yüzünden darda bulunan kimseye zekât vermek borçsuz fakire vermekten daha faziletlidir. Çünkü borçlunun hürriyeti bir bakıma kısıtlanmış olur, onu bu sıkıntıdan kurtarmak gerekir. Başkasının malını veya canını kurtarmak, ara bulmak gibi sebeplerle borçlanan kimse zengin olsa da borçlular sınıfından yararlanabilir. Ebu Said el-Hudri (r.a)'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Beş kişi dışında zengine zekât helal değildir: zekât işinde çalışan, Allah yolunda savaşan, zekât malını parası ile satın alan zengin, fakir komşusuna zekât verilen şeyin kendisine hediye edildiği zengin ve borçlu kimseler." Sanayi devriminin yaşandığı günümüzde en büyük borçlar en büyük sermaye sahiplerine ait bulunmaktadır. Vadesi yirmi yıla kadar uzayabilen borçların sahiplerinin, bu borçların karşılığı olan ticaret malları, menkul ve gayri menkul kıymetler, sanayi tesisleri var olduğu sürece yoksul saymak mümkün olmaz. Çünkü gerektiğinde asli ihtiyaçların dışında kalan bu mal varlığı satılarak borçlar tasfiye edilir. Bunun için borca karşılık olabilen veya karşılık olarak gösterilen ekonomik değerler zekâta tabi olmaz. Mesela; bir kimsenin yirmi milyar lira kıymetinde ticaret malı ve borca karşılık ipotekli gayri menkulü bulunsa, buna karşılık sekiz milyar lira borcu olsa, geri kalan on iki milyar liralık malı kırkta bir zekâta tabi olur. Kötülük yolunda veya kötü bir amaçla borçlanmış olan kimse, sonradan pişman olup tevbe ederse, buna da zekâttan pay verilir. **7) Allah yolunda cihad edenler:** Allah için savaşa hazırlanmak veya savaşta olanlara silah almak, bunları donatmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için de zekât verilir. Ebu Hanîfe ve Ebu Yûsuf'a göre zekât ancak mücahitlerin yoksul olanlarına verilir. İmam Şâfiî ve İmam Mâlik'e göre ise bu konuda mücahitler arasında zengin-yoksul ayırımı gözetilmez. Hanbelîlerle bazı Hanefîlere göre hac da Allah yolunda olmak demektir. Bu yüzden haccetmek isteyen kimselere zekât verilebilir. Çünkü, İbn Abbas (r. anhümâ)'dan rivayet edildiğine göre; "Bir kimse devesini Allah yoluna vakfetmiş, karısı ise haccetmek istemişti. Hz. Peygamber, kadına; "O deveye binerek haccet, çünkü hac da 'fi sebilillah (Allah yolunda)' sayılır," buyurmuştur." Ancak nafilelerde genişlik bulunduğu için nafile hac için zekât verilemez. Diğer yandan büyük Hanefî hukukçusu el-Kâsânî (ö.587/1191), el-Bedâyi adlı eserinde "fî sebîlillâh (Allah yolunda)" terimini "Allah'a yaklaştıran bütün işler" olarak tefsir etmiştir. Bu yüzden, Allah'a itaat ve hayır yolunda bulunan herkes ihtiyaç sahibi ise bu sınıfa girer. Bununla, hak yolda mücahede eden ve hayır işlerine koşturan kimseler desteklenmiş olur. Hanefîlerden bir kısmı "Allah yolunda" ifadesini "ilim öğrenmek" anlamına almışlardır. İlim öğrenen kimse zengin de olsa bu sınıfa girer. İmam Mâlik; Allah yolları çoktur. Fakat burada "Allah yolu"ndan cihad anlamının kastedilmiş bulunduğunda ihtilaf edildiğini bilmiyorum, demiştir. **8) Yolcu:** Sefere çıkan yahut iyilik ve yararlı bir iş için yolculuk yapan ve gittiği yere yardımsız olarak ulaşamayan kimsedir. Hac, cihad, mendup ziyaretler veya ticaret için yapılan yolculuklar buna örnek gösterilebilir. Yolculara, kendi beldesinde zengin de olsalar yolculuk sırasında muhtaç düşmüşse, gideceği yere ulaştıracak kadar zekât verilir. Ancak böyle bir yolcunun mümkün olursa zekât yerine borç alması daha hayırlıdır. Kendi beldesinde malını kaybetmek veya alacaklarını alamamak suretiyle muhtaç duruma düşen kimse de böyle yolcu hükmündedir. Bunlar ihtiyaçları kadar zekât alabilirler daha sonra mallarını elde edince, almış oldukları zekâttan geri kalan miktarı başkalarına tasadduk etmeleri gerekmez. Bir kimse zekâtını yukarıda belirtilen sınıflardan herhangi birine verebileceği gibi, ikisine, üçüne veya hepsine de dağıtabilir. Çünkü ayet-i kerime zekâtı yalnız bu sekiz sınıfa ait kılmış, ancak bu sınıflar arasında bir tercih belirtmemiştir. Diğer yandan nisap miktarına ulaşmayan zekâtın bu zikredilen sınıflar içinde bir tek şahsa verilmesi de caizdir. Çünkü ayet-i kerimede "el-fukara (fakirler)" kelimesinin elif lâm ile marife kılınması, mecaz anlamında cins bildirir. Böylece bu cinslerin içinden bir kimseye vermekle cinse vermek gerçekleşmiş olur. Burada elif lâm takısı gerçek anlamı olan kapsam (istiğrak) anlamında alınırsa, bütün cinsi kapsar. Bu takdirde bir beldedeki zekât üzerinde o beldedeki her yoksulun hakkı olur. Bu ise uygulamada büyük güçlükler doğurur, akla uygun değildir. Şâfiîlere göre, zekâtın bir beldedeki sekiz sınıfa harcanması gerekir. Dayandıkları delil: "Zekâtlar yalnız fakirlerin ve miskinlerin ... hakkıdır." anlamındaki ayetin temlik lâm'ı ile zekâtı bu sınıflara tahsis etmesi ve atıf vâv'ı ile hükmün hepsini kapsamasıdır. Eğer zekât İslâm devleti eliyle dağıtılıyorsa, bu sekiz sınıfa ayrılmalıdır. Bunlardan biri de zekât memuru sınıfıdır. Zekâtı devlet değil de malın sahibi veya vekili dağıtırsa, bu takdirde zekât memurlarının payı düşer. İmkânlar ölçüsünde zekâtın bütün sınıflara dağıtılması müstehaptır. Zekâtın her sınıftan en az üç kişiden azına verilmesi tarzındaki taksim caiz değildir. Şâfiîlerden bir kısmı fitre zekâtının üç fakir veya miskine verilmesini caiz görmüşlerdir. Günümüzde bu sekiz sınıftan dördünün genel olarak bulunması mümkündür. Bunlar da; fakirler, miskinler, borçlular ve yolculardır. Dört mezhep müctehidlerinin büyük çoğunluğuna göre zekâtın, Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'de zikrettiği yerlerden başkasına verilmesi caiz değildir. Bu yüzden; mescit yapımı, yol, köprü, çeşme yaptırma nehir kanalları açma, ölü kefenlenmesi, ölen kişinin borcunun ödenmesi, sur ve kale yapımı, savaş malzemesi hazırlamak, savaş gemileri inşa ettirmek, silah satın almak ve benzeri "temlik" söz konusu olmayan ibadetlere ve Allah'a yaklaştırıcı yollara harcanması caiz değildir. Çünkü, "Zekâtlar ancak fakirlerin, miskinlerin... hakkıdır" ayetinde "innemâ" kelimesi hasr ve isbat anlamı taşır. Yani zikredileni sabit kılmak, bunun dışında kalanları hükmün dışında bırakmak içindir. Dolayısıyla zekâtların bu sayılan yerlerden başkasına verilmesi caiz değildir. Çünkü bunlarda temlik yani birini bizzat sahip kılma, zekât malını onun mülkiyetine geçirme söz konusu olmamaktadır. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

4- Kafirlere. (Fakir bile olsa zekat verilmez).
5- Her kim ki kendisine nafakası başkası tarafından karşılanıyorsa. Fakir veya miskin ismi ile onlara zekat verilmez. (Çünkü nafakaları karşılanıyor). [1157]

[1157] **Zekât Verilmesi Caiz Olup Olmayan Kimseler:** Zekâta hak kazananlarda şu şartların bulunması gerekir: **1) Fakir olmak:** Zengin kimseye zekât vermek caiz değildir. Yalnız zekât memuru emeğinin karşılığı olarak zekâttan pay alacağı için o zengin de olsa kendisine ayrılan payı alır. Yine yolculuk sırasında muhtaç duruma düşen zengin kimse de zekât alabilir. Çünkü yolcu gerçekte zengin olsa bile o anda yoksul sayılır. Hangi mal olursa olsun, temel ihtiyaçların dışında nisap miktarı mala sahip olan kimse "zengin" sayılır. Şer'i nisaptan az miktarda mala sahip olan kimse sıhhatli, kuvvetli ve çalışabilecek durumda olsa bile zekât alabilir. Çünkü bir kimse güçlü kuvvetli olduğu halde işleri bozulabilir, yeni iş bulamaz veya çalıştığı işten elde ettiği gelir geçimini sağlamayabilir. Yine, meskeni, ev eşyası, hizmetçisi, biniti, silahı, elbisesi ve ilim ehli ise ilim kitapları bulunan kimselere zekât verilebilir. Çünkü bu sayılanlar temel ihtiyaçlardır. Zengin bir kimseye nafile kabilinden olan bir sadakanın verilmesi caizdir. Bu yüzden vakıfların gelirini vakfiye gereğince zengin kimselerin alması da helal bulunmuştur. Bu bir hibe, bir atıyye sayılır. Bir kimse zekâtını, araştırıp zekât almaya ehil olduğunu sandığı bir şahsa verse o kimsenin zekâta gerçekten ehil olduğu anlaşılırsa zekâtı ittifakla geçerli olur. Bunun aksine durumu anlaşılamaz veya zengin olduğu daha sonra ortaya çıkarsa Ebu Hanîfe ile İmam Muhammed'e göre yine geçerli olur. Fakat araştırmaksızın, zekâta ehil olup olmadığını hiç düşünmeksizin verecek olsa zekâtı yine geçerli olursa da, zekâta ehil olmadığı daha sonra anlaşılırsa zekâtı yeniden vermesi gerekir. Çünkü araştırmak konusunda kusuru vardır. Zekâta ehil olup olmadığında şüphe edilen bir kimseye araştırmaksızın verilen zekât geçerli olmamak tehlikesiyle karşı karşıyadır. Eğer sonradan zekâta ehil olduğu ortaya çıkarsa bu tehlike kalkar. Şâfiîlere göre çalışıp kazanma imkânına sahip olan fakir ve miskinlere, zekât verilemez. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "Zekâtta zenginler ile çalışıp kazanma gücüne sahip olanların nasibi yoktur." Ancak başka bir hadis-i şerifte zengin olduğu halde zekât alabilen kişiler şöyle belirlenir: "Sadaka beş kişinin dışında zenginlere verilmez: zekât işinde çalışan, malı ile zekât malını satın alan, Allah yolunda savaşan, fakir komşusuna zekât verildiği halde bu maldan komşusunun kendisine hediye ettiği zengin kişi." Şâfiî ve Hanbelîlere göre, müellefe-i kulûb ile mücahitlere zengin olsalar da zekâttan yardım yapılabilir. **2) Müslüman olmak:** İslâm fakihlerinin çoğunluğuna göre gayri müslimlere zekât verilemez. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.s) Muaz b. Cebel (r.a)'i Yemen'e gönderirken: "Zekâtı oranın zenginlerinden al, fakirlerine ver" buyurmuştur. Ebu Hanîfe ile İmam Muhammed'e göre nafile sadakaların zimmîlerin (hristiyan veya yahudi tebea) fakirlerine verilmesi caizdir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulur: "Eğer sadakaları açıktan verirseniz ne güzel Eğer gizleyip de yoksullara verirseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Biz sizin kötülüklerinizi örteriz."156 Bu ayette müslüman veya zimmî yahut münkir fakirler arasında bir ayırım yapılmamıştır. Bu yüzden ayet umum bildirir. Ancak Muaz (r.a) hadisi zekât konusunda ayeti tahsis etmiştir. Bu hadis sebebiyle zekât ancak müslüman olanlara verilebilir. İmam Züfer'e göre, zimmîlere de zekât verilebilir. Çünkü zekâtın amacı Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak için sıkıntıda olanların ihtiyacını karşılamaktır. Bu amaç zekâtı yoksul zimmîlere vermekle de gerçekleşir. Ebu Yûsuf, İmam Şâfiî ve çoğunluğa göre zimmîlere zekât verilemediği gibi, diğer sadakalar da verilemez. Onlar bu konuda zekâta ve harbî olan gayri müslimlere verilen sadakalara kıyas yapmışlardır. **3) Hâşimî soyundan olmamak:** Hz. Peygamber'in ailesine zekât ve sadaka almak yasaklanmıştır. Çünkü zekâtlar insanların mallarının kirleridir. Hz. Peygamber'in ailesine beytülmaldeki ganimetlerin beşte birinden yetecek kadar harcama yapılır. Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: "Bu sadakalar ancak insanların kirleridir, Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine helâl değildir." Hanefî ve Hanbelîlere göre kendilerine zekât ve sadaka vermek caiz olmayan Hâşimoğulları şunlardır: Abbasoğulları, Alioğulları, Caferoğulları, Akîloğulları, Haris b. Abdilmuttaliboğulları. Ebu Hanîfe ve Mâlikîlerden ve Şâfiîlerin bazılarından nakledildiğine göre, Hz. Peygamber'in yakınları beytülmaldeki hisselerinden mahrum edildikleri zaman Haşimoğullarına zekât verilmesi caizdir. Bunun sebebi Haşimoğullarının perişan olmasına engel olmak ve onların ihtiyaçlarını karşılamaktır. Diğer yandan bir çok alime göre Haşimoğullarına nafile sadakalar helaldir. **4) Zekât veren kişinin, zekât alanın nafakası ile yükümlü bulunmaması.** Bir kimse kendi zekâtını fakir bulunan karısına, usul ve furuûna, yani; babasına, dedesine, anasına, ninesine, oğullarına, kızlarına, bunların çocuklarına ve torunlarına veremez. Boşanma iddeti bekleyen karısı da bu hüküm kapsamına girer. Çünkü bir kimse, fakir düştükleri zaman zaten bunlara bakmakla ve normal olarak nafakalarını sağlamakla yükümlüdür. Bunlara zekât verirse, yararlanma, dolaylı yoldan kendisine dönmüş olur. Halbuki zekât verildikten sonra artık, zekât verenle zekât arasında menfaat bağının kesilmiş olması gerekir. Şâfiîlere göre kendisine bakmakla yükümlü hısımı bulunan kimselere de zekât verilmesi caiz değildir. Çünkü hısımları tarafından nafakası sağlanan kimse muhtaç sayılmaz. Böyle bir kimse her gün kendisine yetecek kadar kazancı bulunan kimseye benzer. Ebu Hanîfe ile Hanbelîlerde tercih edilen görüşe göre, bir kadın zekâtını fakir bulunan kocasına veremez. Çünkü bu takdirde zekât nafaka yolu ile kadına geri döner. Ebu Yûsuf, İmam Muhammed, İmam Şâfiî ve Mâlik'e göre, karının fakir bulunan kocasına zekât vermesi caizdir. Çünkü Rasûlullah (s.a.s) bu konuda soru soran İbn Mes'ud'un karısı Zeynep (r. anhâ)'ya şöyle buyurmuştur: "Kocan ve çocuğun tasadduk etmeye en layık olan kimselerdir." Zekâtı, buna ehil olan hısımlara vermek daha faziletlidir. Şöyle ki: Önce muhtaç olan erkek veya kız kardeşlere, sonra bunların çocuklarına, sonra amcalara, halalara, sonra bunların çocuklarına,sonra dayılara, teyzelere ve bunların çocuklarına, daha sonra diğer zevi'l-erhâm denilen yakınlara vermek daha faziletlidir. Hz. Peygamber (s.a.s) hısımlara tasadduku teşvik ederek şöyle buyurmuştur: "Yoksullara verilen sadaka bir sadakadır, hısımlara verilen sadaka iki sadakadır. Biri sadaka diğeri akrabaya iyilik." Nafile sadakalara gelince, bunların usul ve fürua, karı ve kocaya verilmeleri caizdir. Çünkü bunu yapmakla da sadaka ve akrabaya iyilik olmak üzere iki sevap kazanılmış olur. Nitekim nafile sadakaların zenginlere ve gayri müslimlere verilmesi de caizdir. Çünkü Allah Teâlâ; "Onlar Allah sevgisiyle miskin, yetim ve esirlere yemek yedirirler." buyurur. Hz. Peygamber döneminde esirler müşriklerden ibarettir. Hz. Peygamber (s.a.s) Ebu Bekir (r.a)'in kızı Esma'nın müşrik olan annesi ile ilgili sorusuna; "Anana iyilik et" diye cevap vermiştir. **5) Akıllı, ergin ve hür olmak.** Yedi yaşından küçüklere ve akıl hastalarına doğrudan zekât vermek caiz değildir. Zekât bunların velilerine

(774) ÜÇÜNCÜ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN DELİLLERİ

(775) Zekât Ve Fitre Kimlere Verilir Bunun Delili

9/60. Sadakalar, ancak fakirlere, miskinlere, onun üzerine memur olanlara, kalpleri telif edilmiş bulunanlara, azad edilecek kölelere, borçlulara. Allah yolunda cihada atılanlara ve yolculara Allah tarafından bir farize olarak -mahsustur- ve Allah Teâlâ pekiyi bilendir, hikmet sahibidir.[1158]

(776) Sadaka, Zekât Fakirleri Minnet Altında Bırakmak İçin Verilmeyeceğinin Delilleri

2/273. O fakirlere ki. Allah yolunda kapanmış kalmışlardı. Yeryüzünde dolaşmaya kadir olamazlar. Onları bilmeyen, istemekten çekindikleri için onları zengin kimseler sanarlar. Sen onları yüzlerinden tanırsın. Onlar insanlardan ısrarla bir şey istemezler ve siz hayırdan her ne infak ederseniz, şüphe yok ki Allah Teâlâ onu tamamen bilir.[1159]

2/271. Eğer sadakaları açıkça yaparsanız o ne iyidir. Ve eğer onları gizlerseniz ve fakirlere -öylece- verirseniz o sizin için daha hayırlıdır ve sizin günahlarınızdan bir kısmını örter. Ve Allah Teâlâ yaptıklarınızdan haberdardır.[1160]

Bu ayetle günümüzün zenginlerin kulaklarını çınlatmak istiyorum, adam lüks koltuklara dayanıp böbürlene böbürlene falan adama şu kadar yardım ettim, filan adamda şu kadar yardımda bulundum diyerek sayar durur veya bir televizyon ekranına çıkar böbürlene böbürlene anlatır durur veya yardım ettiği kişiye bir menfaat karşılığında yardım eder, beklediği menfaati görmediği takdirde, ona şöyle der; sen ne kadar nankör bir insanmışsın, sana şu kadar yardım ettim, bilseydim böyle yapacağını sana yardım eder miydim diyerek, yardım ettiği insanı binbir minnet altında bırakarak, onu rencide ediyor; yardım yapan gaye ve maksadında uzak olan zenginleri şu ilahi emre davet ediyorum. Tabii ki şunu hatırlatmak istiyorum, sakın samimi ve Allah rızası için malını gösteriş ve riyadan uzak bir şekilde harcayan zengin kardeşlerime sözüm yoktur, sakın bundan dolayı benden gücenmesinler, benim sözüm bu vasfın dışındakileredir, bunu kafamdan söylemiyorum. Bakınız eziyetli ve başa kakarak verilen sadaka hakkında yüce mevlamız şöyle buyurur.

2/264. Ey iman etmiş olanlar! Sadakalarınızı başa kakmakla, incitmekle iptal etmeyiniz. O kimse gibi ki, malını insanlara gösteriş için harcar da Allah Teâlâ'ya ve âhiret gününe inanmış bulunmaz. Artık o kimsenin hali, üzerinde biraz toprak bulunan bir kaypak taşın hâli gibidir ki, ona şiddetli bir yağmur isabet ederek onu dümdüz bir halde bırakmış olur. Onlar

---

teslim edilir. Bayram ve benzeri sevinçli günlerde muhtaç olan hizmetçilere, işçilere veya temyiz çağındaki çocuklara yahut sevinç haberi getiren yoksul kimselere verilecek hediyelerin zekât niyetiyle verilmesi caizdir. Zenginin küçük olan çocuğuna zekât vermek caiz değildir. Çünkü küçük çocuk babasının zenginliği sebibiyle zengin sayılır. Diğer yandan zengin bir kadının yetim ve babası müslüman olan çocuğuna zekât verilebilir. Çünkü bu çocuğun nesebi babası yönünden sabit olup, anasının serveti ile zengin sayılmaz. Yine bir kimse zekâtını, zengin bir şahsın yoksul ve müslüman olan babasına veya yoksul ve müslüman olan büyük oğluna veya kızına yahut o şahsın yoksul ve müslüman olan karısına verebilir. Çünkü bunlar müstakil velayet sahibi olup birbirinin serveti ile zengin sayılmazlar. Zekâtın, malın bulunduğu yerdeki yoksullara verilmesi asıldır. Çünkü Rasûlullah (s.a.s) Muaz (r.a)'a; "Zekâtı Yemen halkının zenginlerinden al, yine Yemen halkının yoksullarına ver" buyurmuştur. Zekâtın yıl sonunda başka beldedeki fakirlere gönderilmesi tenzihen mekruhtur. Ancak zekâtın gönderileceği yerdeki ihtiyaç sahipleri akraba olur veya malın bulunduğu beldedeki fakirlerden daha muhtaç durumda olurlarsa bu takdirde başka beldeye göndermek caiz olur. Zekâtın toplandığı yörede dağıtılması bir çok kolaylıklar sağlar. Fakirlerin daha iyi tanınması ve gerçek ihtiyaçların bilinmesi, toplama ve dağıtma masraflarının azalması ve çeşitli beldelere bu yolla mâli ve ekonomik muhtariyet imkanlarının tanınması bunlar arasında sayılabilir. (İlmihal, Doç. Dr. Hamdi DÖNDÜREN Bursa, 30 Temmuz 1991, Erkam Yayınevi)

[1158] Tevbe suresi ayet 60;

[1159] Bakara suresi ayet 273;

[1160] Bakara suresi ayet 271;

kazanmış olduklarından bir şeye kadir olamazlar. Ve Allah Teâlâ kâfirler gurubuna hidayet etmez.[1161]

2/271. Eğer sadakaları açıkça yaparsanız o ne iyidir. Ve eğer onları gizlerseniz ve fakirlere -öylece- verirseniz o sizin için daha hayırlıdır ve sizin günahlarınızdan bir kısmını örter. Ve Allah Teâlâ yaptıklarınızdan haberdardır.[1162]

Yukarıda geçen bakara suresinin 271 ayetinde "Eğer sadakaları açıkça yaparsanız o ne iyidir. Ve eğer onları gizlerseniz ve fakirlere -öylece- verirseniz o sizin için daha hayırlıdır" Bu ayeti kerimeyi teyid eden şu hadisi şerifi de görüyoruz.

384

Yine Ebû Hüreyre radiya'llâhu anh (sened-i muttasıl ile) Nebiyy-i Ekrem salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimizin şöyle buyurduklarını rivayet etmiştir:

Yedi kimseyi Allâhu Teâlâ kendi zıllinden (gölgesinden) başka zıl (gölge) olmayan (Kıyamet) gününde kendi zılli (gölgesi) altında barındıracaktır: (Birincisi) imam-ı âdil, (ikincisi) Rabbine (tâat ve) ibadet içinde perverde olmuş genç, (üçüncüsü) gönlü mescitlere merbut (bağlanmış) olan kimse, (dördüncüsü) Allah yolunda sevişip buluşmaları da, ayrılmaları da buna müstenid olan iki kimsenin her biri, (beşincisi) mansıb ve cemal sahibi bir kadının matlubu (talibi) olduğu halde "Ben Allah'tan korkarım" diyerek haramı irtikâb etme)yen erkek, (altıncısı) infak (harcama) ettiğinden solundaki haberdar olmayacak kadar ahfâ (gizli) olarak sadaka veren adam, (yedincisi de) tenhada (lisânen yahut kalben) Allâhu Teâlâ'yı zikredip de gözü (dolup) taşan kişi.[1163]

Sadaka vermenin ölçüsü budur, bu gerçeklere bütün iman edenleri davet ediyoruz, eğer bu ölçülere riayet edilmezse, bakara suresinin 264 ayetindeki tehdide muhatap olur, buda tehlikeli bir durumdur ki yaptığı harcamayı boşuna harcamış olur, başa kakmadan incitmeden, Allah yolunda harcama yapanları da, yüce Rabbimiz şu şekilde tarif etmektedir.

2/261. Allah yolunda mallarını harcayanların durumu, o bir danenin durumu gibidir ki, yedi başak bitirmiş ve her başakta yüz dane bulunmuş olur. Ve Allah Teâlâ dilediğine kat kat artırır. Ve Allah Teâlâ geniştir, her şeyi bilir...[1164] Bu s×retle sevap bire yediyüzdür.[1165]

2/262. O kimseler ki, mallarını Allah yolunda harcarlar. Sonra da o harcadıklarına bir minnet, bir eziyet yüklemezler. İşte onlar için Rabbileri katında mükâfat vardır. Ve onların üzerine bir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır...[1166]

Bundan sonraki ayeti de şöyle görüyoruz, başa kakılıp eziyetle verilen bir sadakayı vermektense güzel bir sözün, öylesi töhmetli bir sadakayı vermekten daha hayırlıdır, işte ayet şöyledir.

2/263, Bir iyi söz, bir af, kendisini bir eziyet takip eden bir sadakadan hayırlıdır. Ve Allah Teâlâ zengindir, halimdir.

(777) Fakir Kimdir?

"Sadakalar, (zekâtlar) ancak fakirlere"[1167] ayetinde geçen, fakir kimse; şu kimselerdir ki on şeye ihtiyaçları oldukları halde ancak iki şeyi yerine getirmeye güç yetiren kimselerdir.[1168]

[1161] Bakara suresi ayet 164;
[1162] Bakara suresi ayet 271;
[1163] Sahih-i buhari tecridi-i sarih, hd, 384; Buhari, c, 2, sh, 116, bab, 16, K, Zekât;
[1164] Bakara suresi ayet 261;
[1165] Kur'an'ı Hakim ve meali Kerim, c, 1, sh, 103;
[1166] Bakara suresi ayet 262;
[1167] Tevbe suresi ayet 60;

(Bu fakirlerde öyle kimselerdir ki yüzsüzlük edipte halktan bir şey istemezler, onları bilmeyip tanımayanlar onları zengin zannederler, bunların vasfını yüce Rabbimiz kitabında şöyle tanıtmaktadır, sadaka ve zekâtın öncelikle kime verilmesi lazım geldiğini buna kimin daha müstahak olduğunu şöyle tarif etmektedir).

2/273. O fakirlere ki. Allah yolunda kapanmış kalmışlardı. Yeryüzünde dolaşmaya kadir olamazlar. Onları bilmeyen, istemekten çekindikleri için onları zengin kimseler sanarlar. Sen onları yüzlerinden tanırsın. Onlar insanlardan ısrarla bir şey istemezler ve siz hayırdan her ne infak ederseniz, şüphe yok ki Allah Teâlâ onu tamamen bilir.[1169]

2/271. Eğer sadakaları açıkça yaparsanız o ne iyidir. Ve eğer onları gizlerseniz ve fakirlere -öylece- verirseniz o sizin için daha hayırlıdır ve sizin günahlarınızdan bir kısmını örter. Ve Allah Teâlâ yaptıklarınızdan haberdardır.[1170]

(778) Fakir Kardeşe Tavsiyeler

Fakir kimsenin muhtaç olduğu şeyin kullanılması zaruri olan şeylerden olması lazım, mesela, yatak, minder, kap, kaşık, tüp, soba, yer sergisi, kilim, halı, elbise, ayakkabı vs. şeyler, yani bir ev için kullanılması zaruri olan şeylerden olmalıdır. Mesela televizyon veya lüks koltuklar, çocuk odası takımı gibi kullanılması zaruri olan şeyler arasında değildir, hani "Atalarımız ne güzel söylemişler, ayağını yorganına göre uzat" sözü ne kadar doğru ve isabetli bir söz olduğunu görüyoruz, efendim yorganıma göre ayağıma uzatmasam nolur dersek, o zaman hasta oluruz, gereksiz bir şekilde doktur parasını ödemiş oluruz ki; bazen bunun altında kalkma durumu da olmaz, onun içindir ki her şeyde orta yolu seçmek akıllı insanların işidir. Onun için lüks ve süse harcanan paralarla nice zaruri şeyler temin edilebilir. Aynı zamanda bu lüks şeyleri almakla, uzaktan ve yakından İslam'la hiçbir alakası olmayan kişilerin sermayesine sermaye katıp daha çok onları güçlendirmiş olursun, ondan sonra senin dininle alay ederek cazibeli, çekici yollarla paranı cebinden çekerek, ömür boyu lüks ve süs denen şeylerin borcunu ödemekle seni köleleştirirler, ödemediğin bir taksidini icra yolu ile hem avukat parasını hem de faizini sende alarak, Rabbine karşı sana günah işlettirirler, seni faiz belasına bulaştırırlar, o belaya bulaştın mı? Artık ne bereket ve nede huzur bulursun, bu yolun mütevazı yönünü seçersen hem gereksiz süs ve lüks belasında kurtulmuş olursun ve hem de yüce Mevla senin evine ve parana bereket ihsan eder, böylelikle din düşmanlarının sermayesinin önüne geçmiş olursun, o zaman huzurlu bir hayat yaşamış olursun, lükse süse harcanan para israf olmakla beraber, insanı ömür boyu borçtan kurtaramaz, hep onu borçlu bırakır. Bu tür şeyler insanı hep fakir bırakır, para biriktirme imkânı vermez, sen ömrünü bitirirsin başkası senin sırtında lüks bir hayat yaşar, onun için bütün kötü alışkanlıklarını bırakmalısın, mesela, içki, sığara, kumarın her türlüsünü bırakmalısın o zaman Allah'ın izniyle göreceksin evin bolluk ve bereketle dolar.

Bunun içindir ki âlimlerimiz şöyle demişlerdir; Zekâtı fakir olan ilim ehline vermek, fakir olan cahile vermekten daha efdaldır. [1171] Bunun sebebi ise cahil fakir gerekli, gereksiz harcama yaparak israf eder, ama ilim ehli fakir ise gerekli ve helal olan harcamayı yapar, israf etmez.

(779) Miskin Kimdir?

[1168] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 100;
[1169] Bakara suresi ayet 273;
[1170] Bakara suresi ayet 271;
[1171] Feteva-i Hindiyye, c, 1, sh, 187; Emanet ve ehliyet, c, 1, sh, 451;

"Sadakalar, (zekâtlar) ancak, miskinlere" ayetinde geçen, miskin kimse o kimsedir ki; fakire nazaran bir takım ihtiyaçlarını çalışarak giderendir. Mesela; fakir on ihtiyaçtan ikisine güç yettirebiliyorsa, miskinde on ihtiyaçtan sekizine güç yettirebiliyor, ikisine güç yettiremiyor; bundan dolayıdır ki zekâtta ikinci derecede hak sahibi olandır, yine yukarıda değindiğimiz gibi, ihtiyaç denilen ev yiyecek giyecek ve her türlü evde kullanılan zaruri şeyler, yani lüks ve süsün dışındakiler gibi; yüce Rabbimiz öncelikle fakirleri, ondan sonra miskinleri tevbe suresinin 60 ayetinde ikinci önemli sıralamada sayarak şöyle buyuruyor.

18/79. Şöyle ki: Gemi, denizde çalışan bir takım zayıflara (miskinlere) ait idi. Artık ben onu kusurlu yapmak istedim ve onların ötesinde bir hükümdar vardır ki, her -sağlam- gemiyi zulmederek alıvermektedir.[1172]

Ayette anlaşılan o gemiyi çalıştıran yoksul kimseler, çalıştıkları halde ihtiyaçlarını karşılayamıyorlar; "Allahu teala onların içinde çalışmakta oldukları gemilerinin bulunduğunu haber vermiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v)'da miskinlik isteyip fakirlikten Allah'a sığınmış, şöyle buyurmuştur; Allah'ım beni miskin olarak yaşat, miskin olarak öldür ve beni miskinler zümresi içinde haşret. [1173]

(780) Amil Kimdir?

"Sadakalar, (zekâtlar) ancak, onun üzerine memur olanlara,"[1174] ayetinde zikredilen, zekât toplama işinde çalışan memurlardır. Bunlara çalışmanın karşılığı nispetinde zekât mallarından verilir. [1175] Bu zekât toplama işlemi imam tarafından tayin edilir. [1176] Zekât toplama işi sıradan insanlara verilmez. Bu görevle görevlenmiş olan o kişinin bir takım vasıflara sahip olması lazımdır; istenen vasıflar şunlardır; Bunlarda adalet sahibi olmak, zekât fıkhını bilmek şart koşulmuştur. Bu manaya öşür toplayan memurlar, kâtipler, zekâtı dağıtanlar, toplanan malları koruyanlar ve malları toplayan tahsildarlar ve benzeri kimseler dâhildir. Bunun gibi zekâta müstahak olan kimseleri tespit eden kimseler, hayvanları sayanlar, ürünleri ölçüp tartanlar, çobanlar, ayette geçen amilin manasına giren, her türlü görevlilerde buna dâhildir. (Yani bu işle görevlendirilmiş olan her kişinin çalışma ücreti bu toplanan zekât malından çalıştıkları ücreti olarak kendilerine verilir). Bu kişi zenginde olsa ona bundan ücret verilebilir.[1177]

(781) Kalpleri İslam'a Isındırılmış Olanlar Kimlerdir?

"Sadakalar, (zekâtlar) ancak, kalpleri telif edilmiş (ısındırılmış) bulunanlara", [1178] ayetinde zikredilen, bunlar İslam'ı kabul etmiş olup henüz zayıf olan yahut imanları kuvvetli

---

[1172] Kehf suresi ayet 79;
[1173] Tirmizi; Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c, 3, sh, 1952, 1953; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, sh, 358;
[1174] Tevbe suresi ayet 60;
[1175] Büyük Şafii fıkhı trc, c, 1, sh, 321;
[1176] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 100;
[1177] Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c, 3, sh, 1953, 1954; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 3, sh, 359;
[1178] Tevbe suresi ayet 60;

olduğu halde onlara zekât vermekle başkasının da İslam'a kazanılması ihtimali olan kimselerdir. [1179]

(782) Köleler Kimlerdir?

"Sadakalar, (zekâtlar) ancak, azat edilecek kölelere" [1180] ayetinde zikredilen, bunlar hürriyetine kavuşması için sözleşmeli kölelerdir. [1181] Bunun ayetteki delili; "Ellerinizin sahip olduğu kimselerden (kölelerden) mükatebe (kölelikten kurtulmak için size ücret vererek) yazışma) yapmak isteyenler olunca da eğer onlar da bir hayır bilmiş iseniz onları kitabete (yazışmalara) kaydediverin".[1182] (Yani köle olan birisi efendisi ile belli taksitlerle anlaşma yaparsa bu taksitleri ödediği zaman, kölelikten kurtulur ve hür olur. İşte İslam bunun için zekât verilmesini emretmiş. Yani o zekâtı kendilerine değil hür olmaları için taksitlerine ödenir. Yoksa normal olarak o kölenin nafakası efendisi üzerinedir). Cumhur'a göre, bunlar kendi kuvvet ve kazançları ile de olsa ödeyecek para bulamayan mükateb (sözleşmeli) kölelerdir. Eğer zekât parası ile satın alınırsa, verilen zekât onların kendilerine verilmiş olmaz, bilakis bu paralar, onların efendilerine verilmiş olur. [1183]

(783) Borçlular Kimlerdir?

"Sadakalar, (zekâtlar) ancak, borçlulara" ayette zikredilen borçlular, bunlar borçlarını ödemeyen kişilerdir. Bunlara borçlarını ve diğer zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak kadar zekât verilir. Ancak bu borç, meşru bir şey için yapılmış olmalıdır. Gayri meşru bir şey için borçlanmış olan kişiye zekât verilmez. Ancak ma'siyetten (günahtan) tevbe ettiği takdirde verilebilir.[1184]

Ebu said el-Hudri (r.a)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Beş kişi dışında zenginlere zekât helal değildir: Allah yolunda savaşan, zekât memuru ola, borçlu bulunan, zekât malını parası ile satın alan, fakir komşusuna zekât verildiği halde bundan fakirin kendisine hediye ettiği kimse. [1185]

(784) Allah Yolunda Cihad Edenler Kimlerdir?

"Sadakalar, (zekâtlar) ancak, Allah yolunda cihada atılanlara" [1186] ayette zikredilen kimseler, bunlar Allah yolunda İslam'ı müdafaa etmek için savaşan gazi mücahidlerdir.[1187] Bunlar cihadla meşgul olup maaş almayan kimselerdir. Zenginde olsalar bile onlara zekât verilir.[1188] "Sizinle savaşanlar ile siz de Allah yolunda savaşınız." [1189] "Şüphe yok ki; Allah, o kimseleri sever ki: O'nun yolunda sanki bir muhkem bina etmişler gibi saf bağlayarak savaşta

---

[1179] Tenvirul Kul×b, sh, 308; Beycuri, c, 1, sh, 321; et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 100; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 3, sh, 359; Fıkhu'l İslami ve edilletuhu, c, 3, sh, 1954; Büyük Şafii fıkhı trc, c, 1, sh, 321;
[1180] Tevbe suresi ayet 60;
[1181] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 100;
[1182] Nur suresi ayet, 33;
[1183] Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c, 3, sh, 1956; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 3, sh, 361;
[1184] Büyük Şafii fıkhı trc, c, 1, sh, 322; et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 100;
[1185] İbni Mace, c, 1, sh, 589, 590, bab, 28, hd, 1841, K, Zekât; Ebu Davud, c,2, sh, 286, 287; bab, 25, hd, 1635; Muwatta, c, 1, sh, 268, bab, 29, K, Zekât;
[1186] Tevbe suresi ayet 60;
[1187] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 100;
[1188] Tenvirul kulub trc, sh, 308;
[1189] Bakara suresi ayet 190;

bulunurlar." [1190] Cumhur'a göre eğer (bu savaşanlar) zenginde olsalar bunlara zekâtta hisse verilir. Çünkü bunda umumun faydası vardır.[1191]

Peygamber (s.a.v) ilim öğrenene zekât vermek caizdir. Velev ki kırk yıllık nafakası olsun buyurmuştur. İlimden murad şer'i ilimdir. Kendini ilim öğrenmeye ve öğretmeye vermek şartı ile sözünden murad, bundan başkası ile ilişkisi olmamaktır. [1192]

(785) Yolcular, Yolda Kalanlar Kimlerdir?

"Sadakalar, (zekâtlar) ancak, yolcularadır" [1193] ayette zikredilen kimseler, bunlar şu kimselerdir ki; Sefere çıkan yahut iyilik ve faydalı bir iş için yolculuk yapan ve gittiği yere yardımsız olarak ulaşamayan kimsedir. Hac, cihad, mendub ziyaretler bunun örnekleridir. Yolculara vatanında zenginde olsalar, yolculuk esnasında muhtaç düşmüşse gideceği yere ulaştıracak kadar, zekât verilir. [1194] Eğer sefer mubah bir sefer ise zekât verilir. Eğer ma'siyetli (günahı gerektiren) bir sefer ise zekât verilmez çünkü ma'siyette yardım edilmez. [1195] Çünkü yüce Rabbimiz "Birr (iyilik) ve takva üzere yardımlaşınız ve günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayınız". [1196] Buyruğu mevcuttur.

(786) Zekât Ve Fitre Kimlere Verilmeyeceği Delilleri

İbni Ömer (r.anhuma)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Zenginlere ve azaları sağlam olan kuvvetlilere zekât helal olmaz. [1197]

Abdullah b. Adiyy el-Hıyar (r.a)'dan. Peygamber (s.a.v) zenginin ve kazanabilen güçlü kuvvetli kimselerin zekâtta hakkı yoktur. [1198]

İbni Abbas (r.a)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu. Şüphesiz ki bu sadakalar insanların kirlerinden başka bir şey değildir. Sadakalar ne Muhammed'e ve nede Al-i Muhammed'e helal olmaz. [1199]

Ebu Hureyre (r.a)'dan. Bir defasında Hz. Hasan sadaka hurmalarından bir hurmayı alıp ağzına attı. (Çocuğun hurmayı ağzına attığını gören) Hz. Peygamber (s.a.v) Hayır, Hayır! Onu ağzından çıkar. Bizim sadaka yemediğimizi bilmiyor musun? Buyurdu. [1200] Al-i Muhammed (s.a.v)'den murad. Beni Haşim ve Beni Muttalib oğullarıdır, onlara zekât haramdır. Zekât almalarına karşılık ganimetlerin beşte biri onlarındır. Bu konu cihad kitabında gelecektir inşallah. [1201]

[1190] Saff suresi ayet 4;
[1191] Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c, 3, sh, 1957; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 3, sh, 362;
[1192] Emanet ve ehliyet, c, 1, sh, 453; İbni Abidin Reddul Muhtar, c, 3, sh, 289;
[1193] Tevbe suresi ayet 60;
[1194] Fıkhu'l İslami we edilletuhu, c, 3, sh, 1958; İslam fıkhı ansiklopedisi, c, 3, sh, 362,363;
[1195] El-Muhezzeb, c, 1, sh, 317;
[1196] Maide suresi ayet 2;
[1197] Tirmizi, c, 3, sh, 42, bab, 23, hd, 652, K, Zekât; Ebu Davud, c, 2, sh, 285,286, bab, 24, hd, 1634, K, Zekât;
[1198] Ebu Davud, c, 2, sh, 285, bab, 24, hd, 1633, K, Zekât; Ebu Davud trc ve şerhi, c, 6, sh, 259, 260; Nesai, c, 5, sh, 99, 100, bab, 91, K, Zekât; Müsnedi Ahmed, c, 4, sh, 224, c, 5, sh, 362;
[1199] Müslim, c, 1, sh, 753, 754, bab, 51, hd, 1072, K, Zekat;
[1200] Müslim, c, 1, sh, 751, bab, 50, hd, 1069, K, Zekât;
[1201] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 101;

İbni Abbas (r.a)'dan. Peygamber (s.a.v) şöyle buyuruyor. Allah'ın zekâtı farz kıldığını onlara bildir, onların zenginlerinden alınır fakirlerine verilir, buyurdu. [1202] Hadisten geçen zenginlerden murad, Müslüman zenginlerden alınır. Müslüman fakirlere verilir. Onların dışındakilere verilmez.[1203] Nafakası zekât verenin üzerine vacip olan kişi o nafakadan ötürü zengin sayılır. Ancak iki şeyden dolayı zekâtını verebilir. Eğer borçlu iseler veya Allah yolunda savaşa gidiyorlarsa nafakaları kendisine vacip olan kişi bu durumda onlara zekât verebilir.[1204]

(787) Zekâtla İlgili Kaynaklar [1205]

(788) ÜÇÜNCÜ KİTAP DOKUZUNCU BÖLÜMÜN SORULARI VE CEVAPLARI

Zekât Ve Fitrenin Kimlere Verileceği Ve Kimlere Verilmeyeceği Hükmü

Soru-53- Zekat ve fitre kimlere verilir?

Cevap-53- Şanı yüce Rabbimizin aziz kitabında olan Kuranı Kerimde beyan buyurdukları zekat (ve fitre) sekiz sınıfa verilir.

1- Fakirler.
2- Miskinler.
3- Amiller (zekâtı toplamakla görevli olanlar).
4- Kalpleri İslam'a ısınanlar.
5- Köleler. (Kölelikten kurtulması için zekât verilir).
6- Borçlular.
7- Allah yolunda cihad edenler.

[1202] Buhari, ,c, 2, sh, 108, bab, 1, 41, 63, K, Zekât; c, 5, sh, 109, bab, 60, K, Megazi; c, 8, K, Tevhid; Müslim, c, 1, sh, 50, 51, bab, 7, hd, 19, 31, K, İman; Tirmizi, c, 3, sh, 21, bab, 6, hd, 625, K, Zekât; Ebu Davud, c, 2, sh, 242, bab, 5, hd, 1584, K, Zekât; Nesai, c, 5, sh, 55, bab, 46, hd, 2520, K, Zekât; Hadis ansiklopedisi, Kütübi sitte trc, c, 6, sh, 351;

[1203] Et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 101;

[1204] Büyük Şafii fıkhı trc, c,1, sh, 325; et-Tezhib fi ediletuhu, sh, 101;

[1205] El-Muhezzeb, c,1, sh, 260, 262,268, 274, 278, 283, 288, 290, 293, 297, 300, 305, 308, 321; et-Tezhib fi edilletuhu, sh, 92–101; İmam'ı Şafii el-Umm, c, 2, sh, 5, 11.12.14, 15, 19, 40, 44, 49, 52–54, 57–59, 84; Beycuri, c, 1, sh, 396, 399, 400, 401, 404, 408, 413, 418; Meakil felah, sh, 134,135; Durer, c, 1, sh, 171, 175, 180, 182, 184, 186, 188, 193; Mebsut, c, 2, sh, 149, 182, 186, 189, 199, 211; c, 3, sh, 2, 17, 20, 45; Tahtawi, sh, 587, 591, 595; Muğnil Muhtac, c, 1, sh, 500, 517, 527, 534, 538, 543, 551, 557, 560; İmam'ı Nevevi Mecmu', c, 5, sh, 313, 388, 392, 406, 438, 467, 486, 520, 559, c, 6, sh, 38, 88, 103, 111, 115, 116, 193; İmam'ı Şafii, Ahkamul Kur'an, c, sh 101–104; Cevhere, c, 1, sh, 146, 149, 151–153, 157, 158, 160, 161, 164, 170; et-Teshidud Daruri, c, 1, sh, 114, 116, 118, 119, 121, 123–127, 129, 132, 134; Kuduri, sh, 28–33; Lubab, c, 1, sh, 136, 137, 139, 141, 143–146, 148, 152; Hidaye, c, 1, sh, 68–71,73–75, 77, 80, 82, 83; Mültekal Ebhur, sh, 59, 61, 63, 65–68,70, 71; Kifayetul Ağyar, c, 1, sh, 106–118, 121, 125; Muğni, c,2, sh, 433, 436, 450, 455, 560, 474, 484, 530, 547, 594, 622, 646; Bidayetul müctehid, c,2, sh, 481, 503, 511, 516, 518, 522, 529, 531, 540, 544, 545, 547, 553, 554; Mezahibul Erbaa, c, 1, sh, 557, 559, 564–569, 572, 576, 577, 580, 590, 593; Fıkhul İslami we edilletuhu, c, 3, sh, 1785, 1788, 1790, 1819, 1854, 1865, 1879, 1914, 1947, 1949, 1972, 1996, 2014, 2035, 2051; Reddul Muhtar, 3, 3, sh, 173, 196, 199, 202, 204, 224, 242, 254, 283, 309; Mecmuu Fetewa, c, 25, sh, 7, 9, 11, 13–16, 18, 20, 23–26, 28, 32, 33, 37, 39, 43; Fıkhus Sünne, trc, c, 2, sh, 195, 207, 209, 210, 211, 214, 220, 227–229, 231, 234, 244, 248, 252, 254, 255, 258, 261, 263, 266, 270; Ahkamul Kur'an trc, sh, 133–136; Açıklamalı Şafii ilmihali, sh, 156, 159, 160–163, 165, 168, 171, 173, 176; Büyük Şafii fıkhı trc, c, 1, sh, 285, 296–307, 309, 311, 313, 314, 321, 323, 325; Kuduri trc, sh, 27–33; Nimeti İslam, sh, 997, 1012, 1017, 1017, 1019, 1020, 1021, 1023, 1031; Nurul İzah trc, sh, 144, 147, 149–153, 156–159; İzahlı kadın ilmihali, sh, 325–327; İslam dini, sh, 214–216; Dört mezhebin fıkhı trc, c, 2, sh, 83, 84, 91, 92, 96–98, 100, 104, 113, 118, 125; Mülteka trc, c, 1, sh, 340, 344, 348, 350, 352, 354, 355, 360, 365, 369, 372, 377, 385; Mukayeseli ibadetler ilmihali, c, 3, sh, 3, 26, 48, 50, 51, 107, 150, 165, 172, 187, 200, 204, 206, 216, 223, 248, 249, 253, 254, 269, 273, 297, 286, 299, 300, 307, 311, 317, 330, 333–336, 357, 365, 382, 396, 407, 439, 442, 443, 448, 454, 471; İslam fıkhı ansiklopedisi trc, c, 3, sh, 247, 252, 254, 272, 285, 295, 305, 320, 329, 333, 337, 340, 341, v348, 353, 356, 357, 373, 383, 393, 395, 397, 398, 400; Büyük İslam ilmihali, sh, 333, 343, 346, 348, 352, 354, 356, 360, 361, 364; Emanet ve ehliyet, c, 1, sh, 439, 441, 442, 444, 446, 447, 451, 456, 461–465, 467, 468, 470, 474, 476, 477, 479; Büyük Şafii ilmihali, sh, 192, 193, 194, 196, 198, 201, 203, 206, 207, 209; Tenvirul kulub, sh, 299, 300, 302, 304, 305, 306, 308; Za'dul Mead, c, 2, sh, 602, 604, 605, 609, 610, 612–614; İhyau Ul×mi'd din, c, 1, sh, 531, 536, 539, 540, 541, 543, 565, 568, 571, 574, 580, 583, 586;

8- Yolda kalanlar. (Tevbe suresi ayet 60).

Soru–54- Bu sınıflardan bulunanlarda en az kaç sınıfa zekât verilebilir?

Cevap–54- Bu sınıflardan bulunanlarda en az üç sınıf olacak.

Soru–55- Yalnız bir tek sınıf olanlara verilebilir?

Cevap–55- Yalnız bir tek sınıf olan amillere de verilebilir.

Soru–56-Zekât ve fitre hangi sınıfa girenlere verilmez.

Cevap–56- (Zekât ve fitre) Beş (sınıfa girenlere verilmez).

1- Malı ve çalışması ile zengin olanlara.
2- Kölelere. (Çünkü kölenin nafakası efendisine aittir).
3- Haşim oğullarına ve Muttalib oğullarına.
4- Kafirlere. (Fakir bile olsa zekat verilmez).
5- Her kim ki kendisine nafakası başkası tarafından karşılanıyorsa. Fakir veya miskin ismi ile onlara zekat verilmez. (Çünkü nafakaları karşılanıyor).

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (المطففين)26

«Onun sonu misktir. Bunda imrenecekler imrensin.» Mutaffifin –26.